

EUROPOS SĄJUNGOS
TEISINGUMO TEISMAS

METINIS
PRANEŠIMAS

2016

TEISMINĖ VEIKLA

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS 2016 TEISMINĖ VEIKLA

Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir
Tarnautojų teismo veiklos apžvalga

Liuksemburgas, 2017

curia.europa.eu

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

TEISINGUMO TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

BENDRASIS TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

TARNAUTOJŲ TEISMAS
2925 LIUKSEMBURGAS
LIUKSEMBURGAS
TEL. +352 4303-1

Teisingumo Teismo interneto svetainė: curia.europa.eu

Redaguoti baigta 2017 m. sausio 1 d.

Atgaminti leidžiama tik nurodant šaltinį. Nuotraukas atgaminti galima tik kartu su šiuo leidiniu. Bet kokiam kitam naudojimui reikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismo leidimo.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą galima rasti interneto portale *Europa* (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: ES Teisingumo Teismas / Komunikacijos direktoratas / Elektroninių leidinių ir spaudos skyrius
Europos Sąjungos leidinių biuras

Print	ISBN 978-92-829-2346-7	ISSN 2467-0898	doi:10.2862/27555	QD-AP-17-001-LT-C
PDF	ISBN 978-92-829-2340-5	ISSN 2467-1126	doi:10.2862/348528	QD-AP-17-001-LT-N
ePUB	ISBN 978-92-829-2369-6	ISSN 2467-1126	doi:10.2862/197812	QD-AP-17-001-LT-E

© Europos Sąjunga, 2017

Nuotraukos © Georges Fessy
Nuotraukos © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

SPAUDINTA POPIERIUJE, BALINTAME NENAUDOJANT ELEMENTINIO CHLORO (ECF)

TURINYS

<i>Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininko K. Lenaerts įžanginis žodis</i>	8
--	---

I SKYRIUS | TEISINGUMO TEISMAS

A. Teisingumo Teismo raida ir veikla 2016 m.	12
B. Teisingumo Teismo jurisprudencija 2016 m.	14
I. Pagrindinės teisės	14
II. Sąjungos pilietybė	15
1. Sąjungos piliečių teisės	15
2. Trečiosios valstybės piliečio išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje	17
III. Institucinės nuostatos	19
1. Sąjungos teisės aktų teisinis pagrindas	19
2. Institucijų kompetencija ir įgaliojimai	22
IV. Sąjungos teisė ir nacionalinė teisė	23
V. Sąjungos teisme vykstantys procesai	24
VI. Žemės ūkis	26
VII. Judėjimo laisvės	28
1. Laisvas darbuotojų judėjimas	28
2. Laisvas prekių judėjimas	29
3. Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas	30
VIII. Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija	33
1. Prieglobsčio politika	33
2. Imigracijos politika	37
IX. Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose	38
1. Reglamentas „Briuselis I“	38
2. Reglamentai „Roma I“ ir „Roma II“	39
X. Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose	41
1. Europos arešto orderis	41
2. Teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese	44
3. Baudžiamosios bylos ir nuosprendžiai kitoje valstybėje narėje	45
XI. Konkurencija	47
1. Karteliai	47
2. Valstybės pagalba	49
XII. Mokesčių nuostatos	52

XIII. Teisės aktų derinimas	53
1. Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	53
2. Asmens duomenų apsauga	57
3. Elektroninė prekyba	58
4. Telekomunikacijos	59
5. Tabako produktai	60
6. Kosmetikos gaminiai	61
XIV. Viešieji pirkimai	62
XV. Ekonominė ir pinigų politika	63
XVI. Socialinė politika	65
XVII. Vartotojų apsauga	66
XVIII. Aplinka	69
XIX. Tarptautiniai susitarimai	71
XX. Bendra užsienio ir saugumo politika	74
C. Teisingumo Teismo kanceliarijos veikla 2016 m.	76
I. Trumpa 2016 m. teisminės veiklos statistikos apžvalga	76
II. Ryšių palaikymas su šalimis ir trečiaisiais asmenimis	78
III. Pagalba teismo nariams	79
D. Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika	82
E. Teisingumo Teismo sudėtis	110
1. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2016 m.	111
2. Vyresniškumo tvarka	112
3. Buvę Teisingumo Teismo nariai	114

II SKYRIUS | BENDRASIS TEISMAS

A. Bendrojo Teismo veikla 2016 m.	120
1. Organizacija	120
2. Teisminės veiklos statistika	121
B. 2016 m. Bendrojo Teismo jurisprudencija	124
I. Teismo procesas	124
Pagal SESV 263 straipsnį pareikštų ieškinų priimtumas	124
1. Akto, dėl kurio galima pareikšti ieškinį, sąvoka	124
2. Teisė pareikšti ieškinį	125
Tiesioginė sąsaja	125
a. Konkreti sąsaja	126
3. Reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, sąvoka	127

4. Ieškinio formos reikalavimų ir terminų laikymasis	128
Piktnaudžiavimas procedūra	130
Teisinė pagalba	131
Naujo Procedūros reglamento taikymas	131
II. Institucinė teisė – Europos piliečių iniciatyva – Socialinė politika	132
III. Įmonėms taikomos konkurencijos taisyklės	133
Bendri dalykai	133
1. Teisė į gynybą	133
a. Pranešimas apie kaltinimus	133
b. Teisė būti išklaustyti	134
c. Slapta darytų pokalbių telefonu įrašų naudojimas kaip įrodymų	134
2. Atleidimo nuo baudos sąlygos	135
3. Komisijos teisė pasirinkti susitarimo procedūrą	135
4. Pareiga motyvuoti	136
5. Neribota jurisdikcija	137
Įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje	138
1. Potencialios konkurencijos sąvoka	138
2. Ribojimas dėl siekiamo tikslo	139
a. Nekonkuravimo sąlyga	139
b. Neproporcingi kompensaciniai mokėjimai, dėl kurių konkurentai pašalinami iš rinkos	140
3. Baudos dydžio apskaičiavimas	141
IV. Valstybės pagalba	143
Priimtinumai	143
1. Aktas, kurį galima ginčyti	143
2. Konkreti sąsaja	144
Administracinė procedūra	144
Pranašumo sąvoka	145
1. Įrodinėjimo pareiga	145
2. Privataus kreditoriaus kriterijus	146
Valstybės išteklių sąvoka	148
Atrankinis pobūdis – Mokestinė pagalba	149
Su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba	150
Pagalbos grąžinimas	151
V. Intelektinė nuosavybė – Europos Sąjungos prekių ženklas	153
Europos Sąjungos prekių ženklo sistemos autonomija	153
Absolūtus atmetimo pagrindas	154
1. Apeliacinės tarybos atliekamas nagrinėjimas savo iniciatyva	154
2. Pareiga motyvuoti	154
3. Nesąžiningumas	155
4. Geografinės kilmės nuoroda	155
5. Garsiniai prekių ženklai	156
6. Įrodymų pateikimas	157
Santykiniai atmetimo pagrindai	158
1. Apeliacinės tarybos atliekamas nagrinėjimas savo iniciatyva	158
2. Įrodinėjimo priemonės	159

3. Apribojimas dėl neprieštaravimo	160
Procesiniai klausimai	161
VI. Bendra užsienio ir saugumo politika – Ribojamosios priemonės	162
Irano Islamo Respublika	162
Tuniso Respublika	166
Ukraina	167
Sirijos Arabų Respublika	168
Kova su terorizmu	169
VII. Cheminių medžiagų registracija	170
VIII. Dėmpingas	171
IX. Finansų sektoriaus priežiūra	173
X. Sąjungos institucijų viešieji pirkimai	173
XI. Galimybė susipažinti su institucijų dokumentais	175
Prašymas leisti susipažinti su anksčiau atskleistais dokumentais	175
Išimtis, susijusi su sprendimų priėmimo proceso apsauga	175
Išimtis, susijusi su teisinių nuomonių apsauga	176
Išimtis, susijusi su teismo proceso apsauga	178
XII. Ginčai dėl žalos atlyginimo	179
Kroatijos Respublikos įstojimas į Europos Sąjungą	179
Asmens duomenų tvarkymas	180
OLAF įgaliojimai	181
Galimybės praradimas	182
XIII. Apeliaciniai skundai	183
XIV. Prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones	183
C. Bendrojo Teismo kanceliarijos veikla 2016 m.	186
I. Organizacinės pasekmės, susijusios su tuo, kad pareigas pradėjo eiti nauji teisėjai	187
II. Reformos procesinės pasekmės	188
III. Su teisingumo vykdymu susijusios pagalbos teikimas	190
D. Bendrojo teismo teisminės veiklos statistika	194
E. Bendrojo Teismo sudėtis	220
1. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2016 m.	221
2. Vyresniškumo tvarka	223
3. Buvę Bendrojo Teismo nariai	227

III SKYRIUS | TARNAUTOJŲ TEISMAS

A. Tarnautojų teismo veikla 2016 m.	232
B. 2016 m. Tarnautojų teismo jurisprudencija	234
I. Procedūriniai klausimai	234
1. Ikiteisminė procedūra	234
2. Asmens nenaudai priimtas aktas	234
3. Aktą asmens nenaudai priėmusio asmens kompetencijos neturėjimas	234
4. Apskundimo terminas	235
5. Bylinėjimosi išlaidos	235
6. „Res judicata“ galia	235
II. Klausimai dėl bylos esmės	236
Bendrieji aktų galiojimo reikalavimai ir pagrindinės teisės	236
1. Preambulės reikšmė	236
2. Formalus motyvavimas	236
3. Naujų PTN normų taikymas laiko atžvilgiu	236
4. Administracinių aktų peržiūra	237
5. Rėmimasis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatytais principais	237
6. Pareiga lojaliai bendradarbiauti su nacionaliniais teismais	237
7. Teisė būti išklausytam	237
8. Teisė į gerą administravimą	238
9. Rūpestingumo pareiga	238
10. Pareigūno ar tarnautojo teisė susipažinti su byla, kuri yra su juo susijusi	239
Pareigūnų tarnybinės pajamos ir socialinio draudimo išmokos	239
1. Socialinė apsauga	239
2. Pensijos	240
3. Išėtinė išmoka	240
4. Aukštesnės pakopos suteikimas	241
Pareigūnų ir tarnautojų karjera	241
1. Į profesines sąjungas ar darbuotojų draugijas deleguotų darbuotojų pareigų paaugštinimas	241
2. Drausminės priemonės	241
3. Laikinųjų tarnautojų ir sutartininkų darbo vietos pakeitimas perkeltant vienoje valstybėje narėje esančią agentūros buveinę į kitą valstybę narę	242
4. Tarnautojo karjeros nutrūkimas	242
Informatorius	243
C. Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika	244
D. Tarnautojų teismo sudėtis	256
1. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2016 m.	257
2. Vyresniškumo tvarka	258
3. Buvę Tarnautojų teismo nariai	260

Koen LENAERTS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininkas

Šiais 2016-aisiais metais Europos Sąjungą sukrėtė skaudūs įvykiai.

Po 2015 m. lapkričio mėn. Paryžiaus įvykių Briuselis, Nica ir Berlynas, kaip ir daugelis kitų pasaulio vietų, pastaraisiais mėnesiais susidūrė su stambių teroro išpuolių žiaurumu; jais gėdingai paniekintos pagrindinės taikos, žmoniškumo, tolerancijos ir pagarbos kitam asmeniui vertybės, kuriomis grindžiamas visiems mums brangus Europos projektas.

2016 m. birželio 23 d. Jungtinės Karalystės piliečiai apsisprendė išstoti iš Europos Sąjungos. Šis demokratinis ir suverenus pasirinkimas Europos Sąjungai ir jos institucijoms kelia rimtų iššūkių, kuriuos, vyraujant dabartinei neapibrėžtumo atmosferai, teks kuo sklandžiau įveikti.

Vis dėlto 2016-ieji mums teikia ir nemažai progų pasidžiaugti.

Šių metų rugsėjo mėn. paskyrus generalinį advokatą, remiantis rotacijos principu – iš Bulgarijos, Teisingumo Teismo generalinių advokatų, kurių skaičių 2013 m. numatyta padidinti iki vienuolikos, korpusas pagaliau gali funkcionuoti visos sudėties, kuo ir džiaugiuosi, atsižvelgdamas į vis didėjantį skaičių bylų, ypač srityse, susijusiose su didžiausiais Sąjungai kylančiais iššūkiais (kova su terorizmu, migracijos krizė, priemonės, susijusios su bankų ir finansų krize ...), kuriose keliama svarbūs ir nauji teisės klausimai, o jiems išaiškinti išvados labai reikalingos.

Taip pat reikėtų pasidžiaugti tuo, kad 2016 m. buvo beveik visiškai įgyvendinti pirmieji du iš trijų Sąjungos teismų struktūros reformos, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjai patvirtino 2015 m. gruodį, etapų. Šiais metais paskirti vienuolika iš dvylikos pirmuoju šios reformos etapu numatytų papildomų Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėjų. Antrasis etapas konkrečiai pasireiškė tuo, kad 2016 m. rugsėjo mėn. savo veiklą baigė Europos Sąjungos Tarnautojų teismas, kurio buvusiems nariams ir bendradarbiams noriu dar kartą padėkoti už jų vertingą indėlį plėtojant jurisprudenciją dažnai ypatingo subtilumo reikalaujančių Europos viešosios tarnybos ginčų srityje. Be to, šių metų rugsėjo mėn. prie mūsų prisijungė penki iš septynių papildomų Bendrojo Teismo teisėjų, kurių pareigų pradžia taip pat numatyta šiuo antruoju etapu.

Galiausiai, išskyrus naujojo generalinio advokato atvykimą, 2016 m. Teisingumo Teismo sudėtis išliko visiškai stabili, tačiau instituciją paliko šeši Bendrojo Teismo nariai, iš dalies atnaujinus šio teismo sudėtį ir vienam jo nariui atsistatydinus.

Statistikos požiūriu praėję metai pasižymėjo labai intensyvia veikla. Nors bendras trijuose teismuose pradėtų bylų skaičius 2016 m. (1 604 bylos) buvo nežymiai mažesnis nei 2015 m. (1 711 byla), 2016 m. užbaigtų bylų skaičius ir toliau yra didelis (1 628 bylos). Tai ypač pasakytina apie Teisingumo Teismą, kuris užbaigė 704 bylas ir taip 2016 m. išsprendė daugiau bylų, nei jų buvo gauta (692 bylos), ir apie Tarnautojų teismą, kuriam išnagrinėti kuo daugiau bylų iki jo veiklos nutraukimo ir viešosios tarnybos ginčų perdavimo Bendrajam Teismui buvo garbės reikalas. Nuo 2016 m. sausio mėn. iki rugpjūčio mėn. šis teismas išnagrinėjo net 169 bylas.

Kalbant apie labiau praktinius dalykus, pažymėtina, kad kiekvienas galėjo pastebėti trečiojo bokšto statybos darbų pradžią; 2016 m. birželio 27 d. simboliškai padėtas pirmasis jo akmuo. Jau dabar džiaugiuosi dėl šio didelio statybų projekto galutinio įgyvendinimo, kurį užbaigus visi institucijos darbuotojai galės būti sutelkti į vieną vietą, o tai turės teigiamą poveikį mūsų profesiniams ir žmogiškiesiems ryšiams.

Be aptartų įvykių norėčiau priminti, kad antrasis „Bâtisseurs d'Europe“ („Europos statytojų“) susitikimas (pirmasis įvyko 2014 m. lapkričio mėn.) surengtas 2016 m. lapkričio 11 d. – paliaubų, kuriomis baigtas Pirmasis pasaulinis karas, minėjimo dieną. Per šį Teisingumo Teismo iniciatyva organizuotą renginį, kuris ypač sveikintinas šiais neramiais Europos integracijai laikais, apie 250 moksleivių iš aplinkinių mokymosi įstaigų turėjo galimybę visiškai neformaliai pabendrauti su Europos Parlamento, Europos Komisijos ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininkais bei kuriomis Europai aktualiomis temomis.

Šiame pranešime skaitytojui išsamiai pristatoma institucijos raida ir veikla 2016 m. Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinė pranešimo dalis skirta pačiai Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisminei veiklai glaustai, bet išsamiai apibūdinti. Analizė papildyta ir iliustruota kiekvieno teismo atskirais statistiniais duomenimis su trumpa įžanga.

Naudodamasis šia proga nuoširdžiai dėkoju savo kolegoms ir visiems institucijos darbuotojams už nuostabų darbą šiais metais.

I SKYRIUS

TEISINGUMO TEISMAS

A | TEISINGUMO TEISMO RAIDA IR VEIKLA 2016 M.

Parengė Pirmininkas Koen LENAERTS

Šiame pirmajame skyriuje apibendrinama Teisingumo Teismo veikla 2016 m. Šioje dalyje (A) pirmiausia apžvelgiama teismo raida per praėjusius metus ir jo teisminė veikla. Antroje dalyje (B), kaip ir kiekvienais metais, pristatomos pagal sritis suskirstytos pagrindinės jurisprudencijos tendencijos, trečioje ir ketvirtoje dalyje išsamiai aprašoma kanceliarijos veikla referenciniu laikotarpiu (C) ir praėjusių teisminės veiklos metų statistika (D), o penktoje dalyje pateikiama Teisingumo Teismo sudėtis tais metais (E).

1. 1. 2016 m. Teisingumo Teismo teisėjų korpusas visiškai nepasikeitė – per šiuos metus nė vienas teisėjas nenustojo eiti pareigų ir nė vienas naujas teisėjas nepradėjo eiti pareigų. Kalbant apie generalinius advokatus, pažymėtina, kad 2016 m. rugsėjo 19 d. pradėjus eiti pareigas generaliniam advokatui iš Bulgarijos Evgeni Tanchev, generalinių advokatų, kurių skaičius priėmus 2013 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimą išaugo nuo aštuonių iki vienuolikos, korpusas veikia visos sudėties, o tai labai sveikintina, atsižvelgiant į didėjančią bylą, kuriose keliama nauji ir sudėtingi teisės klausimai, srautą.

1. 2. Kiek tai susiję su institucijos funkcionavimu, 2016 m. beveik visiškai įgyvendinti pirmieji du Europos Sąjungos teismų struktūros reformos etapai pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, 2015, p. 14).

Vykdam pirmąjį šios reformos etapą, kuriuo numatyta padidinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių dvylika asmenų, 2016 m. balandžio 13 d., birželio 18 d. ir rugsėjo 19 d. pradėjo eiti pareigas vienuolika naujų Bendrojo Teismo teisėjų.

Įgyvendinant antrąjį reformos etapą, kuris, Sąjungos teisės aktų leidėjų pageidavimu, turėjo sutapti su daliniu Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sudėties atnaujinimu 2016 m. rugsėjo mėn., nebeliko Europos Sąjungos Tarnautojų teismo ir jo jurisdikcija perduota Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, ir tai buvo patvirtinta 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus (OL L 200, 2016, p. 137), taikomu nuo 2016 m. rugsėjo 1 d.

Šiuo antruoju reformos etapu kartu numatyta paskirti papildomus septynis Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėjus, kas atitinka „buvusių“ Europos Sąjungos Tarnautojų teismo teisėjų skaičių. Tuo tikslu per 2016 m. rugsėjo 19 d. vykusį iškilmingą posėdį pažymėta penkių papildomų Europos Sąjungos Bendrajame Teisme pareigas pradėjusių eiti teisėjų darbo pradžia, tikintis, kad netrukus bus paskirti likę teisėjai ir taip bus užbaigtas pirmųjų dviejų reformos etapų įgyvendinimas.

Trečiasis reformos etapas bus vykdomas 2019 m. rugsėjo mėn. vyksiančio Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sudėties dalinio atnaujinimo metu. Šio teismo teisėjų skaičius padidės dar devyniais ir bendras jų skaičius sieks 56 teisėjus, tai yra, po du teisėjus iš kiekvienos valstybės narės.

2. Statistikos požiūriu, prieš nukreipdami skaitytoją į Metinio pranešimo šio skyriaus C dalies įžangines pastabas dėl praėjusių metų duomenų, čia apsiribosime trumpu pagrindinių tendencijų, kurios matyti iš šių duomenų, apibendrinimu.

Pirmasis svarbus aspektas susijęs su bendru 2016 m. Teisingumo Teismo užbaigtų bylų skaičiumi: užbaigęs 704 bylas (14 % padidėjimas, palyginti su 2015 m.), 2016 m. Teisingumo Teismas išsprendė daugiau bylų, nei

jų buvo įregistruota tais pačiais metais (692 bylos), o tai rodo didelį praėjusių metų teismo produktyvumą ir nežymų 2016 m. gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtų bylų skaičiaus sumažėjimą (872 bylos), palyginti su jų skaičiumi, užfiksuotu baigiantis 2015 m. (884 bylos).

Kalbant apie 2016 m. iškeltas bylas, pažymėtina, kad 470 bylų buvo susijusios su prašymais priimti prejudicinį sprendimą, o tai rekordinis Teisingumo Teismo istorijoje skaičius, rodantis proceso pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą svarbą ir kartu nacionalinių teismų pasitikėjimą šia teismo bendradarbiavimo forma, siekiant vienodai aiškinti ir taikyti šią teisę.

Kita ryški praėjusių metų tendencija susijusi su vidutine proceso Teisingumo Teisme trukme. Prašymų priimti prejudicinį sprendimą vidutinė nagrinėjimo trukmė 2016 m., panašiai kaip ir 2014 m., buvo 15 mėnesių ir yra trumpiausia per daugiau kaip 30 metų. Šį skaičių didžiąja dalimi galima paaiškinti tuo, kad, pirma, daugiau prejudicinio sprendimo bylų, kuriose Teisingumo Teismo atsakymas akivaizdus, išnagrinėta priimant nutartį ir, antra, šiais metais itin daug bylų išnagrinėta pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą (PPU) arba pagreitintą procedūrą. Kiek tai susiję su apeliaciniais skundais, ryškus vidutinės jų nagrinėjimo trukmės sumažėjimas, tai yra 12,9 mėn. (palyginti su 14 mėn. 2015 m.) – o tai pati trumpiausia nuo Bendrojo Teismo įsteigimo užfiksuota trukmė – labai priklausė nuo 2016 m. Teisingumo Teismo patvirtintos supaprastintos apeliacinių skundų, pareikštų galimybės susipažinti su dokumentais, viešųjų pirkimų ir intelektinės bei pramoninės nuosavybės srityse, nagrinėjimo tvarkos.

B | TEISINGUMO TEISMO JURISPRUDENCIJA 2016 M.

I. PAGRINDINĖS TEISĖS

2016 m. Teisingumo Teismas priėmė ne vieną sprendimą dėl pagrindinių teisių Sąjungos teisės sistemoje. Kai kurie šių sprendimų aptarti šiame pranešime¹.

Iš jų ypatingas dėmesys atkreiptinas į 2016 m. spalio 6 d. priimtą Sprendimą *Paoletti ir kt.* (C-218/15, [EU:C:2016:748](#)). Šiame sprendime Teisingumo Teismas, *atsižvelgdamas į palankesnio baudžiamojo įstatymo taikymo atgaline data principą, nagrinėjo trečiosios valstybės įstojimo į Sąjungą poveikį valstybės narės baudžiamojo įstatymo dėl pagalbos nelegaliai imigruoti, kuriuo įgyvendintas Direktyvos 2002/90² 3 straipsnis, taikymui.* Nagrinėtu atveju keliems Italijos piliečiams buvo iškelta baudžiamoji byla dėl to, kad suteikė pagalbą Rumunijos piliečiams neteisėtai imigruoti į Italiją iki Rumunijos įstojimo į Europos Sąjungą. Kadangi po įstojimo Rumunijos piliečiai tapo Sąjungos piliečiais, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimas, pirma, ar dėl Rumunijos įstojimo į Sąjungą išnyko iki šio įstojimo padarytas nusikaltimas, kurį sudarė pagalba neteisėtai imigruoti, ir, antra, ar kaltinamiesiems pagrindinėje byloje turėjo būti taikomas palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgaline data principas.

Visų pirma, priminęs, kad palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgaline data principas, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalyje, yra Sąjungos pirminės teisės dalis, Teisingumo Teismas konstatavo, kad palankesnio baudžiamojo įstatymo taikymas būtinai susijęs su įstatymų seka laiko atžvilgiu ir pagrįstas išvada, kad teisės aktų leidėjas pakeitė savo nuomonę arba dėl faktinių aplinkybių baudžiamojo kvalifikavimo, arba dėl bausmės, taikytinos už nusikalstamą veiką. Nagrinėtu atveju Italijos baudžiamosios teisės aktai nebuvo keisti nuo to laiko, kada buvo padaryti kaltinamiesiems pagrindinėje byloje inkriminuojami nusikaltimai.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal ESS 6 straipsnį ir Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnį valstybės įstojimas į Sąjungą nėra kliūtis tam, kad kita valstybė narė galėtų nustatyti baudžiamąją sankciją asmenims, iki šio įstojimo padariusiems nusikaltimą, kurį sudaro pagalba neteisėtai imigruoti pirmosios valstybės piliečiams. Iš tiesų baudžiamosios teisės aktai, pagal kuriuos, remiantis Direktyva 2002/90 ir

1] Kalbama apie šiuos sprendimus: 2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Petruhhin* (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)), su kuriuo supažindinama II.1 skyriuje „Sąjungos piliečių teisės“, 2016 m. liepos 5 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)), su kuriuo supažindinama V skyriuje „Sąjungos teisme vykstantys procesai“, 2016 m. birželio 9 d. Sprendimas *Pesce ir kt.* (C-78/16 ir C-79/16, [EU:C:2016:428](#)), su kuriuo supažindinama VI skyriuje „Žemės ūkis“, 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *AGET Iraklis* (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)), su kuriuo supažindinama VII.3 skyriuje „Įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas“, 2016 m. vasario 15 d. Sprendimas *N.* (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)), su kuriuo supažindinama VIII.1 skyriuje „Prieglobsčio politika“, 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)), su kuriuo supažindinama X.1 skyriuje „Europos arešto orderis“, 2016 m. birželio 29 d. Sprendimas *Kossowski* (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)), su kuriuo supažindinama X.3 skyriuje „Baudžiamosios bylos ir nuosprendžiai kitoje valstybėje narėje“, 2016 m. liepos 28 d. Sprendimas *Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.* (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)), su kuriuo supažindinama XII skyriuje „Mokesčių nuostatos“, 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Tele2 Sverige ir Watson ir kt.* (C-203/15 ir C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), su kuriuo supažindinama XIII.2 skyriuje „Asmens duomenų apsauga“, 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimas *Ledra Advertising ir kt./Komisija ir ECB* (C-8/15 P – C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)), su kuriuo supažindinama XV skyriuje „Ekonominė ir pinigų politika“, 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)), su kuriuo supažindinama XVIII skyriuje „Aplinka“.

2] 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2002/90/EB, apibrėžianti padėjamą [pagalbą] neteisėtai atvykti, vykti tranzitu ir apsigyventi (OL L 328, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 64).

Pagrindų sprendimu 2002/946³, už tokį nusikaltimą baudžiama laisvės atėmimu, skirti ne nelegaliems imigrantams, o asmenims, kurie padeda šiems imigrantams neteisėtai atvykti ir apsigyventi šios valstybės teritorijoje. Vien tai, kad po jų neteisėto atvykimo šie imigrantai tapo Sąjungos piliečiais, negali turėti įtakos baudžiamųjų bylų, iškeltų asmenims, kurie suteikė pagalbą neteisėtai imigruoti, eigai.

Trečia, Teisingumo Teismas konstatavo, kad jokia Sąjungos teisės nuostata neleidžia daryti išvados, kad dėl Sąjungos pilietybės įgijimo turėjo išnykti asmenų, kurie vertėsi nelegaliu migrantų gabenimu, padaryta nusikalstama veika. Jeigu būtų nuspręsta kitaip, toks nelegalus gabenimas būtų skatinamas vos tik valstybė pradėtų stojimo į Sąjungą procesą. Taigi būtų pasiektas visiškai priešingas tikslas, nei siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas.

II. SAJUNGOS PILIETYBĖ

Kiek tai susiję su Sąjungos pilietybe, verta paminėti šešis sprendimus. Trys iš jų susiję su teisėmis, kuriomis valstybių narių piliečiai gali naudotis remdamiesi Sąjungos pilietybe. Kiti trys sprendimai skirti Sąjungos piliečio šeimos nario, turinčio trečiosios valstybės pilietybę, išvestinei teisei gyventi valstybėje narėje.

1. SAJUNGOS PILIEČIŲ TEISĖS

2016 m. birželio 2 d. Sprendime **Bogendorff von Wolffersdorff** (C-438/14, [EU:C:2016:401](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo *valstybės narės pareigos pripažinti jos piliečio pavardę, įgytą gyvenant kitoje valstybėje narėje, kurios pilietybę jis taip pat turi, ribas*. Pagrindinė byla buvo susijusi su Vokietijos piliečiu, kuris, gyvendamas Jungtinėje Karalystėje, įgijo Jungtinės Karalystės pilietybę ir pakeitė savo asmenvardį įtraukdamas į jį vokišką aristokratinį titulą. Jam grįžus į Vokietiją, buvo atsisakyta pripažinti jo pagal Jungtinės Karalystės teisę įgytą naują asmenvardį.

Teisingumo Teismas konstatavo, kad šioje byloje valstybės narės institucijos atsisakymas pripažinti šios valstybės narės piliečio asmenvardį, nustatytą ir įregistruotą kitoje valstybėje narėje, kurios pilietybę jis taip pat turi, yra SESV 21 straipsnyje pripažintų laisvių apribojimas. Iš tiesų, kadangi Vokietijos civilinės būklės aktų registre įrašyti ir Jungtinės Karalystės valdžios institucijų įregistruoti ieškovo pagrindinėje byloje asmenvardžiai skiriasi, kyla ne tik konkretus pavojus, kad dėl kelių asmenvardžių reikės išsklaidyti abejones dėl suinteresuotojo asmens tapatybės, bet ir pavojus, kad ieškovas pagrindinėje byloje patirs sunkumų norėdamas įrodyti giminystės ryšį su savo dukterimi.

Šioje byloje Vokietijos vyriausybė nurodė, kad pagal Konstitucijos 123 straipsnį, siejamą su Veimaro Konstitucijos 109 straipsnio trečia pastraipa, visos privilegijos arba nelygybė, grindžiamos gimimu arba luomu, Vokietijoje buvo panaikintos ir kad nors aristokratinis titulus leidžiama ir toliau naudoti ir perduoti kaip asmenvardžio elementus, draudžiama kurti ir teikti naujus aristokratinis titulus. Šiomis nuostatomis, kurios yra Vokietijos viešosios tvarkos dalis, siekiama užtikrinti vienodą požiūrį į visus Vokietijos piliečius.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pripažino, kad Vokietijos konstitucinio sprendimo kontekste Veimaro Konstitucijos 109 straipsnio trečia pastraipa gali būti laikoma valstybės narės nacionalinio identiteto, numatyto ESS 4 straipsnio 2 dalyje, elementu, todėl į ją gali būti atsižvelgta kaip į Sąjungos teisės pripažintos laisvo asmenų judėjimo teisės apribojimo pateisinimo pagrindą. Kalbant konkrečiau, pateisinimas,

3| 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinis [pagrindų] sprendimas 2002/946/TVR dėl bausmių sistemos stiprinimo siekiant užkirsti kelią padėjimui [pagalbai] neteisėtai atvykti, vykti tranzitu ir apsigyventi (OL L 328, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 61).

grindžiamas Vokietijos piliečių lygybės prieš įstatymą principu ir konstituciniu sprendimu aiškiai uždrausti turėti aristokratinį titulą, turi būti suprantamas kaip su viešąja tvarka susijęs pagrindas. Anot Teisingumo Teismo, Vokietijos piliečių naudojimas kitos valstybės narės teise, siekiant įgyti panaikintus aristokratinį titulą, prieštarautų Vokietijos įstatymų leidėjo valiai. Taip atsitiktų, jeigu būtų sistemingai pripažįstami tokių asmenvardžių, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pakeitimai.

Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, valstybės narės valdžios institucijos gali atsisakyti pripažinti piliečio asmenvardį, teisėtai įgytą kitoje valstybėje narėje. Toks atsisakymas pripažinti yra SESV 21 straipsnyje pripažintų laisvių apribojimas, tačiau jis pateisinamas viešosios tvarkos pagrindais, kai yra tinkamas ir būtinas siekiant užtikrinti visų pirmosios valstybės narės piliečių lygybės prieš įstatymą principo laikymąsi. Vertinant tokios praktikos proporcingumą reikia išanalizuoti ir palyginti įvairias teises ir faktines aplinkybes atitinkamoje valstybėje narėje; tai geriau nei Teisingumo Teismas gali atlikti pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Tarp veiksmų, į kuriuos šiuo tikslu reikia atsižvelgti, Teisingumo Teismas pabrėžė, be kita ko, tai, kad ieškovas pagrindinėje byloje pasinaudojo laisvo judėjimo teise ir turi dvigubą Vokietijos ir Jungtinės Karalystės pilietybę, kad Jungtinėje Karalystėje įgyto asmenvardžio elementai oficialiai nei Vokietijoje, nei Jungtinėje Karalystėje nėra laikomi aristokratiniais titulais, o tik sukelia aristokratinės kilmės buvimo įspūdį, ir tai, kad atitinkamo asmenvardžio pakeitimas grindžiamas vien asmeniniu pasirinkimu ir dėl tokio pasirinkimo atsiradę asmenvardžių skirtumai nėra susiję nei su ieškovo gimimu, nei su įvaikinimu, nei su Jungtinės Karalystės pilietybės įgijimu.

2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendime **Petruhhin** (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo, ar, taikant valstybės narės ir trečiosios valstybės sudarytą ekstradicijos sutartį, kitos valstybės narės piliečiams turi būti taikoma nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teisės norma, pagal kurią draudžiama išduoti piliečius, atsižvelgiant į Sąjungos piliečių nediskriminavimo dėl pilietybės ir laisvo judėjimo bei apsigyvenimo principus. Toje byloje buvo nagrinėjamas Rusijos valdžios institucijų Latvijos valdžios institucijoms pateiktas prašymas išduoti Estijos pilietį dėl nusikaltimo, susijusio su prekyba narkotinėmis medžiagomis.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad atvykęs į Latviją suinteresuotasis asmuo, kaip Sąjungos pilietis, pasinaudojo teise laisvai judėti Sąjungos teritorijoje, todėl jo atvejis patenka į Sutarčių taikymo sritį, taigi jam taikomas ir nediskriminavimo dėl pilietybės principas. Tačiau reglamentavimas, įtvirtinantis nevienodą požiūrį, dėl kurio leidžiama išduoti tik Sąjungos piliečius, turinčius kitos valstybės narės pilietybę, lemia judėjimo laisvės apribojimą, kaip jis suprantamas pagal SESV 21 straipsnį. Toliau Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks apribojimas gali būti pateisinamas, tik jeigu yra pagrįstas objektyviomis priežastimis ir proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui. Nors nagrinėtu atveju atitinkamos valstybės narės nurodytas tikslas išvengti kitos valstybės narės piliečių, padariusių nusikaltimą trečiojoje valstybėje, nebaudžiamumo rizikos laikytinas teisėtu pagal Sąjungos teisę, Teisingumo Teismas nusprendė, kad vis dėlto reikia patikrinti, ar nėra alternatyvios, mažiau naudojimąsi SESV 21 straipsnyje įtvirtintomis teisėmis ribojančios priemonės, kurią taikant būtų galima tiek pat veiksmingai pasiekti nurodytą tikslą. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad nesant Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių ekstradiciją tarp valstybių narių ir trečiosios valstybės, svarbu laikantis Sąjungos teisės įgyvendinti visas baudžiamosios teisės srityje egzistuojančias bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos priemones. Kalbant konkrečiai, reikia teikti pirmenybę keitimuisi informacija su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo. Vadinasi, kai valstybei narei, į kurią buvo atvykęs Sąjungos pilietis, turintis kitos valstybės narės pilietybę, trečioji valstybė, su kuria pirmoji valstybė narė sudarė ekstradicijos sutartį, pateikia ekstradicijos prašymą, ji turi informuoti valstybę narę, kurios pilietybę toks asmuo turi, ir, jeigu to reikalauja aplinkybės, pastarosios prašymu perduoti jai šį asmenį laikydamasi Pagrindų

sprendimo 2002/584⁴ nuostatų, jeigu pagal nacionalinę teisę tokia valstybė narė turi kompetenciją vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už jos teritorijos ribų.

Be to, kai valstybei narei trečioji valstybė pateikia prašymą išduoti kitos valstybės narės pilietį, prašomoji valstybė narė turi patikrinti, ar išdavus šį asmenį nebus pažeistos teisės, įtvirtintos Pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnyje, pagal kurį niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas patikslino, kad iš principo vien pareiškimų ir įsipareigojimų pagal tarptautines sutartis, garantuojančias pagrindinių teisių apsaugą, nepakanka, kad būtų užtikrinta tinkama apsauga nuo netinkamo elgesio grėsmės, kai iš patikimų šaltinių matyti, jog valdžios institucijų veiksmai akivaizdžiai prieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK) įtvirtintiems principams.

Galiausiai 2016 m. vasario 25 d. Sprendime **García-Nieto ir kt.** (C-299/14, [EU:C:2016:114](#)) Teisingumo Teismas patvirtino savo neseną jurisprudenciją⁵, pagal kurią *valstybė narė gali neskirti tam tikrų socialinės paramos išmokų kitų valstybių narių piliečiams per pirmuosius tris jų gyvenimo šioje valstybėje mėnesius*. Pagrindinėje byloje ginčas kilo tarp ispanų šeimos ir Vokietijos įdarbinimo centro dėl to, kad pastarasis, remdamasis Vokietijos teisės aktais, atsisakė skirti ieškantiems darbo asmenims ir jų vaikams numatytas pragyvenimo išmokas tėvui ir sūnui per pirmuosius tris jų gyvenimo Vokietijoje mėnesius. Tėvas ir sūnus atvyko į šią valstybę 2012 m. birželio pabaigoje, praėjus keliems mėnesiams po motinos ir dukros atvykimo. Tą dieną motina jau teisėtai dirbo Vokietijoje ir dėl šio darbo nuo 2012 m. liepos mėn. buvo privalomai apdrausta socialiniu draudimu.

Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvą 2004/38 Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti tapatybės kortelę arba pasą. Kadangi šiuo laikotarpiu valstybės narės negali reikalauti, kad Sąjungos piliečiai turėtų pakankamai išteklių pragyventi ir asmeninį sveikatos draudimą, siekiant išlaikyti valstybių narių socialinės apsaugos sistemos finansinę pusiausvyrą direktyva joms leidžiama per pirmus tris mėnesius atsisakyti skirti socialinės paramos išmokas šiems piliečiams, jei jie nėra samdomi darbuotojai, savarankiškai dirbantys asmenys arba asmenys, išlaikantys šį statusą. Anot Teisingumo Teismo, toks atsisakymas nereikalauja nagrinėti suinteresuotojo asmens individualios situacijos.

2. TREČIOSIOS VALSTYBĖS PILIEČIO IŠVESTINĖ TEISĖ GYVENTI VALSTYBĖJE NARĖJE

Bylose, kuriose 2016 m. rugsėjo 13 d. didžioji kolegija priėmė Sprendimą **Rendón Marín** (C-165/14, [EU:C:2016:675](#)) ir Sprendimą **CS** (C-304/14, [EU:C:2016:674](#)), Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar *pagal Sąjungos teisę valstybei narei leidžiama automatiškai nesuteikti leidimo gyventi šalyje trečiosios valstybės piliečiui vien dėl jo teistumo, kai šis asmuo turi dviejų nepilnamečių vaikų, Sąjungos piliečių, išimtinės globos teises ir vienas šių vaikų turi ne gyvenamosios vietos valstybės narės pilietybę, o kitas yra valstybės narės, kurioje jis visuomet gyvena, pilietis*.

4) 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34).

5) 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendimas **Dano** (C-333/13, [EU:C:2014:2358](#)) ir 2015 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas **Alimanovic** (C-67/14, [EU:C:2015:597](#)).

Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad jeigu vienam iš vaiko tėvų, trečiosios valstybės piliečiui, faktiškai besirūpinančiam Sąjungos nepilnamečiu piliečiu, nebūtų leista apsigyventi kartu su šiuo piliečiu priimančioje valstybėje narėje, pastarojo teisė gyventi šalyje prarastų prasmę. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 21 straipsnį ir Direktyvą 2004/38 šiam vienam iš tėvų leidžiama gyventi priimančiojoje valstybėje narėje kartu su jo vaiku, kuris yra Sąjungos pilietis, jeigu jis atitinka šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas, t. y. turi pakankamai išteklių ir visavertį sveikatos draudimą. Antra, kiek tai susiję su nepilnamečiu vaiku, visą laiką gyvenusiu savo pilietybės valstybėje narėje, Teisingumo Teismas nurodė, kad SESV 20 straipsniu kiekvienam asmeniui, turinčiam valstybės narės pilietybę, yra suteikiamas Sąjungos piliečio statusas, apimantis teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje. Pagal šį straipsnį draudžiamos nacionalinės priemonės, kuriomis iš Sąjungos piliečių atimama galimybė veiksmingai naudotis jų teisėmis. Tokia galimybė atimama, kai dėl atsisakymo suteikti trečiosios valstybės piliečiui, turinčiam išimtinės savo vaiko globos teises, teisę gyventi šalyje arba jį išsiuntus vaikas galėtų būti priverstas vykti kartu, taigi išvykti iš Sąjungos teritorijos.

Dėl teistumo įtakos pripažįstant Sąjungos piliečio šeimos nario išvestinę teisę gyventi šalyje Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama apriboti teisę gyventi šalyje remiantis bendrosios prevencijos sumetimais ir siekiant atgrasyti kitus užsieniečius, ypač, jeigu šios priemonės buvo imtasi automatiškai po to, kai buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis. Valstybių narių galimos ribojamosios priemonės turi atitikti proporcingumo principą ir būti išimtinai grindžiamos tikru, tuo metu esamu ir pakankamai rimtu pavojumi viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui, o tai reiškia, kad reikia konkrečiai įvertinti, be kita ko, atitinkamo asmens elgesį.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas, bet kokia Sąjungos piliečių ar jų šeimos narių teisės gyventi šalyje išimtis, susijusi su viešosios tvarkos palaikymu ir visuomenės saugumo užtikrinimu, turi būti aiškinama siaurai. Nors SESV 20 straipsnis neturi įtakos valstybių narių galimybei remtis šia išimtimi, jos turinio valstybės narės negali nustatyti vienašališkai, be Sąjungos institucijų priežiūros, nes atliekant šį vertinimą taip pat turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus bei į teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, numatytą Chartijos 7 straipsnyje.

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. birželio 30 d. Sprendimas **NA** (C-115/15, [EU:C:2016:487](#)), Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar *trečiosios valstybės pilietis, nutraukęs santuoką su Sąjungos piliečiu ir turintis vaikų globos teises, gali išsaugoti teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu teismo procesas dėl santuokos nutraukimo prasidėjo po to, kai sutuoktinis, Sąjungos pilietis, išvyko iš šios valstybės narės*. Pagrindinė byla buvo susijusi su Pakistano pilietės ir Vokietijos piliečio santuoka. Sutuoktiniai gyveno Jungtinėje Karalystėje ir ten dirbo ir pagal darbo sutartį, ir savarankiškai. Sugriuvus šeimos santykiams, sutuoktinė, kuri kelis kartus patyrė smurtą šeimoje, 2006 m. jos vyrui išvykus iš Jungtinės Karalystės, pradėjo procesą dėl santuokos nutraukimo šioje valstybėje narėje ir jai buvo suteiktos abiejų vaikų išimtinės globos teisės. Nors vaikai turi Vokietijos pilietybę, jie gimė Jungtinėje Karalystėje ir ten mokosi atitinkamai nuo 2009 m. ir 2010 m. Pakistano pilietė taip pat pateikė prašymą suteikti teisę nuolat gyventi Jungtinėje Karalystėje, tačiau kompetentinga nacionalinė institucija šį prašymą atmetė.

Dėl sutuoktinės teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal Direktyvos 2004/38⁶ 13 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos c punktą santuokos nutraukimas nelemia Sąjungos piliečio šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, teisės gyventi šalyje netekimo, jei tai lėmė

6| 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

ypač sunkios aplinkybės, pvz., smurtas šeimoje. Tačiau, remdamasis Sprendimu *Singh ir kt.*⁷, Teisingumo Teismas pakartojo, kad pagal šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalį trečiosios valstybės piliečio sutuoktinis, turintis Sąjungos pilietybę, turi gyventi priimančiojoje valstybėje narėje iki teismo proceso dėl santuokos nutraukimo pradžios, kad šis trečiosios valstybės pilietis galėtų reikalauti išsaugoti teisę gyventi šioje valstybėje narėje. Tačiau taip nebuvo pagrindinėje byloje.

Atvirkščiai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, remiantis darbuotojų migrantų vaikų teise į mokslą priimančiojoje valstybėje narėje pagal Reglamento Nr. 1612/688 12 straipsnį, vaikai ir vienas iš tėvų, trečiosios valstybės pilietis, turintis išimtinės vaiko globos teises, turi teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu, kaip yra pagrindinėje byloje, kitas iš tėvų yra Sąjungos pilietis ir dirbo šioje valstybėje narėje, tačiau išvyko iš jos prieš vaikams pradėdant joje mokytis. Iš tiesų tokiomis aplinkybėmis, kai vaikai pagal šią nuostatą turi teisę tęsti mokslus priimančiojoje valstybėje narėje, nors jais besirūpinantis vienas iš tėvų gali netekti teisės gyventi šalyje, atsisakius jam suteikti galimybę pasilikti gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, kol vaikai mokosi, šie galėtų netekti Sąjungos teisės aktų leidėjo jiems pripažintos teisės.

Galiausiai Teisingumo Teismas priminė, kad pagal SESV 21 straipsnį nepilnamečiai Sąjungos piliečiai ir faktiškai jais besirūpinantis vienas iš tėvų, turi teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, jeigu šie Sąjungos piliečiai atitinka Direktyvos 2004/38⁹ 7 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, t. y. be kita ko, turi pakankamai išteklų, kuriais juos taip pat gali aprūpinti šis vienas iš tėvų trečiosios valstybės pilietis.

III. INSTITUCINĖS NUOSTATOS

1. SAJUNGOS TEISĖS AKTŲ TEISINIS PAGRINDAS

2016 m. Teisingumo Teismas paskelbė tris svarbius sprendimus, susijusius su Sąjungos teisės aktų teisiniu pagrindu. Jie atitinkamai susiję su bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP), žemės ūkiu ir teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose.

Visų pirma, 2016 m. birželio 14 d. Sprendimu **Parlamentas / Taryba** (C-263/14, [EU:C:2016:435](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino 2014 m. kovo 10 d. Tarybos sprendimą 2014/198/BUSP dėl Europos Sąjungos ir Tanzanijos Jungtinės Respublikos susitarimo dėl piratavimo įtariamų asmenų ir konfiskuoto susijusio turto perdavimo iš Europos Sąjungos vadovaujamų karinių jūrų pajėgų Tanzanijos Jungtinei Respublikai sąlygų pasirašymo ir sudarymo¹⁰.

Savo ieškinį dėl panaikinimo Parlamentas grindė dviem pagrindais. Pirmajame pagrinde jis tvirtino, kad ginčijamas sprendimas buvo klaidingai priimtas pagal išimtinai BUSP taikomą specialią procedūrą, įtvirtintą SESV 218 straipsnio 6 dalies antros pastraipos pirmoje sakinio dalyje, kurioje nenumatytas Parlamento

7| 2015 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Singh ir kt.* (C-218/14, [EU:C:2015:476](#)).

8| 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15).

9| 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

10| OL L 108, p. 1.

dalyvavimas. Antrajame ieškinio pagrindu, grindžiamame SESV 218 straipsnio 10 dalies pažeidimu, Parlamentas kaltino Tarybą, kad ši nedelsiant ir išsamiai jo neinformavo visais derybų dėl minėto susitarimo ir jo sudarymo procedūros etapais.

Dėl ginčijamo sprendimo priėmimo procedūros Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad jeigu išnagrinėjus Sąjungos teisės aktą matyti, kad juo siekiama dvigubo tikslo arba jis turi dvi sudedamąsias dalis, ir jei vieną iš šių tikslų arba vieną iš šių dalių galima išskirti kaip pagrindinį (pagrindinę), o kitą – tik kaip papildomą, teisės aktas turi būti grindžiamas tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar dominuojantis tikslas arba pagrindinė ar dominuojanti sudedamoji dalis. Kadangi išnagrinėjus ES ir Tanzanijos susitarimą paaiškėjo, kad jis glaudžiau susijęs su BUSP, o ne su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose ar policijos bendradarbiavimu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad sprendimas dėl jo pasirašymo ir sudarymo buvo teisingai priimtas pagal BUSP srities susitarimams taikomą specialią procedūrą.

Priminęs, kad Parlamentas nedalyvauja derybose ir sudarant su BUSP susijusius susitarimus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 218 straipsnio 10 dalyje nustatyta pareiga informuoti Parlamentą taip pat apima informavimą apie pasiektus tarpinius derybų rezultatus. Taigi nagrinėtu atveju Taryba jam turėjo pateikti susitarimo projektą ir ginčijamo sprendimo projektą, nes šie dokumentai buvo pateikti Tanzanijos valdžios institucijoms siekiant sudaryti ES ir Tanzanijos susitarimą. Kadangi dėl šio reikalavimo informuoti pažeidimo Parlamentas negalėjo pasinaudoti BUSP srityje jam suteikta teise stebėti ir prireikus išreikšti požiūrį dėl teisingo teisinio pagrindo, kuriuo turėjo būti grindžiamas sprendimas pasirašyti ir sudaryti šį susitarimą, Teisingumo Teismas panaikino ginčijamą sprendimą dėl esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo.

Antra, 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendime **Vokietija / Parlamentas ir Taryba** (C-113/14, [EU:C:2016:635](#)) Teisingumo Teismas patikslino SESV 43 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytą atitinkamų teisinių pagrindų pasirinkimą. Ieškinyje dėl panaikinimo Vokietijos Federacinė Respublika teigė, kad priimdami Reglamento Nr. 1308/2013¹¹ 7 straipsnį ne pagal SESV 43 straipsnio 3 dalį, bet pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį Parlamentas ir Taryba pasirinko klaidingą teisinį pagrindą. Reglamento Nr. 1308/2013 7 straipsnyje nustatytos įvairių žemės ūkio produktų referencinės ribinės kainos, kurioms gali būti taikomos valstybės intervencinės priemonės, skirtos rinkai paremti. Šios referencinės ribinės kainos susijusios su Reglamento Nr. 1370/2013¹² 2 straipsnyje nurodytais žemės ūkio produktais.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, turi priimti „nuostatas, kurių reikia bendros žemės ūkio ir žuvininkystės politikos tikslams pasiekti“. Kita vertus, pagal SESV 43 straipsnio 3 dalį Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, patvirtina „priemonės dėl kainų, rinkliavų, pagalbos ir kiekybinių apribojimų nustatymo ir žvejybos galimybių nustatymo ir paskirstymo“. Anot Teisingumo Teismo, pastarosios priemonės iš esmės yra techninio pobūdžio ir laikoma, kad jos priimamos įgyvendinant pagal SESV 43 straipsnio 2 dalį priimtas nuostatas. Nagrinėjamu atveju nustatant ir peržiūrint Reglamento Nr. 1308/2013 7 straipsnio 2 dalyje numatytas referencines ribines kainas, reikia atlikti iš esmės techninius ir mokslinius vertinimus. Kadangi Reglamente Nr. 1308/2013 nėra jokių nuostatų, kurios leistų pagrįstai atskirti nagrinėjamų ribinių kainų peržiūrą nuo jų pirmojo nustatymo, atsižvelgęs į aplinkybę, kad intervencinės kainos kildinamos iš referencinių ribinių kainų, Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog minėtų ribinių kainų nustatymas yra su kainų nustatymu

11 | 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, p. 671).

12 | 2013 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1370/2013, kuriuo nustatomos su bendru žemės ūkio produktų rinkų organizavimu susijusios tam tikros pagalbos ir grąžinamųjų išmokų nustatymo priemonės (OL L 346, p. 12).

susijusi priemonė. Taigi Reglamento Nr. 1308/2013 7 straipsnis turėjo būti priimtas SESV 43 straipsnio 3 dalies pagrindu.

Teisingumo Teismas patenkino ieškinį ir panaikino ne tik Reglamento Nr. 1308/2013 7 straipsnį, bet ir Reglamento Nr. 1370/2013 2 straipsnį, atsižvelgdamas į šias nuostatas siejančius neatskiriamus ryšius. Vis dėlto, atsižvelgdamas į sunkias neigiamas pasekmes, kurias gali lemti šių nuostatų panaikinimas nedelsiant, Teisingumo Teismas nusprendė palikti jas galioti, kol per pagrįstą terminą, kuris negali viršyti penkių mėnesių, skaičiuojant nuo šio sprendimo paskelbimo, įsigalios tinkamu teisiniu pagrindu grindžiamas naujas reglamentavimas.

Galiausiai 2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimu **Parlamentas / Taryba** (C-14/15 ir C-116/15, [EU:C:2016:715](#)) Teisingumo Teismas patenkino Parlamento ieškinį dėl panaikinimo, pareikštą dėl *įgyvendinimo sprendimų 2014/731*¹³, *2014/743*¹⁴, *2014/744*¹⁵ ir *2014/911*¹⁶, kuriais keturioms valstybėms narėms leista prisijungti prie sistemos, kurioje keičiamasi duomenimis apie DNR analites, daktiloskopiniais duomenimis ir tam tikrais nacionaliniais transporto priemonių registracijos duomenimis. Jis nusprendė, kad Sprendimo 2008/615¹⁷ 25 straipsnyje, kuris yra šių sprendimų teisinis pagrindas, buvo numatyta priimti jo įgyvendinimo priemones pagal kitokią procedūrą, nei įtvirtinta Sutartyse.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad, atsižvelgiant į tai, jog taisyklės, susijusios su Sąjungos institucijų valios formavimu, yra įtvirtintos Sutartyse ir jų negali nustatyti nei valstybės narės, nei pačios institucijos, ypatingais atvejais tik Sutartimis gali būti suteikiami įgaliojimai institucijai pakeisti jose įtvirtintą sprendimų priėmimo procedūrą. Toliau jis pažymėjo, kad Sąjungos akto teisėtumą reikia vertinti pagal jo priėmimo metu buvusias teises ir faktines aplinkybes. Kai buvo priimamas Sprendimas 2008/615, ES 34 straipsnio 2 dalies c punkte buvo numatytos dvi atskiros procedūros teisėkūros procedūra priimamiems aktams priimti ir įgyvendinimo priemonėms nustatyti, ir tik priimant pirmuosius reikėjo vieningo Tarybos sprendimo.

Išnagrinėjęs Sprendimo 2008/615 25 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji turi būti aiškinama taip, kad joje numatytas šio sprendimo įgyvendinimo priemonių, ypač skirtų duomenų apsaugai, patvirtinimas, kurį atlieka Taryba, sprendama vieningai. Iš viso to jis padarė išvadą, jog reikalaujant, kad būtinas priemonės Sprendimui 2008/615 įgyvendinti Sąjungos lygmeniu patvirtintų Taryba, sprendama vieningai, nors ES 34 straipsnio 2 dalies c punkte buvo numatyta, kad tokias priemones turėjo patvirtinti Taryba, sprendama kvalifikuota balsų dauguma, to sprendimo 25 straipsnio 2 dalyje neteisėtai nustatyta priemonių patvirtinimo tvarka, kuri yra griežtesnė už Sutartyse šiuo tikslu numatytą procedūrą. Todėl ginčijami sprendimai buvo panaikinti.

13| 2014 m. spalio 9 d. Tarybos sprendimas 2014/731/ES dėl automatinio keitimosi transporto priemonių registracijos duomenimis Maltoje pradžios (OL L 302, p. 56).

14| 2014 m. spalio 21 d. Tarybos sprendimas 2014/743/ES dėl automatinio keitimosi transporto priemonių registracijos duomenimis su Kipru pradžios (OL L 308, p. 100).

15| 2014 m. spalio 21 d. Tarybos sprendimas 2014/744/ES dėl automatinio keitimosi transporto priemonių registracijos duomenimis su Estija pradžios (OL L 308, p. 102).

16| 2014 m. gruodžio 4 d. Tarybos sprendimas 2014/911/ES dėl automatinio keitimosi daktiloskopiniais duomenimis Latvijoje pradžios (OL L 360, p. 28).

17| 2008 m. birželio 23 d. Tarybos sprendimas 2008/615/TVR dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu srityje (OL L 210, p. 1).

2. INSTITUCIJŲ KOMPETENCIJA IR ĮGALIOJIMAI

Kalbant apie bylas, susijusias su Sąjungos institucijų kompetencija ir įgaliojimais, reikia nurodyti 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą **Taryba / Komisija** (C-660/13, [EU:C:2016:616](#)). Šiuo sprendimu Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino Komisijos sprendimą, kuriuo, pirma patvirtintas *Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl išsiplėtusiai Sąjungai skirto Šveicarijos finansinio įnašo memorandumo priedas* ir, antra, tam tikriems Komisijos nariams suteiktas leidimas pasirašyti šį priedą Sąjungos vardu. Taryba ginčijo Komisijos kompetenciją pasirašyti šį priedą be jos išankstinio leidimo.

Remdamasis įgaliojimų suteikimo ir institucinės pusiausvyros principais Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal ESS 16 straipsnį Tarybos funkcija yra rengti Sąjungos išorės veiksmus, o Komisijos funkcija – užtikrinti Sąjungos atstovavimą išorės santykiuose. Anot Teisingumo Teismo, vien to, jog Komisija turi įgaliojimą atstovauti Sąjungai išorės santykiuose, nepakanka, kad būtų galima nustatyti, ar norint pasirašyti nagrinėjamą priedą buvo būtinas išankstinis Tarybos leidimas. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors Komisija buvo įgaliota šiuo tikslu pradėti būtinas derybas su Šveicarija, ji neturėjo leidimo Sąjungos vardu pasirašyti priedo, kuris yra šių derybų rezultatas. Todėl negalima pripažinti, kad Komisija turi įgaliojimą pasirašyti neprivalomą susitarimą, kuris yra tokių derybų rezultatas. Be to, kadangi sprendimas dėl tokio susitarimo pasirašymo yra vienas iš veiksmų, kuriais rengiami Sąjungos išorės veiksmai, kaip tai suprantama pagal ESS 16 straipsnio 1 dalies antrą sakinį ir 6 dalies trečią pastraipą, pasirašydama jį Sąjunga turi įvertinti, ar šis susitarimas ir toliau atitinka jos interesą, kurį Taryba apibrėžė būtent sprendime pradėti derybas. Atliekant tokį vertinimą reikia patikrinti susitarimo turinį, kuris negali būti iš anksto apibrėžtas ar numatytas priimant sprendimą pradėti tokias derybas. Taigi, vien to, kad susitarimo turinys atitinka Tarybos suteiktą įgaliojimą vesti derybas, nepakanka, kad Komisijai būtų suteikta teisė pasirašyti tokį aktą negavus išankstinio Tarybos leidimo.

Tarybos ieškinys dėl panaikinimo buvo patenkintas. Vis dėlto Teisingumo Teismas paliko galioti Komisijos sprendimo padarinius, kol per protingą terminą bus priimtas naujas jį pakeičiantis sprendimas.

2016 m. kovo 17 d. Sprendime **Parlamentas / Komisija** (C-286/14, [EU:C:2016:183](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę patikslinti *Komisijai suteiktų įgaliojimų papildyti pagal teisėkūros procedūrą priimtą teisės aktą, kaip tai suprantama pagal SESV 290 straipsnio 1 dalį, apimtį*.

Priimdamas sprendimą dėl Europos Parlamento pareikšto ieškinio dėl Deleguotojo reglamento Nr. 275/2014¹⁸ panaikinimo, Teisingumo Teismas nagrinėjo vienintelį jo pagrindą, grindžiamą tuo, kad Komisija viršijo įgaliojimus, jai suteiktus pagal Reglamentą Nr. 1316/2013¹⁹. Kalbant konkrečiau, Parlamentas kaltino Komisiją, kad ši į Reglamentą Nr. 1316/2013 I priedą įterpė VI dalį, užuot priėmusi atskirą deleguotąjį aktą.

Dėl SESV 290 straipsnyje numatytos įgaliojimų sistemos Teisingumo Teismas priminė, kad pagal teisėkūros procedūrą priimtu aktu Komisijai gali būti deleguoti įgaliojimai priimti visuotinai taikomus ne pagal teisėkūros procedūrą priimamus aktus, „papildančius“ ar „iš dalies keičiančius“ neesmines pagal teisėkūros procedūrą priimto akto nuostatas, ir kad šios dvi deleguotųjų įgaliojimų rūšys aiškiai skiriasi. Įgyvendindama įgaliojimus papildyti pagal teisėkūros procedūrą priimtą aktą, Komisija, paisydama teisės aktų leidėjo pagal teisėkūros procedūrą priimto akto vientisumo, gali tik detalai plėtoti neesmines šio akto nuostatas, kurių teisės aktų

18| 2014 m. sausio 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 275/2014, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1316/2013, kuriuo sukuriamas Europos infrastruktūros tinklų priemonė, I priedas (OL L 80, p. 1).

19| 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1316/2013, kuriuo įsteigiama Europos infrastruktūros tinklų priemonė, iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 913/2010 ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 680/2007 ir (EB) Nr. 67/2010 (OL L 348, p. 129).

leidžias neįtvirtino. Atvirkščiai, deleguojant įgaliojimus iš dalies pakeisti pagal teisėkūros procedūrą priimtą aktą, Komisijai leidžiama pataisyti arba išbraukti neesmines šio akto nuostatas, kurias įtvirtino teisės aktų leidėjas. Dėl SESV 290 straipsnio 1 dalyje nurodytų dviejų deleguotųjų įgaliojimų rūšių skirtumų Komisija negali pati nustatyti, kokio pobūdžio deleguotieji įgaliojimai jai suteikti.

Nagrinėtu atveju suteikus Komisijai įgaliojimus priimti deleguotuosius aktus, kuriuose „nustatomi išsamūs“ elementai, Reglamento Nr. 1316/2013 21 straipsnio 3 dalimi jai leista „papildyti“ šį reglamentą, kaip tai suprantama pagal SESV 290 straipsnį. Dėl teisės normų aiškumo ir teisėkūros procedūros skaidrumo Komisija negali įterpti nuostatų į patį šio akto tekstą. Toks įterpimas galėtų kelti painiavos dėl šių nuostatų teisinio pagrindo, nes pagal teisėkūros procedūrą priimto akto tekste atsirastų nuostatų, priimtų Komisijai įgyvendinant deleguotuosius įgaliojimus, o šie įgaliojimai jai neleidžia taisyti ar panaikinti to akto. Todėl Komisija turėjo priimti nuo Reglamento Nr. 1316/2013 atskirą aktą. Įterpusi į šio reglamento I priedą VI dalį Komisija nepaisė SESV 290 straipsnio 1 dalyje numatytų dviejų deleguotųjų įgaliojimų rūšių skirtumo, ir toks pažeidimas lemia ginčijamo reglamento panaikinimą.

Vis dėlto, remdamasis svarbiais teisinio saugumo motyvais, Teisingumo Teismas nusprendė palikti galioti Reglamento Nr. 1316/2013 padarinius, kol per protingą terminą, kuris negali viršyti šešių mėnesių, skaičiuojant nuo šio sprendimo paskelbimo dienos, įsigalios naujas jį pakeisiantis aktas.

IV. SAJUNGOS TEISĖ IR NACIONALINĖ TEISĖ

2016 m. lapkričio 15 d. Sprendime *Ullens de Schooten* (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo galimybę remtis *valstybės narės deliktine atsakomybe už privatiems asmenims padarytą žalą dėl SESV 49, 56 ir 63 straipsniuose numatytų pagrindinių laisvių pažeidimo situacijoje, kurios visi elementai susiję su viena valstybe nare*. Pagrindinėje byloje ieškovas, Belgijos pilietis, kuris Belgijoje valdė klinikinės biologijos laboratoriją, bandė patraukti šią valstybę deliktinę atsakomybę už jo tariamai patirtą žalą dėl SESV 49, 56 ir 63 straipsnių pažeidimo jam taikytu nacionalinės teisės aktu.

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad nuostatos dėl įsisteigimo laisvės, laisvo paslaugų teikimo ir laisvo kapitalo judėjimo netaikomos situacijai, jeigu visi jos elementai susiję tik su viena valstybe nare.

Tačiau Teisingumo Teismas patikslino, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą, susiję su šiomis nuostatomis ir pateikti bylose, susijusiose su visiškai vidaus situacija, gali būti pripažinti priimtinais šiais atvejais: kai negalima atmesti to, kad kitose valstybėse narėse įsisteigę piliečiai būtų suinteresuoti pasinaudoti šiomis laisvėmis tam, kad galėtų vykdyti veiklą valstybės narės, kuri priėmė nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus, teritorijoje; kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą vykstant procesui dėl nuostatų, taikytinų ne tik tos valstybės piliečiams, bet ir kitų valstybių narių piliečiams, panaikinimo; kai nacionalinė teisė įpareigoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą valstybės narės, kuriai šis teismas priklauso, piliečiams suteikti tokias pačias teises, kokias pagal Sąjungos teisę turi kitos valstybės narės pilietis, esant tokiai pačiai situacijai; kai Sąjungos teisės nuostatas leidžia taikyti nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos priimant sprendimus dėl visiškai vidaus situacijų laikomasi Sąjungos teisėje įtvirtinto požūrio. Teisingumo Teismas patikslino, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turi nurodyti Teisingumo Teismui, kaip to reikalaujama Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje, kodėl, nepaisant visiškai vidinio pobūdžio, jo nagrinėjamas ginčas turi sąsają su Sąjungos teisės nuostatomis, susijusiomis su pagrindinėmis laisvėmis, dėl kurios prašomas prejudicinis išaiškinimas tampa būtinas šiam ginčui išnagrinėti.

Nagrinėtu atveju Teisingumo teismas padarė išvadą, kad esant situacijai, kai visi pagrindinės bylos elementai susiję su viena valstybe nare ir kai iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nematyti ryšio tarp šios bylos dalyko ar aplinkybių ir SESV 49, 56 ar 63 straipsnių, šios nuostatos, kuriomis siekiama saugoti asmenis, veiksmingai besinaudojančius pagrindinėmis laisvėmis, negali suteikti teisių privatiems asmenims, todėl Sąjungos teisė negali būti atitinkamos valstybės narės deliktinės atsakomybės pagrindas.

2016 m. liepos 28 d. Sprendime **Association France Nature Environnement** (C-379/15, [EU:C:2016:603](#)) Teisingumo Teismas išaiškino nacionalinio teismo įgaliojimus išimties tvarka palikti galioti tam tikrus su Sąjungos teise nesuderinamo nacionalinės teisės akto padarinius. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas atliekant teisėtumo kontrolę, kai buvo tikrinama, ar Direktyvą 2001/42²⁰ atitinka ją į nacionalinę teisę perkeltantis aktas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad šios direktyvos reikalavimai, keliami institucijų, su kuriomis konsultuojamasi atliekant aplinkosauginį vertinimą, autonomijai, nebuvo perkelti tinkamai. Vis dėlto manydamas, kad nacionalinės teisės akto panaikinimo iš dalies taikymas atgaline data galėtų turėti neigiamų padarinių aplinkai, šis teismas paklausė Teisingumo Teismo dėl galimybės apriboti panaikinimo padarinius laiko atžvilgiu.

Atsakydamas į šį klausimą, Teisingumo Teismas priminė Sprendimu *Inter-Environnement Wallonie ir Terre wallonne*²¹ suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią nacionalinis teismas išimties tvarka gali palikti laikinai galioti tam tikrus nacionalinės teisės akto, pripažinto prieštaraujančiu Sąjungos teisei, padarinius, jei tai reikalinga atsižvelgiant į su aplinkos apsauga susijusį privalomąjį bendrojo intereso pagrindą ir konkrečias to nacionalinio teismo nagrinėjamos bylos aplinkybes. Tačiau nacionalinis teismas turi nustatyti, kad tenkinamos visos minėtame sprendime nurodytos sąlygos. Kaip antai, jis turi pirmiausia nustatyti, ar ginčijamu nacionalinės teisės aktu, nors jis ir priimtas pažeidžiant Direktyvoje 2001/42 nustatytas pareigas, tinkamai perkeliama Sąjungos teisė aplinkosaugos srityje. Toliau jis turi patikrinti, kad priėmus naują nacionalinės teisės nuostatą ir jai įsigaliojus negalima išvengti aplinkai žalingų pasekmių, atsirandančių dėl ginčijamo akto panaikinimo. Galiausiai nacionalinis teismas turi konstatuoti, kad panaikinus aktą atsirastų aplinkai žalinga teisės spraga ir kad ginčijamos nacionalinės teisės nuostatos padariniai išimtinai paliekami galioti tik laikotarpi, būtinai reikalingą, kad būtų imamasi priemonių ištaisyti konstatuotą pažeidimą.

Į klausimą, ar paskutinės instancijos nacionalinis teismas prieš pasinaudodamas šia išimtimi galimybe privalo prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas atsakė teigiamai. Tačiau nacionalinis teismas atleidžiamas nuo šios pareigos, jei išsamiai įrodo, kad nėra jokių pagrįstų abejonių dėl Sprendime *Inter-Environnement Wallonie ir Terre wallonne* nurodytų sąlygų aiškinimo ir taikymo.

V. SAJUNGOS TEISME VYKSTANTYS PROCESAI

2016 m. Teisingumo Teismas paskelbė tris svarbius sprendimus dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą. Pirmais dviem sprendimais plėtojama suformuota jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos teisė draudžia bet kokią nacionalinį reglamentavimą, kliudantį nacionaliniams teismams teikti prejudicinius klausimus dėl svarbių Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo. Trečiasis sprendimas yra Sprendimas **Ullens de Schooten** (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)), kuriame patikslinamos prašymų priimti prejudicinį sprendimą, pateiktų visiškai su vidaus

20| 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 157).

21| 2012 m. vasario 28 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie ir Terre wallonne* (C-41/11, [EU:C:2012:103](#)).

situacija susijusiose bylose, priimtino savygos. Su šiuo sprendimu supažindinama IV skyriuje „Sąjungos teisė ir nacionalinė teisė“²².

Visų pirma, 2016 m. balandžio 5 d. paskelbtas Sprendimas **PFE** (C-689/13, [EU:C:2016:199](#)) susijęs su paskutinės instancijos nacionalinio teismo nagrinėjamu ginču, kilusiu tarp iš viešojo pirkimo procedūrų pašalinto dalyvio ir perkančiosios organizacijos. Kadangi perkančioji organizacija priešpriešiniu skundu užginčijo dalyvio skundo priimtumą, bylą nagrinėjęs teismas, laikydamasis savo paties plenarinės sesijos suformuotos jurisprudencijos, turėjo iš pradžių išnagrinėti priešpriešinį skundą. Pagal taikytinas nacionalinės teisės nuostatas, kadangi ši plenarinės sesijos suformuota jurisprudencija buvo privaloma kitoms to paties teismo kolegijoms, kolegija, kuriai buvo paskirta nagrinėti byla, negalėjo nuo jos nukrypti pirmiausia neperdavusi klausimo iš naujo svarstyti plenarinei sesijai, net jei šios priimtas sprendimas prieštaravo Teisingumo Teismo jurisprudencijai. Atsižvelgdamas į šios vidaus procesinės taisyklės akivaizdų prieštaravimą Teisingumo Teismo jurisprudencijai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas paklausė, *ar pagal SESV 267 straipsnį draudžiama, kad kai paskutinės instancijos teismo kolegija nesutinka su šio teismo plenarinės sesijos sprendimu nustatytais gairėmis, ji privalo tą klausimą perduoti plenarinei sesijai, ir taip jai kliudoma kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą*.

Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pirmiausia priminė, kad nacionaliniai teismai turi labai plačią diskreciją teikti Teisingumo Teismui klausimus dėl svarbių Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo, o teismams, priimančioms sprendimus paskutiniąja instancija, ši diskrecija tampa pareiga, išskyrus tam tikras išimtis. Ši diskrecija ir ši pareiga iš esmės yra SESV 267 straipsnyje nustatytos nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo sistemos ir teismo, kuriam pavesta taikyti Sąjungos teisę, funkcijų, šia nuostata patikėtų nacionaliniams teismams, dalis. Todėl Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinės teisės nuostata negali sudaryti kliūčių paskutinės instancijos teismo kolegijai, kuriai tenka nagrinėti Sąjungos teisės aiškinimo klausimą, kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniu klausimu.

Dėl nacionalinių teismų pareigų taikyti Sąjungos teisę taip, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, šis pakartojo savo šiuo klausimu suformuotą jurisprudenciją, įtvirtintą Sprendime *Simmenthal*²³. Jis padarė išvadą, kad gavęs Teisingumo Teismo atsakymą į jam pateiktą klausimą, susijusį su Sąjungos teisės aiškinimu, arba kai Teisingumo Teismo jurisprudencijoje jau yra pateiktas aiškus atsakymas į šį klausimą, paskutinės instancijos teismo skyrius pats turi imtis visų reikiamų priemonių, kad toks Sąjungos teisės aiškinimas būtų taikomas.

Plėtodamas šiuos principus, 2016 m. liepos 5 d. Sprendime **Ognyanov** (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) atsakė į klausimus, susijusius su prašymu priimti prejudicinį sprendimą taikomomis Bulgarijos teisės nuostatomis, skirtomis užtikrinti baudžiamųjų bylų teisėjų nešališkumui. Pagal šias nuostatas *teisėjai, kurie, prašyme priimti prejudicinį sprendimą išdėstė faktines aplinkybes ir pateikė savo teisinę kvalifikavimą, turi nusišalinti nuo bylos*. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas taip pat pažymėjo, kad pagal Nacionalinį etikos kodeksą pagrindinės bylos faktinių ir teisinių aplinkybių išdėstymas prašyme priimti prejudicinį sprendimą yra laikomas išankstinės nuomonės patekimu, už kurį nacionalinio teismo teisėjai traukiami atsakomybėn už drausmės pažeidimą.

Priminęs esminius SESV 267 straipsnyje numatytos procedūros elementus Teisingumo Teismas pažymėjo, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodydamas pagrindinės bylos faktines ir teises aplinkybes prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas paprasčiausiai vykdo SESV 267 straipsnio ir

22| Taip pat reikia nurodyti sprendimus *Mallis ir kt. / Komisija ir ECB* (C-105/15P – C-109/15P, [EU:C:2016:702](#)) ir *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15P – C-10/15P, [EU:C:2016:701](#)) dėl ieškinų dėl ekonominės ir pinigų politikos srityje priimtų sprendimų panaikinimo priimtino (žr. XV skyrių „Ekonominė ir pinigų politika“).

23| 1978 m. kovo 9 d. Sprendimas *Simmenthal* (C-106/77, [EU:C:1978:49](#)).

Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio reikalavimus. Todėl minėtų faktinių ir teisinių bylos aplinkybių dėstymas atitinka prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo mechanizmui būdingo bendradarbiavimo reikalavimą ir savaime negali pažeisti nei Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtintos teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, nei jos 48 straipsnio 1 dalyje garantuojamos teisės į nekaltumo prezumpciją.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionalinės baudžiamosios teisės ir profesinės etikos nuostatos, kuriomis rėmėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, gali lemti tokią situaciją, kai nacionalinio teismo teisėjas pasirinkęs nepateikti Teisingumo Teismui prejudicinių klausimų, siekdamas išvengti nušalinimo ir drausminių nuobaudų arba prašymų priimti prejudicinį sprendimą nepriimtino. Todėl tokios nuostatos pažeidžia SESV 267 straipsnyje pripažintas nacionalinių teismų prerogatyvas ir atitinkamai kenkia Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo, numatyto pagal prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo mechanizmą, veiksmingumui.

Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo galimybės pakeisti jo pradinį faktinių ir teisinių bylos aplinkybių vertinimą po sprendimo prejudicinėje byloje paskelbimo Teisingumo Teismas nurodė, kad nacionalinis teismas gali pakeisti išvadas dėl faktinių ir teisinių aplinkybių, padarytas teikiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą, su sąlyga, kad šis teismas užtikrina visišką Teisingumo Teismo pateikto Sąjungos teisės išaiškinimo veiksmingumą.

VI. ŽEMĖS ŪKIS

2016 m. birželio 9 d. pagal pagreitiną procedūrą priimtame Sprendime **Pesce ir kt.** (C-78/16 ir C-79/16, [EU:C:2016:428](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą dėl *Įgyvendinimo sprendimo 2015/789*²⁴, priimto Direktyvos 2000/29²⁵ pagrindu, 6 straipsnio 2 dalies a punkto galiojimo. Šia direktyva siekiama užtikrinti aukštą augalų sveikatos apsaugos nuo kenksmingų organizmų įvežimo į Sąjungą iš trečiųjų šalių importuojamuose produktuose lygį. Įgyvendinant šį tikslą, pagal ginčijamo įgyvendinimo sprendimo, kuriuo siekdama išnaikinti bakteriją *Xylella fastidiosa*, 6 straipsnio 2 dalies a punktą susijusios valstybės narės įpareigojamos nedelsiant pašalinti visus 100 m spinduliu aplink šia bakteriją užkrėtus augalus esančius augalus šeimininkus, nepaisant jų sveikumo būklės. Nagrinėtu atveju Italijos valdžios institucijos pritaikė šią taisyklę keliems Apulijos regiono žemės ūkiams.

Dėl galiojimo klausimo, susijusio su Įgyvendinimo sprendimo 2015/789 6 straipsnio 2 dalies a punkto atitikties Sąjungos teisei ir visų pirma Direktyvai 2000/29, siejamai su atsargumo ir proporcingumo principais, Teisingumo Teismas nusprendė, kad remiantis priimant šį sprendimą turėtais moksliniais duomenimis ir tą pačią dieną galimomis taikyti alternatyviomis priemonėmis, ši priemonė buvo tinkama ir būtina siekiant joje įtvirtinto tikslo išvengti bakterijos išplitimo. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad jei padėtis pasikeistų taip, kad iš naujų svarbių mokslinių duomenų paaiškėtų, jog norint išnaikinti bakterijas *Xylella fastidiosa* nebereikia šalinti visų augalų šeimininkų, Komisija turėtų pakeisti Įgyvendinimo sprendimą 2015/789 arba priimti naują sprendimą, kad atsižvelgtų į šią pasikeitusią padėtį.

24| 2015 m. gegužės 18 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2015/789 dėl *Xylella fastidiosa* pateikimo į Sąjungą ir išplitimo joje prevencijos priemonių (OL L 125, p. 36).

25| 2000 m. gegužės 8 d. Tarybos direktyva 2000/29/EB dėl apsaugos priemonių nuo augalams ir augaliniams produktams kenksmingų organizmų įvežimo į Bendriją ir išplitimo joje (OL L 169, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 29 t., p. 258), iš dalies pakeista 2002 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2002/89/EB (OL L 355, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 38 t., p. 3).

Dėl kompensavimo sistemos nenumatymo įgyvendinimo sprendime Teisingumo Teismas pripažino, kad šio sprendimo 6 straipsnio 2 dalies a punkte numatytas įpareigojimas, be kita ko, gali paveikti atitinkamų ūkininkų nuosavybės teisę. Tačiau kadangi teisė į kompensaciją kildinama tiesiogiai iš Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio, vien tai, kad nei pačioje Direktyvoje 2000/29, nei pačiame įgyvendinimo sprendime 2015/789 nenumatyta kompensavimo sistema arba kad aiškiai neįpareigojama numatyti tokios sistemos, negali būti aiškinama taip, kad tokios teisės nėra. Vadinas, dėl šio pagrindo Sprendimas 2015/789 negali būti laikomas negaliojančiu.

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. liepos 28 d. Sprendimas **Mastermind** (C-469/14, [EU:C:2016:609](#)), galima išskirti du atskirus aspektus. Viena vertus, ji susijusi su *kelių transporto priemonėmis vežamų gyvūnų kelionės ir poilsio trukme* ir, kita vertus, su *išvykimo valstybės narės oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo kitos valstybės narės institucijai, atsakingai už eksporto grąžinamąsias išmokas, išduoto patvirtinimo padariniais*. Pagrindinė byla buvo susijusi su galvijų vežimu sunkvežimiu iš Vokietijos į Prancūziją, kur gyvūnai buvo perkrauti į laivą tolesnei kelionei į Maroką. Po to, kai išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas, apie kurį kalbama Reglamento Nr. 817/2010²⁶ 2 straipsnyje, Prancūzijoje atlikto patikrinimą ir padarė išvadą, kad vežimas neatitiko Reglamento Nr. 1/2005²⁷ reikalavimų, Vokietijos institucijos pareikalavo grąžinti avansu sumokėtą eksporto grąžinamąją išmoką. Šis sprendimas buvo apskųstas Vokietijos teismui.

Visų pirma Teisingumo Teismas patikslino Reglamente Nr. 1/2005 įtvirtintą taisyklę, nustatančią maksimalią 28 val. vežimo trukmę, po pirmų 14 val. nutraukiamą mažiausiai 1 val. pailsėti. Dėl poilsio laiko tarp vežimo laikotarpių Teisingumo Teismas patvirtino, kad jis gali būti ilgesnis nei vienos valandos, tačiau patikslino, kad trukmė neturi būti tokia, kuri keltų riziką, kad vežami gyvūnai susižalos ar patirs didelių kančių. Be to, visa kelionės laiko ir poilsio laikotarpių trukmė neturi viršyti 29 valandų, nebent pasinaudojama galimybe ją pratęsti dviem valandomis gyvūnų labui²⁸ ar dėl nenumatytų aplinkybių²⁹. Galiausiai per 14 valandų vežimo laikotarpį gali būti vienas ar keli sustojimo laikotarpiai, tačiau jie turi būti pridedami prie vežimo laikotarpių apskaičiuojant visą ilgiausio leidžiamo 14 valandų vežimo laikotarpio, kurio dalis jie yra, trukmę.

Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Reglamentą Nr. 817/2010 galvijų eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga institucija nėra saistoma išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įrašo, pagal kurį vežant gyvūnus nesilaikyta Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų. Iš tiesų sprendimą dėl teisės gauti eksporto grąžinamąsias išmokas keliamų reikalavimų priima už šį mokėjimą atsakinga kompetentinga nacionalinė institucija. Šiomis aplinkybėmis išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo pateikti duomenys, žinoma, yra įrodymai, tačiau jie nuginčijami.

26| 2010 m. rugsėjo 16 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 817/2010, nustatantis išsamias taisykles, laikantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 dėl reikalavimų skiriančių eksporto grąžinamąsias išmokas, susijusias su gyvų galvijų gerove juos transportuojant (OL L 245, p. 16).

27| 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiantis direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL L 336, p. 86).

28| Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.8 punktas.

29| Reglamento Nr. 1/2005 22 straipsnis.

VII. JUDĖJIMO LAISVĖS

1. LAISVAS DARBUOTOJŲ JUDĖJIMAS

Laisvo darbuotojų judėjimo srityje ypatingo dėmesio verti trys sprendimai. Pirmasis susijęs su kitoje valstybėje narėje įsikūrusio asmens teisėmis į senatvės pensiją, o kiti du – su kitos valstybės narės gyventojams teikiama pagalba aukštojo mokslo studijoms.

2016 m. liepos 13 d. Sprendime **Pöpperl** (C-187/15, [EU:C:2016:550](#)) Teisingumo Teismas pateikė svarbią SESV 45 straipsnio aiškinimo gairių. Pagrindinė byla buvo susijusi su buvusio Vokietijos federalinės žemės valstybės tarnautojo, išvykusio dirbti į kitą valstybę narę, teisėmis į šios žemės valstybės tarnautojams numatytą senatvės pensiją.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos asmuo, turintis valstybės tarnautojo statusą valstybėje narėje, kuris savo noru palieka savo pareigas, kad įsidarbintų kitoje valstybėje narėje, netenka savo teisių į senatvės pensiją pagal specialią pensijų sistemą ir atgaline tvarka apdraudžiamas pagal bendrąją senatvės draudimo sistemą, pagal kurią suteikiama teisė gauti senatvės pensiją, kuri yra mažesnė už pensiją pagal šias teises. Tokie teisės aktai yra laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis, nes net ir taikomi šios valstybės narės valstybės tarnautojams, kurie atsistatydina, kad įsidarbintų privačiame sektoriuje šioje valstybėje narėje, jie gali kliudyti arba atgrasyti šiuos valstybės tarnautojus pasinaudoti teise laisvai judėti Sąjungos teritorijoje.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad nacionalinis teismas turi užtikrinti visišką SESV 45 straipsnio veiksmingumą, aiškindamas vidaus teisę pagal šį straipsnį arba, jeigu toks aiškinimas neįmanomas, netaikydamas jokių prieštaraujančių vidaus teisės nuostatų. Be to, kai nacionalinėje teisėje, pažeidžiant Sąjungos teisę, numatomas skirtingas požiūris į kelias asmenų grupes, nepalankesnėje situacijoje esančios grupės nariai turi būti vertinami taip pat ir jiems turi būti taikoma tokia pati sistema kaip ir kitiems suinteresuotiesiems asmenims. Todėl Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad privilegijuotai grupei priklausantiems asmenims taikoma sistema lieka vienintelė tinkama atskaitos sistema tol, kol netinkamai įgyvendinama Sąjungos teisė.

Sprendimuose **Bragança Linares Verruga ir kt.** (C-238/15, [EU:C:2016:949](#)) ir **Depesme ir kt.** (C-401/15 – C-403/15, [EU:C:2016:955](#)), priimtuose atitinkamai 2016 m. gruodžio 14 ir 15 d., Teisingumo Teismas, iš naujo išnagrinėjęs *Liuksemburgo teisės nuostatas dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms*, pateikė paaiškinimų laisvo darbuotojų judėjimo ir socialinės apsaugos srityse. Iš pradžių pagal šias nuostatas pagalbos suteikimas buvo siejamas su studento nuolatinio gyvenimo šalyje sąlyga. Ši sąlyga buvo panaikinta siekiant atsižvelgti į Sprendimą *Giersch ir kt.*³⁰. Tačiau pagal iš dalies pakeistą teisės aktą, galiojusį klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms, studentas nerezidentas galėjo pasinaudoti nagrinėjama finansine pagalba, tik jeigu jis buvo darbuotojo vaikas ir jeigu pagalbos paraiškos pateikimo momentu šis darbuotojas nepertraukiamai dirbo Liuksemburge ne mažiau kaip penkerius metus.

30| Žr. 2013 m. birželio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Giersch ir kt.* (C-20/12, [EU:C:2013:411](#)), apie kurį kalbėta 2013 m. metinio pranešimo p. 23.

Šiuose dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad, pirma, Reglamento Nr. 1612/68³¹ 7 straipsnio 2 dalis, kurios tekstas pažodžiui perkeltas į Reglamento Nr. 492/2011³² 7 straipsnio 2 dalį, yra speciali SESV 45 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos vienodo požiūrio taisyklės išraiška specifinėje socialinių lengvatų srityje. Antra, darbuotojo migranto šeimos nariai netiesiogiai naudojami vienodu požiūriu, kuris šiam darbuotojui taikomas pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį, todėl ir šioje nuostatoje nurodytomis socialinėmis lengvatomis, kaip antai valstybės narės teikiamu darbuotojų, vykdančių ar vykdžiusių veiklą šioje valstybėje, vaikų studijų finansavimu.

Taigi Sprendime **Bragança Linares Verruga ir kt.** Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį nagrinėjami teisės aktai draudžiami. Juose įtvirtinta netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės, nes dėl daromo skirtumo, grindžiamo gyvenamąja vieta, grėsmė atsidurti blogesnėje padėtyje pirmiausia kyla kitų valstybių narių piliečiams. Tokie teisės aktai gali būti pateisinami, tik jeigu jie tinkami užsibrėžtam teisėtam tikslui pasiekti ir jais nereikalaujama daugiau, nei reikia tokiam tikslui. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad nurodytas socialinis tikslas – skatinti tęsti aukštojo mokslo studijas ir padidinti aukštojo mokslo diplomų turinčių asmenų skaičių šalyje nuolat gyvenančioje visuomenėje – yra Sąjungos lygiu pripažintas bendrasis interesas. Antra, sąlyga dėl penkerių metų darbo trukmės tinka šiam tikslui pasiekti, nes, viena vertus, yra teisėta, jog valstybė, pagalbos teikėja, siekia įsitikinti, ar pasienio darbuotojai iš tikrųjų saistomi su visuomene integracijos ryšio, ir kovoti su „stipendijų turizmo“ atsiradimo rizika, ir, kita vertus, ši sąlyga gali įrodyti tokį ryšį. Tačiau šia sąlyga viršijama tai, kas būtina norint pasiekti nustatytą tikslą. Iš tiesų ja neleidžiama kompetentingoms valdžios institucijoms suteikti pagalbą, jei tėvai, išskyrus kelias trumpas pertraukas, dirbo Liuksemburge ilgą laiką laikotarpiu iki šios paraiškos pateikimo, nors tokios pertraukos negali nutraukti ryšio tarp finansinės pagalbos prašytojo ir Liuksemburgo.

Sprendime **Depesme ir kt.** Teisingumo Teismas nagrinėjo ginčijamame nacionalinės teisės akte vartojamą sąvoką „darbuotojo vaikas“, atsižvelgdamas į SESV 45 straipsnį ir Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį. Kalbant konkrečiau, jis nagrinėjo, ar ši sąvoka apima darbuotojo sutuoktinio ar partnerio vaikus, ir atsakė teigiamai. Iš sprendimo matyti, kad ši sąvoka reiškia ne tik vaiką, kurį su darbuotoju sieja giminystės ryšys, bet ir šio darbuotojo sutuoktinio ar registruoto partnerio vaiką, jei šis darbuotojas prisideda prie to vaiko išlaikymo. Pastarąją sąlygą lemia faktinė situacija, kurią turi įvertinti administracija ir prireikus nacionaliniai teismai, ir jiems nebūtina nustatyti prisidėjimo prie išlaikymo priežasčių, nei tiksliai apskaičiuoti jo dydžio. Tačiau pasienio darbuotojo išlaikomo šeimos nario statusą gali pagrįsti objektyvios aplinkybės, pavyzdžiui, šio darbuotojo ir studento bendra gyvenamoji vieta. Kaip matyti, be kita ko, iš Direktyvos 2004/38³³ 2 straipsnio 2 punkto c papunkčio, Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad vaikai laikomi išlaikytiniais iki 21 metų.

2. LAISVAS PREKIŲ JUDĖJIMAS

2016 m. birželio 21 d. Sprendime **New Valmar** (C-15/15, [EU:C:2016:464](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo klausimą, ar *Sąjungos teisę pažeidžia teisės aktai, pagal kuriuos įpareigojama išrašyti sąskaitas faktūras, įskaitant susijusias su užsienio sandoriais, tik valstybine kalba, antraip jos laikomos niekinėmis*. Pagrindinė byla buvo

31 | 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15).

32 | 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, p. 1).

33 | 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

susijusi su nyderlandų kalba kalbančiame Belgijos regione įsteigtos bendrovės ir Italijoje įsteigtos bendrovės ginču dėl neapmokėtų sąskaitų faktūrų. Antroji bendrovė rėmėsi šių sąskaitų faktūrų negaliojimu, nes jomis tariamai pažeidžiamos kalbų vartojimo taisyklės, kurios, jos nuomone, priskirtinos prie Belgijos viešosios tvarkos. Iš tiesų pagal Flandrijos regiono teisės aktus šiame regione įsteigtos įmonės privalo įstatymais nustatytuose raštuose ir dokumentuose vartoti nyderlandų kalbą. Nagrinėjamosiose sąskaitose faktūrose visos standartinės frazės ir bendrosios sąlygos buvo suformuluotos italų, o ne nyderlandų kalba.

Savo sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad kalbų vartojimą reglamentuojančiais ginčijamais teisės aktais yra ribojamas laisvas prekių judėjimas Sąjungoje. Iš tiesų atimdami iš atitinkamų ūkio subjektų galimybę laisvai pasirinkti kalbą, kurią jie drauge moka, kad parengtų savo sąskaitas faktūras, ir nustatydami jiems šiuo tikslu kalbą, kuri nebūtinai atitinka tą, kurią jie sutarė vartoti esant jų sutartiniais santykiams, šie teisės aktai gali padidinti sąskaitų faktūrų užginčijimo ir neapmokėjimo riziką. Sąskaitų faktūrų gavėjai gali būti skatinami remtis savo negalėjimu, realiu arba tariamu, suprasti jų turinio, kad paprieštarautų dėl jų apmokėjimo. Priešingai, kita nei nyderlandų kalba parengtos sąskaitos faktūros gavėjas, atsižvelgiant į tai, kad tokia sąskaita faktūra gali būti niekinė, gali būti skatinamas užginčyti jos galiojimą remiantis vien šiuo motyvu.

Nors tokiais teisės aktais siekiamu tikslu skatinti valstybės narės vienos oficialiųjų kalbų vartojimą, iš principo galima pateisinti tokį apribojimą, nagrinėtu atveju taip nebuvo. Teisingumo Teismo nuomone, šie kalbų vartojimą reglamentuojantys teisės aktai viršija tai, kas būtina norint pasiekti nurodytų tikslų, todėl jų negalima laikyti proporcingais.

3. ĮSISTEIGIMO LAISVĖ IR LAISVĖ TEIKTI PASLAUGAS

Įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas srityje verta paminėti penkis sprendimus. Pirmieji du susiję su kredito ir mokėjimo įstaigų atsisakymu pateikti informaciją apie savo klientus, trečiajame patikslinama viešųjų koncesijų pratęsimo procedūra, ketvirtajame nagrinėjamas rinkliavų už leidimą vykdyti prekybos veiklą nustatymas, o paskutinis susijęs su nacionalinės teisės aktų dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo taikymu užsienio įmonei.

2016 m. balandžio 14 d. Sprendime **Sparkasse Allgäu** (C-522/14, [EU:C:2016:253](#)) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 49 straipsnį nedraudžiama valstybės narės teisės norma, kuria buveinėje toje valstybėje narėje turinčioms kredito įstaigoms nustatoma pareiga pranešti nacionalinės valdžios institucijoms apie kitoje valstybėje narėje įsteigtiems nesavarankiškiems jų filialams patikėtą ar jų tvarkomą turtą, jeigu miršta pirmojoje valstybėje narėje gyvenantis to turto savininkas, o antrojoje valstybėje narėje nenumatyta panašios pareigos pranešti ir kredito įstaigos privalo saugoti banko paslaptį, už kurios atskleidimą numatytos baudžiamosios sankcijos. Pagrindinėje byloje kilo Vokietijoje įsteigtos kredito įstaigos **Sparkasse Allgäu** ir Vokietijos mokesčių administratoriaus ginčas dėl šios kredito įstaigos atsisakymo pateikti minėtam administratoriui informaciją apie sąskaitas, kurias Austrijoje įsteigtame jos filiale (šis nėra savarankiškas) turėjo Vokietijos rezidentai mokesčių tikslais jų mirties momentu. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimas, ar dėl Vokietijos teisėje numatytos pareigos Vokietijos kredito įstaigos gali būti atgrasytos nuo komercinės veiklos vykdymo Austrijoje per filialą.

Teisingumo Teismas neigiamai atsakė į šį klausimą. Jis pažymėjo, kad nepalankių pasekmių, kurių gali sukelti tokia pareiga pateikti informaciją, atsiranda dėl to, kad dvi valstybės narės lygiagrečiai naudojasi savo kompetencija banko paslapties saugojimo ir mokesčių kontrolės srityje, ir tai lemia didelius atitinkamų teisės aktų skirtumus. Iš tiesų kredito įstaigos buveinės vietos valstybė narė pirmenybę teikia mokesčių kontrolės veiksmingumo užtikrinimui perduodant informaciją mokesčių institucijoms, o filialo vietos valstybėje narėje banko paslaptį iš esmės reikia saugoti visų, taip pat mokesčių institucijų, atžvilgiu.

Nesant derinimo priemonių keitimosi informacija mokesčių kontrolės tikslais srityje, valstybės narės gali laisvai nustatyti nacionalinėje teritorijoje veikiančioms kredito įstaigoms tokią pareigą teikti informaciją, susijusią su užsienyje veikiančiais jų filialais, siekdamos užtikrinti mokesčių kontrolės veiksmingumą, su sąlyga, kad tų filialų vykdomos operacijos nebus traktuojamos diskriminacinėmis sąlygomis, palyginti su nacionalinėje teritorijoje veikiančių jų filialų vykdomomis operacijomis. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad įsisteigimo laisvė negali būti traktuojama taip, jog valstybė narė savo mokesčių teisės nuostatas ir konkrečiai pareigą teikti informaciją privalo sieti su kitos valstybės nuostatomis, kad visais atvejais būtų užtikrintas apmokestinimas, pašalinantis skirtumus, išplaukiančius iš nacionalinės mokesčių teisės aktų.

2016 m. kovo 10 d. Sprendime **Safe Interenvios** (C-235/14, [EU:C:2016:154](#)) Teisingumo Teismas turėjo progą įvertinti *tikrinimo priemones, finansų įstaigos taikomas subjektui ar asmeniui, kuriems taip pat taikomos pareigos, įtvirtintos Direktyvoje 2005/60³⁴ kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu srityje*. Pagrindinėje byloje ginčas kilo dėl Ispanijos mokėjimo įstaigos, tvarkančios lėšų pervedimą į kitas valstybes, atsisakymo suteikti informacijos apie savo klientus. Suteikti informacijos prašė trys bankai, aptikę pažeidimų, susijusių su tarnautojais, kurie pervesdavo lėšų per šios mokėjimo įstaigos šiuose bankuose turimas sąskaitas. Nustatę pažeidimus, bankai, remdamiesi taikoma nacionaline teise, uždarė šias sąskaitas.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvą 2005/60 nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais, viena vertus, leidžiama taikyti standartinio deramo klientų tikrinimo priemones, kai klientai yra finansų įstaigos, prižiūros dėl reikalavimų, susijusių su klientų tikrinimo priemonėmis, laikymosi, kai kyla įtarimų dėl pinigų plovimo ar terorizmo, kita vertus, reikalaujama, kad įstaigos ir asmenys, kuriems taikoma ši direktyva, atsižvelgdami į grėsmės vertinimą, taikytų sustiprinto klientų tikrinimo priemones situacijose, kurios dėl savo pobūdžio gali sudaryti didelę pinigų plovimo arba terorizmo finansavimo grėsmę, pavyzdžiui, lėšų pervedimo atveju. Be to, net nesant tokių įtarimų ar tokios grėsmės, nurodyta direktyva valstybėms narėms leidžiama priimti arba palikti galioti griežtesnes nuostatas, jeigu šiomis nuostatomis siekiama sustiprinti kovą su pinigų plovimu ar terorizmo finansavimu.

Anot Teisingumo Teismo, nacionalinės teisės aktais, kuriais siekiama kovoti su pinigų plovimu ar terorizmo finansavimu, siekiama teisėto tikslo, galinčio pateisinti pagrindinių teisių apribojimą. Be to, prezumpcija, kad įstaigos, kuriai taikoma Direktyva 2005/60, atliktas lėšų pervedimas į kitas nei jos įsisteigimo valstybes visada kelia didelę pinigų plovimo ar terorizmo finansavimo grėsmę, yra tinkama šio tikslo įgyvendinimui užtikrinti. Vis dėlto šie teisės aktai viršija tai, kas būtina pasiekti juose numatytam tikslui, kiek juose įtvirtinta prezumpcija taikoma visiems lėšų pervedimams, nesuteikiant galimybės jos nugincyti, kai lėšų pervedimai objektyviai nekelia tokios grėsmės.

Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad įstaigos ir asmenys, kuriems taikoma Direktyva 2005/60, negali trukdyti vykdyti mokėjimo įstaigų priežiūros funkcijų, kurias turi vykdyti kompetentingos institucijos, ir negali pakeisti šių priežiūros institucijų. Todėl nors finansų įstaiga, vykdydama jai priskirtą klientų priežiūros pareigą, gali atsižvelgti į mokėjimo įstaigos savo klientams taikomas tikrinimo priemones, visos jos priimtose tikrinimo priemonės turi atitikti pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo grėsmę.

2016 m. liepos 14 d. Sprendime **Promoimpresa** (C-458/14 ir C-67/15, [EU:C:2016:558](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama, kad *koncesijos turizmo ir rekreacinei veiklai jūros ir ežerų pakrantėse* būtų pratęsiamos automatiškai, netaikant jokios potencialių kandidatų atrankos procedūros.

34| 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (OL L 309, p. 15), iš dalies pakeista 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/78/ES (OL L 331, p. 120).

Savo sprendime Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tuo atveju, jei būtų taikoma Direktyva 2006/123 (toliau – Paslaugų direktyva)³⁵, suteikiant leidimus ekonominiais tikslais eksploatuoti jūros ir ežerų pakrantes, potencialiems kandidatams turėtų būti taikoma atrankos procedūra, atitinkanti visas nešališkumo ir skaidrumo garantijas. Tačiau dėl automatinio leidimų galiojimo pratęsimo neįmanoma surengti tokios atrankos procedūros.

Žinoma, Paslaugų direktyvos 12 straipsnis leidžia valstybėms narėms nustatant atrankos procedūros taisykles atsižvelgti į aspektus, susijusius su svarbiais visuomenės interesais, pavyzdžiui, į būtinumą apsaugoti leidimų turėtojų teisėtus lūkesčius, nes taip jie gali susigrąžinti įdėtas investicijas. Tačiau tokiais sumetimais negalima pateisinti automatinio leidimų galiojimo pratęsimo, kai išduodant šiuos leidimus pirmą kartą nebuvo vykdoma atrankos procedūra. Taigi pagal šią nuostatą draudžiama tokia nacionalinė priemonė, kurioje numatytas galiojančių leidimų naudoti jūros ir ežerų pakrantes turizmo ir rekreacinei veiklai vykdyti automatinis pratęsimas, nevykdant potencialių kandidatų atrankos procedūros.

Teisingumo Teismas pridūrė, kad jeigu Paslaugų direktyva būtų taikoma, tik jeigu tokia koncesija keltų aiškų tarptautinį susidomėjimą, tai, kad jos galiojimas automatiškai pratęsiamas konkrečioje valstybėje narėje įsteigtai įmonei, reikštų nevienodą požiūrį, nepalankų kitose valstybėse narėse įsteigtoms įmonėms, kurios gali būti suinteresuotos gauti šią koncesiją, ir iš esmės prieštaraujantį įsisteigimo laisvei.

Galiausiai teisinio saugumo principu, skirtu leisti koncesininkams susigrąžinti savo investicijas, negalima remtis siekiant pateisinti šį skirtingą požiūrį, nes koncesijos suteiktos tada, kai jau buvo įtvirtinta, kad aiškų tarptautinį susidomėjimą keliančioms sutartims turi būti taikoma skaidrumo pareiga.

2016 m. lapkričio 16 d. Sprendime **Hemming ir kt.** (C-316/15, [EU:C:2016:879](#)) Teisingumo Teismas nurodė, kaip aiškinti sąvoką „išlaidos, patirtos dėl leidimų išdavimo procedūrų“, norint verstis paslaugų teikimo veikla, kaip tai suprantama pagal Paslaugų direktyvos 13 straipsnio 2 dalį. Šis sprendimas priimtas byloje, kurioje sekso prekių parduotuvių („sex-shops“) licencijų turėtojų grupė ginčijo Jungtinės Karalystės teisės aktų, numatančių mokestį už licencijos suteikimą ar pratęsimą, atitiktį šiai direktyvai. Šį mokestį sudarė dvi dalys: viena dalis susijusi su paraiškos administravimu ir negrąžinama, o kita, gerokai didesnė, yra mokestis už licencijų išdavimo tvarkos valdymą ir grąžinama, jeigu paraiška atmetama.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Paslaugų direktyvos 13 straipsnio 2 dalį draudžiamas reikalavimas sumokėti mokestį, kurio dalį sudaro su atitinkamos leidimų išdavimo tvarkos valdymu ir priežiūra susijusios sąnaudos, net jeigu ši dalis grąžinama atmetus tą paraišką. Anot Teisingumo Teismo, tai, kad turi būti sumokėtas mokestis, yra finansinė prievolė, taigi ir išlaidos, kurias turi prisiimti paraiškos teikėjas, neatsižvelgiant į tai, ar suma gali būti vėliau susigrąžinta, jeigu ta paraiška atmetama. Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, jog tam, kad atitiktų Paslaugų direktyvą, išlaidos turi būti protingos ir proporcingos atitinkamų leidimų išdavimo procedūrų sąnaudoms ir neviršyti šių procedūrų sąnaudų. Šiuo klausimu valstybė narė gali atsižvelgti ne tik į materialines ir darbo užmokesčio sąnaudas, tiesiogiai susijusias su sandorių, atlygis už kuriuos jos yra, vykdymu, bet taip pat į kompetentingos institucijos bendrųjų išlaidų, priskiriamų prie šių sandorių, dalį.

Vis dėlto išlaidos, į kurias atsižvelgiama, negali apimti išlaidų, susijusių su atitinkamos institucijos bendrąja priežiūros veikla, nes, viena vertus, Paslaugų direktyvos 13 straipsnio 2 dalyje nurodytos tik procedūrų sąnaudos ir, kita vertus, ja siekiama tikslo palengvinti galimybę teikti paslaugas. Siekti šio tikslo negali padėti reikalavimas iš anksto finansuoti atitinkamos leidimų išdavimo tvarkos valdymo ir priežiūros sąnaudas, be kita ko, apimančias sąnaudas, susijusias su veiklos be leidimų išaiškinimu ir patraukimu atsakomybėn už ją.

35 | 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, p. 36).

Galiausiai 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime **AGET Iraklis** (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo progą nagrinėti *Graikijos teisės aktų dėl kolektyvinių atleidimų iš darbo suderinamumą, pirma, su Direktyva 98/59³⁶ ir, antra, su Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (ESV sutartis) ir Pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintomis pagrindinėmis laisvėmis*. Nagrinėtoje byloje Graikijos darbo, socialinės apsaugos ir socialinio solidarumo ministras nusprendė neleisti pagal Graikijos teisę įsteigta bendrovei, priklausančiai Prancūzijos tarptautinei grupei, vykdyti kolektyvinio atleidimo iš darbo. Taigi ši bendrovė užginčijo Graikijos teisės aktų dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo, pagal kuriuos administracinei institucijai suteikta teisė, įvertinus darbo rinkos sąlygas, įmonės situaciją ir valstybės ekonominius interesus, neleisti vykdyti kolektyvinių atleidimų iš darbo, atitiktį Sąjungos teisei.

Sprendime Teisingumo Teismas analizavo ginčijamus nacionalinės teisės aktus atsižvelgdamas, pirma, į Direktyvą 98/59 ir, antra, į SESV 49 ir 63 straipsnius dėl įsisteigimo laisvės ir laisvo kapitalo judėjimo, siejamus su Pagrindinių teisių chartijos 16 straipsniu. Dėl Direktyvos 98/59 Teisingumo Teismas pažymėjo, kad materialinėms sąlygoms, nuo kurių konkrečiu atveju priklauso darbdavio galimybė vykdyti kolektyvinį atleidimą iš darbo, iš esmės Direktyva 98/59 netaikoma, todėl jos priskiriamos prie valstybių narių kompetencijos. Todėl pagal šią direktyvą iš esmės nedraudžiami tokie kaip ginčijamieji nacionalinės teisės aktai. Tačiau kitaip būtų tuo atveju, jeigu dėl šių teisės aktų šios direktyvos nuostatos netektų savo veiksmingumo. Taip atsitiktų, jeigu, pavyzdžiui, dėl kriterijų, į kuriuos atsižvelgdama kompetentinga institucija turi priimti sprendimą, arba dėl tų kriterijų aiškinimo ir konkretaus taikymo būdo darbdavys praktiškai neturėtų jokios veiksmingos galimybės vykdyti tokių kolektyvinių atleidimų iš darbo.

Atvirkščiai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 49 straipsnį, susijusį su įsisteigimo laisve, draudžiami ginčijami nacionalinės teisės aktai, nes jais rimtai kišamasi į tam tikras laisves, kuriomis iš principo naudojasi ūkio subjektai. Tačiau nagrinėjamas kolektyvinių atleidimų iš darbo priežiūros mechanizmas gali pasirodyti turįs potencialą prisidėti prie veiksmingos darbuotojų ir jų užimtumo apsaugos lygio pakėlimo, todėl gali užtikrinti siekiamą bendrojo intereso tikslą įgyvendinimą. Vis dėlto, Teisingumo Teismo nuomone, Graikijos teisės aktuose numatyto priežiūros mechanizmo konkreti taikymo tvarka, visų pirma kriterijai, į kuriuos turi atsižvelgti kompetentinga valdžios institucija sprendžiant leisti ar neleisti vykdyti planuojamą kolektyvinį atleidimą iš darbo, yra pernelyg neapibrėžti, todėl nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais viršijama tai, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti. Be to, tam tikroje valstybėje narėje galinti susiklostyti tokia situacija, kai susiduriama su didele ekonomine krize ir išskirtinai dideliu nedarbo lygiu, negali turėti įtakos šiam išaiškinimui.

VIII. SIENŲ KONTROLĖ, PRIEGLOBSTIS IR IMIGRACIJA

1. PRIEGLOBŠČIO POLITIKA

Prieglobsčio politikos srityje nurodytini penki sprendimai. Pirmasis sprendimas susijęs su galimybe sulaukyti prieglobsčio prašytoją dėl nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos motyvų. Antrasis sprendimas susijęs su klausimu, ar papildomos apsaugos gavėjai turi teisę pasirinkti gyvenamąją vietą valstybėje narėje. Likusieji trys

36 | 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/59/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su kolektyviniu atleidimu iš darbo, suderinimo (OL L 225, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 327, ir klaidų ištaisymas OL L 59, 2007 2 27, p. 84).

sprendimai susiję su valstybės narės, pagal Reglamentą Nr. 604/2013³⁷ (toliau – Reglamentas „Dublinas III“) atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, pareigomis.

2016 m. vasario 15 d. Sprendime **N.** (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), taikdamas prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, išnagrinėjo *Direktyvos 2013/33*³⁸ 8 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos e punkto, leidžiančio sulaikyti prieglobsčio prašytoją, kai tai būtina nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai užtikrinti, teisėtumą atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartiją. Nagrinėtoje byloje pareiškėjas 1995–2013 m. pateikė tris prieglobsčio prašymus, tačiau Nyderlandų valdžios institucijos juos atmetė. Atmetusi paskutinį prašymą, kompetentinga institucija nurodė pareiškėjui nedelsiant išvykti iš Sąjungos teritorijos ir nustatė draudimą atvykti. Šie sprendimai buvo patvirtinti įsiteisėjusiu teismo sprendimu. 1999–2015 m. suinteresuotasis asmuo buvo kelis kartus nuteistas už įvairius nusikaltimus. 2015 m. atlikdamas laisvės atėmimo bausmę už vagystę ir nustatyto draudimo atvykti nesilaikymą, jis pateikė ketvirtąjį prieglobsčio prašymą, o vėliau buvo sulaikytas. Jis manė, kad jo sulaikymas prieštarauja EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punktui, pagal kurį užsieniečio sulaikymą galima pateisinti tuo, kad vyksta jo išsiuntimo ar išdavimo kitai valstybei procedūra.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo paklaustas dėl Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos e punkto galiojimo Teisingumo Teismas priminė, kad šį klausimą reikia nagrinėti remiantis tik teisėmis, kurias užtikrina Chartija, o ne EŽTK, tačiau nepažeidžiant Chartijos 52 straipsnio 3 dalies, kurioje numatyta, kad Chartijoje nurodytų teisių esmė ir taikymo sritis yra tokia pati, kaip nustatyta EŽTK.

Pažymėjęs, kad minėtoje Direktyvos 2013/33 nuostatoje numatytas apribojimas naudotis Chartijos 6 straipsnyje įtvirtinta teise į laisvę, Teisingumo Teismas priminė, kad apribojimai naudotis Chartijoje pripažintomis teisėmis galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus. Šiuo aspektu jis konstatavo, kad nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimas yra toks tikslas. Taigi prieglobsčio prašytojo sulaikymas, kai tai būtina nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai užtikrinti, yra šio asmens teisės į laisvę apribojimas, numatytas Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje esančiame išsamiaame sąraše. Dėl savo pobūdžio ši priemonė yra tinkama siekiant apsaugoti visuomenę nuo pavojaus, galinčio kilti dėl tokio asmens elgesio, ir ją taikant galima įgyvendinti minėtą bendrojo intereso tikslą. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2013/33 užtikrinama tinkama pusiausvyra tarp, viena vertus, prieglobsčio prašytojo teisės į laisvę ir, kita vertus, griežtai būtinų reikalavimų užtikrinti nacionalinį saugumą ir viešąją tvarką. Šiuo aspektu jis pabrėžė, kad sulaikymo priemonės negali būti grindžiamos šia direktyvos nuostata, jei prieš tai kompetentingos nacionalinės institucijos kiekvienu konkrečiu atveju nepatikrino, ar pavojus, kurį atitinkami asmenys kelia nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai, nėra mažesnis nei šių asmenų teisės į laisvę ribojimas, kurį lemia tokios priemonės. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad išnagrinėjus Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos e punktą nebuvo nustatyta nieko, kas galėtų paveikti šios nuostatos galiojimą atsižvelgiant į Chartijos 6 ir 52 straipsniuose numatytą apsaugos lygį.

37| 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, p. 31).

38| 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, p. 96).

2016 m. kovo 1 d. Sprendime **Alo** (C-443/14 ir C-444/14, [EU:C:2016:127](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo išaiškinti *Direktyvos 2011/95*³⁹ 29 ir 33 straipsnius tam, kad būtų galima nustatyti, kiek valstybė narė gali nustatyti papildomos apsaugos gavėjams pareigą gyventi konkrečioje vietovėje. Pagrindinę bylą inicijavo du Sirijos piliečiai, gavę papildomos apsaugos statusą Vokietijoje, kurių leidimuose gyventi buvo numatytas įpareigojimas gyventi apibrėžtoje vietovėje dėl tam tikrų socialinių išmokų gavimo.

Teisingumo Teismas nurodė, kad tokiu įpareigojimu suvaržoma *Direktyvos 2011/95* 33 straipsniu garantuojama teisė laisvai judėti, net tuo atveju, kai šia priemone papildomos apsaugos gavėjui nedraudžiama laisvai vykti iš vienos vietos į kitą atitinkamoje teritorijoje ir laikinai gyventi kitoje, nei nurodyta gyvenamosios vietos įpareigojime, vietoje.

Vis dėlto Teisingumo Teismas manė, kad gyvenamosios vietos įpareigojimas gali būti numatytas tik papildomos apsaugos statuso gavėjams, jeigu jų padėtis, atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktais siekiamą tikslą, nėra objektyviai panaši į šioje valstybėje narėje teisėtai gyvenančių ne Sąjungos piliečių ar šios valstybės narės piliečių padėtį.

Toliau Teisingumo Teismas pripažino, kad socialinių išmokų gavėjų persikėlimas arba netolygus koncentravimasis valstybės narės teritorijoje gali lemti su šiomis išmokomis susijusios finansinės naštos netinkamą paskirstymą įvairioms kompetentingoms šios srities institucijoms. Tačiau toks netolygus naštos paskirstymas nebūtinai susijęs su socialines išmokas gaunančių asmenų galbūt turimu papildomos apsaugos gavėjų statusu. Šiomis aplinkybėmis pagal *Direktyvą 2011/95* draudžiama tik papildomos apsaugos statuso gavėjams nustatyti gyvenamosios vietos įpareigojimą, siekiant tinkamai paskirstyti šių išmokų mokėjimo naštą.

Kita vertus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Vokietijos teismas turės patikrinti, ar socialinę paramą gaunantiems papildomos apsaugos statuso turėtojams gerokai sunkiau integruotis, nei kitiems socialinę paramą gaunantiems teisėtai Vokietijoje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams. Tuo atveju, jeigu šių dviejų asmenų kategorijų padėtis nėra panaši, atsižvelgiant į tikslą palengvinti trečiųjų šalių piliečių integraciją Vokietijoje, pagal *direktyvą* nedraudžiama papildomos apsaugos statuso gavėjams nustatyti gyvenamosios vietos įpareigojimą siekiant skatinti jų integraciją, net jei toks įpareigojimas netaikomas Vokietijoje teisėtai gyvenantiems kitiems trečiųjų šalių piliečiams.

2016 m. kovo 17 d. paskelbtame Sprendime **Mirza** (C-695/15, [EU:C:2016:188](#)), kurį priimant taikyta prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra, Teisingumo Teismas nagrinėjo sąlygas, kuriomis valstybė narė gali numatyti išsiųsti tarptautinės apsaugos prašytoją į saugią trečiąją šalį pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį, nenagrinėdama jo prašymo iš esmės. Nagrinėtoje byloje Pakistano pilietis neteisėtai atvyko į Vengrijos teritoriją iš Serbijos. Vengrijoje jis pateikė pirmą tarptautinės apsaugos prašymą. Vykstant procedūrai suinteresuotasis asmuo išvyko iš Vengrijos institucijų jam paskirtos gyvenamosios vietos. Todėl šios institucijos nutraukė prašymo nagrinėjimą, nes nusprendė, kad suinteresuotasis asmuo netiesiogiai jį atsiėmė. Vėliau pareiškėjas buvo sulaikytas Čekijos Respublikoje, kai bandė patekti į Austriją. Čekijos valdžios institucijos paprašė Vengrijos atsiimti suinteresuotąjį asmenį, ir Vengrija patenkino šį prašymą. Po atsiėmimo suinteresuotasis asmuo pateikė antrą tarptautinės apsaugos Vengrijoje prašymą. Šį prašymą Vengrijos institucijos atmetė kaip nepriimtina, nenagrinėdamos jo iš esmės. Jos nusprendė, kad Serbija turėjo būti pripažinta prašytojui saugia trečiąja šalimi. Dėl šio sprendimo pareiškėjas pateikė skundą.

39| 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, p. 9).

Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad teise išsiųsti tarptautinės apsaugos prašytoją į saugią trečiąją šalį taip pat gali pasinaudoti valstybė narė, kuri vykstant atsiėmimo procedūrai pripažino esanti atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo, kurį pateikė prašytojas, išvykęs iš šios valstybės narės prieš priimant sprendimą dėl jo pirmo tarptautinės apsaugos prašymo esmės, nagrinėjimą.

Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad per šią procedūrą Reglamente „Dublinas III“ atsakingai valstybei narei (šiuo atveju Vengrijai) nenustatyta pareiga informuoti perduodančiosios valstybės narės (šiuo atveju Čekijos Respublikos) apie savo nacionalinės teisės aktus, kuriais reglamentuojamas prašytojų išsiuntimas į saugias trečiąsias šalis, arba apie savo administracinę praktiką šioje srityje. Iš tiesų dėl informacijos šiais klausimais nepateikimo nepažeidžiama pagal Sąjungos teisę garantuojama prašytojo teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę, jeigu jis nesutinka su sprendimu dėl perdavimo ir sprendimu dėl tarptautinės apsaugos prašymo.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad esant tokiai situacijai, kokia susiklostė pagrindinėje byloje, tarptautinės apsaugos prašytojo teisė į tai, kad dėl jo prašymo būtų priimtas galutinis sprendimas, neužkertama kelio atsakingos valstybės narės galimybei pripažinti prašymą nepriimtinu ir jai nenustatoma pareiga atnaujinti prašymo nagrinėjimą konkrečioje procedūros stadijoje.

Bylose, kuriose 2016 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) priėmė Sprendimą *Ghezelbash* (C-63/15, [EU:C:2016:409](#)) ir Sprendimą *Karim* (C-155/15, [EU:C:2016:410](#)), prieglobsčio prašytojai ginčijo valstybės narės kompetentingų institucijų sprendimą perduoti juos kitai valstybei narei, susitarusiai su pirmąja valstybe nare perimti savo žinion jų prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Šiose bylose, be kita ko, kilo klausimas, kokiais argumentais prieglobsčio prašytojai gali remtis naudodamiesi Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalyje numatytais teisių gynimo priemonėmis tam, kad užginčytų sprendimą dėl perdavimo.

Pirmoje byloje Irano pilietis pateikė Nyderlandų valdžios institucijoms prašymą išduoti laikiną leidimą gyventi. Patikrinus duomenis Europos Sąjungos vizų informacinėje sistemoje (VIS) paaiškėjo, kad Prancūzijos diplomatinė atstovybė Irane išdavė suinteresuotajam asmeniui vizą, galiojusią ribotą laiką, todėl Nyderlandų valstybės sekretorius, remdamasis Reglamentu „Dublinas III“, paprašė Prancūzijos valdžios institucijų perimti suinteresuotąjį asmenį savo žinion. Prancūzijos valdžios institucijos sutiko patenkinti šį prašymą. Tačiau per Nyderlandų valdžios institucijų surengtą antrą apklausą suinteresuotasis asmuo paprašė leisti pateikti originalius dokumentus, įrodančius, jog po apsikankymo Prancūzijoje buvo grįžęs į Iraną, o tai, anot pareiškėjo, reiškia, kad ši valstybė nėra atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Taigi kilo klausimas, ar suinteresuotasis asmuo turėjo teisę ginčyti Prancūzijos Respublikos atsakomybę už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą po to, kai ši valstybė narė prisiėmė šią atsakomybę.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis, siejama su šio reglamento 19 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinama taip, kad prieglobsčio prašytojas, skųsdamas sprendimą jį perduoti, gali remtis šiame reglamente įtvirtinto atsakomybės kriterijaus klaidingu taikymu.

Antroje byloje Sirijos pilietis prašė suteikti tarptautinę apsaugą Švedijoje. Atlikus patikrinimą EURODAC duomenų bazėje, tapo aišku, kad suinteresuotasis asmuo jau buvo paprašęs šios apsaugos Slovėnijoje, todėl Švedijos valdžios institucijos (Švedijos migracijos tarnyba) paprašė Slovėnijos valdžios institucijų atsiimti suinteresuotąjį asmenį pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalies b punktą. Slovėnijos valdžios institucijos sutiko patenkinti šį prašymą. Tuomet Švedijos migracijos tarnyba pranešė šioms institucijoms, kad, suinteresuotojo asmens teigimu, jis buvo išvykęs iš valstybių narių teritorijos ilgiau nei tris mėnesius po pirmojo prieglobsčio prašymo pateikimo ir kad jo pase yra atvykimo į Libaną viza. Kadangi Slovėnijos valdžios institucijos patvirtino sutikimą atsiimti prašytoją, Švedijos tarnyba atmetė suinteresuotojo asmens

tarptautinės apsaugos prašymą. Tačiau šis manė, kad Slovėnija nėra valstybė narė, atsakinga už jo prieglobsčio prašymo nagrinėjimą.

Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, kad Reglamento „Dublinas III“ 19 straipsnio 2 dalis, tiksliau, jos antra pastraipa, taikoma trečiosios šalies piliečiui, kuris, pateikęs pirmąjį prieglobsčio prašymą vienoje valstybėje narėje, įrodo, kad buvo išvykęs iš valstybių narių teritorijos ne trumpiau kaip tris mėnesius prieš pateikdamas naują prieglobsčio prašymą kitoje valstybėje narėje. Iš tiesų Reglamento „Dublinas III“ 19 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, jog šio reglamento 18 straipsnio 1 dalyje nurodytos pareigos perimti savo žinion arba atsiimti prieglobsčio prašytoją iš esmės nebetaikomos, kai atsakinga valstybė narė, paprašyta atsiimti prieglobsčio prašytoją, gali nustatyti, kad šis ne trumpiau kaip tris mėnesius yra išvykęs iš valstybių narių teritorijos. Tačiau šio reglamento 19 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje patikslinta, kad bet koks prašymas, pateiktas pasibaigus šiam nebuvimo laikotarpiui, laikomas nauju prašymu, dėl kurio pradedama nauja atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra. Vadinas, tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis, pateikęs pirmąjį prieglobsčio prašymą vienoje valstybėje narėje, išvyko iš valstybių narių teritorijos ne trumpiau kaip tris mėnesiams, paskui pateikė naują prieglobsčio prašymą kitoje valstybėje narėje, pagal minėto reglamento 19 straipsnio 2 dalį valstybė narė, kurioje pateiktas naujas prieglobsčio prašymas, privalo užbaigti už šio naujo prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą, remdamasi reglamente įtvirtintomis taisyklėmis.

Toliau Teisingumo Teismas, kaip ir prieš tai minėtame Sprendime *Ghezelbash*, nusprendė, kad Reglamento „Dublinas III“ 27 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, prieglobsčio prašytojas, pateikęs skundą dėl sprendimo perduoti jį, gali remtis šio reglamento 19 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje įtvirtintos taisyklės pažeidimu.

2. IMIGRACIJOS POLITIKA

Byloje, kurioje 2016 m. birželio 7 d. priimtas didžiosios kolegijos Sprendimas *Affum* (C-47/15, [EU:C:2016:408](#)), Teisingumo Teismui buvo pateiktas klausimas, ar pagal Direktyvą 2008/115⁴⁰ *draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią už trečiosios šalies piliečio neteisėtą atvykimą per Šengeno erdvės vidaus sieną numatyta laisvės atėmimo bausmė*. Nagrinėtu atveju Ganos pilietė, neatitinkanti atvykimo į šalį, buvimo ar gyvenimo joje sąlygų, vyko per Prancūziją tranzitu kaip autobuso, vykstančio iš Belgijos į Jungtinę Karalystę, keleivė.

Visų pirma, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu toks trečiosios šalies pilietis yra valstybės narės teritorijoje, pagal Direktyvos 3 straipsnio 2 punktą jo buvimas neteisėtas. Neturi reikšmės tai, ar toks buvimas yra laikinas, ar dėl tranzito. Antra, priminęs Sprendime *Achughbabian*⁴¹ išdėstytus principus Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvą 2008/115 draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias vien už neteisėtą atvykimą kertant vidaus sieną, dėl kurio neteisėtas tampa ir buvimas šalyje, trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio šioje direktyvoje nustatyta grąžinimo procedūra dar neužbaigta, gali būti skiriama laisvės atėmimo bausmė. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, kad toks įkalinimas gali tapti kliūtimi taikyti šią procedūrą ir dėl jo grąžinimas gali užsitęsti, o dėl to būtų pakenkta Direktyvos 2008/115 veiksmingumui. Teisingumo Teismas pridūrė, kad šis aiškinimas taip pat taikytinas, jeigu trečiosios šalies pilietį pagal susitarimą ar nuostatas, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, gali priimti atgal kita valstybė narė nei ta, kurioje jis buvo sulaikytas. Iš tiesų šiame straipsnyje nenustatyta Direktyvos 2008/115 taikymo

40 | 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98).

41 | 2011 m. gruodžio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Achughbabian* (C-329/11, [EU:C:2011:807](#)).

išimtis, kuri papildytų nustatytąsias jos 2 straipsnio 2 dalyje ir pagal kurią tokiu atveju valstybės narės galėtų netaikyti bendrų grąžinimo standartų ir tvarkos neteisėtai šalyje esantiems trečiųjų šalių piliečiams.

IX. TEISMŲ BENDRADARBIAVIMAS CIVILINĖSE BYLOSE

Teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje reikia paminėti keturis sprendimus, susijusius su reglamentų Nr. 44/2001⁴² (Reglamentas „Briuselis I“), Nr. 593/2008⁴³ (Reglamentas „Roma I“) ir Nr. 864/2007⁴⁴ (Reglamentas „Roma II“) aiškinimu.

1. REGLAMENTAS „BRIUSELIS I“

2016 m. balandžio 20 d. Sprendime *Profit Investment SIM* (C-366/13, [EU:C:2016:282](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo *jurisdikciją nustatančias sąlygas, įtrauktas į prospektą dėl valstybėje narėje įsteigto banko obligacijų emisijos programos*. Pagrindinėje byloje prospektą vienašališkai parengė obligacijų emitentas, o programa buvo įgyvendinta sudarant sutartis dėl obligacijų pirkimo. Vienam iš obligacijų įgijėjų pradėjus teismo likvidavimo procedūrą dėl to, kad su emitentu susijusi įmonė nesumokėjo palūkanų, jis Italijos teisme pareiškė ieškinį emitentui ir kitoms bendrovėms, tačiau prieš jį buvo pasiremta jurisdikcijos sąlyga, suteikianti jurisdikciją kitos valstybės narės teismams. Šiomis aplinkybėmis Italijos kasacinis teismas pateikė Teisingumo Teismui klausimus dėl šios sąlygos galiojimo ir galimybės ją remtis prieš trečiąjį asmenį.

Dėl Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtinto reikalavimo, kad jurisdikciją nustatanti sąlyga būtų rašytinės formos, Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis šiam reikalavimui įvykdyti būtina, kad šalių pasirašytoje sutartyje dėl pirminio ar paskesnio obligacijų įsigijimo būtų minimas pritarimas šiai sąlygai arba būtų aiški nuoroda į prospektą. Jeigu paskesnis obligacijų įgijėjas nėra davęs aiškaus pritarimo, jis vis dėlto saistomas šios sąlygos, jeigu įrodoma, kad jis perėmė obligacijų pardavėjo teises ir pareigas, susijusias su šiomis obligacijomis, ir turėjo galimybę susipažinti su prospektu, kuriame yra minėtoji sąlyga.

Toliau Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar tuo atveju, kai jurisdikciją nustatanti sąlyga neatitinka rašytinės formos reikalavimo, ją vis dėlto galima laikyti priimtina pagal tarptautinės prekybos praktiką, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 23 straipsnio 1 dalies c punktą, todėl ji yra galiojanti ir ją galima remtis prieš trečiuosius asmenis. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokios praktikos buvimą galima konstatuoti, nustačius, be kita ko, kad atitinkamo elgesio bendrai ir reguliariai laikosi nagrinėjamos šakos ūkio subjektai, sudarydami šios rūšies sutartis, ir kad šalys turėjo apie tai žinoti. Faktinis arba preziumuojamas sutarties šalių žinojimas apie tokią praktiką gali būti patvirtintas, be kita ko, įrodžius, kad šalys anksčiau jau yra turėjusios tarpusavio prekybinių santykių arba prekybinių santykių su kitomis

42| 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

43| 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, p. 6).

44| 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma II) (OL L 199, p. 40).

nagrinėjamame sektoriuje veikiančiomis šalimis arba kad šiame sektoriuje tam tikras elgesys yra pakankamai žinomas, todėl jį galima laikyti įsitvirtinusia praktika.

Galiausiai dėl Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 1 punkto, pagal kurį leidžiama pareikšti ieškinį kelioms atsakovams vieno iš jų nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose, siekiant išvengti kelių tarpusavyje nesuderinamų sprendimų priėmimo pavojaus, taikymo Teisingumo Teismas nurodė, kad jeigu pareikšti keli ieškiniai, kurių dalykas ir pagrindai skiriasi ir kurie nėra susiję tarpusavyje subsidiarumo ar nesuderinamumo ryšiu, nepakanka to, kad galimas vieno iš jų pagrįstumo pripažinimas potencialiai galėtų turėti įtakos kitu ieškiniu prašomos apsaugoti teisės apimčiai, kad kiltų nesuderinamų sprendimų priėmimo pavojus.

2016 m. liepos 14 d. Sprendime **Granarolo** (C-196/15, [EU:C:2016:559](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo atvejį dėl kompetentingo teismo nustatymo byloje dėl staigaus ilgamečių verslo santykių nutraukimo. Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl Italijos gamintojo sprendimo nutraukti apie dvidešimt penkerius metus trukusius platinimo santykius su Prancūzijoje įsteigta įmone. Dėl šių platinimo santykių nebuvo sudaryta nei pagrindų sutartis, nei suteikta išimtinė teisė. Prancūzijoje įsteigta įmonė Prancūzijos teisme pareiškė Italijos įmonei ieškinį dėl žalos atlyginimo. Teisingumo Teismui buvo pateiktas klausimas dėl šio ieškinio deliktinio ar sutartinio pobūdžio, siekiant taikyti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnyje numatytas jurisdikcijos taisykles.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nustatė, kad šio reglamento 5 straipsnio 3 punktas turi būti aiškinamas taip, kad ieškiny, kuriuo prašoma atlyginti žalą, patirtą staiga nutraukus ilgamečius verslo santykius, nelaikomas ieškiniu dėl delikto ar kvazidelikto, jeigu egzistuoja savaime susiklostę sutartiniai šalių santykiai, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, neatsižvelgdamas į ieškinio kvalifikavimą pagal nacionalinę teisę. Įrodymas, kuriuo siekiama nustatyti tokių savaime susiklosčiusių sutartinių santykių egzistavimą, turi būti grindžiamas nuoseklių aplinkybių visuma, tarp kurių, be kita ko, gali būti ilgamečiai verslo santykiai, šalių sąžiningumas, sandorių teisėtumas ir jų raida bėgant laikui, vertinama pagal kiekį ir vertę, galimi susitarimai dėl taikomos kainos ir (arba) suteikiamų nuolaidų bei šalių susirašinėjimas.

Dėl Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto taikymo tokiems ilgamečiams verslo santykiams Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jie turi būti kvalifikuojami kaip „prekių pirkimo-pardavimo sutartis“ ar kaip „paslaugų teikimo sutartis“, atsižvelgiant į pagrindinę sutarties prievolę. Sutartis, kurios pagrindinė prievolė yra daikto pristatymas, turi būti laikoma „prekių pirkimo-pardavimo“ sutartimi. Toks kvalifikavimas gali būti taikomas ilgamečiams dviejų ūkio subjektų verslo santykiams, jeigu šie santykiai apima tik paeiliui sudaromus susitarimus, kurių kiekvieno tikslas – pristatyti ir atsiimti prekes. Kita vertus, jis neatitinka tipinės distribucijos sutarties, pagal kurią dviejų ūkio subjektų sudarytu pagrindų susitarimu įsipareigojama ateityje tiekti prekes ir teikti paslaugas.

Kalbant apie pripažinimą paslaugų teikimu, pažymėtina, kad sąvoka „paslaugos“, kaip ji suprantama pagal minėtą nuostatą, reiškia bent jau tai, kad jas teikianti šalis atlieka tam tikrą veiklą už atlyginimą. Taip yra tuomet, kai distributorius gali klientams pasiūlyti paslaugas ir pranašumus, kurių negali pasiūlyti paprastas perpardavėjas, todėl tiekėjo prekėms jis gali užimti didesnę vietos rinkos dalį. Be to, tai, kad distribucijos sutarties pagrindas yra tiekėjo atliekamas distributorių pasirinkimas, gali suteikti distributoriams konkurencinį pranašumą, kuris kartu su šia sutartimi distributoriams teikiama pagalba, t. y. galimybe naudotis reklamos medžiaga, mokymais arba apmokėjimo lengvatomis, tenkina paslaugų teikimo sutartį apibūdinantį atlyginimo kriterijų.

2. REGLAMENTAI „ROMA I“ IR „ROMA II“

2016 m. liepos 28 d. Sprendime **Verein für Konsumenteninformation** (C-191/15, [EU:C:2016:612](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimus dėl santykio tarp nuostatų dėl vartotojų apsaugos ir sutartims taikytinos teisės.

Pagrindinėje byloje Austrijos vartotojų interesų apsaugos asociacija pareiškė ieškinį dėl uždraudimo, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2009/22⁴⁵, taikyti nesąžiningomis laikytas sąlygas dėl sutartinės ir nesutartinės prievolės taikytinos teisės nustatymo. Šios sąlygos buvo nustatytos Liuksemburge įsteigtos bendrovės, sudarančios elektroninės prekybos sutartis su įvairiose valstybėse narėse gyvenančiais vartotojais, bendrosiose pardavimo sąlygose.

Anot Teisingumo Teismo, reglamentai „Roma I“ ir „Roma II“ turi būti aiškinami taip, kad, nepažeidžiant kiekvieno jų 1 straipsnio 3 dalies, ieškiniui dėl uždraudimo, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2009/22, taikytina teisė turi būti nustatoma pagal reglamento „Roma II“ 6 straipsnio 1 dalį, jeigu teisės pažeidimai atsiranda dėl nesąžiningų sąlygų taikymo, kuriam vartotojų apsaugos asociacijos turi užkirsti kelią. Kita vertus, teisė, taikytina vertinant ginčijamą sutarties sąlygą, turi būti visuomet nustatoma pagal reglamentą „Roma I“, nesvarbu, ar šis vertinimas atliekamas nagrinėjant individualų, ar kolektyvinį ieškinį.

Be to, iš Reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 2 dalies matyti, kad vertinant ieškinyje dėl uždraudimo nurodytos sąlygos nesąžiningą pobūdį, taikytina teisė turi būti pasirenkama nepažeidžiant imperatyvių nuostatų, numatytų valstybės, kur gyvena vartotojai, kurių interesai ginami šiuo ieškiniu, teisėje. Šios nuostatos gali apimti tas, kuriomis perkeliama Direktyva 93/13⁴⁶ dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, kiek jomis, remiantis jos 8 straipsniu, užtikrinamas aukštesnis vartotojo apsaugos lygis.

Taigi komercinės veiklos subjekto bendrųjų pardavimo sąlygų nuostata, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir pagal kurią elektroninės prekybos sutartį su vartotoju reglamentuoja šio komercinės veiklos subjekto buveinės valstybės narės teisė, yra nesąžininga pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, kiek šis vartotojas dėl jos suklaidinamas. Taip yra, be kita ko, tuomet, kai ši nuostata sukelia vartotojui įspūdį, kad sutarčiai taikoma tik šios valstybės narės teisė, ir jis neinformuojamas apie tai, kad taip pat turi apsaugą, užtikrinamą pagal teisės, kuri būtų taikoma nesant šios sąlygos, imperatyvias nuostatas.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 95/46⁴⁷ 4 straipsnio 1 dalies a punkte numatytą asmens duomenų tvarkymą, kurį atlieka elektroninės prekybos įmonė, reglamentuoja valstybės narės, į kurią ši įmonė nukreipia savo veiklą, teisė, jeigu paaiškėja, kad ši įmonė taip tvarko duomenis šioje valstybėje esančiam padaliniui vykdant veiklą.

Galiausiai 2016 m. spalio 18 d. sprendime byloje **Nikiforidis** (C-135/15, [EU:C:2016:774](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) išaiškino, pirma, Reglamento „Roma I“ taikymo sritį „rationae temporis“ ir, antra, kitų valstybių narių, o ne ginčo nagrinėjimo vietos valstybės, viršesnių privalomų nuostatų taikymo sąlygas. Pagrindinėje byloje buvo pareikštas ieškinytis dėl mokytojo, sudariusio su Graikijos valstybe privatinės teisės reglamentuojamą sutartį ir nuo 1996 m. dirbančio Vokietijoje, darbo užmokesčio sumažinimo 2010–2012 m. dėl priemonių, skirtų Graikijos finansinei padėčiai gerinti. Šioje byloje kilo klausimas dėl sutarčiai taikytinos teisės ir dėl Vokietijos teismo pareigos taikyti Graikijos viršesnes privalomas nuostatas.

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad pagal Reglamento „Roma I“ 28 straipsnį šis reglamentas taikomas visų rūšių sutartims, įskaitant darbo sutartis, sudarytoms nuo 2009 m. gruodžio 17 d. Tačiau į jo taikymo sritį nepatenka iki 2009 m. gruodžio 17 d. sudarytų sutarčių būsimos pasekmės. Darytina

45| 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/22/EB dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus (OL L 110, p. 30).

46| 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

47| 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

išvada, kad bet koks sutarties šalių susitarimas toliau vykdyti anksčiau sudarytą sutartį, sudarytas po 2009 m. gruodžio 16 d., negali lemti šio reglamento taikymo šiems sutartiniais santykiams. Be to, teisės aktų leidėjo pasirinkimas netektų prasmės, jei net menkiausias pirminės sutarties pakeitimo, padaryto po 2009 m. gruodžio 17 d., pakaktų, kad tokia sutartis patektų į šio reglamento taikymo sritį, ir tai prieštarautų teisinio saugumo principui. Atvirkščiai, jeigu po Reglamento „Roma I“ taikymo pradžios datos abipusiu sutarties šalių susitarimu darbo santykiai buvo pakeisti taip, kad laikytina, jog po šios datos sudaryta nauja darbo sutartis, nauja sutartis turi būti pripažinta pakeičiančia pirminę sutartį.

Dėl galimybės atsižvelgti į kitas viršesnes privalomas teisės nuostatas, nei Reglamento „Roma I“ 9 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytos ginčo nagrinėjimo vietos valstybės arba iš sutarties kylančių prievolių vykdymo vietos valstybės nuostatos, Teisingumo Teismas manė, kad šiose Reglamento „Roma I“ nuostatose išvardytų viršesnių privalomų nuostatų, kurias gali taikyti ginčą nagrinėjantis teismas, sąrašas yra baigtinis. Anot Teisingumo Teismo, jei ši principo, kad sutarties šalys gali laisvai pasirinkti taikytiną teisę, išimtis būtų išplėsta siekiant leisti ginčą nagrinėjančiam teismui atsižvelgti į kitų valstybių narių, nei aiškiai nurodytosios Reglamento „Roma I“ 9 straipsnio 2 ir 3 dalyse, viršesnes privalomas nuostatas, tai galėtų sukliudyti pasiekti teisinį saugumą Europos teisingumo erdvėje ir pakenkti darbuotojo apsaugos tikslui, įtvirtintam jo veiklos vykdymo vietos valstybės teisėje. Vis dėlto pagal šias nuostatas nedraudžiama kaip į faktines aplinkybes atsižvelgti į kitas, ne ginčo nagrinėjimo vietos ar iš sutarties kylančių prievolių vykdymo vietos valstybės viršesnes privalomas nuostatas, jei tai numatyta sutarčiai taikytinos teisės materialinėse normose, kurios nebuvo suderintos Reglamentu „Roma I“.

X. TEISMŲ BENDRADARBIAVIMAS BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE

1. EUROPOS AREŠTO ORDERIS

2016 m. galima išskirti septynis sprendimus, susijusius su Europos arešto orderiu, sukurtu Pagrindų sprendimu 2002/584⁴⁸.

Visų pirma 2016 m. balandžio 5 d. Sprendime *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), taikydamas prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, nagrinėjo *galimybę atidėti Europos arešto orderio vykdymą, jeigu kyla realus nežmoniško ar žeminančio elgesio pavojus dėl laikymo laisvės atėmimo įstaigose sąlygų šį orderį išdavusioje valstybėje narėje*. Gavusi Vengrijos ir Rumunijos teismų prašymus vykdyti Europos arešto orderius, Vokietijos vykdančioji institucija nusprendė, kad sąlygos, kuriomis atitinkami asmenys gali būti laikomi šių valstybių kalėjimuose, pažeidžia jų pagrindines teises, visų pirma Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį, draudžiantį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba baudimą. Šiuo klausimu minėta vykdančioji institucija rėmėsi, be kita ko, keliais Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimais, kuriuose jis konstatavo Rumunijos ir Vengrijos padarytus pagrindinių teisių pažeidimus dėl per didelio jų bausmių vykdymo įstaigose įkalintų asmenų skaičiaus.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad Chartijos 4 straipsnyje numatytas nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas yra absoliutus, nes jis glaudžiai susijęs su Chartijos 1 straipsnyje nurodytu žmogaus orumo gerbimu. Todėl jeigu už Europos arešto orderio vykdymą atsakinga institucija turi

48 | 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34).

duomenų apie realų tokio elgesio pavojų išduodančiosios valstybės laisvės atėmimo įstaigose laikomiems asmenims, ji privalo įvertinti šį pavojų prieš priimdama sprendimą dėl atitinkamo asmens perdavimo.

Kai toks pavojus išplaukia iš bendrųjų laisvės atėmimo atitinkamoje valstybėje narėje sąlygų, vien remiantis šiuo konstatavimu negalima atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį. Vykdančioji institucija turi konkrečiai ir tiksliai įvertinti, ar yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad suinteresuotasis asmuo patirs šį pavojų dėl jo laisvės atėmimo sąlygų, numatytų išduodančiojoje valstybėje narėje. Šiuo tikslu minėta institucija turi paprašyti išduodančiosios institucijos skubiai pateikti visą reikalingą informaciją apie laikymo išduodančiosios valstybės narės laisvės atėmimo įstaigoje sąlygas. Jeigu atsižvelgusi į pateiktą informaciją ir bet kokią kitą jos turimą informaciją vykdančioji institucija konstatuos, kad asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, kyla realus nežmoniško ar žeminančio elgesio pavojus, orderio vykdymas turi būti atidedamas, kol bus gauta papildoma informacija, leidžianti atmesti tokį pavojų. Jeigu šio pavojaus buvimas negali būti atmestas per protingą terminą, ši institucija turi nuspręsti, ar reikia nutraukti perdavimo procedūrą.

Antra, 2016 m. gegužės 24 d. Sprendime **Dworzecki** (C-108/16 PPU, [EU:C:2016:346](#)), priimtame pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Teisingumo Teismas *išaiškino Pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu [pagrindų] sprendimu 2009/299⁴⁹, 4a straipsnio 1 dalies punkto i papunktį, kuriame numatytas Europos arešto orderio neprivalomo nevykdymo pagrindas*. Pagrindinė byla buvo susijusi su Europos arešto orderio, kurį išdavė Lenkijos teismas dėl Lenkijos piliečio, kad būtų įvykdytos trys laisvės atėmimo bausmės, vykdymu Nyderlanduose. Dėl vienos iš šių bausmių Europos arešto orderyje buvo nurodyta, pirma, kad suinteresuotasis asmuo nedalyvavo nagrinėjant bylą, kurioje priimtas nuosprendis skirti šią bausmę, ir, antra, kad šaukimas, išsiųstas suinteresuotojo asmens nurodytu adresu dokumentams įteikti, buvo įteiktas jo seneliui. Todėl kadangi iš arešto orderio nebuvo galima nustatyti, kad šaukimas faktiškai buvo įteiktas prašomam perduoti asmeniui, Nyderlandų teismui kilo klausimas, ar tenkinamos Europos arešto orderio nepripažinimo sąlygos.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad vykdančioji teisminė institucija iš esmės privalo vykdyti Europos arešto orderį, neatsižvelgdama į tai, kad suinteresuotasis asmuo nedalyvavo nagrinėjant bylą, kurioje buvo priimtas sprendimas išduoti šį orderį. Ji turi tokią pareigą, kai suinteresuotajam asmeniui buvo asmeniškai įteiktas teismo šaukimas ir tokiu būdu jis buvo informuotas apie numatytą teismo nagrinėjimo laiką ir vietą arba kai jis faktiškai gavo oficialią informaciją apie tai, todėl buvo aiškiai nustatyta, jog jis žinojo apie numatytą teismo nagrinėjimą. Laikantis šių teismo šaukimo įteikimo sąlygų užtikrinama, kad suinteresuotasis asmuo laiku gavo informaciją apie savo bylos nagrinėjimo laiką ir vietą, taigi vykdančioji institucija gali konstatuoti, kad buvo užtikrinta teisė į gynybą. Nors šiomis aplinkybėmis iš esmės negalima atmesti galimybės, kad teismo šaukimo perdavimas trečiajam asmeniui atitinka šiuos reikalavimus, turi būti aiškiai nustatyta, kad tas trečiasis asmuo faktiškai perdavė teismo šaukimą suinteresuotajam asmeniui.

Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje įtvirtintų sąlygų neatitinka teismo šaukimo įteikimas suinteresuotojo asmens adresu gyvenančiam jo namų ūkio nariui, įsipareigojusiam perduoti jį suinteresuotajam asmeniui, ir iš Europos arešto orderio neįmanoma nustatyti, ar šis namų ūkio narys faktiškai perdavė šaukimą suinteresuotajam asmeniui ir, jei reikia, kada. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad kadangi šiame straipsnyje numatyti atvejai laikytini neprivalomo nepripažinimo pagrindo išimtimis, vykdančioji teisminė institucija bet kuriuo atveju gali atsižvelgti į kitas aplinkybes, kuriomis remdamasi ji gali įsitikinti, kad perdavus suinteresuotąjį asmenį nebus pažeista jo teisė į gynybą.

49| 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatinis [pagrindų] sprendimas 2009/299/TVR, iš dalies keičiantis Pamatinius [pagrindų] sprendimus 2002/584/TVR, 2005/214/TVR, 2006/783/TVR, 2008/909/TVR ir 2008/947/TVR ir stiprinantis asmenų procesines teises bei skatinantis tarpusavio pripažinimo principo taikymą sprendimams, priimtiems atitinkamam asmeniui asmeniškai nedalyvavus teisminiame nagrinėjime (OL L 81, p. 24).

Trečia, 2016 m. birželio 1 d. Sprendime **Bob-Dogi** (C-241/15, [EU:C:2016:385](#)) Teisingumo Teismas turėjo progą pareikšti poziciją dėl Pagrindų sprendimo 2002/584 8 straipsnio 1 dalies c punkto ir konkrečiai dėl *pasekmių, kylančių neišdavus atskiros nacionalinio arešto orderio prieš išduodant Europos arešto orderį, jei prašoma perduoti pastarojo orderio pagrindus*. Nagrinėtu atveju Rumunijos vykdančioji institucija gavo Vengrijos institucijos prašymą perduoti remiantis vien Europos arešto orderiu, kuris nebuvo grindžiamas atskiru ir anksčiau išduotu nacionaliniu arešto orderiu.

Anot Teisingumo Teismo, kai Europos arešto orderyje, išduotame siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, nenurodytas nacionalinis arešto orderis, vykdančioji teisminė institucija neturi jo vykdyti, jeigu, paprašiusi išduodančiosios institucijos skubiai pateikti visą būtiną papildomą informaciją, konstatuoja, kad Europos arešto orderis iš tiesų buvo išduotas pirmiau nepriėmus nacionalinio arešto orderio. Šiuo aspektu jis patikslino, kad reikalavimo priimti nacionalinį arešto orderį, atskirą nuo Europos arešto orderio, laikymasis yra ypač svarbus, nes tai reiškia, kad kai Europos arešto orderis išduodamas siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, atitinkamas asmuo jau pirmame procedūros etape turėjo galimybę pasinaudoti procesinėmis garantijomis ir pagrindinėmis teisėmis, kurių gynybą turi užtikrinti išduodančioji institucija pagal taikomą nacionalinę teisę. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Europos arešto orderio sistemoje numatyta prašomo perduoti asmens turimų teisių dviejų lygių gynyba, nes prie teisminės gynybos, numatytos priimant nacionalinį teismo sprendimą, prisideda teisminė gynyba, kurią reikia užtikrinti išduodant Europos arešto orderį. Tokios teisminės gynybos iš esmės nėra, kai išduodant Europos arešto orderį nebuvo priimtas nacionalinės teisminės institucijos sprendimas.

Ketvirta, 2016 m. liepos 28 d. Sprendime **JZ** (C-294/16 PPU, [EU:C:2016:610](#)), priimtame taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Teisingumo Teismas turėjo išaiškinti Pagrindų sprendimo 2002/584 26 straipsnį, reglamentuojantį *buvimo nelaisvėje vykdančiojoje valstybėje narėje trukmės išskaičiavimą*. Nagrinėtu atveju Lenkijos teismas nuteisė Lenkijos pilietį trejų metų ir dviejų mėnesių laisvės atėmimo bausme. Kadangi nuteistasis pasislėpė nuo Lenkijos teisingumo, dėl jo buvo išduotas Europos arešto orderis. Po to, kai Jungtinės Karalystės valdžios institucijos, vykdydamos šį arešto orderį, sulaukė suinteresuotąjį asmenį, jam buvo skirtas namų areštas devynias valandas per naktį, taikant stebėjimą naudojant elektroninę apyrankę, nustatytas įpareigojimas iš pradžių kasdien, po to kelis kartus per savaitę atvykti į policijos komisariatą nustatytomis valandomis ir draudimas prašyti išduoti dokumentus, suteikiančius galimybę keliauti į užsienį. Perduotas Lenkijos institucijoms, suinteresuotasis asmuo paprašė, kad į Lenkijoje paskirtą laisvės atėmimo bausmę būtų įskaičiuotas laikotarpis, kurį jam buvo taikomas namų areštas su elektroniniu stebėjimu Jungtinėje Karalystėje.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „buvimas nelaisvėje išduodančioje valstybėje narėje“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 26 straipsnio 1 dalį, apibūdina ne laisvę apribojančią, bet ją atimančią priemonę, kuri be įkalinimo apima bet kokią arba visas priemones, taikomas susijusiam asmeniui, kurios dėl savo pobūdžio, trukmės, pasekmių ir vykdymo būdų atima iš susijusio asmens laisvę ir yra panašios į įkalinimą. Todėl Europos arešto orderį išdavusios valstybės narės teisminė institucija turi išnagrinėti, ar priemonės, kurių imtasi dėl susijusio asmens vykdančiojoje valstybėje narėje, turi būti prilyginamos laisvės atėmimui. Jeigu tai nagrinėdama ši teisminė institucija prieina prie išvados, kad taip yra, pagal Pagrindų sprendimą iš laisvės atėmimo laikotarpio, kuris šiam asmeniui turi būti taikomas Europos arešto orderį išdavusioje valstybėje narėje, reikia išskaičiuoti visą laikotarpį, kurį jam taikytos šios priemonės vykdančiojoje valstybėje narėje.

Nagrinėtu atveju Teisingumo Teismas manė, kad tokios priemonės, kokios taikytos suinteresuotajam asmeniui Jungtinėje Karalystėje, iš esmės nėra tiek varžančios, kad sukeltų laisvės atėmimo poveikį, panašų į įkalinimą, ir dėl to būtų laikomos „laisvės atėmimu“, kaip jis suprantamas pagal Pagrindų sprendimo 26 straipsnio 1 dalį. Vis dėlto, kadangi šioje nuostatoje nustatytas tik minimalus asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, pagrindinių teisių apsaugos lygis, pagal Pagrindų sprendimą nedraudžiama, kad šį orderį išdavusios valstybės

narės teisminė institucija, remdamasi tik nacionaline teise, iš viso laisvės atėmimo laikotarpio išskaičiuotų visą arba dalį laikotarpio, kai šiam asmeniui taikytos tokios priemonės.

Penkta, 2016 m. lapkričio 10 d. sprendimuose **Poltorak** (C-452/16 PPU, [EU:C:2016:858](#)), **Özçelik** (C-453/16 PPU, [EU:C:2016:860](#)) ir **Kovalkovas** (C-477/16 PPU, [EU:C:2016:861](#)), priimtuose taikant prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, Teisingumo Teismas turėjo progą išaiškinti Pagrindų sprendimo 2002/584 6 ir 8 straipsnius, pagal kuriuos *Europos arešto orderyje turi būti nurodytas, be kita ko, valstybės narės institucijos priimtas arešto orderis arba teisminis sprendimas*. Buvo nagrinėti trys prašymai priimti prejudicinį sprendimą, pateikti to paties Nyderlandų teismo, kuris, kaip vykdančioji teisminė institucija, gavo tris Europos arešto orderius. Byloje **Poltorak** Europos arešto orderį išdavė Švedijos policijos generalinis direktoratas. Byloje **Özçelik** nagrinėtą arešto orderį išdavė Vengrijos policijos įstaiga, bet vėliau jis buvo patvirtintas prokuratūros sprendimu. Tačiau byloje **Kovalkovas** Europos arešto orderį išdavė Lietuvos Teisingumo ministerija.

Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė Teisingumo Teismo išaiškinti, ar policijos įstaigą (byloje **Poltorak**) ir vykdomosios valdžios instituciją, kaip antai Lietuvos Teisingumo ministeriją (byloje **Kovalkovas**) apima sąvoka „išduodančioji teisminė institucija“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 6 straipsnio 1 dalies c punktą. Jis taip pat klausė Teisingumo Teismo, ar prokuratūros atliktas prieš tai policijos įstaigos siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą išduoto arešto orderio patvirtinimas gali būti laikomas patenkančiu į sąvoką „teismo sprendimas“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą (byla **Özçelik**).

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Pagrindų sprendimo 6 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „teisminė institucija“ taikoma ne tik valstybės narės teisėjams ar teismams, bet yra platesnė ir apima institucijas, kurios turi dalyvauti vykdam teisingumą atitinkamoje teisinėje sistemoje. Tačiau jis patikslino, kad Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas tarpusavio pripažinimo principas, pagal kurį vykdančioji teisminė institucija turi vykdyti išduodančiosios teisminės institucijos išduotą arešto orderį, grindžiamas prielaida, kad teisminė institucija įsikiša prieš įvykdam Europos arešto orderį tam, kad atliktų teisminę kontrolę. Jei arešto orderį išduoda neteisminė institucija, kaip antai policijos įstaiga, arba vykdomajai valdžiai priklausanti institucija, kaip antai Lietuvos Teisingumo ministerija, vykdančioji teisminė institucija negali būti užtikrinta, kad išduodant šį Europos arešto orderį buvo taikoma tokia teisminė kontrolė, todėl tokio išdavimo nepakanka, kad būtų pateisintas didelis valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas, kuriuo grindžiamas Pagrindų sprendimas.

Pripažinęs, kad Pagrindų sprendimo 6 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „teisminė institucija“ yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji apima nacionalines institucijas, dalyvaujančias vykdam baudžiamąjį teisingumą, tačiau neapima policijos įstaigų (byla **Poltorak**). Remdamasis tuo jis padarė išvadą, kad prokuratūros atliktas policijos įstaigos siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą išduoto nacionalinio arešto orderio patvirtinimas yra teisinis aktas, kuriuo prokuratūra atlieka šio arešto orderio kontrolę ir jį patvirtina, todėl tai yra „teismo sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 8 straipsnio 1 dalies c punktą (byla **Özçelik**). Atvirkščiai, jis nusprendė, kad vykdomosios valdžios institucija, kaip antai Lietuvos Teisingumo ministerija, nepatenka į sąvoką „teisminė institucija“ (byla **Kovalkovas**).

2. TEISĖ Į VERTIMO ŽODŽIU IR RAŠTU PASLAUGAS BAUDŽIAMAJAME PROCESSE

2016 m. birželio 9 d. Sprendime **Balogh** (C-25/15, [EU:C:2016:423](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją, viena vertus, dėl *teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, kaip antai numatytos*

Direktyvoje 2010/64⁵⁰, apimties ir, kita vertus, dėl *Pagrindų sprendimo 2009/315*⁵¹ ir *Sprendimo 2009/316*⁵², susijusių su keitimusi informacija apie nuosprendžius, taikymo. Šioje byloje Austrijos teismas nuteisė Vengrijos pilietį ir skyrė laisvės atėmimo bausmę. Austrijos institucijos per Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą (ECRIS) informavo Vengrijos institucijas apie nuosprendžio turinį. Vengrijos institucijos šį nuosprendį persiuntė Vengrijos teismui pagal specialią nacionalinę procedūrą, kurios vienintelis tikslas – pripažinti užsienio valstybės teismo priimtą nuosprendžiui tokią pačią galią, kokia būtų pripažinta, jeigu jis būtų buvęs priimtas nacionalinio teismo. Vykdamas šią procedūrą nuosprendis turėjo būti išverstas į vengrų kalbą. Pateiktas klausimas buvo susijęs su vertimo išlaidų padengimu.

Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2010/64 1 straipsnio 2 dalį teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas taikoma įtariamajam ar kaltinamajam „iki proceso pabaigos“; ši sąvoka suprantama kaip galutinis klausimo, ar jis padarė nusikalstamą veiką, išsprendimas, įskaitant prireikus bausmės paskyrimą ir su bet koku apeliaciniu skundu susijusio sprendimo priėmimą. Todėl ji nėra taikoma specialiai nacionalinei kitos valstybės narės teismo priimto galutinio sprendimo pripažinimo procedūrai, jeigu ši procedūra pagal jos apibrėžtį vyksta jau išsprendus klausimą, ar įtariamasis ar kaltinamasis padarė nusikalstamą veiką ir, jei reikia, paskyrus bausmę. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal *Pagrindų sprendimą 2009/315* ir *Sprendimą 2009/316* draudžiama įgyvendinti tokį nacionalinės teisės aktą, pagal kurį nustatyta speciali pripažinimo procedūra, kaip antai numatyta Vengrijos teisėje. Iš tiesų apkaltinamąjį nuosprendį priėmusios valstybės narės teismo priimtą nuosprendį atitinkamo asmens pilietybės valstybės narės centrinė institucija turi įtraukti į nuosprendžių registrą tiesiogiai, remdamosi pirmosios valstybės narės centrinės institucijos per ECRIS perduota informacija apie šį apkaltinamąjį nuosprendį. Todėl toks įtraukimas negali priklausyti nei nuo pirma įgyvendintos minėto apkaltinamojo nuosprendžio pripažinimo procedūros, nei tuo labiau nuo apkaltinamojo nuosprendžio perdavimo atitinkamo asmens pilietybės valstybei narei, kad ši jį pripažintų. Be to, tokia procedūra nesuderinama su SESV 82 straipsnio 1 dalyje numatytu nuosprendžių ir teismų sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principu.

3. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS IR NUOSPRENDŽIAI KITOJE VALSTYBĖJE NARĖJE

2016 m. birželio 29 d. Sprendime *Kossowski* (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)) Teisingumo Teismo buvo prašoma paaiškinti *principo „ne bis in idem“* apimtį Šengeno erdvėje. Nagrinėjamu atveju Lenkijos piliečiui buvo iškelta baudžiamoji byla Vokietijoje ir jis apkaltintas sunkiu turto prievartavimu ir plėšimu šioje valstybėje. Tačiau Vokietijos teismas, kuriam perduota byla, atsisakė nagrinėti ją teisiamajame posėdyje, nes, jo nuomone, tam prieštaravo principas *ne bis in idem*, kaip jis taikomas Šengeno erdvėje. Iš tiesų Lenkijos prokuratūra taip pat buvo pradėjusi ikiteisminį tyrimą dėl tų pačių veikų ir jį galutinai nutraukė, nes kaltinamasis atsisakė duoti parodymus, o nukentėjusiojo ir liudytojo, gyvenančių Vokietijoje, nebuvo galima apklausti. Vokietijos prokuratūra padavė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, o šis Teisingumo Teismo paprašė paaiškinti, ar, atsižvelgiant į tai, jog Lenkijos prokuratūros sprendimas buvo priimtas neatlikus išsamaus tyrimo, gali būti laikoma, kad kaltinamojo procesas buvo „galutinai baigtas“, kaip tai suprantama

50| 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (OL L 280, p. 1).

51| 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatinis [pagrindų] sprendimas 2009/315/TVR dėl valstybių narių keitimosi informacija iš nuosprendžių registro organizavimo ir turinio (OL L 93, p. 23).

52| 2009 m. balandžio 6 d. Tarybos sprendimas 2009/316/TVR dėl Europos nuosprendžių registrų informacinės sistemos (ECRIS) sukūrimo (OL L 93, p. 33).

pagal Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo⁵³ 54 straipsnį, arba kaltinamasis buvo „galutinai išteisintas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 50 straipsnį, todėl pagal principą *ne bis in idem* draudžiama vykdyti naują baudžiamąjį persekiojimą dėl tų pačių veikų.

Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) priminė, jog principo *ne bis in idem* tikslas yra užtikrinti, kad asmuo, kuris vienoje Šengeno valstybėje buvo nuteistas ir atliko paskirtą bausmę arba buvo galutinai išteisintas, galėtų laisvai judėti Šengeno erdvėje, nebijodamas persekiojimo dėl tų pačių veikų kitoje Šengeno valstybėje. Tačiau šiuo principu nesiekama apsaugoti įtariamojo nuo galimos pareigos dalyvauti vykdant tolesnius tyrimus dėl tų pačių veikų keliose Šengeno valstybėse. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad prokuratūros nutarimas nutraukti baudžiamąjį persekiojimą ir galutinai baigti ikiteisminio tyrimo procedūrą dėl asmens negali būti principo *ne bis in idem* taikymo tikslu laikomas galutiniu sprendimu, kai iš šio nutarimo motyvų matyti, kad ši procedūra baigta neatlikus išsamaus tyrimo. Nukentėjusiojo ir galimo liudytojo apklausos neatlikimas rodo, kad nebuvo atliktas išsamus tyrimas.

Be to, 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendime **Ognyanov** (C-554/14, [EU:C:2016:835](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl *tarpusavio pripažinimo principo, be kita ko, numatyto Pagrindų sprendime 2008/909*⁵⁴, *apimties siekiant nustatyti bausmės vykdymui taikytiną teisę*. Ši byla buvo susijusi su Bulgarijos piliečiu, kuriam Danijos teismas skyrė subendrintą penkiolikos metų laisvės atėmimo bausmę. Suinteresuotasis asmuo dalį bausmės atliko Danijoje, o po to buvo perduotas Bulgarijos institucijoms. Įkalinimo Danijoje laikotarpiu jis dirbo daugiau negu pusantrų metų. Šiuo klausimu Bulgarijos teisėje, kaip ji aiškinama nacionalinėje jurisprudencijoje, numatyta, kad kalinamo asmens išdirbtas laikotarpis, net ir kitoje valstybėje narėje, įskaitomas trumpinant bausmės atlikimo laiką taip: dvi darbo dienos prilyginamos trimis laisvės atėmimo dienoms. Tačiau perduodamos suinteresuotąjį asmenį Danijos institucijos aiškiai nurodė Bulgarijos institucijoms, kad Danijos įstatymai neleidžia sutrumpinti laisvės atėmimo bausmės laiko dėl jos vykdymo laikotarpiu dirbto darbo.

Taigi, siekdamas nustatyti suinteresuotajam asmeniui likusią vykdytiną bausmės dalį Bulgarijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, paklausė Teisingumo Teismo, ar pagal pagrindų sprendimą draudžiama nacionalinė norma, pagal kurią vykdančiąjai valstybei leidžiama sutrumpinti nuteistojo bausmės atlikimo laiką dėl įkalinimo kitoje valstybėje narėje laikotarpiu jo dirbto darbo, kai kompetentingos pastarosios valstybės institucijos, vadovaudamosi jos teise, nesutrumpino bausmės vykdymo laiko.

Teisingumo Teismo teigimu, Pagrindų sprendimo 2008/909 17 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad suinteresuotojo asmens išduodančiosios valstybės teritorijoje iki jo perdavimo į vykdančiąją valstybę atliktos bausmės daliai, taip pat ir klausimui dėl galimybės sutrumpinti bausmę, taikytina vien išduodančiosios valstybės teisė. Dėl vykdančiosios valstybės teisės pažymėtina, kad ji taikytina tik bausmės, kurią šiam asmeniui liko atlikti po šio perdavimo vykdančiosios valstybės teritorijoje, daliai. Taigi už su bausmės vykdymu susijusius klausimus vykdančiojoje valstybėje atsakinga institucija negali atgaline data pakeisti savo bausmių vykdymo teise ir visų pirma savo nacionaliniais įstatymais, susijusiais su bausmės atlikimo laiko sutrumpinimu, išduodančiosios valstybės teisės, kiek ji susijusi su bausmės dalimi, kurią suinteresuotasis asmuo jau atliko pastarosios valstybės teritorijoje.

53| 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašyta Konvencija dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9).

54| 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis [pagrindų] sprendimas 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje (OL L 327, p. 27).

XI. KONKURENCIJA

1. KARTELIAI

Kartelių srityje reikia atkreipti dėmesį į šešis sprendimus. Pirmajame sprendime Teisingumo Teismas turėjo pateikti poziciją dėl pasyvaus dalyvavimo darant konkurencijos teisės pažeidimą. Antrajame sprendime Teisingumo teismas turėjo galimybę nagrinėti tam tikrus SESV 101 straipsnio ir patentų teisės ryšio aspektus. Kiti keturi sprendimai susiję su Reglamento Nr. 1/2003⁵⁵ taikymu per su karteliu susijusią administracinę procedūrą.

2016 m. sausio 21 d. Sprendime **Eturas ir kt.** (C-74/14, [EU:C:2016:42](#)) Teisingumo Teismas turėjo pateikti paaiškinimų dėl *pasyvaus dalyvavimo darant konkurencijos teisės pažeidimą*. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimai pateikti nagrinėjant 30 kelionių agentūrų ir Lietuvos konkurencijos tarybos ginčą dėl, be kita ko, minėtų agentūrų dalyvavimo darant konkurencijos teisės pažeidimą nebyliu pritarimu. Visos kelionių agentūros dalyvavo bendroje informacinėje kelionių pasiūlymų sistemoje, skirtoje leisti pardavinėti keliones jų interneto svetainėse taikant vienodą užsakymo formą. 2009 m. minėtos bendros sistemos administratorius asmenine elektronine žinute išsiuntė šios sistemos paslaugas užsisakiusioms agentūroms pranešimą, kuriame įspėjo, kad per minėtą sistemą parduodamoms prekėms taikomos nuolaidos nuo tol bus ribojamos. Po šio pranešimo išplatavimo ši priemonė buvo įgyvendinta naudojant užsakymų sistemą. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė klausimą, ar galima preziumuoti, kad sistemos paslaugas užsisakiusios kelionių agentūros susipažino ar turėjo susipažinti su minėtu pranešimu ir, neprieštaraudamos dėl tokių veiksmų, dalyvavo atliekant suderintus veiksmus, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

Dėl galimo dalyvavimo atliekant suderintus veiksmus Teisingumo Teismas nusprendė, jog galima preziumuoti, kad nuo to momento, kai kelionių agentūros susipažino su bendros informacinės kelionių pasiūlymų sistemos administratoriaus atsiųstu pranešimu, jos dalyvavo atliekant suderintus veiksmus, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, jeigu jos viešai neatsiribojo nuo šių veiksmų, nepranešė apie juos administracinėms institucijoms arba nepateikė kitų įrodymų šiai prezumpcijai paneigti.

Dėl įrodymų, kuriuos tam turi pateikti įvairios pagrindinės bylos šalys, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnyje aiškiai reglamentuojamas SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo įrodinėjimo pareigos paskirstymas, šiame reglamente nėra nuostatų dėl labiau specifinių procesinių aspektų. Jeigu nėra šių sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, nacionalinis teismas, remdamasis įrodymų vertinimą ir reikalaujamą įrodinėjimo standartą reglamentuojančiomis nacionalinėmis nuostatomis, turi ištirti, ar, atsižvelgiant į visas jam žinomas aplinkybes, bendros sistemos administratoriaus atliktas pranešimo išsiuntimas gali būti pakankamas įrodymas siekiant nustatyti, kad jo adresatai žinojo jo turinį. Vis dėlto Teisingumo Teismas šiuo klausimu pažymėjo, jog nekaltumo prezumpcijai prieštarautų nacionalinio teismo išvada, kad vien šio pranešimo išsiuntimo faktas gali būti pakankamas įrodymas siekiant nustatyti, kad jo adresatai turėjo žinoti jo turinį.

2016 m. liepos 7 d. Sprendime **Genentech** (C-567/14, [EU:C:2016:526](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *licencijato pareigos mokėti sutartą mokestį už patentuotos technologijos naudojimą, nepaisant šią technologiją saugančio (-ių) patento (-ų) nepažeidimo arba panaikinimo, atitikties SESV 101 straipsnio 1 daliai*. Ieškovė

55| 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [ESV sutarties] [101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

pagrindinėje byloje yra farmacijos sektoriuje veikianti bendrovė, kuri turėjo neišimtinę pasaulinę licenciją naudoti patentuotą aktyvatorių. Pasinaudojusi šiuo aktyvatoriumi nepažeisdama licencijuotų patentų ji atsisakė mokėti dalį mokesčio, sutarto licencinėje sutartyje su patento savininku. Vis dėlto arbitražo teismo sprendimu iš farmacijos bendrovės buvo priteista sumokėti sutartyje nustatytą mokestį. Nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi dėl su arbitražo teismo sprendimu susijusio ginčo, pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar mokesčio mokėjimu farmacijos bendrovei sukeliama nepagrįstos išlaidos atsižvelgiant į Sąjungos konkurencijos teisę.

Remdamasis byloje *Ottung*⁵⁶ suformuota jurisprudencija Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal konkurencijos teisę nedraudžiama reikalauti mokėti mokestį už atitinkamo patentuoto aktyvatoriaus naudojimą, net jeigu dėl tokio naudojimo nebuvo padaryta pažeidimo arba laikoma, kad naudojama technologija niekada nebuvo saugoma patentą pripažinus negaliojančiu atgaline data. Toks sprendimas, Teisingumo Teismo teigimu, paaiškinamas tuo, kad tas mokestis yra mokėtina kaina už patentuotos technologijos naudojimą komerciniais tikslais, taip užtikrinant, kad teisės perleidėjas nesinaudos turimomis intelektinės nuosavybės teisėmis. Tai, kad licenciatas gali laisvai nutraukti licencinę sutartį, tokiomis aplinkybėmis leidžia paneigti, kad mokesčio mokėjimas kenkia konkurencijai ir riboja licenciato veiksmų laisvę arba sukelia neprieinamos rinkos poveikį.

Galiausiai 2016 m. kovo 10 d. priimtuose sprendimuose *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, [EU:C:2016:149](#)), *Schwenk Zement / Komisija* (C-248/14 P, [EU:C:2016:150](#)), *Buzzi Unicem / Komisija* (C-267/14 P, [EU:C:2016:151](#)) ir *Italmobiliare / Komisija* (C-268/14 P, [EU:C:2016:152](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pateikti svarbių paaiškinimų dėl Komisijos pareigos nurodyti motyvus rengiant prašymus pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį apimties. Ginčas, be kita ko, buvo susijęs su sprendimais, kuriais Komisija kelių bendrovių prašė pateikti informacijos apie jų tariamą dalyvavimą kartelyje cemento rinkoje ir susijusių produktų rinkose⁵⁷.

Dėl pareigos motyvuoti tokį prašymą apimties Teisingumo Teismas visų pirma priminė Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalyje reikalaujamus pagrindinius motyvavimo elementus. Pagal šią nuostatą Komisija, be kita ko, turi nurodyti prašymo pateikti informacijos teisinį pagrindą ir tikslą, pažymėti, kokios informacijos reikia, ir nustatyti laikotarpį, per kurį informacija turi būti pateikta. Ši speciali pareiga motyvuoti yra esminis reikalavimas ne tik siekiant parodyti prašymo pateikti informacijos pagrįstumą; tai taip pat leidžia atitinkamoms įmonėms suprasti pareigos bendradarbiauti apimtį, kartu užtikrinant jų teisę į gynybą.

Taigi, kai Komisija prašo informacijos pagal Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį, ji turi savo prašyme nurodyti savo tyrimo dalyką ir įvardyti tariamą konkurencijos normų pažeidimą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo: kadangi informacijos būtinumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į prašyme jos pateikti nurodytą tikslą, jis turi būti nurodytas gana tiksliai, antraip būtų neįmanoma nustatyti, ar informacija yra reikalinga, ir teismas negalėtų vykdyti kontrolės.

Remdamasis nagrinėjamų bylų faktinėmis aplinkybėmis Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad nors prašymas pateikti informacijos iš tikrųjų yra tyrimo priemonė, kuri paprastai naudojama tyrimo stadijoje, Komisija negali nurodyti tik labai trumpus, neaiškius ir aptakius motyvus, kai turi informacijos, kuri jai būtų leidusi tiksliau išdėstyti atitinkamoms įmonėms reiškiamus įtarimus. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, jog

56| 1989 m. gegužės 12 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ottung / Klee & Weilbach ir kt.* (320/87, [EU:C:1989:195](#)).

57| 2011 m. kovo 30 d. Komisijos sprendimai C(2011) 2356 *final*, C(2011) 2361 *final*, C(2011) 2364 *final* ir C(2011) 2367 *final* dėl procedūros pagal Tarybos reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio 3 dalį (byla COMP/39520 – Cementas ir susiję produktai).

Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai pripažino, kad Komisijos sprendimai yra pakankamai motyvuoti, ir nusprendė panaikinti Bendrojo Teismo ir Komisijos sprendimus.

2. VALSTYBĖS PAGALBA

Valstybės pagalbos srityje išskirtini keturi sprendimai: du pirmieji susiję su Komisijos priimtais komunikatais dėl pagalbos, kuri gali būti suteikta per finansų ir ekonomikos krizę; kituose dviejuose sprendimuose pateikta paaiškinimų dėl atrankumo sąlygos.

2016 m. kovo 8 d. Sprendime **Graikija / Komisija** (C-431/14 P, [EU:C:2016:145](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) apeliacine tvarka patvirtino Bendrojo Teismo sprendimą⁵⁸ *atmesti Graikijos ieškinį dėl Komisijos sprendimo dėl Graikijos žemės ūkio draudimo organizacijos* (toliau – ELGA) *išmokėtos kompensacijos panaikinimo*⁵⁹. Tame sprendime Komisija pripažino neteisėta valstybės pagalbą tam tikras kompensacijas, kurias ELGA išmokėjo Graikijos ūkininkams dėl žalos, patirtos dėl nepalankių oro sąlygų. Šiuo atžvilgiu Komisija, be kita ko, rėmėsi elgesio taisyklėmis, pateiktomis nustatant Bendrijos laikinąją sistemą (toliau – BLS) dėl valstybės pagalbos priemonių siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis⁶⁰.

Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad ELGA išmokos teikiamos iš valstybės išteklių. Kadangi ELGA atlikti mokėjimai nebuvo susiję su ūkininkų sumokėtomis įmokomis kaip specialiomis draudimo įmokomis, šie mokėjimai, Teisingumo Teismo teigimu, buvo pranašumas, kurio pagalbą gavę subjektai nebūtų galėję įgyti įprastomis rinkos sąlygomis, taigi šie mokėjimai turėjo poveikį konkurencijai.

Be to, Teisingumo Teismas atmetė Graikijos argumentą, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad Komisija negalėjo nukrypti nuo BLS pateiktų elgesio taisyklių, bet, priešingai, turėjo jas taikyti. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad priimdama elgesio taisykles, kaip antai pateiktas BLS, pati Komisija apribojo savo plačią diskreciją vertinti pagalbos, skirtos kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaistyti, neprieštaravimą vidaus rinkai pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą. Žinoma, Komisijai gali tekti nukrypti nuo šių elgesio taisyklių, be kita ko, kai valstybė narė remiasi išimtinėmis aplinkybėmis, kurios susiklosto konkrečiame valstybės narės ekonomikos sektoriuje ir skiriasi nuo tokiose rekomendacijose nurodytų aplinkybių. Tačiau, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, Graikija Bendrajame Teisme neteigė, kad Graikijos žemės ūkio sektoriuje buvo susiklosčiusios tokios aplinkybės, dėl kurių Komisija būtų turėjusi nukrypti nuo BLS.

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. liepos 19 d. Sprendimas **Kotnik ir kt.** (C-526/14, [EU:C:2016:570](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo pateikti poziciją dėl *Komisijos bankų komunikato*⁶¹ *galiojimo ir aiškinimo*, visų pirma dėl tam, kad pagalba galėtų būti pripažinta suderinama su vidaus rinka, taikomo reikalavimo akcininkams ir subordinuotiesiems kreditoriams pasidalyti našta padengiant sunkumų patiriančių bankų restruktūrizavimo išlaidas. Pagrindinėje byloje Slovėnijos Konstituciniam Teismui buvo pateikti keli prašymai

58 | 2014 m. liepos 16 d. Bendrojo Teismo sprendimas **Graikija / Komisija** (T-52/12, [EU:T:2014:677](#)).

59 | 2011 m. gruodžio 7 d. Komisijos sprendimas 2012/157/ES dėl Graikijos žemės ūkio draudimo organizacijos (ELGA) 2008–2009 m. išmokėt[ų] kompensacij[ų] (OL L 78, 2012, p. 21).

60 | Bendrijos laikinosios valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis, įtvirtinta 2008 m. gruodžio 17 d. Europos Komisijos komunikate (OL C 16, 2009, p. 1) ir iš dalies pakeista 2009 m. spalio 31 d. Komisijos komunikatu (OL C 261, 2009, p. 2).

61 | Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo nuo 2013 m. rugpjūčio 1 d. bankams skirtoms priemonėms finansų krizės sąlygomis paremti (Bankų komunikatas) (OL C 216, p. 1).

atlikti nacionalinio Bankų įstatymo konstitucingumo kontrolę. Remdamasis šiuo įstatymu Slovėnijos centrinis bankas po pasaulio finansų krizės priėmė sprendimą dėl ypatingų priemonių nustatymo siekiant atitinkamai rekapitalizuoti, sanuoti ir likviduoti penkis Slovėnijos bankus. Remiantis Bankų komunikatu, Centrinio banko sprendime buvo numatyta nurašyti bankų akcininkų nuosavas lėšas ir subordinuotąsias skolas priemones. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė klausimą dėl komunikate numatytos „dalijimosi našta“ sąlygos atitikties Sąjungos teisei.

Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad elgesio taisyklių, esančių Bankų komunikate, nustatymo poveikis yra Komisijos atliekamas savo diskrecijos apribojimas, t. y. jei valstybė narė praneša Komisijai apie valstybės pagalbos projektą, kuris atitinka šias taisykles, minėta institucija iš principo turi leisti šį projektą. Be to, valstybės narės išsaugo galimybę pranešti Komisijai apie valstybės pagalbos projektus, kurie neatitinka šio komunikato kriterijų, o Komisija ypatingais atvejais gali leisti tokius projektus. Remiantis tuo darytina išvada, kad Bankų komunikatas negali sukurti atskirų pareigų valstybėms narėms, jis tik nustato sąlygas, užtikrinančias valstybės pagalbos bankams finansų krizės sąlygomis suderinamumą su vidaus rinka.

Dėl akcininkų ir subordinuotųjų kreditorių dalijimosi našta sąlygos, norint, kad Komisija leistų teikti valstybės pagalbą, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog komunikatas buvo priimtas remiantis ESV sutarties nuostata, pagal kurią Komisija pagalbą, kuria siekiama atitaisyti valstybės narės didelius ekonomikos sutrikimus, gali pripažinti suderinama su vidaus rinka. Tokiomis aplinkybėmis dalijimosi našta priemonės skirtos užtikrinti, kad prieš suteikiant bet kokią valstybės pagalbą bankai, turintys nuosavų lėšų nepakankamumą, su investuotojais stengtųsi sumažinti šį nepakankamumą, be kita ko, nuosavu kapitalu ir subordinuotųjų kreditorių įnašais, taip būtų sumažintas teiktinos pagalbos dydis. Priešingu atveju kiltų konkurencijos iškraipymo rizika, nes bankai, kurių akcininkai ir subordinuotieji kreditoriai neprisidėjo prie nuosavų lėšų nepakankamumo sumažinimo, gautų didesnę valstybės pagalbą nei ta, kurios būtų pakakę likusiam nuosavų lėšų nepakankamumui padengti. Be to, priimdama šį komunikatą Komisija nepažeidė Europos Sąjungos Tarybai suteiktos kompetencijos.

Taip pat, Teisingumo Teismo teigimu, aplinkybė, kad subordinuotųjų kreditorių nebuvo prašoma prisidėti prie kredito įstaigų gelbėjimo per pirmąjį pasaulinės finansų krizės etapą, neleidžia šiems kreditoriams remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu. Be to, kadangi akcininkai savo įnešto kapitalo ribose atsako už banko skolą, aplinkybė, jog komunikate reikalaujama, kad panaikinant banko nuosavų lėšų trūkumą, šie akcininkai, prieš suteikiant valstybės pagalbą, naikinant banko patirtus nuostolius, prisidėtų tiek pat, kiek prisidėtų nesant tokios pagalbos, negali būti vertinama kaip pažeidžianti jų teisę į nuosavybę. Paskui dėl klausimo, susijusio su komunikato galiojimu atsižvelgiant į Direktyvos 2012/30⁶² reikalavimus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šioje direktyvoje iš esmės numatyta, kad bet koks akcinės bendrovės kapitalo padidinimas ar sumažinimas turi būti patvirtintas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu. Bankų komunikate nėra jokios konkrečios nuostatos, įtvirtinančios dalijimosi našta priemonių teisinę įgyvendinimo procedūrą. Todėl, nors valstybės narės esant ypatingai padėčiai gali būti priverstos nustatyti tokias dalijimosi našta priemones be bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sutikimo, ši aplinkybė negali paneigti Bankų komunikato galiojimo atsižvelgiant į Direktyvos 2012/30 nuostatas.

Dėl subordinuotųjų priemonių konvertavimo ar vertės sumažinimo Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Bankų komunikate nėra reikalaujama, kad valstybės narės sunkumų patiriančius bankus įpareigotų, prieš suteikdamos bet kokią valstybės pagalbą, konvertuoti subordinuotąsias priemones į nuosavas lėšas arba sumažinti jų vertę, nei kad įpareigotų visiškai šiomis priemonėmis padengti nuostolius. Tokiu atveju vis dėlto negali būti vertinama taip, kad numatomos valstybės pagalbos skirta tik tiek, kiek būtina. Taigi valstybė narė

62 | 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/30/ES dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos tokias priemones suvienodinti, reikalauja iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 54 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, akcines bendroves steigiant, palaikant ir keičiant jų kapitalą, koordinavimo (OL L 315, p. 74).

ir šią pagalbą gaunantys bankai prisiima riziką, kad Komisijos sprendimas gali būti ir pripažįstantis šią pagalbą nesuderinama su vidaus rinka.

2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime **Komisija / Hansestadt Lübeck** (C-524/14 P, [EU:C:2016:971](#)), kuriuo patvirtintas apskųstas Bendrojo Teismo sprendimas, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) paaiškino ne tik savo jurisprudenciją, susijusią su *suinteresuotumo pareikšti ieškinį dėl sprendimo valstybės pagalbos srityje panaikinimo reikalavimu*, bet taip pat jurisprudenciją dėl *pagalbos atrankumo kriterijaus*. Ši byla pradėta sprendžiant ginčą dėl Komisijos sprendimo pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytą formalią tyrimo procedūrą⁶³, be kita ko, dėl Liubeko oro uosto mokesčių tvarkos, taikomos visoms oro transporto bendrovėms, kurios naudoja šiuo oro uostu, nebent oro uosto valdytojas ir oro transporto bendrovė būtų sudarę sutartį. Šią tvarką patvirtino Liubeko miestui priklausanti bendrovė, kuri eksploatavo šį oro uostą; šis vėliau buvo parduotas privačiai bendrovei. Laikydamosi nuomonės, kad šioje tvarkoje galėjo būti numatyta valstybės pagalba, Komisija ginčijamu sprendimu pradėjo formalią tyrimo procedūrą. Liubeko miestui pateikus ieškinį dėl panaikinimo, Bendrasis Teismas apeliacine tvarka apskųstu sprendimu⁶⁴ panaikino ginčijamą sprendimą.

Dėl Liubeko miesto suinteresuotumo pareikšti ieškinį Teisingumo Teismas patvirtino, kad šis miestas išsaugojo suinteresuotumą siekti sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą panaikinimo net pardavus oro uostą privačiam investuotojui. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad privatizavus oro uostą miestui išlieka rizika, kad nacionalinis teismas nurodys sugrąžinti galimą pagalbą, suteiktą laikotarpiu, kai jis kontroliavo įmonę, kuriai priklausė oro uostas, kuriam taikyta tiriama priemonė. Taigi Komisijai nepriėmus galutinio sprendimo baigti formalią tyrimo procedūrą, sprendimo pradėti šią procedūrą pasekmės toliau išlieka, todėl miestas išsaugo suinteresuotumą pareikšti ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo.

Dėl Komisijos ginčijamos mokesčių tvarkos atrankumo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės priemonė, naudinga tik vienam veiklos sektoriui ar tik daliai šio sektoriaus įmonių, nebūtinai yra atrankinė. Taigi aplinkybės, kad Liubeko oro uostas tiesiogiai konkuruoja su Hamburgo ar kitais Vokietijos oro uostais ir kad pagal atitinkamą tvarką galimai teikiama nauda tenka tik oro transporto bendrovėms, kurios naudoja Liubeko oro uostu, nepakanka šios tvarkos atrankumui įrodyti. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė: kadangi Liubeko oro uosto valdytojas patvirtino minėtą tvarką naudodamasis savo atskira kompetencija, reikšmingas referencinis pagrindas vertinant atitinkamų oro uosto mokesčių atrankumą yra pati ši tvarka, o ne bendresnio pobūdžio taisyklės, taikomos visiems Vokietijos oro uostams. Atsižvelgdamas į tai, kad atitinkama tvarka vienodai taikoma visoms Liubeko oro uostą naudojančioms oro transporto bendrovėms, Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad Komisija padarė klaidą šią tvarką pripažinusi atrankine priemone.

2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimu **Komisija / World Duty Free Group** (C-20/15 ir C-21/15, [EU:C:2016:981](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) panaikino skundžiamus Bendrojo Teismo sprendimus ir taip pat šiame sprendime pateikė poziciją dėl kriterijaus, susijusio su *atrankinio pobūdžio pranašumu siekiant priemonę pripažinti valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį*. Abiem Bendrojo Teismo

63| 2012 m. vasario 22 d. Komisijos sprendimas C(2012) 1012 galutinis dėl valstybės pagalbos SA.27585 ir SA.31149 (2012/C) (ex NN/2012, ex CP 31/2009 ir CP 162/2010) – Vokietija.

64| 2014 m. rugsėjo 9 d. Bendrojo Teismo sprendimas **Hansestadt Lübeck / Komisija** (T-461/12, [EU:T:2014:758](#)).

sprendimais⁶⁵ buvo iš dalies panaikinti Komisijos sprendimai 2011/5⁶⁶ ir 2011/282⁶⁷, kuriais mokesčių lengvata, kurią taikant, Ispanijoje apmokestinamoms įmonėms leidžiama amortizuoti finansinį prestižą įsigyjant akcijų iš užsienio įmonių, buvo pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka ir Ispanijos Karalystė buvo įpareigota susigrąžinti pagal šią schemą suteiktą pagalbą.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog skundžiamuose sprendimuose Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą aiškindamas su atrankiniu pobūdžiu susijusią sąlygą, kai panaikino Komisijos sprendimus remdamasis tuo, kad, kalbant apie *a priori* kiekvienai užsienio bendrovės akcijų ketinančiai įsigyti įmonei, nepaisant jos ekonominės veiklos pobūdžio, prieinamą priemonę, šiuose sprendimuose nebuvo nustatyta konkrečios įmonių, kurioms suteikiamas pranašumas atitinkama mokesčių priemone, kategorijos, todėl Bendrasis Teismas nepatikrino, ar Komisija faktiškai išanalizavo ir nustatė šios priemonės diskriminacinį pobūdį. Teisingumo Teismas pažymėjo, jog atitinkamos priemonės atrankiniam pobūdžiui nustatyti negalima reikalauti, kad Komisija nustatytų įmonių, kurioms taikoma mokesčių lengvata, tam tikras bendras specifines savybes, kuriomis remiantis jas būtų galima atskirti nuo tų įmonių, kurioms netaikoma minėta lengvata. Iš tiesų šiuo tikslu svarbu tik tai, kad dėl priemonės, neatsižvelgiant į tai, kokia buvo panaudota techninė reglamentavimo forma, įmonės, kurios gali ja pasinaudoti, patenka į palankesnę padėtį, palyginti su kitomis įmonėmis, nors visos šios įmonės, atsižvelgiant į atitinkama mokesčių sistema siekiamą tikslą, yra tokioje pačioje faktinėje ir teisinėje padėtyje ir šios diferenciacijos negalima pateisinti šios sistemos pobūdžiu ir struktūra.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, jog Bendrasis Teismas padarė dar vieną teisės klaidą, kai nusprendė, kad įmonių pagalbos gavėjų kategoriją, į kurią atsižvelgiant turėjo būti nagrinėjamas atitinkamos mokesčių priemonės atrankinis pobūdis, sudarė eksportuojančios įmonės. Iš tiesų pagal minėtus principus, kurie visiškai taikomi kalbant apie mokesčių pagalbą eksportui, tokia priemonė, kaip aptariama, kuria suteikiamas pranašumas eksportui, gali būti laikoma atrankine, jeigu ja remiamos įmonės, atliekančios tarpvalstybines operacijas, konkrečiai kalbant, investavimo operacijas, palyginti su kitomis įmonėmis, kurios, atsižvelgiant į atitinkama mokesčių sistema siekiamą tikslą, yra panašioje faktinėje ir teisinėje padėtyje ir kurios atlieka to paties pobūdžio operacijas nacionalinėje teritorijoje.

XII. MOKESČIŲ NUOSTATOS

2016 m. liepos 28 d. Sprendime **Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.** (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *Direktyvos 2006/112⁶⁸ galiojimo ir aiškinimo atsižvelgiant į advokatų paslaugų apmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu (PVM)*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl Belgijos įstatymo, kuriuo buvo panaikintas šių paslaugų neapmokestinimas PVM. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paklausė Teisingumo Teismo, ar minėtoje direktyvoje numatytas advokatų paslaugų apmokestinimas PVM, dėl kurio šių paslaugų išlaidos padidėja teisinės pagalbos negaunantiems asmenims, kurie nėra PVM mokėtojai, yra suderinamas su Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise kreiptis į teismą.

65| 2014 m. lapkričio 7 d. Bendrojo Teismo sprendimai *Autogrill España / Komisija* (T-219/10, [EU:T:2014:939](#)) ir *Banco Santander ir Santusa / Komisija* (T-399/11, [EU:T:2014:938](#)).

66| 2009 m. spalio 28 d. Komisijos sprendimas 2011/5/EB dėl Ispanijos įgyvendinto perviršinės vertės mokesčio mažinimo įsigyjant didelę užsienio bendrovės akcijų dalį Nr. C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) (OL L 7, p. 48).

67| 2011 m. sausio 12 d. Komisijos sprendimas 2011/282/ES dėl Ispanijos įgyvendintos finansinės prestižo vertės amortizacijos mokesčių tikslais įsigyjant užsienio bendrovės akcijų Nr. C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) (OL L 135, p. 1).

68| 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1).

Visų pirma atsižvelgdamas į teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir procesinio lygiateisiškumo principą, garantuojamą Chartijos 47 straipsnyje, Teisingumo Teismas nusprendė, kad išnagrinėjus Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 dalies c punktą neatskleista nieko, kas darytų įtaką jų galiojimui, tiek, kiek pagal šias nuostatas advokatų paslaugos, teikiamos asmenims, negaunantiems teisinės pagalbos, apmokestinamos PVM. Viena vertus, kalbant apie šiuos asmenis, dėl kurių daroma prielaida, kad jie, atstovaujami advokato, turi pakankamai išteklių kreiptis į teismą, pažymėtina, jog teisė į veiksmingą teisinę gynybą iš esmės neužtikrina teisės į tai, kad minėtos paslaugos būtų neapmokestinamos PVM. Su PVM taikymu susijusių išlaidų apmokestinimas gali būti ginčijamas remiantis minėta teise, tik jeigu šios išlaidos yra nepakeliamos arba jeigu dėl jų naudojimosi Sąjungos teisės sistemoje įtvirtintomis teisėmis taptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.

Kita vertus, procesinio lygiateisiškumo principas nereikia pareigos sulyginti šalis pagal finansines išlaidas, kurias jos patiria per teismo procesą. Taigi, Teisingumo Teismo teigimu, nors dėl apmokestinimo šiuo mokesčiu ir naudojimosi teise į atskaitą esant tokiai pačiai honoraro sumai atsirastų piniginis pranašumas asmeniui, turinčiam apmokestinamojo asmens statusą, palyginti su neapmokestinamuoju asmeniu, šis piniginis pranašumas negali daryti įtakos šalių procesinei pusiausvyrai ar lemti aiškiai nepalankesnės padėties.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) 9 straipsnio 4 ir 5 dalimis negalima remtis siekiant įvertinti minėtų Direktyvos 2006/112 straipsnių galiojimą. Iš tiesų Orhuso konvencijos, kurios šalis yra Sąjunga, 9 straipsnio 4 ir 5 dalyse nėra besąlyginės ir pakankamai tikslios pareigos, kuri galėtų daryti tiesioginę įtaką privačių asmenų teisei padėti, todėl jomis negalima remtis grindžiant tariamu Sąjungos direktyvos neteisėtumu paremtą prieštaravimą.

Galiausiai dėl klausimo, susijusio su galimu advokatų paslaugų, teikiamų teisinę pagalbą gaunantiems asmenims, neapmokestinimu, Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktas turi būti aiškinamas taip, kad minėtos paslaugos yra apmokestinamos PVM. Iš tiesų šioje nuostatoje numatyto neapmokestinimo atvejo taikymas siejamas su atitinkamų paslaugų socialiniu pobūdžiu, o tai reiškia, kad turi būti atsižvelgta į visus atitinkamų paslaugų teikėjų siekiamus tikslus ir į jų socialinių įsipareigojimų stabilumą. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atitinkamos paslaugos turi būti glaudžiai susijusios su socialine pagalba ir socialine apsauga ir kad neapmokestinimo taikymas taip pat ribojamas paslaugomis, kurias teikia socialine gerove besirūpinančiomis pripažintos organizacijos. Taigi, be kita ko, atsižvelgiant į advokatų ir *avoués* galimų socialinių įsipareigojimų stabilumo nebuvimą, jų profesinė kategorija bendrai Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkto tikslais negali būti laikoma besirūpinančia socialine gerove. Kalbant konkrečiai, aptariamoje nacionalinėje teisinės pagalbos sistemoje, pagal kurią šias paslaugas teikia ne visi advokatai, bet tik tie, kurie patys pasirenka jas teikti ir kurie yra įrašomi į kasmet sudaromą sąrašą, šių paslaugų teikimas yra tik vienas iš advokato profesijos tikslų. Todėl šios paslaugos negali būti neapmokestinamos PVM pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.

XIII. TEISĖS AKTŲ DERINIMAS

1. INTELEKTINĖ IR PRAMONINĖ NUOSAVYBĖ

Intelektinės ir pramoninės nuosavybės srityje išskirtini penki sprendimai: keturiuose pirmuosiuose sprendimuose nagrinėti autorių teisių klausimai, be kita ko, susiję su elektroniniais ryšiais. Penktasis sprendimas susijęs su bylinėjimosi išlaidų atlyginimu, kurį turi atlikti bylą dėl intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo pralaimėjusi šalis.

Pirma, 2016 m. birželio 9 d. Sprendime **EGEDA ir kt.** (C-470/14, [EU:C:2016:418](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *Direktyvos 2001/29*⁶⁹ 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytos teisingos kompensacijos autoriams, kai fizinis asmuo atgamina jų kūrinius asmeniniam naudojimui, finansavimo sistemos. Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjami Ispanijos teisės aktai, kuriuose nustatyta teisingos kompensacijos už kopijavimą asmeniniam naudojimui, finansuojamos iš bendrojo valstybės biudžeto, sistema. Šiuo pagrindu biudžetinis punktas, skirtas teisingai kompensacijai mokėti, turėjo būti laikomas finansuojamu iš visų į biudžetą įtrauktų įplaukų, taigi finansuojamas visų mokesčių mokėtojų, įskaitant juridinius asmenis.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į valstybių narių plačią diskreciją savo vidaus teisėje apibrėžti skirtingus teisingos kompensacijos sistemos kriterijus, pagal *Direktyvos 2001/29* 5 straipsnio 2 dalies b punktą iš principo nedraudžiama valstybėms narėms, nusprendusioms nustatyti mokėjimo už atgaminimo kopijuojant asmeniniam naudojimui teises išimtį, šiomis aplinkybėmis pasirinkti įtvirtinti teisingos kompensacijos, finansuojamos ne iš tokio mokesčio, bet iš jų bendrojo biudžeto, sistemą. Tačiau Teisingumo Teismas priminė, kad kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis taikoma tik fiziniams asmenims, kurie asmeniniam naudojimui atgamina ar gali atgaminti kūrinius arba kitus saugomus objektus, nesiekdami tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų. Todėl būtent šie asmenys daro žalą autorių teisių turėtojams ir jie iš principo turi už tokį atgaminimą finansuoti teisingą kompensaciją. Juridiniams asmenims ši išimtis netaikoma. Tokiomis aplinkybėmis, nors, žinoma, valstybės narės gali nustatyti teisingos kompensacijos sistemą, finansuojamą iš mokesčio, kurį juridiniai asmenys privalo mokėti esant tam tikroms sąlygoms, tokie juridiniai asmenys negali jokių atvejų galiausiai likti realūs šio mokesčio skolininkai. Teisingumo Teismo teigimu, šis principas taikomas visais atvejais, kai valstybė narė yra nustačiusi kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, neatsižvelgiant į įtvirtintą finansavimo sistemą. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal *Direktyvos 2001/29* 5 straipsnio 2 dalies b punktą draudžiama teisingos kompensacijos už kopijavimą asmeniniam naudojimui sistema, kuri finansuojama iš bendrojo valstybės biudžeto, nesant galimybės užtikrinti, kad minėtos teisingos kompensacijos išlaidas galiausiai padengs asmeninio naudojimo kopijų naudotojai.

Antra, 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendime **GS Media** (C-160/15, [EU:C:2016:644](#)) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar ir kokiomis galimomis aplinkybėmis saito į saugomus kūrinius, kurie laisvai prieinami kitoje interneto svetainėje be autorių teisių turėtojo sutikimo, pateikimas interneto svetainėje yra „viešas paskelbimas“, kaip jis suprantamas pagal *Direktyvos 2001/29* 3 straipsnio 1 dalį. Šis sprendimas priimtas nagrinėjant žinių interneto svetainę administruojančios bendrovės ir žurnalo leidėjo, turinčio autoriaus teises į tam tikras nuotraukas, ginčą. Minėta bendrovė šioje svetainėje paskelbė straipsnį ir saitą, nukreipiantį skaitytojus į kitą interneto svetainę, kurioje atitinkamos nuotraukos buvo pateiktos viešai naudoti be autoriaus sutikimo.

Priminę, kad sąvoka „viešas paskelbimas“ apima individualų vertinimą, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tuomet, kai saitą į kitoje interneto svetainėje laisvai prieinamą kūrinių pateikia komercinių tikslų nesiekiantis asmuo, reikia atsižvelgti į tai, kad šis asmuo nežino ir negali pagrįstai žinoti, kad šis kūrinys buvo paskelbtas internete be autorių teisių turėtojo sutikimo. Priešingai, jeigu asmuo žinojo arba turėjo žinoti, kad saitas suteikia prieigą prie internete neteisėtai paskelbto kūrinio, pavyzdžiui, dėl to, kad jį apie tai informavo autorių teisių turėtojai, reikia konstatuoti, kad šio saito pateikimas yra „viešas paskelbimas“. Tas pats pasakytina, jeigu šis saitas leidžia interneto svetainės, kurioje jis yra, vartotojams apeiti svetainės, kurioje yra saugomas kūrinys, nustatytas ribojamąsias priemones siekiant apriboti viešą prieigą tik savo abonentams.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, jog jeigu saitai pateikiami nekomerciniais tikslais, kaip nagrinėtu atveju, iš juos pateikusio asmens tikimasi, kad jis atliks reikiamus patikrinimus siekdamas užtikrinti, kad atitinkamas

69 | 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230; klaidų ištaisymas OL L 314, 2008, p. 16).

kūriny s nėra neteisėtai paskelbtas svetainėje, į kurią nukreipia šie saitai. Taigi reikia preziumuoti, kad jie pateikti visiškai žinant apie tai, kad minėtas kūrinys saugomas ir kad nėra autorių teisių turėtojo galimo sutikimo dėl paskelbimo internete. Tokiomis aplinkybėmis, jeigu ši nuginčijama prezumpcija nebūtų paneigta, veiksmas, kurį sudaro saito, kurį galima paspausti, į neteisėtai paskelbtą kūrinį pateikimas, yra „viešas paskelbimas“. Vis dėlto negali būti „viešo paskelbimo“, jeigu kūriniai, prie kurių leidžia prieiti minėti saitai, yra laisvai prieinami kitoje interneto svetainėje teisių turėtojo sutikimu.

Trečia, 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendime **Vereniging Openbare Bibliotheken** (C-174/15, [EU:C:2016:856](#)) Teisingumo Teismas turėjo pateikti poziciją dėl klausimo, ar *skaitmeninių knygų panaudos, kurią vykdo viešosios bibliotekos, tvarka gali būti prilyginta įprastų knygų panaudai atsižvelgiant į Direktyvos 2006/115⁷⁰ nuostatas*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp asociacijos, vienijančios Nyderlandų viešąsias bibliotekas, ir fondo, atsakingo už autoriams mokėtino atlyginimo rinkimą, dėl galimo jų išimtinų teisių kūrinių nuomos ir panaudos srityje pažeidimo.

Visų pirma Teisingumo Teismas konstatavo, kad nėra svarių priežasčių, leidžiančių bet kuriuo atveju neįtraukti nematerialių objektų ir skaitmeninių kopijų panaudos į Direktyvos 2006/115 taikymo sritį. Paskui jis patikrino, ar skaitmeninės knygos kopijos viešoji panauda pagal modelį „one copy, one user“ gali patekti į direktyvos 6 straipsnio 1 dalies taikymo sritį; šioje straipsnio dalyje numatyta galimybė nukrypti nuo išimtinų autorių teisių dėl viešosios panaudos už teisingą atlyginimą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, jog atsižvelgiant į skaitmeninių knygų viešosios panaudos svarbą ir siekiant išsaugoti šios leidžiančios nukrypti nuostatos dėl viešosios panaudos veiksmingumą ir jos indėlį į kultūros rėmimą, negalima atmesti galimybes, kad ji taikoma tuo atveju, kai viešosios bibliotekos atliekama operacija iš esmės yra panaši į spausdintų leidinių panaudą. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „panauda“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2006/115, taip pat apima knygos skaitmeninės kopijos panaudą pagal modelį „one copy, one user“.

Valstybės narės gali nustatyti papildomų sąlygų, galinčių pagerinti autorių teisių apsaugą labiau, nei aiškiai numatyta Direktyvoje 2006/115. Nagrinėtu atveju pagal Nyderlandų teisės aktus skaitmeninė knygos kopija, kurią suteikia naudotis viešoji biblioteka, turi būti rinkai pateikta, kai ją Sąjungoje pirmą kartą parduoda ar kitaip jos nuosavybę perleidžia pats platinimo teisių turėtojas arba tai daroma jam sutikus. Teisingumo Teismo teigimu, tokia papildoma sąlyga turi būti laikoma suderinama su minėta direktyva.

Galiausiai dėl atvejo, kai skaitmeninė knygos kopija buvo gauta iš neteisėto šaltinio, Teisingumo Teismas priminė, kad vienas iš Direktyvos 2006/115 tikslų yra kova su piratavimu, ir pažymėjo, kad leidus tokios kopijos panaudą autorių teisių turėtojams gali būti padaryta nepagrįstos žalos. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, viešosios panaudos išimtis netaikoma, kai viešoji biblioteka suteikia naudotis skaitmeninę knygos kopiją, jeigu ši kopija gauta iš neteisėto šaltinio.

Ketvirta, 2016 m. lapkričio 16 d. Sprendime **Souliez ir Doke** (C-301/15, [EU:C:2016:878](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *autorių teisės prieštarauti neplatinamų knygų atgaminimui ir viešam paskelbimui skaitmenine forma atsižvelgiant į Direktyvos 2001/29⁷¹ nuostatas*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp dviejų Prancūzijos autorių ir Prancūzijos Respublikos dėl dekreto, susijusio su iki 2001 m. išleistų knygų, kurios nebeplatinamos ir nebeleidžiamos, naudojimu skaitmenine forma, teisėtumo.

70 | 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisės, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 376, p. 28).

71 | 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230; klaidų ištaisymas OL L 314, 2008, p. 16).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą ir 3 straipsnio 1 dalį draudžiama nacionalinės teisės nuostatomis patikėti patvirtintoms autorių atlyginimų rinkimo ir paskirstymo asociacijoms įgyvendinti teisę leisti skaitmenine forma atgaminti ir viešai paskelbti vadinamąsias „neplatinamas“ knygas, kartu leidžiant šių knygų autoriams arba jų teisių perėmėjams prieštarauti dėl šio įgyvendinimo arba jį nutraukti per šešių mėnesių nuo minėtų knygų įrašymo į šiam tikslui sukurtą duomenų bazę laikotarpį. Iš tiesų, nepažeidžiant minėtoje direktyvoje aiškiai numatytų išimčių ir apribojimų, autoriai turi išimtinę teisę leisti arba uždrausti atgaminti ir paskelbti viešai savo kūrinius. Tokiomis aplinkybėmis tam, kad būtų galima leisti išankstinį implicitinį autoriaus sutikimą naudoti vieną iš jo kūrinių, kiekvienas autorius turi būti veiksmingai informuojamas apie tai, jog trečiasis asmuo ketina naudoti jo kūrinių, ir apie priemones, kuriomis jis gali remtis norėdamas tai uždrausti.

Nagrinėtu atveju, atsižvelgdamas į Prancūzijos teisės aktuose nustatytas formalias ir materialias sąlygas siekiant prieštarauti, kad atitinkama patvirtinta bendrovė naudotųsi atitinkama teise, arba nutraukti tokį naudojimąsi, Teisingumo Teismas konstatavo, jog šiuose teisės aktuose nėra užtikrinamas veiksmingas ir individualus autorių informavimas, todėl vien tai, kad jie nepateikė prieštaravimų, negali būti prilyginta jų implicitiniam sutikimui dėl jų kūrinių naudojimo, tuo labiau kad negalima pagrįstai preziumuoti, jog tai, kad visi „pamirštų“ knygų autoriai nepateikė prieštaravimų, reiškia, jog jie pritaria savo kūrinių „atgimimui“ skaitmenine forma. Be to, turi būti galimybių įgyvendinti autoriaus teisę užkirsti kelią būsimam jo kūrinių naudojimui skaitmenine forma nepaisant suderintos kitų asmenų nei tie, kuriems autorius davė sutikimą dėl tokio naudojimo skaitmenine forma, valios. Kalbant konkrečiai, kūrinių autorius turi galėti nutraukti šį naudojimąsi ir jis neturi iš anksto laikytis formalumo, pagal kurį reikalaujama įrodyti, kad kiti asmenys neturi kitų teisių į minėtą kūrinių, kaip antai teisių, susijusių su kūrinių naudojimu spausdinta forma.

Penkta, 2016 m. liepos 28 d. Sprendime **United Video Properties** (C-57/15, [EU:C:2016:611](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę aiškinti sąvokas „pagrįstos ir proporcingos teismo išlaidos“ ir „kitos išlaidos“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2004/48⁷² 14 straipsnį. Pagal šį straipsnį tokias išlaidas, kurių patyrė laimėjusi šalis, paprastai padengia pralaimėjusioji šalis, jei tai neprieštarauja teisingumui. Ginčas pagrindinėje byloje, kuris kilo dėl patento pažeidimo, buvo susijęs tik su bylinėjimosi išlaidomis, kurios turėjo būti atlygintos bylą laimėjusiai šaliai. Ši šalis ginčijo nacionalinės teisės normų, kuriose teismui suteikiama galimybė atsižvelgti į konkrečius bylos ypatumus ir, viena vertus, išlaidoms advokato pagalbai įtvirtintą fiksuotų tarifų sistemą, pagal kurią nustatyta maksimali atlygintina suma, ir, kita vertus, nustatyta, kad išlaidos techniniam konsultantui atlyginamos tik bylą pralaimėjusios šalies neteisėto elgesio atveju, atitiktį minėtam straipsniui.

Dėl fiksuotų tarifų advokato honorarui atlyginti Teisingumo Teismas konstatavo, kad teisės normos, kuriose numatyti tokie tarifai, iš principo gali būti pateisinamos su sąlyga, kad jomis siekiama užtikrinti atlygintinių išlaidų pagrįstumą, atsižvelgiant į tokius veiksnius – bylos dalyką, jo piniginę vertę ar darbą, kurio reikia įdėti siekiant apginti atitinkamą teisę. Vis dėlto negalima pateisinti teisės normų, kuriose nustatyti fiksuoti tarifai yra gerokai mažesni už vidutinius atitinkamoje valstybėje narėje faktiškai taikomus advokato paslaugų tarifus. Be to, kadangi Direktyvos 2004/48 14 straipsnyje numatyta, kad teismo išlaidos turi būti „proporcingos“, pagal šį straipsnį draudžiamos nacionalinės teisės normos, numatančios fiksuotus tarifus, kuriais dėl to, kad nurodytos maksimalios sumos yra pernelyg mažos, neužtikrinama, kad bylą pralaimėjusi šalis padengtų bent pakankamai didelę ir tinkamą laimėjusios šalies faktiškai patirtų išlaidų dalį.

Dėl išlaidų techninio konsultanto pagalbai Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Direktyvos 2004/48 14 straipsnį draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, kad išlaidos techniniam konsultantui atlyginamos tik bylą pralaimėjusios šalies neteisėto elgesio atveju, jeigu šios paslaugos, kad ir koks būtų

72 | 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektualinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

jų pobūdis, yra būtinos norint konkrečiu atveju pareikšti ieškinį teisme dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo. Iš tiesų šios išlaidos priklauso „kitų išlaidų“, tiesiogiai ir glaudžiai susijusių su tokiu ieškiniu, kurias pagal šią nuostatą turi padengti bylą pralaimėjusi šalis, kategorijai.

2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. spalio 19 d. Sprendimas **Breyer** (C-582/14, [EU:C:2016:779](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pateikti patikslinimų dėl sąvokos „asmens duomenys“ ir duomenų valdytojo teisėtų interesų įgyvendinimo, kaip tai atitinkamai suprantama pagal Direktyvos 95/46/CE⁷³ 2 straipsnio a punktą ir 7 straipsnio f punktą, atsižvelgiant į interneto protokolo adresų (toliau – IP adresai) saugojimą, kurį atlieka interneto žiniasklaidos paslaugų teikėjas. Ieškovas pagrindinėje byloje pareikalavo Vokietijos Federacinei Respublikai uždrausti saugoti arba leisti tretiesiems asmenims saugoti kompiuterinius duomenis, kurie buvo perduoti pasibaigus kiekvienam apsilankymui Vokietijos federalinių institucijų interneto svetainėse. Iš tiesų Vokietijos federalinių institucijų interneto žiniasklaidos paslaugų teikėjas išsaugodavo duomenis, kuriuos sudaro dinaminis IP adresas⁷⁴ ir apsilankymo svetainėje data ir laikas. Remdamasis vien šiais duomenimis šis teikėjas negalėjo nustatyti naudotojo tapatybės, o interneto prieigos teikėjas turėjo papildomos informacijos, kuri, susieta su IP adresu, būtų leidusi nustatyti minėto naudotojo tapatybę.

Pirma, Teisingumo Teismas konstatavo, kad dinaminis IP adresas, kurį interneto žiniasklaidos paslaugų teikėjas išsaugo asmeniui apsilankius viešai prieinamame šio teikėjo interneto puslapyje, šio paslaugų teikėjo atžvilgiu yra asmens duomenys, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 95/46 2 straipsnio a punktą, jeigu jis turi teisėtų priemonių atitinkamo asmens tapatybei nustatyti, remdamasis papildoma informacija apie šį asmenį, kurios turi interneto prieigos teikėjas.

Antra, Teisingumo Teismas analizavo atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias interneto žiniasklaidos paslaugų teikėjas gali rinkti ir panaudoti šių paslaugų naudotojo asmens duomenis be jo sutikimo tik tiek, kiek toks rinkimas ir panaudojimas būtinas siekiant leisti tam naudotojui pasinaudoti konkrečia paslauga ir atsiskaityti už ją, ir pagal kurias tikslas užtikrinti bendrą šių paslaugų veikimą negali pateisinti duomenų naudojimo pasibaigus konkrečiai naudojimosi paslaugomis operacijai. Teisingumo Teismo teigimu, pagal Direktyvos 95/46 7 straipsnio f punktą draudžiamos tokios nuostatos. Iš tiesų pagal Direktyvos 95/46 7 straipsnio f punktą asmens duomenų tvarkymas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, yra teisėtas, jei tvarkyti reikia dėl teisėtų interesų, kurių siekia duomenų valdytojas arba trečioji šalis (šalys), kurioms atskleidžiami duomenys, išskyrus atvejus, kai duomenų subjekto teisės ir laisvės yra viršesnės nei šie interesai. Nagrinėtu atveju Vokietijos teisės nuostatose kategoriškai ir visais atvejais panaikinta galimybė tvarkyti tam tikrų rūšių asmens duomenis, neleidžiant palyginti konkrečios situacijos priešingų teisių ir interesų. Taip šiomis nuostatomis neteisėtai susiaurinta šio principo, numatyto Direktyvos 95/46 7 straipsnio f punkte, apimtis, nes pagal jas atmetama galimybė, kad tikslas užtikrinti bendrą interneto žiniasklaidos paslaugų veikimą gali būti palygintas su naudotojų interesais arba pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis.

2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime **Tele2 Sverige ir Watson ir kt.** (C-203/15 ir C-698/15, [EU:C:2016:970](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), išnagrinėjęs bylą pagal pagreitiną procedūrą, pateikė poziciją dėl

73| 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

74| Dinaminiai IP adresai yra laikini adresai, suteikiami kiekvieną kartą prisijungus prie interneto ir keičiami per vėlesnius prisijungimus.

Direktyvos 2002/58⁷⁵ 15 straipsnio 1 dalies, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama nustatyti tam tikras šioje direktyvoje numatytos pareigos užtikrinti elektroninių pranešimų ir su jais susijusių srauto duomenų konfidencialumą išimtis, išaiškinimo. Prašymai priimti prejudicinius sprendimus buvo pateikti nagrinėjant du ginčus dėl nacionalinės teisės aktų (Vokietijos ir Švedijos), reglamentuojančių valdžios institucijų prieigą prie naudotojų duomenų, kuriuos saugo elektroninių ryšių paslaugų teikėjai.

Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma priminė jurisprudenciją, pagal kurią teisės į privatą gyvenimą apsauga Sąjungos lygiu reikalauja, kad nukrypti nuo asmens duomenų apsaugos leidžiančios nuostatos ir jos apribojimai, vadovaujantis proporcingumo principu, neviršytų to, kas griežtai būtina. Paskui jis nusprendė, kad pagal Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalį, siejamą su Pagrindinių teisių chartijos 7, 8 ir 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, draudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai Švedijos teisės aktai, kuriuose kovos su nusikalstamumu tikslais numatyta pareiga bendrai nediferencijuojant saugoti visus su visais abonentais ir registruotais naudotojais susijusius srauto ir vietos nustatymo duomenis, perduodamus bet kokia elektroninio ryšio priemone. Teisingumo Teismo teigimu, tokie teisės aktai viršija tai, kas griežtai būtina, ir negali būti laikomi pateisinamais demokratinėje visuomenėje, kaip to reikalaujama pagal minėtą 15 straipsnio 1 dalį, siejamą su minėtais Chartijos straipsniais. Tačiau pagal šią nuostatą nedraudžiami teisės aktai, pagal kuriuos siekiant prevencijos leidžiamas tikslinis tokio pobūdžio duomenų saugojimas kovos su sunkiais nusikaltimais tikslais, su sąlyga, kad, kiek tai susiję su nurodytomis duomenų kategorijomis, konkrečiomis ryšio priemonėmis, atitinkamais asmenimis ir numatyta saugojimo trukme, duomenų saugojimas būtų apribotas tuo, kas griežtai būtina.

Teisingumo Teismo teigimu, Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 daliai taip pat prieštarauja nacionalinės teisės aktai, kaip antai Jungtinės Karalystės teisės aktai, pagal kuriuos leidžiama kompetentingų nacionalinių institucijų prieiga prie srauto ir vietos nustatymo duomenų, jeigu ši prieiga neapribojama tik kovos su sunkiais nusikaltimais tikslais; tokią prieigą gali pateisinti tik kova su sunkiais nusikaltimais. Nacionalinėje teisėje turi būti numatytos aiškos ir tikslios taisyklės, nustatančios, kokiomis sąlygomis elektroninių ryšių paslaugų teikėjai turi suteikti prieigą prie šių duomenų. Be to, prieš suteikiant šią prieigą, išskyrus tinkamai pagrįstus skubos atvejus, teismas arba nepriklausoma administracinė institucija turi atlikti išankstinę kontrolę ir toks teismas ar tokia institucija savo sprendimą turi priimti gavę motyvuotą kompetentingų nacionalinių institucijų prašymą, be kita ko, pateiktą vykdant prevencijos, atskleidimo arba baudžiamojo persekiojimo procedūras. Galiausiai Teisingumo Teismas pabrėžė, jog tam, kad nacionalinės teisės aktai atitiktų Chartijoje garantuojamą apsaugos lygį tvarkant asmens duomenis, juose turi būti numatyta pareiga saugoti atitinkamus duomenis Sąjungos teritorijoje ir juos neatkuriamai sunaikinti pasibaigus jų saugojimo terminui.

3. ELEKTRONINĖ PREKYBA

2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime **Mc Fadden** (C-484/14, [EU:C:2016:689](#)) Teisingumo Teismas pateikė patikslinimų *dėl Direktyvos 2000/31 dėl elektroninės prekybos⁷⁶ 12 straipsnio 1 dalies taikymo.* Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp muzikos kūrinio gamintojo ir parduotuvės vadovo, kuris šioje parduotuvėje eksploatavo nemokamą viešąjį belaidį vietinį tinklą, kurį naudodami asmenys galėjo atsisiųsti muzikos kūrinių be minėto gamintojo sutikimo. Teisingumo Teismas turėjo nustatyti, *ar tarpinių paslaugų teikėjų atleidimas*

75| 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių), iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL L 337, p. 11).

76| 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

nuo atsakomybės už šioje nuostatoje numatytos informacijos „paprastą perdavimą“ kliudo kilti tinklo operatoriaus netiesioginei atsakomybei už autorių teisių pažeidimus, kuriuos padarė jo ryšio naudotojai.

Visų pirma Teisingumo Teismas pabrėžė, kad leidimas visuomenei nemokamai naudotis ryšių tinklu yra „informacinės visuomenės paslauga“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2000/31 12 straipsnio 1 dalį, jeigu atitinkamas paslaugų teikėjas ją teikia ne už atlyginimą, bet siekdamas reklamuoti savo pardudamas prekes arba teikiamas paslaugas. Šioje nuostatoje atmetama galimybė, kad tokios paslaugos teikėjai būtų atsakingi už jiems šios paslaugos gavėjų perduodamą informaciją, jeigu šie teikėjai tenkina tris sąlygas: jie neinicijuoja informacijos perdavimo, neparenka šios perduodamos informacijos gavėjo ir neparenka ir nekeičia minėtos perduodamos informacijos. Remiantis tuo darytina išvada, kad įvykdžius šias sąlygas autorių teisių turėtojas negali reikalauti iš šio paslaugos teikėjo atlyginti žalą už tai, kad tretieji asmenys pažeidė jo teises panaudodami šio tinklo prieigą. Kadangi toks prašymas atlyginti žalą negali būti patenkintas, autorių teisių turėtojas taip pat negali reikalauti atlyginti išlaidas už oficialų įspėjimą arba bylinėjimosi išlaidas, susijusias su minėtu prašymu atlyginti žalą. Vis dėlto ši nuostata neturi įtakos autorių teisių turėtojo galimybei prašyti nacionalinės valdžios institucijos arba teismo nurodyti paslaugos teikėjui nutraukti bet koki autorių teisių pažeidinėjimą, daromą jo tinklo naudotojų, arba užkirsti kelią tokiems pažeidimams.

Galiausiai Teisingumo Teismas konstatavo, kad priemone, kuria paslaugos teikėjui būtų nurodyta apsaugoti interneto ryšį, pavyzdžiui, slaptažodžiu, galima užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp, viena vertus, pagrindinės teisės į intelektualinės nuosavybės apsaugą ir, kita vertus, prieigos prie ryšių tinklo paslaugos teikėjo laisvės užsiimti verslu ir šio tinklo naudotojų informacijos laisvės. Tokia priemonė gali atgrasyti tinklo naudotojus pažeisti intelektualinės nuosavybės teises, jeigu jie, norėdami gauti šį slaptažodį, būtų įpareigoti atskleisti savo tapatybę. Tačiau priemonė, kuria visiškai nutraukiamas interneto ryšys nenumatant šio ryšio teikėjo laisvę užsiimti verslu mažiau ribojančių priemonių, negali sudaryti sąlygų suderinti atitinkamas konkuruojančias teises.

4. TELEKOMUNIKACIJOS

2016 m. spalio 19 d. Sprendime **Ormaetxea Garai ir Lorenzo Almendros** (C-424/15, [EU:C:2016:780](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę išaiškinti Direktyvą 2002/21⁷⁷ patikslindamas *nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimų, taikomų nacionalinėms reguliavimo institucijoms (toliau – NRI), elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų srityje apimtį*. Nagrinėtu atveju Ispanijos vyriausybė įvykdė reformą, įvairias reguliavimo institucijas sujungdama į vieną daugiasektorių instituciją. Tiesioginė šios reformos pasekmė buvo tai, kad buvo nutraukti pagrindinėje byloje aptariamoms NRI vadovo ir vieno iš jos valdybos narių įgaliojimai nepasibaigus jų kadencijai ir nesant teisėto atšaukimo iš pareigų pagrindo, kaip antai numatyto šios institucijos veiklą reglamentuojančiame nacionaliniame įstatyme.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, pirma, dėl NRI restruktūrizavimo konstatavo, kad pagal Direktyvą 2002/21 iš principo nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos viena NRI sujungiama su kitomis NRI, kaip antai konkurencijos, pašto sektoriaus ar energetikos sektoriaus institucijomis, siekiant įsteigti daugiasektorių reguliavimo instituciją. Tačiau taip yra tik tuo atveju, jeigu vykdydama savo užduotis ta institucija atitinka šioje direktyvoje numatytas kompetencijas, nepriklausomumo, nešališkumo ir skaidrumo sąlygas ir jos priimamus sprendimus galima veiksmingai apskųsti nuo suinteresuotųjų asmenų nepriklausomai institucijai; tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

77 | 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL L 108, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 349), iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL L 337, p. 37, klaidų ištaisymas OL L 241, 2013, p. 8).

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokiomis aplinkybėmis valstybė narė, siekdama įvykdyti Direktyvos 2002/21 3 straipsnio 3a dalyje nustatytas pareigas, turi numatyti taisykles, kuriomis būtų užtikrinta, kad dėl atšaukimo iš pareigų nepasibaigus NRI vadovaujančio kolegialaus organo narių kadencijai nebūtų pakenkta atitinkamų asmenų nepriklausomumui ir nešališkumui. Teisingumo Teismo teigimu, dėl atšaukimo iš pareigų nedelsiant dėl kitų priežasčių, nei iš anksto numatytos įstatyme, pavojaus, su kuriuo galėtų susidurti net ir vienas tokio kolegialaus organo narys, galėtų kilti pagrįstų abejonių dėl atitinkamos NRI neutralumo ir išorės veiksnių poveikio šiai institucijai ir būti pakenkta jos nepriklausomumui, nešališkumui ir autoritetui. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, jog pagal Direktyvos 2002/21 3 straipsnio 3a dalį draudžiama, kad vien dėl institucinės reformos sujungiant kai kurias NRI joms atstovaujantys asmenys būtų atšaukti iš pareigų anksčiau laiko, jeigu nenumatytos taisyklės, kuriomis būtų užtikrinta, kad dėl tokio atšaukimo iš pareigų nebūtų pakenkta jų nepriklausomumui ir nešališkumui.

5. TABAKO PRODUKTAI

2016 m. gegužės 4 d. priimtuose trijuose sprendimuose⁷⁸ Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl kai kurių Direktyvos 2014/40⁷⁹ dėl tabako gaminių gamybos, pateikimo ir pardavimo nuostatų galiojimo.

Iš šių sprendimų reikia išskirti Sprendimą **Lenkija / Parlamentas ir Taryba** (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)). Šiuo sprendimu Teisingumo Teismas atmetė ieškinį dėl panaikinimo, kuriuo buvo ginčijamas *kai kurių Direktyvos 2014/40 nuostatų, įskaitant 7 straipsnio 1 dalį, kurioje numatytas būdingo kvapo ar skonio, kaip antai mentolio, tabako gaminių pateikimo rinkai draudimas, galiojimas*. Grįsdama šį ieškinį Lenkijos Respublika nurodė tris pagrindus, atitinkamai grindžiamus SESV 114 straipsnio, proporcingumo principo ir subsidiarumo principo pažeidimu.

Pirma, dėl ieškinio pagrindo, grindžiamo tuo, kad SESV 114 straipsnis nėra tinkamas teisinis pagrindas priimti ginčijamas nuostatas, Teisingumo Teismas visų pirma priminė, jog šiame 114 straipsnyje vartojamu žodžiu junginiu „priemonės <...> įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms <...> suderinti“ Sutarties autoriai Sąjungos teisės aktų leidėjui suteikė diskreciją parinkti derinimo techniką, kuri būtų tinkamiausia norimam rezultatui pasiekti, be kita ko, srityse, kurioms būdingi sudėtingi techniniai ypatumai. Šios priemonės gali apimti reikalavimą visoms valstybėms narėms leisti prekiauti atitinkamu (-ais) gaminiu (-iais), nustatyti tokiai pareigai suteikti leidimą tam tikras sąlygas ar net laikinai arba visiškai uždrausti prekybą tam tikru (-ais) gaminiu (-iais). Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad šalinant nacionalinės teisės aktų skirtumus, be kita ko, Sąjungos mastu uždraudžiant tam tikrus tabako gaminių priedus, siekiama sudaryti palankesnes sąlygas sklandžiam šių gaminių vidaus rinkos veikimui. Todėl nėra jokių duomenų, kad sukurdamas dinamiškus mechanizmus, kuriais Komisijai suteikiami įgaliojimai nustatyti būdingo kvapo ar skonio tabako gaminius, Sąjungos teisės aktų leidėjas nepaisė SESV 114 straipsnyje jam suteiktos diskrecijos.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad atitinkamas draudimas taip pat yra tinkamas norint užtikrinti dvejopo tikslo – sudaryti palankesnes sąlygas sklandžiam tabako gaminių vidaus rinkos veikimui, kaip pagrindą laikant aukštą žmonių, ypač jaunimo, sveikatos apsaugos lygį – pasiekimą. Iš tiesų tam tikros kvapiosios medžiagos yra ypač patrauklios jaunimui ir jomis skatinama pradėti vartoti tabaką. Dėl visų būdingo kvapo ar skonio medžiagų draudimo būtinumo Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas,

78| 2016 m. gegužės 4 d. Teisingumo Teismo sprendimai **Lenkija / Parlamentas ir Taryba** (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)), **Pillbox 38** (C-477/14, [EU:C:2016:324](#)) ir **Philip Morris Brands ir kt.** (C-547/14, [EU:C:2016:325](#)).

79| 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB (OL L 127, p. 1).

pasinaudodamas plačia diskrecija, galėjo teisėtai nustatyti tokį draudimą, nes mažiau ribojančios priemonės, kurių siūlė imtis Lenkija, neatrodo tokios pat tinkamos siekiamam tikslui įgyvendinti. Suderindamas minėto draudimo ekonomines pasekmes visoms valstybėms narėms su reikalavimu užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą teisės aktų leidėjas užtikrino, kad mentolio, kaip būdingo kvapo ar skonio medžiagos, draudimo neigiamos pasekmės būtų sumažintos. Todėl Teisingumo Teismas konstatavo, kad ši priemonė negali būti laikoma prieštaraujančia proporcingumo principui.

Galiausiai dėl ieškinio pagrindo, grindžiamo subsidiarumo principo nesilaikymu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl Direktyvoje 2014/40 numatytų dviejų tikslų tarpusavio priklausomybės juos galima geriau pasiekti ne valstybių narių, o Sąjungos lygiu. Iš tiesų Teisingumo Teisme nebuvo įrodyta, kad tabako gaminiai, kuriuose pridėta mentolio, būtų iš esmės vartojami tik tam tikrose valstybėse narėse.

6. KOSMETIKOS GAMINIAI

2016 m. rugsėjo 21 d. Sprendime **European Federation for Cosmetic Ingredients** (C-592/14, [EU:C:2016:703](#)) Teisingumo Teismas turėjo paaiškinti draudimo pateikti rinkai kosmetikos gaminius, turinčius ingredientų, kurie, siekiant laikytis Reglamento Nr. 1223/2009⁸⁰ reikalavimų, buvo bandomi su gyvūnais, apimties, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 18 straipsnio 1 dalies b punktą. Ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs su profesine asociacija, atstovaujančia kosmetikos gaminiuose Sąjungoje naudojamų ingredientų gamintojams; kelios šios asociacijos narės atliko bandymus su gyvūnais už Sąjungos teritorijos ribų tam, kad jų kosmetikos gaminiams būtų galima prekiauti trečiosiose šalyse.

Pirma, atsižvelgęs į Reglamento Nr. 1223/2009 kontekstą ir tikslus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šiuo reglamentu siekiama nustatyti kosmetikos gaminių patekimo į Sąjungos rinką sąlygas ir užtikrinti ir labai gerą žmonių sveikatos apsaugą, ir gyvūnų gerovę uždraudžiant bandymus su jais. Tik bandymų su gyvūnais rezultatai, nurodyti kosmetikos gaminio saugos ataskaitoje, gali būti laikomi susijusiais su bandymais, atliktais siekiant laikytis reglamento reikalavimų. Tokiomis aplinkybėmis neturi reikšmės tai, kad bandymų su gyvūnais buvo reikalaujama tam, kad gaminiu būtų galima prekiauti trečiosiose šalyse.

Antra, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos teisėje nedaroma jokio skirtumo dėl bandymų su gyvūnais atlikimo vietos. Reglamentu Nr. 1223/2009, siekiant užtikrinti kosmetikos gaminių saugą, skatinama taikyti alternatyvius metodus nenaudojant gyvūnų. Šį tikslą būtų ypač sunku pasiekti, jei būtų įmanoma apeiti Sąjungos teisėje numatytus draudimus atliekant draudžiamus bandymus su gyvūnais trečiosiose šalyse. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, galima drausti pateikti Sąjungos rinkai kosmetikos gaminius, kurių tam tikri ingredientai buvo bandomi su gyvūnais už Sąjungos teritorijos ribų siekiant šiais gaminiams prekiauti trečiosiose šalyse, jeigu juos atlikus gauti duomenys taip pat naudojami atitinkamų gaminių saugai įrodyti turint tikslą juos pateikti Sąjungos rinkai.

80 | 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių (OL L 342, p. 59).

XIV. VIEŠIEJI PIRKIMAI

2016 m. Teisingumo Teismas priėmė keletą svarbių sprendimų, be kita ko, susijusių su viešojo pirkimo sutarties sąvoka, ūkio subjektų techniniais ir (arba) profesiniais pajėgumais ir tam tikrais iš Direktyvos 89/665⁸¹ kylančiais procedūriniais reikalavimais.

2016 m. birželio 2 d. Sprendime **Falk Pharma** (C-410/14, [EU:C:2016:399](#)) Teisingumo Teismas patikslino *viešojo pirkimo sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2004/18⁸² 1 straipsnio 2 dalies a punktą*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp vaistų platinimo įmonės ir ligonių kasos dėl pastarosios vykdytos procedūros siekiant sudaryti kelias vienodo turinio sutartis su įmonėmis, prekiaujančiomis konkrečiu vaistu. Pareiškėja laikėsi nuomonės, kad šiai procedūrai turi būti taikoma viešųjų pirkimų teisė.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad kaip viešojo pirkimo, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, negalima kvalifikuoti sutarčių sistemos, kurią taikydamas viešasis subjektas siekia rinkoje įsigyti prekių sudarydamas, nevykdant atrankos iš suinteresuotų ūkio subjektų, per visą šios sistemos galiojimo laikotarpį sutartis su visais ūkio subjektais, kurie įsipareigoja tiekti atitinkamas prekes iš anksto nustatytais sąlygomis, ir leisdamas jiems prisijungti prie šios sistemos jos galiojimo laikotarpiu. Iš tiesų tai, kad nenurodomas ūkio subjektas, su kuriuo išimtinai būtų sudaroma sutartis, reiškia, jog nėra būtinybės konkrečių Direktyvos 2004/18 taisyklių taikyti šios perkančiosios organizacijos veiksams, siekiant užkirsti kelią tam, kad ši sudarys sutartį palankiau vertindama nacionalinius ūkio subjektus. Vis dėlto, kadangi dėl tokios procedūros kyla aiškus tarptautinis susidomėjimas, ji turi būti rengiama ir organizuojama laikantis ESV sutarties pagrindinių taisyklių, ypač ūkio subjektų nediskriminavimo ir vienodo požiūrio į juos principų. Nors tokioje situacijoje valstybės narės turi tam tikrą diskreciją, skaidrumo pareiga reiškia, kad būtinas tinkamas viešas paskelbimas, leidžiantis potencialiai suinteresuotiesiems ūkio subjektams tinkamai sužinoti apie leidimų suteikimo procedūros eigą ir jos pagrindines charakteristikas.

2016 m. balandžio 7 d. Sprendime **Partner Apelski Dariusz** (C-324/14, [EU:C:2016:214](#)) ir 2016 m. liepos 14 d. Sprendime **Wrocław – Miasto na prawach powiatu** (C-406/14, [EU:C:2016:562](#)) Teisingumo Teismas aiškino *ūkio subjektų techninių ir (arba) profesinių pajėgumų sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/18*. Be to, pirmojoje byloje jis taip pat nagrinėjo *ūkio subjektų nediskriminavimo ir vienodo požiūrio į juos principus*.

Byloje **Partner Apelski Dariusz** ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp konkurse dalyvaujančios bendrovės ir Varšuvos miesto valymo tarnybos dėl minėtos bendrovės pašalinimo iš viešojo pirkimo procedūros dėl šio miesto gatvių valymo, nes minėta tarnyba, kaip perkančioji organizacija, nebuvo įsitikinusi, kad ši bendrovė tinkamai vykdytų sutartį dėl to, kad jos pasiūlymo dalį sudarė paslaugos, kurias teiktų trečiasis asmuo, įsikūręs palyginti toli nuo Varšuvos esančiame mieste. Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad pagal Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalį ir 48 straipsnio 3 dalį, siejamas su šios direktyvos 44 straipsnio 2 dalimi, bet kuriam ūkio subjektui pripažįstama teisė konkrečios sutarties atveju remtis kitų subjektų pajėgumais, nesvarbu, kokio pobūdžio būtų jų ryšiai, jei kandidatas ar dalyvis įrodo perkančiajai organizacijai, kad jam tikrai bus prieinami šių subjektų ištekliai, būtini šiai sutarčiai įvykdyti. Tačiau naudojimasis tokia teise gali būti ribojamas tik išimtinėmis aplinkybėmis. Iš tiesų negalima atmesti galimybės, viena vertus, kad yra tokių darbų, kuriems dėl jų ypatybių reikalingi tam tikri pajėgumai, kurių neįmanoma pasiekti sujungus mažesnius kelius

81 | 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo (OL L 395, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 246), iš dalies pakeista 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB.

82 | 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132; klaidų ištaisymas OL L 339, 2014 11 26, p. 14).

ūkio subjektų pajėgumus, ir, kita vertus, kad ypatingomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į konkretaus pirkimo pobūdį ir tikslus, trečiasis subjektais negali perduoti dalyviui savo pajėgumų, kurie būtini tam tikrai pirkimo sutarčiai įvykdyti. Todėl tokiomis aplinkybėmis dalyvis gali remtis tokiais pajėgumais tik tuo atveju, jei šis trečiasis subjektas tiesiogiai ir asmeniškai dalyvauja vykdant atitinkamą pirkimo sutartį.

Be to, pagal Direktyvos 2004/2 48 straipsnio 2 ir 3 dalis perkančioji organizacija, siekdama, kad atitinkama sutartis būtų tinkamai įvykdyta, gali esant ypatingoms aplinkybėms skelbime apie pirkimą arba specifikacijose aiškiai nurodyti išsamias taisykles, pagal kurias ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais, jeigu šios taisyklės susijusios su tos pirkimo sutarties objektu ir tikslais ir yra jiems proporcingos.

Byloje *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp Vroclavo miesto (Lenkija) ir infrastruktūros ir plėtros ministro dėl sprendimo šiam miestui taikyti finansinį koregavimą dėl Direktyvos 2004/18 pažeidimo. Sprendimas buvo priimtas dėl atitinkamuose pirkimo dokumentuose nurodytos pareigos, susijusios su viešojo darbų, bendrai finansuojamų iš Europos Sąjungos fondų, pirkimo sutarties sudarymo procedūra; pagal šią pareigą konkurso dalyvis privalo naudodamasis savo ištekliais atlikti bent 25 % atitinkamų darbų. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, jog perkančiajai organizacijai neleidžiama viešojo pirkimo dokumentų sąlygoje reikalauti, kad būsimas konkurso laimėtojas naudodamasis savo ištekliais atliktų tam tikrą procentinę to pirkimo objektą sudarančių darbų dalį. Iš tiesų, viena vertus, Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teisė be jokių apribojimų pasitelkti subrangovus sutarčiai įvykdyti. Kita vertus, jeigu pirkimo dokumentuose reikalaujama, kad konkurso dalyviai savo pasiūlymuose nurodytų sutarties dalį, kuriai jie ketina pasitelkti subrangovus, perkančioji organizacija, žinoma, turi teisę uždrausti pasitelkti subrangovus, kurių pajėgumų ji negali patikrinti pasiūlymų nagrinėjimo ir konkurso laimėtojo atrankos etapuose, esminėms sutarties dalims vykdyti. Tačiau tai nenumatyta sąlygoje, kuria nustatomi apribojimai dėl subrangovų pasitelkimo abstrakčiai apibrėžtai tam tikrai procentinei tos sutarties daliai vykdyti, neatsižvelgiant į galimybę patikrinti galimų subrangovų pajėgumus ir neminint esminio užduočių, kurioms tai būtų taikoma, pobūdžio.

Galiausiai Sprendime **PFE** (C-689/13, [EU:C:2016:199](#))⁸³ Teisingumo Teismas turėjo galimybę paaiškinti iš Direktyvos 89/665 kylančius procedūrinius reikalavimus tuomet, kai, įvykus viešojo pirkimo procedūrai, konkurso dalyvis, kurio pasiūlymas buvo atmestas, ir konkurso laimėtojas pateikia skundus dėl jų abiejų pašalinimo iš šios procedūros. Viena vertus, Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad kiekviena iš šalių turi teisėtą interesą, kad kitų konkurentų pasiūlymai būtų atmesti. Taigi dėl konkurso laimėtojo priešpriešinio skundo negali būti atmestas kito dalyvio, kurio pasiūlymas buvo atmestas, skundas dėl sprendimo sudaryti sutartį tuo atveju, kai per tą pačią procedūrą ginčijamas kiekvieno iš ūkio subjektų pasiūlymo tinkamumas. Kita vertus, taikant jurisprudencijoje suformuluotą principą, atitinkamos viešojo pirkimo procedūros dalyvių skaičius, skundus pateikusių dalyvių skaičius ir jų nurodytų pagrindų skirtumai neturi reikšmės.

XV. EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA

Ekonominės ir pinigų politikos srityje 2016 m. Teisingumo Teismas priėmė tris svarbius sprendimus: du pirmieji sprendimai susiję su paramos Kipro bankų sektoriui programa, o trečiasis – su Airijos banko kapitalo didinimu esant dideliems ekonomikos ir finansų sistemos sutrikimams.

83| Šio sprendimo dalis, susijusi su ginču, aptariama V skyriuje „Sąjungos teisme vykstantys procesai“.

2016 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) priėmė sprendimus *Mallis ir kt. / Komisija ir ECB* (C-105/15 P–C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)) ir *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB* (C-8/15 P–C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)).

Pirmajame sprendime Teisingumo Teismas atmetė apeliacinius skundus, pateiktus dėl penkių Bendrojo Teismo nutarčių⁸⁴, kuriomis Bendrasis Teismas atmetė kaip nepriimtinus *ieškinius dėl 2013 m. kovo 25 d. Euro grupės deklaracijos dėl Kipro bankų sektoriaus restruktūrizavimo panaikinimo*. Teisingumo Teismas patvirtino Bendrojo Teismo sprendimą, nes atitinkama Euro grupės deklaracija negali būti laikoma bendru Komisijos ir Europos Centrinio Banko (toliau – ECB) sprendimu, sukeliančiu privalomų teisinių pasekmių. Iš tiesų pagal Europos stabilumo mechanizmo steigimo sutartį (toliau – ESM sutartis) Komisijai ir ECB pavestomis funkcijomis nesuteikiama kompetencija priimti sprendimų ir šių dviejų institucijų atliekami veiksmai pagal šią sutartį įpareigoja tik ESM. Aplinkybė, kad Komisija ir ECB dalyvauja Euro grupės susitikimuose, nekeičia jos deklaracijų pobūdžio. Be to, minėtoje Euro grupės deklaracijoje nėra jokios nuostatos, kuri išreikštų Komisijos ir ECB sprendimą nustatyti Kiprui teisinę pareigą įgyvendinti joje numatytas priemones; ši deklaracija yra visiškai informacinio pobūdžio ir ja siekiama informuoti visuomenę apie Euro grupės ir Kipro valdžios institucijų politinio susitarimo, išreiškiančio bendrą norą tęsti derybas pagal šios deklaracijos sąlygas, egzistavimą.

Vis dėlto antrajame sprendime Teisingumo Teismas patenkino apeliacinius skundus, pateiktus dėl trijų Bendrojo Teismo nutarčių⁸⁵, kuriomis Bendrasis Teismas atmetė kaip iš dalies nepriimtinus ir iš dalies nepagrįstus *ieškinius dėl panaikinimo ir ieškinius dėl žalos atlyginimo, susijusius su Kipro ir Europos stabilumo mechanizmo sudaryto Susitarimo memorandumo dėl specialių ekonominės politikos sąlygų priėmimu*. Teisingumo Teismas nusprendė, jog tai, kad pagal ESM sutartį Komisijai ir ECB pavestomis veiklos sritimis nesuteikiama jokia kompetencija priimti sprendimų ir įpareigojamas tik ESM, netrukdo reikalauti, kad šios dvi institucijos atlygintų žalą, patirtą dėl jų tariamai neteisėto elgesio sudarant susitarimo memorandumą ESM vardu. Iš tiesų pagal ESM sutartį Komisijai ir ECB pavestomis užduotimis neiškreipiami ES ir ESV sutartimis šioms institucijoms suteikti įgaliojimai. Taigi Komisija pagal ESM sutartį išsaugo Sutarčių sergėtojos vaidmenį, o tai reiškia, kad ji privalo nepasirašyti susitarimo memorandumo, jeigu abejoja jo suderinamumu su Sąjungos teise. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai konstatavo, kad jis neturi jurisdikcijos nagrinėti ieškinių dėl žalos atlyginimo, grindžiamų kai kurių atitinkamo susitarimo memorandumo nuostatų neteisėtumu, remdamasis vien išvada, kad šių nuostatų priėmimas formaliai nepriskirtinas nei Komisijai, nei ECB.

Be to, kadangi toje šios bylos stadijoje buvo galima priimti sprendimą, Teisingumo Teismas nusprendė pats priimti sprendimą dėl ieškinių dėl žalos atlyginimo. Šiuo klausimu jis priminė, kad Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimas siejamas su visų sąlygų įvykdymu, įskaitant veiksmų, kuriais kaltinama Sąjungos institucija, neteisėtumą; siekiant konstatuoti šį neteisėtumą reikia įrodyti pakankamai akivaizdų privatiems asmenims teisės suteikiančios teisės normos pažeidimą. Dėl šios sąlygos Teisingumo Teismas pažymėjo, jog teisės norma, kuria siekiama privatiems asmenims suteikti teisių, nagrinėtu atveju yra Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 1 dalis, kurioje nustatyta, kad kiekvienas asmuo turi teisę valdyti teisėtai įsigytą nuosavybę. Nors Chartija nėra skirta valstybės narėms, kai šios neįgyvendina Sąjungos teisės, ji be apribojimų skirta Sąjungos institucijoms, įskaitant atvejus, kai jos veikia už Sąjungos teisinės sistemos ribų, o taip yra įgyvendinant ESM. Taigi Komisija turi užtikrinti, kad memorandumas, kaip antai ginčijamasis, būtų suderinamas su Chartijoje garantuojamomis pagrindinėmis teisėmis. Tačiau, Teisingumo Teismo teigimu,

84| 2014 m. spalio 16 d. Bendrojo Teismo nutartys *Mallis ir Malli / Komisija ir ECB* (T-327/13, [EU:T:2014:909](#)), *Tameio Pronoias Prosopikou Trapezis Kyprou / Komisija ir ECB* (T-328/13, [EU:T:2014:906](#)), *Chatzithoma / Komisija ir ECB* (T-329/13, [EU:T:2014:908](#)), *Chatziioannou / Komisija ir ECB* (T-330/13, [EU:T:2014:904](#)) ir *Nikolaou / Komisija ir ECB* (T-331/13, [EU:T:2014:905](#)).

85| 2014 m. lapkričio 10 d. Bendrojo Teismo nutartys *Ledra Advertising / Komisija ir ECB* (T-289/13, [EU:T:2014:981](#)), *Eleftheriou ir kt. / Komisija ir ECB* (T-291/13, [EU:T:2014:978](#)) ir *Theophilou / Komisija ir ECB* (T-293/13, [EU:T:2014:979](#)).

ši Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlyga nagrinētu atveju nėra įvykdyta. Iš tiesų minėto memorandumo priėmimas atitinka Sąjungos siekiamą bendrojo intereso tikslą, t. y. užtikrinti euro zonos bankų sistemos stabilumą. Atsižvelgiant į šį tikslą ir nagrinėtų priemonių pobūdį, taip pat į neišvengiamą finansinių nuostolių riziką, kurią būtų patyrę indėlininkai dviejų atitinkamų bankų bankroto atveju, šios priemonės nėra neproporcingi ir neleistini veiksmai, keliantys grėsmę pačiai indėlininkų nuosavybės teisės esmei, todėl negali būti laikomos nepagrįstais apribojimais.

Antra, 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendime **Dowling ir kt.** (C-41/15, [EU:C:2016:836](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl *banko įstatinio kapitalo padidinimo, kurį nurodė atlikti Airijos valdžios institucijos, negavus šio banko visuotinio susirinkimo pritarimo, esant dideliems valstybės narės ekonomikos ir finansų sistemos sutrikimams, atitikties Sąjungos teisei*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp, viena vertus, bendrovės, kuriai priklauso kredito įstaiga, narių ir akcininkų ir, kita vertus, Airijos finansų ministro ir buvo susijęs su šių narių ir akcininkų prašymu panaikinti šio ministro siūlymu priimtą *High Court* nutartį dėl nurodymo, kuria ši bendrovė įpareigota padidinti savo įstatinį kapitalą ir ministro naudai išleisti naujų akcijų mažesne kaina nei jų nominali vertė. Ši priemonė, skirta rekapitalizuoti minėtą kredito įstaigą, buvo patvirtinta, vykdant nacionalinių bankų rekapitalizaciją, laikantis iš įgyvendinimo sprendimo 2011/77 dėl Sąjungos finansinės pagalbos suteikimo Airijai⁸⁶ kylančių įsipareigojimų.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyva 77/91⁸⁷ siekiama minimalios lygiavertės akcinių bendrovių akcininkų ir kreditorių apsaugos. Šioje direktyvoje numatytais priemonėmis dėl šių bendrovių steigimo ir jų kapitalo palaikymo, didinimo ir mažinimo užtikrinama tokia apsauga nuo šių bendrovių organų priimamų aktų, taigi jos susijusios su įprastu tų bendrovių veikimu.

Vis dėlto pagrindinėje byloje nagrinėta nutartis dėl nurodymo yra išimtinė priemonė, kurios imtasi esant dideliems valstybės narės ekonomikos ir finansų sistemos sutrikimams ir kuria siekiama pašalinti sisteminę grėsmę Sąjungos finansiniam stabilumui. Todėl pagal Direktyvą 77/91 nedraudžiama tokia išimtinė priemonė, kurią nacionalinės valdžios institucijos patvirtina esant sunkiai ekonominei padėčiai, kaip antai susiklosčiusiai nagrinėtu atveju, negavusios bendrovės visuotinio susirinkimo pritarimo, siekdamos išvengti Sąjungai kylančios sisteminės rizikos. Teisingumo Teismo teigimu, nors yra aiškus bendrasis interesas visoje Sąjungoje užtikrinti tvirtą ir nuoseklią akcininkų ir kreditorių apsaugą, negalima laikyti, kad šis interesas visomis aplinkybėmis yra viršesnis už bendrąjį interesą užtikrinti Sąjungos sutartimis įsteigtos finansų sistemos stabilumą.

XVI. SOCIALINĖ POLITIKA

Socialinės politikos srityje galima paminėti du sprendimus dėl diskriminacijos dėl amžiaus draudimo.

Pirma, 2016 m. balandžio 19 d. Sprendime **DI** (C-441/14, [EU:C:2016:278](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pripažino *galimybę remtis bendruoju nediskriminavimo dėl amžiaus principu, kaip antai sukonkretintu Direktyvoje 2000/78⁸⁸, įskaitant nagrinėjant privačių asmenų ginčus, ir patikslino nacionalinio teismo pareigas,*

86| 2010 m. gruodžio 7 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas 2011/77/ES dėl Sąjungos finansinės pagalbos suteikimo Airijai (OL L 30, 2011, p. 34).

87| 1976 m. gruodžio 13 d. Antroji Tarybos direktyva 77/91/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos tokias priemones suvienodinti, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų akcinių bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, bendrovės steigiant, palaikant ir keičiant jų kapitalą, koordinavimo (OL L 26, 1977, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 8).

88| 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

jeigu nacionalinė jurisprudencija neatitinka Sąjungos teisės. Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią samdomam darbuotojui nesuteikiama teisė į specialią išėtinę išmoką, jei jis turi teisę į senatvės pensiją pagal pensijos sistemą, prie kurios šis samdomas darbuotojas prisijungė dar nesulaukęs 50 metų, neatsižvelgiant į tai, ar jis pasirenka likti darbo rinkoje, ar išeina į pensiją, galiojimas.

Visų pirma Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvoje 2000/78 tik sukonkretintas bendrojo nediskriminavimo dėl amžiaus principo taikymas priėmimo į darbą srityje, taigi remiantis šiuo principu taip pat gali būti nagrinėjant privačių asmenų ginčą, draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai nagrinėta toje byloje.

Paskui Teisingumo Teismas priminė, kad valstybėms narėms tenkanti pareiga pasiekti tam tikrą rezultatą, kalbant apie direktyvų taikymą, taip pat taikoma teismams. Atsižvelgdamas į tai Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo reikalavimas apima visiems nacionaliniams teismams nustatytą pareigą prireikus pakeisti nusistovėjusią *jurisprudenciją, jeigu paaiškėja, kad ji pagrįsta su direktyvos tikslais nesuderinamu nacionalinės teisės išaiškinimu. Šios pareigos negalima paneigti nei remiantis teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principais, nei privataus asmens galimybe pareikšti ieškinį dėl atitinkamos valstybės narės atsakomybės už Sąjungos teisės pažeidimą.*

Antra, 2016 m. lapkričio 15 d. Sprendime **Salaberria Sorondo** (C-258/15, [EU:C:2016:873](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl *diskriminacijos dėl amžiaus, numatant galimybę į policijos pareigūno pareigas priimti tik pretendentes, kurioms dar nesuėjo tam tikras amžius*, buvimo. Nagrinėtas atvejis buvo susijęs su konkursu, rengtu Baskų krašto autonominės srities policijos pareigūno pareigoms užimti; vykdamas šį konkursą buvo reikalaujama, kad pretendents dar nebūtų suėję 35 metai. Suinteresuotasis asmuo, kuris vyresnis nei 35 metų, teigė, kad dėl šio reikalavimo, be kita ko, pažeidžiama Direktyva 2000/78⁸⁹.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 2 dalį, siejamą su šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta, kad pretendents į policijos pajėgų pareigūnų, vykdančių visas šioms pajėgoms pavestas operatyvines ar vykdomąsias funkcijas, pareigas neturi būti suėję 35 metai. Konkrečių fizinių pajėgumų turėjimas autonominės srities policijos užduotims atlikti, t. y. užtikrinti asmenų ir turto apsaugą, garantuoti kiekvieno asmens galimybę laisvai naudotis savo teisėmis ir laisvėmis, taip pat piliečių saugumą, gali būti laikomas esminiu ir lemiamu profesiniu reikalavimu, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2000/78 4 straipsnio 1 dalį, taikomu siekiant verstis šia profesija. Todėl tokia kaip nagrinėta teisės nuostata gali būti pripažinta, pirma, tinkama siekiant užtikrinti atitinkamos policijos operatyvumą ir gerą veikimą, ir, antra, neviršijanti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti. Siekiant šio tikslo iš tiesų reikia atkurti tam tikrą amžiaus struktūrą, dėl to konkrečių fizinių pajėgumų turėjimo vertinimas turi būti ne statinis, t. y. tik vykstant konkursui, o dinaminis – reikia atsižvelgti ir į naujai paskirto pareigūno būsimo tarnybos metus.

XVII. VARTOTOJŲ APSAUGA

Vartotojų teisių srityje ypatingas dėmesys atkreiptinas į penkis sprendimus. Pirmasis sprendimas susijęs su vartojimo kredito sutartimis, kiti trys – su nesąžiningomis sutarčių sąlygomis ir, be kita ko, su nacionalinių teismų jurisdikcija vykdyti kontrolę, o paskutinis – su teiginiais apie maisto produktų maistingumą ir sveikumą.

89 | 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

Pirma, sujungtose bylose, kuriose 2016 m. gruodžio 21 d. buvo priimtas Sprendimas **Gutiérrez Naranjo ir kt.** (C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, [EU:C:2016:980](#)), Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) pateikė poziciją dėl nacionalinės jurisprudencijos, pagal kurią vartotojų, nepagrįstai sumokėjusių sumas pagal nesąžiningą sutarties sąlygą, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 93/13 dėl nesąžiningų sutarčių sąlygų⁹⁰, teisė susigrąžinti šias sumas ribojama laiko atžvilgiu. Pagrindinės bylos buvo susijusios su į hipoteką užtikrintas paskolų sutartis įtrauktomis sąlygomis, numatančiomis minimalią normą, už kurią kintamosios palūkanos negali būti mažesnės. Nors „apatinės ribos“ sąlygos ankstesniu nacionalinio aukščiausios instancijos teismo sprendimu, priimtu atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl Direktyvos 91/13 aiškinimo, buvo pripažintos nesąžiningomis, šis nacionalinis teismas šių sąlygų pripažinimo negaliojančiomis restitucijos padarinius bendrai patvirtino tik dėl sumų, nepagrįstai sumokėtų po jo precedentinio sprendimo paskelbimo. Tokiomis aplinkybėmis į teismus, kurie vėliau pateikė prašymus priimti prejudicinius sprendimus, kreipusis vartotojams, kuriems minėtų „apatinės ribos“ sąlygų taikymas turėjo įtakos, šie teismai paklausė, ar toks sąlygų pripažinimo negaliojančiomis padarinių apribojimas laiko atžvilgiu suderinamas su Direktyva 93/13.

Savo sprendime Teisingumo Teismas pažymėjo, jog konstatavus, kad sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13, turi būti atkurta vartotojo situacija, kurioje jis būtų, jeigu nebūtų šios sąlygos. Todėl nagrinėtu atveju konstatavus, jog „apatinės ribos“ sąlygos yra nesąžiningos, turėjo būti sudarytos sąlygos tam, kad būtų grąžintos vartotojų nenaudai nepagrįstai gautos lėšos. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, jog nors nacionalinis teismas gali nuspręsti, kad jo sprendimas teisinio saugumo sumetimais neturi daryti poveikio situacijoms, baigtoms nagrinėti įsiteisėjusiais teismo sprendimais, tik Teisingumo Teismas turi teisę nuspręsti apriboti laiko atžvilgiu savo pateiktą Sąjungos teisės normos išaiškinimą. Be to, kadangi „apatinės ribos“ sąlygų negaliojimo padarinių apribojimas laiko atžvilgiu, dėl kurio nusprendė nacionalinis aukščiausios instancijos teismas, panaikina vartotojų teisę gauti visų sumų, kurias jie nepagrįstai sumokėjo, atlyginimą, juo užtikrinama tik neišsami ir nepakankama vartotojų apsauga. Tokiomis aplinkybėmis toks apribojimas nėra nei tinkama, nei veiksminga priemonė užkirsti kelią tokių sąlygų naudojimui, priešingai, nei numatyta direktyvoje. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Sąjungos teisę draudžiamas šis restitucijos padarinių, susijusių su nesąžiningos sąlygos negaliojimu, apribojimas laiko atžvilgiu.

Antra, 2016 m. balandžio 21 d. Sprendime **Radlinger ir Radlingerová** (C-377/14, [EU:C:2016:283](#)) Teisingumo Teismas patikslino nacionalinio teismo jurisdikciją, vykstant bankroto procedūrai, „ex officio“ vertinti, ar prekybininkai laikosi Sąjungos teisės normų vartotojo apsaugos srityje. Ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs su Čekijos teisės aktais, kuriuose nacionaliniams teismams nebuvo suteikta tokia jurisdikcija dėl vartojimo kredito sutarties sąlygų.

Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad pagal Direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sutarčių sąlygų⁹¹ 7 straipsnio 1 dalį draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, viena vertus, neleidžiama atlikti šio vertinimo dėl minėtų sutarčių, nors šiam teismui žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, ir, kita vertus, leidžiama tam teismui nagrinėti tik tam tikrus reikalavimus, iš esmės tik dėl kelių priežasčių. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2008/48 dėl vartojimo kredito sutarčių⁹² 10 straipsnio 2 dalį nacionalinis teismas, nagrinėdamas ginčą dėl iš tokios sutarties kylančių reikalavimų, taip pat turi ex officio įvertinti, ar su kreditu susijusi informacija (kaip antai bendros kainos metinė norma), kuri

90 | 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

91 | 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

92 | 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66; klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14, OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46).

turi būti pateikta vartojimo kredito sutartyje, buvo nurodyta aiškiai ir glaustai. Todėl nacionalinis teismas dėl galimo šios pareigos pažeidimo turi imtis visų jo nacionalinėje teisėje numatytų priemonių. Tačiau šiuo pagrindu taikomos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/48 23 straipsnį.

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad pagal šią direktyvą sąvoka „bendra kredito suma“, kuri turi būti nurodyta kredito sutartyje, negali apimti jokios sumos, kuri įskaičiuojama į „bendrą kredito kainą“, kaip antai administracinių išlaidų, palūkanų, komisinių ir bet kurių kitų išlaidų, kurias vartotojas turi sumokėti. Šias sumas nepagrįstai įtraukus į bendrą kredito sumą, būtų nepakankamai įvertinama bendros kainos metinė norma ir dėl to būtų daromas poveikis informacijos, kurią kredito sutartyje turi nurodyti kreditorius, tikslumui. Galiausiai dėl vertinimo, ar įsipareigojimų nevykdančiam vartotojui taikytos sankcijos yra nesąžiningos, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog nacionalinis teismas turi įvertinti visų sutarties sąlygų sudėtinį poveikį ir, jeigu konstatuoja, kad kai kurios tokios sutarties sąlygos yra nesąžiningos, – panaikinti visas šias sąlygas, o ne tik kai kurias iš jų.

Trečia, byloje, kurioje 2016 m. vasario 18 d. priimtas Sprendimas **Finanmadrid EFC** (C-49/14, [EU:C:2016:98](#)), Teisingumo Teismas pateikė patikslinimų dėl *nacionalinio teismo jurisdikcijos spręsti dėl su vartotoju sudarytoje sutartyje esančios nesąžiningos sąlygos negaliojimo, vykdanč mokėjimo įsakymo procedūrą, apimties*. Ši byla buvo susijusi su Ispanijos teisės aktais, kuriuose, viena vertus, nebuvo numatytas, išskyrus išimtinis atvejis, nacionalinio teismo dalyvavimas mokėjimo įsakymo procedūroje ir, kita vertus, jam taip pat nebuvo leista *ex officio* tikrinti, ar yra nesąžiningų sąlygų, vykdanč minėtą mokėjimo įsakymą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, jog vartotojo atžvilgiu gali būti priimtas vykdomasis dokumentas, ir jis jokiame proceso etape negalės pasinaudoti garantija, kad bus atliktas atitinkamų sąlygų sąžiningumo vertinimas, jeigu mokėjimo įsakymo procedūros eiga ir ypatumai yra tokie, kad, nesant specifinių aplinkybių, kuriomis teismo dalyvavimas privalomas, ši procedūra užbaigiama be galimybės patikrinti, ar pardavėjo arba tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje nėra nesąžiningų sąlygų, ir jeigu teismas, į kurį kreiptasi dėl mokėjimo įsakymo vykdymo, neturi jurisdikcijos *ex officio* vertinti, ar yra tokių sąlygų. Tokia proceso tvarka gali pakenkti teisių apsaugos pagal Direktyvą 93/13 veiksmingumui. Iš tiesų veiksmingą šių teisių apsaugą galima užtikrinti, tik jeigu pagal minėtą proceso sistemą, vykstant mokėjimo įsakymo procedūrai arba tokio įsakymo vykdymo procedūrai, galima *ex officio* patikrinti, ar atitinkamoje sutartyje nėra galimai nesąžiningų sąlygų.

Teisingumo Teismo teigimu, šios išvados nepaneigia tai, kad pagal nacionalinę proceso teisę institucijos, kuriai teikiamas pareiškimas dėl mokėjimo įsakymo išdavimo, priimtas sprendimas turi *res judicata* galią ir pripažįstama, kad jo padariniai yra analogiški teismo sprendimo padariniams. Iš tiesų neatrodo, kad tokios teisės nuostatos atitinka veiksmingumo principą, nes dėl jų vykstant pardavėjų ar tiekėjų inicijuotoms procedūroms, kuriose vartotojai yra atsakovai, tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga vartotojams taikyti apsaugą, kurią jiems siekiama suteikti Direktyva 93/13.

Ketvirta, 2016 m. gruodžio 8 d. Sprendime **Verein für Konsumenteninformation** (C-127/15, [EU:C:2016:934](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę patikslinti, viena vertus, Direktyvos 2008/48⁹³ taikymo sritį ir, kita vertus, šioje direktyvoje numatytas pareigos suteikti vartotojui ikisutartinę informaciją išimtis. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp vartotojų informavimo asociacijos ir skolų išieškojimo agentūros dėl šios agentūros taikomos praktikos, kai su vartotojais sudaromi skolų restruktūrizavimo susitarimai dėl mokėjimo atidėjimo, tačiau jiems nesuteikiama ikisutartinės informacijos.

93| 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66; klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14, OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46).

Atsižvelgdamas į tai, kad Direktyva 2008/48 netaikoma kredito sutartims, kai už kreditą nemokamos palūkanos ir kiti mokesčiai, Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, jog kredito restruktūrizavimo susitarimas, kurį sudaro vartotojas ir kreditorius per skolų išieškojimo agentūrą, nėra susijęs su „neatlygintinai“ atidėtu mokėjimu, jeigu šiuo susitarimu vartotojas įsipareigoja ne tik grąžinti visą šio kredito sumą, bet ir mokėti palūkanas ar mokesčius, nenumatytus pradinėje sutartyje, pagal kurią buvo suteiktas minėtas kreditas. Šios išvados negali paneigti tai, kad bendros palūkanų normos ir mokesčių, numatytų tokiaame susitarime, sumos nevirsija sumų, kurias, nesant minėto susitarimo, būtų reikalaujama sumokėti pagal nacionalinės teisės aktus.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad skolų išieškojimo agentūra, kuri kreditoriaus vardu sudaro negrąžinto kredito restruktūrizavimo susitarimą, tačiau atlieka tarpininko funkciją tik kaip papildomą funkciją, turi būti laikoma „kredito tarpininke“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2008/48, taigi jai netaikoma šios direktyvos 5 ir 6 straipsniuose numatyta pareiga suteikti vartotojui ikisutartinę informaciją. Vis dėlto Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ši pareigos suteikti ikisutartinę informaciją išimtis nedaro poveikio Direktyvoje 2008/48 numatytam vartotojų apsaugos lygiui ir kreditoriaus pareigai užtikrinti, kad vartotojas gautų šiuose 5 ir 6 straipsniuose nurodytą ikisutartinę informaciją.

Penkta, 2016 m. liepos 14 d. Sprendime **Verband Sozialer Wettbewerb** (C-19/15, [EU:C:2016:563](#)) Teisingumo Teismas turėjo nustatyti, *ar teiginiai apie maisto produkto maistingumą arba sveikumą, nurodyti išimtinai sveikatos srities specialistams skirtame komerciniame pranešime, patenka į Reglamento Nr. 1924/2006⁹⁴ taikymo sritį*. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp konkurencijos apsaugos asociacijos ir maisto papildą parduodančios bendrovės dėl reklaminio laiško, kurį ši bendrovė išsiuntė tik gydytojams. Tokiomis aplinkybėmis ši asociacija, be kita ko, tvirtino, kad šiame laiške yra teiginių apie sveikumą, kurie draudžiami Reglamentu Nr. 1924/2006.

Savo sprendime Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad šie teiginiai apie maistingumą arba sveikumą yra komercinis pranešimas, patenkantis į Reglamento Nr. 1924/2006 taikymo sritį, net jeigu šis pranešimas yra skirtas ne galutiniam vartotojui, o išimtinai sveikatos srities specialistams. Iš tiesų sąvoka „komercinis pranešimas“, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, be kita ko, apima reklaminio pobūdžio pranešimą apie maisto produktus, kuriuo tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama reklamuoti šiuos produktus. Toks pranešimas taip pat gali būti pateikiamas išsiunčiant reklaminį laišką, kurį maisto verslo operatoriai išsiunčia sveikatos srities specialistams, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, kad šie specialistai atitinkamais atvejais rekomenduotų minėtus produktus įsigyti ir (arba) vartoti.

Be to, negalima atmesti galimybės, kad patys sveikatos srities specialistai gali būti klaidinami pateikiant neteisingus, dviprasmiškus ar klaidinančius teiginius ir kad jie gali, nors ir norėdami tik gero, pateikti klaidingos informacijos galutiniams vartotojams. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, Reglamento Nr. 1924/2006 taikymas teiginiams apie maistingumą arba sveikumą, pateikiamiems sveikatos srities specialistams skirtame komerciniame pranešime, padeda užtikrinti aukštesnį vartotojų apsaugos lygį vidaus rinkoje.

XVIII. APLINKA

2016 m. lapkričio 8 d. Sprendime **Lesoochranárske zoskupenie VLK** (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nagrinėjo, *ar pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, siejamą su Orhuso konvencijos⁹⁵ 9 straipsniu, draudžiamos tam tikros nacionalinės procesinės taisyklės, susijusios su aplinkos apsaugos*

94| 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] (OL L 404, p. 9).

95| Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančioms sprendimams ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais, pasirašyta 1998 m. birželio 25 d. ir Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1).

asociacijos ieškinio pareiškimo dėl sprendimo leisti vykdyti projektą pasekmėmis. Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl atsisakymo leisti aplinkos apsaugos asociacijai kaip šaliai dalyvauti administracinėje procedūroje, susijusioje su leidimu pagal Direktyvos 92/43⁹⁶ 6 straipsnio 3 dalį vykdyti projektą saugomoje teritorijoje. Kadangi šios asociacijos ieškinys dėl šio atsisakymo buvo atmestas remiantis tuo, kad administracinė leidimo suteikimo procedūra buvo iš esmės baigta prieš priimant galutinį teismo sprendimą dėl „procedūros šalies“ statuso, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paklausė, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama taip aiškinti procesines normas, ir nurodė, kad egzistuoja kitokio pobūdžio ieškinys, kurį asociacija galėjo iš esmės pareikšti priėmus administracinį sprendimą suteikti leidimą.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas, viena vertus, priminė, kad aplinkos apsaugos organizacija, atitinkanti Orhuso konvencijos 2 straipsnio 5 dalyje nustatytus reikalavimus, turi teisę, kaip tai suprantama pagal šios konvencijos 6 straipsnį, dalyvauti sprendimo dėl prašymo suteikti projekto, galinčio daryti didelį poveikį aplinkai, leidimą priėmimo procedūroje, jei per šią procedūrą priimamas vienas iš Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalyje nurodytų sprendimų. Kiek tai susiję su Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise į veiksmingą teisinę gynybą, Teisingumo Teismas, kita vertus, pažymėjo, kad nacionalinių institucijų sprendimai, priimti pagal minėtą Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalį, patenka į Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 dalies taikymo sritį. Šioje nuostatoje apibrėžta valstybių narių diskrecija nustatyti skundų pateikimo taisykles siekiant užtikrinti „suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus“.

Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagal Chartijos 47 straipsnį, siejamą su Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 ir 4 dalimis, kiek jame įtvirtinta teisė į veiksmingą teisminę gynybą ir užtikrinamos plačios galimybės kreiptis į teismus, draudžiama atmesti aplinkos apsaugos asociacijos prašymą leisti dalyvauti procedūroje kaip šaliai remiantis tuo, kad baigta atitinkama administracinė procedūra. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad jeigu minėtai asociacijai būtų leista dalyvauti administracinėje procedūroje kaip šaliai, ji būtų galėjusi aktyviau dalyvauti priimant sprendimus, nes ji būtų galėjusi pateikti svaresnius argumentus dėl planuojamo projekto poveikio saugomos teritorijos vientisumui, o nacionalinės institucijos būtų turėjusios atsižvelgti į šiuos argumentus prieš suteikdamos leidimą vykdyti šį projektą. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog kadangi „procedūros šalies“ statusas yra būtinas, kad būtų galima pareikšti ieškinį dėl sprendimo suteikti leidimą vykdyti projektą saugomoje teritorijoje panaikinimo, tai, kad administracinė leidimo suteikimo procedūra užbaigiama prieš priimant sprendimą dėl šio prašymo leisti dalyvauti, prieštarauja minėtoms Chartijos ir Orhuso konvencijos nuostatomis.

2016 m. balandžio 28 d. Sprendime **Borealis Polyolefine ir kt.** (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 ir C-391/14–C-393/14, [EU:C:2016:311](#)) Teisingumo Teismas pateikė poziciją dėl *Sprendimo 2011/278*⁹⁷ 15 straipsnio 3 dalies ir *Sprendimo 2013/44898 4 straipsnio ir II priedo galiojimo*. Pagrindinėje byloje kelios įmonės ginčijo nacionalinių sprendimų dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų suteikimo 2013–2020 m. laikotarpiu galiojimą. Šiuose nacionaliniuose sprendimuose buvo įgyvendinamas įvairiems

96| 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102), paskutinį kartą iš dalies pakeista 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES, kuria dėl Kroatijos Respublikos stojimo adaptuojamos aplinkos srities direktyvos (OL L 158, p. 193).

97| 2011 m. balandžio 27 d. Komisijos sprendimas 2011/278/ES, kuriuo nustatomos suderinto nemokamo apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnį pereinamojo laikotarpio Sąjungos taisyklės (OL L 130, p. 1).

98| 2013 m. rugsėjo 5 d. Komisijos sprendimas 2013/448/ES dėl nacionalinių įgyvendinimo priemonių, susijusių su nemokamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų suteikimu pereinamuoju laikotarpiu laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB 11 straipsnio 3 dalies (OL L 240, p. 27).

sektoriams taikomas bendras pataisos koeficientas, numatytas Direktyvos 2003/87⁹⁹ 10a straipsnio 5 dalyje, t. y. pataisos koeficientas, taikomas kai valstybių narių laikinai suteiktų nemokamų leidimų skaičius viršija Komisijos nustatytą didžiausią nemokamų leidimų skaičių. Grįsdamos savo ieškinį ieškovės, be kita ko, teigė, kad sprendimai 2011/278 ir 2013/448, kuriuose numatytos įgyvendinimo priemonės, susijusios su Direktyva 2003/87, yra iš dalies negaliojantys.

Pirma, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Sprendimas 2011/278, pagal kurį nustatant didžiausią metinį nemokamų leidimų skaičių neatsižvelgiama į elektros energijos gamybos įrenginių emisiją, yra galiojantis. Iš tiesų iš Direktyvos 2003/87 matyti, kad, skirtingai nuo emisijos iš pramonės įrenginių, į elektros energijos gamybos įrenginių emisiją šiuo tikslu niekada neatsižvelgiama. Teisingumo Teismo teigimu, asimetrinis atitinkamos emisijos traktavimas, dėl kurio apriojamas turimų leidimų skaičius, atitinka pagrindinį Direktyvos 2003/87 tikslą mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją.

Antra, dėl Sprendimo 2013/448, kuriame nustatytas 2013–2020 m. įvairiems sektoriams taikomas bendras pataisos koeficientas, nuostatų galiojimo, Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į kontekstą ir Direktyva 2003/87 siekiamą tikslą, padarė išvadą, kad nustatydamas didžiausią metinį leidimų skaičių Komisija turi remtis tik įrenginių, kurie į Sąjungos sistemą įtraukti nuo 2013 m., emisija. Kadangi Komisija atsižvelgė į kai kurių valstybių narių duomenis dėl emisijos, atsiradusios vykdant naują įrenginių, kuriems jau iki 2013 m. taikyta leidimų prekybos sistema, veiklą, Teisingumo Teismas konstatavo, kad šis įtraukimas apskaičiuojant didžiausią metinį leidimų skaičių neatitinka iš Direktyvos 2003/87 10a straipsnio kylančių reikalavimų ir kad pataisos koeficientas, nustatytas Sprendimo 2013/448 4 straipsnyje ir II priede, taip pat prieštarauja direktyvai. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sprendimo 2013/448 4 straipsnis ir II priedas yra negaliojantys.

Vis dėlto Teisingumo Teismas savo atlikto pripažinimo dėl negaliojimo veikimą apribojo laiko atžvilgiu, kad būtų atsižvelgta į pavojų, jog gali būti padarytas stiprus poveikis daugeliui sąžiningai sukurtų teisinių santykių, ir Direktyva 2003/87 siekiamus tikslus.

XIX. TARPTAUTINIAI SUSITARIMAI

Kalbant apie tarptautinius susitarimus, galima nurodyti tris sprendimus, susijusius su skirtingais asociacijos susitarimais.

2016 m. balandžio 12 d. Sprendime **Genc** (C-561/14, [EU:C:2016:247](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) turėjo išaiškinti *EEB ir Turkijos asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80¹⁰⁰ 13 straipsnyje įtvirtintą „status quo“ išlygą, pagal kurią valstybėms narėms ir Turkijai draudžiama nustatyti naujų apribojimų, susijusių su darbuotojų ir jų šeimų narių, kurie teisėtai yra atitinkamoje teritorijoje, įsidarbinimo sąlygomis*. Pagrindinėje byloje nepilnametis vaikas, Turkijoje gyvenantis Turkijos pilietis, kurio tėvas, taip pat Turkijos pilietis, turėjo leidimą gyventi Danijoje neterminuotą laikotarpį ir joje nuolat gyveno kaip samdomas darbuotojas, pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje. Danijos institucijos atmetė šį prašymą remdamosi nacionaline nuostata, įtvirtinta po

99| 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 631), iš dalies pakeista 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/29/EB (OL L 140, p. 63).

100| 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos sprendimas Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros, pridėtas prie Susitarimo, kuriuo įsteigiama Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacija, kuris 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje buvo pasirašytas Turkijos Respublikos, EEB valstybių narių ir Bendrijos ir kuris Bendrijos vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10).

Sprendimo Nr. 1/80 įsigaliojimo Danijoje¹⁰¹. Pagal šią nuostatą šeimos susijungimo tikslais nepilnametis vaikas turi turėti pakankamai tvirtų ryšių su valstybe, o taip nėra, jeigu prašymas pateikiamas praėjus dvejiems metams nuo dienos, kai vienam iš tėvų buvo išduotas leidimas gyventi šalyje.

Remdamasis Sprendime *Dogan*¹⁰² pateiktu išaiškinimu, Teisingumo Teismas konstatavo, kad valstybės narės nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią darbuotojų Turkijos piliečių, gyvenančių šioje valstybėje narėje kaip samdomi darbuotojai, ir jų nepilnamečių vaikų šeimos susijungimas tampa sudėtingesnis dėl to, kad nustatomos griežtesnės pirmojo leidimo vaikams atvykti suteikimo sąlygos, palyginti su tomis, kurios šioje valstybėje narėje buvo taikomos įsigaliojus Sprendimui Nr. 1/80, ir kuri dėl to gali paveikti šių Turkijos piliečių ekonominės veiklos vykdymo sąlygas minėtoje valstybėje narėje, yra šių piliečių naudojimosi darbuotojų judėjimo laisve naujas apribojimas.

Teisingumo Teismo teigimu, nepilnamečio vaiko sėkmingos integracijos tikslas, žinoma, gali būti pripažintas privalomu bendrojo intereso pagrindu, kuriuo gali būti pateisinamas tokios priemonės nustatymas. Atsižvelgiant į tai, aplinkybė, kad pakankamai tvirtų ryšių su priimančiąja valstybe sąlyga vertinama remiantis ne konkrečia vaikų situacija, bet kriterijumi, kuris nėra susijęs su integracijos atitinkamoje valstybėje narėje galimybėmis, kaip antai laikotarpiu nuo leidimo nuolat gyventi vienam iš tėvų suteikimo dienos iki šeimos susijungimo prašymo pateikimo dienos, gali lemti nepateisinamą diskriminaciją pagal Sąjungos teisę.

2016 m. lapkričio 24 d. Sprendime **SECIL** (C-464/14, [EU:C:2016:896](#)) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pateikti poziciją dėl *ESV sutarties bei Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių asociacijos susitarimų, būtent EB ir Tuniso*¹⁰³ bei *EB ir Libano*¹⁰⁴ susitarimų, kuriais, be kita ko, siekiama sudaryti sąlygas laipsniškai liberalizuoti prekybą kapitalu, nuostatų taikymo kartu. Nagrinėjant Portugalijoje reziduojančios bendrovės ir Portugalijos mokesčių institucijų ginčą Teisingumo Teismo buvo paprašyta, be kita ko, atsakyti į klausimą, ar mokesčių srities teisės aktai, pagal kuriuos tokia bendrovė tam tikromis sąlygomis gali iš mokesčio bazės atskaityti iš šioje valstybėje narėje reziduojančios bendrovės gautus dividendus, tačiau negali atskaityti bendrovės, kuri reziduoja Tunise arba Libane, mokamų dividendų, pažeidžia abu minėtus susitarimus ir SESV 63–65 straipsnius.

Išnagrinėjęs minėtų susitarimų dalyką ir tikslą Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad su laisvu kapitalo judėjimu susiję EB ir Tuniso susitarimo 34 straipsnis bei EB ir Libano susitarimo 31 straipsnis veikia tiesiogiai. Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad atitinkami nacionalinės teisės aktai gali atgrasyti Portugalijoje reziduojančias bendroves investuoti savo kapitalą į trečiosiose valstybėse, kaip antai Tuniso Respublikoje ir Libano Respublikoje, įsteigtas bendroves, todėl yra kapitalo judėjimo apribojimas, iš principo draudžiamas ne tik pagal SESV 63 straipsnį, bet ir pagal nurodytų susitarimų minėtas nuostatas.

Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toks apribojimas gali būti pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, susijusiais su poreikiu užtikrinti mokesčių kontrolės veiksmingumą. Taip galėtų būti tuo atveju, jeigu paaiškėtų, kad atitinkamos valstybės narės mokesčių institucijos iš trečiosios valstybės negali gauti informacijos, leidžiančios patikrinti, ar įvykdytos visos šioje valstybėje narėje reziduojančios bendrovės gautų dividendų atskaitymo sąlygos. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad atsisakymas leisti taikyti

101 | Danijos įstatymo dėl užsieniečių 9 straipsnio 13 dalis, kuri buvo įterpta 2004 m. birželio 9 d. Įstatymu Nr. 427.

102 | 2014 m. liepos 10 d. Sprendimas *Dogan* (C-138/13, [EU:C:2014:2066](#)).

103 | 1995 m. liepos 17 d. Briuselyje pasirašytas Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimas, steigiantis Europos Bendrijų ir jų valstybių narių bei Tuniso Respublikos asociaciją, patvirtintas Europos Bendrijų ir Europos anglių ir plieno bendrijos vardu 1998 m. sausio 26 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 98/238/EB, EAPB (OL L 97, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 28 t., p. 187).

104 | 2002 m. birželio 17 d. Liuksemburge pasirašytas Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimas, steigiantis Europos bendrijos bei jų valstybių narių ir Libano Respublikos asociaciją, Europos bendrijos vardu patvirtintas 2006 m. vasario 14 d. Tarybos sprendimu 2006/356/EB (OL L 143, p. 1).

dalinę atskaitą, kuri iš principo taikoma, jeigu pajamos gautos iš realiai neapmokestinto pelno, negali būti pateisintas poreikiu užtikrinti mokesčių kontrolės veiksmingumą, jeigu ši dalinė atskaita gali būti taikoma tais atvejais, kai negalima patikrinti, ar dividendus mokanti bendrovė apmokestinta mokesčiu valstybėje, kurios rezidentė ji yra.

Dėl SESV 64 straipsnio 1 dalyje numatytos galimybės valstybei narei, palaikant santykius su trečiosiomis valstybėmis, toliau taikyti tam tikrų kapitalo judėjimų apribojimus, prieštaraujančius SESV 63 straipsniui, jeigu jie jau galiojo 1993 m. gruodžio 31 d., Teisingumo Teismas pažymėjo, jog pagal šią su laiku susijusią sąlygą reikalaujama, kad su atitinkamu apribojimu susijusios teisės nuostatos nuo šios datos nenutrūkstamai būtų atitinkamos valstybės narės teisės sistemos dalis. Jeigu būtų kitaip, valstybė narė galėtų bet kuriuo momentu iš naujo įvesti kapitalo judėjimo į trečiąsias valstybes ar iš jų apribojimus, kurie nacionalinėje teisės sistemoje galiojo 1993 m. gruodžio 31 d., bet nebuvo palikti. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė atsisako SESV 64 straipsnio 1 dalyje nustatytos galimybės, kai formaliai nepanaikinus ar nepakeitusi esamo reglamentavimo sudaro tarptautinę sutartį, kaip antai asociacijos susitarimą, kur tiesiogiai veikiančioje nuostatoje numatytas šioje 64 straipsnio 1 dalyje esantis vienos kapitalo rūšies liberalizavimas. Todėl toks teisinio pagrindo pakeitimas dėl savo poveikio galimybei remtis SESV 64 straipsnio 1 dalimi turi būti prilygintas naujų teisės aktų, grindžiamų kitu pagrindu nei esami teisės aktai, priėmimui.

2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimu **Taryba / Front Polisario** (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) patenkino Tarybos apeliacinį skundą, pateiktą dėl Bendrojo Teismo sprendimo¹⁰⁵, kuriuo buvo iš dalies panaikintas *Sprendimas 2012/497*¹⁰⁶, *Sąjungos vardu patvirtinantis ES ir Maroko liberalizavimo susitarimą, kuriuo iš dalies pakeistas ankstesnis asociacijos susitarimas*¹⁰⁷, *konkrečiai nuostatos prekybos žemės ūkio ir žuvininkystės produktais liberalizavimo srityje*. Ieškovė buvo Vakarų Sacharos nepriklausomybės siekianti organizacija *Front Polisario*, kontroliuojanti labai mažą ir labai mažai apgyvendintą tos teritorijos dalį, o didžiąją jos dalį šiuo metu kontroliuoja Marokas.

Dėl ieškinio dėl panaikinimo priimtumo Teisingumo Teismas konstatavo, jog Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, kad liberalizavimo susitarimas taikomas Vakarų Sacharai, ir jog negalima laikyti, kad *Front Polisario* turi teisę pareikšti ieškinį. Todėl jos ieškinys dėl panaikinimo turėjo būti atmestas kaip nepriimtinas.

Pirma, dėl asociacijos susitarimo aiškinimo Teisingumo Teismas konstatavo, kad Bendrasis Teismas turėjo atsižvelgti ne tik į Vienos konvencijos¹⁰⁸ 31 straipsnio 1 dalyje nustatytą aiškinimo pagal geros valios principus taisyklę, bet nagrinėtu atveju ir į apsisprendimo principą, Vienos konvencijos 29 straipsnyje kodifikuotą paprotinę normą, pagal kurią susitarimas kiekvienai jo šaliai yra privalomas tik jos teritorijoje, jeigu nėra akivaizdaus kitokio ketinimo, ir į tarptautinių sutarčių santykinio poveikio principą. Teisingumo Teismo teigimu, pagal šias taisykles ir principus buvo draudžiama laikyti, kad Vakarų Sachara patenka į teritorinę asociacijos susitarimo taikymo sritį, nes dėl šio susitarimo įgyvendinimo šioje teritorijoje turėjo būti gautas Vakarų Sacharos tautos, kaip „trečiosios šalies“ susitarimo atžvilgiu, sutikimas. Iš skundžiamo sprendimo nematyti, kad buvo duotas toks sutikimas.

105| 2015 m. gruodžio 10 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Front Polisario / Taryba* (T-512/12, [EU:T:2015:953](#)).

106| 2012 m. kovo 8 d. Tarybos sprendimas 2012/497/ES dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, taikomų žemės ūkio produktams, perdirbtiems žemės ūkio produktams, žuviai ir žuvininkystės produktams, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dalinio pakeitimo sudarymo (OL L 241, p. 2).

107| Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimas, įsteigiantis Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, pasirašytas 1996 m. vasario 26 d. Briuselyje ir tų Bendrijų vardu patvirtintas 2000 m. sausio 24 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2000/204/EB, EAPB (OL L 70, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 175).

108| 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1155 t., p. 331).

Antra, Teisingumo Teismas nurodė, kad asociacijos ir liberalizavimo susitarimai yra paeiliui sudarytos tarptautinės sutartys ir kad liberalizavimo susitarimas turi būti laikomas sudarytu atsižvelgiant į asociacijos susitarimą, kaip tai suprantama pagal Vienos konvencijos 30 straipsnio 2 dalį. Atsižvelgiant į šį ryšį, asociacijos susitarimo nuostatos, kurios nebuvo aiškiai iš dalies pakeistos liberalizavimo susitarimu, turi būti viršesnės taikant pastarąjį susitarimą tam, kad būtų užkirstas kelias šių susitarimų nesuderinamumui. Taigi liberalizavimo susitarimas jo sudarymo metu negalėjo būti suprantamas taip, kad į jo teritorinę taikymo sritį patenka Vakarų Sacharos teritorija. Be to, šio vertinimo nepaneigia po asociacijos susitarimo sudarymo taikyta praktika, kai Maroko valdžios institucijos daugelį metų faktiškai taikė asociacijos susitarimo nuostatas Vakarų Sacharai.

XX. BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA

2016 m. kovo 1 d. Sprendime **National Iranian Oil Company / Taryba** (C-440/14, [EU:C:2016:128](#)) Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) apeliacine tvarka patvirtino Bendrojo Teismo sprendimą¹⁰⁹ atmesti Irano valstybinės įmonės, veikiančios naftos ir dujų sektoriuje, pareikštą ieškinį dėl *kelių Tarybos sprendimų įšaldyti lėšas, priimtų dėl to, kad atitinkama įmonė priklauso Irano valstybei ir ši ją valdo bei kad ši įmonė teikia finansinius išteklius šios valstybės vyriausybei*, panaikinimo. Apeliaciniame skunde Irano įmonė, be kita ko, kaltino Bendrąjį Teismą padarius teisės klaidą, kai pripažino, kad Taryba savo reglamente dėl ribojamųjų priemonių Iranui teisėtai galėjo suteikti sau įgaliojimus priimti įgyvendinimo reglamentą, kuriuo nustatytas nagrinėjamas lėšų įšaldymas. Apeliantė taip pat ginčijo Bendrojo Teismo sprendimą, kiek jame patvirtinta, kad Taryba turėjo teisę įšaldyti lėšas taikydama teisinį kriterijų, susijusį su paramos teikimu Irano vyriausybei.

Atmesdamas apeliantės apeliacinį skundą Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors apskritai Komisija turi įgyvendinti Tarybos reglamentus, Taryba tinkamai pagrįstais konkrečiais atvejais gali pasilikti teisę įgyvendinti šiuos reglamentus. Nagrinėtu atveju Taryba suteikė sau įgaliojimus nustatyti pačias „jautriausias“ ribojamąsias priemones, t. y. sudaryti fizinių ar juridinių asmenų, kurių lėšos įšaldomos, sąrašus. Kadangi tokios įšaldymo priemonės turi didelę neigiamą įtaką atitinkamų asmenų gyvenimui ir ekonominei veiklai ir turi būti nustatytos per trumpus terminus pagal procedūras, kurių nuoseklumą ir koordinavimą gali geriausiai užtikrinti Taryba, Teisingumo Teismas konstatavo, jog Taryba pagrįstai galėjo nuspręsti, kad atitinkamos lėšų įšaldymo priemonės buvo konkretaus pobūdžio, o tai pateisina jų įgyvendinimo įgaliojimų pačiai Tarybai suteikimą.

Dėl įrašymo į asmenų, kuriems taikomos lėšų įšaldymo priemonės, sąrašą kriterijaus Teisingumo Teismas nusprendė, kad Bendrasis Teismas teisingai aiškino minėto kriterijaus pokyčius. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžė, kad, kaip teisingai nusprendė Bendrasis Teismas, Taryba turėjo teisę nuo 2012 m. išplėsti minėtą kriterijų ir į jį įtraukti fizinius ar juridinius asmenis, kurie, nors ir neturi jokio ryšio su branduolinių ginklų platinimu, gali jį skatinti teikdami Irano vyriausybei išteklius arba priemones, kad ji galėtų toliau vykdyti savo branduolinių ginklų platinimo veiklą.

2016 m. liepos 19 d. Sprendime **H / Taryba ir Komisija** (C-455/14, [EU:C:2016:569](#)) Teisingumo Teismas panaikino Bendrojo Teismo nutartį¹¹⁰, kurioje jis pripažino, kad *neturi jurisdikcijos nagrinėti Italijos teisėjos, deleguotos į Europos Sąjungos policijos misiją (ESPM) Sarajeve, pareikšto ieškinio dėl dviejų ESPM sprendimų, kuriuose numatyta jų paskirti į šios misijos regioninį biurą, panaikinimo*. Grįsdama apeliacinį skundą apeliantė, be kita ko, teigė, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų, kai pripažino, kad neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl jos ieškinio.

109| 2014 m. liepos 16 d. Bendrojo Teismo sprendimas **National Iranian Oil Company / Taryba** (T-578/12, [EU:T:2014:678](#)).

110| 2014 m. liepos 10 d. Bendrojo Teismo nutartis **H / Taryba ir kt.** (T-271/10, [EU:T:2014:702](#)).

Visų pirma priminęs, kad iš esmės neturi jurisdikcijos dėl su BUSP susijusių nuostatų, Teisingumo Teismas konstatavo, jog ginčijami sprendimai susiję su BUSP srityje Sąjungos numatyta ir vykdoma operatyvine veikla. Tačiau ši aplinkybė nebūtinai reiškia, kad nagrinėtu atveju Sąjungos teismas neturi jurisdikcijos. Iš tiesų, viena vertus, pagal SESV 270 straipsnį Sąjungos teismų jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius, pareikštus į ESPM deleguotų Sąjungos tarnautojų. Kita vertus, iš Sprendimo 2009/906¹¹¹ matyti, kad valstybių narių deleguotiems tarnautojams ir Sąjungos institucijų deleguotiems pareigūnams taikytinos tos pačios taisyklės, susijusios su jų pareigų vykdymu „veiksmų vietoje“. Todėl išimtinis Teisingumo Teismo jurisdikcijos dėl su BUSP susijusių nuostatų apribojimas negali reikšti, kad jis neturi jurisdikcijos kontroliuoti personalo valdymo aktų dėl valstybių narių deleguotų tarnautojų, kurių dalykas – patenkinti misijos poreikius veiksmų vietoje. Taigi Bendrasis Teismas, o apeliacinio skundo atveju – Teisingumo Teismas, turi jurisdikciją kontroliuoti tokius aktus.

111 | 2009 m. gruodžio 8 d. Tarybos sprendimas 2009/906/BUSP dėl Europos Sąjungos policijos misijos (ESPM) Bosnijoje ir Hercegovinoje (OL L 322, p. 22).

C | TEISINGUMO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA 2016 M.

Parengė kanclerio pavaduotojas Timothy MILLETT

Pagrindinės Teisingumo Teismo kanceliarijos veiklos sritys susijusios su trijų esminių užduočių, kurios jai pavestos jos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, vykdymu.

Kanceliarija, kuri pagal Procedūros reglamentą yra atsakinga už visų dokumentų priėmimą, perdavimą ir saugojimą, visų pirma turi užtikrinti tinkamą proceso eigą ir Teisingumo Teismo nagrinėjamų bylų medžiagos tvarkymą nuo ieškinio ar apeliacinio skundo įregistravimo kanceliarijos registre iki sprendimo ar nutarties, kuriais užbaigiamas procesas, įteikimo atitinkamoms šalims.

Vykdydama šią pirmąją užduotį ir ją papildydama kanceliarija taip pat palaiko reikiamus ryšius (visomis oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis) su šalimis atstovaujančiais asmenimis ir trečiaisiais asmenimis dėl nagrinėjamų ar baigtų bylų.

Galiausiai, kanceliarija yra pasirengusi pagelbėti teismo nariams ir padeda jiems vykdyti visą su jų funkcijomis susijusią veiklą. Ši pagalba pasireiškia, be abejo, tvarkant daug procesinio pobūdžio klausimų, kylančių visais bylos nagrinėjimo etapais, ir kanceliarijos nariams aktyviai dalyvaujant teismo posėdžiuose ir jo kolegijų administracinio pobūdžio susirinkimuose, o taip pat jos darbuotojams dalyvaujant įvairių komitetų, ypač komiteto, atsakingo už Teisingumo Teismo statuto ir jo Procedūros reglamento pakeitimų nagrinėjimą, veikloje.

Toliau pateikiama trumpa praėjusių metų teisminės veiklos statistikos apžvalga, kuria taip pat siekiama supažindinti skaitytoją su kanceliarijos veikla atsižvelgiant į tris minėtas užduotis.

I. TRUMPA 2016 M. TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKOS APŽVALGA

Kaip nurodyta, kanceliarijos veiklai tiesioginę įtaką daro Teisingumo Teismo gautų bylų skaičius, kurio ji visiškai negali kontroliuoti, ir kiek mažiau – teismo baigtų bylų skaičius. Praėję metai, kaip ir 2015 m., išsiskyrė aktyvia veikla, o tai rodo Europos Sąjungos teisės gyvybingumą ir svarbą, kurią Teisingumo Teismas suteikia greitam jame nagrinėjamų ginčų sprendimui.

Gautos bylos

2016 m. Teisingumo Teismas gavo 692 bylas. Taigi naujų bylų skaičius yra šiek tiek mažesnis negu ankstesniais metais, kai buvo pasiektas rekordinis skaičius (713 gautų bylų), tačiau nagrinėjant toliau pateiktas lenteles visų pirma stebina šių bylų paskirstymas pagal ieškinio pobūdį. Iš 692 bylų, gautų 2016 m., ne mažiau nei 470 bylų iš tiesų buvo prašymai priimti prejudicinį sprendimą, o tai sudaro beveik 70 % visų 2016 m. Teisingumo Teismui pateiktų nagrinėti bylų. Dar niekada Teisingumo Teismo istorijoje nebuvo tokio didelio prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičiaus. Tiesioginių ieškinių (dėl panaikinimo, neveikimo ar įsipareigojimų neįvykdymo) skaičius (35 bylos), atvirkščiai, yra istoriškai žemas, o apeliacinių skundų (kartu vertinant visas kategorijas) skaičius (175 bylos) šiek tiek sumažėjo, iš dalies dėl to, kad sumažėjo Bendrojo Teismo baigtų bylų skaičius (tai įvyko dėl ypatingų aplinkybių, susiklosčiusių šiame teisme 2016 m.: daugelio narių išvykimo ir atvykimo, be kita ko, susijusių su Europos Sąjungos teismų struktūros pokyčiais).

Be to, kad 2016 m. Teisingumo Teismas gavo itin daug prašymų priimti prejudicinį sprendimą, įdomu, kas šiuos prašymus teikė. Iš tiesų visų valstybių narių, išskyrus vieną, teismai 2016 m. kreipėsi į Teisingumo Teismą ir jam pateikė klausimų dėl Sąjungos teisės aiškinimo arba galiojimo. Ši tendencija atspindi vis didėjančią šios procedūros svarbą ne tik valstybėse narėse, kurios ilgą laiką yra Europos Sąjungos narės (2016 m. gauta daug prašymų iš Vokietijos, Italijos ir Ispanijos), bet ir neseniai, 2004, 2007 ar 2013 m. prisijungusiose valstybėse. 2016 m. Bulgarijos teismai pateikė ne mažiau nei 18 prašymų, o Lenkijos teismai 19 kartų kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymais priimti prejudicinį sprendimą – tai yra didžiausias per vienus metus iš Lenkijos gautų prašymų skaičius nuo šios valstybės įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. Be to, įdomu pažymėti, kad nepaisydami įvairių neaiškumų, susijusių su 2016 m. birželio 23 d. referendumo rezultatais, Jungtinės Karalystės teismai praėjusiais metais 23 kartus kreipėsi į Teisingumo Teismą, o tai yra didžiausias iš Jungtinės Karalystės gautų prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičius nuo 2011 m.

Galiausiai, kalbant apie sritis, dėl kurių 2016 m. buvo prašoma Teisingumo Teismo pateikti savo vertinimą, dar kartą pažymėtina, kad šios sritys yra labai įvairios. Kaip ir 2015 m., laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, apmokestinimas bei intelektinė ir pramoninė nuosavybė užima tris pirmąsias vietas, tačiau gerokai padidėjo pirmajai kategorijai priklausančių bylų (76 bylos, susijusios su laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės sritimi, o praėjusiais metais buvo gautos 52 su šia sritimi susijusios bylos); šį padidėjimą iš dalies lėmė migracijos krizė ir priemonės, kurių ėmėsi nacionalinės valdžios institucijos reaguodamos į šią krizę. Su valstybės pagalba susijusios bylos (ne mažiau nei 39 naujos bylos, gautos 2016 m.) taip pat pareikalavo daug Teisingumo Teismo darbo, kaip ir bylos konkurencijos teisės, socialinės politikos, aplinkos ar transporto srityse.

Baigtos bylos

Nors bylų, gautų 2016 m., skaičius šiek tiek sumažėjo, baigtų bylų skaičius, priešingai, labai išaugo, nes 2016 m. Teisingumo Teismas išnagrinėjo ne mažiau nei 704 bylas, o tai yra padidėjimas daugiau nei 14 %, palyginti su 2015 m. (tais metais buvo baigta 616 bylų). Daugumą šių bylų sudaro prašymai priimti prejudicinį sprendimą ir apeliaciniai skundai, o kartu tai daugiau nei 90 % 2016 m. išnagrinėtų bylų.

Kiek tai susiję su bylų baigimo forma, išskirtini du aspektai. Aptartinas, pirma, bylų, kurios buvo išnagrinėtos pateikus išvadą, skaičius ir, antra, reikšmingas teismo pobūdžio nutarčių padidėjimas.

2016 m. Teisingumo Teismas priėmė 412 sprendimus, iš jų ne mažiau kaip 271 sprendimas (t. y. 66 % visų sprendimų skaičiaus) priimtas prieš tai pateikus generalinio advokato išvadą. Palyginti, 2015 m. „tik“ 57 % visų tais metais paskelbtų sprendimų priimti bylose, kuriose pateikta išvada.

Nutarčių skaičius taip pat akivaizdžiai išaugo, nes 2016 m. Teisingumo Teismas, be 4 nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, priėmė ne mažiau nei 232 nutartis, kuriomis užbaigtas procesas. Palyginti, 2015 m. 171 byloje buvo priimtos tokios nutartys. Šis padidėjimas daugiausia paaiškinamas tuo, kad buvo dažniau naudotos Procedūros reglamente numatytos priemonės, skirtos bylų nagrinėjimui pagreitinti, ir, be kita ko, šio reglamento 99 straipsnyje numatyta galimybė priimti sprendimą motyvuota nutartimi dėl prejudicinių klausimų, jeigu šie klausimai yra tapatūs klausimams, dėl kurių Teisingumo Teismas jau yra priėmęs sprendimą, jeigu atsakymą į šiuos klausimus galima aiškiai nustatyti iš jurisprudencijos arba jeigu šis atsakymas nekelia jokių pagrįstų abejonių. 2016 m. remiantis šia nuostata buvo baigtos 55 bylos (2015 m. – 37 bylos).

Be to, kalbant apie apeliacinius skundus, pažymėtina, kad ne mažiau nei 89 bylos – t. y. beveik pusė visų 2016 m. baigtų apeliacinių bylų (189 bylos) – buvo išnagrinėtos remiantis Procedūros reglamento 181 straipsniu; šioje nuostatoje Teisingumo Teismui suteikta teisė priimti sprendimą motyvuota nutartimi, jeigu visas jam paduotas pagrindinis ar priešpriešinys apeliacinis skundas arba jo dalis yra akivaizdžiai nepriimtina arba akivaizdžiai nepagrįsta. 2015 m. tokių bylų buvo tik 57.

Proceso trukmė

Minėtų veiksmų deriniu iš dalies paaiškinami itin teigiami praėjusių metų rezultatai, kiek tai susiję su proceso trukme. Vidutinė prejudicinių bylų nagrinėjimo trukmė yra 15 mėnesių – toks skaičius jau buvo pasiektas 2014 m. ir tai yra trumpiausia per trisdešimt metų užregistruota trukmė. Proceso trukmė nagrinėjant tiesioginius ieškinius šiek tiek padidėjo (19,3 mėnesio), o nagrinėjant apeliacinius skundus – sumažėjo. 2016 m. vidutinė apeliacinių skundų nagrinėjimo trukmė buvo 12,9 mėnesio, o tai taip pat yra mažiausia užregistruota trukmė nuo Bendrojo Teismo įsteigimo.

Šis apeliacinių skundų nagrinėjimo trukmės sumažėjimas didžiąja dalimi paaiškinamas tuo, kad 2016 m. Teisingumo Teismas laikėsi naujo požiūrio nagrinėdamas apeliacinius skundus, paduotus teisės susipažinti su dokumentais, viešųjų pirkimų bei intelektinės ir pramoninės nuosavybės srityse. Jeigu Teisingumo Teismas mano, kad šiose trijose srityse paduotas apeliacinis skundas turi būti atmestas pagal Procedūros reglamento 181 straipsnį, jis nuo šiol į savo nutartį įtraukia už bylą atsakingo generalinio advokato pateiktą analizę ir neatlieka naujų vertinimų dėl šalių nurodytų pagrindų ir argumentų, o tai reikšmingai prisideda trumpinant proceso trukmę.

Dėl išsamumo galiausiai pažymėtina, kad 2016 m. Teisingumo Teismas gavo daug prašymų taikyti pagreitintą procedūrą ar prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą ir kad daugelyje bylų patenkino šiuos prašymus. Iš 12 prašymų taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, gautų 2016 m., paskirta kolegija patenkino 8 prašymus, o pagreitinta procedūra buvo taikyta 4 kartus (tris kartus prejudiciniame procese ir vieną kartą apeliaciniame procese). Išlaikyta labai gera šių bylų nagrinėjimo trukmė, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad šioje bylų kategorijoje nuo šiol taip pat teikiama išvada: vidutiniškai 2,7 mėnesio nagrinėjant bylas pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą ir 4 mėnesiai nagrinėjant prejudicines bylas pagal pagreitintą procedūrą. Be to, kaip ir 2015 m., Teisingumo Teismas 7 bylų nagrinėjimui suteikė pirmenybę.

Dar neišnagrinėtos bylos

2016 m. gruodžio 31 d. Teisingumo Teisme buvo 872 dar neišnagrinėtos bylos (824 bylos po sujungimo), o tai yra šiek tiek mažiau, palyginti su 2015 m. pabaigoje dar neišnagrinėtų bylų skaičiumi (884 bylos).

II. RYŠIŲ PALAIKYMAS SU ŠALIMIS IR TREČIAISIAIS ASMENIMIS

Tiksliai atspindint aktyvią teisminę veiklą praėjusiais metais, kanceliarijos atliekamas ryšių palaikymas su šalimis atstovaujančiais asmenimis ir prireikus su trečiaisiais asmenimis dėl nagrinėjamų ar baigtų bylų 2016 m. dar labiau suintensyvėjo ir tai, be kita ko, matyti iš didėjančio procesinių dokumentų, užregistruotų kanceliarijoje, skaičiaus ir posėdžių skaičiaus. Teismo posėdžių skaičius 2016 m. pasiekė 270 (2015 m. jų buvo 256), o posėdžių, kuriuose paskelbtos išvados, skaičius 2016 m. pasiekė 319 – t. y. 33 % padidėjimas, palyginti su ankstesniais metais. Organizuojant kiekvieną iš šių posėdžių kanceliarijai ir institucijos vertimo žodžiu tarnybai tenka didelis darbo krūvis, laimei, kompensuojamas vis dažniau naudojant taikomąsias programas.

Šiuo klausimu reikia nurodyti itin gerus taikomosios programos *e-Curia* (instituciją sudarančių dviejų teismų bendra taikomoji programa, sudaranti sąlygas elektroniskai pateikti ir įteikti procesinius dokumentus). Prieigos prie šios programos paskyrą šiuo metu turi ne tik Sąjungos institucijos bei vis daugiau tarnautojų ir advokatų, bet ir visos Europos Sąjungos valstybės narės; naudojantis šia programa buvo perduota daugiau nei 75 % 2016 m. Teisingumo Teismui pateiktų dokumentų. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad nuolat didėja darbo

krūvis, ši taikomoji programa yra svarbus veiksnys gerinant teismų produktyvumą ir kartu prisideda prie procesinių terminų sutrumpinimo (ir siuntimo išlaidų sumažinimo) ir prie aplinkos apsaugos.

Kalbant apie informacines technologijas, reikia nurodyti, kad 2016 m. taip pat pagreitėjo jurisprudencijos paskelbimas ir pagerėjo naudotojams teikiamos galimybės. Anksčiau skaitmeninis Jurisprudencijos rinkinys būdavo skelbiamas mėnesiniuose leidiniuose, kuriuose būdavo pateikiami visi Sąjungos teismų atitinkamą mėnesį priimti sprendimai, o nuo šiol šis rinkinys papildomas ir skelbiamas nuolat, jei ir kai Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas priima sprendimus. Šis skelbimo dažnumo pasikeitimas – kuris pradėtas įgyvendinti 2016 m. lapkričio 1 d. ir pareikalavo didelių visų paskelbimo procese dalyvaujančių subjektų (tiek institucijos viduje, tiek jos išorėje) organizacinių ir koordinavimo pastangų – yra labai naudingas visiems teisės subjektams, nes sudaro sąlygas ne tik labai greitai visomis turimomis kalbomis pateikti jurisprudenciją, bet ir suteikia didesnes paieškos galimybes, nes Rinkinyje esantys hipersaitai tiesiogiai nukreipia į atitinkamus sprendimų ar juose nurodytų teisės aktų punktus.

Galiausiai pažymėtina, kad, kaip ir anksčiau, 2016 m. kanceliarija vėl gavo labai daug įvairaus pobūdžio prašymų ir paklausimų, nesusijusių su teismo bylomis, ir juos turėjo išnagrinėti tiesiogiai arba bendradarbiaudama su Komunikacijos direktoratu. Nereikėtų nuvertinti darbo krūvio, susijusio su šių prašymų ir paklausimų nagrinėjimu; Teisingumo Teismo kanceliarija gauna jų tūkstančius visomis oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis ir įvairiausiomis formomis (paštu, elektroniniu paštu ar telefonu). Iš tiesų kiekvienas kreipimasis į Teisingumo Teismą turi būti išsamiai išanalizuotas, nes už jo kartais slypi tikra byla.

III. PAGALBA TEISMO NARIAMS

Kaip nurodyta šios dalies įžangoje, galiausiai kanceliarija teikia pagalbą teismo nariams ir jiems padeda vykdyti visą su jų funkcijomis susijusią veiklą.

Pirma šios pagalbos forma yra konkretus visų procesinių dokumentų ir jų vertimo perdavimas teisėjams ir generaliniams advokatams, kuriems paskirtos nagrinėti atitinkamos Teisingumo Teismo gautos bylos, ir daugelio procesinio pobūdžio klausimų, galinčių kilti nagrinėjant šias bylas, tvarkymas. Žinoma, šios užduoties vykdymas sudarė didelę 2016 m. kanceliarijos atlikto darbo dalį, tačiau per praėjusius metus pati ši užduotis labai pasikeitė, nes paskatintas savo pirmininko vidiniam procesinių dokumentų perdavimui Teisingumo Teismas pradėjo plačiai naudoti informacines technologijas. Dokumentų popierine forma judėjimą pakeitęs visiškai kompiuterizuotu judėjimu, kuris vyksta naudojant esamas taikomąsias programas, „elektroninės dokumentų perdavimo formos“ sudarė sąlygas modernizuoti teismo veiklą ir kartu sumažino laiką, reikalingą procesinio pobūdžio sprendimams priimti.

Kanceliarijos pagalba taip pat apima aktyvų dalyvavimą rengiant ir vykdant Teisingumo Teismo bendrojo susirinkimo priimtus sprendimus, taip pat aktyvų dalyvavimą teismo rengiamuose posėdžiuose; kanceliarija, be kita ko, yra atsakinga už šių posėdžių protokolų rengimą ir šie protokolai yra bylų medžiagos originalo dalis.

Galiausiai, kanceliarija kviečiama prisidėti prie įvairių komitetų, be kita ko, Teisingumo Teismo statuto ir procedūros reglamento komiteto, darbo. Praėjusiais metais šis komitetas rinkosi ne kartą ir jo darbo rezultatas – kelių svarbių dokumentų priėmimas 2016 m.

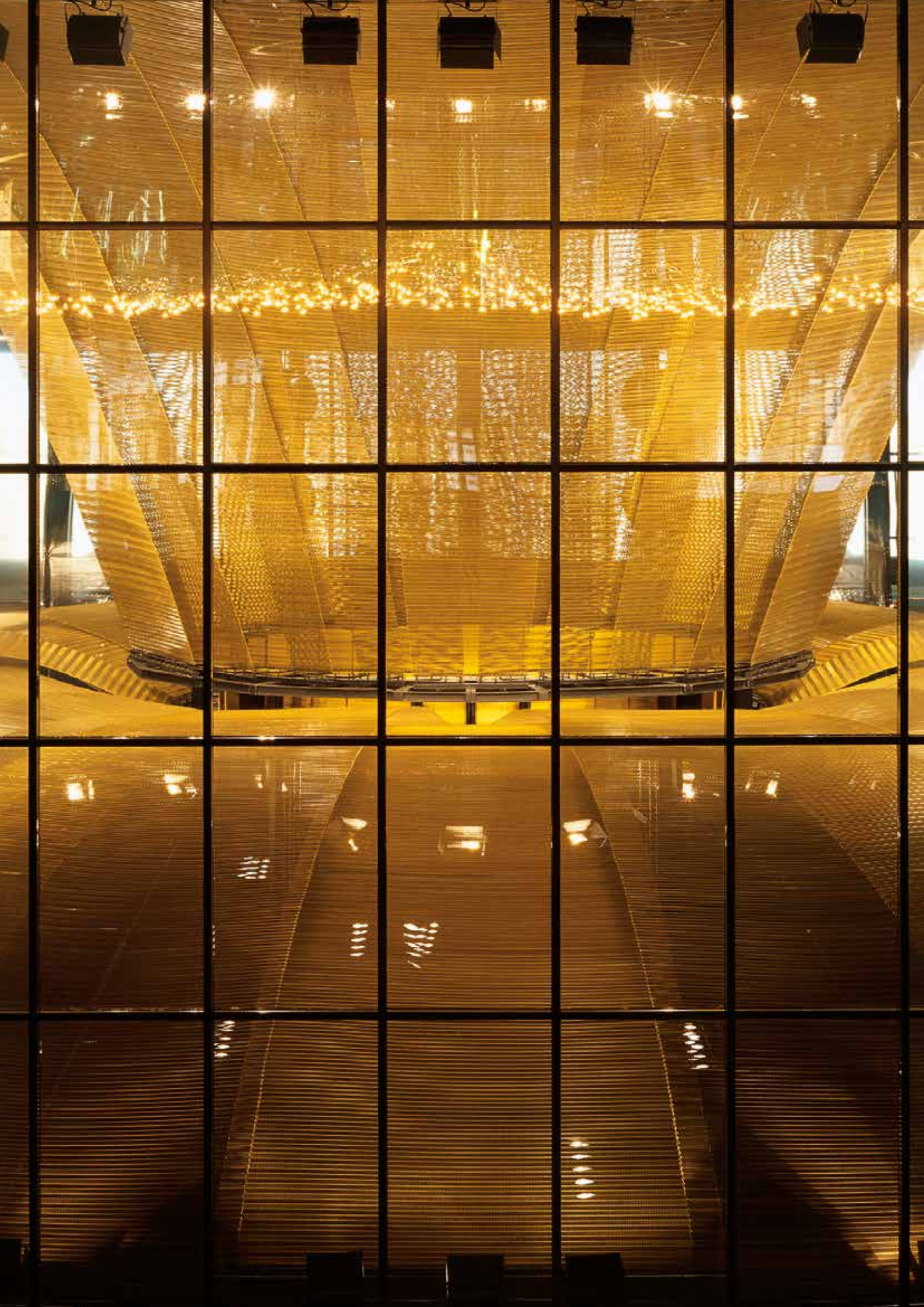
Pirma, reikia priminti diskusijas dėl Europos Sąjungos teismų struktūros reformos, po kurių 2016 m. liepos 6 d. buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus¹.

Kalbant apie saugumo sritį, reikia pabrėžti darbą, atliktą siekiant papildyti Bendrojo Teismo nustatytą sistemą, skirtą užtikrinti tinkamą šiam teismui perduodamos informacijos ar įrodymų, susijusių su Sąjungos arba jos valstybių narių saugumu ar su jų tarptautiniais santykiais, apsaugą. Iš dalies keičiant Bendrojo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį, lygiagrečiai į Teisingumo Teismo procedūros reglamentą buvo įtrauktas naujas 190a straipsnis siekiant, kad pateikus apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo būtų užtikrintas toks pats apsaugos lygis, koks buvo garantuojamas Bendrajame Teisme. Šios nuostatos buvo papildytos Teisingumo Teismui ir Bendrajam Teismui priėmus 105 ir 190a straipsnių įgyvendinimo sprendimus, kuriuose apibrėžtas priemonių, numatytų šiam rezultatui pasiekti, pobūdis ir apimtis². Šiuose sprendimuose numatyta, kad jie abu įsigaliojo kitą dieną po jų paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, t. y. 2016 m. gruodžio 25 d.

Galiausia, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas priėmė naują nacionaliniams teismams skirtų rekomendacijų dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo versiją. Šios rekomendacijos – kurios visomis oficialiosiomis kalbomis buvo paskelbtos 2016 m. lapkričio 25 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* C 439 – yra svarbi priemonė, Teisingumo Teismui palaikant dialogą su valstybių narių teismais. Rekomendacijose nurodyti esminiai proceso dėl prejudicinio sprendimo priėmimo požymiai ir pateikta vertingos informacijos apie prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalyką ir apimtį, taip pat apie jo formą ir turinį. Pirmą kartą Teisingumo Teismo istorijoje labai praktiškai naudingame priede taip pat trumpai pakartoti visi elementai, į kuriuos nacionaliniai teismai turi atsižvelgti, kai Teisingumo Teismui teikia prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

1 | Šis reglamentas buvo paskelbtas 2016 m. liepos 26 d. Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje L 200, p. 137.

2 | Šie straipsniai ir sprendimai buvo paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*: atitinkamai L 217, 2016 m. rugpjūčio 12 d., p. 69 ir 72, ir L 355, 2016 m. gruodžio 24 d., p. 5 ir 18.

D | TEISINGUMO TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

I. BENDRIEJI TEISINGUMO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2012-2016)

II. GAUTOS BYLOS

2. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
3. Ieškinio dalykinė sritis (2016)
4. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2012-2016)

III. BAIGTOS BYLOS

5. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
6. Sprendimai, nutartys, nuomonės (2016)
7. Teismo sudėtis (2012-2016)
8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2012-2016)
9. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2012-2016)
10. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi – ieškinio dalykinė sritis (2016)
11. Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2012-2016)
12. Proceso trukmė (2012–2016), skaičiuojama mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis (2012-2016)

IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

13. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
14. Teismo sudėtis (2012-2016)

V. KITA

15. Pagreitinios procedūros (2012-2016)
16. Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2012-2016)
17. Laikinųjų apsaugos priemonių procedūros (2016)

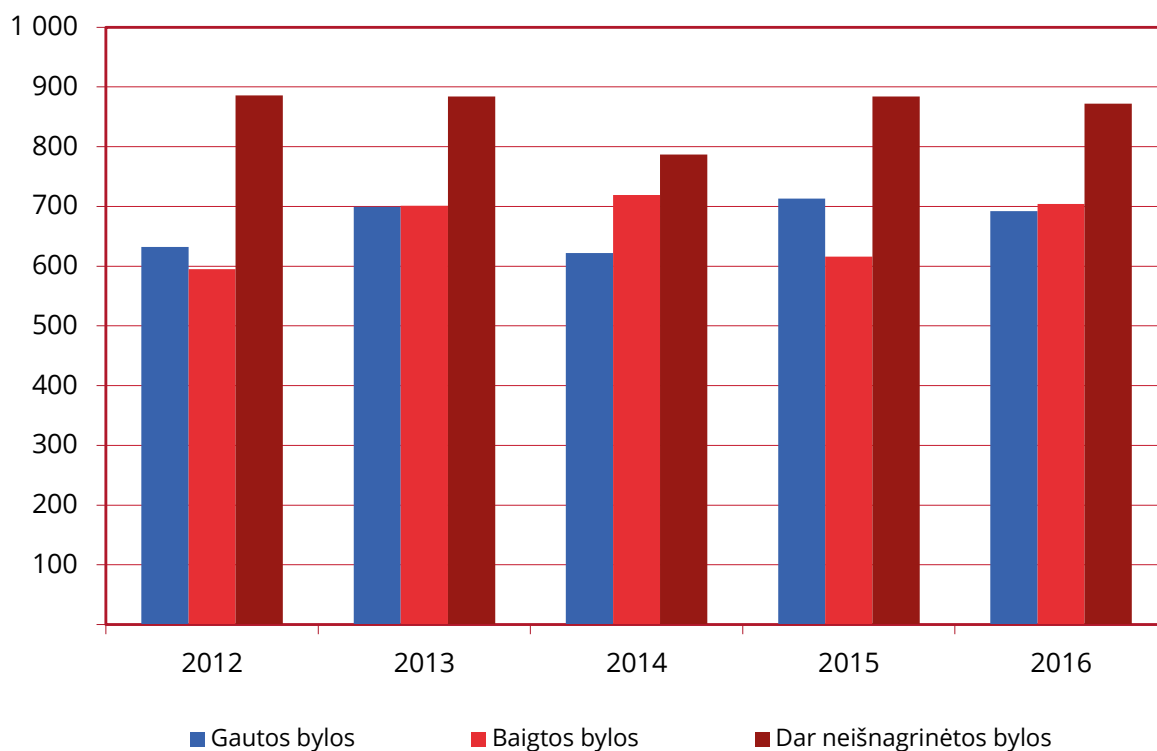
VI. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDA (1952-2016)

18. Gautos bylos ir sprendimai
19. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)
20. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)
21. Valstybėms narėms pareikšti ieškiniai dėl įsipareigojimų neįvykdymo

VII. TEISINGUMO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA (2015-2016)

I. BENDRIEJI TEISINGUMO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2012-2016)¹

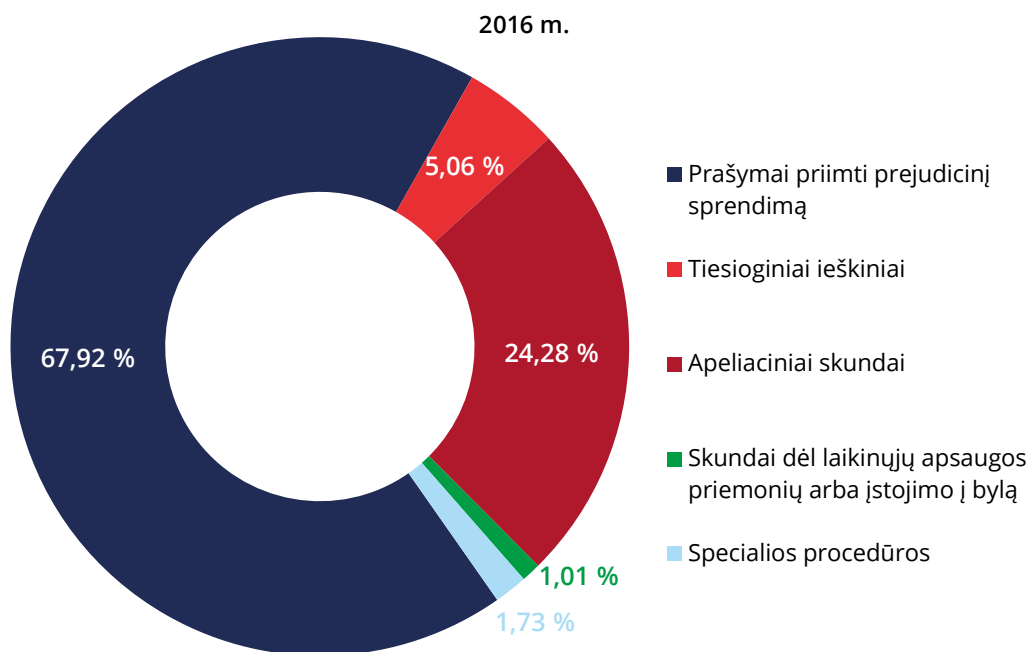

	2012	2013	2014	2015	2016
Gautos bylos	632	699	622	713	692
Baigtos bylos	595	701	719	616	704
Dar neišnagrinėtos bylos	886	884	787	884	872

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

II. GAUTOS BYLOS

2. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	404	450	428	436	470
Tiesioginiai ieškiniai	73	72	74	48	35
Apeliaciniai skundai	136	161	111	206	168
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	3	5		9	7
Prašymai pateikti nuomonę	1	2	1	3	
Specialios procedūros ²	15	9	8	11	12
Iš viso	632	699	622	713	692
Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių		1	3	2	3

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | „Specialiomis“ laikomos procedūros dėl: nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, bylos atnaujinimo, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimo, turto suvaržymo ir imunitetų.

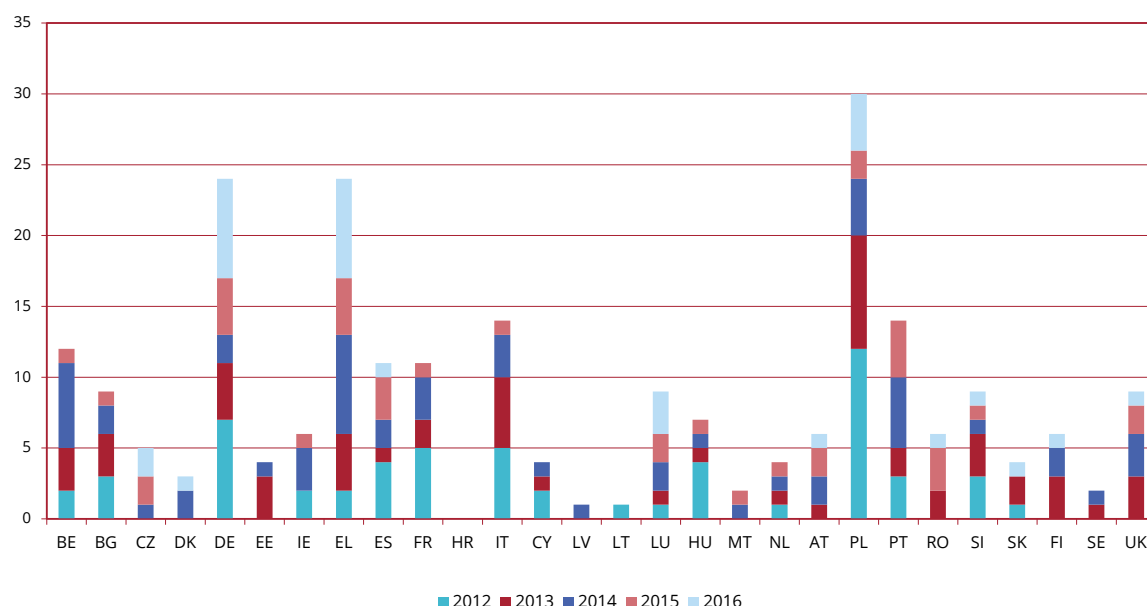
3. IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2016)¹

	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Iš viso	Specialios procedūros
Aplinka	18	11		1	30	
Bendra užsienio ir saugumo politika			7		7	
Bendra žuvininkystės politika	2		1		3	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)			2		2	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	10				10	
Ekonominė ir pinigų politika			1		1	
Energetika	2		1		3	
Europos Sąjungos išorės veiksmai	3		1		4	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...)	2		1		3	
Įmonių teisė	7				7	
Institucinė teisė	2	3	15	1	21	1
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	18		48		66	
Įsisteigimo laisvė	15	1			16	
Konkurencija	12		23		35	
Laisvas asmenų judėjimas	27	1			28	
Laisvas kapitalo judėjimas	4				4	
Laisvas prekių judėjimas	3				3	
Laisvė teikti paslaugas	15				15	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	76				76	
Mokesčiai	68	3			71	
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas			3		3	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	13				13	
Pramonės politika	3				3	
Prekybos politika	6		14		20	
Sąjungos pilietybė	6				6	
Sąjungos teisės principai	9	1	1		11	
Socialinė politika	33				33	
Susipažinimas su dokumentais			3	3	6	
Teisės aktų derinimas	32	2			34	
Transportas	23	9			32	
Valstybės pagalba	10	2	26	1	39	
Vartotojų apsauga	21		2		23	
Viešieji pirkimai	15	1	3		19	
Visuomenės sveikata			1		1	
Žemės ūkis	14		12	1	27	
EB sutartis / SESV	469	34	165	7	675	1
Pareigūnų tarnybos nuostatai		1			1	
Privilegijos ir imunitetai	1				1	1
Procesas			3		3	10
Kita	1	1	3		5	11
IŠ VISO BENDRAI	470	35	168	7	680	12

>>>

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

4. IEŠKINIAI DĖL VALSTYBĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO (2012-2016)¹

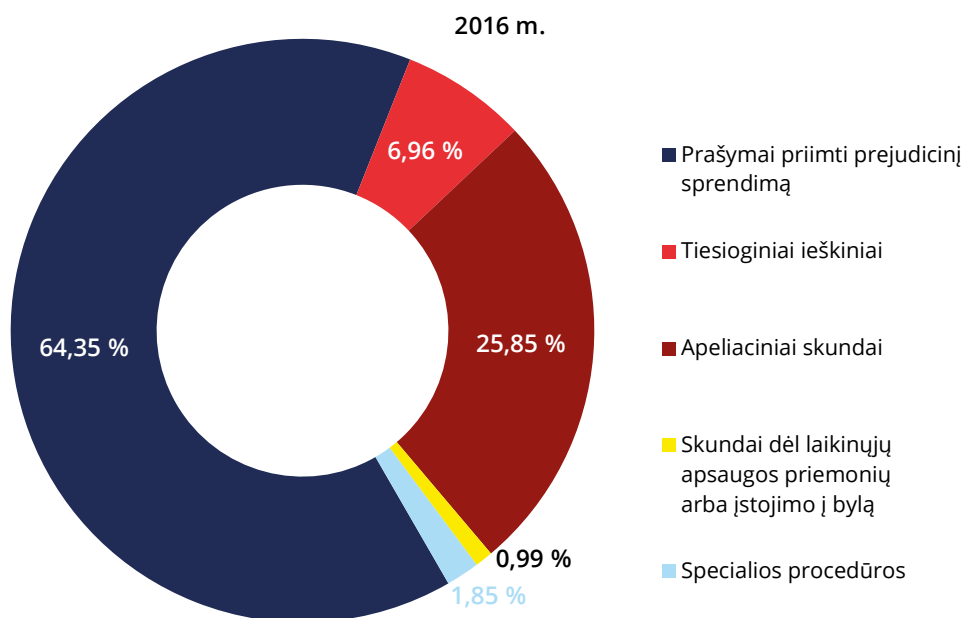

	2012	2013	2014	2015	2016
Belgija	2	3	6	1	
Bulgarija	3	3	2	1	
Čekijos Respublika			1	2	2
Danija			2		1
Vokietija	7	4	2	4	7
Estija		3	1		
Airija	2		3	1	
Graikija	2	4	7	4	7
Ispanija	4	1	2	3	1
Prancūzija	5	2	3	1	
Kroatija					
Italija	5	5	3	1	
Kipras	2	1	1		
Latvija			1		
Lietuva	1				
Liuksemburgas	1	1	2	2	3
Vengrija	4	1	1	1	
Malta			1	1	
Nyderlandai	1	1	1	1	
Austrija		1	2	2	1
Lenkija	12	8	4	2	4
Portugalija	3	2	5	4	
Rumunija		2		3	1
Slovėnija	3	3	1	1	1
Slovakija	1	2			1
Suomija		3	2		1
Švedija		1	1		
Jungtinė Karalystė		3	3	2	1
Iš viso	58	54	57	37	31

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

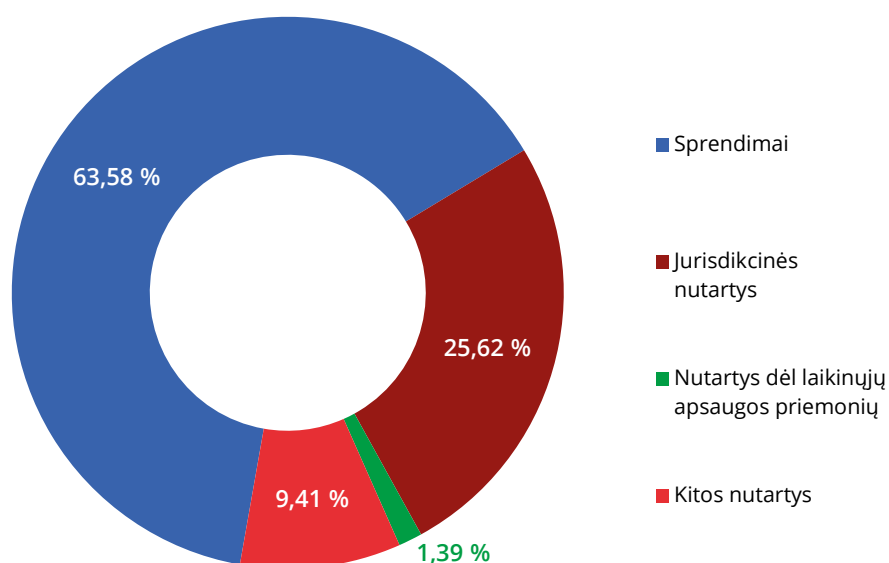
III. BAIGTOS BYLOS

5. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	386	413	476	404	453
Tiesioginiai ieškiniai	70	110	76	70	49
Apeliaciniai skundai	117	155	157	127	182
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	12	5	1	7	7
Prašymai pateikti nuomonę		1	2	1	
Specialios procedūros	10	17	7	7	13
Iš viso	595	701	719	616	704

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

6. SPRENDIMAI, NUTARTYS, NUOMONĖS (2016)¹

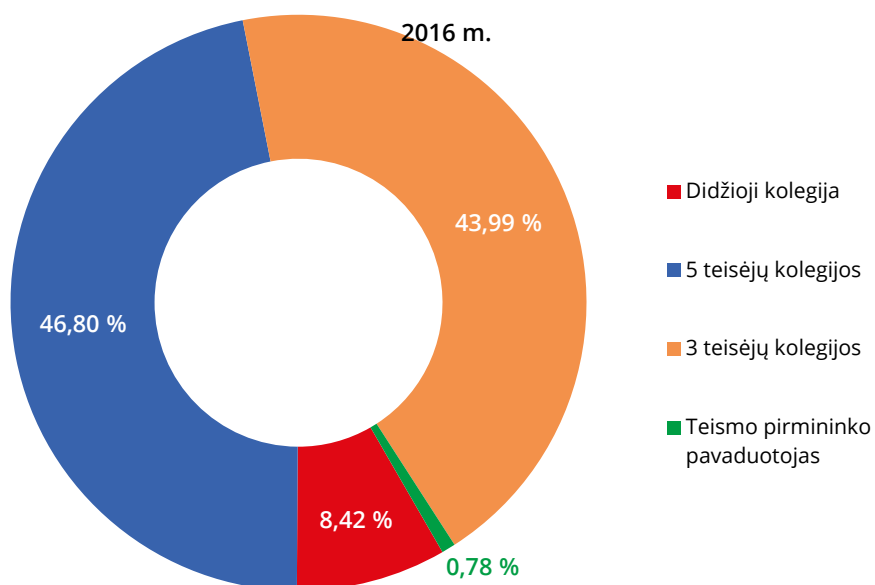
	Sprendimai	Jurisdikcinės nutartys ²	Nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių ³	Kitos nutartys ⁴	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	302	67		39		408
Tiesioginiai ieškiniai	37	1		10		48
Apeliaciniai skundai	73	87	4	9		173
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą			5	2		7
Prašymai pateikti nuomonę						
Specialios procedūros		11		1		12
Iš viso	412	166	9	61	0	648

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3 | Nutartys, priimtose pateikus prašymą pagal SESV 278 ir 279 straipsnius (anksčiau – EB 242 ir 243 straipsniai), SESV 280 straipsnį (anksčiau – EB 244 straipsnis) ar atitinkamas EAEBS nuostatas arba apskundus nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą.

4 | Nutartys dėl proceso užbaigimo, kai byla išbraukiama iš registro, nėra pagrindo priimti sprendimą arba byla perduodama Bendrajam Teismui.

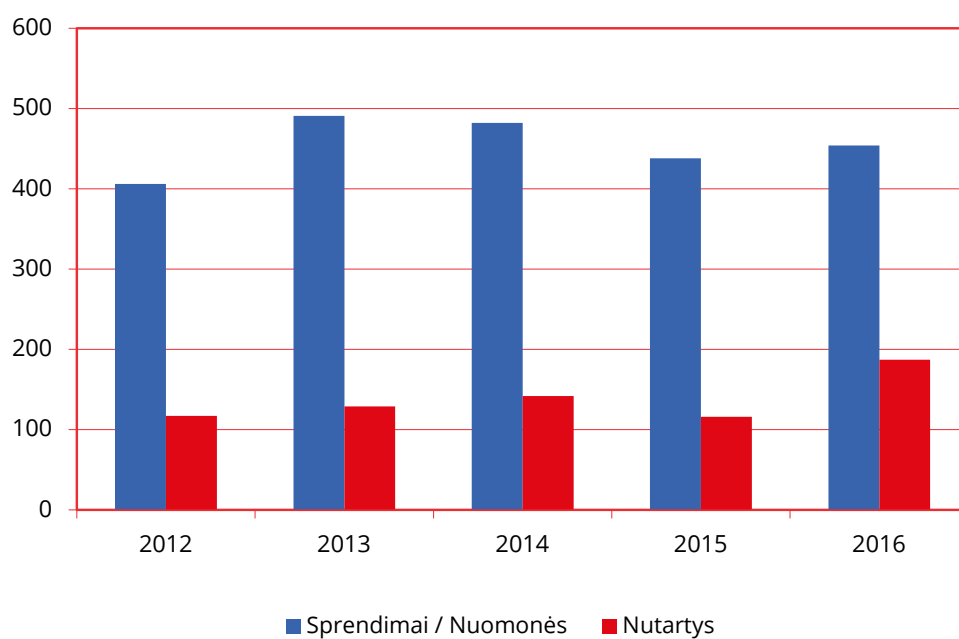
7. TEISMO SUDĖTIS (2012-2016)¹

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Plenarinė sesija	1		1				1		1						
Didžioji kolegija	47		47	52		52	51	3	54	47		47	54		54
5 teisėjų kolegijos	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318	280	20	300
3 teisėjų kolegijos	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182	120	162	282
Teismo pirmininkas		12	12												
Teismo pirmininko pavaduotojas					5	5		1	1		7	7		5	5
Iš viso	406	117	523	491	129	620	482	142	624	438	116	554	454	187	641

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

8. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCINE NUTARTIMI (2012-2016)^{1 2}

	2012	2013	2014	2015	2016
Sprendimai / Nuomonės	406	491	482	438	454
Nutartys	117	129	142	116	187
Iš viso	523	620	624	554	641

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

9. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCINE NUTARTIMI – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2012-2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Aplinka ³	27	35	30	27	53
Aplinka ir vartotojai ³	1				
Bendra užsienio ir saugumo politika	9	12	3	6	11
Bendra žuvininkystės politika			5	3	1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)			5	1	1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	8	12	6	14	5
Ekonominė ir pinigų politika	3		1	3	10
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	3	6	8	4	2
Energetika		1	3	2	
Europos Sąjungos išorės veiksmai	5	4	6	1	5
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...) ²	3	2	5	1	2
Įmonių teisė	1	4	3	1	1
Institucinė teisė	27	31	18	27	20
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	46	43	69	51	80
Įsisteigimo laisvė	6	13	9	17	27
Konkurencija	30	42	28	23	30
Laisvas asmenų judėjimas	18	15	20	13	12
Laisvas kapitalo judėjimas	21	8	6	8	7
Laisvas prekių judėjimas	7	1	10	9	5
Laisvė teikti paslaugas	29	16	11	17	14
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	37	46	51	49	51
Mokesčiai	64	74	52	55	41
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	1		1	3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁴	19	11	21	20	27
Naujų valstybių įstojimas	2				1

>>>

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

Pramonės politika	8	15	3	9	10
Prekybos politika	8	6	7	4	14
Sąjungos pilietybė	8	12	9	4	8
Sąjungos teisės principai	7	17	23	12	13
Socialinė politika	28	27	51	30	23
Susipažinimas su dokumentais	5	6	4	3	4
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1		1	1	
Teisės aktų derinimas	12	24	25	24	16
Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose					1
Transeuropiniai tinklai					1
Transportas	14	17	18	9	20
Turizmas	1				
Užimtumas				1	
Valstybės pagalba	10	34	41	26	26
Vartotojų apsauga ³	9	19	20	29	33
Viešieji pirkimai	12	12	13	14	31
Visuomenės sveikata	1	2	3	5	4
Žemės ūkis	22	33	29	20	13
EB sutartis / SESV	513	601	617	544	626
AE sutartis				1	
Pareigūnų tarnybos nuostatai		5	1	3	
Privilegijos ir imunitetai	3			2	1
Procesas	7	14	6	4	14
Kita	10	19	7	9	15
IŠ VISO BENDRAI	523	620	624	554	641

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

10. BYLOS, BAIGTOS SPRENDIMU, NUOMONE ARBA JURISDIKCIŲ NUTARTIMI – IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2016)¹

	Sprendimai/ Nuomonės	Nutartys ²	Iš viso
Aplinka ⁴	42	11	53
Bendra užsienio ir saugumo politika	11		11
Bendra žuvininkystės politika	1		1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1		1
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	5		5
Ekonominė ir pinigų politika	10		10
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	2		2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	5		5
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu...) ³	2		2
Įmonių teisė	1		1
Institucinė teisė	11	9	20
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	29	51	80
Įsisteigimo laisvė	5	22	27
Konkurencija	23	7	30
Laisvas asmenų judėjimas	11	1	12
Laisvas kapitalo judėjimas	6	1	7
Laisvas prekių judėjimas	5		5
Laisvė teikti paslaugas	11	3	14
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	45	6	51
Mokesčiai	37	4	41
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	2	3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas ⁵	25	2	27
Naujų valstybių įstojimas	1		1

>>>

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2 | Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

4 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

5 | Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

Pramonės politika	10		10
Prekybos politika	10	4	14
Sąjungos pilietybė	7	1	8
Sąjungos teisės principai	10	3	13
Socialinė politika	19	4	23
Susipažinimas su dokumentais	2	2	4
Teisės aktų derinimas	15	1	16
Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose	1		1
Transeuropiniai tinklai	1		1
Transportas	14	6	20
Valstybės pagalba	19	7	26
Vartotojų apsauga ⁴	22	11	33
Viešieji pirkimai	20	11	31
Visuomenės sveikata	2	2	4
Žemės ūkis	11	2	13
EB sutartis / SESV	453	173	626
Privilegijos ir imunitetai	1		1
Procesas		14	14
Kita	1	14	15
IŠ VISO BENDRAI	454	187	641

1| Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

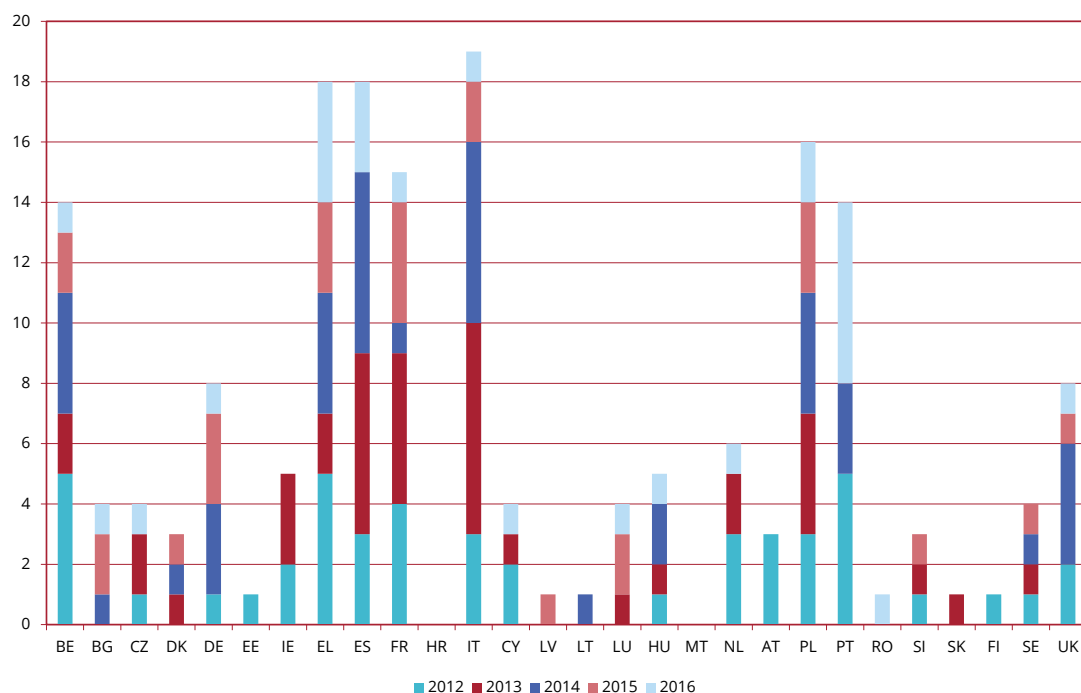
2| Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

3| Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrijų biudžetas“ ir „Bendrijos nuosavi ištekliai“ priskirtos prie rubrikos „Finansinės nuostatos“.

4| Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrika „Aplinka ir vartotojai“ išskaidyta į dvi atskiras rubrikas.

5| Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. gautų bylų klasifikatoriaus rubrikos „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ sujungtos į vieną.

11. SPRENDIMAI DĖL VALSTYBĖS ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO: SPRENDIMO ESMĖ (2012-2016)¹

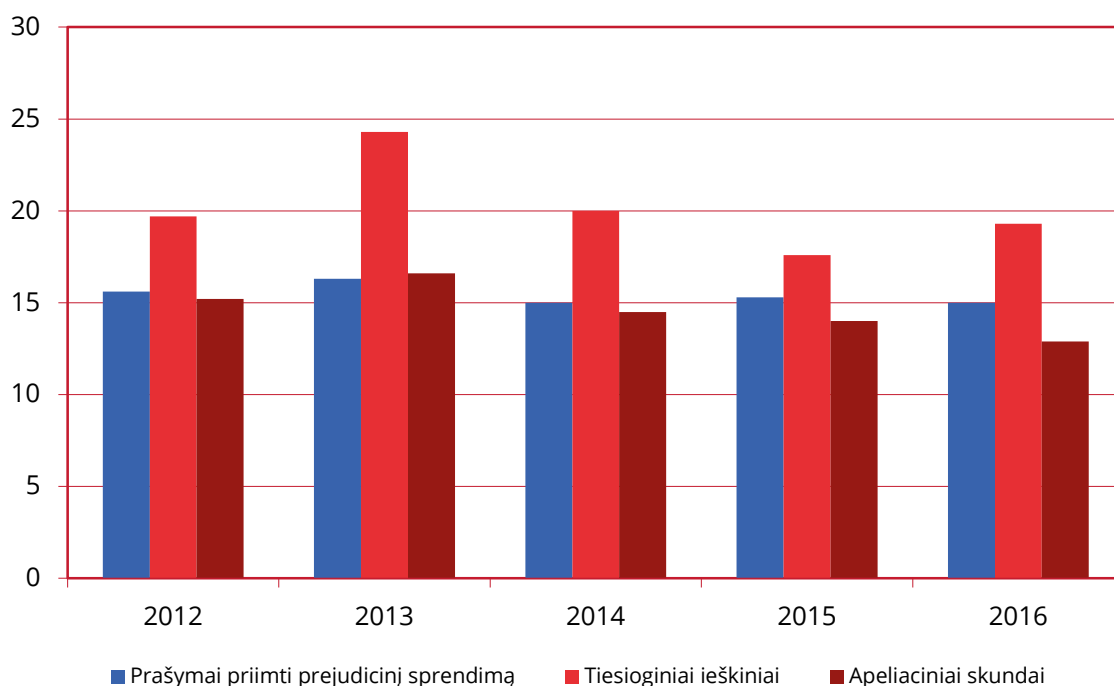

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį	Patenkinti ieškinį	Atmesti ieškinį
Belgija	5	1	2	1	4		2		1	
Bulgarija					1	1	2		1	
Čekijos Respublika	1		2	2					1	
Danija			1	1	1		1			
Vokietija	1	2		2	3	1	3		1	
Estija	1									
Airija	2		3	1				1		
Graikija	5		2	1	4		3		4	
Ispanija	3		6		6				3	
Prancūzija	4		5	3	1		4		1	
Kroatija										
Italija	3		7	1	6		2		1	
Kipras	2		1						1	
Latvija							1			
Lietuva					1					
Liuksemburgas			1	1			2		1	
Vengrija	1		1		2				1	
Malta										1
Nyderlandai	3	1	2	2		1			1	1
Austrija	3			1						1
Lenkija	3		4	2	4		3	1	2	
Portugalija	5			1	3				6	
Rumunija									1	
Slovėnija	1		1				1			
Slovakija		1	1					2		
Suomija	1			2						
Švedija	1		1	1	1		1			
Jungtinė Karalystė	2			1	4		1	1	1	1
Iš viso	47	5	40	23	41	3	26	5	27	4

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

12. PROCESO TRUKMĖ (2012–2016), SKAIČIUOJAMA MĖNESIAIS IR DEŠIMTOSIOMIS MĖNESIO DALIMIS (2012–2016)¹

(SPRENDIMAI IR JURISDIKCIINĖS NUTARTYS)

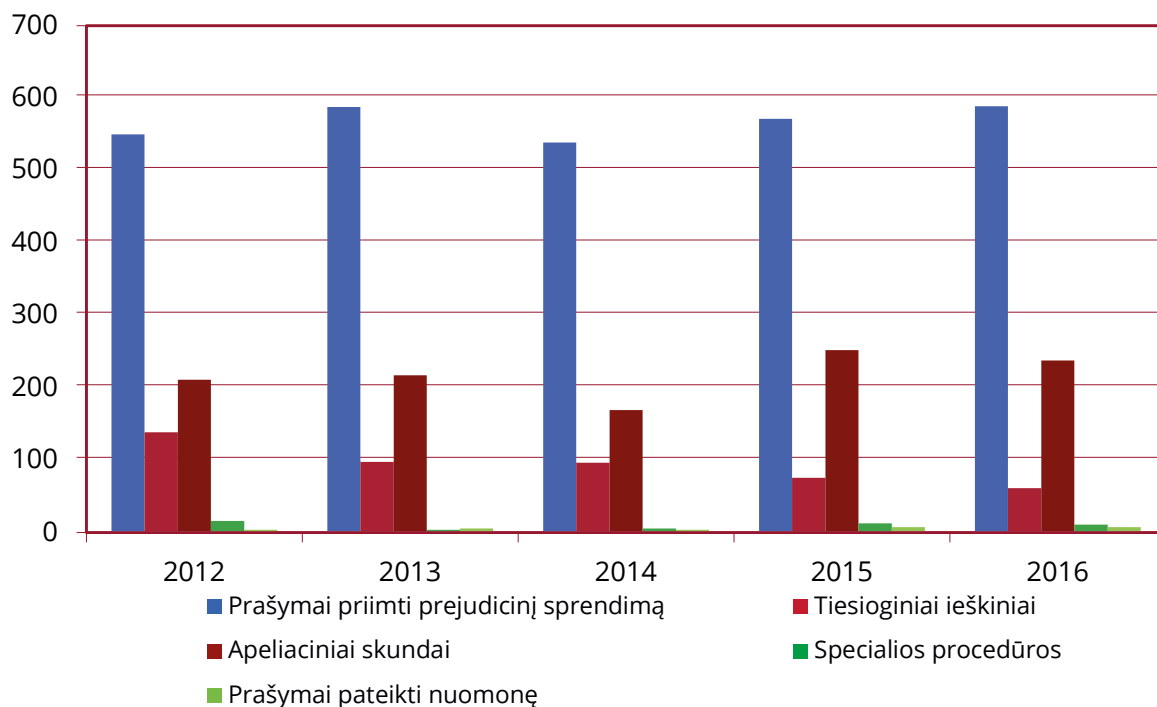

	2012	2013	2014	2015	2016
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	15,6	16,3	15,0	15,3	15,0
Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros	1,9	2,2	2,2	1,9	2,7
Tiesioginiai ieškiniai	19,7	24,3	20,0	17,6	19,3
Apeliaciniai skundai	15,2	16,6	14,5	14,0	12,9

1 | Skaičiuojant proceso trukmę neatsižvelgiama į: bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas arba imtasi parengtinio tyrimo priemonių; nuomones; specialias procedūras (t. y. dėl nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, atlygintinų išlaidų nustatymo, sprendimo ištaisymo, protesto dėl už akių priimto sprendimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, bylos atnaujinimo, pirmojo generalinio advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimo, turto suvaržymo ir imunitetų); bylas, kurios užbaigtos nutartimi dėl bylos išbraukimo iš registro, dėl pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba dėl bylos perdavimo Bendrajam Teismui; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūras arba skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar įstojimo į bylą nagrinėjimo procedūras.

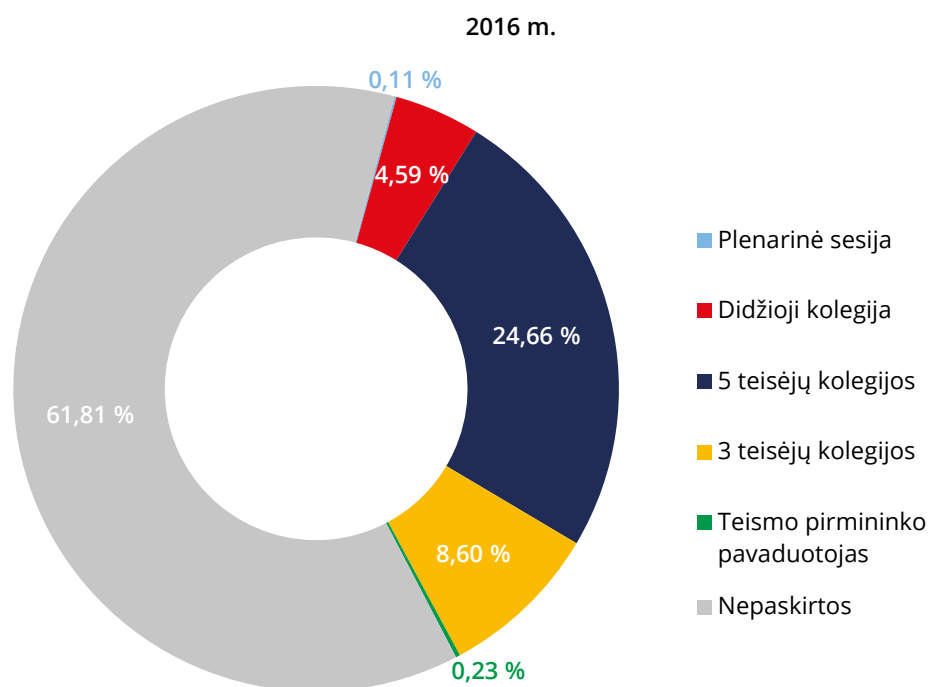
IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

13. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	537	574	526	558	575
Tiesioginiai ieškiniai	134	96	94	72	58
Apeliaciniai skundai	205	211	164	245	231
Specialios procedūros	9	1	2	6	5
Prašymai pateikti nuomonę	1	2	1	3	3
Iš viso	886	884	787	884	872

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

14. TEISMO SUDĖTIS (2012-2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Plenarinė sesija					1
Didžioji kolegija	44	37	33	38	40
5 teisėjų kolegijos	239	190	176	203	215
3 teisėjų kolegijos	42	51	44	54	75
Teismo pirmininko pavaduotojas	1	1		2	2
Nepaskirtos	560	605	534	587	539
Iš viso	886	884	787	884	872

1 | Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

V. KITA

15. PAGREITINTOS PROCEDŪROS (2012-2016)¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Tiesioginiai ieškiniai	1			1						
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	1	5		16	2	10	1	14	2	13
Apeliaciniai skundai		1							1	
Iš viso	2	6	0	17	2	10	1	14	3	13

1 | Bylos, kuriose per atitinkamus metus priimtas sprendimas arba nutartis tenkinti arba atmesti prašymą taikyti pagreitintą procedūrą.

16. PREJUDICINIO SPRENDIMO PRIĖMIMO SKUBOS TVARKA PROCEDŪROS (2012-2016)¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	4	1	2	3	4	1	5	5	8	4
Teisės aktų derinimas						1				
Iš viso	4	1	2	3	4	2	5	5	8	4

1 | Bylos, kuriose per atitinkamus metus priimtas sprendimas tenkinti arba atmesti prašymą taikyti sprendimo priėmimo skubos tvarką procedūrą.

17. LAIKINŲJŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ PROCEDŪROS (2016)¹

	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Sprendimo esmė		
			Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Išbraukti bylą iš registro arba konstatuoti pagrindo priimti sprendimą nebuvimą
Susipažinimas su dokumentais		3	1	1	
Žemės ūkis	1	1	2		
Valstybės pagalba		1	1		
Konkurencija			2	1	
Institucinė teisė		1			1
Aplinka	1	1	2		
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1				1
IŠ VISO BENDRAI	3	7	8	2	2

1 | Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

VI. BENDROJI TEISMINĖS VEIKLOS RAIDA (1952-2016)

18. GAUTOS BYLOS IR SPRENDIMAI

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomonės ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
								>>>

1 | Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.

2 | Skaičius neto.

Metai	Gautos bylos ¹							Sprendimai / Nuomosės ²
	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Tiesioginiai ieškiniai	Apeliaciniai skundai	Skundai dėl laikinių apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinių apsaugos priemonių	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
Iš viso	9 616	8 984	2 063	122	26	20 811	364	11 024

1 | Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.

2 | Skaičius neto.

19. PRAŠYMAI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ (PAGAL VALSTYBĘ NARĘ IR METUS)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos ¹	Iš viso
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4				2										1											7
1966																			1											1
1967	5				11				3							1			3											23
1968	1				4				1		1								2											9
1969	4				11				1		1					1														17
1970	4				21				2		2								3											32
1971	1				18				6		5					1			6											37
1972	5				20				1		4								10											40
1973	8				37				4		5					1			6											61
1974	5				15				6		5								7								1			39
1975	7			1	26				15		14					1			4								1			69
1976	11				28			1	8		12								14								1			75
1977	16			1	30		2		14		7								9								5			84
1978	7			3	46		1		12		11								38								5			123
1979	13			1	33		2		18		19					1			11								8			106
1980	14			2	24		3		14		19								17								6			99
1981	12			1	41				17		11					4			17								5			108
1982	10			1	36				39		18								21								4			129
1983	9			4	36		2		15		7								19								6			98
1984	13			2	38		1		34		10								22								9			129
1985	13				40		2		45		11					6			14								8			139
1986	13			4	18		4	2	1	19	5					1			16								8			91
																														>>>

1| Byla C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

Byla C-196/09, *Miles ir kt.* (Europos mokyklų skundų taryba).

Byla C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos ¹	Iš viso
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18		1							14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9		2							12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17		3							14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18		1							18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3							12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13		1							24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2	5						6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6	6					3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35	2					6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16	7					2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56	7					4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31	8					5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57	4					3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31	3					7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15	1					4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12	1					4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436
2016	26	18	5	12	84	1	6	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		470
Iš viso	820	101	53	184	2300	18	91	178	437	954	8	1388	7	55	45	91	136	3	975	490	108	153	123	17	38	102	126	612	3	9616

1 | Byla C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).
 Byla C-196/09, *Miles ir kt.* (Europos mokyklų skundų taryba).
 Byla C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

20. PRAŠYMAI PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ (PAGAL VALSTYBĘ NARĘ IR TEISMĄ)

			Iš viso
Belgija	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	94	
	Conseil d'État	80	
	Kiti teismai	614	820
Bulgarija	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	17	
	Kiti teismai	82	101
Čekijos Respublika	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	8	
	Nejvyšší správní soud	26	
	Kiti teismai	19	53
Danija	Højesteret	36	
	Kiti teismai	148	184
Vokietija	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	213	
	Bundesverwaltungsgericht	120	
	Bundesfinanzhof	313	
	Bundesarbeitsgericht	37	
	Bundessozialgericht	76	
	Kiti teismai	1 540	2 300
Estija	Riigikohus	7	
	Kiti teismai	11	18
Airija	Supreme Court	30	
	High Court	28	
	Kiti teismai	33	91
Graikija	Άρειος Πάγος	11	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	57	
	Kiti teismai	110	178
Ispanija	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	71	
	Kiti teismai	365	437
Prancūzija	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	122	
	Conseil d'État	110	
	Kiti teismai	721	954

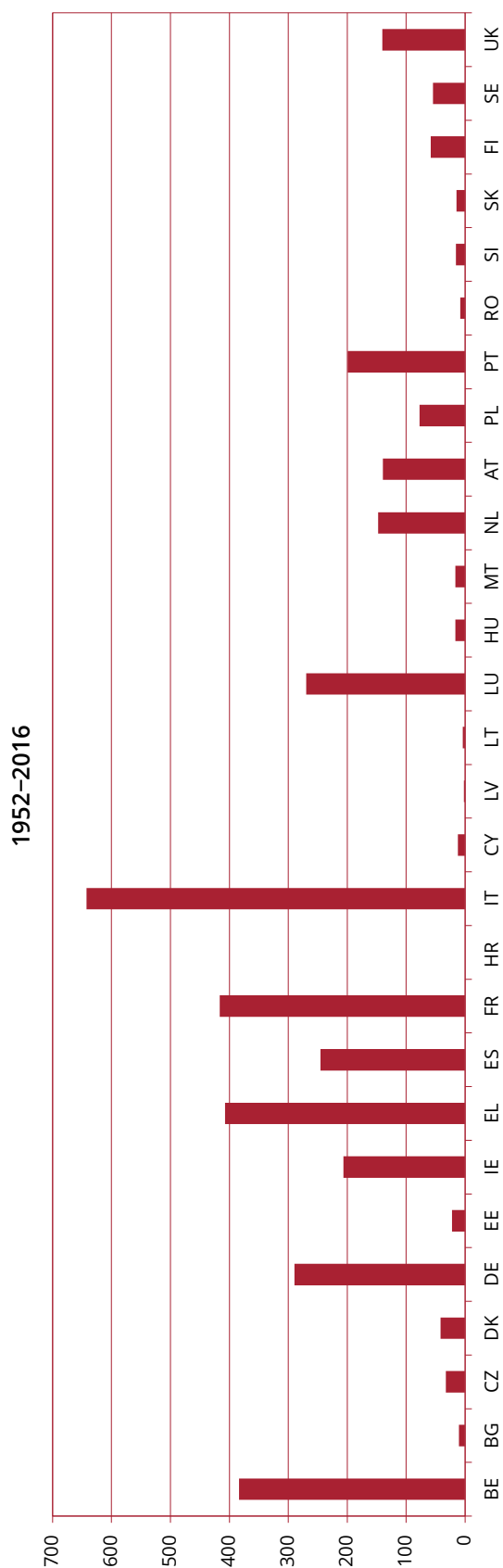
Kroatija	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Kiti teismai	8	8
Italija	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	141	
	Consiglio di Stato	134	
	Kiti teismai	1 111	1 388
Kipras	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Kiti teismai	3	7
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Kiti teismai	34	55
Lietuva	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	16	
	Vyriausiasis administracinis teismas	17	
	Kiti teismai	11	45
Liuksemburgas	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	28	
	Kiti teismai	35	91
Vengrija	Kúria	23	
	Fővárosi Ítéltábla	6	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Kiti teismai	105	136
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Kiti teismai	3	3
Nyderlandai	Hoge Raad	278	
	Raad van State	109	
	Centrale Raad van Beroep	63	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	156	
	Tariefcommissie	35	
	Kiti teismai	334	975
Austrija	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	115	
	Verwaltungsgerichtshof	96	
	Kiti teismai	274	490

Lenkija	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	15	
	Naczelny Sąd Administracyjny	40	
	Kiti teismai	52	108
Portugalija	Supremo Tribunal de Justiça	8	
	Supremo Tribunal Administrativo	59	
	Kiti teismai	86	153
Rumunija	Înalta Curte de Casație și Justiție	11	
	Curtea de Apel	64	
	Kiti teismai	48	123
Slovėnija	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	11	
	Kiti teismai	5	17
Slovakija	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	15	
	Kiti teismai	23	38
Suomija	Korkein oikeus	19	
	Korkein hallinto-oikeus	50	
	Työtuomioistuin	3	
	Kiti teismai	30	102
Švedija	Högsta Domstolen	21	
	Högsta förvaltningsdomstolen	8	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Kiti teismai	88	126
Jungtinė Karalystė	House of Lords	40	
	Supreme Court	10	
	Court of Appeal	83	
	Kiti teismai	479	612
Kita	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	2	
	Europos mokyklų skundų taryba ²	1	3
Iš viso			9 616

1 | Byla C-265/00, *Campina Melkunie*.
Byla C-169/15, *Montis Design*.

2 | Byla C-196/09, *Miles ir kt.*

21. VALSTYBĖMS NARĖMS PAREIŠTI IEŠKINIAI DĖL ĮSIPAREIGOJIMŲ NEĮVYKDYMO

BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Iš viso
383	9	32	41	289	22	407	245	416	0	642	12	1	3	269	16	16	147	139	77	199	7	15	14	58	54	140	3 859

VII. TEISINGUMO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA (2015-2016)

Veiksmų rūšis	2015	2016
Į kanceliarijos registrą įtrauktų dokumentų skaičius	89 328	93 215
Procesinių dokumentų, pateiktų per <i>e-Curia</i> , procentinė dalis	69 %	75 %
Surengtų ir įvykusių žodinio nagrinėjimo teismo posėdžių skaičius	256	270
Surengtų ir įvykusių teismo posėdžių, kuriuose skelbiama išvada, skaičius	239	319
Šalims įteiktų teismo sprendimų, nuomonių ir nutarčių, kuriomis užbaigtas bylos nagrinėjimas, skaičius	570	645
Teismo posėdžio (žodinis bylos nagrinėjimas, išvados ir teismo sprendimai) protokolų skaičius	894	1001
Pranešimų OL apie gautas bylas skaičius	639	660
Pranešimų OL apie baigtas bylas skaičius	546	522

E | TEISINGUMO TEISMO SUDĖTIS

(2016 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

pirmasis generalinis advokatas M. Wathelet; kolegijų pirmininkai T. von Danwitz ir M. Ilešič; Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano; Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts; kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta; kolegijų pirmininkai L. Bay Larsen ir J. L. da Cruz Vilaça.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai A. Borg Barthet ir A. Rosas; kolegijos pirmininkas M. Vilaras; kolegijos pirmininkė M. Berger; kolegijos pirmininkas E. Juhász; kolegijos pirmininkė A. Prechal; kolegijos pirmininkas E. Regan; generalinė advokatė J. Kokott.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėja C. Toader; teisėjas J.-C. Bonichot, generalinis advokatas P. Mengozzi; teisėjai E. Levits ir J. Malenovský; generalinė advokatė E. Sharpston; generalinis advokatas Y. Bot; teisėjas A. Arabadjev.

Ketvirtoje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjas F. Biltgen; generalinis advokatas N. Wahl; teisėjai C. G. Fernlund, D. Šváby, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. Vajda ir S. Rodin.

Penktoje eilėje iš kairės į dešinę:

generaliniai advokatai M. Bobek, M. Campos Sánchez-Bordona ir M. Szpunar; teisėja K. Jürimäe; teisėjas C. Lycourgos, generaliniai advokatai H. Saugmandsgaard Øe ir E. Tachev; kancleris A. Calot Escobar.

1. TEISINGUMO TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2016 M.

2016 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 16 d. iki 2021 m. spalio 6 d. generaliniu advokatu paskyrė Evgeni Tanchev¹.

.

1 | Laikantis rotacijos principo Bulgarijos pilietybę turintis E. Tanchev pakeitė Suomijos pilietybę turintį N. Jääskinen, kurio kadencija baigėsi 2015 m. spalio 7 d.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

NUO 2016 M. SAUSIO 1 D. IKI 2016 M. SPALIO 6 D.

Teisingumo Teismo pirmininkas K. LENAERTS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. TIZZANO
Pirmosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Antrosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Trečiosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Penktosios kolegijos pirmininkas J. L. da CRUZ VILAÇA
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Šeštosios kolegijos pirmininkas A. ARABADJIEV
Septintosios kolegijos pirmininkė C. TOADER
Aštuntosios kolegijos pirmininkas D. ŠVÁBY
Dešimtosios kolegijos pirmininkas F. BILTGEN
Devintosios kolegijos pirmininkas C. LYCOURGOS
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas J.-C. BONICHOT
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėja M. BERGER
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C.G. FERNLUND
Teisėjas C. VAJDA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas S. RODIN
Teisėja K. JÜRIMÄE
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Generalinis advokatas M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Teisėjas M. VILARAS
Teisėjas E. REGAN
Generalinis advokatas H. Saugmandsgaard ØE
Generalinis advokatas M. BOBEK
Generalinis advokatas E. TANCHEV

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

NUO 2016 M. SPALIO 7 D. IKI 2016 M. GRUODŽIO 31 D.

Teisingumo Teismo pirmininkas K. LENAERTS
Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. TIZZANO
Pirmosios kolegijos pirmininkė R. SILVA DE LAPUERTA
Antrosios kolegijos pirmininkas M. ILEŠIČ
Trečiosios kolegijos pirmininkas L. BAY LARSEN
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von DANWITZ
Penktosios kolegijos pirmininkas J. L. da CRUZ VILAÇA
Pirmasis generalinis advokatas M. WATHELET
Devintosios kolegijos pirmininkas E. JUHÁSZ
Dešimtosios kolegijos pirmininkė M. BERGER
Septintosios kolegijos pirmininkė A. PRECHAL
Aštuntosios kolegijos pirmininkas M. VILARAS
Šeštosios kolegijos pirmininkas E. REGAN
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas E. LEVITS
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Generalinis advokatas Y. BOT
Teisėjas J.-C. BONICHOT
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS
Teisėjas C.G. FERNLUND
Teisėjas C. VAJDA
Generalinis advokatas N. WAHL
Teisėjas S. RODIN
Teisėjas F. BILTGEN
Teisėja K. JÜRIMÄE
Generalinis advokatas M. SZPUNAR
Teisėjas C. LYCOURGOS
Generalinis advokatas M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Generalinis advokatas H. Saugmandsgaard ØE
Generalinis advokatas M. BOBEK
Generalinis advokatas E. TANCHEV

Kanceleris A. CALOT ESCOBAR

3. BUVĘ TEISINGUMO TEISMO NARIAI

(pagal pareigų ėjimo pradžios datą)

TEISĖJAI

Massimo PILOTTI, teisėjas (1952–1958 m.), pirmininkas (1952–1958 m.)
Petrus SERRARENS, teisėjas (1952–1958 m.)
Otto RIESE, teisėjas (1952–1963 m.)
Louis DELVAUX, teisėjas (1952–1967 m.)
Jacques RUEFF, teisėjas (1952–1959 m. ir 1960–1962 m.)
Charles Léon HAMMES, teisėjas (1952–1967 m.), pirmininkas (1964–1967 m.)
Adrianus VAN KLEFFENS, teisėjas (1952–1958 m.)
Maurice LAGRANGE, generalinis advokatas (1952–1964 m.)
Karl ROEMER, generalinis advokatas (1953–1973 m.)
Rino ROSSI, teisėjas (1958–1964 m.)
Nicola CATALANO, teisėjas (1958–1962 m.)
Andreas Matthias DONNER, teisėjas (1958–1979 m.), pirmininkas (1958–1964 m.)
Alberto TRABUCCHI, teisėjas (1962–1972 m.), vėliau – generalinis advokatas (1973–1976 m.)
Robert LECOURT, teisėjas (1962–1976 m.), pirmininkas (1967–1976 m.)
Walter STRAUSS, teisėjas (1963–1970 m.)
Riccardo MONACO, teisėjas (1964–1976 m.)
Joseph GAND, generalinis advokatas (1964–1970 m.)
Josse J. MERTENS de WILMARS, teisėjas (1967–1984 m.), pirmininkas (1980–1984 m.)
Pierre PESCATORE, teisėjas (1967–1985 m.)
Hans KUTSCHER, teisėjas (1970–1980), pirmininkas (1976–1980 m.)
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, generalinis advokatas (1970–1972 m.)
Henri MAYRAS, generalinis advokatas (1972–1981 m.)
Cearbhall O'DALAIGH, teisėjas (1973–1974 m.)
Max SØRENSEN, teisėjas (1973–1979 m.)
Jean-Pierre WARNER, generalinis advokatas (1973–1981 m.)
Alexander J. MACKENZIE STUART, teisėjas (1973–1988 m.), pirmininkas (1984–1988 m.)
Gerhard REISCHL, generalinis advokatas (1973–1981 m.)
Aindrias O'KEEFFE, teisėjas (1974–1985 m.)
Francesco CAPOTORTI, teisėjas (1976), vėliau – generalinis advokatas (1976–1982 m.)
Giacinto BOSCO, teisėjas (1976–1988 m.)
Adolphe TOUFFAIT, teisėjas (1976–1982 m.)
Thijmen KOOPMANS, teisėjas (1979–1990 m.)
Ole DUE, teisėjas (1979–1994 m.), pirmininkas (1988–1994 m.)
Ulrich EVERLING, teisėjas (1980–1988 m.)
Alexandros CHLOROS, teisėjas (1981–1982 m.)
Sir Gordon SLYNN, generalinis advokatas (1981–1988 m.), vėliau – teisėjas (1988–1992 m.)
Pieter VERLOREN van THEMAAT, generalinis advokatas (1981–1986 m.)
Simone ROZÈS, generalinė advokatė (1981–1984 m.)
Fernand GRÉVISSE, teisėjas (1981–1982 m. ir 1988–1994 m.)
Kai BAHLMANN, teisėjas (1982–1988)
G. Federico MANCINI, generalinis advokatas (1982–1988 m.), vėliau – teisėjas (1988–1999 m.)
Yves GALMOT, teisėjas (1982–1988 m.)
Constantinos KAKOURIS, teisėjas (1983–1997 m.)

Carl Otto LENZ, generalinis advokatas (1984–1997 m.)
Marco DARMON, generalinis advokatas (1984–1994 m.)
René JOLIET, teisėjas (1984–1995 m.)
Thomas Francis O'HIGGINS, teisėjas (1985–1991 m.)
Fernand SCHOCKWEILER, teisėjas (1985–1996 m.)
Jean MISCHO, generalinis advokatas (1986–1991 m. ir 1997–2003 m.)
José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, teisėjas (1986–2000 m.)
José Luís da CRUZ VILAÇA, generalinis advokatas (1986–1988 m.)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS, teisėjas (1986–2003 m.), pirmininkas (1994–2003 m.)
Manuel DIEZ de VELASCO, teisėjas (1988–1994 m.)
Manfred ZULEEG, teisėjas (1988–1994 m.)
Walter VAN GERVEN, generalinis advokatas (1988–1994 m.)
Francis Geoffrey JACOBS, generalinis advokatas (1988–2006 m.)
Giuseppe TESAURO, generalinis advokatas (1988–1998 m.)
Paul Joan George KAPTEYN, teisėjas (1990–2000 m.)
Claus Christian GULMANN, generalinis advokatas (1991–1994 m.), vėliau – teisėjas (1994–2006 m.)
John L. MURRAY, teisėjas (1991–1999 m.)
David Alexander Ogilvy EDWARD, teisėjas (1992–2004 m.)
Antonio Mario LA PERGOLA, teisėjas (1994 ir 1999–2006 m.), generalinis advokatas (1995–1999 m.)
Georges COSMAS, generalinis advokatas (1994–2000 m.)
Jean-Pierre PUISSOCHET, teisėjas (1994–2006 m.)
Philippe LÉGER, generalinis advokatas (1994–2006 m.)
Günter HIRSCH, teisėjas (1994–2000 m.)
Michael Bendik ELMER, generalinis advokatas (1994–1997 m.)
Peter JANN, teisėjas (1995–2009 m.)
Hans RAGNEMALM, teisėjas (1995–2000 m.)
Leif SEVÓN, teisėjas (1995–2002 m.)
Nial FENNELLY, generalinis advokatas (1995–2000 m.)
Melchior WATHELET, teisėjas (1995–2003 m.)
Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER, generalinis advokatas (1995–2009 m.)
Romain SCHINTGEN, teisėjas (1996–2008 m.)
Krateros IOANNOU, teisėjas (1997–1999 m.)
Siegbert ALBER, generalinis advokatas (1997–2003 m.)
Antonio SAGGIO, generalinis advokatas (1998–2000 m.)
Vassilios SKOURIS, teisėjas (1999–2015 m.), pirmininkas (2003–2015 m.)
Fidelma O'KELLY MACKEN teisėja (1999–2004 m.)
Ninon COLNERIC, teisėja (2000–2006 m.)
Stig von BAHR, teisėjas (2000–2006 m.)
José Narciso da CUNHA RODRIGUES, teisėjas (2000–2012 m.)
Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, teisėjas (2000–2010 m.)
Leendert A. GEELHOED, generalinis advokatas (2000–2006 m.)
Christine STIX-HACKL, generalinė advokatė (2000–2006 m.)
Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, generalinis advokatas (2003–2009 m.)
Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, teisėjas (2004–2012 m.)
Jerzy MAKARCZYK, teisėjas (2004–2009 m.)
Pranas KÜRIS, teisėjas (2004–2010 m.)
Georges ARETIS, teisėjas (2004–2014 m.)
Ján KLUČKA, teisėjas (2004–2009 m.)
Uno LÖHMUS, teisėjas (2004–2013 m.)

Aindrias Ó CAOIMH, teisėjas (2004–2015 m.)
Pernilla LINDH, teisėja (2006–2011 m.)
Ján MAZÁK, generalinis advokatas (2006–2012 m.)
Verica TRSTENJAK, generalinė advokatė (2006–2012 m.)
Jean-Jacques KASEL, teisėjas (2008–2013 m.)
Niilo JÄÄSKINEN, generalinis advokatas (2009–2015 m.)
Pedro CRUZ VILLALÓN, generalinis advokatas (2009–2015 m.)

PIRMININKAI

Massimo PILOTTI (1952–1958 m.)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964 m.)
Charles Léon HAMMES (1964–1967 m.)
Robert LECOURT (1967–1976 m.)
Hans KUTSCHER (1976–1980 m.)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984 m.)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988 m.)
Ole DUE (1988–1994 m.)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS (1994–2003 m.)
Vassilios SKOURIS (2003–2015 m.)

KANCLERIAI

Albert VAN HOUTTE (1953–1982 m.)
Paul HEIM (1982–1988 m.)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994 m.)
Roger GRASS (1994–2010 m.)

II SKYRIUS

BENDRASIS TEISMAS

A | BENDROJO TEISMO VEIKLA 2016 M.

Parengė pirmininkas **Marc JAEGER**

2016 m. Bendrajam Teismui buvo daugelio didelių pasikeitimų metai. Be teismo sudėties atnaujinimo, atliekamo kas trejus metus, buvo įgyvendinama institucijos struktūros reforma, kurią vykdant per du pirmuosius etapus padidintas Bendrojo Teismo teisėjų skaičius¹, panaikintas Tarnautojų teismas ir Bendrajam Teismui perduota jurisdikcija kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus². Išsamiais svarstymais, kuriems vadovavo teisėjai, palaikydami glaudžius ryšius su Bendrojo Teismo kanceliarija ir institucijos tarnybomis, buvo siekiama pagrindinio tikslo – pritaikyti organizaciją išplėsto teismo poreikiams, tuo pačiu išsaugant efektyvumo ir kokybės pasiekimus, kurie yra beveik dešimt metų vykdomų vidaus reformų rezultatas. Su šiais naujais ištekliais Bendrasis Teismas padėjo naujus pamatus siekdamas pasiruošti ir įveikti iššūkius, kuriuos jis sau užsibrėžė atsižvelgdamas į teisėjų skaičiaus didinimą: greitas sprendimų priėmimas, kokybiška, nuosekli ir autoritetinga jurisprudencija.

1. ORGANIZACIJA

Pirmiausia, kiek tai susiję su sudėtimi, į teismą atvyko 22 nauji nariai (o tai sudaro lygiai pusę šiuo metu pareigas einančių narių), dėl to reikėjo atlikti nemažai veiksmų tam, kad būtų užtikrintas darnus ir greitas naujų kabinetų integravimas (įdarbinimai, darbo vietų parengimas, bylų suskirstymas iš naujo, personalo apmokymas, informacinių sistemų atnaujinimas ir t. t.).

Šešioliką iš šių teisėjų buvo paskirti per pirmuosius Bendrojo Teismo reformos etapus pagal planą, sudarytą atsižvelgiant į su teisėjų paskyrimu susijusio sprendimų priėmimo proceso reikalavimus. Taigi pareigas pradėjo eiti:

- 2016 m. balandžio 13 d. – C. Iliopoulos, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, D. Spielmann, V. Valančius, Z. Csehi, N. Póltorak ir A. Marcoulli (pirmasis reformos etapas);
- 2016 m. birželio 8 d. – P. G. Xuereb, F. Schalin ir I. Reine (pirmasis reformos etapas);
- 2016 m. rugsėjo 19 d.:
 - J. Passer (pirmasis reformos etapas);
 - E. Perillo, R. Barents, J. Svenningsen, M. J. Costeira ir A. Kornezov (antrasis reformos etapas).

1] 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, 2015, p. 14). Pagal Reglamentą 2015/2422 Bendrojo Teismo teisėjų skaičius didinamas trimis etapais. Per pirmąjį etapą turėjo būti paskirti dvylika papildomų teisėjų nuo 2015 m. gruodžio 25 d. Per antrąjį etapą, panaikinus Tarnautojų teismą, turėjo būti paskirti septyni papildomi teisėjai nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. Galiausiai per trečiąjį etapą turi būti paskirti paskutiniai devyni papildomi teisėjai nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. ir taip teisėjų skaičius padidės iki 56.

2] 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus (OL L 200, 2016, p. 137). Be to, dėl Sąjungos viešosios tarnybos ginčų nagrinėjimo ypatumų buvo būtina pakeisti Bendrojo Teismo procedūros reglamentą (OL L 217, 2016, p. 73).

Be to, kas trejus metus atnaujinant teismo sudėtį, į teismą atvyko šeši kiti teisėjai: R. da Silva Passos, P. Nihoul, B. Berke, U. Öberg, O. Spineanu-Matei ir K. Kowalik-Bańczyk buvo paskirti ir pakeitė atitinkamai M. E. Martins Ribeiro, F. Dehousse, O. Czúcz, C. Wetter, A. Popescu ir I. Wiszniewska-Białecka.

Į Bendrąjį Teismą, kurį šiuo metu sudaro 44 teisėjai³, dar turės atvykti trys teisėjai, kurie turi būti paskirti (vienas pagal pirmąjį reformos etapą, kiti du – pagal antrąjį), kad būtų pasiektas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 48 straipsnyje 2016–2019 laikotarpiui numatytas teisėjų skaičius – 47 teisėjai, o 2019 m. galiausiai turi įvykti trečiasis, paskutinis reformos etapas, kuriame turėtų būti paskirti devyni papildomi teisėjai.

Be to, kalbant apie Bendrojo Teismo struktūrą, pažymėtina, kad jis pakeitė vidaus organizavimo principą, taikytą nuo 2007 m. rugsėjo mėn. iki 2016 m. rugsėjo mėn. Šiuo metu Bendrąjį Teismą sudaro devynios penkių teisėjų kolegijos, posėdžiaujančios dviem skirtingomis trijų teisėjų sudėtimis, kurioms pirmininkauja kolegijos pirmininkas, arba penkių teisėjų sudėtimi⁴.

Galima kalbėti apie Bendrojo Teismo funkcionavimą, pabrėžtina, kad buvo sukurtos sąlygos užtikrinti pusiausvyrą tarp efektyvumo ir koordinavimo. Taigi, nors įprasta teismo sudėtis ir toliau lieka trijų teisėjų kolegija, nauja struktūra siekiama supaprastinti bylų perdavimą penkių teisėjų kolegijoms, supaprastinti pareigų negalinčio vykdyti teisėjų pakeitimą toje pačioje kolegijoje ir patikėti pirmininko pavaduotojui bei kolegijų pirmininkams svarbesnį vaidmenį koordinuojant jurisprudenciją ir užtikrinant jos darną.

Be to, kas trejus metus atnaujinant teismo sudėtį, teismas laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo mėn. iki 2019 m. rugpjūčio mėn. turėjo išsirinkti pirmininką, pirmininko pavaduotoją ir kolegijų pirmininkus. M. Jaeger ir M. van der Woude buvo išrinkti atitinkamai Bendrojo Teismo pirmininku ir pirmininko pavaduotoju, o I. Pelikánová, M. Prek, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen, D. Gratsias, G. Berardis, V. Tomljenović, A. M. Collins ir S. Gervasoni – kolegijų pirmininkais.

2. TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

Iš 2016 m. teisminės veiklos statistikos analizės matyti iš esmės du dalykai: viena vertus, padidėjo gautų ir dar neišnagrinėtų bylų skaičius, kita vertus, gerokai sumažėjo teismo proceso trukmė.

Gautų bylų skaičius padidėjo 17 % nuo 831 bylos 2015 m. iki 974 bylų 2016 m. daugiausia dėl to, kad buvo perduota jurisdikcija kaip pirmajai instancijai spręsti ginčus Sąjungos viešosios tarnybos srityje (vien tokių bylų buvo 163)⁵. Dar neišnagrinėtų bylų skaičius augo panašiai – nuo 1 267 bylų 2015 m. iki 1 486 bylų 2016 m. Teismo produktyvumas gerėja nuo 2013 m., t. y. išnagrinėtų bylų skaičius yra vienas iš trijų didžiausių nuo teismo įsteigimo (755 išnagrinėtos bylos). Palyginti su 2015 ir 2014 m., pastebimą sumažėjimą galima paaiškinti neišnagrinėtų bylų likučio mažinimu (ypač 2015 m.), kas trejus metus vykstančiu teismo sudėties atnaujinimu ir teismo vidine reorganizacija, kuri buvo būtina dėl naujų teisėjų, negalinčių regimai ir iš esmės prisidėti prie teismo produktyvumo pirmaisiais savo kadencijos mėnesiais, integravimo.

Tuo pat metu svarbus teismo darbo efektyvumo rodiklis, t. y. proceso trukmė, toliau gerėja. Nuo 2013 m. stebima bylų nagrinėjimo trukmės mažėjimo tendencija vėl pasitvirtino; bendras trukmės vidurkis (atsižvelgiant

3| 2016 m. gruodžio 31 d.

4| Laikant paskutinių trijų teisėjų, kurie turi būti paskirti, atvykimo, trys iš devynių kolegijų laikinai sudarytos iš keturių teisėjų; jos gali posėdžiauti dviem trijų teisėjų sudėtimis, arba penkių teisėjų sudėtimi – tokiu atveju papildomas teisėjas, siekiant papildyti kolegijos sudėtį, paskiriamas iš kitos kolegijos.

5| Tarnautojų teismas veikė iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. Dėl jo veiklos apžvalgos žr. III skirsnį „Tarnautojų teismas“.

į visas priimant sprendimą ar nutartį išspręstų bylų rūšis) yra 18,7 mėn., t. y. sumažėjo 1,9 mėn., palyginti su 2015 m., ir 8,2 mėn., palyginti su 2013 m.

Be to, pažymėtina, kad dėl, be kita ko, Bendrojo Teismo reorganizavimo ir naujų galimybių, kurių suteikė jo reformos įgyvendinimas, bylų, perduotų penkių teisėjų kolegijoms, skaičius 2016 m. buvo 29, o vidutinis metinis tokių perduotų bylų skaičius 2010–2015 m. buvo mažiau nei 9 bylos per metus.

Galiausiai bylų skaičiaus pokyčiui turėjo įtakos toliau didėjantis intelektinės nuosavybės bylų skaičius (+ 11 %), jurisdikcijos kaip pirmajai instancijai spręsti Sąjungos viešosios tarnybos bylas perdavimas (rugsėjo 1 d. Tarnautojų teismas perdavė 123 ieškinius, o iki 2016 m. gruodžio 31 d. pareikšta 40 naujų ieškinų, taigi iš viso 163 bylos, t. y. beveik 17 % gautų bylų), su ribojamosiomis priemonėmis susijusių bylų skaičiaus santykinis sumažėjimas (2016 m. gautos 28 bylos), išlikęs didelis bylų dėl valstybės pagalbos, be kita ko, susijusių su valstybių narių mokesčiais, skaičius (76 bylos) ir atsiradusi nauja ginčų rūšis, susijusi su riziką ribojančios priežiūros taisyklių taikymu kredito įstaigoms.

Tolesnė metinio pranešimo dalis, parengta Bendrojo Teismo pirmininko pavaduotojo, skirta svarbiai 2016 m. jurisprudencijai. Iš jos matyti labai didelė mūsų teismui įvertinti pateiktų klausimų įvairovė, o kartais sudėtingumas, ir jam, kaip teisės į veiksmingą teisminę gynybą ir kartu teisinės Sąjungos garantui, skirtas pagrindinis vaidmuo.

B | 2016 M. BENDROJO TEISMO JURISPRUDENCIJA

I. TEISMO PROCESAS

PAGAL SESV 263 STRAIPSNĮ PAREIKŠTŲ IEŠKINIŲ PRIIMTINUMAS

2016 m. nagrinėdamas bylas Bendrasis Teismas turėjo galimybę pateikti savo poziciją, be kita ko, dėl ieškinio formos reikalavimų ir terminų laikymosi bei dėl akto, dėl kurio galima pareikšti ieškinį, teisės pareikšti ieškinį ir reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, sąvokų.

1. AKTO, DĖL KURIO GALIMA PAREIKŠTI IEŠKINĮ, SĄVOKA

2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Italija / Komisija* (T-353/14 ir T-17/15, pateiktas apeliacinis skundas¹, [EU:T:2016:495](#)) Bendrasis Teismas galėjo patikslinti akto, dėl kurio galima pareikšti ieškinį dėl panaikinimo, kaip jis suprantamas pagal SESV 263 straipsnį, sąvoką. Šis sprendimas buvo priimtas išnagrinėjus sujungtas bylas, kurios buvo pradėtos dviem prašymais panaikinti du Europos personalo atrankos tarnybos (EPSO)² paskelbtus pranešimus apie konkursą. Europos Komisija pateikė nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą, motyvuodama tuo, kad iš esmės ginčijami pranešimai yra arba patvirtinamieji aktai, arba aktai, kuriais tiesiog įgyvendinamos viešiesiems konkursams taikytinos bendrosios taisyklės³ ir administracijos vadovų kolegijos patvirtintos kalbų vartojimo EPSO konkursuose bendrosios gairės, įtvirtintos minėtų bendrųjų taisyklių 2 priede.

Pirmiausia Bendrasis Teismas nurodė, kad siekiant atsakyti į Komisijos argumentus, būtina išnagrinėti bendrųjų taisyklių ir bendrųjų gairių pobūdį ir teisinę reikšmę. Iš tiesų ginčijami pranešimai apie konkursą gali būti daugiau nei patvirtinamieji arba tiesiog įgyvendinimo aktai, tik jei šiais dokumentais siekiama nustatyti imperatyvias taisykles, todėl jie yra aktai, galintys sukelti privalomų teisinių pasekmių. Iš pačios šių dokumentų formuluotės matyti, kad juos paskelbdama EPSO galutinai nenustatė kalbų vartojimo per visus jai pavestus organizuoti konkursus tvarkos. Be to, bet kuriuo atveju, net jei šiuose dokumentuose yra nurodyti keli veiksniai, kuriais grindžiamas antrosios kalbos pasirinkimo per EPSO organizuojamus konkursus ir šios tarnybos bendravimo su kandidatais kalbos pasirinkimo apribojimas, jie negali būti laikomi nustatančiais kalbų vartojimo tvarką, taikomą per visus EPSO organizuojamus konkursus, nes nėra jokių nuostatų, kuriomis šiai tarnybai arba administracijos vadovų kolegijai būtų suteikta kompetencija nustatyti tokias visuotinai taikomas taisykles arba šiuo klausimu patvirtinti principines taisykles, kurių pranešimas apie konkursą galėtų neatitikti tik išimtinėmis aplinkybėmis. Kad užtikrintų vienodą požiūrį ir teisinį saugumą, EPSO gali be kliūčių priimti ir paskelbti tokių aktų, kaip antai bendrosios taisyklės ir bendrosios gairės, kuriais siekiama pranešti, kaip tam tikrose situacijose ji ketina pasinaudoti šiomis taisyklėmis jai pripažinta diskrecija, jeigu šie dokumentai nenukrypsta nuo visuotinai taikomų taisyklių, kuriomis apibrėžiami jos įgaliojimai, ir su sąlyga, jog jas priimdama EPSO neatsisako įgyvendinti jai pripažintos diskrecijos organizuojant įvairius konkursus įvertinti

1| Byla C-621/16 P, *Komisija / Italija*

2| Pranešimas apie viešąjį konkursą – EPSO/AD/276/14 – Administratoriai (AD 5) (OL C 74 A, 2014, p. 4) ir Pranešimas apie viešąjį konkursą – EPSO/AD/294/14 – Administratoriai (AD 6) duomenų apsaugos srityje (OL C 391 A, 2014, p. 1).

3| Viešiesiems konkursams taikytinos bendrosios taisyklės (OL C 60 A, 2014, p. 1).

Europos Sąjungos institucijų ir įstaigų poreikius, įskaitant jų kalbų vartojimo poreikius. Vadinasi, bendrosios taisyklės ir bendrosios gairės turi būti laikomos nebent pranešimais apie kriterijus, kuriais vadovaudamasi EPSO ketina pasirinkti per konkursus, kuriuos ji turi organizuoti, vartojamas kalbas.

Antra, Bendrasis Teismas nurodė, kad kiekvienas pranešimas apie konkursą rengiamas siekiant nustatyti taisykles, reglamentuojančias vieno ar kelių konkrečių konkursų vykdymo procedūrą, ir taip juo patvirtinamas šiems konkursams taikomas reglamentavimas atsižvelgiant į Paskyrimų tarnybos nustatytą tikslą. Būtent šis reglamentavimas, kuris prireikus nustatomas pagal konkursų organizavimui visuotinai taikomas taisykles, taikomas atitinkamo konkurso procedūrai nuo atitinkamo pranešimo apie konkursą paskelbimo iki rezervo sąrašo su atitinkamo konkurso laimėtojų pavardėmis paskelbimo. Taigi reikia konstatuoti, kad pranešimas apie konkursą, kaip antai ginčijami pranešimai, kuriame atsižvelgiant į konkrečius atitinkamų Sąjungos institucijų ar organų poreikius įtvirtintas konkrečiam konkursui taikomas reglamentavimas, įskaitant kalbų vartojimo tvarką, ir kuris dėl to gali sukelti savarankiškų teisinių pasekmių, iš principo negali būti laikomas patvirtinamuoju aktu arba aktu, kuriuo tiesiog įgyvendinami ankstesni aktai. Todėl ginčijami pranešimai yra aktai, kurie sukelia privalomų teisinių pasekmių, susijusių su kalbų vartojimu per nagrinėjamus konkursus, ir dėl šios priežasties jie yra aktai, kuriuos galima ginčyti; šios išvados negali paneigti tai, kad juos rengdama EPSO atsižvelgė į bendrosiose taisyklėse ir bendrosiose gairėse, į kurias ginčijamuose pranešimuose daroma aiški nuoroda, įtvirtintus kriterijus.

2. TEISĖ PAREIKŠTI IEŠKINĮ

TIESIOGINĖ SĄSAJA

2016 m. rugsėjo 28 d. Nutartyje **PAN Europe ir kt. / Komisija** (T-600/15, [EU:T:2016:601](#)) Bendrasis Teismas pateikė patikslinimų dėl tiesioginės sąsajos kriterijaus vertindamas, ar ieškovės, bitininkų asociacija ir aplinkos apsaugos organizacijos, turi teisę pareikšti ieškinį dėl įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2015/1295 panaikinimo, kiek juo, be kita ko, laikantis tam tikrų sąlygų pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 veiklioji medžiaga sulfoksafloras patvirtinama kaip augalų apsaugos produktų sudėtinė medžiaga ir ši medžiaga įtraukiama į įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/20116 priedą.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia nurodė, kad sulfoksafloro patvirtinimo ir įtraukimo į patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašą, kaip matyti iš ginčijamo akto, teisinė pasekmė yra ta, kad valstybėms narėms suteikiama galimybė, laikantis tam tikrų papildomų sąlygų, leisti pateikti rinkai augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra sulfoksafloro, jeigu toks prašymas pateikiamas. Todėl ginčijamu aktu daroma tiesioginė įtaka būtent valstybių narių ir galimų pareiškėjų, prašančių išduoti leidimus pateikti rinkai augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra sulfoksafloro, teisei padėti. Bendrojo Teismo teigimu, veikliosios medžiagos sulfoksafloro patvirtinimas ginčijamu aktu nesukelia grėsmės ieškovės asociacijos narių vykdomai gamybos veiklai, taigi nesukelia teisinių pasekmių jų teisei į nuosavybę ir teisei užsiimti verslu. Iš tiesų, viena vertus, darant prielaidą, jog dėl augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra sulfoksafloro, naudojimo iš tikrųjų

4) 2015 m. liepos 27 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 2015/1295, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką patvirtinama veiklioji medžiaga sulfoksafloras ir iš dalies keičiamas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 540/2011 priedas (OL L 199, 2015, p. 8).

5) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009, p. 1).

6) 2011 m. gegužės 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011, kuriuo dėl patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 (OL L 153, 2011, p. 1).

galėtų kilti pavojus ieškovės asociacijos narių komercinei veiklai, tokios ekonominės pasekmės būtų susijusios ne su jų teisine, o tik su faktine padėtimi. Kita vertus, ši tariama grėsmė grindžiama prielaida, kad valstybė narė duos leidimą pateikti rinkai augalų apsaugos produktą, kurio sudėtyje yra sulfoksaflo. Todėl, ginčijamo akto įtaka ieškovės asociacijos narių teisei į nuosavybę ir jų komercinei veiklai, net jei būtų galima ją laikyti teisine, bet kuriuo atveju negalėtų būti laikoma tiesiogine.

Be to, Bendrasis Teismas patikslino, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 37 ir 47 straipsniai nekelia abejonių dėl SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos ir, be kita ko, tiesioginės sąsajos kriterijaus aiškinimo. Iš tiesų Pagrindinių teisių chartijos 37 straipsnyje įtvirtinamas tik principas dėl bendros Sąjungos pareigos, susijusios su politikos kryptimis siekiamais tikslais, bet ne teisė pateikti Sąjungos teismams ieškinius, susijusius su aplinkos apsauga. Kalbant apie Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, reikia pabrėžti, kad šia nuostata nesiekama pakeisti Sutartyse nustatytos teisminės kontrolės sistemos, ypač taisyklių dėl tiesiogiai Sąjungos teismui pateiktų ieškinių priimtumo. Galiausiai Bendrasis Teismas priminė, jog Sąjungos sudaryti tarptautiniai susitarimai, įskaitant Orhuso konvenciją⁷, nėra viršesni už Sąjungos pirminę teisę, todėl remiantis šia konvencija negali būti leidžiama nukrypti nuo SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos. Be to, Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje nenustatoma jokie sąlygiško ir pakankamai tikslaus įpareigojimo, kuris galėtų tiesiogiai reguliuoti asmenų teisinę padėtį, todėl teisės subjektai negali tiesiogiai remtis šia nuostata Sąjungos teisme. Bendrasis Teismas taip pat pabrėžė, jog pačia Orhuso konvencijoje pateikiama formuluote „visuomenės atstovai, atitinkantys nacionaliniuose įstatymuose numatytus kriterijus“ įtvirtinama, kad teisių, kurios visuomenės atstovams turi būti užtikrinamos pagal 9 straipsnio 3 dalį, suteikimas priklauso nuo to, ar šie tenkina SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje įtvirtintus priimtumo kriterijus. Vadinas, nebuvo įrodyta, jog SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa, kaip ją yra išaiškinę Sąjungos teismai, yra nesuderinama su Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalimi.

a. KONKRETI SĄSAJA

2016 m. gruodžio 13 d. Sprendime *IPSO / BCE* (T-713/14, [EU:T:2016:727](#)) Bendrasis Teismas turėjo progą pateikti savo poziciją dėl profesinės sąjungos teisės pareikšti ieškinį, be kita ko, dėl Europos Centrinio Banko (ECB) direktorato akto, kuriuo nustatomas maksimalus dvejų metų laikotarpis, kuriam ECB gali įdarbinti tą patį laikinąjį darbuotoją administracinėms ir sekretoriato užduotims atlikti. Šį ieškinį pareiškė Tarptautinių ir Europos institucijų bei įstaigų darbuotojų Vokietijos Federacinėje Respublikoje profesinė sąjunga (IPSO).

Bendrasis Teismas priminė, kad profesinių sąjungų pareikšti ieškiniai yra priimtini trimis atvejais: kai jos atstovauja asmenų, kurie patys turi teisę pareikšti ieškinius, interesams, kai jos yra išskiriamos dėl ginčijamo akto poveikio jų pačių kaip asociacijų interesams, būtent dėl to, kad aktas, kurį prašoma panaikinti, paveikė jų, kaip derybininkių, poziciją, arba kai teisės nuostatoje joms aiškiai pripažįstamos atitinkamos procesinės teisės. Šiuo atveju ieškovė rėmėsi teise pareikšti ieškinį gindama, be kita ko, savo kaip socialinės partnerės ir derybininkės, kuri dalyvavo diskusijose dėl laikinųjų ECB tarnautojų padėties, interesus.

Bendrasis Teismas pabrėžė, jog vien to, kad profesinė sąjunga dalyvavo derybose, nepakanka, kad ji būtų išskirta taip pat kaip ir ginčijamo akto adresatas. Vis dėlto tokios sąjungos ieškinys gali būti pripažintas priimtiniu, kai ginčijamu aktu daromas poveikis jai kaip derybininkei konkrečiais atvejais, kai ji atliko aiškiai apibrėžtą ir glaudžiai su ginčijamo akto dalyku susijusį derybininkės vaidmenį. Tačiau šiuo atveju Bendrasis Teismas laikėsi nuomonės, kad ECB socialinės partnerės statuso nagrinėjamos diskusijose pakanka, kad

7) Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanč sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašyta Arhuse 1998 m. birželio 25 d. ir Europos bendrijos vardu patvirtinta 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, 2005, p. 1).

būtų įrodyta, jog ginčijamas aktas su ja konkrečiai susijęs, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį. Iš tiesų tai yra išskirtinis jos bruožas, palyginti su visomis kitomis profesinėmis sąjungomis, kurios atstovauja ECB įdarbintiems ar jau dirbantiems asmenims, nes iš įvairių profesinių sąjungų, veikiančių šių asmenų interesų gynybos srityje, tik ji viena dalyvavo diskusijose su ECB dėl klausimų, kuriuos apima ginčijamas aktas.

3. REGLAMENTUOJAMOJO POBŪDŽIO TEISĖS AKTO, DĖL KURIO NEREIKIA PATVIRTINTI ĮGYVENDINAMŲJŲ PRIEMONIŲ, SĄVOKA

2016 m. Bendrasis Teismas turėjo kelias progas grįžti prie reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, sąvokos, kaip ji suprantama atsižvelgiant į SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje nurodytą trečią prielaidą. Pirmiausia byloje, kuriose buvo priimti 2016 m. sausio 14 d. Sprendimas *Tilly-Sabco / Komisija* (T-397/13, pateiktas apeliacinis skundas⁸, [EU:T:2016:8](#)) ir 2016 m. sausio 14 d. Sprendimas *Doux / Komisija* (T-434/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:7](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinius, pareikštus dviejų bendrovių, kurios verčiasi, be kita ko, nekapotų šaldytų vištų eksportu į Artimųjų Rytų valstybes. Šiais ieškiniiais siekta, kad būtų panaikintas įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 689/2013⁹, kuriuo Komisija nustatė nulinio dydžio paukštienos eksporto grąžinamąsias išmokas už trijų kategorijų nekapotas šaldytas vištas.

Ieškovės teigė, kad jų ieškiniai priimtini pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, nes ginčijamas įgyvendinimo reglamentas yra reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas visų pirma pažymėjo, kad jurisprudencijoje aiškiai nurodyta, jog reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, sąvoką reikia aiškinti atsižvelgiant į šios nuostatos tikslą – užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą. Tačiau tai nereiškia, kad ši sąvoka turi būti nagrinėjama atsižvelgiant tik į šį tikslą. Atsižvelgiant į SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatytos trečios prielaidos formuluotę įgyvendinimo priemonės pagal šią nuostatą yra tik tokios priemonės, kurias, esant įprastoms sąlygoms, patvirtino Sąjungos įstaigos ar agentūros arba nacionalinės valdžios institucijos. Jei esant įprastoms sąlygoms Sąjungos įstaigos ar agentūros arba nacionalinės valdžios institucijos nepatvirtina jokių priemonių, skirtų reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktui įgyvendinti ir pastarojo poveikiui, kuris daromas kiekvienam susijusiam ūkio subjektui, sukonkretinti, dėl tokio akto nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių. Tai taip pat yra priemonės, kurios įprastai priimamos dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto. Taigi nepakanka, kad ūkio subjektas turėtų galimybę dirbtinai įpareigoti administraciją imtis priemonės, kuri gali būti skundžiama, nes tokia priemonė nelaikoma priemone, „kurią reikia patvirtinti“ dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto.

Kadangi ginčijamu įgyvendinimo reglamentu nustatytos nulinio dydžio grąžinamosios eksporto išmokos ir nereikalaujama pateikti eksporto licencijos siekiant eksportuoti nagrinėjamus produktus, esant įprastoms aplinkybėms nacionalinės valdžios institucijoms nebus teikiama jokia eksporto licencijos su iš anksto nustatyta grąžinamąja eksporto išmoka paraiška. Negavusios tokių paraiškų, esant įprastoms aplinkybėms nacionalinės valdžios institucijos nepatvirtins priemonių, skirtų ginčijamam reglamentui įgyvendinti. Vadinasi, nebus jokios priemonės, konkretizuojančios pasekmes, kurias ginčijamas įgyvendinimo reglamentas kelia įvairiems atitinkamiems ūkio subjektams.

8| Byla C-183/16 P, *Tilly-Sabco / Komisija*.

9| 2013 m. liepos 18 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 689/2013, kuriuo nustatomos paukštienos eksporto grąžinamosios išmokos (OL L 196, 2013, p. 13).

Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad aplinkybė, jog eksporto licencijos paraiška teikiama nacionalinės valdžios institucijoms vien tam, kad būtų įgyta teisė kreiptis į teismą, reiškia, jog ši paraiška nebus teikiama esant įprastoms aplinkybėms. Kadangi nacionalinė valdžios institucija neturi kito pasirinkimo, kaip tik nustatyti nulinio dydžio grąžinamąsias išmokas, eksportuotojas yra visiškai nesuinteresuotas, kad esant tokioms sąlygoms nacionalinė valdžios institucija nustatytų grąžinamąsias išmokas; ji gali domintis nebent tai, kad ji būtų dirbtinai įpareigota priimti aktą, dėl kurio galima pareikšti ieškinį. Vadinasi, dėl ginčijamo įgyvendinimo reglamento nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, kaip tai suprantama atsižvelgiant į SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje nurodytą trečią prielaidą.

Antra, byloje, kurioje priimtas 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas **Ferracci / Komisija** (T-219/13, pateiktas apeliacinis skundas¹⁰, [EU:T:2016:485](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kurį pateikė šalia Romos miesto (Italija) įsikūrusių apgyvendinimo namų savininkas dėl Komisijos sprendimo, susijusio su mokestine schema, pagal kurią nekomercinės įstaigos atleidžiamos nuo savivaldybių nekilnojamojo turto mokesčio. Nors šiuo sprendimu Komisija pripažino, kad nagrinėjama schema iš dalies nesuderinama su vidaus rinka, ji nenurodė susigrąžinti pagal ją suteiktos pagalbos, nes manė, kad ją susigrąžinti neįmanoma.

Pirma, dėl klausimo, ar ginčijamas sprendimas turi būti laikomas reglamentuojamojo pobūdžio aktu, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos sprendimas valstybės pagalbos srityje, kuris taikomas objektyviai apibrėžtomis situacijoms ir sukelia teisinių pasekmių bendrai ir abstrakčiai numatytai asmenų kategorijai, yra visuotinai taikomas aktas. Kalbant konkrečiai, sprendimu, susijusiu su valstybės narės mokesčių sistema, siekiama, atsižvelgiant į SESV 107 straipsnį, išnagrinėti, ar nacionalinės teisės nuostata, taikoma bendrai ir abstrakčiai neapibrėžtam numatytų asmenų skaičiui, turi valstybės pagalbos požymių, ir, jei taip, ar nagrinėjama pagalba suderinama su vidaus rinka ir gali būti susigrąžinta. Atsižvelgiant į pagal ESV sutarties nuostatas, susijusias su valstybės pagalba, Komisijai suteiktos kompetencijos pobūdį, toks sprendimas, net jei skirtas tik vienam adresatui, atspindi nacionalinių priemonių, kurios yra šios institucijos atlikto tyrimo dalykas, taikymo sritį, nesvarbu, ar tai sprendimas, kuriuo suteikiamas leidimas, būtinas siekiant taikyti pagalbos priemonę, ar sprendimas, kuriame numatomos pasekmės, kylančios iš galimo jos neteisėtumo arba nesuderinamumo su vidaus rinka. Į nagrinėjamų priemonių taikymo sritį patenkantys ūkio subjektai apibrėžiami bendrai ir abstrakčiai. Todėl šios priemonės yra visuotinai taikomos.

Antra, dėl ginčijamo sprendimo įgyvendinimo priemonių Bendrasis Teismas mano, jog kadangi Komisija nusprendė, kad visiškai neįmanoma susigrąžinti valstybės narės suteiktos neteisėtos pagalbos, todėl neįpareigojo minėtos valstybės narės iš kiekvieno gavėjo susigrąžinti pagal minėtą schemą išmokėtas sumas, nacionalinės valdžios institucijos neturės imtis jokių priemonių, konkrečiai dėl ieškovo, kad įgyvendintų ginčijamą sprendimą. Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad atsižvelgiant į tai, kad Komisija nusprendė, jog nacionalinės nuostata nėra pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, dėl ginčijamo sprendimo nereikia patvirtinti jokios įgyvendinimo priemonės, nes nacionalinės valdžios institucijos šiuo klausimu tik taiko esamus nacionalinės teisės aktus. Įgyvendinant šį sprendimą nereikės priimti jokių nacionalinio lygmens priemonių, konkrečiai dėl ieškovo.

4. IEŠKINIO FORMOS REIKALAVIMŲ IR TERMINŲ LAIKYMASIS

Byloje, kurioje priimta 2016 m. birželio 22 d. Nutartis **1&1 Telecom / Komisija** (T-43/16, [EU:T:2016:402](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriuo prašoma panaikinti Komisijos sprendimą dėl prie sprendimo dėl sąlyginio koncentracijos leidimo pridėtuose galutiniuose įsipareigojimuose numatytų taisomųjų priemonių įgyvendinimo. Komisija teigė, kad ieškinys nepriimtinas, nes nepasirašytas ieškovei atstovaujančio advokato.

10| Byla C-624/16 P, *Komisija / Ferracci*.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia priminė, jog tai, kad ieškinys nepasirašytas advokato, įgalinto atlikti procesinius veiksmus Bendrajame Teisme, nėra formalus trūkumas, kurį būtų galima ištaisyti suėjus ieškinio pareiškimo terminui pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 19 straipsnį ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 51 straipsnio 4 dalį bei 78 straipsnio 5 dalį. Iš tiesų, siekiant teisinio saugumo, reikalavimas, kad ieškinys būtų pasirašytas ieškovo atstovo tam, kad būtų užtikrintas ieškinio autentiškumas ir išvengta pavojaus, kad faktiškai jį galės parengti tam neįgaliotas asmuo, laikytinas esminiu griežtai taikytinu formos reikalavimu, kurio nesilaikymas lemia ieškinio nepriimtumą.

Nagrinėjamoje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad ieškinį iš tiesų pasirašė advokatas, įgaliotas atlikti procesinius veiksmus Bendrajame Teisme. Akivaizdu, kad pirmajame ieškinio lape nurodyta, kad ieškovei atstovauja Briuselyje (Belgija) įsisteigęs advokatas, tačiau dokumentus per *e-Curia* pateikė į Anglijos ir Velso teisininkų draugiją įrašytas solisitorius ir minėto advokato partneris toje pačioje advokatų kontoroje. Vis dėlto neginčijama, kad šis solisitorius yra Europos advokatūros narys, šiuo pagrindu turintis įgaliojimus atlikti procesinius veiksmus Bendrajame Teisme.

Vien to, kad šio solisitoriaus pavardės nėra pirmame ieškinio lape, nepakanka paneigti jo, kaip ieškovės atstovo, statuso. Iš tiesų jo statusą patvirtina tai, kad ieškovė pateikė įgaliojimą, kuriuo jam suteikti atstovavimo įgaliojimai. Tai, kad šis įgaliojimas nebuvo pateiktas kartu su ieškiniu, negali pakeisti šios išvados ir negali lemti sprendimo dėl ieškinio nepriimtumo, nes šį trūkumą, atsiradusį pareiškiant ieškinį, ieškovė gali ištaisyti ir ištaisė per vadovaujantis Procedūros reglamento 78 straipsnio 5 dalyje nustatytą terminą.

Be to, naudojimasis paskyra *e-Curia* ne tik prilygsta parašui pagal *e-Curia* sprendimo 3 straipsnį¹¹, bet ir, kitaip nei paprasto parašo ranka atveju, iš paskyros galima automatiškai nustatyti ieškovui atstovaujančio pasirašančio asmens tapatybę, statusą ir adresą. Todėl konstatuotina, kad ieškinys taip pat atitinka Procedūros reglamento 76 straipsnio b punkte numatytą įpareigojimą nurodyti ieškovui atstovaujančio asmens statusą ir adresą. Bet kuriuo atveju vien tai, kad ieškinyje nenurodytas minėto advokato adresas arba nenurodyta, kad jis atstovauja ieškovei, savaime nereiškia, kad ieškinys, kurį tinkamai pasirašė Sąjungos advokatas, įgaliotas atstovauti ieškovei, nesvarbu, ar pasirašyta ranka, ar elektroniniu būdu, ir kuris buvo pareikštas per SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nustatytą terminą, yra nepriimtinas.

2016 m. spalio 18 d. Sprendime ***Sina Bank / Taryba*** (T-418/14, [EU:T:2016:619](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kurį pateikė Irano bankas, kai ginčijo jo atžvilgiu priimtas ribojamąsias priemones. Bendrajame Teisme Europos Sąjungos Taryba rėmėsi grindžiant ieškinį dėl Sprendimo (BUSP) 2015/1008¹² ir Įgyvendinimo reglamento (ES) 2015/1001¹³ panaikinimo, kiek šiais aktais ieškovo pavadinimas paliktas įtrauktas į ginčijamą sąrašą, pateiktą reikalavimų trečios dalies nepriimtinumui. Tarybos teigimu, ieškinio dėl šių aktų pareiškimo terminas pradėtas skaičiuoti nuo pranešimo apie šiuos aktus ieškovės advokatams 2015 m. birželio 26 d.; jis baigėsi 2015 m. rugsėjo 5 d.

Bendrasis Teismas pabrėžė, kad teikiant prašymus patikslinti reikalavimus taikomas reikalavimas laikytis SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nustatyto ieškinio pareiškimo termino. Kad šis ieškinio pareiškimo terminas ieškovo atžvilgiu būtų pradėtas skaičiuoti, Taryba, kuri žinojo ieškovo adresą, turėjo jam asmeniškai pranešti apie Sprendimą 2015/1008 ir Įgyvendinimo reglamentą 2015/1001. Šioje byloje Bendrasis Teismas

11| 2011 m. rugsėjo 14 d. Bendrojo Teismo sprendimas dėl procesinių dokumentų pateikimo ir įteikimo per taikomąją programą *e-Curia* (OL C 289, 2011, p. 9).

12| 2015 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimas 2015/1008/BUSP, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2010/413/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Iranui (OL L 161, 2015, p. 19).

13| 2015 m. birželio 25 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 2015/1001, kuriuo įgyvendinamas Reglamentas (ES) Nr. 267/2012 dėl ribojamųjų priemonių Iranui (OL L 161, 2015, p. 1).

pabrėžė, kad Taryba ieškovui pranešė apie šiuos aktus per jo advokatus 2015 m. birželio 26 d. raštu ir elektroniniu laišku.

Tačiau SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nurodytas „pranešim[as] apie [aktą] ieškovui“, o ne pranešimas apie aktą jo atstovui. Darytina išvada: jeigu tam, kad būtų pradėtas skaičiuoti ieškinio pareiškimo terminas, apie aktą turi būti pranešta, šis aktas iš principo turi būti pateiktas asmeniui, kuriam yra skirtas, o ne jam atstovaujantiems advokatams. Nagrinėjamu atveju taikytinuose teisės aktuose, t. y. Sprendimo 2010/413/BUSP¹⁴ 24 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (ES) Nr. 267/2012¹⁵ 46 straipsnio 3 dalyje, aiškiai neužsimenama apie galimybę pranešti apie asmeniui ar subjektui nustatytas ribojamąsias priemones pranešant jo atstovui, o tiesiogiai nurodyta, kad kai susijusio asmens arba subjekto adresas žinomas, apie sprendimą jam taikyti ribojamąsias priemones turi būti pranešama tiesiogiai. Vadinasi, apie Sprendimą 2015/1008 ir Įgyvendinimo reglamentą Nr. 2015/1001 turėjo būti pranešta asmeniškai ieškovui, kurio adresą Taryba žinojo. Beje, kadangi niekas neleidžia konstatuoti, kad ieškovas su Taryba sudarė susitarimą, pagal kurį apie nagrinėjamus aktus jam reikėtų pranešti jo advokatų adresu, t. y. jiems tarpininkaujant, Bendrojo Teismo nuomone, faktinis informacijos apie šiuos aktus perdavimas ieškovo advokatams neprilygsta informacijos apie šiuos aktus perdavimui, taigi ir pranešimui apie juos, pačiam ieškovui.

PIKтнаUDŽIAVIMAS PROCEDŪRA

Byloje, kurioje priimta 2016 m. kovo 16 d. Nutartis **One of Us ir kt. / Komisija** (T-561/14, [EU:T:2016:173](#)), Bendrasis Teismas turėjo patikslinti piktnaudžiavimo procedūra sąvoką po to, kai ieškovės interneto svetainėje paskelbė prašymus leisti įstoti į šią bylą kartu su neigiamomis pastabomis apie šiuos prašymus pateikusias organizacijas.

Bendrasis Teismas priminė, kad remiantis bylų nagrinėjimą šiame teisme reglamentuojančiomis taisyklėmis, šalims suteikiama apsauga nuo netinkamo procesinių dokumentų naudojimo. Ši apsauga atspindi tinkamo teisingumo vykdymo bendrojo principo esminį aspektą, pagal kurį šalys turi teisę ginti savo interesus be jokios išorinės, ypač visuomenės, įtakos. Darytina išvada, kad siekiant užtikrinti teisminių ginčų tarp šalių ir atitinkamo teismo pasitarimų sklandumą, šalis, kuriai suteikiama teisė susipažinti su kitų šalių procesiniais dokumentais, šia teise gali naudotis tik gynybai savo byloje, o ne koku nors kitu tikslu, kaip antai norint sukelti visuomenės kritiką dėl kitų bylos šalių pateiktų argumentų. Ieškiny, prieštaraujantis minėtam tinkamo teisingumo vykdymo bendrojo principo aiškinimui, yra laikomas piktnaudžiavimu procedūra, į kurį gali būti atsižvelgiama paskirstant bylinėjimosi išlaidas. Ši teismo proceso šalims suteikta apsauga turi apimti prašymą leisti įstoti į bylą pateikiantį asmenį, kuris iš esmės dalyvauja teisminėje veikloje, todėl jam, kaip ir procedūros šalims, turi būti suteiktas toks pat apsaugos lygis, kiek tai susiję su galimybe ginti savo interesus be jokios išorinės įtakos.

Atsižvelgdamas į šiuos vertinimus Bendrasis Teismas šioje byloje nusprendė, kad paviešinusios internete prašymus leisti įstoti į bylą, kuriuose tiesiogiai paminėta Bendrajame Teisme vykstanti procedūra, ir neigiamai visuomenei pristačiusios šiuos prašymus pateikusias organizacijas, ieškovės piktnaudžiavo procedūra ir į tai galima atsižvelgti dalijant bylinėjimosi išlaidas pagal Procedūros reglamento 135 straipsnio 2 dalį.

14| 2010 m. liepos 26 d. Tarybos sprendimas 2010/413/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinama Bendroji pozicija 2007/140/BUSP (OL L 195, 2010, p. 39).

15| 2012 m. kovo 23 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 267/2012 dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 961/2010 (OL L 88, 2012, p. 1).

TEISINĖ PAGALBA

2016 m. vasario 17 d. Nutartyje **KK / EASME** (T-376/15 AJ, [EU:T:2016:89](#)) Bendrasis Teismas pateikė patikslinimų dėl teisinės pagalbos suteikimo pagal Procedūros reglamento 146–150 straipsnius sąlygas.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas visų pirma nurodė, kad siekiant nuspręsti, ar teisinė pagalba suteiktina juridiniam asmeniui, bendrovės ekonominė situacija negali būti vertinama atsižvelgiant vien į jos nuosavas lėšas ir nepaisant asmenų, kuriems tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso jos kapitalas, padėties. Iš tiesų jis pabrėžė, jog Procedūros reglamento 146–150 straipsniuose nustatytos teisinės pagalbos suteikimo sąlygos turi būti aiškinamos pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio trečioje pastraipoje įtvirtintą principą, pagal kurį teisinė pagalba suteikiama asmenims, neturintiems pakankamai lėšų, jei tai reikalinga užtikrinti teisę į veiksmingą teisinę gynybą. Negalima teigti, kad iš juridinio asmens atimta teisė į veiksmingą teisinę gynybą, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, vien dėl to, kad asmenys, kuriems tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso jo kapitalas, atsisako naudoti savo turimus išteklius tam, kad šis juridinis asmuo galėtų pareikšti ieškinį teisme. Šiomis aplinkybėmis konkretų juridinį asmenį kontroliuojančių asmenų, kurie galiausiai daugiausia suinteresuoti jo teisių gynimu, neveikimas negali būti kompensuojamas iš Sąjungos biudžeto, pasinaudojant Bendrajam Teismui suteiktomis lėšomis.

Taigi Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad siekiant įvertinti ekonominę juridinio asmens, kuris siekia pasinaudoti teisine pagalba, situaciją, reikia atsižvelgti ne tik į jo paties finansinius išteklius, bet ir į išteklius, kuriuos jis turi kartu su įmonių, kurioms tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso, grupe, ir į jo akcininkų ir su juo susijusių asmenų, t. y. fizinių ar juridinių, finansines galimybes.

NAUJO PROCEDŪROS REGLAMENTO TAIKYMAS

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **Komisija / McCarron.Poultry** (T-226/14, [EU:T:2016:313](#)), Bendrasis Teismas pateikė savo poziciją dėl Procedūros reglamento 123 straipsnio, kuriuo iš dalies keičiama anksčiau galiojusiam 1991 m. gegužės 2 d. reglamente numatyta tvarka, susijusi su bylos nagrinėjimu nedalyvaujant šaliai, taikymo laiko atžvilgiu. Nagrinėtas Komisijos ieškinys, kuriuo prašyta nurodyti privačiai bendrovei grąžinti dalį avanso, kurį Komisija sumokėjo pagal sutartį, kai buvo vykdoma Europos Bendrijų mokslo tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos penktoji bendroji programa (1998–2002 m.). Kadangi šioje byloje Komisija 2015 m. kovo 10 d. pateikė Bendrajam Teismui prašymą patenkinti jos reikalavimus, pagrįstą 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 122 straipsnio 1 dalimi, tačiau 2015 m. liepos 1 d. įsigaliojo Procedūros reglamentas, kurio 123 straipsnyje įtvirtintos naujos nuostatos dėl bylos nagrinėjimo nedalyvaujant šaliai, Bendrasis Teismas turėjo nustatyti, kokios nuostatos turi būti taikomos šioje byloje.

Bendrasis Teismas pabrėžė, kad jokia pereinamojo laikotarpio nuostata nėra aiškiai taikoma Procedūros reglamento 123 straipsniui, todėl laikytina, kad ši nuostata, kaip procedūrinė nuostata, taikoma nedelsiant nuo Procedūros reglamento įsigaliojimo 2015 m. liepos 1 d., vadinasi, ir šiai bylai, kuri buvo nagrinėjama šios nuostatos įsigaliojimo momentu. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pabrėžė, kad net jei taisyklės, taikomas ieškovės reikalavimams patenkinti priimant sprendimą už akių, būtų galima laikyti iš dalies priskirtinomis prie materialinės teisės, nes jos turi tiesioginės įtakos bylos šalių interesams, ši aplinkybė neturėtų reikšmės taisyklių taikymui laiko atžvilgiu. Iš tiesų, kadangi situacija, atsiradusi nepateikus atsiliepimo į ieškinį ir ieškovei pateikus prašymą patenkinti jos reikalavimus, galutinai susiklosto tik Bendrojo Teismo sprendimo dėl šio prašymo priėmimo momentu, minėtos taisyklės taikomos nedelsiant.

Vadinasi, pagal Procedūros reglamento 123 straipsnio 3 dalį Bendrasis Teismas patenkina ieškovo reikalavimus, nebent ieškinys akivaizdžiai nepriklauso Bendrojo Teismo jurisdikcijai ar yra akivaizdžiai nepriimtinas arba akivaizdžiai teisiškai nepagrįstas. Bendrasis Teismas konstatavo, kad pagal ginčijamos sutarties 5 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą arbitražinę išlygą, kaip ji suprantama pagal SESV 272 straipsnį, jis turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį. Be to, jis nurodė, kad nekyla jokių abejonių dėl ieškinio priimtumo ir kad atsižvelgiant į sutarties nuostatas ir Komisijos ieškinyje pateiktą faktinių aplinkybių aprašymą, kurį patvirtina bylos dokumentai, ieškinys nėra akivaizdžiai teisiškai nepagrįstas.

II. INSTITUCINĖ TEISĖ – EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVA – SOCIALINĖ POLITIKA

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimas *Costantini ir kt. / Komisija* (T-44/14, [EU:T:2016:223](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriame prašoma panaikinti Komisijos sprendimą, kuriuo atmestas prašymas užregistruoti Europos piliečių iniciatyvą (toliau – EPI), kuria siekiama paraginti Sąjungą „pasiūlyti pagrindinę teisę į žmogaus orumą apsaugančius teisės aktus, kuriais būtų užtikrinama tinkama socialinė apsauga ir galimybė gauti kokybišką ilgalaikę priežiūrą, apimančią ne tik sveikatos priežiūrą“. Ginčijama EPI iš esmės siekiama, kad, remiantis SESV 14 straipsniu, ilgalaikę priežiūrą nebūtų taikomos vidaus rinkos taisyklės ir kad ji būtų laikoma bendros ekonominės svarbos paslauga (toliau – BESP). Savo sprendimą dėl atmetimo Komisija grindė Reglamento (ES) Nr. 211/2011¹⁶ 4 straipsnio 2 dalies b punktu, nes manė, kad minėtas pasiūlymas akivaizdžiai nepatenka į jos įgaliojimų sritį pateikti pasiūlymą dėl Sąjungos teisės akto priėmimo siekiant įgyvendinti Sutartis. Visų pirma ji nusprendė, kad SESV 14 straipsnis nėra tinkamas pasiūlytos EPI teisinis pagrindas, nes Sąjunga negali įpareigoti valstybių narių teikti BESP.

Pirma, Bendrasis Teismas nurodė, kad Komisija galėjo pagrįstai daryti išvadą, kad, kiek tai susiję su kompetencijos padalijimu tarp valstybių narių ir Sąjungos BESP srityje, ji negali pateikti SESV 14 straipsniu grindžiamo pasiūlymo dėl teisės akto, kuriuo siekiama, kad ilgalaikę priežiūrą būtų laikoma BESP. Iš tiesų valstybės narės turi teisę, laikydamosi Sąjungos teisės, nustatyti BESP apimtį ir teikimo organizavimą. Jos turi didelę diskreciją apibrėždamos, ką jos laiko BESP, o valstybių narių nustatytą šių paslaugų apibrėžtį Komisija gali ginčyti tik esant akivaizdžiai klaidai. Šią valstybės narės prerogatyvą apibrėžti BESP patvirtina tai, kad Sąjungai nesuteikta speciali kompetencija ir kad Sąjungos teisėje nėra tikslaus ir išsamaus BESP sąvokos apibrėžimo.

Antra, Bendrasis Teismas laikosi nuomonės, kad ginčijamame sprendime Komisija taip pat pagrįstai galėjo daryti išvadą, kad ji akivaizdžiai negali pateikti SESV 14 straipsniu grindžiamo pasiūlymo dėl teisės akto, kuriuo siekiama, kad ilgalaikę priežiūrą nebūtų taikomos vidaus rinkos taisyklės. Iš SESV 14 straipsnio matyti, kad jame įtvirtintos specialios taisyklės yra taikomos BESP, nepažeidžiant SESV 106 straipsnio. Taigi, pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį net įmonėms, kurioms pavesta teikti tokias paslaugas, taikomos Sutartyse nustatytos taisyklės, ypač taisyklės dėl vidaus rinkos ir konkurencijos; nuo šio principo galima nukrypti tik laikantis griežtų sąlygų, kurių egzistavimas priklauso nuo kiekvienoje valstybėje narėje esamų teisinių ir faktinių aplinkybių ir kurias valstybė narė arba įmonė, kuri jomis remiasi, privalo įrodyti kiekvienu konkrečiu atveju. Vadinasi, Bendrojo Teismo teigimu, Komisija negali siūlyti apskritai netaikyti vidaus rinkos taisyklių paslaugoms, kurių laikymas BESP priklauso nuo kiekvienoje valstybėje narėje vykdomos nacionalinės politikos.

16| 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 211/2011 dėl piliečių iniciatyvos (OL L 65, 2011, p. 1)

III. ĮMONĖMS TAIKOMOS KONKURENCIJOS TAISYKLĖS

BENDRI DALYKAI

2016 m. Bendrojo Teismo jurisprudencijoje konkurencijos srityje atsirado daug naujovių, ypač susijusių su teise į gynybą, atleidimo nuo baudos sąlygomis, Komisijos galimybe pasirinkti susitarimo procedūrą, pareiga motyvuoti ir Sąjungos teismo neribota jurisdikcija.

1. TEISĖ Į GYNYBĄ

a. PRANEŠIMAS APIE KALTINIMUS

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. sausio 19 d. Sprendimas **Toshiba / Komisija** (T-404/12, pateiktas apeliacinis skundas¹⁷, [EU:T:2016:18](#)), Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti Komisijos sprendimo, kuriuo ji iš naujo skyrė baudas dviem kartelio dalyvėms po to, kai iš dalies buvo panaikintas ankstesnis Bendrojo Teismo sprendimas, kuriame buvo padaryta metodologinė klaida pasirenkant referencinius metus apskaičiuoti baudos dydį, teisėtumo klausimą¹⁸. Nors prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija suinteresuotosioms šalims išsiuntė raštą, kuriame išdėstyti faktai, apibrėžiantys naujo baudos dydžio apskaičiavimo tvarką, ieškovė teigė, kad Komisija turėjo jai išsiųsti naują pranešimą apie kaltinimus, o ne tik paprastą raštą, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad į pranešimo apie kaltinimus, kuris priimtas anksčiau nei ankstesnis Komisijos sprendimas, turinį galima atsižvelgti, jei jis neužginčytas teismo sprendime, kuriuo iš dalies panaikintas tas sprendimas. Be to, jis nurodė, kad teismo sprendime, kuriuo iš dalies panaikintas pirmasis Komisijos sprendimas, nebuvo paneigtas su baudos dydžio apskaičiavimu susijusių teisinių ir faktinių aplinkybių, išdėstytų pranešime apie kaltinimus, parengtame priimant tą Komisijos sprendimą, tikrumas, reikšmingumas ar pagrįstumas. Be to, atmetęs ieškovės argumentus, grindžiamus, be kita ko, Sprendimu **Cimenteries CBR ir kt. / Komisija**¹⁹, tariama Komisijos sprendimų praktika ir pranešimu dėl bylų nagrinėjimo geriausios patirties²⁰, Bendrasis Teismas nusprendė, kad teisės į gynybą paisymo principas neįpareigoja Komisijos siųsti naują pranešimą apie kaltinimus.

17| Byla C-180/16 P (*Toshiba / Komisija*).

18| Taip pat žr. toliau skyriuje „b) Teisė būti išklausytam“ ir „Įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje – 3. Baudos dydžio apskaičiavimas“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

19| 2000 m. kovo 15 d. Sprendimas (T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, [EU:T:2000:77](#)).

20| Komisijos pranešimas dėl bylų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsniais, nagrinėjimo geriausios patirties (OL C 308, 2011, p. 6).

b. TEISĖ BŪTI IŠKLAUSYTAM

2016 m. sausio 19 d. Sprendimas **Toshiba / Komisija** (T-404/12, pateiktas apeliacinis skundas²¹, [EU:T:2016:18](#)) taip pat leido Bendrajam Teismui pateikti naudingų paaiškinimų dėl teisės būti išklausytam apimties²².

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad siekiant užtikrinti teisę į gynybą reikia, kad suinteresuotajam asmeniui per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodytų aplinkybių ir faktų reikšmingumo, taip pat dėl dokumentų, kuriais Komisija grindžia savo teiginį, kad buvo padarytas ESV sutarties pažeidimas. Kai, kaip šiuo atveju, iš dalies panaikinus sprendimą, kuriuo skiriama bauda, Komisija priima kitą sprendimą, kuriame pakeičiamas jos dydis, ji turi pateikti atitinkamai įmonei papildomos informacijos apie ketinimo užtikrinti atgrasomąjį baudos poveikį įgyvendinimo tvarką, kad ši galėtų veiksmingai pareikšti savo nuomonę, taip pat ir dėl papildomos baudos sumos skyrimo. Tačiau jei prieš priimdama keičiantį sprendimą Komisija siunčia įmonei raštą, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės, nebūtina, kad nagrinėjami dalykai būtų išdėstyti būtent tame dokumente, kuris neturi ypatingo procesinio statuso. Veikiau reikia patikrinti, ar, atsižvelgiant į visos procedūros, pasibaigusios ginčijamo sprendimo priėmimu, eigą, atitinkama įmonė turėjo pakankamą galimybę suprasti šį ketinimą ir jį atsakyti.

Atsižvelgęs į tai, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šiuo atveju pateikus pirmąjį pranešimą apie kaltinimus atitinkama įmonė žinojo, kad Komisija ketina užtikrinti skirtos baudos atgrasomąjį poveikį. Be to, bent jau nuo pirmojo sprendimo priėmimo ji galėjo suprasti, jog šis ketinimas reiškia, kad bus skirta papildoma baudos suma už tam tikrą veiklos laikotarpį ir kad šis ketinimas nebuvo ginčijamas pradinį Komisijos sprendimą iš dalies panaikinančiame teismo sprendime ir jis buvo patvirtintas tiek rašte, kuriame išdėstytos faktinės aplinkybės, tiek per Komisijos ir tos įmonės posėdį. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad nebuvo įrodyta, jog buvo pažeista įmonės teisė į gynybą, kiek tai susiję su Komisijos ketinimu jai skirti papildomą baudos sumą.

c. SLAPTA DARYTŲ POKALBIŲ TELEFONU ĮRAŠŲ NAUDOJIMAS KAIP ĮRODYMŲ

2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendime **Goldfish ir kt. / Komisija** (T-54/14, [EU:T:2016:455](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę spręsti dėl slapta darytų pokalbių telefonu įrašų naudojimo kaip įrodymų tyrime dėl konkurencijos teisės pažeidimo. Konkrečiai toje byloje kilo klausimas, ar Komisijos teisėtai surinkti įrodymai – slapta darytų pokalbių telefonu įrašai – gali būti naudojami, net jei iš pradžių trečiasis asmuo juos galbūt gavo neteisėtai, pavyzdžiui, pažeisdamas asmens, kurio pokalbis įrašytas ginčijamuose įrašuose, teisę į privatų gyvenimą.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos matyti, kad neteisėto įrašo naudojimas savaime neprieštarauja Europos pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintam teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principui, taip pat kai šis įrodymas gautas pažeidžiant 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių konvencijos 8 straipsnyje nustatytus reikalavimus, jeigu, pirma, nepažeista ieškovo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir jo teisė į gynybą ir, antra, šis įrodymas nėra vienintelė įrodinėjimo priemonė, kuria motyvuotas nuosprendis. Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad per administracinę procedūrą Komisija visoms

21 | Byla C-180/16 P, **Toshiba / Komisija**.

22 | Taip pat žr. toliau skyriuje „a) Pranešimas apie kaltinimus“ ir „Įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje – 3. Baudos dydžio apskaičiavimas“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

šalims suteikė galimybę susipažinti su visais bylos medžiagoje esančiais garso įrašais ir su jais susijusiais užrašais. Be to, ginčijami įrašai nebuvo vienintelė Komisijos naudota įrodinėjimo priemonė, nes ginčijamame sprendime ieškovių padarytas SESV 101 straipsnio pažeidimas konstatuotas remiantis visais Komisijos administracinėje procedūroje gautais įrodymais. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad, net jeigu reikia pripažinti, kad viena iš įmonių, kuri yra ieškovių konkurentė, nagrinėjamus įrašus padarė neteisėtai, priimdama ginčijamą sprendimą Komisija juos teisėtai naudojo kaip įrodymus, kad konstatuotų, jog padarytas SESV 101 straipsnio pažeidimas.

2. ATLEIDIMO NUO BAUDOS SĄLYGOS

2016 m. vasario 29 d. Sprendime **Schenker / Komisija** (T-265/12, pateiktas apeliacinis skundas²³, [EU:T:2016:111](#)) Bendrasis Teismas nusprendė dėl sąlygų, kuriomis Komisija gali atleisti nuo baudos įmonę, kuri prisipažįsta dalyvavusi įtariamame kartelyje²⁴. Į Bendrąjį Teismą buvo kreiptasi su prašymu panaikinti Komisijos sprendimą, kuriame konstatuota, kad tarptautinio krovinių ekspedijavimo oro transportu paslaugų sektoriuje veikiančios bendrovės dalyvavo įvairiuose susitarimuose ir derino veiksmus šiame sektoriuje. Pradėjusi tyrimą po to, kai gavo *Deutsche Post AG* prašymą atleisti nuo baudos pagal 2006 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo²⁵, Komisija ją atleido nuo baudos. Ieškovė ginčijo Komisijos sprendimą atleisti nuo baudos *Deutsche Post* ir tvirtino, kad Komisija ją palankiau vertino nei kitas prašymus atleisti nuo baudos ar ją sumažinti pateikusias įmones. Nors konstatavo keturis pažeidimus, Komisija *Deutsche Post* suteikė bendrą sąlyginį atleidimą nuo baudos, apimantį ekspedijavimo oru sektorių, nenagrinėdama, ar šios įmonės pateikti įrodymai apima visą šią veiklą. Ieškovė tvirtino, kad jei visi prašymai atleisti nuo baudos ar sumažinti baudos dydį būtų buvę nagrinėjami bendrai atsižvelgiant į visą ekspedijavimo oru sektorių, ji būtų turėjusi teisę į palankesnę vertinimą.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tuo metu, kai Komisija gauna prašymą atleisti nuo baudos pagal 2006 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo 8 straipsnio apunktą, ji dar niek nežino apie kartelį. Todėl, kaip nurodyta 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 punkto apapunkčio 1 išnašoje, ji turi atlikti prašymo atleisti nuo baudos *ex ante* įvertinimą, remdamasi tik įmonės suteiktos informacijos pobūdžiu ir kokybe. Taigi 2006 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo nedraudžia Komisijai suteikti įmonei sąlyginį atleidimą nuo baudos, net jei šios įmonės pateikta informacija neleidžia jai susidaryti detalaus ir tikslaus vaizdo apie įtariamo kartelio pobūdį ir apimtį. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad pagal 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 8 punkto a papunktį, 9 ir 18 punktus nereikalaujama, kad įmonės pateikti įrodymai ir informacija būtų konkrečiai susiję su pažeidimais, kuriuos administracinės procedūros pabaigoje konstatuoja Komisija, pakanka, kad jie leistų jai atlikti tikslinį patikrinimą dėl įtariamo pažeidimo, kuris apimtų pažeidimą ar pažeidimus, kuriuos Komisija konstatuos šios procedūros pabaigoje.

3. KOMISIJOS TEISĖ PASIRINKTI SUSITARIMO PROCEDŪRĄ

2016 m. vasario 29 Sprendime **Schenker / Komisija** (T-265/12, pateiktas apeliacinis skundas²⁶, [EU:T:2016:111](#)) Bendrasis Teismas taip pat turėjo galimybę spręsti dėl Komisijos diskrecijos taikant SESV 101 ir 102 straipsnius

23| Byla C-263/16 P, *Schenker / Komisija*.

24| Taip pat žr. toliau skyriuje „3. Komisijos teisė pasirinkti susitarimo procedūrą“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

25| Pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose (OL C 298, 2006, p. 17).

26| Byla C-263/16 P, *Schenker / Komisija*.

pasirinkti susitarimo procedūrą²⁷. Ieškovė teigė, kad Komisija padarė vertinimo klaidą, kai priėmė sprendimą nebandyti susitarti prieš tai nesusisiekusi su ginčijamo sprendimo adresatais. Pasak ieškovės, Komisija negalėjo išsamiai įvertinti susitarimo procedūros galimybes, prieš tai nesusisiekusi su susijusiomis šalimis ir nesužinojus jų suinteresuotumo susitarti.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 773/2004²⁸, iš dalies pakeisto 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 622/2008²⁹, 10a straipsnio 1 dalį Komisija šalims gali nustatyti tam tikrą terminą, per kurį šalys raštu gali pareikšti, ar pasirengusios dalyvauti diskusijose dėl susitarimo, kad prireikus galėtų pateikti susitarimo pasiūlymus. Taigi iš šios nuostatos teksto aiškiai matyti, kad ji neprivalo susisiekti su šalimis ir kad šiuo klausimu turi diskreciją. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisijos praktika atitinka šį aiškinimą. Pagal Komisijos pranešimo dėl susitarimo procedūros³⁰ 6 punktą, jeigu, jos nuomone, byloje iš esmės gali būti tinkama susitarti, ji iš principo tirs visų tos pačios procedūros šalių suinteresuotumą susitarti, net jei procedūros šalys neturi teisės į tokią procedūrą. Iš šio punkto aiškiai matyti, kad tik tada, kai Komisija mano, jog byloje gali būti susitarta, ji gali kreiptis į atitinkamas įmones, kad sužinotų jų suinteresuotumą tartis. Vadinas, tas punktas taip pat numato galimybę Komisijai nuspręsti, kad byloje nėra tinkama tartis, prieš tai nesusisiekus su suinteresuotomis šalimis ir nesužinojus jų suinteresuotumo tartis. Taigi, šioje byloje vien tai, kad Komisija nesiekė išsiaiškinti ieškovės ir kitų atitinkamų įmonių suinteresuotumo tartis, dar neįrodo, kad ginčijamame sprendime buvo padaryta klaidų.

4. PAREIGA MOTYVUOTI

2016 m. gruodžio 13 d. Sprendime **Printeos ir kt. / Komisija** (T-95/15, [EU:T:2016:722](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę patikslinti pareigos motyvuoti per susitarimo procedūrą pagal Reglamento Nr. 773/2004 10a straipsnį ir Pranešimą dėl susitarimo procedūros Komisijos priimtus sprendimus, kuriais skiriamos baudos konkurencijos teisės srityje, apimtį.

Priminęs SESV 296 straipsnio antroje pastraipoje numatytos pareigos motyvuoti įgyvendinimo principus Bendrasis Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio, aiškintino atsižvelgiant, pirma, į SESV 263 straipsnį bei SESV 261 straipsnį ir, antra, į Reglamento Nr. 1/2003³¹ 31 straipsnį, išplaukiančius reikalavimus, nurodytus pranešimo dėl susitarimo procedūros 41 punkte, šie principai *mutatis mutandis* taikomi SESV 296 straipsnio antroje pastraipoje numatyta Komisijos pareigai motyvuoti per susitarimo procedūrą, per kurią atitinkama įmonė gali sutikti tik su maksimalia siūloma bauda, priimtą sprendimą, kuriuo skiriamos baudos.

Ypač svarbu, kad Komisija per administracines procedūras laikytųsi Sąjungos teisės sistemoje nustatytų garantijų, įskaitant pareigą motyvuoti, tada, kai nustatydamas skirtų baudų dydį ji nusprendžia nukrypti nuo

27 | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „2. Atleidimo nuo baudos sąlygos“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

28 | 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101] ir [SESV 102] straipsnius tvarkos (OL L 123, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81).

29 | 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 622/2008, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 773/2004 susitarimo procedūros tvarkos kartelių byloje atžvilgiu (OL L 171, 2008, p. 3).

30 | Komisijos pranešimas dėl susitarimo procedūros tvarkos siekiant priimti sprendimus pagal Tarybos reglamento Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsnius kartelių byloje (OL C 167, 2008, p. 1).

31 | 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

baudų apskaičiavimo gairėse³² įtvirtinto bendro metodo, remdamasi, kaip šiuo atveju, šių gairių 37 punktu. 2006 m. gairėse nustatyta orientacinė elgesio taisyklė, nurodanti sektiną praktiką, nuo kurios konkrečiu atveju Komisija negali nukrypti nenurodžiusi priežasčių, atitinkančių, be kita ko, vienodo požiūrio principą. Šis motyvavimas turi būti kuo tikslesnis ypač dėl to, kad 2006 m. gairių 37 punkte abstrakčiai nurodomi bylos ypatumai, taigi paliekama Komisijai didelė diskrecija taikyti išimtinį bazinių baudų dydžių koregavimą. Remiantis tuo darytina išvada, kad šiuo atveju Komisija turėjo pakankamai aiškiai ir tiksliai paaiškinti, kaip ji ketina pasinaudoti diskrecija, įskaitant teisinių ir faktinių aplinkybių, į kurias šiuo atveju atsižvelgė, nurodymą. Konkrečiai kalbant, atsižvelgiant į jos pareigą nustatant baudų dydžius laikytis vienodo požiūrio principo, ši pareiga motyvuoti apima visus reikšmingus veiksnius, į kuriuos reikia atsižvelgti norint įvertinti, ar atitinkamų įmonių, kurių baziniai baudų dydžiai buvo koreguojami, situacija buvo panaši, ar tos situacijos buvo vertinamos vienodai ir ar vienodas arba nevienodas situacijų vertinimas yra objektyviai pagrįstas. Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad Komisija nenurodė priežasčių, dėl kurių atitinkamoms įmonėms taikė skirtingo dydžio sumažinimus. Remdamasis tuo Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas sprendimas yra nepakankamai motyvuotas.

5. NERIBOTA JURISDIKCIJA

2016 m. birželio 28 d. sprendimuose *Portugal Telecom / Komisija* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ir *Telefónica / Komisija* (T-216/13, pateiktas apeliacinis skundas³³, [EU:T:2016:369](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę apibrėžti Sąjungos teismo kontrolės ribas Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu ir ypač tokiose bylose skiriamų baudų dydžio nustatymu, atžvilgiu³⁴. Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti, ar teisėtas Komisijos sprendimas, kuriame ji konstatavo, kad dalyvaudamos nekonkuravimo susitarime *Portugal Telecom SGPS, SA* (didžiausias Portugalijos telekomunikacijų operatorius) ir *Telefónica, SA* (didžiausias Ispanijos telekomunikacijų operatorius) pažeidė SESV 101 straipsnį. Byloje buvo nagrinėjamos nekonkuravimo Iberijos pusiasalio rinkoje sąlygos, įtrauktos į sutartį dėl *Telefónica* įsigyjamos *Portugal Telecom* priklausančios Brazilijos mobiliojo ryšio operatoriaus *Vivo* akcijų dalies.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra, teisminės kontrolės sistemą sudaro SESV 263 straipsnyje nustatyta institucijų aktų teisėtumo kontrolė, kuri pagal SESV 261 straipsnį ir ieškovų prašymu gali būti papildyta Bendrojo Teismo neribota jurisdikcija, kiek tai susiję su šioje srityje Komisijos skirtomis sankcijomis. Tačiau Bendrasis Teismas nusprendė, kad šioje byloje jis neturi pakankamai informacijos, kad galėtų nustatyti galutinį ieškovėms skirtinos baudos dydį. Jis pabrėžė, kad pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį Bendrajam Teismui suteikta neribota jurisdikcija suteikia galimybę teismui atlikti ne tik paprasčiausią sankcijos teisėtumo kontrolę, bet ir Komisijos vertinimą pakeisti savuoju. Vis dėlto šiuo atveju nustatydama pardavimų vertę, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudos dydį, Komisija neatliko ieškovių pateiktų duomenų, kuriais siekta įrodyti potencialios šalių konkurencijos dėl tam tikrų paslaugų nebuvimą, analizės. Jeigu Bendrasis Teismas imtųsi nustatyti šių pardavimų vertę, tai tiesiog reikštų, kad jis privalo užpildyti bylos medžiagos tyrimo spragą. Tačiau naudojimasis neribota konkurencija nereiškia, kad Bendrasis Teismas turi atlikti tokią užduotį.

32 | Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, 2006, p. 2).

33 | Byla C-487/16 P, *Telefónica / Komisija*.

34 | Taip pat žr. toliau skyriuje „Išnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje – 2. Ribojimas dėl siekiamo tikslo ir 3. Baudos dydžio apskaičiavimas“ išdėstytas mintis dėl šių sprendimų.

ĮNAŠAS SESV 101 STRAIPSNIO TAIKYMO SRITYJE

1. POTENCIALIOS KONKURENCIJOS SĄVOKA

Tą pačią dieną kartu su kitais penkiais sprendimais (2016 m. rugsėjo 8 d. sprendimai **Arrow Group ir Arrow Generics / Komisija**, T-467/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:450](#); **Merck / Komisija**, T-470/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:452](#); **Sun Pharmaceutical Industries ir Ranbaxy (UK) / Komisija**, T-460/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:453](#); **Generics (UK) / Komisija**, T-469/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:454](#), ir **Xellia Pharmaceuticals ir Alpharma / Komisija**, T-471/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:460](#)), priimtais nagrinėjant kelis ieškinius, pareikštus dėl Komisijos sprendimo, kuriame atskleistas kartelis antidepresantų, turinčių farmacinės veikliosios medžiagos citalopramo, rinkoje, priimtame 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendime **Lundbeck / Komisija** (T-472/13, pateiktas apeliacinis skundas³⁵, [EU:T:2016:449](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę spręsti dėl potencialios konkurencijos sąvokos³⁶. Toje byloje buvo nagrinėjami pagal Danijos teisę įsteigtos bendrovės *H. Lundbeck A/S* (toliau – *Lundbeck*), kuri kontroliuoja bendrovių, veikiančių naujų vaistų tyrimų ir prekybos jais srityje, grupę ir turi aptariamų vaistų patentus, susitarimai su generinių vaistų gamybos ir pardavimo rinkoje veikiančiomis įmonėmis. Šiais susitarimais *Lundbeck* siekė riboti tokių įmonių patekimą į aptariamų produktų rinką sumokėdama joms dideles pinigų sumas. Komisija konstatavo, kad *Lundbeck* ir generinių vaistų įmonės yra bent jau potencialios konkurentės ir kad ginčijami susitarimai yra konkurencijos ribojimas dėl siekiamo tikslo.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad nagrinėjant konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje remiamasi ne tik esama bet ir potencialia konkurencija, siekiant sužinoti, ar, atsižvelgiant į rinkos struktūrą ir jos veikimo ekonomines bei teises aplinkybes, egzistuoja realios ir konkrečios galimybės, kad atitinkamos įmonės gali tarpusavyje konkuruoti arba kad naujas konkurentas gali įeiti į nagrinėjamą rinką ir konkuruoti su veikiančiomis įmonėmis. Norėdama nustatyti, ar įmonė yra potenciali konkurentė rinkoje, Komisija turi išsiaiškinti, ar tuo atveju, jei jos nagrinėjamas susitarimas nebūtų sudarytas, ši įmonė būtų turėjusi realių ir konkrečių galimybių patekti į minėtą rinką ir konkuruoti su joje veikiančiomis įmonėmis. Toks įrodymas turi būti pagrįstas faktinėmis aplinkybėmis arba atitinkamos rinkos struktūrų analize.

Tokiomis aplinkybėmis nagrinėdamas konkrečiai *Lundbeck* argumentą, jog ginčijamame sprendime padaryta teisės klaida, nes jame konstatuota, kad vaistų, kuriais pažeidžiamos trečiųjų asmenų intelektinės nuosavybės teisės, pateikimas rinkai yra potencialios konkurencijos išraiška pagal SESV 101, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors tiesa, kad patentų galiojimas preziumuojamas, kol kompetentinga institucija ar teismas jų neatšaukė ar nepripažino negaliojančiais, tokia galiojimo prezumpcija nėra tas pats, kas rinkai teisėtai pateiktų generinių produktų neteisėtumo, kai patento savininkas mano, kad jais pažeidžiamas patentas, prezumpcija. Šiuo atveju *Lundbeck* nacionaliniuose teismuose turėjo įrodyti, kad jeigu generiniai vaistai patektų į rinką, jais būtų pažeidžiamas vienas ar kitas jų proceso patentas, nes pateikimas į rinką „rizikuojant“ savaime nėra neteisėtas. Be to, *Lundbeck* pareiškus generinių vaistų įmonėms ieškinį dėl pažeidimo, jos galėtų ginčyti patentų, kuriais remiasi *Lundbeck*, galiojimą, pareikšdamos priešieškinį. Todėl apskritai generinių vaistų įmonės turėjo keletą konkrečių ir realių galimybių patekti į rinką tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, pavyzdžiui, išleisdamos generinį vaistą į rinką „rizikuodamos“, esant tikimybei, kad *Lundbeck* pareikš joms ieškinius. Tokia galimybė reiškia potencialią konkurenciją tokiu atveju kaip šioje byloje, kai pirminiai *Lundbeck* patentai baigė galioti ir kai buvo kitų procesų, kuriuos naudojant buvo galima gaminti generinį citalopramą, ir nebuvo įrodyta,

35| Byla C-591/16 P, *Lundbeck / Komisija*.

36| Taip pat žr. toliau skyriuje „2. Ribojimas dėl siekiamo tikslo – b) Neproporcingi kompensaciniai mokėjimai, dėl kurių konkurentai pašalinami iš rinkos“ išdėstyta mintis dėl šio sprendimo.

kad jie pažeidžia kitus *Lundbeck* patentus. Be to, generinių vaistų įmonių veiksmai ir investicijos siekiant patekti į citalopramo rinką prieš sudarant ginčijamus susitarimus, įrodo, kad jos buvo pasirengusios patekti į rinką ir prisiimti su tuo susijusią riziką. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors kiti pareiškimai, padaryti tuo pat metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, gali leisti manyti, kad generinių vaistų įmonės abejojo, ar jų produktai nepažeidžia patentų, arba kad *Lundbeck* buvo įsitikinusi savo patentų galiojimu, jų nepakanka paneigti išvada, kad generinių vaistų įmonės buvo laikomos keliančiomis potencialią grėsmę *Lundbeck* ir vien dėl savo egzistavimo galėjo daryti konkurencinį spaudimą jai ir toje pačioje rinkoje veikiančioms įmonėms.

Be to, Bendrasis Teismas priminė, kad siekiant įrodyti potencialią konkurenciją, reikia tik to, kad patekti į rinką užtruktų protingą laikotarpį, šiuo klausimu nenustatant jokio konkretaus termino. Todėl Komisijai nebūtina įrodyti, kad generinių vaistų įmonės tikrai būtų patekusios į rinką prieš baigiant galioti ginčijamiems susitarimams, kad ji galėtų įrodyti potencialios konkurencijos buvimą šioje byloje, juo labiau kad ypač farmacijos sektoriuje potenciali konkurencija gali egzistuoti patentui dar galiojant, o veiksmai, kurių imamasi prieš jiems baigiant galioti, yra svarbūs vertinant, ar konkurencija buvo ribojama. Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad potenciali konkurencija, be kita ko, apima generinių vaistų įmonių veiklą, kuria jos siekia gauti būtinus leidimus pateikti rinkai ir atlikti visus administracinius ir komercinius veiksmus, reikalingus pasirengti patekti į rinką. Ši potenciali konkurencija saugoma SESV 101 straipsniu. Iš tiesų, jeigu būtų įmanoma nepažeidžiant konkurencijos teisės įmonėms, kurios imasi būtinų veiksmų, kad pasirengtų išleisti į rinką generinį vaistą, ir kurios šiuo tikslu atliko dideles investicijas, sumokėti už tai, kad jos nutrauktų arba tiesiog sulėtintų šį procesą, veiksminga konkurencija niekada nevyktų arba vyktų labai lėtai, ir tai būtų nenaudinga vartotojams.

2. RIBOJIMAS DĖL SIEKIAMO TIKSLO

a. NEKONKURAVIMO SĄLYGA

2016 m. birželio 28 d. sprendimuose *Portugal Telecom / Komisija* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ir *Telefónica / Komisija* (T-216/13, pateiktas apeliacinis skundas³⁷, [EU:T:2016:369](#)) Bendrasis Teismas taip pat turėjo nuspręsti dėl ginčijamos nekonkuravimo sąlygos kaip ribojančios konkurenciją dėl siekiamo tikslo kvalifikavimo³⁸. Ieškovės ginčijo tokį kvalifikavimą dėl to, kad Komisija esą neįrodė, jog jos buvo potencialios konkurentės, ir kad tokia sąlyga galėjo riboti konkurenciją.

Pirma, dėl ginčijamos sąlygos kvalifikavimo kaip „papildomo ribojimo“ Bendrasis Teismas manė, kad *Portugal Telecom* neįrodė, jog šios ginčijamos sąlygos sukeltas ribojimas yra susijęs su galimybe išpirkti jos akcijas, priklausančias *Telefónica* (ši sąlyga buvo iš pradžių numatyta sutartyje, bet vėliau iš jos išbraukta), ir su Ispanijos bendrovės paskirtų valdybos narių atsistatydinimu, numatytu galutinėje sutarties versijoje. Dėl ginčijamoje sąlygoje nurodytos savikontrolės pareigos pažymėtina, kad niekas nerodo, jog šioje sąlygoje buvo numatyta ši pareiga, nuo kurios priklausė nekonkuravimo įsipareigojimo įsigaliojimas. Be to, nors *Telefónica* tvirtino, kad ginčijamą sąlygą nustatė Portugalijos vyriausybė ar kad ji bet kuriuo atveju buvo būtina, kad vyriausybė neblokuotų sutarties dėl „Vivo sandorio“, Bendrasis Teismas mano, kad *Telefónica* nepateikė pakankamų įrodymų savo teiginiams pagrįsti. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad *Telefónica* nepateikė jokios informacijos, paaiškinančios, kodėl nekonkuravimo Portugalijos ir Ispanijos rinkose sąlyga gali būti laikoma objektyviai būtina sudarant sandorį dėl Brazilijos operatoriaus akcijų įsigijimo.

37| Byla C-487/16 P, *Telefónica / Komisija*.

38| Taip pat žr. pirmiau skyriuje „Bendri dalykai – 5. Neribota jurisdikcija“ ir toliau „3. Baudos dydžio apskaičiavimas“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

Antra, dėl to, kad ginčijama sąlyga gali riboti konkurenciją tarp *Portugal Telecom* ir *Telefónica*, ieškovės tvirtino, kad Komisija padarė klaidą, nes neišnagrinėjo potencialios konkurencijos sąlygų, kad patikrintų, ar buvo realių ir konkrečių galimybių joms tarpusavyje konkuruoti nekonkuravimo sąlygoje tariamai numatytose atitinkamose rinkose. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vertinant, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra pakankamai kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Tačiau Komisija ne visada privalo tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką ar rinkas. Taigi, taikant SESV 101 straipsnio 1 dalį nebūtina iš anksto apibrėžti atitinkamos rinkos, jeigu ginčijamo susitarimo tikslas savaime yra antikonkurencinis. Todėl kadangi šiuo atveju Komisija konstatavo, jog sąlygos, už kurią ginčijamu sprendimu skirta sankcija, tikslas buvo rinkų pasidalijimas, ieškovės negali teigti, kad išsami nagrinėjimų rinkų analizė buvo būtina siekiant nustatyti, ar ši sąlyga riboja konkurenciją dėl tikslo. Įmonės, sudarančios susitarimą, kurio tikslas riboti konkurenciją, iš principo negali išvengti SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo teigdamos, kad jų susitarimas neturėtų daryti pastebimo poveikio konkurencijai. Todėl ieškovių argumentai, kad tariamo susitarimo nekonkuruoti egzistavimas negali būti potencialios šalių konkurencijos įrodymas, yra nereikšmingas.

b. NEPROPORCINGI KOMPENSACINIAI MOKĖJIMAI, DĖL KURIŲ KONKURENTAI PAŠALINAMI IŠ RINKOS

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendimas ***Lundbeck / Komisija*** (T-472/13, pateiktas apeliacinis skundas³⁹, [EU:T:2016:449](#)) Bendrasis Teismas, be kita ko, turėjo nagrinėti, ar *Lundbeck*, kuriai priklauso antidepresantų, kurių sudėtyje yra farmacinės veikliosios medžiagos citalopramo, patentai, kontroliuojamos bendrovių grupės ir generinius vaistus gaminančių įmonių sudaryti susitarimai, kuriuose buvo numatyta, jog šios įmonės pasitraukia iš šių vaistų rinkos, gavusios dideles pinigų sumas iš *Lundbeck*, patenka į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį⁴⁰.

Visų pirma Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tai, jog konkurencijos apribojimus pavyko įvesti sumokant didelius kompensacinius mokėjimus, yra lemiamas dalykas teisiškai vertinant šiuos susitarimus. Iš to išplaukia, kad jeigu kompensacinis mokėjimas siejamas su konkurentų išstūmimu iš rinkos arba veiksmų, skatinančių patekti į rinką, ribojimu, tokį apribojimą gali lemti ne vien tai, kaip šalys vertina patentų galią, o tai, kad jis buvo nustatytas būtent šiuo mokėjimu, kuris prilygintinas konkurencijos išsipirkimui. Šiuo atveju neproporcingas šių mokėjimų pobūdis, atsižvelgiant į kelis kitus veiksnius, pavyzdžiui, tai, kad šių mokėjimų sumos, atrodo, atitinka bent jau generinių vaistų įmonių numatomą pelną, kurį jos gautų, jeigu patektų į rinką, tai, kad sutartyje nebuvo numatyta sąlygų, leidžiančių generinių vaistų įmonėms išleisti savo produktus į rinką baigus galioti susitarimams, nesibaiminant ieškinių dėl patentų pažeidimo, leidžia daryti išvadą, kad šioje byloje ginčijamais susitarimais buvo siekiama riboti konkurenciją dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį.

Toliau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad generinių vaistų įmonių ir *Lundbeck*, kurios didžiausią apyvartos dalį sudaro aptariamas patentuotas vaistas, patiriamos rizikos asimetrija leidžia iš dalies paaiškinti priežastis, dėl kurių ji nusprendė mokėti didelius kompensacinius mokėjimus, kad išvengtų bet kokios, net ir mažiausios, generinių vaistų įmonių patekimo į rinką rizikos. Tačiau ši aplinkybė jokia būdu negali būti pagrindas netaikyti SESV 101 straipsnio 1 dalies. Nors *Lundbeck* galėjo patirti nepataisomą žalą, jeigu generinių vaistų įmonės būtų neteisėtai patekusios į rinką, nes dėl jų patekimo į rinką būtų negrįžtamai sumažėjusios kainos, reguliuojamųjų kainų sumažinimas baigus galioti farmacinės veikliosios medžiagos patentui yra

39| Byla C-591/16 P, *Lundbeck / Komisija*.

40| Taip pat žr. toliau skyriuje „1. Potencialios konkurencijos sąvoka“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

Lundbeck žinoma farmacijos rinkų savybė, todėl tai yra įprasta komercinė rizika, kuria negalima pateisinti antikonkurencinių susitarimų sudarymo. Todėl sutikus su argumentu dėl rizikos asimetrijos galiausiai būtų pripažinta, kad *Lundbeck*, sudarydama tokius susitarimus, kokie yra ginčijami susitarimai, su generinių vaistų įmonėmis, galėjo apsisaugoti nuo neišvengiamo kainų mažėjimo, kurio nebuvo galima išvengti, net jeigu joms būtų pavykę laimėti bylas dėl patentų pažeidimo nacionaliniuose teismuose. Toks rezultatas akivaizdžiai prieštarautų ESV sutarties nuostatų dėl konkurencijos, kuriomis siekiama, be kita ko, apsaugoti vartotojus nuo nepagrįstų kainų padidėjimų dėl slapto konkurentų susitarimo, tikslui. Taigi, nėra jokio pagrindo teigti, kad toks susitarimas šiuo atveju būtų teisėtas, prisidengiant tuo, kad tai buvo proceso patentai, jeigu net ir apgynus šiuos patentus nacionaliniuose teismuose, susiklosčius net ir pačiam palankiausia *Lundbeck* scenarijui, nebūtų galėjusios kilti tos pačios neigiamos pasekmės konkurencijai ir visų pirma vartotojams. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad bet kuriuo atveju net jei ginčijamuose susitarimuose numatyti apribojimai potencialiai pateko į *Lundbeck* patentų taikymo sritį, t. y. jie galėjo būti gauti ir teismo keliu, tuo metu, kai buvo sudaromi ginčijami susitarimai, tai buvo tik galimybė. Tai, kad šis netikrumas, susijęs su tuo, ar generinių vaistų įmonių produktai pažeidžia patentus ir ar *Lundbeck* patentai galioja, buvo pakeistas tikrumu, kad ginčijamų susitarimų galiojimo laikotarpiu generinių vaistų įmonės nepateks į rinką. Šioje byloje savaime yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo, nes šis rezultatas buvo pasiektas dėl kompensacinio mokėjimo.

Galiausiai Bendrasis Teismas konstatavo, kad generinių vaistų įmonės labai stengėsi pasirengti patekti į rinką ir neketino nutraukti šių pastangų dėl *Lundbeck* patentų. Žinoma, nebuvo aišku, ar kompetentingas teismas vėliau nepripažins jų produktų pažeidžiančiais patentus. Vis dėlto ginčijamame sprendime įrodyta, kad generinių vaistų įmonės turėjo realių galimybių laimėti bylą, jei kiltų ginčas. Todėl sudarydamos konkurenciją ribojančius susitarimus jų šalys šį netikrumą pakeičia tikrumu, kad generinių vaistų įmonės nepateks į rinką, tam panaudodamos didelius kompensacinius mokėjimus ir taip jų galiojimo laikotarpiu pašalindamos visą, net ir potencialią, konkurenciją rinkoje.

3. BAUDOS DYDŽIO APSKAIČIAVIMAS

2016 m. birželio 28 d. sprendimuose *Portugal Telecom / Komisija* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ir *Telefónica / Komisija* (T-216/13, pateiktas apeliacinis skundas⁴¹, [EU:T:2016:369](#)) Bendrasis Teismas dar turėjo nuspręsti dėl pardavimų vertės, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant taikytinos baudos dydį, nustatymo⁴². Ieškovės teigė, kad nereikia atsižvelgti į pardavimus rinkose arba susijusius su paslaugomis, dėl kurių nevyksta potenciali konkurencija ir kurie nepatenka į ginčijamos nekonkuravimo sąlygos taikymo sritį.

Nors Komisija tvirtino, kad, atsižvelgiant į labai plačią nekonkuravimo sąlygos taikymo sritį, ji neturėjo analizuoti potencialios šalių konkurencijos dėl kiekvienos ieškovių nurodytos paslaugos, kad nustatytų pardavimų vertę, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudos dydį, Bendrasis Teismas nusprendė, kad tokiame argumentui negalima pritarti. Iš tikrųjų ši sąlyga, remiantis jos formuluote, buvo taikoma bet kokiam „telekomunikacijų verslo projektui, jei gali būti laikoma, kad jis Iberijos pusiasalio rinkoje konkuruoja su kita šalimi“. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad apskaičiuodama baudos dydį Komisija naudojo tų veiklos sričių pardavimų vertę, kuri, pasak jos, patenka į sąlygos taikymo sritį, ir neatsižvelgė į tuo metu vykdytos veiklos pardavimų vertę, kuriai sąlyga netaikoma, kaip nustatyta jos formuluotėje. Todėl į pardavimus, susijusius su veikla, kurią vykdančios konkurencija su kita šalimi negalima sąlygos taikymo laikotarpiu ir kuri nepatenka į sąlygos taikymo sritį remiantis tos sąlygos formuluote, taip pat neturėtų būti atsižvelgta apskaičiuojant baudą. Darytina išvada, kad net jeigu Komisija neturėjo vertinti potencialios konkurencijos teikiant kiekvieną ieškovių

41 | Byla C-487/16 P, *Telefónica / Komisija*.

42 | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „Bendri dalykai – 5. Neribota jurisdikcija ir „Įnašas SESV 101 straipsnio taikymo srityje – 2. Ribojimas dėl siekiamo tikslo – a) Nekonkuravimo sąlyga“ išdėstyta mintis dėl šių sprendimų.

nurodytą paslaugą, kad galėtų konstatuoti pažeidimą, ji vis dėlto turėjo išnagrinėti, ar ieškovės pagrįstai teigė, kad į nagrinėjamų paslaugų pardavimų vertę neturi būti atsižvelgta apskaičiuojant baudos dydį, nes dėl šių paslaugų šalys nebuvo potencialios konkurentės.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad Komisija turi kiekvienu atveju įvertinti baudos poveikį atitinkamai įmonei, būtent paisydamą apyvartos, kuri atspindi jos realią ekonominę situaciją pažeidimo padarymo laikotarpiu. Nustatant baudos dydį galima atsižvelgti tiek į bendrą įmonės apyvartą, tiek į tos apyvartos dalį, gautą iš prekių, dėl kurių buvo padarytas pažeidimas, todėl rodančią pažeidimo mastą. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad 2006 m. gairių 13 punkte siekiama nustatyti, kad įmonei skirtos baudos apskaičiavimo pagrindas yra dydis, kuris atspindi pažeidimo ekonominę svarbą ir šios įmonės santykinę reikšmę darant šį pažeidimą. Todėl šių gairių 13 punkte vartojama pardavimų vertės sąvoka apima pardavimus, įvykdytus su pažeidimu Europos ekonominėje erdvėje (EEE) susijusioje rinkoje, ir nėra reikalo nustatyti, ar pažeidimas darė realios įtakos šiems pardavimams. Vis dėlto ši sąvoka neturėtų būti išplėsta taip, kad apimtų nagrinėjamos įmonės pardavimus, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai nesusiję su šiuo karteliu.

Bendrojo Teismo manymu, negalima reikalauti iš ribojimą dėl tikslo nagrinėjančios Komisijos, kad ji savo iniciatyva atliktų potencialios konkurencijos tyrimą dėl visų rinkų ir paslaugų, susijusių su pažeidimo taikymo sritimi. Šiuo atveju siūloma išeitis reiškia ne tai, kad Komisijai apskaičiuojant baudos dydį jai nustatoma pareiga, kurios ji neprivalo laikytis pagal SESV 101 straipsnį nagrinėdama pažeidimą, kurio tikslas yra antikonkurencinis, o tai, kad reikia atsižvelgti į pardavimų vertę, kuri turi būti tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su pažeidimu, kaip tai suprantama pagal gairių 13 punktą, ir ji negali apimti pardavimų, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai nesusiję su pažeidimu, už kurį baudžiama. Šiuo atveju atsižvelgiant į ginčijamos sąlygos formuluotę ir į tai, kad ieškovės pateikė faktinių aplinkybių siekdamas įrodyti, jog į tam tikrų paslaugų pardavimų vertę neturėtų būti atsižvelgta apskaičiuojant baudą, nes tarp šalių nebuvo jokios konkurencijos, Komisija turėjo išnagrinėti šiuos aspektus. Todėl Komisija turėjo apibrėžti paslaugas, dėl kurių šalys nebuvo potencialios konkurentės Iberijos pusiasalio rinkoje. Tik tokios faktų ir teisinės analizės pagrindu buvo galima apibrėžti su pažeidimu tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius pardavimus, kurių vertė turėjo būti pradinis dydis apskaičiuojant bazinį baudos dydį.

2016 sausio 19 d. sprendimuose **Toshiba / Komisija** (T-404/12, pateiktas apeliacinis skundas⁴³, [EU:T:2016:18](#))⁴⁴ ir **Mitsubishi Electric / Komisija** (T-409/12, [EU:T:2016:17](#)) Bendrasis Teismas, be kita ko, pateikė paaiškinimų dėl to, kaip apskaičiuoti bazinį baudos dydį, kai įmonė kartelyje dalyvauja per bendrąją įmonę. Referenciniais metais ieškovės dalyvavo ginčijamame kartelyje per bendrąją įmonę, kurią lygiomis dalimis valdė kartu su kita dalyve. Norėdama ištaisyti pažeidimą, dėl kurio buvo panaikintas anksčiau dėl šio kartelio jos priimtas sprendimas, Komisija nusprendė apskaičiuoti bendrosios įmonės hipotetinį pradinį baudos dydį pagal jos apyvartą referenciniais metais ir padalyti jį dviem akcininkams proporcingai jų apyvartai, gautai iš atitinkamų produktų paskutiniiais metais iki bendrosios įmonės sukūrimo.

Bendrasis Teismas mano, kad Komisija teisingai nusprendė nustatyti bendrosios įmonės hipotetinį pradinį baudos dydį ir jį paskirstyti jos akcininkams, nes ši įmonė buvo bendroji įmonė, atskiras nuo jos akcininkų subjektas, nors ir jų bendrai kontroliuojamas. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad ginčijamame sprendime nustatytos baudos buvo skirtos tik akcininkams dėl to, kad bendroji įmonė buvo likviduota, negali lemti to, kad Komisija privalo dirbtinai suskaidyti pastarosios įmonės apyvartą. Bendrasis Teismas nusprendė, kad negalima pritarti argumentui, jog apyvartą tarp dviejų akcininkų reikėjo paskirstyti pagal jų turimą bendrosios įmonės akcijų dalį, o ne pagal pardavimų vertę paskutiniiais metais iki bendrosios įmonės sukūrimo. Bendrasis Teismas taip

43| Byla C-180/16 P, **Toshiba / Komisija**.

44| Taip pat žr. pirmą skyrių „Bendri dalykai – 1. Teisė į gynybą“ išdėstyta mintis dėl šių sprendimų.

pat patvirtino Komisijos sprendimą paskirstyti pradinį baudos dydį akcininkams pagal jų pardavimų vertę paskutiniaisiais metais iki bendrosios įmonės sukūrimo, nes šie duomenys rodo nelygią ir realią abiejų akcininkų padėtį rinkoje jos sukūrimo momentu, o kapitalo dalies dydis galėjo būti nulemtas aplinkybių, nesusijusių su rinka. Bendrasis Teismas mano, kad šios bylos aplinkybėmis toks sprendimas nelemia nevienodo kitų kartelio dalyvių vertinimo.

Be to, nagrinėdamas ieškovių argumentą, kad Komisija pažeidė proporcingumo principą, nes joms skirtos baudos dydį apskaičiavo taip pat kaip ir kitiems Europos gamintojams, Bendrasis Teismas priminė, kad kai pažeidimą yra padariusios kelios įmonės, reikia išnagrinėti kiekvienos iš jų santykinį dalyvavimo darant pažeidimą sunkumą. Taigi į tai, kad įmonė nedalyvavo atliekant visus kartelio veiksmus arba kad jos vaidmuo atliekant tuos veiksmus buvo nereikšmingas, reikia atsižvelgti vertinant pažeidimo sunkumą ir nustatant baudos dydį. Atsižvelgęs į šiuos svarstymus Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šiuo atveju Japonijos įmonių, įskaitant ieškoves, susilaikymas nuo veiksmų buvo išankstinė sąlyga, kad Europos gamintojai galėtų pasiskirstyti skirstomųjų įrenginių, turinčių dujų izoliaciją, projektus EEE pagal tam nustatytas taisykles. Taigi laikydamosi įsipareigojimų Japonijos bendrovės įnešė indėlį į viso pažeidimo veikimą. Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog ieškovių indėlis darant pažeidimą yra panašus į Europos įmonių indėlį.

IV. VALSTYBĖS PAGALBA

PRIIMTINUMAS

1. AKTAS, KURĮ GALIMA GINČYTI

2016 m. kovo 9 d. Nutartyje **Port autonome du Centre et de l'Ouest ir kt. / Komisija** (T-438/15, [EU:T:2016:142](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę priminti sąlygas, kada Komisijos raštas yra aktas, kurį galima ginčyti, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį, per procedūrą dėl esamos pagalbos. Ginčijamas raštas buvo išsiųstas per Reglamento (EB) Nr. 659/1999⁴⁵ 17 straipsnio 1 dalyje numatytą atitinkamos valstybės narės ir Komisijos bendradarbiavimo etapą. Ieškovių manymu, raštas yra sprendimas, kuriame konstatuojamas esamos pagalbos (Belgijos uostų atleidimo nuo pelno mokesčio) nesuderinamumas su vidaus rinka.

Bendrojo Teismo nuomone, kadangi atitinkamų priemonių pasiūlymas nėra ginčijamas aktas, parengiamieji dokumentai, parengti prieš priimant pasiūlymus dėl atitinkamų priemonių, kaip antai ginčijamas raštas, taip pat nėra aktai, sukeliantys privalomų teisinių padarinių. Šiuo klausimu jis primena, kad pagal suformuotą jurisprudenciją, kalbant apie aktus ar sprendimus, kurių rengimas apima kelis etapus, ypač vidaus procedūrą, ginčijamais aktais gali būti tik priemonės, šios procedūros pabaigoje galutinai patvirtinančios institucijos poziciją, o ne tarpinės priemonės, skirtos galutiniam sprendimui parengti. Taip tikrai nėra šioje byloje ginčijamo rašto atveju, nes iš šio rašto turinio aiškiai matyti, kad tai yra Komisijos „preliminari nuomonė“ ir kad ji gali būti priversta pradėti kitą procedūros etapą – pateikti oficialius pasiūlymus dėl priemonių, kurių turės imtis atitinkama valstybė narė. Atsižvelgęs į šiuos svarstymus Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas raštas nėra galutinių teisinių padarinių sukeliantis aktas, dėl kurio gali būti pareikštas ieškinyis dėl panaikinimo pagal SESV 263 straipsnį.

45 | 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999, nustatantis išsamias [SESV 108 straipsnio] taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p.1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

2. KONKRETI SĄSAJA

Bylose, kuriuose buvo priimti 2016 m. vasario 4 d. sprendimai *Heitkamp BauHolding / Komisija* (T-287/11, pateiktas apeliacinis skundas⁴⁶, [EU:T:2016:60](#)) ir *GFKL Financial Services / Komisija* (T-620/11, pateiktas apeliacinis skundas⁴⁷, [EU:T:2016:59](#)) Bendrasis Teismas pateikė kai kurių paaiškinimų dėl konkrečios sąsajos sąvokos, kaip ji suprantama pagal SESV 263 straipsnio 4 pastraipą⁴⁸. Šiose bylose buvo nagrinėjamas Komisijos sprendimas, kuriuo pagal sanavimo sąlygą, numatytą Pelną mokesčio įstatyme, Vokietijos Federacinės Respublikos suteikta valstybės pagalba buvo pripažinta nesuderinama su vidaus rinka. Ši sąlyga leido sunkumų patiriančioms įmonėms, įvykus dideliui akcininkų struktūros pasikeitimui, perkelti nuostolius į kitus mokestinius metus.

Bendrasis Teismas mano, kad įmonės pareikštas ieškinys dėl Komisijos sprendimo, kuriuo draudžiama sektorinės pagalbos schema, panaikinimo, jeigu šis sprendimas susijęs su ja tik dėl priklausymo atitinkamam sektoriui ir dėl to, kad potencialiai galėjo gauti naudos iš tos schemos, iš esmės yra nepriimtinas. Tačiau jeigu toks Komisijos sprendimas paveikia grupę asmenų, kurie buvo nustatyti arba kuriuos buvo galima nustatyti priimant šį aktą dėl šios grupės nariams būdingų kriterijų, šis aktas gali būti konkrečiai susijęs su šiais asmenimis tiek, kiek jie sudaro apibrėžtą ūkio subjektų grupę. Todėl tokia įmonė kaip ieškovė, kuri turi įgytą teisę sumažinti mokestį pagal nacionalinės teisės aktus, kurie pagal sprendimą, kuriuo draudžiama sektorinės pagalbos schema, kvalifikuoti valstybės pagalba, turi būti laikoma priklausančia uždarai ūkio subjektų, kurie priimant ginčijamą sprendimą buvo identifikuoti arba bent jau lengvai identifikuotini, grupei, kaip tai suprantama pagal Sprendimą Plaumann / Komisija⁴⁹. Šios išvados negali paneigti tai, kad Komisijai priėmus sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą ir vėliau sprendimą, kuriuo draudžiama sektorinės pagalbos schema, nacionalinės valdžios institucijos priėmė priemones netaikyti nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų.

ADMINISTRACINĖ PROCEDŪRA

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. kovo 1 d. Sprendimas *Secop / Komisija* (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl Komisijos sprendimo, kuriuo Italijos Respublikos valstybės garantijos forma *ACC Compressors SpA* suteikta pagalba pripažinta suderinama su vidaus rinka⁵⁰. Komisija anksčiau per koncentracijos kontrolės procedūrą nusprendė neprieštarauti dėl ieškovės dukterinės bendrovės ketinimo įsigyti *ACC Austria GmbH*, vienos iš *ACC Compressors* dukterinių bendrovių, akcijų. Bendrajame Teisme ieškovė, be kita ko, teigė, kad pradėjus procedūrą dėl valstybės pagalbos *ACC Compressors*, ji neturėjo galimybės pareikšti savo nuomonės, o *ACC Compressors*, priešingai, turėjo galimybę per koncentracijų kontrolės procedūrą pareikšti prieštaravimus dėl ieškovės ketinimo įsigyti *ACC Compressors* akcijų. Tai, jos nuomone, yra vienodo požiūrio pažeidimas.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nei vykstant procedūrai dėl valstybės pagalbos, nei procedūrai dėl koncentracijos atitinkamų įmonių konkurentai neturi teisės savo iniciatyva dalyvauti jose, ir, be kita ko, jie negali dalyvauti vykstant pirmai stadijai, kai Komisija pateikia pirminį vertinimą dėl nagrinėjamos pagalbos

46| Bylos C-203/16 P, *Andres (bankrutavusi Heitkamp BauHolding) / Komisija* ir C-208/16 P, *Vokietija / Komisija*.

47| Bylos C-209/16 P, *Vokietija / Komisija*, ir C-219/16 P, *GFKL Financial Services / Komisija*.

48| Taip pat žr. toliau skyriuje „Atrankinis pobūdis – Mokestinė pagalba“ išdėstyta mintis dėl šio sprendimo.

49| 1963 m. liepos 15 d. sprendimas (25/62, [EU:C:1963:17](#)).

50| Žr. toliau skyriuje „Su vidaus rinka suderinama pagalba“ išdėstyta mintis dėl šio sprendimo.

arba dėl koncentracijos, apie kurią pranešta. Tačiau per procedūrą dėl koncentracijos *ACC Compressors* turėjo ne tik įmonės, konkuruojančios su *Secop Austria*, statusą, bet ir „kitos dalyvaujančios šalies“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 802/2004⁵¹ 11 straipsnio b punktą, statusą. Iš tikrųjų ji, kaip *ACC Austria*, kurios visas turtas turėjo būti parduotas, patronuojančioji įmonė, turėjo būti prilyginta to turto pardavėjui, taigi turėjo koncentracijos projekto šalies statusą. Tačiau, skirtingai nuo koncentracijos projekto šalių konkurentų, susiinteresuotosios šalys turi teisę pareikšti savo nuomonę per kiekvieną procedūros etapą, įskaitant pirminį etapą. Reikia konstatuoti, kad ieškovės situacija vykstant procedūrai dėl valstybės pagalbos, kai buvo priimtas ginčijamas sprendimas, skiriasi nuo *ACC Compressors* situacijos vykstant koncentracijos kontrolės procedūrai, nes *ACC Compressors* turėjo teisę būti išklausyta prieš priimant sprendimą. Todėl tai, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija nesuteikė ieškovei galimybės pareikšti savo nuomonės, nėra vienodo požiūrio principo pažeidimas.

Be to, nagrinėdamas klausimą, ar Komisija gali kitais tikslais naudoti per koncentracijų kontrolės procedūrą surinktą informaciją Bendrasis Teismas pirmiausia pabrėžė, kad pagal Reglamento (EB) Nr. 139/2004⁵² 17 straipsnio 1 dalį taikant šį reglamentą gauta informacija gali būti naudojama tik atitinkamo prašymo, tyrimo arba nagrinėjimo tikslais. Tačiau ši informacija vis dėlto yra tai, į ką galima prireikus atsižvelgti siekiant pateisinti procedūros pradėjimą remiantis kitu teisiniu pagrindu. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šioje byloje ieškovė nekaltino Komisijos, kad ši nepradėjo procedūros dėl valstybės pagalbos remdamasi per procedūrą dėl koncentracijos gauta informacija, tačiau kaltina ją neatsižvelgus į minėtą informaciją jau vykstant procedūrai dėl pagalbos. Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Komisija turėjo bent jau teisę per procedūrą dėl valstybės pagalbos prašyti reikalingos informa-

cijos ar dokumentų, apie kuriuos sužinojo per procedūrą dėl koncentracijos, jeigu tokia informacija arba dokumentai buvo svarbūs siekiant išnagrinėti pagalbą. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija iš principo turi vengti neatitikimų, kurių gali atsirasti įgyvendinant įvairias Sąjungos teisės nuostatas. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad priimdama sprendimą dėl valstybės pagalbos suderinamumo Komisija privalo atsižvelgti į pasekmes, kilusias dėl koncentracijos, kuri tuo pat metu vertinama per kitą procedūrą. Prireikus iš Komisijos galėtų būti reikalaujama pateikti atitinkamai valstybei narei klausimą tam, kad vykstant procedūrai dėl valstybės pagalbos būtų įtraukta atitinkama informacija. Tačiau kadangi tokia informacija nebuvo svarbi siekiant įvertinti nagrinėjamos pagalbos suderinamumą su vidaus rinka, tokios pareigos šiuo atveju nebuvo.

PRANAŠUMO SĄVOKA

1. ĮRODINĖJIMO PAREIGA

2016 m. gegužės 26 Sprendime *Prancūzija ir IFP Énergies nouvelles / Komisija* (T-479/11 ir T-157/12, pateiktas apeliacinis skundas⁵³, [EU:T:2016:320](#)) Bendrasis Teismas išsakė nuomonę dėl sprendimo, kuriuo Komisija valstybės pagalba pripažino Prancūzijos Respublikos *Institut français du pétrole (IFP)* suteiktą numanomą ir neribotą valstybės garantiją dėl pramoninės ir komercinės viešosios įstaigos subjekto (PKV) statuso suteikimo. Bendrasis Teismas, be kita ko, turėjo išnagrinėti, ar Komisija padarė pagrįstą išvadą, kad ši garantija

51 | 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 802/2004, įgyvendinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 133, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 88).

52 | 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40).

53 | Byla C-438/16 P, *Komisija / Prancūzija*.

suteikė *IFP Énergies nouvelles* (IFPEN) atrankinį pranašumą, kuris yra vienas iš valstybės pagalbos elementų pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

Iš pradžių Bendrasis Teismas pažymėjo, kad metodą, kurį Komisija pasirinko, kad nustatytų ekonominio pranašumo, kuriuo IFPEN naudojasi dėl savo turimo PKVĮ statuso, buvimą, sudarė pranašumo, atsirandančio IFPEN santykiuose su savo kreditoriais nagrinėjimas. Pasak Bendrojo Teismo, šis metodas nėra teisiškai klaidingas. Iš tiesų, pirma, garantija yra papildomas įsipareigojimas, kuris negali būti nagrinėjamas atskirai nuo ja užtikrinamos prievolės. Antra, ginčijamame sprendime nagrinėjamos garantijos ypatumas yra tas, kad ji neatsiejama nuo įmonės, kuriai teikiama pagalba, statuso. Dėl šio ypatumo ginčijamame sprendime nagrinėjama garantija gali turėti įtakos tam, kaip kreditoriai vertina įmonę, kuri šia garantija naudojasi. Taigi, pranašumas, kylantis iš valstybės garantijos, neatsiejamas nuo įmonės, kuri ta garantija naudojasi, statuso, pasireiškia šios įmonės santykiuose su kreditoriais. Jį sudaro palankesnis vertinimas, kurį šie kreditoriai taiko įmonei.

Vis dėlto taikant šį metodą šioje byloje padaryta didelių klaidų. Visų pirma ginčijamame sprendime nepateiktas joks įrodymas, patvirtinantis, kad egzistuoja kainų mažinimas, kurį tiekėjai taiko įstaigoms, kurios naudojasi valstybės garantija, Komisija iš tikrųjų tik teigia, kad kainos mažėja. Be to, Komisija siekė nustatyti šio kainų mažinimo mastą pasinaudodama veiksmu, kuris rodė ne patį kainų mažinimo dydį, o tik garantijos, kurią ji laikė prilygintina IFPEN teikiamai garantijai, vertę. Antra, dėl IFPEN santykių su klientais iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija pranašumą, kurį IFPEN galėjo įgyti dėl nuo jos turimo PKVĮ statuso neatsiejamos valstybės garantijos, apibrėžė kaip reikalo mokėti priemonę, atitinkančią įvykdymą užtikrinantį užstatą, nebuvimą. Vis dėlto Komisija nepateikia jokio įrodymo, galinčio patvirtinti, kad jos samprotavimą sudarančios prielaidos yra pagrįstos arba bent jau gali atitikti tikrovę. Taigi, konstatuotina, kad Komisija neapibrėžė pranašumo, kurį dėl nagrinėjamosios garantijos IFPEN galėjo įgyti santykiuose su klientais. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad ginčijamame sprendime Komisijos šiuo klausimu nurodyti motyvai yra neaiškūs bei nenuoseklūs ir neatitinka SESV 296 straipsnio reikalavimų.

Šioje byloje Bendrasis Teismas taip pat turėjo galimybę patikslinti Sprendimo **Prancūzija / Komisija**⁵⁴, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad egzistuoja paprasta prezumpcija, jog dėl įmonei, kuriai netaikomos įprastos restruktūrizavimo ir likvidavimo procedūros, suteiktos numanomos ir neribotos valstybės garantijos pagerėja jos finansinė padėtis, sumažinus naštą, paprastai tenkančią įmonės biudžetui. Vis dėlto galimybė pasinaudoti prezumpcija kaip įrodymu priklauso nuo šių prezumpciją pagrindžiančių prielaidų tikėtumo. Komisija negali remtis šia prezumpcija, kad įrodytų pranašumo buvimą esant santykiams tarp, pirma, viešosios mokslo tyrimų įstaigos, gaunančios numanomą ir neribotą valstybės garantiją, ir, antra, jos tiekėjų ir klientų, nes ši prezumpcija taikytina tik santykiams, susijusiems su tam tikra finansavimo operacija, paskola arba, kalbant bendriau, tokios viešosios įstaigos kreditoriaus suteiktu kreditu.

2. PRIVATAUS KREDITORIAUS KRITERIJUS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. kovo 16 d. Sprendimas **Frucona Košice / Komisija** (T-103/14, pateiktas apeliacinis skundas⁵⁵, [EU:T:2016:152](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriuo buvo siekiama panaikinti sprendimą, kuriuo Komisija pripažino nesuderinama su vidaus rinka valstybės pagalbą, Slovakijos valstybės suteiktą ieškovei dalinio atleidimo nuo mokesčių skolos susitarus su kreditoriais forma. Šiame sprendime

54| 2014 m. balandžio 4 d. Sprendimas (C-559/12 P, [EU:C:2014:217](#)).

55| Byla C-300/16 P, *Komisija / Frucona Košice*.

Bendrasis Teismas turėjo galimybę dar kartą įvertinti valstybės pagalbos sąvoką pagal privataus kreditoriaus kriterijų ir įrodinėjimo pareigą tokiomis aplinkybėmis.

Visų pirma Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kai viešasis kreditorius suteikia įmonei mokėjimo lengvatas, susijusias su jos skolos apmokėjimu, tai yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, jei atsižvelgiant į suteiktos ekonominės naudos dydį, įmonė gavėja akivaizdžiai nebūtų gavusi panašių mokėjimo lengvatų iš privataus kreditoriaus, kurio padėtis yra kuo artimesnė viešajam kreditoriui ir kuris siekia, kad būtų apmokėtos sumos, kurias finansinių sunkumų patiriantis skolininkas jam yra skolingas. Šis vertinimas atliekamas iš principo taikant privataus kreditoriaus kriterijų, kuris, jei taikomas, yra vienas iš veiksnių, į kuriuos Komisija privalo atsižvelgti siekdama nustatyti tokios pagalbos buvimą. Komisija privalo atlikti bendrą vertinimą, atsižvelgdama į visas nagrinėjamu atveju svarbias aplinkybes, jai leidžiančias nustatyti, ar įmonė gavėja akivaizdžiai nebūtų galėjusi gauti panašių mokėjimo lengvatų iš tokio privataus kreditoriaus. Kai įprastai atsargus ir rūpestingas privatus kreditorius, kurio padėtis yra kuo artimesnė vietos mokesčių institucijos padėčiai, gali pasirinkti vieną iš kelių procedūrų siekdamas atgauti sumas, kurios jam turi būti sumokėtos, jis turi įvertinti kiekvienos iš šių procedūrų pranašumus ir trūkumus, kad nustatytų naudingiausią alternatyvą. Jo sprendimų priėmimo procesui, kuriam turi įtakos įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, ar jo skola užtikrinta hipoteka, ar jis yra privileijuotas, ar paprastas kreditorius, jo turimų galimų skolos užtikrinimų pobūdis ir apimtis, tai, kaip jis vertina įmonės galimybes atsigauti, ir kokią naudą jis gautų iš likvidavimo, taip pat rizika, kad jo nuostoliai dar labiau padidės, gali turėti nemažos įtakos procedūrų trukmė, nes atidedamas mokėtinų sumų susigrąžinimas, o taip gali būti padarytas poveikis, be kita ko, jų vertei, kai procedūros trunka ilgai.

Dėl įrodinėjimo pareigos Bendrasis Teismas pagal analogiją su Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl privataus investuotojo kriterijaus taikymo nusprendė, jog jei vykstant administracinei procedūrai valstybė narė remiasi privataus kreditoriaus kriterijumi, esant abejonių, ji turi nedviprasmiškai ir remdamasi objektyvia ir patikrinama informacija įrodyti, kad priemonės ėmėsi veikdama kaip ūkio subjektas. Vis dėlto remiantis teismo jurisprudencija negalima daryti išvados, kad jei suinteresuota valstybė narė nesiremia privataus kreditoriaus kriterijumi ir mano, kad atitinkama priemonė yra valstybės pagalba, Komisija vien dėl šios priežasties gali nenagrinėti šio kriterijaus ar nuspręsti, kad jis netaikytinas. Atvirkščiai, pagalbos gavėjas gali remtis privataus kreditoriaus kriterijumi, tačiau esant abejonių, jis turi nedviprasmiškai ir remdamasis objektyvia ir patikrinama informacija įrodyti, kad valstybė narė ėmėsi priemonės veikdama kaip ūkio subjektas.

Galiausiai Bendrasis Teismas priminė, kad, kaip nuspręsta, galimybė taikyti privataus kreditoriaus kriterijų priklauso ne nuo formos, kuria buvo suteikta nauda, bet nuo priimtų priemonės kvalifikavimo, o lemiamą reikšmę šiuo atveju turi tai, ar atitinkama priemonė atitinka ekonominio racionalumo kriterijų. Be to, jis mano, kad vien tai, jog privatus kreditorius negali pasinaudoti mokesčių išieškojimo procedūra siekdamas susigrąžinti savo skolą, negali sukliudyti analizuoti privataus kreditoriaus kriterijaus. Ši aplinkybė neužkerta kelio patikrinti vietos mokesčių institucijos sprendimo taikyti įmonei susitarimo su kreditoriais procedūrą ekonominį racionalumą.

2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime **FIH Holding ir FIH Erhvervsbank / Komisija** (T-386/14, pateiktas apeliacinis skundas⁵⁶, [EU:T:2016:474](#)) Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti dėl ieškinio, pareikšto dėl Komisijos sprendimo pripažinti suderinama su vidaus rinka pagalbą, Danijos Karalystės suteiktą *FIH Erhvervsbank A/S* sumažėjusios vertės turto perleidimo naujai dukterinei bendrovei ir vėlesnio jo išpirkimo, atlikto už finansinį stabilumą atsakingos Danijos institucijos, forma. Remiantis Komisijos sprendimu *FIH Erhvervsbank* suteiktos priemonės yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes ji nusprendė, kad jas teikiant nebuvo laikytasi rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus ūkio subjekto principo. Ieškovės ginčijo

56| Byla C-579/16 P, *Komisija / FIH Holding ir FIH Erhvervsbank*.

šių išvadą. Pasak jų, Komisija klaidingai nusprendė, kad joks rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis ūkio subjektas nebūtų investavęs esant analogiškai situacijai.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas visų pirma pabrėžė, kad siekiant įvertinti, ar valstybės priemonė yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, reikia nustatyti, ar palaikomai įmonei buvo suteikta ekonominė nauda, kurios ji normaliomis rinkos sąlygomis nebūtų gavusi. Taigi, siekiant nustatyti, ar viešosios valdžios institucijų dalyvavimas turi valstybės pagalbos požymių, reikia įvertinti, ar panašiomis aplinkybėmis privatus investuotojas, kuris yra tokio dydžio, kad būtų galima jį palyginti su viešąjį sektorių administruojančiomis įstaigomis, imtųsi tokios priemonės. Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, kalbant apie viešųjų kreditų susigrąžinimą, nereikia vertinti, ar nagrinėjamos viešosios įstaigos elgėsi kaip viešieji investuotojai, kurių įsikišimas turėtų būti lyginamas su privačių investuotojų, kurie laikosi bendros ar sektorių struktūrinės politikos ir vadovaujasi ilgalaikėmis investuoto kapitalo grąžos perspektyvomis, veiksmais. Iš tiesų šios viešosios įstaigos turi būti prilyginamos privačiam kreditoriui, siekiančiam, kad būtų sumokėtos sumos, kurias jam skolingas finansinių sunkumų patiriantis skolininkas. Šiomis aplinkybėmis gali būti protinga ūkio subjektui, kuris turi bendrovės akcijų ir dar jai suteikė garantiją, imtis priemonių, nors ir patiriant dėl to išlaidų, jei jas taikant galima gerokai sumažinti, ar net pašalinti riziką prarasti savo kapitalo ir riziką, kad bus pareikalauta įvykdyti garantiją. Konkrečiai kalbant, gali būti ekonomiškai pagrįsta valstybei narei pritarti priemonėms, pavyzdžiui, sumažėjusios vertės turto perleidimui, jei taip ji patirs ribotų išlaidų ir kils mažai rizikos, o nesiėmus šių priemonių labai tikėtina, kad ji patirs didesnių nuostolių nei minėtos išlaidos. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamas priemonės išnagrinėjusi taikydama rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus investuotojo kriterijų, o ne rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus kreditoriaus kriterijų, Komisija padarė teisės klaidą, nepaisant to, koks buvo tokios analizės rezultatas.

VALSTYBĖS IŠTEKLIŲ SĄVOKA

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. gegužės 10 d. Sprendimas **Vokietija / Komisija** (T-47/15, pateiktas apeliacinis skundas⁵⁷, [EU:T:2016:281](#)), Bendrojo Teismo buvo prašoma panaikinti sprendimą, kuriuo Komisija iš dalies nesuderinama su vidaus rinka pripažino valstybės pagalbą, kuri buvo suteikta tam tikromis Vokietijos įstatymo dėl atsinaujinančių energijos šaltinių nuostatomis. Bendrajame Teisme Vokietijos Federacinė Respublika tvirtino, kad Komisijos sprendimas pažeidė SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes Komisija nusprendė, kad ginčijamomis teisės nuostatomis sukurtas mechanizmas veikia naudodamas valstybės lėšas. Šis sprendimas leido Bendrajam Teismui pateikti paaiškinimų dėl Sprendimo **PreussenElektra**⁵⁸ apimties.

Visų pirma Bendrasis Teismas priminė, kad ginčijamos teisės nuostatos sukuria elektros energijos iš atsinaujinančių šaltinių (toliau – EEG elektros energija) gaminančių įmonių paramos schemą. Kad būtų galima finansuoti šią paramos schemą jose yra numatytas tiekėjams tenkantis EEG papildomas mokestis. Šį mokestį moka regiono aukštos ir itin aukštos įtampos transportavimo tinklo valdytojai (toliau – TTV), kurie privalo parduoti EEG elektros energiją. Kaip pažymėjo Bendrasis Teismas, TTV yra įpareigoti valdyti paramos elektros energijos gamybai iš atsinaujinančių šaltinių sistemą ir yra centrinis ginčijamomis teisės nuostatomis sukurtos sistemos funkcionavimo ramstis. Pasak Bendrojo Teismo, šios sistemos valdymo ir administravimo užduotys savo poveikiu yra panašios į valstybės koncesiją. Pagal šią sistemą naudojamos lėšos, kurias sudaro

57| Byla C-405/16 P, **Vokietija / Komisija**. Pažymėtina, kad daug sujungtų bylų šiuo metu yra sustabdytos, kol bus priimtas apeliacinis sprendimas. Tos bylos yra šios: T-103/15, **Flabeg Deutschland / Komisija**, T-108/15, **Bundesverband Glasindustrie ir kt. / Komisija**, T-109/15, **Saint-Gobain Isover G+H ir kt. / Komisija**, T-294/15, **ArcelorMittal Ruhrort / Komisija**, T-319/15, **Deutsche Edelstahlwerke / Komisija**, T-576/15, **VIK / Komisija**, T-605/15, **Wirtschaftsvereinigung Stahl ir kt. / Komisija**, T-737/15, **Hydro Aluminium Rolled Products / Komisija**, T-738/15, **Aurubis ir kt. / Komisija**, ir T-743/15, **Vinnolit / Komisija**.

58| 2001 m. kovo 13 d. Sprendimas C-379/98, [EU:C:2001:160](#).

papildomos išlaidos, perkeltos galutiniams vartotojams ir sumokėtos elektros energijos tiekėjų TTV, tiesiogiai neįveda tarp galutinių vartotojų ir EEG elektros energijos gamintojų, t. y. tarp savarankiškų ūkio subjektų; tam reikia tarpininkų, kurie įgalioti jas surinkti ir valdyti, dalyvavimo. Konkrečiai kalbant, jos apskaitomos atskirai ir yra išimtinai skirtos tik paramos sistemoms finansuoti ir kompensuoti, o ne kokiems nors kitiems tikslams. Todėl konstatuotina, kad joms didžiausią įtaką daro viešosios valdžios institucijos.

Toliau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėjami ištekliai, sukaupti imant EEG papildomą mokestį, yra gaunami dėl mokesčių, kuriais pagal ginčijamas teisės nuostatas apmokestinami *in fine* privatūs subjektai, ir kad neginčijama, jog elektros energijos tiekėjai finansinę naštą, išplaukiančią iš EEG papildomo mokesčio, praktiškai perkelia galutiniams klientams. Todėl atsižvelgiant į šios naštos, kuri sudaro 20–25 % visos vidutinio galutinio vartotojo sąskaitos sumos, apimtį, jos perkėlimas galutiniams vartotojams turi būti vertinamas kaip Vokietijos teisės aktų leidėjo numatyta ir organizuota pasekmė. Tai našta, kuri vienašališkai nustatyta valstybės vykdančios EEG elektros energijos gamintojų paramos politiką ir viešosios valdžios institucijos viešojo intereso tikslais remiantis objektyviu kriterijumi. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad imant EEG papildomą mokestį sukauptas atitinkamas sumas reikia laikyti mokesčiui prilyginamomis lėšomis iš valstybinių išteklių.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors TTV yra subjektai, kurie daugiausia yra pagal privatinę teisę veikiančios akcinės bendrovės, be uždavinių, susijusių su jų pagrindine veikla, jie yra įpareigoti valdyti paramos EEG elektros energijos gamybai sistemą ir vykdydami šį uždavinį jie yra kontroliuojami. Vykdanč šį uždavinį, šių subjektų veiksmai yra ne ūkio subjekto, laisvai veikiančio rinkoje siekiant gauti pelno, veiksmai, bet veiksmai, nustatyti Vokietijos teisės aktų leidėjo. Be to, TTV turi pareigą specialioje sąskaitoje, kontroliuojamoje valstybės institucijų, administruoti lėšas, gautas taikant nagrinėjamas teisės nuostatas. Tai papildomas požymis, kuris rodo, kad tai ne įprasti privataus sektoriaus ištekliai. Konkrečiai dėl TTV kontrolės, kurią keliais lygiais vykdo valstybės institucijos, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tokia griežta kontrolė atitinka bendrą visos ginčijamose teisės nuostatose numatytos struktūros logiką ir patvirtina išvadą, kad TTV veikia ne savo sąskaita ir laisvai, bet kaip pagalbos, suteiktos iš valstybės lėšų, valdytojai, prilyginami subjektams, vykdančioms valstybės koncesiją.

ATRANKINIS POBŪDIS – MOKESTINĖ PAGALBA

2016 m. vasario 4 d. sprendimuose **GFKL Financial Services / Komisija** (T-620/11, pateiktas apeliacinis skundas⁵⁹, [EU:T:2016:59](#)) ir **Heitkamp BauHolding / Komisija** (T-287/11, pateiktas apeliacinis skundas⁶⁰, [EU:T:2016:60](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę priminti tris atrankumo kriterijaus analizės, kuri turi būti atliekama nagrinėjant mokestinę pagalbą, etapus⁶¹.

Bendrasis Teismas priminė, kad siekiant nustatyti, ar nacionalinė mokestinė priemonė yra „atrankinio pobūdžio“, visų pirma reikia nustatyti ir išnagrinėti bendrą arba „įprastą“ mokesčių schemą, taikomą atitinkamoje valstybėje narėje. Antra, atsižvelgiant į šią bendrą arba „įprastą“ mokesčių schemą reikia įvertinti ir nustatyti, ar nagrinėjama mokestinė priemonė suteikiama lengvata gali būti atrankinio pobūdžio, įrodant, kad šia priemone nukrypstama nuo bendros sistemos. Pasibaigus šioms pirmoms dviem nagrinėjimo stadijoms, priemonė gali būti kvalifikuojama kaip atrankinė *prima facie*. Vis dėlto Bendrasis Teismas pažymi, kad trečiame etape reikia patikrinti, ar šios lengvatos atrankinis pobūdis yra pateisinamas sistemos, kuriai ji

59 | Bylos C-209/16 P, *Vokietija / Komisija*, ir C-219/16 P, *GFKL Financial Services / Komisija*.

60 | Bylos C-203/16 P, *Andres (bankrutavusi Heitkamp BauHolding) / Komisija* ir C-208/16 P, *Vokietija / Komisija*.

61 | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „IV. Valstybės pagalba – Priimtumas – 2. Konkreti sąsaja“ išdėstyta mintis dėl šių sprendimų.

priklauso, pobūdžiu ar bendra struktūra, o tai turi įrodyti atitinkama valstybė narė. Jei taip, atrankumo sąlyga nėra tenkinama.

Siekdama įrodyti, kad nagrinėjama priemonė atrankiniu būdu taikoma tik tam tikroms įmonėms ar tam tikrų prekių gamybai, Komisija turi pateikti įrodymų, jog pagal ją diferencijuojamos įmonės, kurių, atsižvelgiant į nagrinėjamos priemonės tikslą, faktinė ir teisinė padėtis yra panaši, o valstybė narė turi įrodyti, kad ji iš tiesų pateisinama aptariamų schemos pobūdžiu ir struktūra.

Šiuo atveju dėl pirmojo analizės etapo Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Komisija nepadarė klaidos, kai konstatuodama, jog yra bendresnė taisyklė, t. y. nuostolių perkėlimo taisyklė, nustatė, kad referencinis teisinis pagrindas ginčijamos priemonės atrankiniam pobūdžiui įvertinti buvo teisės perkelti nuostolius netekimo taisyklė. Ji sistemiškai taikoma visiems atvejams, kai pasikeičia 25 % arba didesnę kapitalo dalį valdantys akcininkai, nedarant jokio skirtumo dėl atitinkamų įmonių pobūdžio arba ypatybių.

Dėl antrojo analizės etapo Bendrasis Teismas nusprendė, kad mokesčių lengvatos priemonė, kuria kaip taisyklės, pagal kurią ribojama galimybė perkelti nuostolius įsigijus 25 % arba daugiau bendrovės akcijų, išimtimi tam tikromis sąlygomis leidžiama perkelti nuostolius įsigyjant sunkumų patiriančią įmonę siekiant sanuoti, yra atrankinė *prima facie*, nes ji netaikoma visoms įmonėms, kurių akcininkai pasikeitė iš esmės; ji taikoma aiškiai apibrėžtai įmonių kategorijai, t. y. įmonėms, kurios įsigijimo momentu yra nemokios ar pernelyg įsiskolinusios arba joms gresia tapti nemokiomis ar pernelyg įsiskolinusiomis. Pasak Bendrojo Teismo, ši priemonė, kurios tam tikros sąlygos nėra susijusios su tikslu užkirsti kelią piktnaudžiavimui ir kuri neapima visų įmonių, kurių faktinė ir teisinė padėtis yra panaši atsižvelgiant į aptariamą mokesčių schemos tikslą, yra skirta pagelbėti sunkumų patiriančioms įmonėms. Atsižvelgęs į tai Bendrasis Teismas nusprendė, kad manydama, jog pagal minėtą priemonę diferencijuojami ūkio subjektai, kurių pagal mokesčių sistemos tikslą faktinė ir teisinė padėtis yra panaši, Komisija nepadarė klaidos.

Dėl trečiojo analizės etapo Bendrasis Teismas priminė, kad nacionalinė priemonė gali būti pateisinama mokesčių sistemos pobūdžiu ar bendra struktūra, tik jeigu, pirma, ji atitinka ne tik nagrinėjamai mokesčių sistemai būdingas savybes, bet ir jos įgyvendinimą, ir, antra, ji atitinka proporcingumo principą ir neviršija to, kas būtina, t. y. nėra galimybės teisėto tikslo siekti mažesnio masto priemonėmis. Šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad nagrinėjama mokestinė priemonė negali būti pateisinama mokesčių sistemos pobūdžiu ar bendra struktūra, nes jos pagrindinis tikslas – palengvinti sunkumų patiriančių įmonių sanavimą – nėra susijęs su mokesčių sistemos pagrindiniais ar svarbiausiais principais, todėl yra jai nebūdingas tikslas, vadinasi, nebūtina patikrinti, ar ginčijama priemonė yra proporcinga siekiamam tikslui.

SU VIDAUS RINKA SUDERINAMA VALSTYBĖS PAGALBA

2016 m. kovo 1 d. Sprendime **Secop / Komisija** (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)) Bendrasis Teismas taip pat turėjo galimybę apibrėžti sąlygas, kuriomis pagalba sunkumus patiriančiai įmonei sanuoti gali būti laikoma suderinama su vidaus rinka, ir ypač, ar Komisija privalo tokiomis aplinkybėmis atsižvelgti į bendrą tokios pagalbos ir ankstesnės tariamos pagalbos poveikį⁶².

Bendrasis Teismas priminė, kad pagal 2004 m. gairių dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti⁶³ 23 punktą atsižvelgimas į anksčiau suteiktos pagalbos bei naujosios sanavimo ir restruktūrizavimo pagalbos bendrą poveikį aiškiai yra numatytas tik neteisėtai suteiktos

62 | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „IV. Valstybės pagalba – Administracinė procedūra“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

63 | Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti (OL C 244, 2004, p. 2).

pagalbos atveju. Dėl klausimo, ar atsižvelgti į anksčiau suteiktą pagalbą buvo privaloma nesant gairėse aiškiai nustatytos atitinkamos pareigos, Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl sanavimo pagalbos ypatumų draudžiama atsižvelgti į gairių 23 punkte nenurodytos anksčiau suteiktos pagalbos bendrą poveikį. Iš 2004 m. gairių 15 punkte esančios sanavimo pagalbos apibrėžties matyti, kad sanavimo pagalba apima tik ribotas reikalavimus atitinkančias priemones, yra laikina ir atšaukiama ir ją taikant galima imtis tik priemonių, būtinų padėti atitinkamai įmonei laikinai išlikti, todėl jos poveikis vidaus rinkai yra labai ribotas. Šis ribotas poveikis kartu su sanavimo pagalbos skuba paaiškina, kodėl sanavimo pagalbą Komisija paprastai patikrina pagal supaprastintą procedūrą. Jei būtų atsižvelgiama į bet kokios galimos tariamai neteisėtai suteiktos ankstesnės pagalbos bendrą poveikį, būtų neįmanoma laikytis vieno mėnesio termino, kurio Komisija stengiasi paisyti per supaprastintą procedūrą, todėl tai būtų nesuderinama su šio patikrinimo skuba ir ribotu minėtos pagalbos poveikiu konkurencijai.

Be to, atsižvelgus į kitą anksčiau suteiktą pagalbą, kuri neapibrėžta 2004 m. gairių 23 punkte ir dėl kurios Komisija jau buvo priėmusi galutinį neigiamą sprendimą, galėtų būti pažeisti reikalavimai, kylantys iš teisinio saugumo principo. Toks požiūris įpareigotų Komisiją netiesiogiai patikrinti anksčiau suteiktą pagalbą, dėl kurios pripažinimo pagalba ir neteisėtai suteikta pagalba gali kilti ginčas tarp Komisijos ir atitinkamos valstybės narės ir kuriai prireikus turi būti taikoma atskira procedūra ir priimtas atskiras sprendimas. Galiausiai dėl to gali būti arba atsisakyta suteikti sanavimo pagalbą grindžiant paviršutiniškai atliktu ankstesnės pagalbos, dėl kurios vėliau gali išaiškėti, kad ji suteikta teisėtai arba kad ji nėra pagalba, patikrinimu, arba nepagrįstai vilkinti sprendimą dėl sanavimo pagalbos. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija negali būti įpareigota atsižvelgti į tariamai anksčiau suteiktos pagalbos ir sanavimo pagalbos bendrą poveikį, išskyrus gairių 23 punkte numatytą atvejį.

PAGALBOS GRAŽINIMAS

2016 m. balandžio 22 d. sprendimuose *Airija ir Aughinish Alumina / Komisija* (T-50/06 RENV II ir T-69/06 RENV II, pateiktas apeliacinis skundas⁶⁴, [EU:T:2016:227](#)) ir *Prancūzija / Komisija* (T-56/06 RENV II, [EU:T:2016:228](#))⁶⁵ Bendrasis Teismas turėjo galimybę spręsti dėl taisyklių, susijusių su valstybės pagalbos susigrąžinimu, taikymo atsižvelgiant į proto termino laikymosi, teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principus. Šie sprendimai buvo priimti dėl Komisijos sprendimo 2006/323/EB⁶⁶, kuriuo ji trijų valstybių priimtas priemones dėl mineralinės alyvos, naudojamos kaip kuras aliuminio oksido gamyboje, neapmokestinimo akcizo mokesčiu pripažino valstybės pagalba ir nurodė ją susigrąžinti. Bendrasis Teismas turėjo priimti sprendimus šiose bylose trečią kartą po to, kai jo anksčiau šioje byloje⁶⁷ priimtus sprendimus padavus apeliacinį skundą panaikino Teisingumo Teismas⁶⁸.

Pirmajame sprendime Bendrasis Teismas pažymėjo, kad „estoppel“ principas yra anglosaksų teisinis institutas, kurio nėra Europos Sąjungos teisėje, tačiau tai nereiškia, kad tam tikri principai, kaip antai teisinio saugumo principas ir teisėtų lūkesčių apsaugos principas, ir tam tikros taisyklės, kaip antai minėto principo taisyklė

64| Bylos C-373/16 P, *Aughinish Alumina / Komisija*, ir C-369/16 P, *Airija / Komisija*.

65| Taip pat žr. 2016 m. balandžio 22 d. Sprendimą Italija ir *Eurallumina / Komisija*, T-60/06 RENV II, [EU:T:2016:233](#).

66| 2005 m. gruodžio 7 d. Komisijos sprendimas 2006/323/EB dėl mineralinės alyvos, naudojamos kaip kuras aliuminio oksido gamyboje Gardanne, Shannon regione ir Sardinijoje, neapmokestinimo akcizo mokesčiu Prancūzijoje, Airijoje ir Italijoje (OL L 119, 2006, p. 12).

67| 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Airija ir kt. / Komisija*, T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ir T-69/06, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2007:383](#), ir 2012 m. kovo 21 d. Sprendimas *Airija / Komisija*, T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ir T-69/06 RENV, [EU:T:2012:134](#).

68| 2009 m. gruodžio 2 d. Sprendimas *Komisija / Airija ir kt.*, C-89/08 P, [EU:C:2009:742](#), ir 2013 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Komisija / Airija ir kt.*, C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

nemo potest venire contra factum proprium, negali būti vertinami kaip susiję su šiuo principu ar į jį panašūs. Todėl nors kaltinimas, grindžiamas šio principo pažeidimu, turi būti atmestas kaip teisiškai nepagrįstas, tai nepanaikina galimybės nagrinėti ieškovės argumentų, kai jais grindžiamas ieškinio pagrindas, iš esmės susijęs su teisinio saugumo ar teisėtų lūkesčių apsaugos principais.

Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Sprendime **Komisija / Airija ir kt.**⁶⁹ Teisingumo Teismas nusprendė, kad Tarybos sprendimas, kuriuo, remiantis Direktyvos 92/81/EEB⁷⁰ 8 straipsnio 4 dalimi, valstybei narei suteikiamas leidimas taikyti neapmokestinimą akcizo mokesčiu, negalėjo būti kliūtis Komisijai naudotis pagal Sutartį jai suteikta kompetencija ir taip įgyvendinti SESV 108 straipsnyje nustatytą procedūrą, kad būtų išnagrinėta, ar šis atleidimas nuo akcizo mokesčio yra valstybės pagalba, o pabaigus šią procedūrą prireikus priimti tokį sprendimą kaip ginčijamas. Vadinas, pradėjusi SESV 108 straipsnyje numatytą procedūrą, kad nustatytų, ar ginčijamas neapmokestinimas yra valstybės pagalba, ir užbaigdamą šią procedūrą, t. y. priimdama sprendimą dėl dalies pagalbos grąžinimo, Komisija paprasčiausiai veikė laikydamasi savo kompetencijos, kurią jai valstybės pagalbos srityje suteikia Sutartis, ribų, todėl ji negalėjo pažeisti Tarybai Sutartimi suteiktos kompetencijos, susijusios su akcizų teisės aktų ar aktų, kuriuos Taryba priėmė laikydamasi šios savo kompetencijos, derinimu. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisijos siūlymu Tarybos priimti sprendimai leisti pagalbą turėjo poveikį tik akcizų teisės aktų derinimo srityje ir neturėjo įtakos galimam sprendimui, kaip antai ginčijamas sprendimas, kurį Komisija galėjo priimti įgyvendindama savo kompetenciją valstybės pagalbos srityje. Todėl jis nusprendė atmesti kaltinimus, grindžiamus teisinio saugumo ir institucijų aktų veiksmingumo principų bei Direktyvos 92/81 8 straipsnio 5 dalies pažeidimu ar kompetencijos ribų peržengimu.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad valstybės pagalbos sąvoka turi būti taikoma objektyviai situacijai ir negali priklausyti nuo institucijų elgesio ar pareiškimų. Todėl tai, kad Tarybai pagal Direktyvos 92/81/EEB 8 straipsnio 4 dalį priimant sprendimus Komisija manė, kad mineralinės alyvos, naudojamos kaip kuras aliuminio oksido gamyboje, atleidimas nuo akcizo mokesčio neiškraipo konkurencijos ir nesudaro kliūčių sklandžiai veikti bendrajai rinkai, negali būti kliūtis tokį atleidimą pripažinti valstybės pagalba, jei tenkinamos SESV 107 straipsnyje numatytos sąlygos. Remiantis tuo *a fortiori* darytina išvada, kad kvalifikuodama atleidimą nuo akcizo mokesčio kaip valstybės pagalbą Komisija nebuvo saistoma Tarybos vertinimų, išdėstytų šios institucijos sprendimuose akcizo mokesčius reglamentuojančių teisės aktų derinimo srityje, pagal kuriuos minėti atleidimai neiškraipo konkurencijos ir nesudaro kliūčių sklandžiai veikti bendrajai rinkai.

Antrajame sprendime priminęs teismo jurisprudenciją, susijusią su teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų taikymu, be kita ko, valstybės pagalbos srityje, Bendrasis Teismas pirmiausia konstatavo, kad truputį ilgesnis nei 49 mėnesių terminas, praėjęs nuo sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą priėmimo iki galutinio Komisijos sprendimo priėmimo yra neprotingas, o aplinkybės, susijusios su nagrinėjamų bylų kiekiu ir sudėtingumu, taikytinų teisės aktų pasikeitimais ir praktiniais bei kalbiniais sunkumais, negali pateisinti jo ilgumo.

Antra, Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar dėl Komisijos vėlavimo pagalbos gavėjai galėjo pagrįstai manyti, kad Komisija nebeturi abejonių ir kad nėra prieštaravimų dėl ginčijamo atleidimo nuo mokesčio, ir ar dėl tokio termino viršijimo Komisija nebegalėjo reikalauti susigrąžinti suteiktą pagalbą. Žinoma, šiuo atveju reikia laikytis privačius interesus saugančio teisinio saugumo įpareigojimų, tačiau juos reikia derinti su viešųjų interesų apsaugos reikalavimais, iš kurių vienas, kalbant apie valstybės pagalbos sritį, yra interesas išvengti to, kad dėl valstybės pagalbos, kuri kenkia konkurencijai, būtų iškreiptas rinkos veikimas, todėl reikia, kad neteisėta pagalba būtų susigrąžinta siekiant atkurti ankstesnę padėtį. Todėl tik tada, kai yra tenkinamos

69 | 2013 m. gruodžio 10 d. Sprendimas C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

70 | 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/81/EEB dėl akcizo už mineralines alyvas struktūrų derinimo (OL L 316, 1992, p. 12).

išimtinės aplinkybės, kaip buvo byloje, kurioje priimtas Sprendimas **RSV / Komisija**⁷¹, galima atsižvelgti į galutinio sprendimo valstybės pagalbos srityje priėmimo per protingą terminą nesilaikymą ir sukelti pagalbos gavėjo teisėtus lūkesčius, kurie neleistų Komisijai nurodyti atitinkamoms nacionalinėms valdžios institucijoms susigrąžinti pagalbą. Tačiau visų išimtinių tos bylos aplinkybių nėra šiuo atveju. Konkrečiai kalbant, šiuo atveju ginčijama pagalba buvo suteikta po to, kai Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą dėl ginčijamo atleidimo nuo mokesčio.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas valstybės pagalbos srityje taip pat nusprendė, kad Komisijos neveikimas negali sukelti jokių teisėtų lūkesčių, jeigu jai nebuvo pranešta apie pagalbos schemą⁷². Taigi, šiuo atveju tariamas Komisijos neveikimas priešingai, nei reikalaujama pagal protingo termino paisymo principą, atsižvelgiant į taisyklių valstybės pagalbos srityje taikymą, vis dėlto neturi labai didelės reikšmės ginčijamai pagalbai. Vadinas, vien protingo termino paisymo principo pažeidimas priimant galutinį sprendimą šios bylos aplinkybėmis nekliudė Komisijai nurodyti susigrąžinti ginčijamą pagalbą.

V. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ – EUROPOS SAJUNGOS PREKIŲ ŽENKLAS

EUROPOS SAJUNGOS PREKIŲ ŽENKLO SISTEMOS AUTONOMIJA

2016 m. kovo 18 d. Sprendime **Karl-May-Verlag / VRDT – Constantin Film Produktion (WINNETOU)** (T-501/13, [EU:T:2016:161](#)) Bendrasis Teismas turėjo priminti Europos Sąjungos prekių ženklų sistemos autonomiškumo ir nepriklausomumo principus. Grįsdama savo ieškinį ieškovė kaltino Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą (EUIPO) dėl to, kad ji pažeidė šiuos principus, nes savo sprendimą grindė tik Vokietijos teismų sprendimais ir neatliko savarankiško vertinimo, remdamasi Europos Sąjungos prekių ženklų teisėje nustatytais kriterijais.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad išskyrus situaciją, nurodytą Reglamento Nr. 207/2009⁷³ 8 straipsnio 4 dalyje, kuriai esant EUIPO turi taikyti nacionalinę teisę, įskaitant nacionalinių teismų jurisprudenciją, EUIPO arba Bendrasis Teismas negali būti saistomi nacionalinių administracinių institucijų arba teismų sprendimų. Europos Sąjungos prekių ženklų sistema yra autonominė sistema, sudaryta iš taisyklių visumos, ir ja siekiama jai būdingų tikslų, o jos taikymas nepriklauso nuo jokios nacionalinės sistemos. Jokia Reglamento Nr. 207/2009 nuostata neįpareigoja EUIPO arba ieškinio atveju – Bendrojo Teismo priimti tokių pačių sprendimų, kokius esant panašiai situacijai priėmė nacionalinės administracinės institucijos ar teismai. Nors EUIPO nesaisto valstybės narės administracinių institucijų priimti sprendimai, tačiau į šiuos sprendimus, kurie nėra privalomi ar lemiami, EUIPO gali atsižvelgti kaip į gaires vertindama bylos faktines aplinkybes.

Šioje byloje Bendrasis Teismas konstatavo, kad Apeliacinė taryba pakartojo Vokietijos teismų praktikoje pateiktą vertinimą dėl šioje byloje nagrinėjamo žymens registruojamojo pobūdžio, dėl to, kaip šis žymuo suvokiamas, ir dėl ginčijamo prekių ženklo apibūdinamojo pobūdžio atitinkamoms prekėms bei paslaugoms, ir neatliko savarankiško vertinimo atsižvelgdama į šalių pateiktus argumentus ir nurodytas aplinkybes. Remdamasis tuo jis nusprendė, kad vertindama bylos aplinkybes Apeliacinė taryba Vokietijos teismų sprendimus laikė ne

71 | 1987 m. lapkričio 24 d. Sprendimas 223/85, [EU:C:1987:502](#).

72 | 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo **Demasa ir Territorio Histórico de Álava / Komisija**, C-183/02 P ir C-187/02 P, [EU:C:2004:701](#), 52 punktas.

73 | 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo (OL L 78, 2009, p. 1).

rekomendacinio pobūdžio gairėmis, o privalomojo pobūdžio nuorodomis, kiek tai susiję su ginčijamo prekių ženklo registruojamuoju pobūdžiu, todėl padarė teisės klaidą.

ABSOLIUTUS ATMETIMO PAGRINDAS

Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų absoliučių atsisakymo registruoti pagrindų srityje šiais metais reikėtų paminėti penkis sprendimus.

1. APELIACINĖS TARYBOS ATLIEKAMAS NAGRINĖJIMAS SAVO INICIATYVA

2016 m. rugsėjo 28 d. Sprendime ***European Food / EUIPO – Société des produits Nestlé (FITNESS)*** (T-476/15, pateiktas apeliacinis skundas⁷⁴, [EU:T:2016:568](#))⁷⁵ Bendrasis Teismas turėjo spręsti, ar byloje dėl registracijos pripažinimo negaliojančia dėl absoliučių pagrindų EUIPO privalo savo iniciatyva nagrinėti reikšmingas faktines aplinkybes ir ar tokiais atvejais apeliacinės tarybos gali neatsižvelgti į pavėluotai pateiktus įrodymus.

Priminęs procedūros dėl absoliučių prašymo įregistruoti prekių ženklą atmetimo pagrindų ir procedūros dėl santykinių atmetimo pagrindų skirtumus Bendrasis Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009

76 straipsnio 1 dalį nagrinėdamos absoliučius atmetimo pagrindus EUIPO apeliacinės tarybos faktus turi nagrinėti savo iniciatyva, kad nustatytų, ar prašomam įregistruoti prekių ženklui taikomas kuris nors iš absoliučių atsisakymo registruoti pagrindų, išdėstytų to paties reglamento 7 straipsnyje. Tačiau jis pažymėjo, jog per registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrą EUIPO negalima priversti iš naujo savo iniciatyva nagrinėti eksperto jau išnagrinėtus tinkamus faktus, dėl kurių gali būti taikomi absoliutūs atmetimo pagrindai. Kaip matyti iš šio reglamento 52 ir 55 straipsnių nuostatų, preziumuojama, kad Europos Sąjungos prekių ženklas galioja, kol EUIPO pripažįsta jį negaliojančiu. Ši prezumpcija riboja Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsnio 1 dalyje nurodytą EUIPO pareigą nagrinėti reikšmingas faktines aplinkybes savo iniciatyva. Vykstant registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrai preziumuojamas registruoto Europos Sąjungos prekių ženklo registracijos galiojimas, todėl prašymą pripažinti registraciją negaliojančia pateikęs asmuo turi nurodyti EUIPO konkrečius duomenis, dėl kurių šis galiojimas gali būti ginčijamas.

2. PAREIGA MOTYVUOTI

2016 m. gruodžio 15 d. Sprendime ***Intesa Sanpaolo / EUIPO (START UP INITIATIVE)*** (T-529/15, [EU:T:2016:747](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę apibrėžti EUIPO pareigos motyvuoti sprendimą atsisakyti registruoti Europos Sąjungos prekių ženklą apimtį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad atmetimo pagrindų, kurie neleidžia registruoti prekių ženklo, vertinimas turi būti atliekamas dėl kiekvienos prekės ar paslaugos, kuriai prašoma įregistruoti prekių ženklą. Kai tas pats atmetimo pagrindas taikomas prekių ar paslaugų kategorijai ar grupei, galima pateikti visoms nurodytoms prekėms ir paslaugoms bendrus motyvus. Tačiau tokia galimybė apima tik tas prekes ar paslaugas, kurios pakankamai tiesiogiai ir konkrečiai susijusios tiek, kad sudaro gana homogeninę prekių ar

74| Byla C-634/16 P, *EUIPO / European Food*.

75| Taip pat žr. toliau skyriuje „6. Įrodymų pateikimas“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

paslaugų kategoriją ar grupę. Vien to, kad atitinkamos prekės ar paslaugos priskiriamos prie tos pačios Nicos⁷⁶ sutarties klasės, nepakanka, kad būtų galima nuspręsti, jog egzistuoja toks homogeniškumas, nes šios klasės dažnai apima labai įvairias, nebūtinai pakankamai tiesiogiai ir konkrečiai susijusias, prekes ar paslaugas.

Bendrasis Teismas patikslino, kad prekių ar paslaugų homogeniškumas yra vertinamas atsižvelgiant į konkretų atmetimo pagrindą, kuris neleidžia registruoti nagrinėjamo prekių ženklo. Galima pateikti bendrus motyvus grupei prekių ar paslaugų, kurios tarpusavyje pakankamai tiesiogiai ir konkrečiai susijusios taip, kad sudaro gana vientisą kategoriją, o visi nagrinėjamo sprendimo motyvus sudarantys faktiniai ir teisiniai paaiškinimai aiškiai atspindi argumentus dėl kiekvienos iš šių prekių ir paslaugų, priskiriamų prie šios kategorijos, ir gali būti neišskiriant taikomi kiekvienai iš atitinkamų prekių ir paslaugų.

3. NESĄŽININGUMAS

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. liepos 7 d. Sprendimas ***Copernicus-Trademarks / EUIPO – Maquet (LUCEO)*** (T-82/14, [EU:T:2016:396](#)) Bendrasis Teismas turėjo spręsti dėl ieškinio dėl EUIPO ketvirtosios apeliacinės tarybos sprendimo, kuriuo buvo patvirtinta Anuliavimo skyriaus išvada, kad pateikdama ginčijamo prekių ženklo paraišką ieškovė buvo nesąžininga. Pasak Apeliacinės tarybos, prekių ženklo savininkas paprašė įregistruoti ginčijamą prekių ženklą tik tam, kad galėtų pateikti protestą dėl trečiojo asmens pateiktos paraiškos įregistruoti kitą Europos Sąjungos prekių ženklą ir iš to gauti ekonominės naudos.

Bendrasis Teismas priminė, kad Reglamento Nr. 207/2009 52 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyta nesąžiningumo sąvoka susijusi su asmens, teikiančio prekių ženklo registracijos paraišką, subjektyvia motyvacija, t. y. su nesąžiningu ketinimu arba kitu žalą sukeliančiu motyvu. Nesąžiningumas pasireiškia būtent tada, kai registracijos paraiška nukrypsta nuo ja siekiamo pradinio tikslo ir ji naudojama spekuliuojant ar tik siekiant gauti finansinę kompensaciją.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ieškovė nepateikė argumentų, kuriais paneigtų Apeliacinės tarybos išvadą, kad norint įvertinti, ar ji buvo sąžininga, reikia atsižvelgti ne tik į jos, bet ir į jos atstovo bei į su juo susijusių bendrovių elgesį. Šiuo atveju ieškovės atstovas, nemokėdamas paraiškos padavimo mokesčio ir siekdamas užimti blokavimo poziciją, kas šešis mėnesius teikė paraiškas įregistruoti nacionalinius prekių ženklus pakaitomis dviejose skirtingose valstybėse narėse. Kai trečiasis asmuo paprašydavo įregistruoti tapatų ar panašų Europos Sąjungos prekių ženklą, ieškovės atstovas savo ruožtu prašydavo įregistruoti Europos Sąjungos prekių ženklą ir pripažinti jo prioritetą, remdamasis paskutine nacionalinių prekių ženklų registravimo paraiškų grandinės jungtimi. Pasak Bendrojo Teismo, toks elgesys neatitinka Reglamento Nr. 207/2009 tikslų, nes juo siekiama apeiti jo 29 straipsnyje numatytą šešių mėnesių apmąstymo laikotarpį ir jo 51 straipsnio 1 dalies a punkte numatytą apsaugos laikotarpį. Tokiomis aplinkybėmis Apeliacinė taryba turėjo teisę manyti, kad tokia registravimo strategija buvo tik siekiama prieštarauti dėl trečiųjų asmenų registracijos paraiškų ir pasinaudoti dėl tokio protestavimo atsiradusia ekonomine nauda.

4. GEOGRAFINĖS KILMĖS NUORODA

2016 m. liepos 20 d. Sprendime ***Internet Consulting / EUIPO – Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige (SUEDIROL)*** (T-11/15, [EU:T:2016:422](#)) Bendrasis Teismas sprendė dėl Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punkte numatyto absoliutaus atmetimo pagrindo taikymo, susijusio su prekių ženklo apibūdinamuoju pobūdžiu, prekių ženklu, kuriuos sudaro geografinės kilmės nuoroda. Byloje, kurioje buvo priimtas šis

76 | Peržiūrėta ir iš dalies pakeista 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutartis dėl tarptautinės prekių ir paslaugų klasifikacijos ženklu registruoti.

sprendimas, Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti sprendimo, kuriuo EUIPO didžioji kolegija patenkino įstojusios į bylą šalies apeliaciją ir ginčijamo prekių ženklo registraciją pripažino negaliojančia, teisėtumą.

Pirmiausia Bendrasis Teismas atmetė teisinį pagrindą, grindžiamą tuo, kad įstojusi į bylą šalis, kaip viešosios valdžios institucija, neturėjo teisės pateikti prašymą pripažinti ginčijamą prekių ženklą negaliojančiu. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad panaikinimo ir negaliojimo pagrindais, ypač Reglamento Nr. 207/2009 52 straipsnyje numatytais absoliutaus negaliojimo pagrindais, gali remtis visi – ir privatūs, ir viešieji asmenys, jeigu jie „gali būti ieškovai ir atsakovai teisme“, kaip numatyta šio reglamento 56 straipsnio 1 dalies a punkto pabaigoje.

Toliau atsakydamas į ieškovės argumentą, kad Apeliacinė taryba pažeidė Reglamento Nr. 207/2009 nuostatas, kai nusprendė, kad ginčijamas prekių ženklas yra geografinė kilmės vietos, žinomos atitinkamai visuomenei, nuoroda, informuojanti apie nagrinėjamų paslaugų geografinę, o ne komercinę kilmę, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad šio reglamento 7 straipsnio 1 dalies c punktu siekiama neleisti ūkio subjektui monopolizuoti geografinės kilmės nuorodos ir taip pakenkti savo konkurentams. Nors tiesa, kad prieš atsisakydama įregistruoti prekių ženklą pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punktą Apeliacinė taryba iš esmės turi išnagrinėti geografinės kilmės nuorodos svarbą konkurentų santykiams, įvertindama šios kilmės ryšį su prekėmis ir paslaugomis, kurioms prašoma įregistruoti prekių ženklą, vis dėlto šios pareigos griežtumas gali skirtis atsižvelgiant į kelis veiksnius, pavyzdžiui, į nagrinėjamos geografinės kilmės nuorodos paplitimą, žinomumą ar pobūdį. Nagrinėjamu atveju aišku, kad tikimybė, jog nagrinėjama geografinės kilmės nuoroda gali paveikti konkurentų santykius, yra didelė, atsižvelgiant į teigiamus jausmus, kuriuos parduodant nagrinėjamas paslaugas gali sukelti nuoroda į Pietų Tirolį (Italija). Be to, Bendrasis Teismas priminė, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punktą iš esmės nedraudžiama registruoti geografinių pavadinimų, kurių nežino suinteresuotieji asmenys. Nagrinėjamoje byloje paslaugoms, kurioms skirtas ginčijamas prekių ženklas, nebūdinga jokia ypatinga savybė, galinti paskatinti atitinkamą visuomenę nesieti geografinės nuorodos su šių paslaugų geografine kilme. Remiantis tuo, darytina išvada, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies c punktą draudžiama registruoti tokią geografinę nuorodą, kuri suinteresuotajai visuomenei žinoma kaip geografinio regiono pavadinimas.

Galiausiai Bendrasis Teismas primena, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 12 straipsnio b punktą Europos Sąjungos prekių ženklas nesuteikia jo savininkui teisės uždrausti trečiajai šaliai vykdant komercinę veiklą naudoti nuorodas, kurios susijusios su geografine kilme. Žinoma, šia nuostata siekiama, be kita ko, kad su geografine kilme susijusios nuorodos, kuri, be to, yra vienas iš sudėtinio prekių ženklo elementų, naudojimui nebūtų taikomas šio reglamento 9 straipsnio draudimas. Vis dėlto pagal Reglamento Nr. 207/2009 12 straipsnio 1 dalies b punktą tretiesiems asmenims nesuteikiama teisė naudoti geografinio pavadinimo kaip prekių ženklo, bet tik užtikrinama galimybė naudoti jį kaip apibūdinimą, t. y. kaip su geografine kilme susijusią nuorodą, su sąlyga, kad naudojimas savaime neprieštarauja sąžiningai pramoninės ir komercinės veiklos praktikai.

5. GARSINIAI PREKIŲ ŽENKLAI

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 rugsėjo 13 d. Sprendimas *Globo Comunicação e Participações / EUIPO (marque sonore)* (T-408/15, [EU:T:2016:468](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriuo buvo prašoma panaikinti sprendimą, kuriuo EUIPO penktoji Apeliacinė taryba atmetė paraišką įregistruoti garsinį prekių ženklą kaip Europos Sąjungos prekių ženklą informacijos perdavimo elektroniniu būdu, žodžiu ar per televiziją priemonėms dėl to, kad jis neturėjo skiriamojo požymio.

Remdamasis Sprendimu **Shield Mark**⁷⁷, Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Reglamento Nr. 207/2009 4 straipsnį reikia aiškinti taip, kad garsai gali sudaryti prekių ženklą, tik jeigu juos, be kita ko, galima pavaizduoti grafiškai ir jeigu neginčijama, kad muzikos natų pavaizdavimas penklinėje kartu su raktu, nurodant, kada muzika turi nutilti ir kada keičiasi, kaip yra šioje byloje, reiškia tokį grafinį pavaizdavimą.

Dėl prašomo įregistruoti prekių ženklo skiriamojo pobūdžio Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors paprastai žodinius ar vaizdinius prekių ženklus visuomenė suvokia kaip žymenis, kurie nurodo prekių ar paslaugų komercinę kilmę, nebūtinai taip yra, kai žymenį sudaro tik garsinis elementas. Vis dėlto tam tikrų prekių ar paslaugų, naudojamų, be kita ko, pirma, televizijos ir radijo transliavimo ir telefonijos sektoriuje ir, antra, informacijos saugojimo, programinės įrangos ar apskritai žiniasklaidos sektoriuje, atveju ne tik nėra neįprasta, bet ir gana paplitusi praktika, kai vartotojas turi identifikuoti šio sektoriaus prekę ar paslaugą pasitelkęs garsinį elementą (šaukinius, melodijas), leidžiantį nustatyti, kad tokia prekė ar paslauga priklauso konkrečiai įmonei. Tačiau, Bendrojo Teismo nuomone, būtina, kad prašomas įregistruoti garsinis žymuo darytų tam tikrą įtaką, kuri leistų atitinkamam vartotojui jį suprasti kaip prekių ženklą ir jį tokiu laikyti, o ne kaip tik tam tikrą funkciją atliekantį elementą ar veiksnį be jam būdingų išskirtinių savybių. Todėl garsinis žymuo, kuris nėra daugiau nei paprasta banali jį sudarančių natų kombinacija, neleis atitinkamam vartotojui jo suvokti kaip atliekančio atitinkamų prekių ar paslaugų identifikavimo funkciją, nes atliks tik paprastą „veidrodžio funkciją“: teks nuorodą tik į save patį, o ne į ką kitą. Atsižvelgęs į šiuos svarstymus, Bendrasis Teismas nusprendė: kadangi byloje nagrinėjamas prašomas įregistruoti prekių ženklas yra žadintuvo signalas, neturintis jokios jam būdingos nuo jį sudarančios kartojamos natos (du „sol“ diezai) atskiros savybės, kuri leistų išgirsti kitą elementą, o ne tik žadintuvo ar telefono signalą, šis prekių ženklas liks bendrai nepastebimas ir jo vartotojas neįsimins. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad EUIPO nepadarė klaidos atsisakęs įregistruoti šį prekių ženklą, nes jis neturi skiriamojo požymio.

6. ĮRODYMŲ PATEIKIMAS

2016 m. rugsėjo 28 d. Sprendime **FITNESS** (T-476/15, pateiktas apeliacinis skundas⁷⁸, [EU:T:2016:568](#))⁷⁹ Bendrasis Teismas nusprendė, kad pagal Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsnio 2 dalį EUIPO gali neatsižvelgti į faktus ar įrodymus, kurių šalys nepateikė laiku. Vis dėlto iš Reglamento Nr. 2868/95⁸⁰ 37 taisyklės b punkto iv papunkčio nematyti, kad Apeliacinė taryba privalo pavėluotais laikyti įrodymus, kurie nebuvo pateikti Anuliavimo skyriui. Iš tikrųjų toje taisyklėje tik paaiškinama, kad prašyme pripažinti registraciją negaliojančia turi būti pateikiami jį pagrindžiantys įrodymai. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, kitaip nei kai kuriose protesto, registracijos panaikinimo ir negaliojimo dėl santykinų atmetimo pagrindų procedūroms taikomose nuostatose, kuriomis reglamentuojami terminai ir jų nesilaikymo pasekmės, reglamentuose Nr. 207/2009 ir Nr. 2868/95 nėra nuostatų, kuriomis nustatomas terminas įrodymams pateikti tuo atveju, kai paduodamas prašymas pripažinti registraciją negaliojančia dėl absoliutaus atmetimo pagrindo. Todėl, Bendrojo Teismo nuomone, darytina išvada, jog Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsnyje, siejamame su Reglamento Nr. 2868/95 37 taisyklės b punkto iv papunkčiu, nereikalaujama, kad Apeliacinė taryba pirmą kartą jai pateiktus įrodymus laikytų pavėluotais vykstant registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrai, susijusiai su absoliutaus atmetimo pagrindais.

77 | 2003 m. lapkričio 27 d. Sprendimas C-283/01, [EU:C:2003:641](#).

78 | Byla C-634/16 P, *EUIPO / European Food*.

79 | Taip pat žr. toliau skyriuje „1. Apeliacinės tarybos atliekamas nagrinėjimas savo iniciatyva“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

80 | 1995 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2868/95, skirto įgyvendinti Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 303, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t. p. 189).

Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors registracijos pripažinimo negaliojančia procedūra dėl absoliučių atmetimo pagrindų pradedama šalies prašymu pagal Reglamento Nr. 207/2009 52 straipsnio 1 dalį, šioje nuostatoje daroma tiesioginė nuoroda į šio reglamento 7 straipsnyje numatytus absoliučius atmetimo pagrindus, kuriais siekiama bendrojo intereso tikslų. Be to, vienas iš registracijos pripažinimo negaliojančia procedūros, susijusios su absoliučiais atmetimo pagrindais, tikslų yra leisti EUIPO persvarstyti prekių ženklo registracijos galiojimą ir priimti sprendimą, kurį prireikus ji privalėtų priimti savo iniciatyva pagal šio reglamento 37 straipsnį. Todėl, Bendrojo Teismo nuomone, Reglamento Nr. 2868/95 50 taisyklės 1 dalies taikymas pagal analogiją registracijos pripažinimo negaliojančia procedūrai, susijusiai su absoliučiais atmetimo pagrindais, būtų nesuderinamas su bendrojo intereso, kurio siekiama pagal Reglamento Nr. 207/2009 7 straipsnio nuostatas.

SANTYKINIAI ATMETIMO PAGRINDAI

Bylose, susijusiose su santykiniais atsisakymo registruoti pagrindais, Bendrasis Teismas priėmė kelis sprendimus, kuriems verta skirti daugiau dėmesio.

1. APELIACINĖS TARYBOS ATLIEKAMAS NAGRINĖJIMAS SAVO INICIATYVA

2016 m. gruodžio 13 d. Sprendime *Sovena Portugal – Consumer Goods / EUIPO – Mueloliva (FONTOLIVA)* (T-24/16, [EU:T:2016:726](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę spręsti dėl apeliacinių tarybų pareigos savo iniciatyva kelti klausimą dėl prekių ženklo registracijos galiojimo pabaigos. Bendrajame Teisme buvo pareikštas ieškinys dėl sprendimo, kuriuo EUIPO antroji Apeliacinė taryba patvirtino Protestų skyriaus sprendimą, kad yra galimybė supainioti žodinį prekių ženklą, kurį prašė įregistruoti ieškovė, ir ankstesnį nacionalinį žodinį prekių ženklą. Ieškovė, be kita ko, teigė, kad Apeliacinei tarybai konstatavus, jog protestas pagrįstas, nebuvo pratęstas ankstesnio nacionalinio prekių ženklo, kuriuo buvo grindžiamas protestas, registracijos galiojimas ir jis nustojo galioti.

Pasak Bendrojo Teismo, nei iš Reglamento Nr. 207/2009 41 straipsnio 3 dalies ir 76 straipsnio, nei iš Reglamento Nr. 2868/95 19 taisyklės 1 dalies ir 2 dalies a punkto ii papunkčio ir 50 taisyklės 1 dalies pirmos ir trečios pastraipų ar kitų taikytinų procesinių nuostatų nematyti, kad Apeliacinė taryba, kuri nagrinėja Protestų skyriaus, išsprendusio klausimą dėl santykinio atmetimo pagrindo, sprendimo teisėtumą, pati, savo iniciatyva, turėtų kelti klausimą dėl ankstesnio prekių ženklo registracijos baigimo galioti pasibaigus terminui, kurį Protestų skyrius nustato protestą pareiškusiam asmeniui ir kuris skirtas tam, kad toks asmuo galėtų pateikti įrodymų dėl tokio galiojimo. Be to, nė vienos iš šių nuostatų negalima aiškinti taip, kad jomis protestą pareiškęs asmuo įpareigojamas savo iniciatyva pateikti įrodymų, jog ankstesnio prekių ženklo registracija galioja iki Apeliacinės tarybos sprendimo priėmimo. Vis dėlto šios išvados nedaro poveikio prekių ženklo, dėl kurio pateiktas protestas, paraišką pateikusio asmens galimybei Apeliacinėje taryboje teigti, kad protestą pareiškęs asmuo nepateikė įrodymų dėl to, kad ankstesnio prekių ženklo registracija ir toliau galiojo per tam tikrą protingą laikotarpį, atsižvelgiant į Apeliacinėje taryboje vykusią procedūrą, ir taip paraginti protestą pareiškusį asmenį į tai atsakyti, o Apeliacinę tarybą – atsižvelgti į situaciją. Tačiau šioje byloje Apeliacinėje taryboje ieškovė nekėlė klausimo dėl ankstesnio nacionalinio prekių ženklo tolesnio registracijos galiojimo, nors artėjo ir net prasidėjo metai, kuriais baigėsi šio prekių ženklo registracijos galiojimas ir prireikus registracija turėjo būti pratęsta. Tuo momentu ieškovė dar galėjo tai padaryti remdamasi Reglamento Nr. 207/2009 76 straipsnio 2 dalies nuostatomis, pagal kurias „[EUIPO] gali neatsižvelgti į faktus ar įrodymus, kurie nebuvo pateikti laiku“. Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Apeliacinės tarybos negalima kaltinti tuo, kad priimdama ginčijamą sprendimą ji neatsižvelgė į galimą ankstesnio nacionalinio prekių ženklo, kuriuo

buvo grindžiamas protestas, registracijos galiojimo nepratęsima, nepaisant to, kokia galiausiai būtų tokios registracijos baigimo galioti data pagal nacionalinę teisę.

2. ĮRODINĖJIMO PRIEMONĖS

2016 m. vasario 5 d. Sprendime **Kicktipp / VRDT – Società Italiana Calzature (kicktipp)** (T-135/14, [EU:T:2016:69](#)) Bendrasis Teismas pareiškė savo nuomonę dėl Reglamento Nr. 2868/19 taisyklės 2 dalies aiškinimo, kiek tai susiję su įrodymais, kuriuos protestą pareiškęs asmuo turi pateikti, kad įrodytų savo ankstesnio prekių ženklo egzistavimą, galiojimą ir apsaugos apimtį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad pagal Reglamento Nr. 2868/95 19 taisyklės 2 dalies a punkto ii papunkčio 1 dalies formuluotę prancūzų kalba protestą pareiškęs asmuo įpareigojamas pateikti registracijos liudijimą „ir“ tam tikrais atvejais paskutinį ankstesnio registruoto prekių ženklo, kuris nėra Europos Sąjungos prekių ženklas, registracijos galiojimo pratęsimo liudijimą. Taigi, protestą pareiškęs asmuo iš principo privalo pateikti registracijos liudijimą, net jeigu pateikia pratęsimo liudijimą. Reglamento Nr. 2868/95 19 taisyklės 2 dalies a punkto ii papunkčio pabaigoje nurodyta, kad protestą pareiškęs asmuo gali pateikti „lygiavertčius dokumentus, išduotus prekių ženklą įregistravusios administracijos“. Bendrasis Teismas mano, kad šią nuostatą reikia aiškinti taip, jog galimybė pateikti lygiavertį dokumentą siejama ne tik su pratęsimo liudijimu, bet ir su registracijos liudijimu. Taip pat galima teigti, kad pratęsimo dokumentas yra registracijos liudijimui „lygiavertis dokumentas“. Todėl siekiant įrodyti prekių ženklo, kuriuo grindžiamas protestas, egzistavimą, galiojimą ir apsaugos apimtį, užtenka pateikti pratęsimo liudijimą, jeigu jame nurodyta šiuo tikslu būtina informacija.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tuo atveju, kai dėl pratęsimo buvo kreiptasi laiku, tačiau kompetentinga valdžios institucija dar nepriėmė sprendimo dėl tokio prašymo, užtenka pateikti patvirtinimą, kad toks prašymas pateiktas, jeigu tokį patvirtinimą išduoda ta kompetentinga valdžios institucija ir jeigu jame yra visa su prekių ženklo registracija susijusi būtina informacija, kaip antai registracijos liudijime nurodyta informacija. Tačiau jeigu prekių ženklas, kuriuo grindžiamas protestas, įregistruotas, pagal Reglamento Nr. 2868/95 19 taisyklės 2 dalies a punkto ii papunktį nebeužtenka pateikti paraiškos padavimą patvirtinantį dokumentą. Tokiu atveju reikia pateikti registracijos liudijimą arba jam lygiavertį dokumentą. Analogiškai, jeigu prekių ženklo registracija pratęsta, neužtenka pateikti dokumento, patvirtinančio prašymo pratęsti prekių ženklo registracijos galiojimą padavimą.

2016 m. rugsėjo 9 d. Sprendime **Puma / EUIPO – Gemma Group** (Šuolį darančio kačių šeimos gyvūno vaizdas) (T-159/15, pateiktas apeliacinis skundas⁸¹, [EU:T:2016:457](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę paaiškinti jurisprudenciją, susijusią su EUIPO pareiga, laikantis vienodo požiūrio ir gero administravimo principų, atsižvelgti į savo ankstesnę sprendimų praktiką.

Grįsdama ieškinį ieškovė rėmėsi teisės klaida, kurią penktoji Apeliacinė taryba esą padarė nesilaikiusi, be kita ko, ankstesnių EUIPO sprendimų dėl ankstesnių prekių ženklų gero vardo, kuriuo buvo remiamasi proteste.

Bendrasis Teismas iš pradžių pabrėžė, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalį teisė į gerą administravimą apima, be kita ko, administracijos pareigą motyvuoti savo sprendimus, o paskui priminė, kad remiantis Sprendimu **Agencja Wydawnicza Technopol / VRDT**⁸², atsižvelgiant į vienodo požiūrio ir gero administravimo principus, nagrinėdama Europos Sąjungos prekių ženklo registracijos paraišką, EUIPO privalo

81 | Byla C-564/16 P, **EUIPO / Puma**.

82 | 2011 m. kovo 10 d. Sprendimas C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#), ypač 74–77 punktai.

atsižvelgti į dėl panašių paraiškų priimtus sprendimus ir ypatingą dėmesį skirti klausimui, ar reikia priimti tokį patį sprendimą. Vis dėlto vienodo požiūrio ir gero administravimo principai turi būti suderinami su teisėtumo užtikrinimu. Be to, dėl su teisiniu saugumu ir geru administravimu susijusių priežasčių visos registracijos paraiškos turi būti nagrinėjamos griežtai ir išsamiai kiekvienu konkrečiu atveju.

Šiuo atveju Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tai, jog ankstesni prekių ženklai turi gerą vardą, EUIPO konstatavo trijuose neseniai priimtuose sprendimuose, kuriuos patvirtino keli nacionaliniai sprendimai, o šie sprendimai susiję su tais pačiais ankstesniais prekių ženklais, prekėmis, kurios tapačios šiuo atveju nagrinėjamos prekės ar į jas panašios, ir su kai kuriomis suinteresuotomis šioje byloje valstybėmis narėmis. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad išvada dėl ankstesnių prekių ženklų gero vardo pagrįsta faktais ir nepriklauso nuo prašomo įregistruoti prekių ženklo. Be to, iš Sprendimo **Budziewska / VRDT – Puma** (Šuolį darantis kačių šeimos gyvūnas)⁸³, kuriuo remiasi ieškovė, matyti, kad ankstesnis dizainas turi gerą vardą. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į Sprendimą **Agencja Wydawnicza Technopol / VRDT**⁸⁴ ir į Apeliacinei Tarybai tenkančią pareigą motyvuoti, ji negalėjo nukrypti nuo EUIPO ankstesnių sprendimų nepateikusi jokių paaiškinimų, dėl kokių priežasčių ji nusprendė, kad minėtuose sprendimuose padarytos faktais grindžiamos išvados dėl ankstesnių prekių ženklų gero vardo yra nesvarbios ar nebesvarbios. Bendrasis Teismas atmetė EUIPO argumentą, kad nereikia atsižvelgti į ieškovės nurodytus sprendimus, nes juose nesiremta įrodymais, galinčiais patvirtinti ankstesnių prekių ženklų, kuriais remiamasi konkrečiose procedūrose, gerą vardą. Iš tikrųjų Apeliacinei tarybai suteikta diskrecija nuspręsti, ar reikia atsižvelgti į naujus arba papildomus faktus ir įrodymus, kurie nebuvo pateikti per Protestų skyriaus nustatytus arba patikslintus terminus. Tokiomis aplinkybėmis Apeliacinė taryba pagal gero administravimo principą turėjo arba prašyti, kad ieškovė pateiktų papildomus įrodymus dėl ankstesnių prekių ženklų gero vardo, arba nurodyti priežastis, dėl kurių mano, kad ankstesniuose sprendimuose padarytos išvados dėl gero vardo turi būti atmetos. Kadangi Apeliacinė taryba nesilaikė šių reikalavimų, manytina, kad buvo pažeistas gero administravimo principas ir visų pirma EUIPO pareiga motyvuoti savo sprendimus.

3. APRIBOJIMAS DĖL NEPRIEŠTARAVIMO

2016 m. balandžio 20 d. Sprendime **Tronios Group International / EUIPO – Sky (SkyTec)** (T-77/15, [EU:T:2016:226](#)) Bendrasis Teismas paaiškino, kaip nustatoma apribojimo dėl neprieštaravimo termino eigos pradžia, kai naudojamas klaidinti galintis ankstesniam prekių ženklui tapatus ar analogiškas vėlesnis prekių ženklas, kaip numatyta Reglamento Nr. 207/2009 54 straipsnio 2 dalyje.

Visų pirma šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad tokiu atveju apribojimo dėl neprieštaravimo termino eiga prasideda, jei yra tenkinamos keturios sąlygos. Pirmą, vėlesnis prekių ženklas turi būti įregistruotas, antra, jo paraišką savininkas turi būti pateikęs sąžiningai, trečia, jis turi būti naudojamas toje valstybėje narėje, kurioje saugomas ankstesnis prekių ženklas, ir galiausiai, ketvirta, ankstesnio prekių ženklo savininkas turi žinoti, kad šis prekių ženklas naudojamas po jo registracijos. Toliau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 207/2009 54 straipsnio 2 dalies tikslas yra ankstesnių prekių ženklų savininkams, kurie neprieštaravo dėl vėlesnio Europos Sąjungos prekių ženklo naudojimo penkerius metus iš eilės, nors ir žinodami apie tokį naudojimą, numatyti sankciją – atimti galimybę paduoti prašymus dėl registracijos pripažinimo negaliojančia ar protestų dėl šio prekių ženklo. Taigi, šia nuostata siekiama įtvirtinti tinkamą pusiausvyrą tarp, pirma, prekių ženklo savininko suinteresuotumo išsaugoti esminę prekių ženklo funkciją ir, antra, kitų ūkio subjektų suinteresuotumo disponuoti žymenimis, galinčiais žymėti jų prekes ir paslaugas. Šis tikslas reiškia, kad,

83| 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo T-666/11, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2013:584](#).

84| 2011 m. kovo 10 d. Sprendimas C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#).

siekiant užtikrinti šią esminę funkciją, ankstesnio prekių ženklo savininkas turi turėti galimybę prieštarauti dėl vėlesnio prekių ženklo, kuris yra tapatus ar analogiškas jo prekių ženklui, naudojimui.

Iš Reglamento Nr. 40/94 54 straipsnio 2 dalies teleologinio aiškinimo matyti, kad atskaitos data nustatant apribojimo dėl neprieštaravimo termino eigos pradžią yra sužinojimo apie vėlesnio prekių ženklo naudojimą data. Pagal šį aiškinimą reikalaujama, kad vėlesnio prekių ženklo savininkas pateiktų įrodymą, jog ankstesnio prekių ženklo savininkas iš tikrųjų žinojo apie vėlesnio prekių ženklo naudojimą, nes jei nežinojo, jis negali prieštarauti dėl vėlesnio prekių ženklo naudojimo. Bendrojo Teismo nuomone, šiuo atveju reikia atsižvelgti į analogišką apribojimo dėl neprieštaravimo taisyklę, įtvirtintą Direktyvos 89/104/EEB⁸⁵ 9 straipsnio 1 dalyje, kuri buvo pakeista Direktyvos 2008/95/EB⁸⁶ 9 straipsnio 1 dalimi.

PROCESINIAI KLAUSIMAI

2016 m. vasario 4 d. Sprendime **Meica / VRDT – Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta)** (T-247/14, pateiktas apeliacinis skundas⁸⁷, [EU:T:2016:64](#)) Bendrasis Teismas paaiškino reikalavimų, kuriais atsakovė *inter partes* procedūroje Apeliacinėje taryboje prašo pakeisti įstojusios į bylą šalies ginčijamą Protestų skyriaus sprendimą, priimtino sąlygas. Šioje byloje Apeliacinė taryba tokius reikalavimus pripažino nepriimtinais, be kita ko, dėl to, kad jais nesilaikyta sąlygų dėl Reglamento Nr. 207/2009 60 straipsnyje numatyto apeliacijos padavimo termino ir apeliacijos mokesčio sumokėjimo ir išplėsta apeliacijos apimtis, nes jie buvo susiję su ginčijamo sprendimo aspektais, kurie nebuvo nurodyti įstojusios į bylą šalies apeliacijoje.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš Reglamento Nr. 216/96⁸⁸ 8 straipsnio 3 dalies formuluotės aiškiai matyti, kad nagrinėjant bylą *inter partes* tvarka atsakovas gali pateikti reikalavimus panaikinti arba pakeisti ginčijamą sprendimą dėl klausimo, kuris nebuvo iškeltas apeliacijoje. Vis dėlto tokie reikalavimai, kuriuos atsakovas turi suformuluoti savo atsiliepime į apeliaciją, netenka dalyko, jeigu apeliantas atsiima apeliaciją iš Apeliacinės tarybos. Todėl siekiant ginčyti Protestų skyriaus sprendimą, Reglamento Nr. 207/2009 60 straipsnyje numatyta atskira apeliacija yra vienintelė priemonė, suteikianti galimybę aiškiai išreikšti savo kaltinimus. Tai reiškia, kad reikalavimai panaikinti arba pakeisti ginčijamą sprendimą dėl klausimo, kuris nebuvo iškeltas apeliacijoje pagal Reglamento Nr. 219/96 8 straipsnio 3 dalį, skiriasi nuo apeliacijos, kuri numatyta Reglamento Nr. 207/2009 60 straipsnyje. Taigi Reglamento Nr. 207/2009 60 straipsnyje išdėstytos sąlygos dėl apeliacijos padavimo termino ir apeliacijos mokesčio netaikomos Reglamento Nr. 216/96 8 straipsnio 3 dalimi grindžiamiems reikalavimams. Šiuo atveju pagal pastarąją nuostatą pateikdama savo atsiliepimą į apeliaciją ieškovė laiku pateikė reikalavimus pakeisti Protestų skyriaus sprendimą dėl klausimo, kurio neiškėlė įstojusi į bylą šalis. Juos pateikdama ieškovė neprivalėjo laikytis Reglamento Nr. 207/2009 60 straipsnyje numatytų sąlygų. Todėl Apeliacinė taryba padarė klaidą atmetusi šiuos reikalavimus kaip nepriimtinius.

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. birželio 8 d. Sprendimas **Monster Energy / EUIPO (Taikos simbolio vaizdas)** (T-583/15, [EU:T:2016:338](#)), Bendrasis Teismas turėjo galimybę pažymėti, kad klausimas dėl ieškinio pareiškimo Bendrajam Teismui termino laikymosi priklauso išimtinai Sąjungos teismo kompetencijai ir kad

85| 1988 m. gruodžio 21 d. Pirmoji Tarybos direktyva 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 40, 1989, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 92).

86| 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/95/EB valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 299, 2008, p. 25).

87| Byla C-182/16 P, **Meica / EUIPO**.

88| 1996 m. vasario 5 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 216/96, nustatantis Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklai ir dizainas) apeliacinių tarybų darbo tvarką (OL L 28, 1996, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t. p. 221).

dėl šio termino nesilaikymo negalima pareikšti *restitutio in integrum* prašymo pagal Reglamento Nr. 207/2009 81 straipsnį. Ieškovė padavė tokį prašymą EUIPO dėl to, kad ji negalėjo Bendrajame Teisme ginčyti vienos iš jos apeliacinių tarnybų sprendimo per terminą, skaičiuojamą nuo pranešimo apie šį sprendimą faksu, nes ji jokio pranešimo negavo. Antroji apeliacinė taryba patvirtino apeliacinių tarybų kanceliarijos sprendimą ir manė, kad tokio prašymo tenkinti ji negali, atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad Reglamento Nr. 207/2009 81 straipsnis susijęs tik su EUIPO, o ne Bendrajame Teisme taikomais terminais. Jame pareikštame ieškinyje ieškovė tvirtino priešingai, kad šioje nuostatoje paminėdamas „terminus Tarnybos atžvilgiu“ teisės aktų leidėjas turėjo omenyje „su EUIPO susijusius“ arba „su EUIPO sietinus“ terminus. Pasak jos, EUIPO įvairiais aspektais susijusi su ieškinio pateikimo Bendrajam Teismui terminu, o jo nesilaikymas gali būti *restitutio in integrum* prašymo dalykas.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 207/2009 12 konstatuojamojoje dalyje pažymima, kad EUIPO sukūrimas neturi daryti neigiamos įtakos Sąjungos institucijų kompetencijai ir kad pripažinus, jog vienas iš jos padalinių gali patenkinti *restitutio in integrum* prašymą, kiek jis susijęs su ieškinio pateikimo Bendrajam Teismui terminu, būtų pažeista jo kompetencija, nes tik jis vienas, kontroliuojant Teisingumo Teismui, turi teisę pagal SESV 256 ir 263 straipsnius vertinti, ar jam pateiktas ieškinys yra priimtinas. Priimtimumo klausimas yra vienas iš ieškinio vertinimo, kuris priklauso teismo kompetencijai, aspektų, juo labiau kad jis šį klausimą turi vertinti savo iniciatyva. Taigi tuo atveju, kai dėl EUIPO apeliacinės tarybos sprendimo Bendrajam Teismui pateiktas ieškinys teismo gali būti vertinamas kaip pateiktas pavėluotai, taikomas ne Reglamento Nr. 207/2009 81 straipsnis, reglamentuojantis *restitutio in integrum*, bet teismui skirtos nuostatos, būtent, be SESV 263 straipsnio, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 45 straipsnio antra pastraipa, kurioje numatyta, kad „[v]ienai iš šalių praleidus nustatytą terminą, jos teisių tai neapriboja, jei tik ji įrodo, kad taip atsitiko dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ar dėl *force majeure*“.

VI. BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA – RIBOJAMOSIOS PRIEMONĖS

Bylose dėl ribojamųjų priemonių taikymo bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) srityje, kaip ir ankstesniais metais, 2016 m. yra užfiksuota naujų dalykų. Kelis sprendimus verta panagrinėti išsamiau.

IRANO ISLAMO RESPUBLIKA

Visų pirma 2016 m. balandžio 28 d. Sprendime ***Sharif University of Technology / Taryba*** (T-52/15, pateiktas apeliacinis skundas⁸⁹, [EU:T:2016:254](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę pateikti papildomų paaiškinimų dėl teisinio kriterijaus, susijusio su paramos teikimu Irano vyriausybei, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 267/2012 23 straipsnio 2 dalies d punktą ir Sprendimo 2010/413 20 straipsnio 1 dalies c punktą.

Pasak Bendrojo Teismo, šis kriterijus nereiškia, kad turi būti nustatytas priežastinis ryšys tarp parama Irano vyriausybei laikytino elgesio ir branduolinių ginklų platinimo veiklos. Kaip žinoma, pagal jurisprudenciją ginčijamas kriterijus apima ne visas paramos Irano vyriausybei formas, o tik tas, kurios prisideda prie Irano branduolinės veiklos, ir taip objektyviai apibrėžia ribotą asmenų ir subjektų, kuriems gali būti taikomos išsų įšaldymo priemonės, kategoriją. Vis dėlto iš jurisprudencijos nematyti, kad sąvoka „parama Irano vyriausybei“ reiškia ryšio tarp šios paramos ir Irano Islamo Respublikos branduolinės veiklos įrodymą. Šiuo klausimu

89| Byla C-385/16 P, *Sharif University of Technology / Taryba*.

Bendrasis Teismas nurodė, kad Taryba visiškai teisingai manė, kad ieškovas painioja kriterijų, susijusį su parama Irano vyriausybei, kuris vienintelis svarbus nagrinėjamu atveju, su kriterijumi dėl „paramos Irano veiklai, susijusiai su didesne branduolinių ginklų platinimo rizika, arba Irano branduolinių ginklų siuntimo į taikinį sistemų kūrimu“. Taikant pirmąjį kriterijų nereikalaujama, kad būtų tam tikro laipsnio, net ir netiesioginė, sąsaja su Irano branduoline veikla. Iš tikrųjų ryšio tarp paramos Irano vyriausybei ir branduolinių ginklų platinimo veiklos buvimas tiesiogiai nustatytas taikytinuose teisės aktuose. Tokiomis aplinkybėmis ginčijamas kriterijus turi būti suprantamas taip, kad jis taikytinas bet kokiai paramai, kuri, nors tiesiogiai arba netiesiogiai nesusijusi su branduolinių ginklų platinimu, vis dėlto gali jį paskatinti, kai Irano vyriausybei suteikiami ištekliai arba finansinė, logistinė ar materialinė parama. Be to, šis kriterijus neturėtų būti aiškinamas taip, kad juo tik siekiama užkirsti kelią Irano vyriausybei pasinaudoti šiais pajamų šaltiniais ir priversti nutraukti savo branduolinių ginklų platinimo veiklą.

Bendrasis Teismas mano, kad todėl reikia patikrinti, ar atsižvelgiant į taikytinus teisės aktus ginčijamas kriterijus gali apimti veiklą, kuri neatitinka nė vienos iš trijų kaip pavyzdys šiuose teisės aktuose nurodytų paramos rūšių, būtent finansinės, logistinės ar materialinės paramos. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad iš šių teisės aktų matyti, jog ribojamosios priemonės gali būti nustatytos asmenims arba subjektams, teikiantiems paramą Irano Islamo Respublikai įsigyjant draudžiamas prekes ir technologijas, arba teikiantiems techninę pagalbą dėl šių prekių ar technologijų. Konkrečiai kalbant, Sprendimo 2010/413 1 straipsnio 1 dalies c punkte draudžiama tiekti, parduoti arba perduoti Irano Islamo Respublikai ginklus ir susijusius reikmenis. Be to, pagal Reglamento Nr. 267/2012 5 straipsnio 1 dalies a punktą draudžiama Irano asmenims, subjektams arba įstaigoms tiesiogiai arba netiesiogiai teikti techninę pagalbą, susijusią su Sąjungos bendrajame karinės įrangos sąraše⁹⁰ išvardytomis prekėmis bei technologijomis ar su tame sąraše nurodytų prekių tiekimu, gamyba, priežiūra ir naudojimu, arba jeigu jos skirtos naudoti Irane. Taigi, numatęs tokį draudimą, teisės aktų leidėjas nustatė ryšį tarp Irano Islamo Respublikos šios rūšies įrangos įgijimo ir Irano vyriausybės veiklos, dėl kurios kyla ginklų platinimo arba branduolinių ginklų siuntimo į taikinį sistemų kūrimo pavojus. Tokį aiškinimą patvirtina rezoliucijos 1737 (2006)⁹¹ ir 1929 (2010)⁹². Todėl parama Irano vyriausybės mokslo tyrimų ir technologinės plėtros veiklai karinėje ir su ja susijusiose srityse tenkina ginčijamą kriterijų, kai kalbama apie įrangą ir technologijas, išvardytas Sąjungos Bendrajame karinės įrangos sąraše, kurias Irano Islamo Respublikai draudžiama įsigyti.

Antra, 2016 m. birželio 2 d. Sprendime **Bank Mellat / Taryba** (T-160/13, pateiktas apeliacinis skundas⁹³, [EU:T:2016:331](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį dėl Reglamento (ES) Nr. 1263/2012⁹⁴, kuriuo Reglamente Nr. 267/2012 nustatytas draudimas pervesti lėšas į Irane įsisteigusias finansų įstaigas arba iš jų, 1 straipsnio 15 punkto panaikinimo. Šiame ieškinyje ieškovas Sprendimo 2012/635/BUSP⁹⁵ 1 straipsnio 6 dalies atžvilgiu rėmėsi neteisėtumu grindžiamu prieštaravimu.

90 | 2014 m. kovo 17 d. Tarybos patvirtintas Europos Sąjungos bendrasis karinės įrangos sąrašas (OL C 107, 2014, p. 1).

91 | 2006 m. gruodžio 23 d. Saugumo Tarybos rezoliucija 1737 (2006).

92 | 2010 m. birželio 9 d. Saugumo Tarybos rezoliucija 1929 (2010).

93 | Byla C-430/16 P, **Bank Mellat / Taryba**.

94 | 2012 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1263/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 267/2012 dėl ribojamųjų priemonių Iranui (OL L 356, 2012, p. 34).

95 | 2012 m. spalio 15 d. Tarybos sprendimo 2012/635/BUSP, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2010/413/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Iranui (OL L 282, 2012, p. 58).

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas iš pradžių aiškinosi, ar turi jurisdikciją nagrinėti ieškovės pateiktą neteisėtumu grindžiamą prieštaravimą. Jis nurodė, kad Sprendimo 2012/635 1 straipsnio 6 punkte įtvirtintos priemonės yra bendro pobūdžio, nes jų taikymo sritis nustatyta remiantis objektyviais kriterijais, o ne atsižvelgiant į konkrečius fizinius ar juridinius asmenis. Todėl Sprendimo 2012/635 1 straipsnio 6 punktas pats nėra sprendimas, kuriame numatytos fiziniams ar juridiniams asmenims taikomos ribojamosios priemonės, kaip tai suprantama pagal SESV 275 straipsnio antrą pastraipą. Kadangi ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punktas taip pat neatitinka šio reikalavimo, Sprendimo 2012/635 1 straipsnio 6 punkto neteisėtumu grindžiamu prieštaravimu nebuvo remtasi ieškinyje dėl sprendimo, kuriame numatytos fiziniams ar juridiniams asmenims taikomos ribojamosios priemonės, kaip tai suprantama pagal SESV 275 straipsnio antrą pastraipą, panaikinimo. Taigi pagal šią nuostatą Bendrasis Teismas neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl šio neteisėtumu grindžiamo prieštaravimo. Atsižvelgiant į tai, negalima SESV 275 straipsnyje numatytos Sąjungos teismo jurisdikcijos išimties aiškinti taip plačiai, kad būtų galima teigti, jog akto, priimto pagal SESV 215 straipsnį, kaip antai ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punkto, kuris nesusijęs su BUSP, teisėtumo kontrolė negalima vien todėl, kad minėto akto priėmimas yra tinkamas, tik jei pirma buvo priimtas su BUSP susijęs sprendimas.

Kalbėdamas apie prašymo panaikinti ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punktą priimtinumą Bendrasis Teismas nurodė, kad ši nuostata yra visuotinai taikoma ir tai yra ne pagal teisėkūros procedūrą priimtas aktas, bet reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą. Pabrėžęs, kad ši nuostata tiesiogiai susijusi su ieškove ir kad joje nėra įgyvendinamųjų priemonių, nes ja iš dalies keičiamos kai kurios Reglamento Nr. 267/2012 nuostatos atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos neturi diskrecijos taikyti šių nuostatų, taigi ieškovas turi teisę dėl šio klausimo pareikšti ieškinį, Bendras Teismas pabrėžė, kad, kiek tai susiję su ieškovo suinteresuotumu pareikšti ieškinį, ginčijamos sistemos patvirtinimas neturėjo ieškovui iškart juntamo poveikio, nes anksčiau jam nustatytose individualiose ribojamosiose priemonėse buvo numatyti griežtesni apribojimai. Vis dėlto panaikinus ieškovui taikytas individualias ribojamąsias priemones ši sistema iš tiesų buvo jam taikoma. Šiomis aplinkybėmis konstatavus ieškovo suinteresuotumo ginčyti ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punktą nebuvimą būtų pažeista jo teisė į veiksmingą teisminę gynybą, todėl reikia pripažinti, kad jis turi suinteresuotumą pareikšti ieškinį.

Dėl esmės Bendrasis Teismas pabrėžė, kad SESV 215 straipsnio 1 dalyje numatyta reikalingumo sąvoka susijusi ne su pagal SESV 215 straipsnį priimto akto ir siekiamo BUSP tikslo santykiu, o su minėto akto ir BUSP sprendimo, kuriuo jis pagrįstas, santykiu. Tad nuoroda į „reikiamas priemones“ siekiama užtikrinti, kad Taryba pagal SESV 215 straipsnį nepriims griežtesnių ribojamųjų priemonių, nei nustatytos atitinkamame BUSP sprendime. Dėl Bendrojo Teismo atliekamos teisminės kontrolės apimties reikia atsižvelgti į ginčijamos sistemos ypatumą, nes, pirma, ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punktas yra visuotinai taikomas, todėl nėra individualus aktas, ir, antra, tam tikros Reglamento Nr. 267/2012 nuostatos, iš dalies pakeistos arba įtrauktos ginčijamo reglamento 1 straipsnio 15 punktu, su ieškovu susijusios tiesiogiai ir dėl jų nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių. Šiomis aplinkybėmis reikia pripažinti Tarybos diskreciją nuspręsti, ar reikia priimti tokias ribojamąsias priemones, ir nustatyti, kokias bendras ribojamąsias priemones priimti siekiant iškelto tikslo. Kadangi ginčijama sistema nėra individualios ribojamosios priemonės pobūdžio, su šiomis priemonėmis susijusios jurisprudencijos nereikia taikyti šioje byloje, taigi negalima reikalauti, kad Taryba įrodytų, jog subjektai, kuriems taikytina ginčijama sistema, iš tikrųjų dalyvauja branduolinių ginklų platinimo veikloje.

Dėl ginčijamos sistemos proporcingumo Bendrasis Teismas nurodė, kad tikslas užkirsti kelią lėšų pervedimams, kuriais gali būti prisidedama prie Irano režimo vykdomo branduolinių ginklų platinimo, neabejotinai priklauso teisėtam tikslui užkirsti kelią pačiam minėtam branduolinių ginklų platinimui ir jo finansavimui. Akivaizdu, kad pareiga pranešti ir pareiga prašyti iš anksto suteikti leidimą taikoma tiek dėl tokių pervedimų, kuriais gali būti prisidedama prie branduolinių ginklų platinimo, tiek dėl tokių, kurie tokie nėra, tačiau, atsižvelgiant

į nagrinėjamų pareigų tikslą, ši aplinkybė neišvengiama, todėl ji nereiškia, kad šios pareigos nereikalingos. Tarybos sprendimas numatyti, kad ginčijama sistema turi būti taikoma pervedimams, susijusiems su Irano finansų institucijomis, o kitiems pervedimams taikoma tam tikrais aspektais besiskirianti ribojamoji sistema, kyla iš jai šioje srityje pripažintinų įgaliojimų. Be to, ginčijama sistema nėra bendras, nediferencijuotas ir netikslingas embargas.

Be to, dėl pareigos motyvuoti, kuri taikoma visuotinai taikomo akto, kaip antai ginčijama sistema, priėmimui, Bendrasis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad kiek tai susiję su šia aktų kategorija, pagal SESV 215 straipsnio 3 dalį reikalaujamos teisinės apsaugos priemonės neapima nei Tarybos pareigos pateikti konkrečius ir specifinius motyvus kiekvienam susijusiam asmeniui arba subjektui, nei pareigos leisti susipažinti su bylos medžiaga arba susijusių asmenų arba subjektų teisės pateikti pastabas ir Tarybos pareigos atsižvelgti į jas. Esminė procedūrinė teisinės apsaugos priemonė yra nagrinėjamo akto veiksminga teisminė kontrolė. Galiausiai, kadangi kaltinimai, susiję su teisinio saugumo ir savavališkumo draudimo principų pažeidimu ir su tariama diskriminacija dėl pilietybės, turėjo būti taip pat atmesti, Bendrasis Teismas atmetė visą ieškinį.

Trečia, galiausiai 2016 m. gegužės 24 d. Sprendime **Good Luck Shipping / Taryba** (T-423/13 ir T-64/14, [EU:T:2016:308](#)) Bendrasis Teismas pateikė savo poziciją, be kita ko, dėl su subjektu susijusių ribojamųjų priemonių panaikinimo pasekmių su šiam subjektui priklausančiais ar jo kontroliuojamais subjektais arba jo vardu veikiančiais subjektais susijusių ribojamųjų priemonių galiojimui.

Bendrasis Teismas pabrėžė, jog subjekto pavadinimo įtraukimo į asmenų ar subjektų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą dėl šio subjekto ryšių su kitu subjektu, kurio pavadinimas įtrauktas į minėtą sąrašą, galiojimas susijęs su tuo, ar įtraukimo dieną šio subjekto pavadinimas buvo pagrįstai įtrauktas į minėtą sąrašą. Taigi subjekto įtraukimas į asmenų ar subjektų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą, pagrįstas kriterijumi, susijusiu su jo ryšiu su kitu subjektu, kuris taip pat įtrauktas į minėtą sąrašą, praranda teisinį pagrindą, kai pastarojo įtraukimas panaikinus su juo susijusį teismo sprendimą yra pašalinamas iš teisės sistemos. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nors teismo sprendimu panaikintų ribojamųjų priemonių padariniai liko galioti, kol pasibaigs Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 60 straipsnio antroje pastraipoje numatytas terminas, toks akto panaikinimo sustabdymas nepaneigia principo, kad pasibaigus šiam terminui atitinkamų aktų panaikinimas turi poveikį atgaline data, leidžiantį manyti, kad panaikinti aktai niekada neegzistavo.

Be to, Bendrasis Teismas priminė taisyklę, kad iš esmės ginčijamų aktų teisėtumas gali būti vertinamas tik atsižvelgiant į tas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kuriais remiantis jie buvo priimti, o ne į po šių aktų priėmimo susiklosčiusias faktines aplinkybes ir patvirtintus teisinius pagrindus. Todėl, nors panaikines ribojamąsias priemones Bendrasis Teismas gali nustatyti terminą, per kurį akto panaikinimo pasekmės sustabdomos, kad Taryba galėtų ištaisyti konstatuotus pažeidimus, prireikus priimdama naujus bendruosius įtraukimo į asmenų ir subjektų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, kriterijus ir naujas ribojamąsias priemones, tačiau nei naujais bendraisiais įtraukimo į sąrašą kriterijais, nei naujomis ribojamosiomis priemonėmis negalima padaryti teisėtomis Bendrojo Teismo sprendimu neteisėtomis pripažintų priemonių. Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad Tarybos atliktas bendrųjų įtraukimo į sąrašus kriterijų pakeitimas siekiant pateisinti įtraukimą į sąrašą remiantis ankstesniais bendraisiais kriterijais, kuris vėliau buvo panaikintas Bendrojo Teismo sprendimu, nepaneigia principo, kad panaikintas įrašas atgaline data pašalinamas iš teisinės sistemos taip, tarsi niekada nebūtų egzistavęs. Iš tiesų minėtas bendrųjų kriterijų pakeitimas negali nei ištaisyti Bendrojo Teismo sprendime dėl panaikinimo konstatuotų pažeidimų, nei nuo minėtų pakeitimų priėmimo dienos įteisinti įtraukimo į sąrašus, atlikto remiantis ankstesniais bendraisiais įtraukimo kriterijais, kuriais nebuvo galima pateisinti panaikintų įrašų.

TUNISO RESPUBLIKA

Bylose, kuriose priimtas 2016 m. birželio 30 d. Sprendimas **CW / Taryba** (T-224/14, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:375](#)), 2016 m. birželio 30 d. Sprendimas **Al Matri / Taryba** (T-545/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:376](#)) ir 2016 m. birželio 30 d. Sprendimas **CW / Taryba** (T-516/13, nepaskelbtas Rink., [EU:T:2016:377](#)), Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti ieškinius, pateiktus asmenų, kurių lėšos įšaldytos dėl to, kad Tunise jiems iškeltos bylos dėl valstybės lėšų pasisavinimo. Šiuose sprendimuose Bendrasis Teismas galėjo, be kita ko, patikslinti valstybės lėšų pasisavinimo sąvoką, nurodytą Sprendimo 2011/72/BUSP 1 straipsnio 1 dalyje⁹⁶.

Dėl šio klausimo Bendrasis Teismas visų pirma konstatavo, kad, nesant aiškios nuorodos į atitinkamų trečiųjų valstybių teisę, į tarptautinę teisę ar valstybių narių teisę, dėl vienodo Sąjungos teisės taikymo reikia, kad valstybės lėšų pasisavinimo sąvoka būtų aiškinama autonomiškai neatsižvelgiant į nė vieną nacionalinę sistemą. Priimdama apsauginio pobūdžio priemones, taikomas asmenims, pasisavinusiems valstybines lėšas Tunise, t. y. priemonės, kurių vienintelis tikslas – išsaugoti Tuniso valdžios institucijų galimybę susigrąžinti pasisavintas valstybines lėšas, kurias gali valdyti šie asmenys, Taryba siekia palengvinti tiek veiksmų, padarytų prieš Tuniso valdžios institucijas, nustatymą, tiek pasisavintų lėšų susigrąžinimą. Atsižvelgiant į šiuos tikslus, į bendrą kontekstą, kuriam esant buvo priimtas Sprendimas 2011/72, ir į jo teisinį pagrindą, reikia manyti, kad valstybinių lėšų pasisavinimo sąvoka apima bet kokius veiksmus, kai Tuniso viešosioms įstaigoms priklausantys ar jų kontroliuojami ištekliai neteisėtai naudojami siekiant tikslo, kurie prieštarauja tiems tikslams, kuriems šios lėšos skirtos, visų pirma asmeninių tikslų. Taigi šitaip naudojant lėšas pažeidžiami finansiniai šių įstaigų interesai, tad joms padaroma žala, kurią galima išreikšti finansiškai. Todėl, Bendrojo Teismo teigimu, negalima atmesti galimybės, kad veiksmai, kurių Tuniso teisminės institucijos baudžiamąja tvarka nekvalifikavo kaip valstybinių lėšų pasisavinimo, lėmė tai, kad Tuniso viešosios įstaigos nepagrįstai neteko lėšų, kurios joms buvo skirtos, tad būtina įšaldyti už šiuos veiksmus atsakingų ir su jais susijusių asmenų turtą siekiant užtikrinti galimybę Tuniso valdžios institucijoms visomis įmanomomis priemonėmis susigrąžinti minėtas lėšas.

Be to, Bendrasis Teismas patikslino, kad, atsižvelgiant į Sprendimo 2011/72 tikslus, jo 1 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad šis sprendimas skirtas ne tik asmenims, pripažintiems kaltais dėl „Tuniso valstybės lėšų pasisavinimo“, bet ir asmenims, kuriems teisme iškelta byla siekiant nustatyti jų atsakomybę dėl tokį pasisavinimą sudarančių konkrečių veiksmų vykdymo. Iš tiesų tiksli tokios bylos nagrinėjimo stadija negali būti įrodymas, galintis patvirtinti jų pašalinimą iš nurodytų asmenų kategorijos. Be to, sąvokos „už Tuniso valstybės lėšų pasisavinimą atsakingi asmenys“ ir su jais susiję asmenys pagal šį sprendimą negali būti apribotos tik galutiniais naudos iš tokių veiksmų gavėjais, jei tai pakenktų šio sprendimo veiksmingumui. Be to, asmenys, kuriems iškelta baudžiamoji byla dėl bendrininkavimo vykdant šiuos aktus, priklauso bent „su atsakingais asmenimis susijusių asmenų“ kategorijai. Bendrojo Teismo teigimu, šis apibūdinimas nurodo ypač plačią kategoriją, kuriai gali priklausyti bet kuris asmuo, subjektas ar įstaiga, kuriuos su už valstybės lėšų pasisavinimą atsakingu asmeniu sieja toks glaudus ryšys, kad dėl minėto pasisavinimo jie galėjo praturtėti. Šiauresnis aiškinimas pakenktų minėtos nuostatos veiksmingumui.

Galiausiai Bendrasis Teismas pabrėžia, kad jei Taryba ne visais atvejais gali patvirtinti Tuniso teisminių institucijų išvadas, iš principo ji neprivalo pati nagrinėti ir vertinti įrodymų, kuriais rėmėsi šios valdžios institucijos šiuo atveju vedamos nagrinėjamas baudžiamąsias bylas, tikslumą ir svarbą. Taigi nagrinėjamos bylose Taryba atsižvelgdama į konkrečias aplinkybes turėjo vertinti būtinybę atlikti papildomus patikrinimus, visų pirma prašyti Tuniso valdžios institucijų pateikti papildomus įrodymus, jei paaiškėjo, kad jau pateiktų

96| 2011 m. sausio 31 d. Tarybos sprendimas 2011/72/BUSP dėl ribojamųjų priemonių, taikytinų tam tikriems asmenims ir subjektams atsižvelgiant į padėtį Tunise (OL L 28, 2011, p. 62).

įrodymų nepakanka. Kadangi Taryba pateikė baudžiamųjų bylų prieš ieškovus įrodymus, jie turi nurodyti konkrečius įrodymus, kuriais ketina remtis ginčydamą šių bylų pagrįstumą.

UKRAINA

Trijuose sprendimuose, t. y. 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Klyuyev / Taryba* (T-340/14, [EU:T:2016:496](#)), 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Yanukovych / Taryba* (T-346/14, pateiktas apeliacinis skundas⁹⁷, [EU:T:2016:497](#)) ir 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Yanukovych / Taryba* (T-348/14, pateiktas apeliacinis skundas⁹⁸, [EU:T:2016:508](#)), Bendrasis Teismas pateikė savo poziciją dėl ribojamųjų priemonių, kurių buvo imtasi atsižvelgiant į padėtį Ukrainoje ir kurios skirtos asmenims, pripažintiems atsakingais už valstybės lėšų pasisavinimą. Bylose nagrinėjamas ieškovų pavardžių įtraukimas į asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, patvirtintos atsižvelgiant į padėtį Ukrainoje, sąrašą. Iš pradžių šis įtraukimas į sąrašą buvo grindžiamas tuo, kad ieškovų atžvilgiu Ukrainos valdžios institucijos vykdė baudžiamąjį procesą, siekdamas iširti nusikaltimus, susijusius su Ukrainos valstybės lėšų pasisavinimu ir neteisėtu jų pervedimu už Ukrainos ribų, o pakeitus taikomą reglamentą jų pavardės liko įtrauktos motyvuojant tuo, kad ieškovų atžvilgiu Ukrainos valdžios institucijos vykdo baudžiamąjį procesą dėl viešųjų lėšų ar turto pasisavinimo. Ieškovai ginčija tiek jų pradinio įtraukimo į sąrašą, tiek jų pavardžių palikimo šiame sąraše pagrįstumą.

Pirma, dėl pradinio ieškovų pavardžių įtraukimo į sąrašą Bendrasis Teismas priminė, jog nors Taryba turi didelę diskreciją nustatyti bendruosius kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti siekiant taikyti ribojamąsias priemones, Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje garantuojama veiksminga teisminė kontrolė reikalauja, kad atlikdamas motyvų, kuriais pagrįstas sprendimas įtraukti konkretaus asmens pavardę į asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės, sąrašą arba palikti ją šiame sąraše, teisėtumo kontrolę Sąjungos teismas įsitikintų, kad šis sprendimas, kuris konkrečiai susijęs su šiuo asmeniu, būtų pagrįstas pakankamai svariu faktiniu pagrindu. Tai reiškia, kad turi būti tikrinami dėstant motyvus, kuriais pagrįstas šis sprendimas, nurodyti faktai, todėl teisminė kontrolė nėra tik nurodytų motyvų abstrakčios tikimybės vertinimas, bet susijusi su tuo, ar šie motyvai pakankamai tiksliai ir aiškiai pagrįsti.

Atsižvelgęs į Ukrainos generalinio prokuroro tarnybos raštą, adresuotą Europos Sąjungos Vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, kuriuo rėmėsi Taryba grįsdama ieškovų pavardžių įtraukimą į ginčijamą sąrašą, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors minėtas raštas gautas iš trečiosios valstybės aukštos teisės saugos institucijos, jame yra tik bendro pobūdžio ir abstraktūs teiginiai, kuriais ieškovo, kaip ir kitų buvusių aukšto rango pareigūnų, pavardė siejama su tyrimais, per kuriuos iš esmės nustatyta valstybės lėšų pasisavinimo faktų. Rašte nepateikta detalių dėl faktų, kurie buvo tikrinami per Ukrainos valdžios institucijų vykdomą tyrimą, ir juo labiau dėl individualios (net ir preziumuojamos) ieškovų atsakomybės. Vadinas, Bendrojo Teismo teigimu, nagrinėjamas raštas negali būti pakankamai svarus faktinis pagrindas įtraukti ieškovų pavardes į ginčijamą sąrašą dėl to, kad jie buvo nurodyti kaip atsakingi už valstybės lėšų pasisavinimą. Todėl Bendrasis Teismas panaikino ginčijamus aktus, kiek jie susiję su ieškovais.

Antra, dėl ieškovų pavardžių palikimo sąraše, pirma, Bendrasis Teismas nusprendė, kad bendrąjį įtraukimo kriterijų, susijusį su „asmenimis, pripažintais atsakingais už Ukrainos valstybės lėšų pasisavinimą“, reikia aiškinti taip, kad jis taikomas ne visiems valstybės lėšų pasisavinimo veiksams abstrakčiai, o tik tiems valstybės lėšų ar turto pasisavinimo veiksams, kurie, atsižvelgiant į pasisavintų lėšų ar turto mastą ar rūšį arba į tų veiksmų padarymo aplinkybes, bent jau gali pažeisti institucinius ir teisinius Ukrainos pagrindus.

97| Byla C-598/16 P, *Yanukovych / Taryba*.

98| Byla C-599/16 P, *Yanukovych / Taryba*.

Antra, Bendrojo Teismo nuomone, ieškovų pavardžių palikimas ginčijamame sąraše leidžia teismams, jeigu baudžiamasis persekiojimas pasirodo esąs pagrįstas, lengviau nubausti už korupcinius veiksmus, kuriuos tariamai įvykdė buvusios valdžios atstovai, ir taip padeda remti teisinę valstybę Ukrainoje. Taigi Bendrasis Teismas atmetė ieškinius, kiek jais siekiama ieškovų pavardžių palikimo ginčijamame sąraše panaikinimo.

SIRIJOS ARABŲ RESPUBLIKA

Byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. spalio 26 d. Sprendimas *Hamcho ir Hamcho International / Taryba* (T-153/15, [EU:T:2016:630](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo Sirijos pilietybę turinčio verslininko ir jam priklausančios kontroliuojančiosios bendrovės ieškinį dėl ribojamųjų priemonių, kurios jų atžvilgiu priimtose remiantis teisės aktu, nustatančiu ribojamąsias priemones, taikomas tam tikriems už smurtines represijas prieš civilius Sirijos gyventojus atsakingiems asmenims ir subjektams⁹⁹. Visų pirma ieškovai priekaištauja Tarybai, kad dokumentai, be kita ko, spaudos straipsniai, kuriuos ji pateikė jų pavardžių pakartotiniam įtraukimui į ginčijamus aktus pagrįsti, yra neapibrėžti, abstraktūs ir neturi jokios įrodomosios galios, nes, jų nuomone, juose nenurodytas pirminis jų informacijos šaltinis. Be to, jie teigia, kad Taryba padarė šio pakartotinio įtraukimo į sąrašus pagrįstumo vertinimo klaidą.

Pirma, kalbėdamas apie tai, kad Tarybos pateiktuose spaudos straipsniuose nebuvo nurodyti pirminiai informacijos šaltiniai, Bendrasis Teismas priminė, kad, kaip ir Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo veiklą reglamentuoja laisvo įrodymų vertinimo principas ir kad vienintelis kriterijus vertinant pateiktų įrodymų vertę yra jų patikimumas. Be to, vertinant dokumento įrodomąją galią reikia patikrinti jame nurodytos informacijos tikrumą ir atsižvelgti, be kita ko, į dokumento kilmę, jo parengimo aplinkybes, adresatą, taip pat atsakyti į klausimą, ar jo turinys atrodo pagrįstas ir patikimas. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad įrodymai, gauti iš skirtingų skaitmeninių informacijos šaltinių ir universitetinių studijų, esantys įvairios geografinės kilmės, paskelbti skirtingomis datomis ir pateikiantys skirtingos informacijos, gali būti laikomi patikimais, net jeigu juose aiškiai nenurodytas pirminis informacijos šaltinis. Iš tiesų dėl karo padėties Sirijoje praktiškai sunku ar net neįmanoma gauti parodymų iš asmenų, kurie sutiktų atskleisti savo tapatybę. Šie sunkumai atlikti tyrimą ir pavojus, kuris gresia informaciją teikiantiems asmenims, kliudo tiksliai nurodyti šaltinius, patvirtinančius asmeninius veiksmus, kuriais remiamas režimas.

Antra, priminęs Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią atsižvelgiant į padėtį Sirijoje, Taryba įvykdo jai tenkančią įrodinėjimo pareigą, jeigu Sąjungos teismui pateikia pakankamai konkrečių, aiškių ir nuoseklių įrodymų, leidžiančių nustatyti, kad yra pakankamas asmens, kurio lėšos įšaldomos, ir režimo, su kuriuo kovojama, ryšys¹⁰⁰, Bendrasis Teismas nurodė, kad motyvai, kuriais remiantis ieškovų pavardės buvo pakartotinai įtrauktos į ginčijamus sąrašus, yra pakankamai pagrįsti. Iš tiesų, Bendrojo Teismo nuomone, ieškovo pareigų ekonominių reikalų tarybose, kaip antai dvišalės Sirijos ir Kinijos verslo tarybos, kurių tikslas – skatinti Sirijos ekonomiką ir jos įmonių plėtrą, jų komercinę veiklą ir investicijas, negalima paaiškinti niekaip kitaip, tik tam tikromis sąsajomis su esamu režimu, ir tai yra neginčijama faktinė aplinkybė, rodanti tam tikrą ieškovo ryšį su Bashar al-Assad režimu. Šį ryšį patvirtina tai, kad Sirijos Arabų Respublikos ekonomikos ministras 2014 m. gruodžio mėn. paskyrė ieškovą Damasko (Sirija) Prekybos rūmų generaliniu sekretoriumi.

99| Žr., be kita ko, 2012 m. sausio 18 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 36/2012 dėl ribojamųjų priemonių, atsižvelgiant į padėtį Sirijoje, kuriuo panaikinamas Reglamentas Nr. 442/2011 (OL L 16, 2012, p. 1); 2015 m. sausio 26 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2015/108, kuriuo įgyvendinamas Reglamentas (ES) Nr. 36/2012 (OL L 20, 2015, p. 2); 2013 m. gegužės 31 d. Tarybos sprendimą 2013/255/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Sirijai (OL L 147, 2013, p. 14); 2015 m. sausio 26 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimą (BUSP) 2015/117, kuriuo įgyvendinamas Sprendimas 2013/255 (OL L 20, 2015, p. 85).

100| 2015 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Anboubi / Taryba*, C-630/13 P, [EU:C:2015:247](#), 53 punktas.

KOVA SU TERORIZMU

2016 m. gruodžio 13 d. Sprendime **Al-Ghabra / Komisija** (T-248/13, [EU:T:2016:721](#)) Bendrasis Teismas turėjo progą taikyti Teisingumo Teismo sprendime **Komisija ir kt. / Kadi** (toliau – Sprendimas *Kadi II*)¹⁰¹ suformuluotus principus, susijusius su sprendimo įšaldyti asmens, nurodyto kaip susijusio su *Al-Qaida* tinklu, lėšas, teisėtumo kontrole. Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinį, kuriuo prašoma, be kita ko, panaikinti Reglamentą (ES) Nr. 14/2007¹⁰², kiek juo ieškovo pavardė įtraukta į Reglamento (ES) Nr. 188/2002 I priede esantį sąrašą¹⁰³. Ieškovas teigė, kad ginčijamas sprendimas neteisėtas, be kita ko, dėl to, kad buvo pažeistas protingo termino principas.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas iš pradžių priminė, kad termino, per kurį institucija priėmė nagrinėjamą aktą, „protingumą“ reikia vertinti atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybių visumą ir ypač į bylos svarbą suinteresuotajam asmeniui, bylos sudėtingumą ir dalyvaujančių šalių elgesį. Šiuo atveju jis pažymėjo, kad Komisijos išdėstytos ypatingos tos bylos aplinkybės iš dalies paaiškina palyginti ilgą sprendimų įtraukti atitinkamų asmenų pavardes į ginčijamą sąrašą persvarstymo procedūrą, kurios buvo vykdomos po Sprendimo **Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Taryba ir Komisija**¹⁰⁴ paskelbimo, trukmę. Vis dėlto toje byloje nuo prašymo persvarstyti pateikimo dienos iki ginčijamo sprendimo priėmimo dienos praėjo daugiau nei ketveri metai; toks terminas gerokai viršija laikotarpį, kuris gali būti laikomas „normaliu“ terminu persvarstymo procedūrai baigti net atsižvelgiant į visas nurodytas ypatingas aplinkybes. Nors šiomis aplinkybėmis reikia pripažinti protingo termino principo pažeidimą, toks pažeidimas nepateisina sprendimo, priimto baigus administracinę procedūrą panaikinimo, nebent taip pat būtų pažeista suinteresuotojo asmens teisė į gynybą. Tačiau šioje byloje neįrodyta ir netgi nebuvo rimtai teigta, kad ieškovo gebėjimui veiksmingai gintis kilo grėsmė dėl pernelyg ilgos persvarstymo procedūros trukmės. Taigi jis negali remtis nagrinėjamu vėlavimu prašydamas panaikinti ginčijamą sprendimą.

Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad Sprendimo *Kadi II* 114 ir 115 punktuose Teisingumo Teismas nurodė, kad, vykdydama pareigą atidžiai ir nešališkai išnagrinėti nurodytų motyvų pagrįstumą, Komisija turi, atsižvelgdama, be kita ko, į suinteresuotojo asmens suformuluotų pastabų turinį, įvertinti būtinybę prašyti Sankcijų komiteto bendradarbiauti, kad jai būtų pateikta papildomos informacijos ar įrodymų. Tačiau šiuo atveju negalima Komisijos bausti vien dėl to, kad per administracinę procedūrą, per kurią priimtas ginčijamas sprendimas, ji negavo iš Sankcijų komiteto arba iš valstybės, kuriai skirtos sankcijos, informacijos ar įrodymų, kurie pagrįstų ieškovo teiginius, ir dėl to, kad vykdė „vien formalią ir paviršutinišką“ nurodytų motyvų pagrįstumo kontrolę atsižvelgdama į suinteresuotojo asmens suformuluotas pastabas dėl minėto komiteto išdėstytų motyvų.

Bendrasis Teismas taip pat nurodė, kad „teisinis kriterijus“, kuris turi būti taikomas per administracinę sprendimų įtraukti asmenį į ginčijamą sąrašą persvarstymo stadiją, skiriasi nuo to, kuris taikomas teisminės kontrolės stadijoje. Taigi, nors įrodinėjimo pareiga neabejotinai tenka Komisijai, ji ją turi vykdyti ne persvarstymo procedūros stadijoje, o tik vėlesnėje stadijoje, kai vykdoma po persvarstymo jos priimto sprendimo palikti

101 | 2013 m. liepos 18 d. Sprendimas C-584/10 P, C-593/10 P ir C-595/10 P, [EU:C:2013:518](#).

102 | 2007 m. sausio 10 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 14/2007, 74-ąjį kartą iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 881/2002, nustatantį tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Laden, *Al-Qaida* tinklu ir Talibanu, ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001 (OL L 6, 2007, p. 6).

103 | 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 881/2002, nustatantis tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Laden, *Al-Qaida* tinklu ir Talibanu, ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001, uždraudžiantį tam tikrų prekių ir paslaugų eksportą į Afganistaną, sustiprinantį skrydžių uždraudimą ir pratęsiantį Afganistano Talibanų lėšų ir kitų finansinių išteklių įšaldymą (OL L 139, 2002, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 294).

104 | 2008 m. rugsėjo 3 d. Sprendimas C-402/05 P ir C-415/05 P, [EU:C:2008:461](#).

asmenį sąraše teisminės kontrolės procedūra. Taigi tik pastarojoje stadijoje kyla klausimas dėl reikalaujamo įrodymo lygio. Šiuo klausimu tik Bendrasis Teismas privalo įsitikinti, kad ginčijamas sprendimas „pagrįstas pakankamai svariomis faktinėmis aplinkybėmis“, patikrindamas, ar išdėstytuose motyvuose nurodyti faktai yra „pagrįsti“, taigi iš esmės „įrodyti“. Todėl vien teisės klaida, kurią Komisija galėjo padaryti apibrėždama reikalaujamą įrodymų lygį arba jo siekdama, negali pateisinti ginčijamo sprendimo panaikinimo, jei jis iš esmės atitinka šiuos įrodinėjimo reikalavimus. Bet kuriuo atveju Komisija nepadarė klaidos, kai manė, kad asmens pavardės įtraukimas į ginčijamą sąrašą, todėl lėšų įšaldymas, turi būti grindžiamas „teisingais motyvais arba pagrindu, leidžiančiu įtarti ar manyti, kad šios lėšos arba kitas turtas gali būti naudojamas teroristinei veiklai finansuoti“. Galiausiai Bendrasis Teismas nurodė, kad nors tiesa, jog ginčijamo sprendimo priėmimo dieną nebuvo pateikta jokios informacijos ar įrodymų, pagrindžiančių jame ieškovo atžvilgiu pateiktus motyvus, pagal Teisingumo Teismo sprendime *Kadi II* įtvirtintus principus galima atsižvelgti į naują informaciją ir įrodymus, kurie pateikti gynybos dokumentų priede, siekiant teisėtumo kontrolės, kurią jis turi vykdyti, tikslų. Iš tiesų reikia atskirti procedūrinį reikalavimą pateikti pakankamai konkrečių motyvų santrauką ir juos perduoti suinteresuotajam asmeniui per administracinę procedūrą nuo patikrinimo, ar motyvų santrauka pagrįsta pakankamai svariomis faktinėmis aplinkybėmis, kurį turi atlikti Sąjungos teismas, prireikus pareikalavęs, kad kompetentinga valdžios institucija pateiktų tokiam tyrimui svarbią informaciją arba įrodymus. Būtent gynybos dokumento priede pateikti nauji įrodymai yra skirti šiam tikslui.

VII. CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ REGISTRACIJA

2016 m. nagrinėdamas bylas Bendrasis Teismas, be kita ko, dviejuose tą pačią dieną priimtuose sprendimuose galėjo pateikti savo nuomonę dėl medžiagų registracijos Europos cheminių medžiagų agentūroje (ECHA) mokesčio, ir visų pirma dėl ECHA kompetencijos sumažinti šį mokestį labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

Pirma, byloje, kurioje priimtas 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *La Ferla / Komisija ir ECHA* (T-392/13, [EU:T:2016:478](#)), ieškovė, be kita ko, teigė, kad nustatydama taikomą mokestį ECHA neturi būtinos kompetencijos įvertinti registruojančių įmonių dydį. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad vienas iš Reglamentu (EB) Nr. 1907/2006¹⁰⁵ siekiamų tikslų yra siekis, kad ECHA užtikrintų veiksmingą techninių, mokslinių ir administracinių minėto reglamento aspektų valdymą ir vaidintų lemiamą vaidmenį jį įgyvendinant, visų pirma suteikiant daugiau reglamentavimo galių. Be to, Reglamente (EB) Nr. 340/2008¹⁰⁶ aiškiai numatyta, kad ECHA bet kada gali paprašyti įrodymų, kad laikomasi mokesčių sumažinimo arba atleidimo nuo mokesčių sąlygų. Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad ECHA turi būtiną kompetenciją tikrinti, ar įvykdytos nustatytos sąlygos, tam, kad registruojanti įmonė galėtų pasinaudoti mokesčių sumažinimu arba būti atleista nuo mokesčio.

Be to, ieškovė rėmėsi ECHA įgaliojimų viršijimu arba piktnaudžiavimu jais, nes iš esmės ji turėjo tik taikyti Rekomendacijos 2003/361/EB¹⁰⁷ priedo 2 straipsnyje pateiktą įmonių kategorijų apibrėžimą. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad apibrėžiant, kas laikytina mažosiomis ir vidutinėmis įmonėmis (MVĮ) tiek

105| 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinant Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, 2006, p. 1).

106| 2008 m. balandžio 16 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 340/2008 dėl ECHA mokėtinų mokesčių pagal Reglamentą Nr. 1907/2006 (OL L 107, 2008, p. 6).

107| 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (OL L 124, 2003, p. 36).

Reglamente Nr. 1907/2006, tiek Reglamente Nr. 340/2008 daroma aiški nuoroda į Rekomendaciją 2003/361, kuria siekiama užtikrinti, kad vykdant Sąjungos politiką Sąjungos lygmeniu būtų laikomasi tos pačios MVĮ apibrėžties. Vis dėlto negalima iš esmės atmesti galimybės, kad rekomendacijos nuostatos gali būti taikomos, jas aiškiai nurodžius reglamento nuostatose, jei laikomasi bendrųjų teisės principų, ypač teisinio saugumo principo. Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad nėra duomenų, nesant atitinkamos informacijos leidžiančių manyti, kad minėta nuoroda yra susijusi tik su Rekomendacijoje 2003/361 pateikta MVĮ apibrėžties dalimi, neįtraukiant į šią nuorodą tos rekomendacijos priede minėtų kriterijų. Jis nusprendė, kad nėra jokių duomenų, leidžiančių manyti, kad nusprendusi taikyti visus Rekomendacijos 2003/361 priede esančius kriterijus ECHA viršijo įgaliojimus ar net piktnaudžiavo jais.

Antra, 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *K Chimica / ECHA* (T-675/13, [EU:T:2016:480](#)) Bendrasis Teismas turėjo spręsti dėl siekiant nustatyti mokėtino mokesčio dydį ECHA taikytų įmonių dydžio apskaičiavimo kriterijų.

Šiuo klausimu priminęs, kad reglamentuose Nr. 1907/2006 ir 340/2008 daroma nuoroda į Rekomendaciją 2003/361 siekiant apibrėžti MVĮ, Bendrasis Teismas iš pradžių nurodė, kad savarankiškos įmonės atveju, t. y. įmonė, kuri nelaikoma „įmone partnere“ arba „susijusia įmone“ pagal Rekomendacijos 2003/361 priedo 3 straipsnio 2 ir 3 dalis, duomenys, įskaitant darbuotojų skaičių, nustatomi tik pagal šios įmonės ataskaitų duomenis remiantis minėto priedo 6 straipsnio 1 dalimi.

Jis taip pat nurodė, kad įmonių partnerių arba susijusių įmonių turinčios įmonės duomenys, įskaitant darbuotojų skaičių, nustatomi pagal įmonės ataskaitų duomenis ir kitus įmonės duomenis arba, jei yra, pagal įmonės konsoliduotųjų ataskaitų duomenis ar pagal konsoliduotųjų ataskaitų, į kurias įmonė įtraukta jas konsoliduojant, duomenis, kaip numatyta Rekomendacijos 2003/361 priedo 6 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje. Pagal Rekomendacijos 2003/361 priedo 6 straipsnio 2 dalies antrą ir trečią pastraipas prie šių duomenų reikia pridėti, pirma, įmonės partnerės – tiesioginių tiekėjų arba pirkėjų – duomenis proporcingai kapitalo arba balsavimo teisių (pasirenkant didesnį skaičių) procentinei daliai ir, antra, įmonės, kuri tiesiogiai arba netiesiogiai susijusi su aptariama įmone, 100 % duomenų, neįtrauktų į ataskaitas konsolidavimo metu.

Galiausiai Bendrasis Teismas nurodė, kad taikant Rekomendacijos 2003/361 priedo 6 straipsnio 2 dalį aptariamoms įmonės partnerių duomenys gaunami remiantis jų ataskaitų duomenimis ir kitais, jei yra, konsoliduotais jų duomenimis; prie tų duomenų pridedama 100 % įmonių, susijusių su tomis įmonėmis partnerėmis, duomenų, nebent jų duomenys jau yra įtraukti į ataskaitas konsolidavimo metu, kaip numatyta Rekomendacijos 2003/361 priedo 6 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje. Su aptariama įmone susijusių įmonių duomenys gaunami remiantis jų ataskaitų duomenimis ir kitais, jei yra, konsoliduotais jų duomenimis. Prie tų duomenų pridedami *pro rata* bet kokių tos susijusios įmonės įmonių partnerių – tiesioginių tiekėjų arba pirkėjų – duomenys, nebent tų duomenų dalis, bent jau proporcinga kapitalo arba balsavimo teisių (pasirenkant didesnį skaičių) procentinei daliai, jau yra įtraukta į konsoliduotąsias ataskaitas; taip numatyta Rekomendacijos 2003/361 priedo 6 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje.

VIII. DEMPINGAS

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. birželio 9 d. Sprendimas *Growth Energy ir Renewable Fuels Association / Taryba* (T-276/13, pateiktas apeliacinis skundas¹⁰⁸ [EU:T:2016:340](#)), Bendrasis Teismas nagrinėjo prašymą iš

108 | Byla C-465/16 P, *Taryba / Growth Energy ir Renewable Fuels Association*.

dalies panaikinti Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 157/2013¹⁰⁹, kiek šis aktas susijęs su ieškovėmis ir jų nariais. Bendrasis Teismas turėjo, be kita ko, pateikti nuomonę dėl to, ar ieškovės kaip asociacijos, atstovaujančios Amerikos bioetanolio pramonės įmonių interesams, galėjo remtis teise šioje byloje pareikšti ieškinį.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas priminė, kad, kai antidempingo muitus nustatantis reglamentas įveda skirtingus muitus tam tikroms bendrovėms, bendrovė gali pareikšti ieškinį tik dėl tokių nuostatų, kuriomis jai įvedami konkretūs muitai ir nustatomas jų dydis, ir negali to padaryti dėl nuostatų, kuriomis įvedami antidempingo muitai kitoms bendrovėms, todėl tos bendrovės pareikštas ieškinys bus priimtinas tik tiek, kiek juo siekiama panaikinti tas reglamento nuostatas, kurios išimtinai susijusios su ja. Be to, panaikinimo pasekmės gali kilti tik asociacijos nariams, kurių ieškiniai būtų priimtini. Iš tiesų, jei būtų kitaip, profesinė asociacija galėtų remtis kai kurių savo narių teise pareikšti ieškinį, prašydama panaikinti reglamentą visiems savo nariams, įskaitant tuos, kurie individualiai netenkina SESV 263 straipsnio ketvirtroje pastraipoje nustatytų sąlygų. Vadinas, šioje byloje ieškovės gali prašyti panaikinti ginčijamą reglamentą savo narių naudai tik tiek, kiek jis paveikia tuos jų narius, kurie patys turi teisę pareikšti ieškinį dėl ginčijamo reglamento panaikinimo pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

Be to, kadangi turėjo išnagrinėti ieškovių teisę individualiai pareikšti ieškinį, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, nors aplinkybė, jog ieškovės dalyvavo antidempingo procedūroje, neturi reikšmės išvadai, kad antidempingo muitų nustatymas jų narių prekėms joms nesuteikia jokių teisių ir nenustato jokių pareigų, joms turi būti pripažįstama teisė pareikšti ieškinį kaip suinteresuotoms proceso šalims dėl to, kad jos tiesiogiai ir konkrečiai susijusios. Tačiau jos gali pagrįstai remtis tik vieninteliu ieškinio pagrindu, pateiktu siekiant apsaugoti jų procesines teises.

Bendrasis Teismas pridūrė, kad jei ieškovės keturių atrinktų gamintojų vardu ginčija sprendimo, kuriuo nustatomi antidempingo muitai, pagrįstumą, jos turi įrodyti, kad jie turi ypatingą statusą, kaip tai suprantama pagal 1963 m. liepos 15 d. Sprendimą *Plaumann / Komisija* (C-25/62). Jis konstatavo, kad net darant prielaidą, kad tai yra prekės, kuriai taikomi antidempingo muitai, gamintojai, kurie visiškai neužsiima jos eksportu, taip, be abejo, būtų tuo atveju, jei, pirma, jie galėtų įrodyti, kad buvo identifikuoti Komisijos ar Tarybos aktuose arba susiję su parengiamaisiais tyrimais, ir, antra, jų padėtis rinkoje būtų labai paveikta ginčijamame reglamente nustatytais antidempingo muity. Kadangi keturi pasirinkti gamintojai buvo susiję su parengiamaisiais tyrimais dėl to, kad aktyviai juose dalyvavo ir buvo labai paveikti ginčijamame reglamente nustatytais antidempingo muity, Bendrojo Teismo nuomone, šis reglamentas yra konkrečiai su jais susijęs.

Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad vien dėl Reglamento (ES) Nr. 765/2012¹¹⁰, iš dalies keičiančio pagrindinį reglamentą dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš trečiųjų valstybių¹¹¹, priėmimo matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, jog pagrindinio reglamento 9 straipsnio 5 dalimi Sąjunga ketino įvykdyti konkretų įsipareigojimą, prisiimtą Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO), kuris įtvirtintas PPO antidempingo susitarimo 6.10 ir 9.2 straipsniuose¹¹². Iš to matyti, kad to paties pagrindinio reglamento 9 straipsnio 5 dalies originali redakcija turi būti aiškinama laikantis šių minėto PPO antidempingo susitarimo nuostatų. Taigi kiekvienas eksportuotojas ar gamintojas, kurį atrinko prekės, dėl kurios taikomas antidempingo muity, tiekėjai, ir kuris

109| 2013 m. vasario 18 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 157/2013, kuriuo nustatomas galutinis antidempingo muity importuojamiems Jungtinių Amerikos Valstijų kilmės etanolaminams (OL L 49, 2013, p. 10).

110| 2012 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 765/2012, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1225/2009 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos bendrijos narėmis nesančių valstybių (OL L 237, 2012, p. 1).

111| 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1225/2009 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos bendrijos narėmis nesančių valstybių (OL L 343, 2009, p. 51).

112| Susitarimas dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muity tarifų ir prekybos VI straipsnio įgyvendinimo (Antidempingo susitarimas) (OL L 336, 1994, p. 103).

bendradarbiavo su institucijomis visą laiką, kai buvo vykdomas tyrimas, atitinka sąlygas, kad būtų laikomas „tiekėju“ pagal minėto reglamento 9 straipsnio 5 dalį. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pažymėjo, kad gamintojų ir eksportuotojų parinkimu siekiama per ribotą tyrimą kuo tiksliau nustatyti Sąjungos pramonės patirtą spaudimą kainoms. Todėl Komisija turi įgaliojimus bet kada pakeisti atrinkto sąrašo sudėtį pagal tyrimo poreikius. Galiausiai Bendrasis Teismas nurodė, jog jei institucijos naudojosi atrinktu sąrašu, kaip šiuo atveju, iš principo individualios dempingo muito maržos nustatymo ir individualių antidempingo muitų nustatymo išimtis galima tik įmonių, kurių nėra sąrašė ir kurios neturi teisės prašyti, kad joms būtų taikomas individualus antidempingo muitas, atveju. Konkrečiai kalbant, pagrindinio reglamento 9 straipsnio 5 dalyje nenumatyta jokia pareigos nustatyti individualų antidempingo muitą sąrašė esančiam gamintojui, kuris bendradarbiavo per tyrimą, išimtis, kai institucijos mano negalinčios jam nustatyti individualios eksporto kainos.

IX. FINANSŲ SEKTORIAUS PRIEŽIŪRA

2016 m. birželio 24 d. Nutartyje **Onix Asigurāri / EIOPA** (T-590/15, [EU:T:2016:374](#)) Bendrasis Teismas pateikė patikslinimų dėl Reglamento (ES) Nr. 1094/2010¹¹³ 17 straipsnyje numatyto mechanizmo, leidžiančio Europos draudimo ir profesinių pensijų institucijai (EIOPA) nagrinėti nacionalinės valdžios institucijų vykdančią priežiūros funkcijas padarytus Sąjungos teisės pažeidimus. Ieškovė, be kita ko, prašė panaikinti EIOPA sprendimą, kuriuo buvo atsisakyta nagrinėti prašymą pradėti tyrimą, pateiktą pagal minėto reglamento 17 straipsnį.

Pirma, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad iš Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsnio matyti, kad EIOPA turi diskreciją tyrimų srityje ir tuomet, kai į ją su prašymu kreipiasi vienas iš Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsnio 2 dalyje aiškiai nurodytų subjektų, ir tuomet, kai ji veikia savo pačios iniciatyva. Vadinasi, EIOPA visiškai neprivalo imtis veiksmų pagal Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsnį. Be to, toks aiškinimas atitinka EIOPA tikslus ir užduotis, taip pat Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsniu nustatyto mechanizmo bendrą struktūrą. Iš tiesų, remiantis šio reglamento 1 straipsnio 6 dalimi, EIOPA tikslas – apsaugoti viešąjį interesą prisidedant prie trumpalaikio, vidutinės trukmės ir ilgalaikio finansų sistemos stabilumo ir veiksmingumo Sąjungos ekonomikos, jos piliečių ir verslo labui. Be to, iš minėto reglamento 26 konstatuojamosios dalies matyti, kad to paties reglamento 17 straipsnyje įdiegto mechanizmo tikslas nėra suteikti individualią apsaugą ar žalos atlyginimą fizinių ar juridinių asmenų ginčiuose su kompetentinga valdžios institucija nacionaliniu lygmeniu.

Antra, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad tokio prašymo, kokį nagrinėjamu atveju yra suformulavusi ieškovė, pateikimas nesukuria jokių konkrečių teisinių santykių tarp ieškovės ir EIOPA ir negali įpareigoti EIOPA atlikti tyrimo pagal Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsnio 2 dalį. Šiomis aplinkybėmis šioje byloje nagrinėjamas sprendimas dėl atsisakymo nesukelia privalomų teisinių pasekmių. Konkrečiai kalbant, kadangi ieškovė negali reikalauti, kad EIOPA pradėtų tyrimą pagal Reglamento Nr. 1094/2010 17 straipsnio 2 dalį, pastarosios atsisakymas savo iniciatyva pradėti tokią procedūrą negali paveikti ieškovės interesų taip, kad jos teisinė padėtis pasikeistų iš esmės. Todėl minėtas sprendimas negali būti laikomas aktu, dėl kurio gali būti pareikštas ieškinys.

¹¹³ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1094/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/79/EB (OL L 331, 2010, p. 48).

X. SAJUNGOS INSTITUCIJŲ VIEŠIEJI PIRKIMAI

Pirmausia 2016 m. balandžio 27 d. Sprendime *Österreichische Post / Komisija* (T-463/14, [EU:T:2016:243](#)) Bendrasis Teismas nagrinėjo Austrijos universaliosios pašto paslaugos teikėjos ieškinį dėl Komisijos sprendimo¹¹⁴, kuriuo taikomas Direktyvos 2004/17/EB 30 straipsnis¹¹⁵, pagal kurį iš Europos taisyklių, susijusių su viešojo pirkimo sutarčių sudarymo vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose tvarka, taikymo srities pašalinama veikla, kurią „tiesiogiai veikia konkurencija“, panaikinimo.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija nepadarė klaidos, kai laikėsi nuomonės, jog kriterijai ir metodai, naudojami vertinant tiesioginį konkuravimą pagal Direktyvos 2004/17 30 straipsnį, nebūtinai yra tokie patys, kaip naudojami atliekant vertinimą pagal SESV 101 ir 102 straipsnius ar Reglamentą (EB) Nr. 139/2004¹¹⁶. Žinoma, Direktyvos 2004/17 30 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad siekiant nustatyti, ar veiklą tiesiogiai veikia konkurencija, reikia remtis kriterijais, atitinkančiais Sutarties dėl ESV nuostatas dėl konkurencijos. Vis dėlto šios nuostatos formuluotė nereikalauja, kad šie kriterijai būtų būtent nustatyti Sąjungos teisės nuostatose dėl konkurencijos. Be to, iš Direktyvos 2004/17 2 ir 40 konstatuojamųjų dalių matyti, kad nagrinėdama pagal tos pačios direktyvos 30 straipsnį pateiktą prašymą Komisija neturi taikyti Sutartyje dėl ESV konkurencijos srityje numatytų kriterijų ir metodų. Galiausiai, kalbėdamas apie Pranešimą dėl rinkos apibrėžimo¹¹⁷ ir Komisijos dokumentą „Ekonominių įrodymų pateikimo ir duomenų rinkimo byloje dėl SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo ir koncentracijų byloje geroji praktika“, kuriuo rėmėsi ieškovė, Bendrasis Teismas konstatavo, kad šiuose dokumentuose remiamasi vien Sąjungos konkurencijos teise. Jais remiantis negalima teigti, kad procedūroje, susijusioje su viešųjų pirkimų teise, Komisija turi taikyti juose minėtus kriterijus ir metodus.

Antra, 2016 m. balandžio 27 d. Sprendime *European Dynamics Luxembourg ir kt. / EUIPO* (T-556/11, pateiktas apeliacinis skundas¹¹⁸, [EU:T:2016:248](#)) Bendrasis Teismas pateikė savo poziciją dėl interesų konflikto sąvokos¹¹⁹. Jis priminė, kad struktūrinių ryšių tarp dviejų bendrovių, kurių viena dalyvavo rengiant technines specifikacijas, o kita – nagrinėjamoje viešųjų pirkimų konkurso procedūroje, buvimas iš principo gali sukelti tokį interesų konfliktą. Kita vertus, interesų konflikto rizika ne tokia didelė, kai, kaip ir šioje byloje, už specifikacijų rengimą atsakinga bendrovė ar kelios tokios bendrovės pačios nepriklauso konkurse dalyvaujančiam konsorciui, tačiau yra tik tos pačios įmonių grupės, prie kurios taip pat priskiriama šiam konsorciui priklausanti bendrovė, narės. Šiuo klausimu vien to, kad tarp patronuojančios bendrovės ir atskirų jos dukterinių bendrovių yra kontrolės santykiai, nepakanka, kad perkančioji organizacija galėtų automatiškai pašalinti vieną iš šių bendrovių iš konkurso procedūros nepatikrinus, ar tokie santykiai turėjo konkrečios įtakos tos bendrovės elgesiui per šią procedūrą. Tačiau esant interesų konfliktui perkančioji organizacija turi pašalinti atitinkamą dalyvį, kai pašalinimas yra vienintelė priemonė, leidžianti išvengti vienodo požiūrio ir skaidrumo principų,

114| 2014 m. balandžio 2 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2014/184/ES dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo netaikymo tam tikroms Austrijos pašto sektoriaus paslaugoms (OL L 101, 2014, p. 4).

115| 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 134, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k.: sk. 6, t. 7, p. 19).

116| 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) (OL L 24, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 40).

117| Komisijos pranešimas apie atitinkamos rinkos apibrėžimą Bendrijos konkurencijos teisėje (OL C 372, 1997, p. 5).

118| Byla C-376/16 P, *EUIPO / European Dynamics Luxembourg ir kt.*, ir 2016 m. lapkričio 24 d. Nutartis *European Dynamics Luxembourg ir kt./EUIPO*, C-379/16 P, nepaskelbta Rink., [EU:C:2016:905](#).

119| Taip pat žr. skyriuje „XII. Ginčai dėl žalos atlyginimo – Galimybės praradimas“ išdėstytą informaciją.

kurie privalomi visoms viešųjų pirkimų procedūroms, pažeidimo, t. y. kai nėra mažiau ribojančių priemonių, leidžiančių užtikrinti šių principų laikymąsi.

XI. GALIMYBĖ SUSIPAŽINTI SU INSTITUCIJŲ DOKUMENTAIS

2016 m. Bendrasis Teismas turėjo progą priimti kelis svarbius sprendimus, susijusius su galimybe susipažinti su dokumentais. Nagrinėdamas bylas šioje srityje jis galėjo, be kita ko, pateikti naujų patikslinimų dėl prašymų leisti susipažinti su anksčiau atskleistais dokumentais ir išimčių, susijusių su sprendimų priėmimo proceso, teisinių nuomonių ir teisminių procesų apsauga.

PRAŠYMAS LEISTI SUSIPAŽINTI SU ANKSČIAU ATSKLEISTAIS DOKUMENTAIS

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. balandžio 26 d. Sprendimas **Strack / Komisija** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)), Bendrasis Teismas turėjo pateikti savo nuomonę dėl Komisijos atsisakymo suteikti ieškovui galimybę susipažinti su keliais dokumentais, susijusiais su Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) tyrimu, teisėtumo¹²⁰. Ieškovas, be kita ko, ginčijo atsisakymą tenkinti jo prašymą leisti susipažinti su kai kuriais dokumentais, kurie visi jam buvo pateikti anksčiau, pažymėti nuoroda „PD“ (*previously disclosed*; anksčiau atskleisti) remiantis kitu pagrindu, nei Reglamentas (EB) Nr. 1049/2001¹²¹. Minėtas atsisakymas grindžiamas tuo, kad šiuos dokumentus suinteresuotasis asmuo jau turėjo.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad dokumentai, kurie buvo atskleisti pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, priskiriami prie viešosios srities. Taigi atsisakymas suteikti ieškovui galimybę susipažinti su dokumentais, pažymėtais nuoroda „PD“ pagal šį reglamentą, sudaro kliūtis tam tikru atveju laikyti šiuos dokumentus viešais, o to būtent siekė ieškovas ir tai atitinka Reglamentu Nr. 1049/2001 siekiamą tikslą. Todėl aplinkybė, kad pareiškėjas jau turi prašyme leisti susipažinti nurodytus dokumentus ir kad jo tikslas nebuvo susipažinti su jų turiniu, bet veikiau juos atskleisti tretiesiems asmenims, neturi reikšmės. Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad institucija negali remtis vien aplinkybe, kad prašymą leisti susipažinti pateikęs asmuo jau kitu pagrindu turi ar manytina turi prašomus dokumentus, siekdama atsisakyti nagrinėti prašymą leisti susipažinti su tais pačiais dokumentais remiantis Reglamentu Nr. 1049/2001.

IŠIMTIS, SUSIJUSI SU SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESO APSAUGA

2016 m. balandžio 26 d. Sprendime **Strack / Komisija** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)) Bendrasis Teismas turėjo dar vieną galimybę patikslinti Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 3 dalies antroje pastraipoje numatytos

¹²⁰ | Taip pat žr. toliau skyriuje „Išimtis, susijusi su sprendimų priėmimo proceso apsauga“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

¹²¹ | 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

išimties, susijusios su sprendimų priėmimo proceso apsauga, apimtį, kiek tai susiję su galimybe susipažinti su dokumentais, susijusiais su OLAF tyrimu¹²².

Bendrasis Teismas nurodė, kad jei visuomenė galėtų susipažinti su dokumentais, susijusiais su OLAF tyrimu, būtų padaryta ypač didelė žala Komisijos, visų pirma OLAF, galimybei vykdyti savo kovos su sukčiavimu misiją vadovaujantis viešuoju interesu. Atitinkamų dokumentų atskleidimas labai pakenktų Komisijos ir OLAF sprendimų priėmimo procesui, nes tai gali labai pakenkti visiškam būsimų OLAF tyrimų nepriklausomumui ir jų tikslams, nes būtų pavišinta OLAF strategija ir darbo metodai bei sumažinta jos galimybė iš darbuotojų gauti nepriklausomų vertinimų bei konsultuoti Komisijos tarnybas labai opiomis temomis. Be to, tai galėtų atgrasyti privačius asmenis nuo informacijos apie galimą sukčiavimą siuntimo, ir taip OLAF bei Komisija negautų informacijos, kuri būtų naudinga pradedant tyrimus, kuriais siekiama apsaugoti Sąjungos finansinius interesus. Tokia išvada darytina juo labiau todėl, kad teisės susipažinti su dokumentais išimties, kurios įtvirtintos, be kita ko, Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnyje, tuo atveju, kaip ir šioje byloje, kai nagrinėjami dokumentai priskirtini prie konkrečios Sąjungos teisės srities, negali būti aiškinamos neatsižvelgiant į specialias galimybes susipažinti su šiais dokumentais reglamentuojančias taisykles, t. y. įtvirtintas Sprendime Nr. 1999/352/EB¹²³ ir Reglamente (EB) Nr. 1073/1999¹²⁴.

Bendrojo Teismo teigimu, minėtiems dokumentams, susijusiems su tyrimu, taikomas ypatingas konfidencialumas pateisinamas ne tik todėl, kad vykdydama tyrimą OLAF sužino svarbias įmonių paslaptis ir ypač svarbią informaciją apie asmenis, kurią atskleidus būtų labai pakenkta jų reputacijai, bet ir todėl, kad galimybė susipažinti su dokumentais, susijusiais su OLAF vidaus tyrimu, net pasibaigus nagrinėjamai procedūrai, gali labai sukliudyti šios įstaigos darbui, parodyti OLAF metodus ir tyrimo strategiją, neigiamai paveikti procedūroje dalyvaujančių asmenų norą bendradarbiauti ateityje, todėl pakenkti tinkamai nagrinėjamų procedūrų eigai ir neleisti pasiekti nustatytų tikslų. Šiomis aplinkybėmis, siekdama taikyti Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytas išimtis, Komisija turi teisę nevykdydama konkretaus ir individualaus kiekvieno atitinkamo dokumento tyrimo preziumuoti, kad visuomenei susipažinus su šiais dokumentais pagal Reglamentą Nr. 1049/2001 būtų pažeistas juose nurodytų interesų apsaugos principas.

IŠIMTIS, SUSIJUSI SU TEISINIŲ NUOMONIŲ APSAUGA

2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Herbert Smith Freehills / Taryba* (T-710/14, EU:T:2016:494) ir 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendime *Philip Morris / Komisija* (T-796/14, EU:T:2016:483)¹²⁵ dėl prašymo atskleisti dokumentus, susijusius su diskusijomis, vykusiomis prieš priimant Direktyvą 2014/40/ES¹²⁶, Bendrasis Teismas pateikė nuomonę dėl teisės susipažinti su dokumentais išimties, susijusios su teisinių nuomonių apsauga, numatytos Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje.

122| Taip pat žr. pirmiau skyriuje „Prašymas leisti susipažinti su anksčiau atskleistais dokumentais“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

123| 1999 m. balandžio 28 d. Komisijos sprendimas 1999/352/EB, EAPB, Euratomas dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) įsteigimo (OL L 136, 1999, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 110).

124| 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų (OL L 136, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 91).

125| Taip pat žr. toliau skyriuje „Išimtis, susijusi su sprendimų priėmimo proceso apsauga“ išdėstytas mintis dėl pastarojo sprendimo.

126| 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB (OL L 127, 2014, p. 1).

Konkrečiai kalbant, nagrinėdamas pirmąją bylą Bendrasis Teismas turėjo galimybę nurodyti, kaip reikia aiškinti teisinių nuomonių sąvoką. Pirmiausia Bendrasis Teismas nurodė, kad Reglamente Nr. 1049/2001 sąvoka „teisinė pagalba [teisinė nuomonė]“ neapibrėžta. Ši sąvoka yra susijusi su dokumento turiniu, o ne su jo rengėju ar adresatais. Terminą „teisinė pagalba [teisinė nuomonė]“ aiškinant pažodžiui matyti, kad tai yra patarimas teisės klausimu, kad ir kokia būtų tokios nuomonės pateikimo tvarka. Kitaip tariant, tam, kad būtų taikoma išimtis dėl teisinių nuomonių apsaugos, nesvarbu, ar dokumentas, kuriame pateikta tokia nuomonė, buvo pateiktas ankstyvame, tolesniame ar galutiniame sprendimų priėmimo proceso etape. Be to, aplinkybė, ar nuomonė buvo pateikta oficialiai, ar ne, neturi įtakos šios sąvokos aiškinimui.

Antra, Bendrasis Teismas nurodė, kad remiantis Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antros įtraukos formuluote negalima daryti išvados, kad joje nurodyta tik institucijos viduje pateikta ar gauta nuomonė. Išimtis, susijusi su teisinėmis nuomonėmis, turi būti aiškinama taip, kad ja siekiama apsaugoti institucijos interesą prašyti teisinių nuomonių ir gauti atviras, objektyvias ir išsamias nuomones. Nors iš principo institucija kreipiasi į savo pačios teisės tarnybą, niekas nedraudžia tai institucijai paprašyti išorės subjekto pateikti tokią nuomonę. Taip, pavyzdžiui, yra, kai atitinkama institucija prašo advokatų kontoros nuomonės. Taigi klausimas, ar teisinį patarimą parengė vidaus, ar išorės subjektas, nėra svarbus institucijai, kuri remiasi išimtimi, susijusia su nuomonių apsauga. Galiausiai niekas taip pat nedraudžia institucijai, kuri rėmėsi išimtimi, susijusia su teisinių nuomonių apsauga, pasidalyti šia nuomone su „trečiąja šalimi“. Aplinkybė, kad dokumentas, kuriame išdėstyta institucijos pateikta teisinė nuomonė, buvo persiųstas kitų institucijų teisės tarnyboms ar valstybei narei, savaime nekeičia to dokumento pobūdžio. Todėl iš Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antros įtraukos nematyti, kad institucija turi pateikti teisinę nuomonę tik vidaus naudojimui. Šioje byloje Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad trijų institucijų teisės tarnybų atliekamas keitimasis teisinėmis pozicijomis siekiant surasti kompromisą dėl teisės akto teksto vykstant trišaliam dialogui per SESV 294 straipsnyje įtvirtintą įprastą teisėkūros procedūrą prireikus gali būti laikomas teisine nuomone, todėl gali patekti į su teisinėmis nuomonėmis susijusios išimties taikymo sritį. Iš tiesų teisės tarnybos veikia pagal įgaliojimus ir siekdamos pasiekti sutarimą. Taigi jos veikia ir kaip derybininkės, ir kaip patarėjos teisės klausimais.

Antrame sprendime Bendrasis Teismas patikslino sąlygas, kurioms esant institucija gali atsisakyti atskleisti teisinę nuomonę. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pirmiausia priminė, kad nors iš Sprendimo **Švedija ir Turco / Taryba**¹²⁷ matyti, kad teisinė nuomonė iš principo turi būti atskleista, minėtame sprendime neatmetama galimybė konkrečiais atvejais jos neatskleisti. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad iš tiesų Teisingumo Teismas atmetė argumentą, kad teisinės nuomonės atskleidimas gali pakenkti institucijos galimybei vėliau teisme ginti teisės akto galiojimą, nes šis argumentas yra pernelyg bendro pobūdžio ir negali pagrįsti Reglamente Nr. 1049/2001 numatytos skaidrumo išimties. Tačiau kitaip yra, kai, kaip šiuo atveju per teisėkūros procedūrą priimto sprendimo atsisakyti atskleisti specifinę teisinę nuomonę priėmimo momentu, pirma, valstybės narės teismuose nagrinėjamas ieškinys, kuriuo ginčijamas atitinkamo teisės akto galiojimas, ir labai tikėtina, kad bus pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, ir, antra, Sąjungos teisme valstybė narė yra pareiškusi ieškinį, ginčydama kelių minėto akto nuostatų, kuriomis, kaip ji manė, buvo pažeistas SESV 114 straipsnis, proporcingumo ir subsidiarumo principai, galiojimą.

Taigi Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad Komisijos argumentas, susijęs su jos teisės ginti savo poziciją per teismo procesą ir procesinio lygiateisiškumo principo pažeidimu, nėra nepagrįstas. Iš tiesų iš atskleistų atitinkamo dokumento dalių matyti, kad, teisės tarnybos nuomone, priimdama teisės aktus Europos Sąjunga negali pasirinkti tam tikrų su tabako gaminiais susijusių politinių sprendimų, nurodytų poveikio vertinimo projekte, iš kurių tam tikri sprendimai nebuvo atskleisti, arba kad šie politiniai sprendimai nėra proporcingi, atsižvelgiant į SESV 114 straipsnį. Taigi atskleidus

127|2008 m. liepos 1 d. Sprendimas C-39/05 P ir C-52/05 P, [EU:C:2008:374](#).

neatskleistas šio dokumento dalis galėjo būti pakenkta teisinių nuomonių apsaugai, t. y. institucijos intereso prašyti teisinių nuomonių ir gauti atviras, objektyvias ir išsamias nuomones apsaugai, taip pat Komisijos teisės tarnybos pozicijai Europos Sąjungos Teisingumo Teisme ginant Direktyvos 2014/40 galiojimą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir kitoms šalims ginant savo poziciją, nes Komisija būtų turėjusi atskleisti savo teisės tarnybos poziciją opiais ir ginčytiniais klausimais, net neturėdama galimybės ją pateikti per teismo procesą, nors panaši pareiga nenustatyta kitai šaliai. Galiausiai, Bendrojo Teismo nuomone, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija pateikė su savo teise į gynybą susijusius argumentus, kuriais pagrindė, kodėl jos nurodytą išimtį grindžiantys motyvai yra svarbesni už su skaidrumu susijusį viešąjį interesą, ir taip pat paaiškino, kad ieškovės interesas turėti kuo platesnes galimybes susipažinti su dokumentais yra ne viešasis, bet akivaizdžiai privatusis. Atsižvelgiant į tai, negalima konstatuoti, kad Komisija neatliko konkrečios analizės arba nepateikė savo sprendimą pagrindžiančių motyvų.

IŠIMTIS, SUSIJUSI SU TEISMO PROCESO APSAUGA

Priimdamas 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *Philip Morris / Komisija* (T-796/14, [EU:T:2016:483](#)) Bendrasis Teismas taip pat turėjo progą vėl nagrinėti teisės susipažinti su dokumentais išimtį, susijusią su teismo proceso apsauga, numatytą Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje¹²⁸.

Visų pirma Bendrasis Teismas konstatavo, kad iš Sprendimo *Švedija ir kt. / API ir Komisija*¹²⁹ nematyti, kad kiti dokumentai nei pareiškimai tam tikrais atvejais nepatenka į išimties, susijusios su teismo proceso apsauga, taikymo sritį. Iš tikrųjų iš šios jurisprudencijos matyti, kad procesinio lygiateisiškumo principas ir tinkamas teisingumo vykdymas yra šios išimties pagrindas. Būtinybe teisme užtikrinti procesinį lygiateisiškumą pateisinama ne tik dokumentų, parengtų tik konkrečios bylos tikslais, kaip antai pareiškimų, apsauga, bet ir dokumentų, kurių atskleidimas nagrinėjant konkrečią bylą gali pažeisti aptariamą lygiateisiškumą, neatsiejamą nuo pačios teisingo bylos nagrinėjimo sąvokos, apsauga. Tačiau tam, kad ši išimtis galėtų būti taikoma, reikia, kad tuose dokumentuose būtų atskleista atitinkamos institucijos pozicija per nurodytą teismo procesą iškeltais ginčijamais klausimais. Bendrojo Teismo teigimu, minėti argumentai taip pat gali būti taikomi procesui nacionaliniame teisme, kuris bylą nagrinėja sprendimo atsisakyti leisti susipažinti su prašomais dokumentais priėmimo metu, su sąlyga, kad šiame procese keliamas Sąjungos teisės akto aiškinimo ar galiojimo klausimas, todėl, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, atrodo labai tikėtina, kad bus pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą. Nors minėti dokumentai nebuvo parengti per konkretų teismo procesą, abiem šiais atvejais galėtų būti labai pakenkta atitinkamo teismo proceso vientisumui ir šalių procesiniam lygiateisiškumui, jei šalys pasinaudotų privilegijuota galimybe susipažinti su kitos šalies vidine informacija, glaudžiai susijusia su nagrinėjamos arba potencialios, bet neišvengiamos, bylos teisiniais aspektais. Atsižvelgdamas į šiuos vertinimus Bendrasis Teismas nusprendė, kad šiuo atveju Komisija, atsižvelgdama į tai, kaip vyko teisėkūros procesas, susijęs su Direktyva 2014/40, galėjo pagrįstai manyti, jog buvo labai tikėtina, kad artimiausioje ateityje bus pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, todėl nagrinėjamų dokumentų atskleidimas galėjo pažeisti procesinio lygiateisiškumo principą per tikėtiną prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą.

Be to, Bendrasis Teismas nurodė, kad pagal procesinio lygiateisiškumo principą reikalaujama, kad ginčijamą aktą išleidusi institucija teisme galėtų veiksmingai ginti savo veiksmų teisėtumą. Šiai galimybei būtų labai pakenkta, jei aptariama institucija privalėtų gintis ne tik dėl pagrindų ir argumentų, kuriuos pateikė ieškovas arba kurie, kaip nagrinėjamoje byloje, pateikti rengiantis būsimai prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrai, bet ir dėl

¹²⁸ Taip pat žr. skyriuje „Išimtis, susijusi su teisinių nuomonių apsauga“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

¹²⁹ 2010 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas C-514/07 P, C-528/07 P ir C-532/07 P, [EU:C:2010:541](#).

institucijos viduje priimtų nuomonių, susijusių su skirtingų sprendimų, numatomų rengiant nagrinėjamą aktą, teisėtumu. Konkrečiai kalbant, atskleidus dokumentus, kuriuose yra tokio pobūdžio nuomonių, atitinkamai institucijai faktiškai gali tekti gintis nuo savo pačios darbuotojų vertinimų, į kuriuos galiausiai nebuvo atsižvelgta. Ši aplinkybė gali pažeisti teismo proceso šalių pusiausvyrą, nes ieškovas negalėtų būti įpareigotas atskleisti tokio pobūdžio vidaus vertinimų. Vadinas, atskleidus visuomenei tokius dokumentus vykstant teismo procesui dėl nagrinėjamo akto aiškinimo ir teisėtumo, galėtų būti pakenkta Komisijos gynybos pozicijai ir procesinio lygiateisiškumo principui, nes ji jau būtų pateikusi vidaus reikmėms skirtas savo tarnybų teisinio pobūdžio nuomones ginčijamais klausimais, nors panaši pareiga nebūtų nustatyta kitai šaliai.

XII. GINČAI DĖL ŽALOS ATLYGINIMO

KROATIJOS RESPUBLIKOS ĮSTOJIMAS Į EUROPOS SĄJUNGĄ

2016 m. vasario 26 d. Sprendime *Šumelj ir kt. / Komisija* (T-546/13, T-108/14 ir T-109/14, pateiktas apeliacinis skundas¹³⁰, [EU:T:2016:107](#)) Bendrasis Teismas turėjo išnagrinėti ieškinį dėl žalos, kurią ieškovai teigia patyrę dėl Komisijos padaryto pažeidimo stebint, kaip Kroatijos Respublika vykdo stojimo įsipareigojimus, atlyginimo. Nagrinėdamas šias bylas Bendrasis Teismas galėjo pateikti naujų patikslinimų tiek dėl Komisijos įsipareigojimų stebinti, kaip valstybė, kandidatuojanči į Sąjungą, laikosi įsipareigojimų, tiek šiuo atveju dėl Kroatijos valdžios institucijų pareigų prisiimti įsipareigojimus pagal Kroatijos Respublikos stojimo į Sąjungą akto¹³¹ 36 straipsnį ir, be kita ko, pagal šio akto VII priedą, susijusį su įsipareigojimais, kuriuos Kroatijos Respublika prisiėmė teisminės valdžios institucijų ir pagrindinių teisių srityje.

Patikslinęs, kad tariamai neteisėti veiksmai, kuriais kaltinama Komisija, pasireiškė tik neteisėtu neveikimu, t. y. tuo, kad ji nesiėmė priemonių, kuriomis būtų buvę galima sutrukdyti panaikinti įstatymą dėl teismo antstolių, Bendrasis Teismas visų pirma dėl minėto stojimo akto VII priedo įsipareigojimo Nr. 1 pabrėžė, kad iš jo formuluotės matyti, jog jis nesusijęs su konkrečia teismų reformos strategija ir veiksmų planu. Iš tiesų šiame įsipareigojime daroma bendro pobūdžio nuoroda į „teismų reformos strategiją“ bei į Kroatijos institucijų „veiksmų planą“ ir nepateikiama tikslesnės informacijos, nors nurodyti strategija ir planas turėtų būti paminėti konkrečiai, įvardijant tuos, kurie galioja Stojimo sutarties pasirašymo dieną. Tokią bendro pobūdžio nuorodą galima paaiškinti tuo, kad laikotarpiu nuo Stojimo akto pasirašymo iki faktinio įstojimo Sąjungos ir stojančiosios valstybės institucijos reguliariai keitėsi informacija, kuri buvo abiejų pusių koreguojama. Tuo remiantis darytina išvada, kad Stojimo akto VII priede nurodyti reformos strategija ir veiksmų planas yra ne tik teismų reformos strategija ir veiksmų planas, galioję Stojimo akto pasirašymo metu, todėl pagal 1 įsipareigojimą Kroatijos institucijoms nekyla pareiga įsteigti teismo antstolio pareigybę. Vis dėlto tuo remiantis negalima daryti išvados, kad Kroatijos institucijos turėjo daug laisvės pakeisti stojimo momentu galiojusią teismų reformos strategiją ir veiksmų planą. Atsižvelgiant į Stojimo akto nuostatas, pirmiausia į jo 36 straipsnį ir VII priedą, šios institucijos privalėjo laikytis ne tik 1 įsipareigojimo, bet ir visų kitų minėtame priede nustatytų įsipareigojimų.

¹³⁰ | Byla C-239/16 P, *Šumelj ir kt./Komisija*.

¹³¹ | Aktas dėl Kroatijos Respublikos stojimo sąlygų ir Europos Sąjungos sutarties, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo bei Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties pritaikomųjų pataisų (OL L 112, 2012, p. 21), pridėtas prie Belgijos Karalystės, Bulgarijos Respublikos, Čekijos Respublikos, Danijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Estijos Respublikos, Airijos, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Prancūzijos Respublikos, Italijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Nyderlandų Karalystės, Austrijos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Portugalijos Respublikos, Rumunijos, Slovėnijos Respublikos, Slovakijos Respublikos, Suomijos Respublikos, Švedijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (Europos Sąjungos valstybių narių) ir Kroatijos Respublikos sutarties dėl Kroatijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą (OL L 112, 2012, p. 10).

Be to, kiek tai susiję su Stojimo akto VII priede įtvirtintu 3 įsipareigojimu, susijusiu su teismų sistemos veiksmingumo gerinimu, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jis susijęs tik su teismų sistemos veiksmingumu ir visiškai nereiškia, kad teismo sprendimų vykdymo įgaliojimai turėtų būti suteikti tam tikrai įstaigai pagal konkrečių tuose sprendimuose numatytą procedūrą. Taigi pagal šį įsipareigojimą taip pat nekyla pareiga suteikti vykdymo įgaliojimus teismo antstoliams.

Galiausiai dėl to, kad Komisija tariamai nesilaikė teisėtų lūkesčių apsaugos principo, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad ieškovai nepateikė jokių argumentų, kurie įrodytų arba leistų manyti, kad Sąjungos institucijos, pirmiausia Komisija, suteikė jiems pagrįstų vilčių, jog užtikrins, kad teismo antstolio profesija išliks. Aplinkybė, kad Komisija dalyvavo rengiant įstatymą dėl teismo antstolių, ji finansavo ar net buvo jo iniciatorė, kuri, be kita ko, yra nepagrįsta, savaime negali būti Komisijos suteikta konkreti garantija, kad ji laikosi pozicijos, jog tik įtvirtinus teismo antstolio profesiją būtų įvykdyti stojimo įsipareigojimai. Siekiant įrodyti, kad tokios garantijos buvo suteiktos, atsižvelgiant į tai, kad Kroatijos Respublika neprivalėjo įtvirtinti teismo antstolio profesijos, be aktų, kuriais iš pradžių buvo pritarta įstatymui dėl teismo antstolių, turėtų būti pateikti ir vėlesni nuoseklūs ir aiškūs atitinkami aktai.

ASMENS DUOMENŲ TVARKYMAS

Ginčas byloje, kurioje buvo priimtas 2016 m. liepos 20 d. Sprendimas *Oikonomopoulos / Komisija* (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), kilo dėl vienos bendrovės ir Komisijos sudarytų sutarčių pagal Šeštąją bendrąją mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos, prisidedančių prie Europos mokslinių tyrimų erdvės kūrimo ir inovacijų, programą (2002–2006 m.). Kadangi audito ataskaitoje buvo nustatyti trūkumai, norėdama nustatyti, ar buvo padarytos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios nusikalstamos veikos, OLAF pradėjo tyrimą. Kaltinamos bendrovės direktorius pareiškė ieškinį Bendrajame Teisme siekdamas, pirma, gauti Komisijos ir OLAF padarytos žalos atlyginimą ir, antra, pripažinimo, kad OLAF aktai teisiskai neegzistuoja ir nepriimtini kaip įrodymai nacionalinės valdžios institucijose¹³². Bendrasis Teismas turėjo spręsti, be kita ko, dėl to, ar pavėluotas pranešimas duomenų apsaugos pareigūnui apie duomenų tvarkymą vykstant tyrimui, susijusiam su ieškovu, yra pakankamai akivaizdus teisės normos, kuria asmenims suteikiamos teisės, pažeidimas, dėl kurio gali kilti Sąjungos deliktinė atsakomybė.

Šiuo klausimu Bendrasis Teismas konstatavo, kad deliktinės Sąjungos atsakomybės srityje, kai buvo pažeista Reglamento (EB) Nr. 45/2001¹³³ 25 straipsnio 1 dalis dėl to, kad pranešimas duomenų apsaugos pareigūnui buvo pateiktas po to, kai duomenys buvo tvarkomi, atitinkama institucija pažeidė teisės normą, kuria Sąjungos institucijų ir įstaigų turimų asmens duomenų subjektams suteikiamos teisės. Dėl klausimo, ar toks pažeidimas gali būti laikomas pakankamai akivaizdžiu, pirma, Bendrasis Teismas nurodė, kad pagal Reglamentą Nr. 45/2001 duomenų apsaugos pareigūno funkcija – užtikrinti, kad asmens duomenų tvarkymo veiksmai neturėtų neigiamos įtakos duomenų subjektų teisėms ir laisvėms. Atsižvelgiant į tai, jo užduotis yra, be kita ko, įspėti Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūną (EDAPP) apie duomenų tvarkymą, kuris gali kelti riziką, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 45/2001 27 straipsnį. Vadinasi, jeigu jis neinformuojamas apie duomenų tvarkymą, jis negali ir informuoti EDAPP, taigi negali veiksmingai atlikti Europos teisės aktų leidėjo jam priskirtos esminės priežiūros užduoties. Antra, Bendrasis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad, kaip nurodyta Reglamento Nr. 45/2001 14 konstatuojamojoje dalyje, šio reglamento nuostatos taikomos visiems visų institucijų tvarkomiems asmens duomenims. Taigi Sąjungos institucijos ir įstaigos neturi diskrecijos

132| Taip pat žr. toliau skyriuje „XII. Ginčai dėl žalos atlyginimo – OLAF įgaliojimai“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

133| 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102).

taikyti Reglamento Nr. 45/2001. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, t. y. į duomenų apsaugos pareigūno priežiūros užduoties esminį pobūdį ir į tai, kad Sąjungos institucijos ir įstaigos neturi diskrecijos, Bendrojo Teismo teigimu, pakanka paprasto Reglamento Nr. 45/2001 25 straipsnio 1 dalies pažeidimo, kad būtų nustatytas pakankamai akivaizdus teisės normos, kuria asmenims suteikiamos teisės, pažeidimas. Šioje byloje Komisija per vėlai pateikė pranešimus apie asmens duomenų tvarkymą asmens duomenų apsaugos pareigūnui. Nors Komisija siekia šį vėlavimą pagrįsti tuo, kad Reglamento Nr. 45/2001 25 straipsnio 1 dalyje nurodyti reikalavimai galėjo būti pradėti įgyvendinti tik laipsniškai ir kad EDAPP sprendime dėl pavėluoto pranešimo yra nuspręsta, kad nėra jokio pagrindo konstatuoti, jog pažeistas minėtas reglamentas, jeigu pažeidimas buvo ištaisytas, Bendrojo Teismo teigimu, negalima sutikti, kad ištaisius padėtį galima daryti išvadą, jog nebuvo pažeidimo. Reglamento Nr. 45/2001 25 straipsnio 1 dalis buvo pažeista, nes apie duomenis buvo pranešta po to, kai jie buvo tvarkomi.

OLAF ĮGALIOJIMAI

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. liepos 20 d. Sprendimas *Oikonomopoulos / Komisija* (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), Bendrasis Teismas turėjo, be kita ko, spręsti dėl OLAF kompetencijos atlikti tyrimą, susijusį su sutarties, sudarytos įgyvendinant bendrąją programą, vykdymu¹³⁴.

Pirma, Bendrasis Teismas nurodė, jog tam, kad SESV 325 straipsnyje įtvirtinta Sąjungos finansinių interesų apsauga būtų veiksminga, būtina, jog prevencija ir kova su sukčiavimu ir kitais pažeidimais būtų vykdoma visais lygmenimis ir dėl visos veiklos, kurią vykdant tokie reiškiniai gali pažeisti šiuos interesus. Būtent tam, kad kuo geriau įgyvendintų šį tikslą, Komisija numatė, kad jai suteiktus įgaliojimus atlikti išorės administracinius tyrimus vykdo OLAF. Taigi tai, kad tarp Sąjungos ir fizinių ar juridinių asmenų, įtariamų neteisėta veikla, egzistuoja sutartiniai santykiai, neturi reikšmės OLAF įgaliojimams vykdyti tyrimus. Ji gali vykdyti tyrimus dėl šių asmenų, jeigu jie įtariami sukčiavimu ar kitomis neteisėtomis veikomis, nepaisydama to, kad minėtos šalys yra sudariusios sutartį. Bendrasis Teismas nurodė, kad nors šiuo klausimu Reglamente Nr. 1073/1999 nėra konkrečios nuostatos, to negalima aiškinti kaip draudimo OLAF rengti apklausas atliekant išorės tyrimus. Iš tiesų įgaliojimai atlikti patikrinimus ir patikras vietoje neabejotinai reiškia ir įgaliojimus rengti asmenų, dėl kurių atliekami šie patikrinimai ir patikros vietoje, apklausas. Be to, nė viena Reglamento (Euratomas, EB) Nr. 2185/96¹³⁵, juo labiau kito reglamento, nuostata nei Komisijai, nei, kaip šiuo atveju, OLAF neužkertamas kelias atlikti subrangovo patikros vietoje, prieš tai neatlikus sukčiavimu įtariamo ūkio subjekto patikrinimo ar patikros vietoje.

Antra, turėdamas priimti sprendimą dėl teisės į gynybą reikšmės vykdant išorės tyrimą Bendrasis Teismas nurodė, kad minėtos teisės paisymas pakankamai užtikrinamas, jeigu suinteresuotasis asmuo nedelsiant informuojamas apie galimybę, jog jis asmeniškai įtrauktas į sukčiavimo, korupcijos nusikalstamas veikas ar neteisėtą veiklą, pažeidžiančią Sąjungos interesus, jeigu tai nekelia pavojaus tyrimui. Tačiau OLAF neprivalo leisti asmeniui, dėl kurio veiksmų atliekamas išorės tyrimas, susipažinti su dokumentais, nagrinėjamais šiame tyrime, ar su savo atliekant tyrimą parengtais dokumentais, nes tai galėtų pakenkti OLAF užduoties veiksmingumui ir konfidencialumui bei jos nepriklausomumui. Būtent dėl galimybės susipažinti su išorės tyrimo galutine ataskaita pažymėtina, kad nė vienoje nuostatoje nenumatyta, kad OLAF turi tokią pareigą.

134| Taip pat žr. pirmiau skyriuje „Asmens duomenų tvarkymas“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

135| 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 303).

Galiausiai, trečia, kalbėdamas apie priežastinį ryšį tarp Reglamento Nr. 45/2001 25 straipsnio 1 dalies pažeidimo dėl to, kad apie asmens duomenų, susijusių su ieškovu, tvarkymą asmens duomenų apsaugos pareigūnui buvo pranešta pavėluotai, ir ieškovo nurodytos žalos, Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovas negalėjo tokio ryšio įrodyti. Iš tiesų jis nepateikė jokio argumento, leidžiančio suprasti, kaip šioje byloje pavėluotas pranešimas galėjo pakenkti jo reputacijai ir lėmė tai, kad jis nutraukė savo profesinę veiklą ir sustabdė universitetinę veiklą, bei nepaaiškino, kaip minėtas pavėluotas pranešimas jam sukėlė kokios nors neturtinės žalos.

GALIMYBĖS PRARADIMAS

2016 m. balandžio 27 d. Sprendime *European Dynamics Luxembourg ir kt./EUIPO* (T-556/11, pateiktas apeliacinis skundas¹³⁶, [EU:T:2016:248](#)) Bendrasis Teismas turėjo galimybę patikslinti galimybės praradimo sąvoką kilus ginčui dėl Sąjungos institucijų viešųjų pirkimų¹³⁷. Šioje byloje Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti ieškinį dėl, pirma, prašymo panaikinti sprendimą, kuriuo EUIPO per viešųjų pirkimų procedūrą atmetė ieškovo pasiūlymą, ir kitus susijusius EUIPO sprendimus, kurie priimti per tą pačią procedūrą, įskaitant sprendimus sudaryti atitinkamą sutartį su kitais dalyviais, ir, antra, dėl prašymo atlyginti tariamai patirtą žalą dėl galimybės sudaryti šią sutartį praradimo.

Nagrinėdamas prašymą dėl žalos atlyginimo Bendrasis Teismas priminė, jog tam, kad pagal SESV 340 straipsnio antrą pastraipą kiltų Sąjungos deliktinė atsakomybė už neteisėtus jos įstaigų veiksmus, turi būti tenkinamos visos sąlygos, t. y. veiksmai, kuriais kaltinama institucija, turi būti neteisėti, žala turi būti reali ir turi egzistuoti priežastinis ryšys tarp veiksmų, kuriais kaltinama, ir nurodomos žalos. Šie principai *mutatis mutandis* taikomi Sąjungos deliktinei atsakomybei, kaip ji suprantama pagal tą pačią nuostatą, už vienos iš jos įstaigų, kaip antai EUIPO, neteisėtą elgesį ir padarytą žalą, kurią ši turi atlyginti pagal Reglamento Nr. 207/2009 118 straipsnio 3 dalį. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas pabrėžė, kad nagrinėjamoje byloje prašymas dėl žalos atlyginimo pagrįstas tais pačiais pažeidimais, kurie nurodyti grindžiant prašymą panaikinti sprendimą atmesti pasiūlymą, ir kad jame nustatyti keli esminiai pažeidimai, tarp kurių – vienodo požiūrio į konkurso dalyvius principo pažeidimas, ir yra akivaizdžių vertinimo klaidų bei keli motyvavimo nepakankamumo atvejai. Vis dėlto dėl priežastinio ryšio tarp minėtų pažeidimų ir tariamai patirtos žalos, jis nurodė, kad nepakankamas motyvavimas neįrodo, kad jei motyvai būtų buvę pakankami, sutartis galėjo ar net turėjo būti sudaryta su ieškove. Tačiau, dėl priežastinio ryšio tarp kitų pažeidimų ginčijamuose sprendimuose ir galimybės praradimo, EUIPO neužtenka vien teiginio, kad, atsižvelgiant į jos, kaip perkančiosios organizacijos, plačią diskreciją, ji neprivalėjo sudaryti pagrindinės sutarties su pirmąja ieškove. Iš tiesų šios klaidos neišvengiamai padarė įtakos pastarosios galimybei užimti geresnę vietą per nagrinėjamą pirkimo procedūrą. Vadinas, net atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos didelę diskreciją sudaryti nagrinėjamą sutartį, ieškovės galimybės praradimas šiuo atveju yra reali ir tikra žala.

Be to, esant tokiai situacijai, kai, kaip ir šioje byloje, yra didelė tikimybė, kad nagrinėjama sutartis bus visiškai įvykdyta pasibaigus bylos nagrinėjimui Bendrajame Teisme, jeigu Sąjungos teismas net nepripažintų tokios galimybės praradimo ir būtinybės dėl to suteikti kompensaciją, būtų pažeistas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintas veiksmingos teisminės apsaugos principas. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, jog reikia atsižvelgti į tai, kad dėl sąlygų, keliamų Bendrojo Teismo pirmininko taikomoms procedūroms dėl laikinųjų apsaugos priemonių, dalyvis, kurio pasiūlymas buvo įvertintas ir neteisėtai atmetas, praktiškai tik retai gali pasiekti, kad tokio sprendimo vykdymas būtų sustabdytas. Todėl būtina atlyginti pirmajai ieškovei

¹³⁶ | Byla C-376/16 P, *EUIPO / European Dynamics Luxembourg ir kt.*, ir 2016 m. lapkričio 24 d. Nutartis *European Dynamics Luxembourg ir kt. / EUIPO*, C-379/16 P, nepaskelbta Rink., [EU:C:2016:905](#).

¹³⁷ | Taip pat žr. pirmiau skyriuje „X. Sąjungos institucijų viešieji pirkimai“ išdėstytas mintis dėl šio sprendimo.

žalą dėl galimybės praradimo, nes sprendimas atmesti pasiūlymą, net jei būtų panaikintas atgaline data, praktiškai jau lėmė visišką galimybės sudaryti aptariamą sutartį netekimą.

XIII. APELIACINIAI SKUNDAI

Iš 39 sprendimų, kuriuos 2016 m. priėmė Bendrojo Teismo apeliacinių skundų kolegija, ypatingas dėmesys atkreiptinas į 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą **ECB / Cerafogli** (T-787/14 P, [EU:T:2016:633](#)), nes jis parodo neteisėtumu grindžiamo prieštaravimo priimtinumą tvarkos viešosios tarnybos srityje pasikeitimą.

Šiame išplėstinės kolegijos priimtame sprendime Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog atsižvelgiant į neteisėtumu grindžiamam prieštaravimui taikomos teisinės tvarkos struktūrą, visų pirma, motyvus, susijusius su tuo, kad tik teismas turi teisę pripažinti visuotinai taikomą aktą netaikytinu, teismas turi netaikyti ieškinio ir skundo sutapimo taisyklės, pagal kurią neteisėtumu grindžiamo prieštaravimo priimtumas teismo nagrinėjimo stadijoje priklauso nuo to, ar jis buvo pareikštas ikiteisminėje skundo nagrinėjimo stadijoje. Taigi Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors dėl neteisėtumu grindžiamo prieštaravimo netiesioginio pobūdžio nepanaikinama galimybė pareikšti tokį prieštaravimą skundo nagrinėjimo stadijoje, tai nereiškia, kad jis nepriimtinas, jei pirmą kartą pareiškiamas Sąjungos teisme.

XIV. PRAŠYMAI TAIKYTI LAIKINĄSIAS APSAUGOS PRIEMONES

2016 m. Bendrasis Teismas galutinai išsprendė 23 bylas¹³⁸, priėmė devynias nutartis dėl sustabdymo pagal Procedūros reglamento 157 straipsnio 2 dalį ir patenkinio du prašymus sustabdyti vykdymą priimdamas 2016 m. liepos 20 d. Nutartį **PTC Therapeutics International / EMA** (T-718/15 R, nepaskelbta Rink., pateiktas apeliacinis skundas¹³⁹, [EU:T:2016:425](#)) ir 2016 m. liepos 20 d. Nutartį **MSD Animal Health Innovation ir Intervet international / EMA** (T-729/15 R, nepaskelbta Rink., pateiktas apeliacinis skundas¹⁴⁰, [EU:T:2016:435](#)).

Šiose dviejose nutartyse, kurios priimtos išnagrinėjus problemą, kilusią dėl to, kad Europos vaistų agentūra (EMA) ketino atskleisti tariamai konfidencialią informaciją pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, Bendrojo Teismo pirmininkas laikėsi tokio paties požiūrio kaip ir atitinkamose nutartyse, kurias jis pasirašė 2014 m. ir 2015 m.¹⁴¹

138|Dvi nutartys buvo priimtos pagal kartu aiškinamas Bendrojo Teismo procedūros reglamento 157 straipsnio 4 dalies ir 12 straipsnio nuostatas, t. y. 2016 m. gruodžio 16 d. Nutartis **Casasnovas Bernad / Komisija** (T-826/16 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2016:752](#)) ir 2016 m. lapkričio 11 d. Nutartis **Solelec ir kt. / Parlamentas** (T-281/16 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2016:659](#)).

139|Byla C-513/16 P(R), **EMA / PTC Therapeutics International**.

140|Byla C-512/16 P(R), **EMA / MSD Animal Health Innovation et Intervet International**.

141|2014 m. vasario 13 d. Nutartis **Luxembourg Pamol (Cyprus) ir Luxembourg Industries / Komisija** (T-578/13 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2014:103](#)), ir 2014 m. liepos 25 d. Nutartis **Deza / ECHA** (T-189/14 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2014:686](#)), dėl kurių nebuvo pateikti apeliaciniai skundai (žr. 2014 m. metinį pranešimą p. 161 ir 162), ir 2015 m. rugsėjo 1 d. Nutartis **Pari Pharma / EMA** (T-235/15 R, [EU:T:2015:587](#)). Dėl pastarosios nutarties buvo pateiktas apeliacinis skundas, kurį išnagrinėjęs Teisingumo Teismas pripažino, kad nereikia priimti sprendimo [2016 m. kovo 17 d. Nutartis **EMA / Pari Pharma**, C-550/15 P(R), nepaskelbta Rink., [EU:C:2016:196](#)]. Po to, kai buvo priimta ši nutartis, kurioje nutarta, kad nereikia priimti sprendimo, nagrinėdamas EMA prašymą Bendrojo Teismo pirmininkas atmetė prašymą atidėti jo 2015 m. rugsėjo 1 d. nutarties dėl sustabdymo vykdymą (2016 m. gegužės 23 d. Nutartis **Pari Pharma / EMA**, T-235/15 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2016:309](#)). Išnagrinėjęs apeliacinį skundą Teisingumo Teismo pirmininkas panaikino 2016 m. gegužės 23 d. nutartį ir atidėjo 2016 m. rugsėjo 1 d. nutarties vykdymą [2016 m. spalio 18 d. Nutartis **EMA / Pari Pharma**, C-406/16 P(R), nepaskelbta Rink., [EU:C:2016:775](#)].

Bendrojo Teismo pirmininkas visų pirma pripažino, kad egzistuoja *fumus boni juris*, ir priminė, kad, kalbant apie bylas, susijusias su tariamai konfidencialios informacijos apsauga, laikinas apsaugos priemonės taikantis teisėjas iš principo gali daryti išvadą, kad nėra *fumus boni juris* tik tuo atveju, jei būtų akivaizdu, kad nagrinėjama informacija nėra konfidenciali, kitaip jis nepaisytų pagalbinio ir laikino laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūros pobūdžio. Šiuo atveju jis konstatavo, kad reikia išnagrinėti ataskaitų, kuriose išdėstoma išrasta verslo strategija, kurios laikėsi ieškovės norėdamos klinikinius bandymus, kurių reikia norint gauti leidimą pateikti vaistą rinkai, arba toksikologinius bandymus, kurių reikia atliekant vaisto saugos bandymus, konfidencialumo klausimą. Šiuo klausimu Bendrojo Teismo pirmininkas nurodė: kadangi nėra jurisprudencijos farmacijos srityje, leidžiančios lengvai atsakyti į klausimus dėl konfidencialumo, kurie šioje byloje turi būti išspręsti vėliau priimant sprendimą dėl bylos esmės, tai yra precedento neturintys principiniai klausimai, kurių negali pirmą kartą išspręsti laikinas apsaugos priemonės taikantis teisėjas; jie turi būti išsamiai išnagrinėti nagrinėjant pagrindinę bylą.

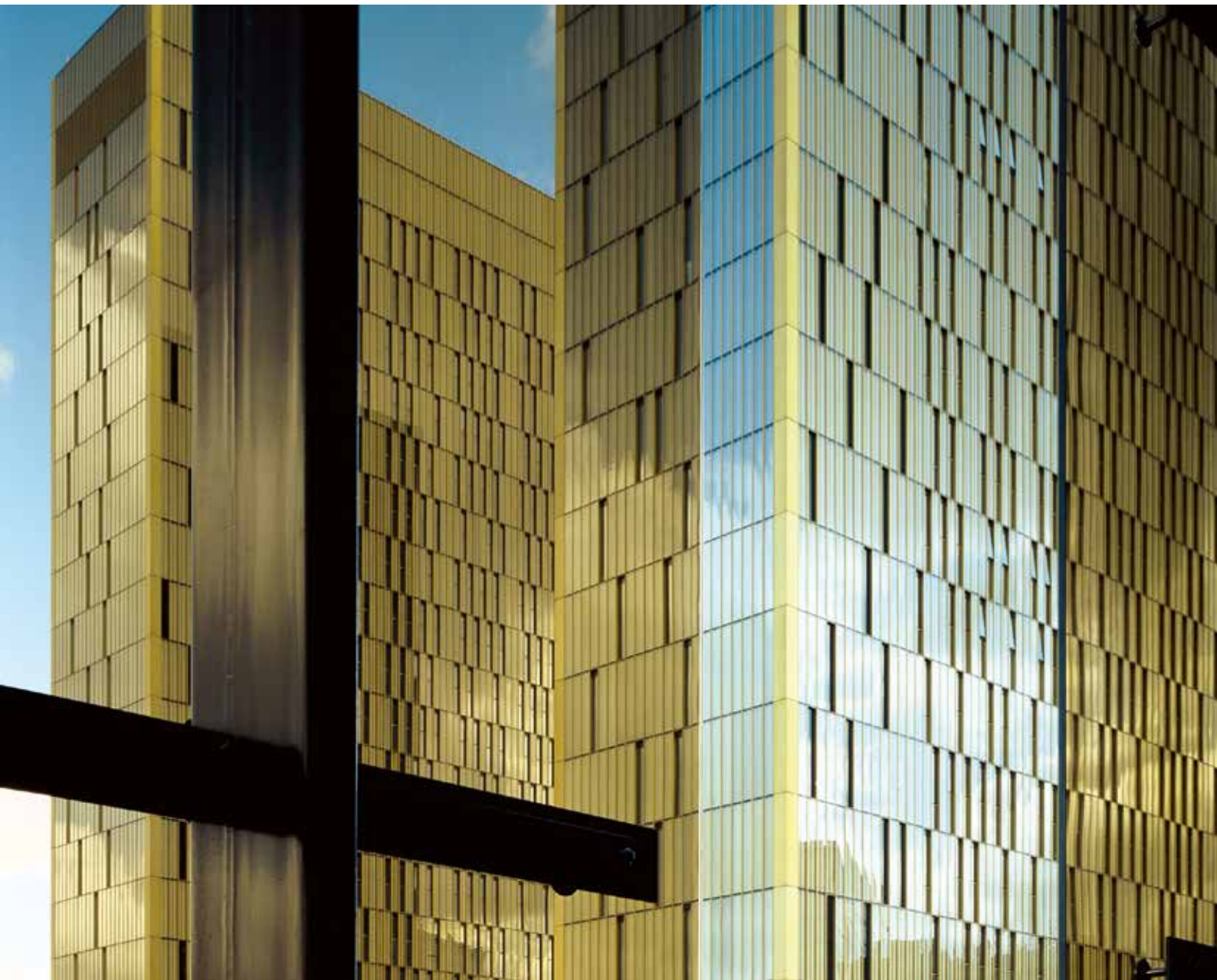
Paskui Bendrojo Teismo pirmininkas pabrėžė, kad ieškovių interesai yra svarbesni. Iš tiesų bylose, kuriose priimtos šios dvi nutartys, byla iš esmės nagrinėjantis teismas turės spręsti dėl EMA sprendimo atskleisti tretiesiems asmenims ginčijamas ataskaitas teisėtumo. Siekiant išsaugoti teismo sprendimo, kuriuo gali būti panaikintas šis sprendimas, veiksmingumą, ieškovės turi galėti išvengti šio atskleidimo iki procedūros pagrindinėje byloje pabaigos. Jei prašymas taikyti laikinas apsaugos priemones būtų atmestas, toks teismo sprendimas prarastų veiksmingumą, nes EMA galėtų atskleisti minėtas ataskaitas, o tai iš anksto nulemtų būsimą sprendimą dėl esmės prasmę. Be to, atsakydamas į EMA prieštaravimą, kad toks požiūris leistų vilkinti, Bendrojo Teismo pirmininkas padarė išvadą, kad tokios rizikos nėra, nes, pirma, jis konstatavo *fumus boni juris* egzistavimą ir, antra, jei EMA mano, kad būtina remtis skaidrumo principu greičiau, ji visada gali pateikti prašymą taikyti pagreintą bylos nagrinėjimo procedūrą.

Dėl skubos Bendrojo Teismo pirmininkas pirmiausia pripažino nurodytos žalos rimtumą ir priminė, kad, atsižvelgiant į bylai reikšmingą jurisprudenciją, dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūros poreikių reikia preziumuoti, kad ginčijamose ataskaitose esanti informacija yra konfidenciali. Iš tiesų ši informacija susijusi su ieškovių gamybos ir komercine veikla, todėl ji yra nematerialus turtas, kurį galima naudoti konkurencijos tikslais ir kurio vertė gali labai sumažėti, jeigu ši informacija prarastų savo slaptumą. Antra, Bendrojo Teismo pirmininkas padarė išvadą, kad atskleidus ginčijamas ataskaitas tretiesiems asmenims, kurie pateikė prašymus leisti susipažinti pagal Reglamentą Nr. 1049/2001, gali būti padaryta nepataisoma žala. Iš tiesų, kaip jau buvo pabrėžta 2014 m. ir 2015 m. priimtose nutartyse, iš susipažinimo su dokumentais mechanizmo, kuris buvo įdiegtas šiuo reglamentu, matyti, kad šie tretieji asmenys gali nedelsdami susipažinti su svarbia informacija ir gali tuoj pat ją pasinaudoti konkurencijos tikslais ir taip susilpninti ieškovo konkurencinę padėtį. Kadangi dokumento atskleidimas remiantis šiuo teisiniu pagrindu įgyja *erga omnes* poveikį, nurodyta žala negali būti kiekybiškai išreikšta, nes šią informaciją gali gauti nekonkretus ir neribotas esamų ir potencialių konkurentų skaičius visame pasaulyje, kurie juo masiškai pasinaudos dabar, vėliau ir ateityje.

Be to, Bendrojo Teismo pirmininkas pabrėžė, kad bet kuriuo atveju, net jei ieškovių nurodyta tariama žala negalėjo būti laikoma nepataisoma, jis turi apsaugoti visą ginčijamose ataskaitose esančią informaciją nuo EMA numatyto atskleidimo. Iš tiesų jis priminė, kad negali išnagrinėti kiekvieno atskiros nagrinėjamose ataskaitose esančio duomenų konfidencialumo, kad leistų atskleisti dalį nagrinėjamų ataskaitų, nes prašymo taikyti laikinas apsaugos priemones nagrinėjimo stadijoje negalima atmesti galimybes, kad byla iš esmės nagrinėjantis teismas pripažins, kad ginčijamoms ataskaitoms taikomas bendrosios konfidencialumo prezumpcijos principas. Reikia pabrėžti, kad taip nusprendus, nebūtų galima minėtų ataskaitų atskleisti net iš dalies. Šiomis aplinkybėmis laikinas apsaugos priemonės taikantis teisėjas turi atsižvelgti į tai, kad jo kompetencija yra papildomo pobūdžio, ir tam, kad nepanaikintų bylą iš esmės nagrinėjančio teismo sprendimo veiksmingumo, atsisakyti leisti su prašoma informacija susipažinti iš dalies. Priešingu atveju atskleidus duomenis, kuriuos byla iš esmės nagrinėjantis teismas vėliau pripažintų konfidencialiais, laikinas

apsaugos priemonės taikantis teisėjas *de facto* sau suteiktų tų teisėjų, kurie vieninteliai priimdami pagrindinę bylą užbaigiantį sprendimą gali spręsti dėl minėtų duomenų konfidencialumo, taigi ir dėl galutinio leidimo juos atskleisti, kompetenciją. Toks tyčinis ir kišimasis į bylą iš esmės nagrinėsiančio teismo prerogatyvas gali pažeisti teisėto teismo principą, kuris išplaukia iš Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies.

Tarp bylų, kuriose priimta nutartis atmesti prašymą sustabdyti vykdymą, yra byla, kurioje priimta 2016 m. liepos 19 d. Nutartis **Belgija / Komisija** (T-131/16 R, nepaskelbta Rink., [EU:T:2016:427](#)); šioje nutartyje aptardamas valstybės pagalbos, kuri buvo pripažinta nesuderinama su vidaus rinka, susigrąžinimo aplinkybės Bendrojo Teismo pirmininkas galėjo nagrinėti reikalingumą sušvelninti su skuba susijusią sąlygą, nes nustatytas ypač rimtas *fumus boni juris*. Šiuo klausimu laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas priminė, kad toks sušvelninimas buvo pripažintas tik trijose bylose (dėl ribojamųjų priemonių, dėl sutarčių dėl viešųjų pirkimų sudarymo ir dėl galimybės susipažinti su dokumentais), kai atrodė pernelyg sudėtinga ar net neįmanoma dėl sisteminių priežasčių įvykdyti minėtų sąlygų, kaip antai numatytų Procedūros reglamente ir įprastai aiškinamų jurisprudencijoje. Kadangi nagrinėjamu atveju nėra nė vienos iš tų priežasčių, kurios pateisino tose bylose taikytą sušvelninimą, reikia taikyti su *fumus boni juris* ir skuba susijusias sąlygas, kaip jos įprastai aiškinamos jurisprudencijoje, todėl Belgijos Karalystė turėjo įrodyti, kad neišvengiamai bus padaryta didelės ir nepataisomos žalos, o *fumus boni juris*, kad ir koks tvirtas būtų, negali kompensuoti skubos nebuvimo.

C | BENDROJO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA 2016 M.

Parengė Bendrojo Teismo kancleris **Emmanuel COULON**

Ši dalis nauja. Iš tiesų tai pirmas kartas, kai toks Bendrojo Teismo kanclerio tekstas įtraukiamas į institucijos teisminės veiklos ataskaitą.

Pasinaudojant šia proga pabrėžtini trys pagrindiniai su Bendrojo Teismo kanceliarija susiję aspektai.

Pirma, Bendrojo Teismo kanceliarija yra ypatinga šios institucijos tarnyba. Ji išsiskiria iš kitų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo struktūrinių padalinių, kurie yra bendri Teisingumo Teismui ir Bendrajam Teismui (kuriais iki 2016 m. rugsėjo 1 d. naudojosi ir Tarnautojų teismas). Tai matyti iš taikytinų tekstų, kuriuose įtvirtinti funkciniai reikalavimai.

Antra, kanceliarija yra teisingumo vykdymo centre. Suvokdama, kad geras administravimas prisideda prie gero sprendimų priėmimo, kanceliarija imasi veiksmų, kad Bendrasis Teismas galėtų priimti kokybiškus sprendimus per laikotarpį, kurio trukmę galima būtų numatyti ir kuris būtų optimalus. Taigi, kanceliarija kelia sau tikslą: kasdien prisidėti prie sklandaus Bendrojo Teismo veikimo ir apskritai prie vykdomo teisingumo kokybės užtikrinimo. Toks indėlis į tinkamą Bendrojo Teismo veikimą daromas laikantis procesinių normų ir pasinaudojant Bendrajam Teismui skirtais ištekliais. Šiuo klausimu nereikia pamiršti, kad nuo kanceliarijos visiškai nepriklauso, kiek bylų bus pradėta, kiek jų bus baigta ar kiek procesinių dokumentų bus pateikta nagrinėjamosiose bylose; taigi, ji turi tvarkyti visus procesinius dokumentus ir šis uždavinys teikti pagalbą vykdant teisingumą negali būti patikėtas išorės subjektams. Taip pat svarbu priminti, kad kanceliarija tvarko procesinius dokumentus, kurie gali būti pateikti bet kuria iš 24-ių Bendrojo Teismo procedūros reglamente nurodytų kalbų, ir susirašinėja su šalimis atstovaujančiais asmenimis byloje vartojama proceso kalba.

Trečia, kanceliarijos veikla išsiskiria tuo, kad ją galima skirti į išorės veiklą, nes kanceliarija yra šalių tarpininkė per visą teismo procesą, išskyrus teismo posėdį, ir į vidaus veiklą, nes kanceliarija teikia tiesioginę pagalbą Bendrojo Teismo nariams, padėdama atlikti visus su jų įgaliojimais susijusius veiksmus.

2016 m., kuriais įgyvendinti institucijos struktūros reformos, skirtos iki 2019 m. dvigubai padidinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių, pirmasis¹ ir antrasis² etapai, prasidėjo naujas periodas. Aplinkybės, kad pareigas pradėjo eiti papildomi teisėjai, kad buvo perduota jurisdikcija kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos institucijų ir pareigūnų ar tarnautojų ginčus ir kad iš dalies atnaujinus teismo sudėtį dalis teisėjų išvyko ir atvyko naujų teisėjų, lėmė įvairaus pobūdžio priemonių priėmimą; be abejo, jos buvo parengtos iš anksto ir taikomos vėliau. Po esminių svarstymų Bendrojo Teismo organizacija ir veikimas adaptuoti taip, kad būtų įgyvendintas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo struktūros reformos tikslas: visų pirma sumažinti nagrinėjamų bylų skaičių ir sutrumpinti proceso Bendrajame Teisme trukmę. Atitinkamai Bendrajam Teismui ir jo kanceliarijai buvo suteikti papildomi ištekliai. Taip nuo 2016 m. sausio 1 d. biudžete numatytų kanceliarijai skirtų darbo vietų skaičius padidintas nuo 55 iki 72.

1| 2011 m. kovo mėn. Teisingumo Teismo pateiktas pasiūlymas įgyvendintas priėmus 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, 2015, p. 14).

2| 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus (OL L 200, 2016, p. 137).

Kancelarija buvo pagrindinis reformą įgyvendinęs subjektas. Prisitaikyti, susitvarkyti, reaguoti, numatyti, stebėti, klausyti, siūlyti ir t. t.: iš tikrųjų netrūksta veiksmažodžių, apibūdinančių veiksmus, kurių kancelarija ėmėsi siekdama užtikrinti savo optimalų veikimą ir rūpestingai tęsti darbus per tokiai reformai konkretizuoti skirtą laikotarpį. Ir šį kartą Bendrasis Teismas galėjo pasikliauti aukštos kvalifikacijos motyvuotais kancelarijos darbuotojais ir gauti maksimalios naudos iš naujų procesinių normų (Procedūros reglamento ir Procedūros reglamento praktinių vykdymo nuostatų), pritaikytų prie bylų, kurias tenka nagrinėti Bendrajam Teismui, pobūdžio ir įsigaliojusį 2015 m. liepos 1 d.

2016 m. pabaigoje buvo malonu konstatuoti, kad kanceliarijai pavyko atlikti jai atitinkamuose dokumentuose numatytas ir Bendrojo Teismo patikėtas užduotis laikantis teisės į teisingą procesą reikalavimų ir nepaisant aplinkybių, kurias lėmė keli dideli ir reikšmingi pakeitimai.

Iš tikrųjų kancelarija teikė Bendrajam Teismui administracinę ir su teisingumo vykdymu susijusią pagalbą:

- užtikrindama tinkamą proceso eigą ir bylų medžiagos tvarkymą,
- užtikrindama šalims atstovaujančių asmenų ir teisėjų bendravimą,
- aktyviai padėdama teisėjams ir jų kabinetų darbuotojams,
- administruodama Bendrąjį Teismą ir išlaikydama pavaldumą Bendrojo Teismo pirmininkui, padėdama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo struktūrinių padalinių.

Tačiau įgyvendinant reformą kilo įvairių pasekmių.

I. ORGANIZACINĖS PASEKMĖS, SUSIJUSIOS SU TUO, KAD PAREIGAS PRADĖJO EITI NAUJI TEISĖJAI

2016 m. keliais vienas po kito ėjusiais etapais buvo paskirti ir pareigas pradėjo eiti 22 nauji teisėjai.

Per pirmąjį institucijos teisminės struktūros reformos etapą, per kurį į Bendrąjį Teismą buvo numatyta paskirti dvylika papildomų teisėjų, 2016 m. kovo 23 d. paskirti septyni teisėjai prisiekė Teisingumo Teisme 2016 m. balandžio 13 d., 2016 m. gegužės 24 d. paskirti trys teisėjai prisiekė 2016 m. birželio 8 d., o 2016 m. rugsėjo 7 d. paskirtas teisėjas prisiekė 2016 m. rugsėjo 19 d.

Vykstant antrajam reformos etapui, per kurį į Bendrąjį Teismą buvo numatyta paskirti septynis papildomus teisėjus, penki teisėjai buvo paskirti 2016 m. rugsėjo 7 d. ir prisiekė 2016 m. rugsėjo 19 d.³

2016 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teisme taip pat prisiekė penki nauji teisėjai, paskirti siekiant pakeisti Bendrojo Teismo teisėjus, kurie nebuvo paskirti kitai kadencijai, ir vienas teisėjas, paskirtas siekiant pakeisti atsistatydinusį iš pareigų Bendrojo Teismo teisėją.

2016 m. rugsėjo 20 d. Bendrasis Teismas išrinko savo pirmininką ir pirmininko pavaduotoją, o vėliau, 2016 m. rugsėjo 21 d., teisėjai išrinko devynis iš penkių teisėjų sudarytą kolegiją pirmininkus.

3| 2016 m. gruodžio 31 d. vienas iš dvylikos papildomų teisėjų, kuriuos buvo numatyta paskirti vykstant pirmajam reformos etapui, ir du iš septynių papildomų teisėjų, kuriuos buvo numatyta paskirti vykstant antrajam reformos etapui, dar nebuvo paskirti.

Naujiems teisėjams pradėjus eiti pareigas, Bendrasis Teismas skyrė juos į kolegijas, taip pat bylos buvo iš naujo suskirstytos ir paskirtos teisėjams. Laikydamasis Procedūros reglamento kancleris perdavė šalims informaciją atitinkamose bylose ir paskelbė *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* visus Bendrojo Teismo priimtus sprendimus⁴. Kiekvienu bylos skyrimo iš naujo atveju kanceliarija atnaujindavo visas vidaus duomenų bases.

Tam, kad teisėjai galėtų pradėti eiti savo pareigas ir jie bei jų kabinetų darbuotojai įsikeltų į tam paruoštas patalpas, reikėjo itin tvirtos kanceliarijos administracinės pagalbos. Ją sudarė ir atitinkami parengiamieji darbai, atlikti kartu su institucijos bendrais struktūriniais padaliniais, ir tinkamas priėmimas bei parama, taip pat griežta darbuotojų paskyrimo procedūros priežiūra.

Šešių teisėjų pareigų ėjimo pabaiga taip pat buvo proga per iškilmingą posėdį padėkoti jiems už indėlį įgyvendinant teisingumą; tokį renginį teisėjų išvykimo proga Bendrasis Teismas 2016 m. rugsėjo 19 d. surengė pirmą kartą.

2016 m. gruodžio 31 d. pusė iš visų 44 Bendrojo Teismo teisėjų sudarė teisėjai, pradėję eiti pareigas tais pačiais metais. Tokia situacija mūsų institucijos istorijoje yra beprecedentė ir, atsižvelgiant į administracines pasekmes Bendrojo Teismo kanceliarijai, neprilygo situacijai, kai atvyko dešimt teisėjų iš valstybių narių, kurios įstojo į Sąjungą 2004 m.

II. REFORMOS PROCESINĖS PASEKMĖS

Pirmojoje instancijoje nagrinėtinų viešosios tarnybos bylų perdavimas

Reglamente 2015/2422 numatyta, kad 2016 m. rugsėjo 1 d. padidinus Bendrojo Teismo teisėjų skaičių septyniais teisėjais, Bendrajam Teismui taip pat turi būti perduota jurisdikcija kaip pirmajai instancijai nagrinėti viešosios tarnybos bylas.

Šis jurisdikcijos perdavimas kaip pirmajai instancijai spręsti Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus sukonkretintas Reglamente 2016/1192, kuriame numatyta, kad Bendrasis Teismas turi jurisdikciją kaip pirmoji instancija spręsti Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus pagal SESV 270 straipsnį, įskaitant visų institucijų, įstaigų, organų ar agentūrų bei jų darbuotojų ginčus, kurie priklauso Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai.

Reglamentas 2016/1192 priimtas 2016 m. liepos 6 d., prieš Europos Sąjungos Tarybai patvirtinant Procedūros reglamento pakeitimus, kuriais siekta, kad Bendrasis Teismas turėtų tinkamas ir ilgalaikes procesines nuostatas, kad galėtų nagrinėti viešosios tarnybos bylas nuo 2016 m. rugsėjo 1 d.

Dar anksčiau, 2016 m. kovo mėn., Bendrasis Teismas, gavęs Teisingumo Teismo nuomonę, pateikė Tarybai savo Procedūros reglamento pakeitimus.

Procedūros reglamento pakeitimus Taryba patvirtino 2016 m. liepos 6 d., o Bendrasis Teismas juos priėmė 2016 m. liepos 13 d.; 2016 m. rugpjūčio 12 d. jie buvo paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*⁵ ir įsigaliojo 2016 m. rugsėjo 1 d.

4| Be kita ko, Bendrojo Teismo sprendimai dėl pareigų negalintį vykdyti teisėją pakeičiančio teisėjo paskyrimo tvarkos (OL C 296, 2016, p. 2), dėl didžiosios kolegijos sudėties (OL C 296, 2016, p. 2), dėl bylų paskyrimo kolegijoms kriterijų (OL C 296, 2016, p. 2) ir dėl kolegijų sudėties ir teisėjų paskyrimo į kolegijas (OL C 392, 2016, p. 2).

5| OL L 217, 2016, p. 73.

Bendrasis Teismas taip pat atsižvelgė į viešosios tarnybos ginčų specifiką ir į pakeistų normų pasekmes, ir 2016 m. liepos 13 d. nusprendė pakeisti Procedūros reglamento praktines vykdymo nuostatas⁶.

Kaip tiesioginė Reglamento 2016/1192 priėmimo pasekmė 2016 m. rugpjūčio 31 d. buvo panaikintas Europos Sąjungos tarnautojų teismas, o viešosios tarnybos bylos, kurios iki šios datos minėtame teisme nebuvo baigtos nagrinėti, perduotos Bendrajam Teismui. Tarnautojų teismo ir Bendrojo Teismo kanceliarijos itin glaudžiai bendradarbiavo, kad pasiruoštų šiam perdavimui ir įsitikintų, kad jis bus atliktas kuo geriausiomis sąlygomis.

Fizinis ir skaitmeninis bylų medžiagos perdavimas buvo itin sklandus ir informacinės sistemos buvo patobulintos atsižvelgiant į viešosios tarnybos ginčus reglamentuojančių nuostatų specifiką, duomenų bazės buvo nedelsiant atnaujintos ir Bendrojo Teismo kanceliarija greitai užtikrino naujų bylų medžiagų tvarkymą. Iš tikrųjų šalys ir suinteresuotoji visuomenė gavo atitinkamą informaciją, nes ją dar prieš perdavimą išplatino Tarnautojų teismo kanceliarija, vėliau duomenys perduoti raštuose, kuriuos Bendrojo Teismo kanceliarija išsiuntė šalims atstovaujantiems asmenims 139 perduotose bylose, be to, informacija paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*⁷ pateikus Tarnautojų teismo bylų numerį (F-...) ir numerį, kurias šioms byloms suteikė Bendrasis Teismas po perdavimo (T-...), atitikties lentelę.

Kiti procesinių normų pakeitimai

2016 m. vykdytai struktūros reformai reikėjo dideliu mastu mobilizuoti pajėgumus, o procesinių normų pakeitimai, atvirkščiai, pasiūlyti, kai juos pateisino ar lėmė konkrečios aplinkybės.

Pirma, kadangi Bendrasis Teismas turėjo laikytis su reglamentavimu susijusio reikalavimo, atsiradusio įsigaliojus Reglamentui (ES) 2015/2424⁸, jis privalėjo iš dalies pakeisti savo Procedūros reglamentą, kad atsižvelgtų į Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) pasikeitusį pavadinimą: nuo 2016 m. kovo 23 d. ši tarnyba tapo Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO). Procedūros reglamento pakeitimus, kuriuos Taryba patvirtino 2016 m. liepos 6 d., Bendrasis Teismas priėmė 2016 m. liepos 13 d.⁹

Nors tokio pobūdžio terminologinis pakeitimas nėra didelis, negalima neatsižvelgti į pakeitimus, kuriuos dėl to turėjo padaryti Bendrasis Teismas ir institucija. Faktiškai visos institucijos informacinės sistemos turėjo būti pakeistos taip, kad būtų įtrauktas šis pakeitimas, o tam reikėjo panaudoti kanceliarijos ir kelių kitų struktūrinių padalinių išteklius.

Antra, pakeistas Procedūros reglamento 105 straipsnis, reglamentuojantis su Sąjungos arba vienos ar kelių jos valstybių narių saugumu ar jų tarptautiniais santykiais susijusios informacijos arba įrodymų tvarkymą. Tai vienintelis Procedūros reglamento straipsnis, kurio nuostatos nebuvo taikomos nuo 2015 m. liepos 1 d. Dar nebaigus svarstyti šio straipsnio taikymą reglamentuojančių nuostatų, 2016 m. liepos 13 d. buvo pakeista 105 straipsnio 10 dalis¹⁰ ir įtrauktas atitinkamas straipsnis į Teisingumo Teismo procedūros reglamentą. Taip

6| OL L 217, 2016, p. 78.

7| OL C 364, 2016, p. 2.

8| 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/2424, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo ir Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2868/95, skirtas įgyvendinti Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo, ir kuriuo panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2869/95 dėl VRDT mokamų mokesčių (OL L 341, 2015, p. 21).

9| OL L 217, 2016, p. 71.

10| OL L 217, 2016, p. 72.

norėta numatyti procesines nuostatas, kurios užtikrintų, kad su Sąjungos arba vienos ar kelių jos valstybių narių saugumu ar jų tarptautiniais santykiais susijusi informacija arba įrodymai būtų grąžinti juos pateikusiai šaliai tik pasibaigus teismo procesui, t. y. praėjus terminui, per kurį galima pateikti apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo ar nutarties, arba, jeigu pateikiamas apeliacinis skundas, pasibaigus procesui Teisingumo Teisme.

Šis procesinis reglamentavimas nebūtų baigtas nenustačius tinkamos saugumo sistemos, kuri užtikrintų su Sąjungos arba jos valstybių narių saugumu ar jų tarptautiniais santykiais susijusios informacijos arba įrodymų apsaugą atskiruose bylos nagrinėjimo Bendrajame Teisme etapuose. Todėl Procedūros reglamento 105 straipsnio 11 dalyje įtvirtinta norma, suteikianti Bendrajam Teismui įgaliojimus nustatyti taisykles, kurios leistų įtvirtinti tokios informacijos apsaugą užtikrinančią bendrą saugumo sistemą. Bendrasis Teismas nustatė tokias taisykles Sprendime (ES) 2016/2387¹¹, kuris rengtas glaudžiai bendradarbiaujant su Teisingumo Teismu ir su institucijoje už saugumą atsakinga tarnyba. 2016 m. gruodžio 24 d. paskelbus šį sprendimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (tą pačią dieną paskelbtas ir Teisingumo Teismo sprendimas (ES) 2016/2386¹²), nuo 2016 m. gruodžio 25 d. buvo galima pradėti taikyti Procedūros reglamento 105 straipsnį.

Kaip bylų, kuriose bus pateikiami neatskleistini dokumentai, medžiagą tvarkanti tarnyba, Bendrojo Teismo kanceliarija buvo labai įsitraukusi į kūrimą sistemos, kuri užtikrintų tokių dokumentų tvarkymą laikantis standarto, taikomo dokumentams su žyma „secret UE“, ir kuri, *inter alia*, apima procedūrų, skirtų suteikti institucijos pareigūnams ir tarnautojams atitinkamus įgaliojimus, nustatymą.

III. SU TEISINGUMO VYKDYMU SUSIJUSIOS PAGALBOS TEIKIMAS

Nepaisant nurodytų reikšmingų pasikeitimų, kanceliarija įgyvendino su teisingumo vykdymu susijusios pagalbos teikimo užduotį sutvarkiusi 835 dokumentus dėl bylos iškėlimo, 2016 m. rugsėjo 1 d. iš Tarnautojų teismo gautas 139 bylas ir 3 879 kitus pareiškimus, pateiktus nagrinėjamose bylose, įtraukusi į registrą 49 773 procesinius dokumentus, įvykdžiusi įvairios sudėties teismo priimtus sprendimus proceso organizavimo ar pasirengimo nagrinėti bylą priemonių forma ir parengusi 1 412 teismo pranešimų, kurie buvo paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Be to, kanceliarija teikė pagalbą teisėjams ir jų kabinetams jiems vykdant įprastą veiklą per 321 kolegijų posėdį ir 244 bylose, kuriose buvo rengiamas teismo posėdis.

Įvairiomis formomis kanceliarijos teikiama logistinė pagalba (pagalba koordinavimo srityje, dokumentavimas, informacinių sistemų valdymas, statistikos rengimas) siekiama sudaryti Bendrajam Teismui kuo geresnes darbo sąlygas, be kita ko, prisidedant prie pirmininko ir devynių kolegijų priimamų sprendimų kokybės ir padedant pirmininko pavaduotojui vykdyti jam 2016 m. rugsėjo mėn. Bendrojo Teismo pavestą užduotį prisidėti prie nuoseklios jurisprudencijos formavimo.

11 | 2016 m. rugsėjo 20 d. Bendrojo Teismo sprendimas (ES) 2016/2387 dėl pagal Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 arba 2 dalį pateiktų informacijos ar įrodymų apsaugai užtikrinti skirtų saugumo taisyklių (OL L 355, 2016, p. 18).

12 | 2016 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimas (ES) 2016/2386 dėl pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį šiam teismui pateiktų informacijos ar įrodymų apsaugai užtikrinti skirtų saugumo taisyklių (OL L 355, 2016, p. 5).

Įgyvendinant su teisingumo vykdymu susijusios pagalbos teikimo užduotį kanceliarijos darbą palengvino tai, kad beveik visuose teismo proceso etapuose naudojamos informacinės technologijos, įskaitant vidinį keitimąsi informacija su teisėjų kabinetais ir išorinį keitimąsi informacija su šalims atstovaujančiais asmenimis.

Toks informacinių technologijų naudojimas vykstant procesui iš tikrųjų suteikė kanceliarijai galimybę, ir tai naudinga visiems, nebevykdyti pasikartojančių užduočių ir priemonių labiau individualizuoti veiksmus, kurių tikimasi iš šios tarnybos, ir sutelkti savo išteklius klausimams, kuriems spręsti to iš tiesų reikia.

Kalbant apie kanceliarijos ir Bendrojo Teismo teisėjų kabinetų vidinį keitimąsi informacija, reikia pabrėžti elektroninių dokumentų perdavimo formų¹³ naudą, kurią galima matyti praėjus antrieiems ištisiems jų naudojimo metams. Vidaus procedūros supaprastintos, darbo metodai racionalizuoti, sutaupyta išteklių ir laiko dėl to, kad kanceliarija ir teisėjų kabinetai nedelsdami keitėsi informacija, o tai leido Bendrajam Teismui optimizuoti laiką. Be to, skaitmeninės technologijos leidžia tiksliai matyti, kada keistasi informacija, ir kiekybiškai įvertinti veiklą. 2016 m. kanceliarija nagrinėjamosiose bylose išsiuntė kabinetams 10 822 formas.

Išorinis keitimasis informacija su šalims atstovaujančiais asmenimis šiuo metu daugiausia užtikrinamas per taikomąją programą *e-Curia*¹⁴, kuria bendrai naudojasi instituciją sudarantys teismai. Šios taikomosios programos sėkmė neabejotina, o naudojimasis ja didėja. Per šią programą pateikiamų dokumentų skaičius nuolat auga nuo naudojimosi ja pradžios 2011 m. lapkričio mėn., be to, didėja ir advokatų ir atstovų prieigos paskyrų skaičius¹⁵. 2016 m. 76 % visų Bendrojo Teismo gautų dokumentų pateikti naudojantis šia elektronine priemone (2015 m. tai sudarė 72 %); tai sudaro 396 072 puslapius (2015 m. tai sudarė 466 875 puslapius), ir nuo šiol visos valstybės narės ir 3 014 advokatų ir atstovų turi *e-Curia* paskyrą. Toliau bus imamasi priemonių, būtinų tam, kad naudojantis *e-Curia* Bendrajam Teismui būtų pateikta 100 % procesinių dokumentų ir kad taip būtų optimaliai pasinaudota šios programos teikiama nauda, visų pirma siekiant atsakyti lygiagretaus dokumentų tvarkymo popierine ir elektronine formomis.

2016 m. buvo pirmieji ištisi metai, kai taikytos 2015 m. liepos 1 d. įsigaliojusios procesinės nuostatos. Nors dar neįmanoma įvardyti visų jų privalumų, vis dėlto malonu konstatuoti, kad jau dabar objektyviai galima teigti, jog buvo pasiekti užsibrėžti supaprastinimo ir racionalizavimo tikslai, nes labai sumažėjo kanceliarijos rengiamų nutarčių skaičius (241, palyginti su 521 2015 m.)¹⁶, nerengiant teismo posėdžio priimti pirmieji sprendimai dėl tiesioginių ieškinių¹⁷, itin sumažėjo pastabų intelektinės nuosavybės bylose dėl vartojamos proceso kalbos skaičius (33, palyginti su 279 2015 m.) ir šios rūšies bylose nebuvo antrą kartą keičiamasi pareiškimais. Formos reikalavimų neatitinkančių ieškinių ir apeliacinių skundų, kuriuose šalinti trūkumai, skaičius taip pat sumažėjo (mažiau kaip 39 % visų šių dokumentų), nors jis vis dar pernelyg didelis, ypač, kiek tai susiję su intelektinės nuosavybės srityje pateikiamais ieškiniais.

13| Kanceliarija ir Bendrojo Teismo teisėjų kabinetai informacija keičiasi naudodami dokumentų perdavimo formas, kuriomis siekiama perduoti informaciją arba gauti kompetentingo subjekto sprendimą dėl konkretaus procesinio klausimo. Nuo 2014 m. lapkričio mėn. tokios formos pakeistos elektroninėmis.

14| 2011 m. rugsėjo 14 d. Bendrojo Teismo sprendimas dėl procesinių dokumentų pateikimo ir įteikimo per taikomąją programą *e-Curia* (OL C 289, 2011, p. 9).

15| Nuo 2015 m. liepos 1 d. elektroniniu paštu procesiniai dokumentai nebeteikiami.

16| Nuo 2015 m. liepos 1 d. tam tikri sprendimai, kurie anksčiau buvo priimami nutarčių forma (bylos nagrinėjimo sustabdymas ir atnaujinimas, bylų sujungimas, valstybės narės arba institucijos įstojimas į bylą, kurioje nekeliami su konfidencialumu susiję klausimai), priimami paprasto sprendimo, kuris pridodamas prie bylos medžiagos, forma.

17| Iki 2015 m. liepos 1 d. galimybė priimti sprendimą nerengiant teismo posėdžio egzistavo tik intelektinės nuosavybės bylose ir dėl Tarnautojų teismo sprendimų pateikiamų apeliacinių skundų atveju.

Taigi, imtasi būtinų priemonių, kurios leistų Bendrojo Teismo kancelijai vykdyti jai patikėtas užduotis, ir matyti pastangų, kurių imtasi 2016 m., rezultatai.

Taip pat imtasi pirminių priemonių tam, kad Bendrojo Teismo kancelijai, viena vertus, galėtų įveikti 2017 m. (kai dėl trijų papildomų teisėjų turėtų padidėti Bendrojo Teismo sprendimų priėmimo pajėgumai) iššūkius, ir, kita vertus, pasirengti 2019-iesiems, t. y. paskutinio institucijos teismų struktūros reformos etapo metams, kai pareigas pradės eiti devyni papildomi teisėjai.

D | BENDROJO TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

I. BENDRIEJI BENDROJO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2012-2016)

II. GAUTOS BYLOS

2. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
3. Ieškinio pobūdis (2012-2016)
4. Ieškinio dalykinė sritis (2012-2016)

III. BAIGTOS BYLOS

5. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
6. Ieškinio dalykinė sritis (2016)
7. Ieškinio dalykinė sritis (2012-2016)
8. Teismo sudėtis (2012-2016)
9. Proceso trukmė mėnesiais (2012-2016)

IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

10. Procedūrų pobūdis (2012-2016)
11. Ieškinio dalykinė sritis (2012-2016)
12. Teismo sudėtis (2012-2016)

V. KITA

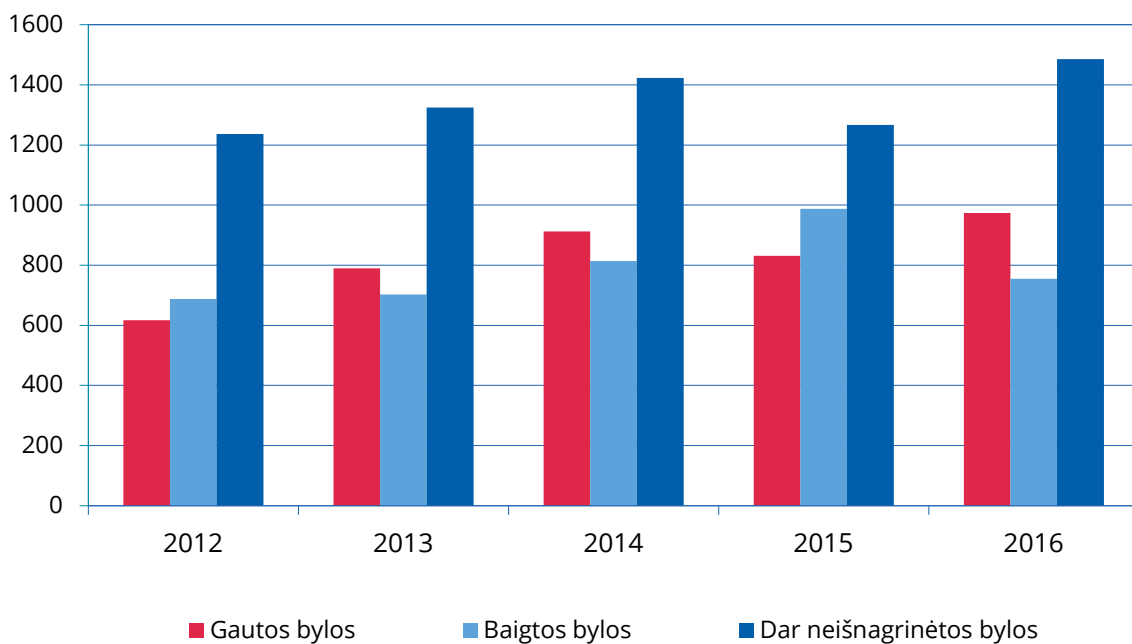
13. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2012-2016)
14. Pagreitintos procedūros (2012-2016)¹
15. Teisingumo Teismui apskūsti Bendrojo Teismo sprendimai (1990-2016)
16. Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2012-2016)
17. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2016)
18. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2012-2016)
19. Bendroji raida (1989-2016)

VI. BENDROJO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA

20. Bendrojo Teismo kanceliarijos veikla (2015-2016)
21. Procesinių dokumentų pateikimo Bendrajam Teismui būdas
22. Puslapių, pateiktų per e-Curia, skaičius (2012-2016)
23. Pranešimai Europos Sąjungos oficialiajam leidiniui (2012-2016)
24. Nagrinėtų bylų skaičius (2012-2016)

I. BENDRIEJI BENDROJO TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2012-2016)^{1 2}

	2012	2013	2014	2015	2016
Gautos bylos	617	790	912	831	974
Baigtos bylos	688	702	814	987	755
Dar neišnagrinėtos bylos	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

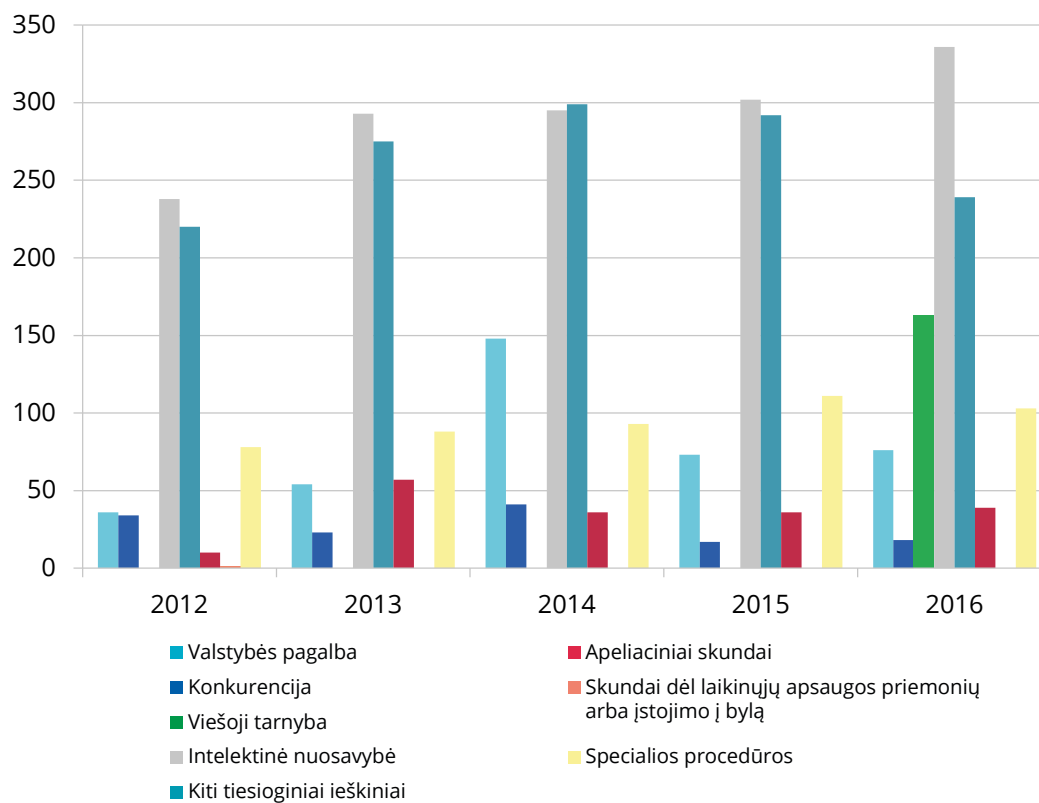
1] Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse atsižvelgta ir į specialias procedūras.

Specialiomis procedūromis laikomi: procesas dėl priimto už akių sprendimo panaikinimo (Teisingumo Teismo statuto 41 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 166 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Teisingumo Teismo statuto 42 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 167 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Teisingumo Teismo statuto 43 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 168 straipsnis), bylos atnaujinimas (Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 169 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 148 straipsnis), sprendimo ištaisyimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 164 straipsnis), ginčas dėl atlygintųjų bylinėjimosi išlaidų (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 170 straipsnis).

2] Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse neatsižvelgta į procedūras dėl laikinųjų apsaugos priemonių.

II. GAUTOS BYLOS

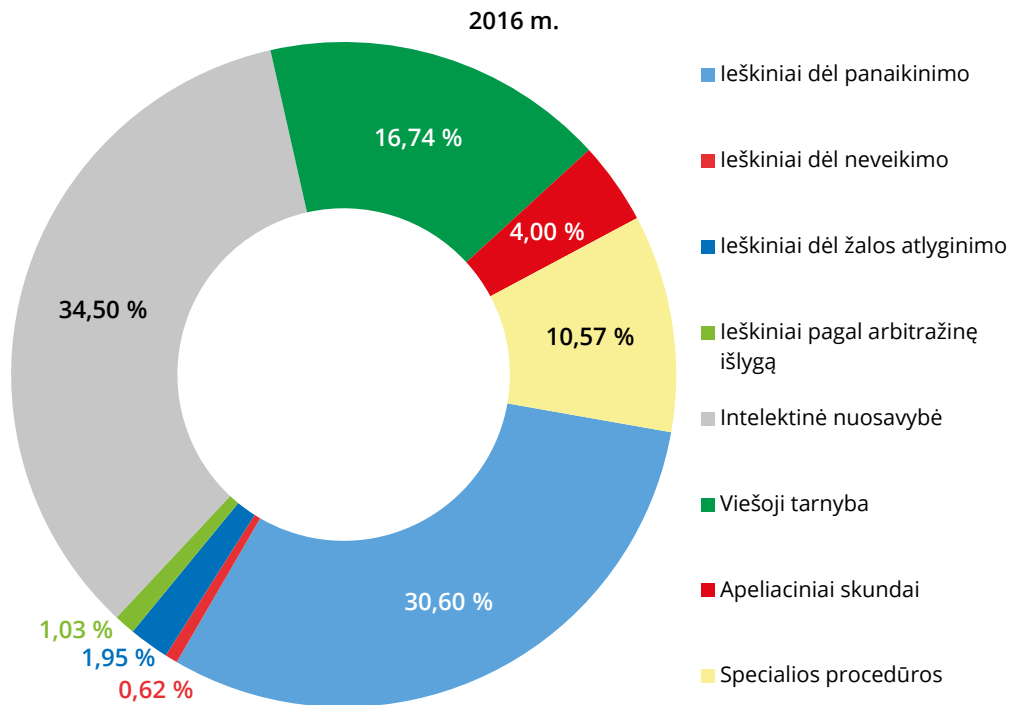
2. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016 ¹
Valstybės pagalba	36	54	148	73	76
Konkurencija	34	23	41	17	18
Viešojo tarnyba					163
Intelektinė nuosavybė	238	293	295	302	336
Kiti tiesioginiai ieškiniai	220	275	299	292	239
Apeliaciniai skundai	10	57	36	36	39
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1				
Specialios procedūros	78	88	93	111	103
Iš viso	617	790	912	831	974

1 | 2016 m. rugsėjo 1 d. Bendrajam Teismui perduotos 123 viešosios tarnybos bylos ir 16 specialiųjų procedūrų šioje srityje.

3. Ieškinio pobūdis (2012-2016)

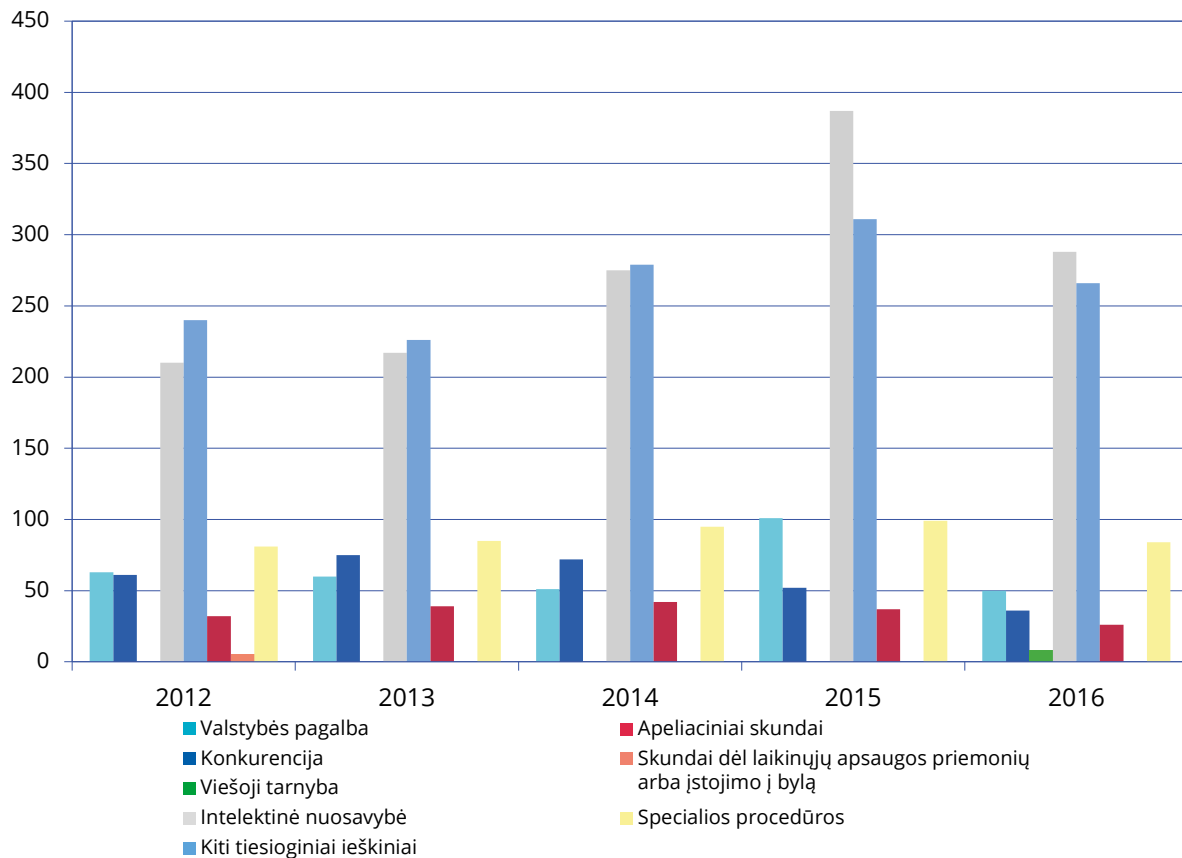
	2012	2013	2014	2015	2016
Ieškiniai dėl panaikinimo	257	319	423	332	298
Ieškiniai dėl neveikimo	8	12	12	5	6
Ieškiniai dėl žalos atlyginimo	17	15	39	30	19
Ieškiniai pagal arbitražinę išlygą	8	6	14	15	10
Intelektinė nuosavybė	238	293	295	302	336
Viešoji tarnyba					163
Apeliaciniai skundai	10	57	36	36	39
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1				
Specialios procedūros	78	88	93	111	103
Iš viso	617	790	912	831	974

4. IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Aplinka	3	11	10	5	6
Arbitražinė išlyga	8	6	14	15	10
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis		1			
Bendra užsienio ir saugumo politika		2			1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	2	12	3	5	6
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga		1			
Ekonominė ir pinigų politika	3	15	4	3	23
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	4	3	3	5	2
Energetika		1	3	3	4
Europos Sąjungos išorės veiksmai	1		2	1	2
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1		4	7	4
Įmonių teisė			1	1	
Institucinė teisė	41	44	67	53	52
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	238	294	295	303	336
Įsisteigimo laisvė			1		
Konkurencija	34	23	41	17	18
Kultūra		1			1
Laisvas asmenų judėjimas				1	1
Laisvas kapitalo judėjimas				2	1
Laisvas prekių judėjimas		1		2	1
Laisvė teikti paslaugas	1		1		1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		6	1		7
Mokesčiai	1	1	1	1	2
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	5	2	10	8
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	6	1	8		3
Naujų valstybių įstojimas		1			
Pramonės politika			2		
Prekybos politika	20	23	31	6	17
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	59	41	69	55	28
Sąjungos pilietybė			1		
Socialinė politika	1		1		1
Susipažinimas su dokumentais	18	20	17	48	19
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	2		3	1
Teisės aktų derinimas		13		1	1
Transeuropiniai tinklai		3			
Transportas		5	1		
Turizmas		2			
Užimtumas		2			
Valstybės pagalba	36	54	148	73	76
Vartotojų apsauga		1	1	2	1
Viešieji pirkimai	23	15	16	23	9
Visuomenės sveikata	12	5	11	2	6
Žemės ūkis	11	27	15	37	20
Žuvininkystės politika		3	3		1
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	527	645	777	684	669
Pareigūnų tarnybos nuostatai	12	57	42	36	202
Specialios procedūros	78	88	93	111	103
IŠ VISO BENDRAI	617	790	912	831	974

III. BAIGTOS BYLOS

5. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valstybės pagalba	63	60	51	101	50
Konkurencija	61	75	72	52	36
Viešoji tarnyba					5
Intelektinė nuosavybė	210	217	275	387	288
Kiti tiesioginiai ieškiniai	240	226	279	311	266
Apeliaciniai skundai	32	39	42	37	26
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	1				
Specialios procedūros	81	85	95	99	84
Iš viso	688	702	814	987	755

6. IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2016)

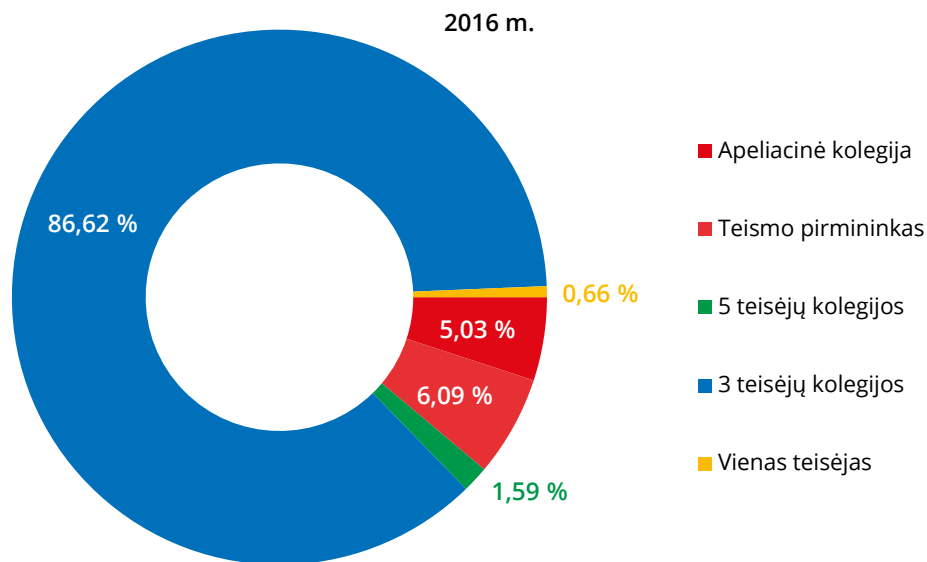
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Aplinka	2	2	4
Arbitražinė išlyga	11	6	17
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	4	4	8
Ekonominė ir pinigų politika		2	2
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda		1	1
Energetika		3	3
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)		1	1
Institucinė teisė	17	29	46
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	224	64	288
Konkurencija	35	1	36
Kultūra	1		1
Laisvas kapitalo judėjimas		1	1
Laisvas prekių judėjimas		1	1
Laisvė teikti paslaugas		1	1
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	3	6
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	2	1	3
Prekybos politika	19	2	21
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	39	31	70
Socialinė politika		1	1
Susipažinimas su dokumentais	9	4	13
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1	1
Teisės aktų derinimas		1	1
Transeuropiniai tinklai	1	1	2
Valstybės pagalba	27	23	50
Vartotojų apsauga	1		1
Viešieji pirkimai	10	10	20
Visuomenės sveikata	1	2	3
Žemės ūkis	14	20	34
Žuvininkystės politika	1	1	2
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	421	217	638
Pareigūnų tarnybos nuostatai	27	6	33
Specialios procedūros		84	84
IŠ VISO BENDRAI	448	307	755

7. IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2012-2016)

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	2012	2013	2014	2015	2016
Aplinka	8	6	10	18	4
Arbitražinė išlyga	11	8	10	2	17
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis			1		
Bendra užsienio ir saugumo politika			2	1	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	1	6	3	9	8
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga		1			
Ekonominė ir pinigų politika	2	1	13	9	2
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	12	14	1	6	1
Energetika		1	3	1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmai		2		2	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	2			5	1
Įmonių teisė				1	
Institucinė teisė	41	35	33	58	46
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	210	218	275	388	288
Įsisteigimo laisvė				1	
Konkurencija	61	75	72	52	36
Kultūra					1
Laisvas asmenų judėjimas	1			1	
Laisvas kapitalo judėjimas				2	1
Laisvas prekių judėjimas		1		2	1
Laisvė teikti paslaugas	2		1		1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	2	7	1		
Mokesčiai	2		2	1	
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	4	1	2	6
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	6	9	6	4	3
Naujų valstybių įstojimas				1	
Pramonės politika				2	
Prekybos politika	14	19	18	24	21
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	42	40	68	60	70
Sąjungos pilietybė			1		
Socialinė politika	1	4			1
Susipažinimas su dokumentais	21	19	23	21	13
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	1	2		1
Teisės aktų derinimas			13		1
Transeuropiniai tinklai			1		2
Transportas	1		3	3	
Turizmas		1	1		
Užimtumas		2			
Valstybės pagalba	63	59	51	101	50
Vartotojų apsauga				2	1
Viešieji pirkimai	24	21	18	22	20
Visuomenės sveikata	2	4	10	15	3
Žemės ūkis	32	16	15	32	34
Žuvininkystės politika	9	2	15	3	2
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	574	576	673	851	638
Iš viso pagal AP sutartį		1			
Pareigūnų tarnybos nuostatai	33	40	46	37	33
Specialios procedūros	81	85	95	99	84
IŠ VISO BENDRAI	688	702	814	987	755

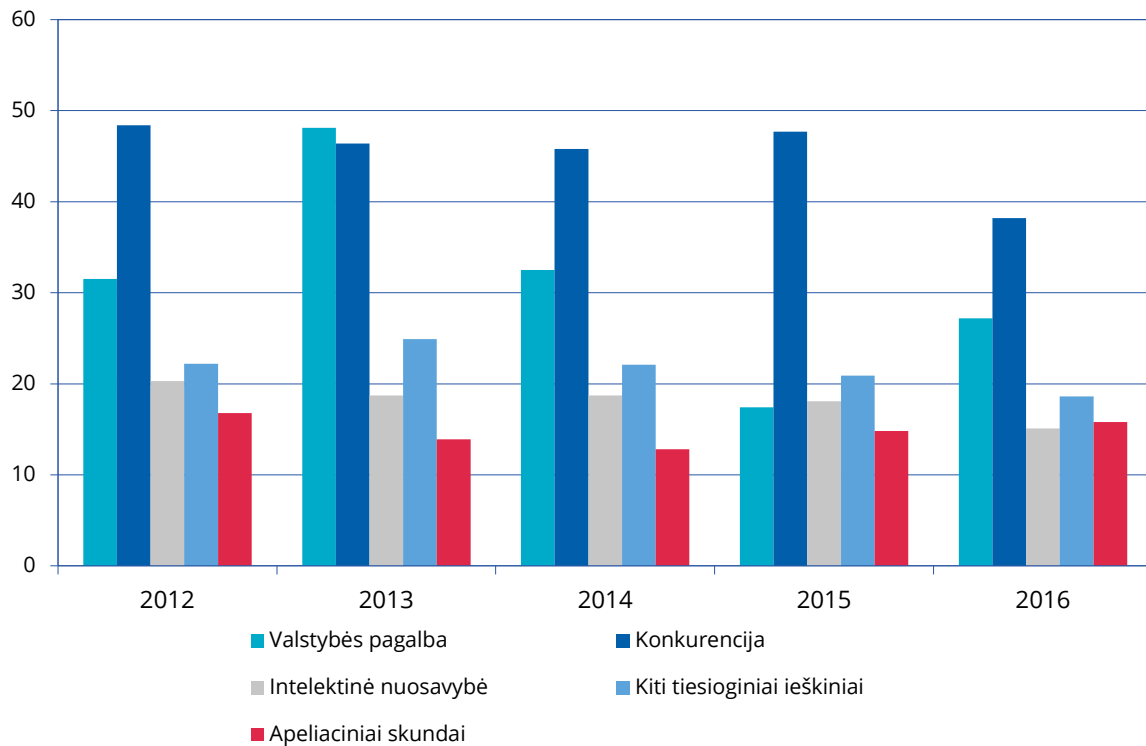
8. TEISMO SUDĖTIS (2012-2016)

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Apeliacinė kolegija	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37	25	13	38
Teismo pirmininkas		47	47		38	38		46	46		44	44		46	46
5 teisėjų kolegijos	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11	10	2	12
3 teisėjų kolegijos	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886	408	246	654
Vienas teisėjas										1	8	9	5		5
Iš viso	354	334	688	398	304	702	428	386	814	570	417	987	448	307	755

9. PROCESO TRUKMĖ MĖNESIAIS (2012-2016)¹

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

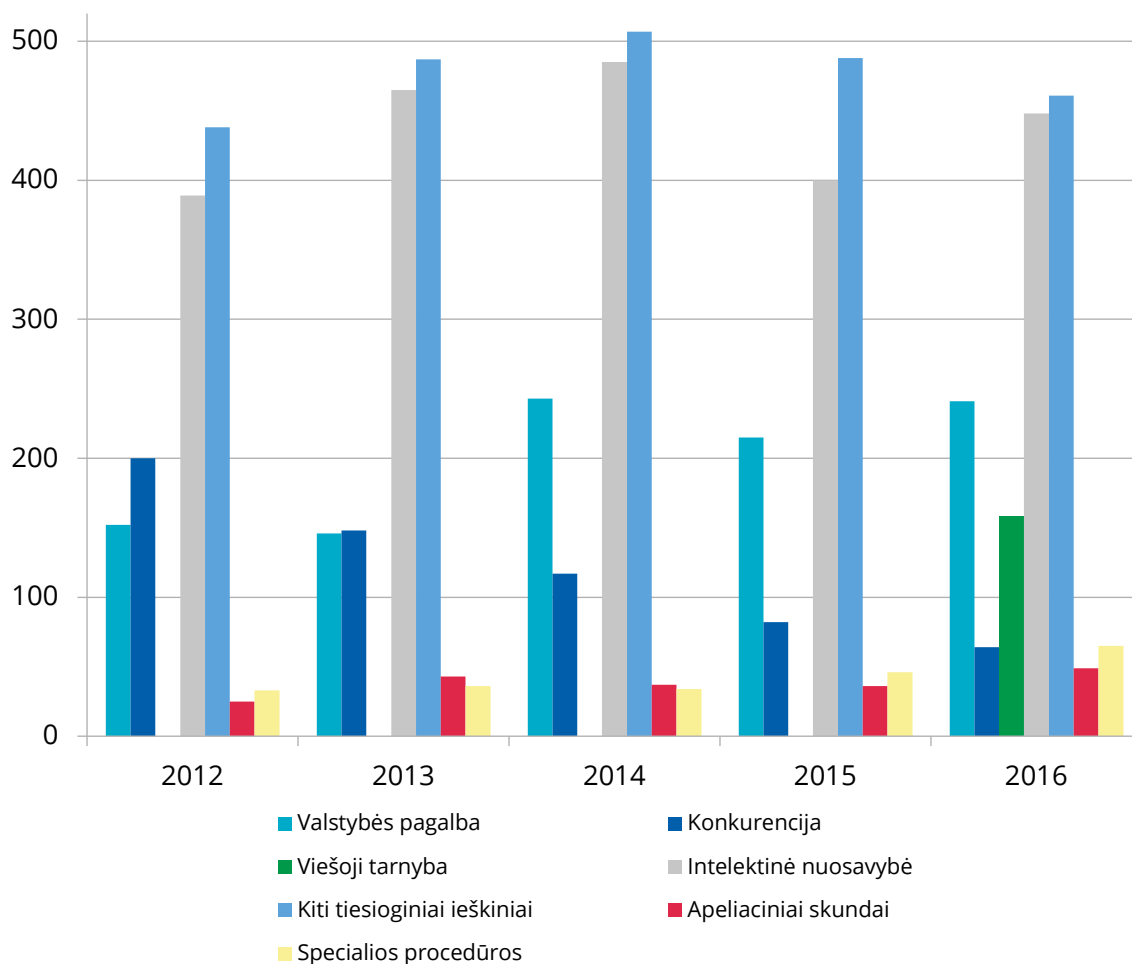

	2012	2013	2014	2015	2016
Valstybės pagalba	31,5	48,1	32,5	17,4	27,2
Konkurencija	48,4	46,4	45,8	47,7	38,2
Intelektinė nuosavybė	20,3	18,7	18,7	18,1	15,1
Kiti tiesioginiai ieškiniai	22,2	24,9	22,1	20,9	18,6
Apeliaciniai skundai	16,8	13,9	12,8	14,8	15,8
Visos bylos	24,8	26,9	23,4	20,6	18,7

1 | Apskaičiuojant vidutinę proceso trukmę neatsižvelgta į bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas, specialias procedūras, skundus dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą. Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

10. PROCEDŪRŲ POBŪDIS (2012-2016)

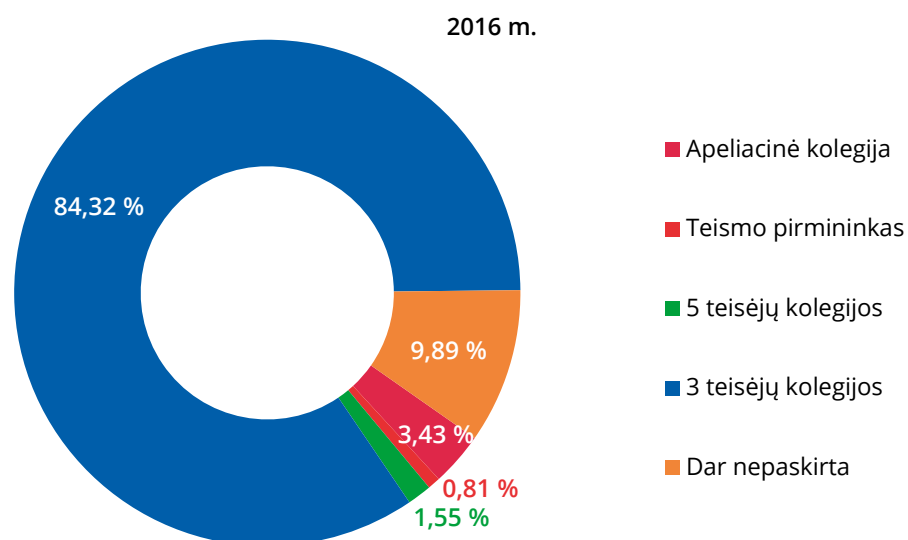

	2012	2013	2014	2015	2016
Valstybės pagalba	152	146	243	215	241
Konkurencija	200	148	117	82	64
Viešoji tarnyba					158
Intelektinė nuosavybė	389	465	485	400	448
Kiti tiesioginiai ieškiniai	438	487	507	488	461
Apeliaciniai skundai	25	43	37	36	49
Specialios procedūros	33	36	34	46	65
Iš viso	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

11. IEŠKINIO DALYKINĖ SRITIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Aplinka	13	18	18	5	7
Arbitražinė išlyga	15	13	17	30	23
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis		1			
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	3	1		1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	8	14	14	10	8
Ekonominė ir pinigų politika	4	18	9	3	24
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	24	13	15	14	15
Energetika	1	1	1	3	4
Europos Sąjungos išorės veiksmai	3	1	3	2	4
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1	1	5	7	10
Įmonių teisė			1	1	1
Institucinė teisė	41	50	84	79	85
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	389	465	485	400	448
Įsisteigimo laisvė			1		
Konkurencija	200	148	117	82	64
Kultūra		1	1	1	1
Laisvas asmenų judėjimas					1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1				7
Mokesčiai		1			2
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	7	8	9	17	19
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	15	7	9	5	5
Naujų valstybių įstojimas		1	1		
Pramonės politika			2		
Prekybos politika	41	45	58	40	36
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	106	107	108	103	61
Socialinė politika	4		1	1	1
Susipažinimas su dokumentais	37	38	32	59	65
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1	2		3	3
Teisės aktų derinimas		13		1	1
Transeuropiniai tinklai		3	2	2	
Transportas		5	3		
Turizmas		1			
Valstybės pagalba	151	146	243	215	241
Vartotojų apsauga		1	2	2	2
Viešieji pirkimai	42	36	34	35	24
Visuomenės sveikata	15	16	17	4	7
Žemės ūkis	40	51	51	56	42
Žuvininkystės politika	16	17	5	2	1
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	1 176	1 245	1 349	1 182	1 213
Iš viso pagal AP sutartį	1				
Pareigūnų tarnybos nuostatai	27	44	40	39	208
Specialios procedūros	33	36	34	46	65
IŠ VISO BENDRAI	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

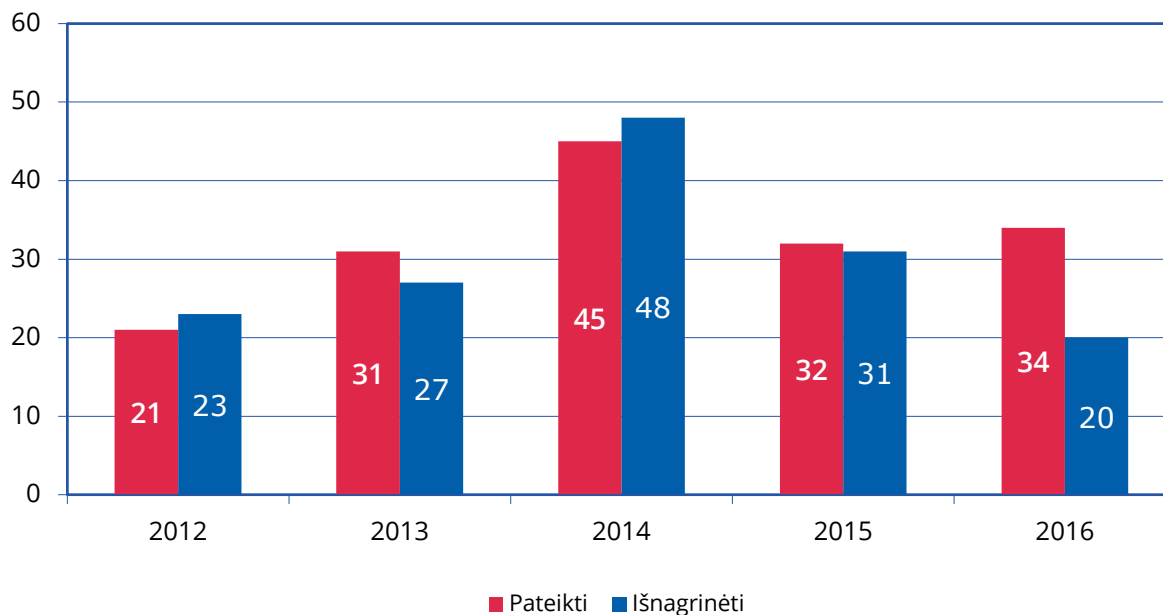
12. TEISMO SUDĖTIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Apeliacinė kolegija	40	51	37	48	51
Teismo pirmininkas	1	1	1	12	12
5 teisėjų kolegijos	10	12	15	6	23
3 teisėjų kolegijos	1123	1146	1272	1099	1253
Vienas teisėjas				1	
Dar nepaskirta	63	115	98	101	147
Iš viso	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

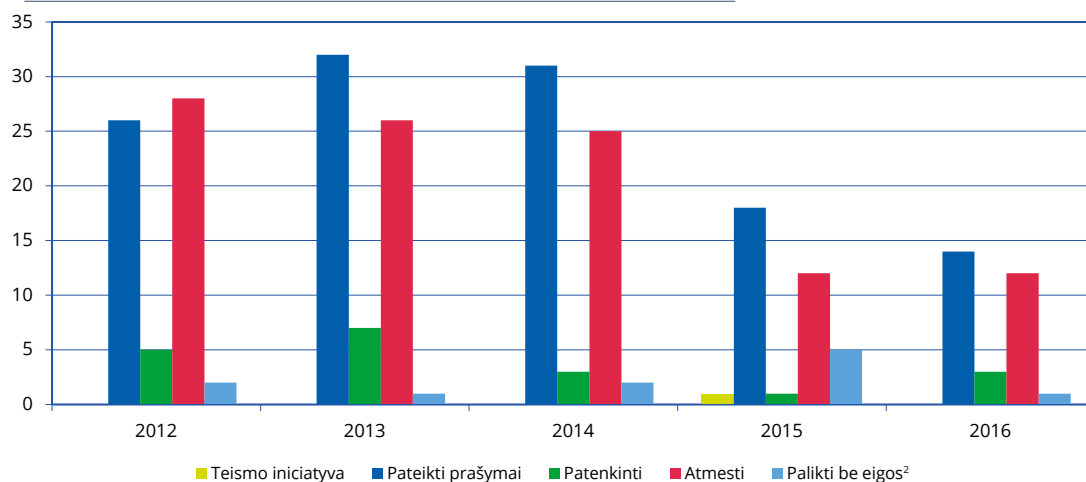
V. KITA

13. PRAŠYMAI DĖL LAIKINŲJŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ (2012-2016)

2016 m.

	Pateikti prašymai	Išnagrinėti prašymai	Sprendimo esmė		
			Tenkinti	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Netenkinti
Aplinka	1	2			2
Arbitražinė išlyga	3	1			1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH reglamentas)	2				
Ekonominė ir pinigų politika	1				
Energetika	2				
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1	1			1
Institucinė teisė	7	4		1	3
Konkurencija	1				
Laisvas prekių judėjimas	1	1		1	
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	3	2			2
Pareigūnų tarnybos nuostatai	2	1			1
Susipažinimas su dokumentais	1	2	2		
Valstybės pagalba	3	1			1
Viešieji pirkimai	4	2		1	1
Visuomenės sveikata	1				
Žemės ūkis	1	3			3
Iš viso	34	20	2	3	15

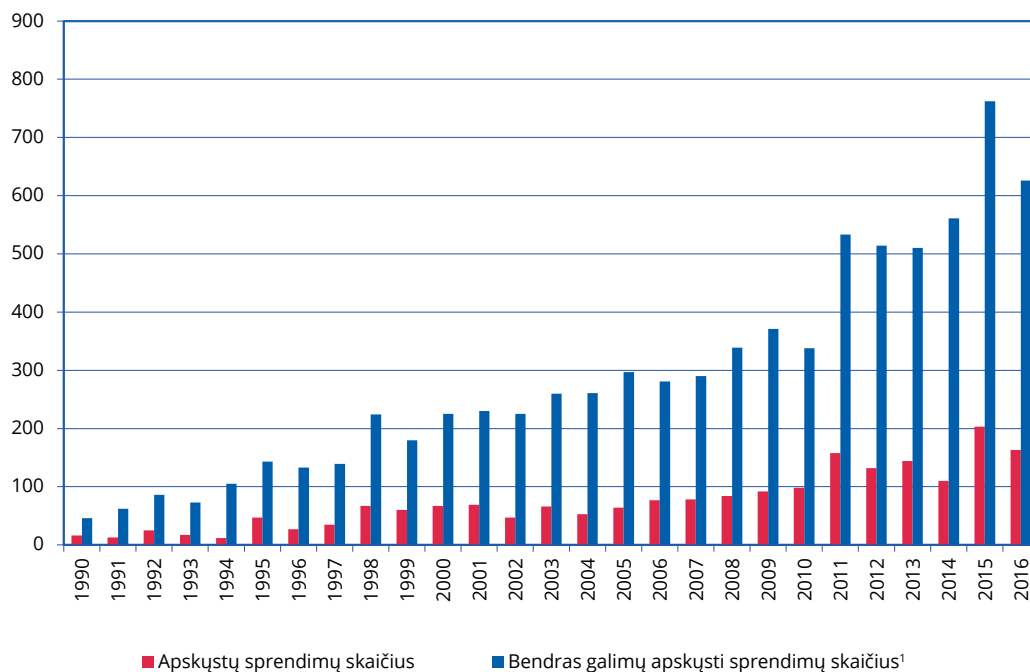
14. PAGREITINTOS PROCEDŪROS (2012-2016)¹

	2012				2013				2014				2015				2016			
	Teismo iniciatyva	Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Teismo iniciatyva	Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Teismo iniciatyva	Pateikti prašymai	Sprendimo esmė			Teismo iniciatyva	Pateikti prašymai	Sprendimo esmė		
			Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos²			Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos²			Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos²			Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos²
Aplinka							5	5				1								
Ekonominė ir pinigų politika													1		1					
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda		1		1																
Energetika							1		1											
Europos Sąjungos išorės veiksmai													1		1					
Institucinė teisė		1		1							1		1		2		2	2	2	
Konkurencija		2		2			2		2		1		1				1		1	
Laisvas kapitalo judėjimas													2				2			
Laisvas prekių judėjimas																	1			1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė																	3	3		
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas		1		1																
Pareigūnų tarnybos nuostatai													1		1		1		1	
Prekybos politika		3		2			15	2	14	1							1		1	
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)		10	4	16			4		4			9		9		4		4		1
Susipažinimas su dokumentais		1		2			1		1			2		2		2		2		2
Valstybės pagalba		2			2							13	2	10		3		2		2
Viešieji pirkimai							2		1			1		2		1		1		1
Visuomenės sveikata		5	1	3			1		2			3	1	1	1				1	1
Žemės ūkis							1		1				1		1					
Iš viso		26	5	28	2		32	7	26	1		31	3	25	2	1	18	1	12	5
																	14	3	12	1

1] Byla Bendrajame Teisme gali būti sprendžiama taikant pagreitintą procedūrą pagal pagrindinės šalies prašymą, o nuo 2015m. liepos 1 d. – Bendrojo Teismo iniciatyva

2] Prie „Palikti be eigos“ kategorijos priskiriami atvejai, kai atsiimamas prašymas, atsisakoma ieškinio arba kai byla išsprendžiama nutartimi dar prieš prašymo dėl pagreitintos procedūros nagrinėjimą.

15. TEISINGUMO TEISMUI APSKŪSTI BENDROJO TEISMO SPRENDIMAI (1990-2016)

	Apskūstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskūsti sprendimų skaičius ¹	Apskūstų sprendimų procentinė išraiška
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	762	27 %
2016	163	626	26 %

1 | Galimi apskūsti sprendimai – teismo sprendimai, taip pat nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo ir proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro ar perdavimo kitam teismui pagrindais, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurie buvo apskūsti.

16. TEISINGUMO TEISMUI PATEIKTŲ APELIACINIŲ SKUNDŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL PROCEDŪROS POBŪDĮ (2012-2016)

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Apeliacinių skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Apeliacinių skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Apeliacinių skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Apeliacinių skundų %	Apskųsti sprendimai	Galimi apskųsti sprendimai	Apeliacinių skundų %
Valstybės pagalba	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %	22	75	29 %	23	56	41 %
Konkurencija	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %	32	61	52 %	17	41	41 %
Intelektinė nuosavybė	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %	64	334	19 %	48	276	17 %
Kiti tiesioginiai ieškiniai	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %	85	290	29 %	75	253	30 %
Apeliaciniai skundai		2									2				
Specialios procedūros	2	2	100 %												
Iš viso	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %	203	762	27 %	163	626	26 %

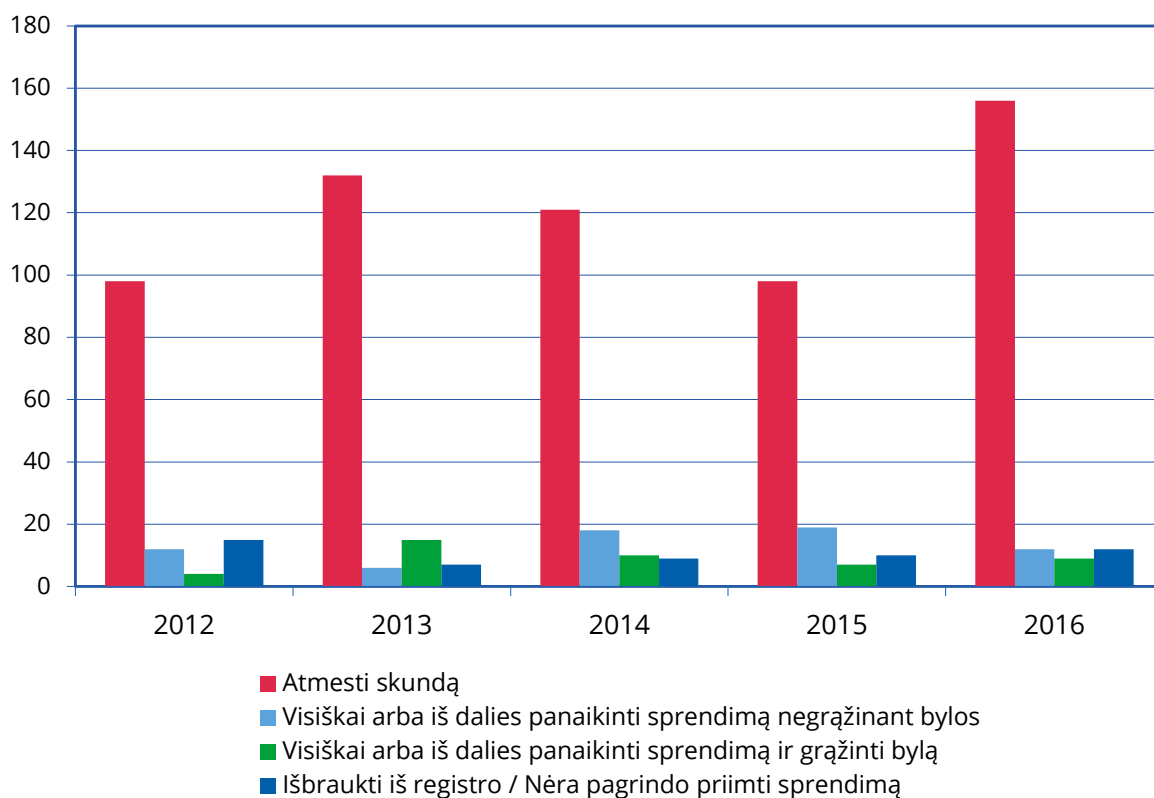
17. APELIACINIŲ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TEISINGUMO TEISME REZULTATAI (2016)

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	Atmesti skundą	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	Iš viso
Aplinka	8				8
Bendra užsienio ir saugumo politika	9		1	1	11
Ekonominė ir pinigų politika	6	3			9
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	2			1	3
Europos Sąjungos išorės veiksmai		1			1
Institucinė teisė	9			2	11
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	58	2	2	6	68
Konkurencija	18	4	1		23
Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	2		1		3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	2				2
Prekybos politika	7				7
Procedūra	3				3
Susipažinimas su dokumentais	3		1	1	5
Transeuropiniai tinklai	1				1
Transportas	1				1
Valstybės pagalba	16	2	3		21
Viešieji pirkimai	3				3
Visuomenės sveikata	3				3
Žemės ūkis	4			1	5
Žuvininkystės politika	1				1
Iš viso	156	12	9	12	189

18. APELIACINIŲ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TEISINGUMO TEISME REZULTATAI (2012-2016)

(SPRENDIMAI IR NUTARTYS)

	2012	2013	2014	2015	2016
Atmesti skundą	98	132	121	98	156
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą negrąžinant bylos	12	6	18	19	12
Visiškai arba iš dalies panaikinti sprendimą ir grąžinti bylą	4	15	10	7	9
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	15	7	9	10	12
Iš viso	129	160	158	134	189

19. BENDROJI RAIDA (1989-2016)

GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

	Gautos bylos ¹	Baigtos bylos ²	Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
2016	974	755	1 486
Iš viso	13 457	11 971	

1 | 1989 m. naujai sukurtam Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) Teisingumo Teismas perdavė 153 bylas.
 1993 m. pirmą kartą išplėtus šio teismo jurisdikciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 451 bylą.
 1994 m. antrą kartą išplėtus šio teismo jurisdikciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 14 bylą.
 2004–2005 m. trečią kartą išplėtus šio teismo jurisdikciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 25 bylas.
 2016 m. rugsėjo 1 d. Bendrajam Teismui perduotos 139 viešosios tarnybos bylos.

2 | 2005–2006 m. Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) perdavė 118 bylą naujai sukurtam Tarnautojų teismui.

VI. BENDROJO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA

20. BENDROJO TEISMO KANCELIARIJOS VEIKLA (2015-2016)

Veiksmų rūšis	2015	2016
Į kanceliarijos registrą įrašytų dokumentų skaičius ¹	46 432	49 773
Pareikštų ieškinių skaičius ²	831	835
Bendrajam Teismui perduotų viešosios tarnybos bylų skaičius ³	–	139
Pareikštų ieškinių trūkumų ištaisymo procentinė dalis ⁴	42,50 %	38,20 %
Rašytinių pareiškimų (kitų nei ieškiniai) skaičius	4 484	3 879
Prašymų įstoti į bylą skaičius	194	160
Prašymų konfidencialiai tvarkyti (procesiniuose dokumentuose esančius duomenis) skaičius ⁵	144	163
Nutarčių projektai, kuriuos parengė kanceliarija ⁶ (akivaizdus nepriimtinas iki įteikimo, bylos nagrinėjimo sustabdymas / atnaujinimas, bylų sujungimas, nepriimtiniu grindžiamo prieštaravimo prijungimas prie bylos nagrinėjimo iš esmės, neužginčytas įstojimas į bylą, išbraukimas iš registro, pagrindo priimti sprendimą intelektualinės nuosavybės bylose nebuvimas, žodinės proceso dalies atnaujinimas ir klaidų ištaisymas)	521	241
Kolegijos posėdžių (padedant kanceliarijai) skaičius	303	321
Teismo posėdžių protokolų ir teismo sprendimo paskelbimo įrašų skaičius	873	637

1 | Šis skaičius rodo tarnybos darbų apimtį, nes kiekvienas gautas ar išduotas dokumentas įrašomas į registrą. Į registrą įrašytų procesinių dokumentų skaičius turi būti vertinamas atsižvelgiant į šiame teisme vykdomų procedūrų pobūdį. Kadangi tiesioginių ieškinių atveju ginčo šalių skaičius yra ribotas (ieškovas, atsakovas ir prirėkus įstojusi(-ios) į bylą šalis(-ys)), dokumentai įteikiami tik šioms šalims.

2 | Kiekvienas pateiktas rašytinis pareiškimas (įskaitant ieškinį) turi būti įtrauktas į registrą, pridėtas prie bylos medžiagos, prirėkus ištaisyti jo trūkumai, apie jį turi būti pranešta teisėjų kabinetams kartu su lydraščiu (kartais išsamiau), vėliau prirėkus jis turi būti išverstas ir galiausiai įteiktas šalims.

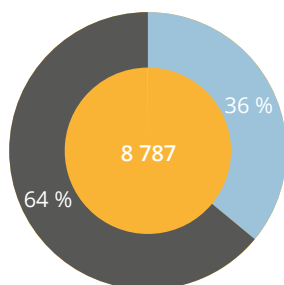
3 | 2016 m. rugsėjo 1 d.

4 | Kai ieškinyje (tai galioja ir visiems kitiems rašytiniams pareiškimams) nesilaikoma tam tikrų reikalavimų, kanceliarija imasi priemonių ištaisyti jo trūkumus, kaip numatyta Procedūros reglamente.

5 | Prašymų konfidencialiai tvarkyti duomenis skaičius nesusijęs su viename ar daugiau rašytinių pareiškimų esančių duomenų, kuriuos prašoma tvarkyti konfidencialiai, skaičiumi.

6 | Nuo 2015 m. liepos 1 d. – naujojo Bendrojo Teismo procedūros reglamento įsigaliojimo dienos – kai kurie sprendimai, kurie anksčiau buvo priimami kaip nutartys (bylos nagrinėjimo sustabdymas / atnaujinimas, bylų sujungimas, valstybės narės ar institucijos įstojimas į bylą neprašant konfidencialiai tvarkyti duomenis) priimami kaip paprastas sprendimas, kuris pridedamas prie bylos medžiagos.

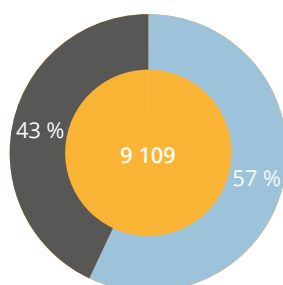
21. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ PATEIKIMO BENDRAJAM TEISMUI BŪDAS

2012

3 153

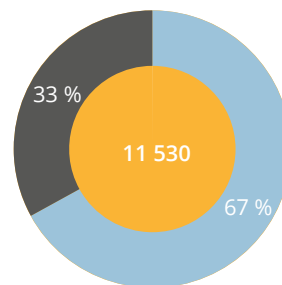
5 634

2013

5 220

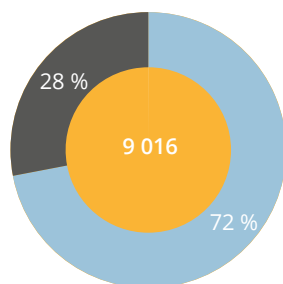
3 889

2014

7 732

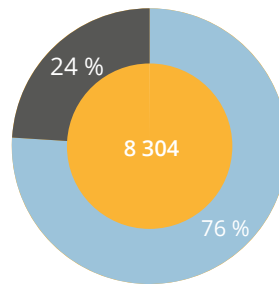
3 798

2015

6 512

2 504

2016

6 327

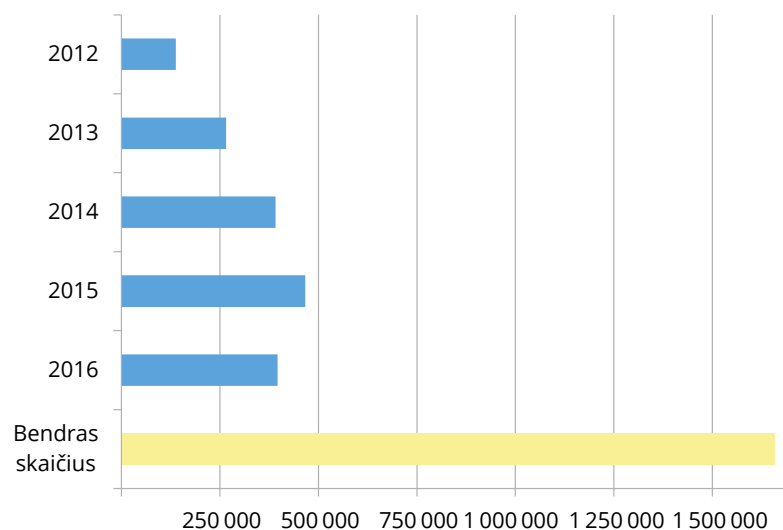
1 977

■ Pateikimas per e-Curia

■ Kiti pateikimo būdai

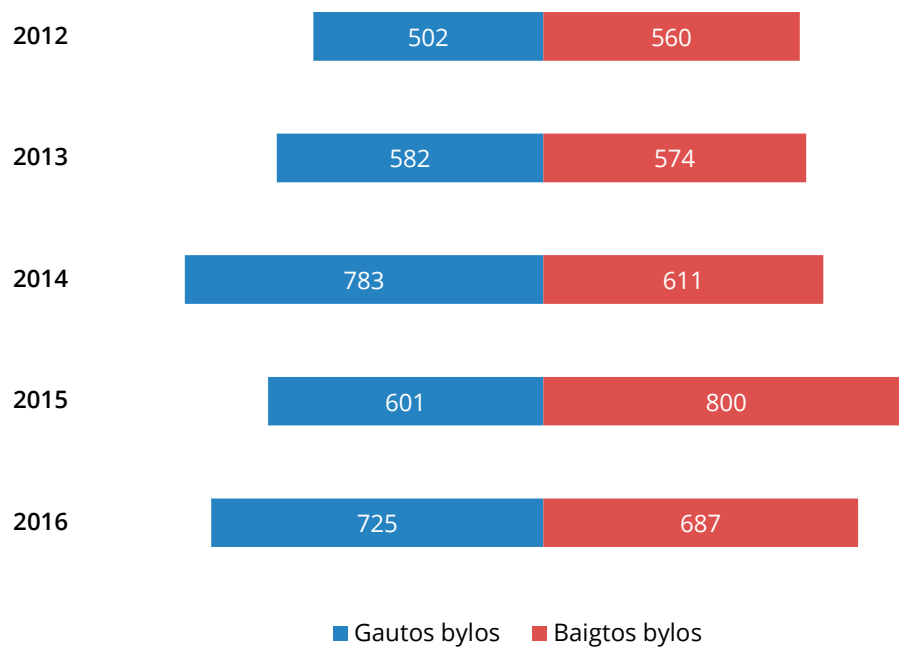
■ Iš viso

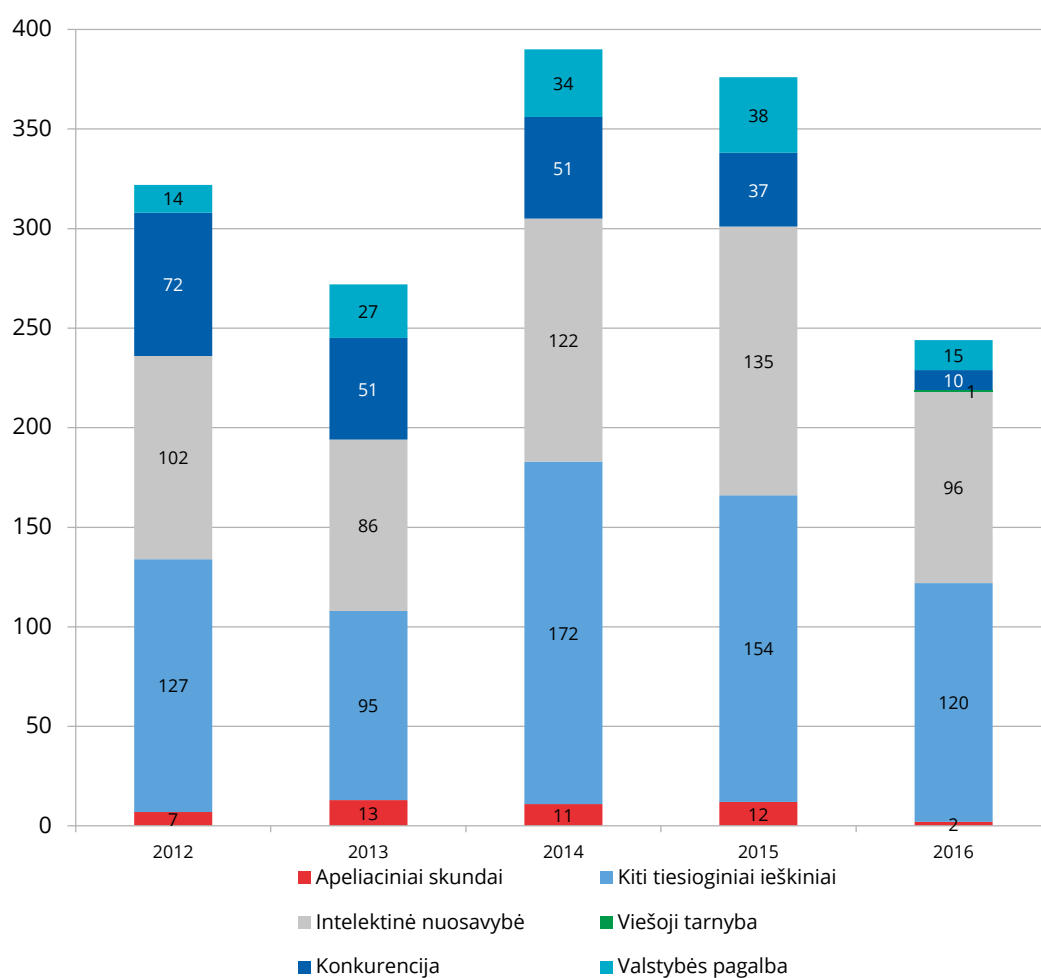
22. PUSLAPIŲ, PATEIKTŲ PER E-CURIA, SKAIČIUS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016	Bendras skaičius
Puslapių, pateiktų per <i>e-Curia</i> , skaičius	138 182	266 048	390 892	466 875	396 072	1 658 069

23. PRANEŠIMAI EUROPOS SAJUNGOS OFICIALIAJAM LEIDINIUI (2012-2016)

24. NAGRINĖTŲ BYLŲ SKAIČIUS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Iš viso	322	272	390	376	244

E | BENDROJO TEISMO SUDĖTIS

Vyresniškumo tvarka 2016 m. gruodžio 31 d.)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjas A. Dittrich, teisėja I. Labucka, kolegijos pirmininkas A. M. Collins, kolegijos pirmininkas G. Berardis, kolegijos pirmininkas H. Kanninen, kolegijos pirmininkas M. Prek, Bendrojo Teismo pirmininko pavaduotojas M. Van der Woude, Bendrojo Teismo pirmininkas M. Jaeger, kolegijos pirmininkė I. Pelikánová, kolegijos pirmininkas S. Frimodt Nielsen, kolegijos pirmininkas D. Gratsias, kolegijos pirmininkė V. Tomljenović, kolegijos pirmininkas S. Gervasoni, teisėjai S. Papasavvas ir J. Schwarcz

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėja A. Marcoulli, teisėjai Z. Csehi, D. Spielmann, C. Iliopoulos, L. Madise, V. Kreuschitz, E. Buttigieg, M. Kancheva, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, I. S. Forrester, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, V. Valančius, N. Półtorak ir P. G. Xuereb

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

teisėjai A. Kornezov, J. Passer, O. Spineanu-Matei, J. Svenningsen, P. Nihoul, R. Barents, I. Reine, F. Schalin, E. Perillo, R. da Silva Passos, B. Berke, U. Öberg, M. J. Costeira ir K. Kowalik-Bańczyk, kancleris E. Coulon

1. BENDROJO TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2016 M.

2016 M. BALANDŽIO 13 D. IŠKILMINGAS POSĖDIS

Igyvendinant institucijos teismų struktūros reformą, pagal kurią, be kita ko, numatyta padidinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių¹, 2016 m. kovo 23 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. balandžio 3 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė Z. Csehi, C. Iliopoulos, A. Marcoulli, N. Póltorak ir D. Spielmann, o laikotarpiui nuo 2016 m. balandžio 3 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. – L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín ir V. Valančių.

2016 m. balandžio 13 d. Teisingumo Teisme įvyko iškilmingas posėdis, surengtas septynių naujų Bendrojo Teismo teisėjų priesaikos davimo ir pareigų ėjimo pradžios proga.

2016 M. BIRŽELIO 8 D. IŠKILMINGAS POSĖDIS

Igyvendinant institucijos teismų struktūros reformą, 2016 m. gegužės 24 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. gegužės 29 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė I. Reine, F. Schalin ir P. G. Xuereb.

2016 m. birželio 8 d. Teisingumo Teisme įvyko iškilmingas posėdis, surengtas trijų naujų Bendrojo Teismo teisėjų priesaikos davimo ir pareigų ėjimo pradžios proga.

2016 M. RUGSĖJO 19 D. IŠKILMINGAS POSĖDIS

Iš dalies atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį, 2016 m. kovo 23 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė K. Kowalik-Bańczyk ir P. Nihoul, atitinkamai pakeitusius teisėjus I. Wiszniewska-Bialecka ir F. Dehousse.

Iš dalies atnaujinant Bendrojo Teismo sudėtį, 2016 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 16 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė B. Berke, R. da Silva Passos ir O. Spineanu-Matei, atitinkamai pakeitusius teisėjus O. Czúcz, E. Martins de Nazaré Ribeiro ir A. Popescu.

Be to, įgyvendinant institucijos teismų struktūros reformą, 2016 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 16 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė J. Passer, laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 16 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. – M. J. Costeira, laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. – A. Kornezov ir E. Perillo, o laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. – R. Barents ir J. Svenningsen.

C. Wetter baigus eiti pareigas, 2016 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai Bendrojo Teismo teisėju laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 19 d. iki 2019 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė U. Öberg.

Galiausiai 2015 m. rugsėjo 16 d., 2016 m. kovo 23 d., 2016 m. gegužės 24 d. ir 2016 m. rugsėjo 7 d. sprendimais Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai laikotarpiui nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2022 m. rugpjūčio 31 d. pratęsė Bendrojo Teismo teisėjų M. Jaeger, M. van der Woude, S. Frimodt Nielsen,

1 | 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, 2015, p. 14).

H. Kanninen, D. Gratsias, S. Papasavvas, J. Schwarcz, V. Kreuschitz, L. Madise, C. Iliopoulos, D. Spielmann, Z. Csehi ir A. Marcoulli įgaliojimus naujai kadencijai.

2016 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teisme įvyko iškilmingas posėdis, surengtas iš dalies atnaujinus Bendrojo Teismo sudėtį dvylikos naujų teisėjų priesaikos davimo ir pareigų ėjimo pradžios proga.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

NUO 2016 M. SAUSIO 1 D. IKI 2016 M. BALANDŽIO 13 D.

Pirmininkas M. JAEGER

Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN

Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO

Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS

Kolegijos pirmininkas M. PREK

Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH

Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN

Kolegijos pirmininkas M. van der WOUDE

Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS

Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS

Teisėjas F. DEHOUSSE

Teisėjas O. CZÚCZ

Teisėja I. WISZNIEWSKA- BIAŁECKA

Teisėja I. PELIKÁNOVÁ

Teisėja I. LABUCKA

Teisėjas J. SCHWARCZ

Teisėjas A. POPESCU

Teisėja M. KANCHEVA

Teisėjas E. BUTTIGIEG

Teisėjas C. WETTER

Teisėja V. TOMLJENović

Teisėjas E. BIELIŪNAS

Teisėjas V. KREUSCHITZ

Teisėjas A. M. COLLINS

Teisėjas I. ULLOA RUBIO

Teisėjas S. GERVASONI

Teisėjas L. MADISE

Teisėjas I. S. FORRESTER

Kancleris E. COULON

NUO 2016 M. BALANDŽIO 13 D. IKI 2016 M. BIRŽELIO 8 D.

Pirmininkas M. JAEGER

Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN

Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO

Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS

Kolegijos pirmininkas M. PREK

Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH

Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN

Kolegijos pirmininkas M. van der WOUDE

Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS

Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS

Teisėjas F. DEHOUSSE

Teisėjas O. CZÚCZ

Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Teisėja I. PELIKÁNOVÁ

Teisėja I. LABUCKA

Teisėjas J. SCHWARCZ

Teisėjas A. POPESCU

Teisėja M. KANCHEVA

Teisėjas E. BUTTIGIEG

Teisėjas C. WETTER

Teisėja V. TOMLJENović

Teisėjas E. BIELIŪNAS

Teisėjas V. KREUSCHITZ

Teisėjas A. M. COLLINS

Teisėjas I. ULLOA RUBIO

Teisėjas S. GERVASONI

Teisėjas L. MADISE

Teisėjas I. S. FORRESTER

Teisėjas C. ILIOPOULOS

Teisėjas L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN

Teisėjas D. SPIELMANN

Teisėjas V. VALANČIUS

Teisėjas Z. CSEHI

Teisėja N. PÓŁTORAK

Teisėja A. MARCOULLI

Kancleris E. COULON

NUO 2016 M. BIRŽELIO 8 D. IKI 2016 M. RUGSĖJO 19 D.

Pirmininkas M. JAEGER
Pirmininko pavaduotojas H. KANNINEN
Kolegijos pirmininkė M. E. MARTINS RIBEIRO
Kolegijos pirmininkas S. PAPASAVVAS
Kolegijos pirmininkas M. PREK
Kolegijos pirmininkas A. DITTRICH
Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN
Kolegijos pirmininkas M. van der WOUDE
Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS
Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS
Teisėjas F. DEHOUSSE
Teisėjas O. CZÚCZ
Teisėja I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Teisėja I. PELIKÁNOVÁ
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėjas A. POPESCU
Teisėja M. KANCHEVA
Teisėjas E. BUTTIGIEG
Teisėjas C. WETTER
Teisėja V. TOMLJENOVIC
Teisėjas E. BIELIŪNAS
Teisėjas V. KREUSCHITZ
Teisėjas A. M. COLLINS
Teisėjas I. ULLOA RUBIO
Teisėjas S. GERVASONI
Teisėjas L. MADISE
Teisėjas I. S. FORRESTER
Teisėjas C. ILIOPOULOS
Teisėjas L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Teisėjas D. SPIELMANN
Teisėjas V. VALANČIUS
Teisėjas Z. CSEHI
Teisėja N. PÓŁTORAK
Teisėja A. MARCOULLI
Teisėjas P. G. XUEREB
Teisėjas F. SCHALIN
Teisėja I. REINE

Kancleris E. COULON

NUO 2016 M. RUGSĖJO 21 D. IKI 2016 M. GRUODŽIO 31 D.

Pirmininkas M. JAEGER
Pirmininko pavaduotojas M. van der WOUDE
Kolegijos pirmininkė I. PELIKÁNOVÁ
Kolegijos pirmininkas M. PREK
Kolegijos pirmininkas S. FRIMODT NIELSEN
Kolegijos pirmininkas H. KANNINEN
Kolegijos pirmininkas D. GRATSIAS
Kolegijos pirmininkas G. BERARDIS
Kolegijos pirmininkė V. TOMLJENOVIC
Kolegijos pirmininkas A. M. COLLINS
Kolegijos pirmininkas S. GERVASONI
Teisėja I. LABUCKA
Teisėjas S. PAPASAVVAS
Teisėjas A. DITTRICH
Teisėjas J. SCHWARCZ
Teisėja M. KANCHEVA
Teisėjas E. BUTTIGIEG
Teisėjas E. BIELIŪNAS
Teisėjas V. KREUSCHITZ
Teisėjas I. ULLOA RUBIO
Teisėjas L. MADISE
Teisėjas I. S. FORRESTER
Teisėjas C. ILIOPOULOS
Teisėjas L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Teisėjas D. SPIELMANN
Teisėjas V. VALANČIUS
Teisėjas Z. CSEHI
Teisėja N. PÓŁTORAK
Teisėja A. MARCOULLI
Teisėjas P. G. XUEREB
Teisėjas F. SCHALIN
Teisėja I. REINE
Teisėjas E. PERILLO
Teisėjas R. BARENTS
Teisėjas R. da SILVA PASSOS
Teisėjas P. NIHOUL
Teisėjas B. BERKE
Teisėjas J. SVENNINGSSEN
Teisėjas U. ÖBERG
Teisėja O. SPINEANU-MATEI
Teisėja M. J. COSTEIRA
Teisėjas J. PASSER
Teisėja K. KOWALIK-BAŃCZYK
Teisėjas A. KORNEZOV

Kancleris E COULON

3. BUVĘ BENDROJO TEISMO NARIAI

(pagal pareigų ėjimo pradžios datą)

TEISĖJAI

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996 m.)
Antonio SAGGIO (1989–1998 m.), pirmininkas (1995–1998 m.)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992 m.)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997 m.)
Christos YERARIS (1989–1992 m.)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996 m.)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998 m.)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995 m.), pirmininkas (1989–1995 m.)
Bo VESTERDORF (1989–2007 m.), pirmininkas (1998–2007 m.)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007 m.)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995 m.)
Koen LENAERTS (1989–2003 m.)
Christopher William BELLAMY (1992–1999 m.)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998 m.)
Virpi TIILI (1995–2009 m.)
Pernilla LINDH (1995–2006 m.)
Josef AZIZI (1995–2013 m.)
André POTOCKI (1995–2001 m.)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003 m.)
John D. COOKE (1996–2008 m.)
Jörg PIRRUNG (1997–2007 m.)
Paolo MENGOSZI (1998–2006 m.)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010 m.)
Mihail VILARAS (1998–2010 m.)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015 m.)
Hubert LEGAL (2001–2007 m.)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016 m.)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016 m.)
Ena CREMONA (2004–2012 m.)
Ottó CZÚCZ (2004–2016 m.)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016 m.)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009 m.)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013 m.)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013 m.)
Verica TRSTENJAK (2004–2006 m.)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011 m.)
Nils WAHL (2006–2012 m.)
Teodor TCHIEV (2007–2010 m.)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010 m.)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013 m.)
Laurent TRUCHOT (2007–2013 m.)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013 m.)
Andrei POPESCU (2010–2016 m.)
Carl WETTER (2013–2016 m.)

PIRMININKAI

José Luís da CRUZ VILAÇA (1989–1995 m.)

Antonio SAGGIO (1995–1998 m.)

Bo VESTERDORF (1998–2007 m.)

KANCLERIS

Hans JUNG (1989–2005 m.)

III SKYRIUS

TARNAUTOJŲ TEISMAS

A | TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLA 2016 M.

Parengė pirmininkas **Sean VAN RAEPEBUSCH**

2016 m. buvo paskutiniai Europos Sąjungos tarnautojų teismo veiklos metai. Šis teismas nustojo veikti 2016 m. rugsėjo 1 d., kai Sąjungos Bendrajam Teismui buvo vėl perduota jurisdikcija kaip pirmajai instancijai spręsti Sąjungos ir jos pareigūnų ar tarnautojų ginčus¹. Perdavus šią jurisdikciją 2016 m. rugsėjo 1 d. Bendrojo Teismo sudėtis padidinta septyniais teisėjais; toks padidinimas yra vykstančios Sąjungos teismų sistemos reformos, kurios pabaigoje siekiama dvigubai padidinti Bendrojo Teismo teisėjų skaičių², dalis.

2016 m. taip pat išsiskyrė tuo, kad balandžio mėn. du teisėjai, kurių kadencija baigėsi atitinkamai 2014 m. spalio ir 2015 m. rugsėjo mėn., paliko Tarnautojų teismą ir buvo pakeisti naujais teisėjais.

Iš 2016 m. (t. y. nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d.) Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad buvo baigtos 169 bylos; per visus tiek 2015, tiek 2014 metus buvo baigtos 152 bylos. Per pirmuosius aštuonis 2016 m. mėnesius baigtų bylų skaičius rodo antrą geriausią Tarnautojų teismo pasiektą kiekybinį rezultatą po pasiektą per visus 2013 metus (184 baigtos bylos). Didelį skaičių bylų, be kita ko, sudarė bylos dėl anksčiau įgytų pensinių teisių perkėlimo į Europos Sąjungos pensijų sistemą, kurių nagrinėjimas buvo sustabdytas laukiant Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimų, priimtų 2016 m. pradžioje.

Be to, 2016 m. rugpjūčio 31 d. buvo tik 139 dar neišnagrinėtos bylos; 2015 m. gruodžio 31 d. tokių bylų buvo 231, o 2014 m. gruodžio 31 d. – 216. Šios 139 bylos 2016 m. rugsėjo 1 d. perduotos Sąjungos Bendrajam Teismui. Iš jų 46 bylų nagrinėjimas lieka sustabdytas laukiant Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimų dar nagrinėjamose bylose; daugelis šių bylų susijusios su 2013 m. įgyvendinta Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – PTN) ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų (toliau – KTJS) reforma³. Pažymėsiu, kad 2005 m., kai buvo įsteigtas Tarnautojų teismas, Pirmosios instancijos teisme buvo dar neišnagrinėtos 269 viešosios tarnybos bylos.

Vidutinė proceso trukmė (neskaičiuojant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo trukmės) 2016 m. sutrumpėjo iki 10 mėn. (2015 m. ji buvo 12,1 mėn.). Primintina, kad 2013 m. ši trukmė buvo 14,7 mėn.

Per aptariamą laikotarpį Tarnautojų teismo pirmininkas priėmė dvi nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, t. y. tiek pat kaip ir 2015 m.; šis skaičius patvirtina jau ilgą laiką mažėjantį prašymų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo viešosios tarnybos bylose skaičių.

Galiausiai, aštuonios bylos pagal Procedūros reglamentą baigtos ginčą išsprendus draugiškai; 2014 m. tokių bylų buvo keturiolika. Nors sumažėjimas yra akivaizdus, buvo 18 mėginimų ginčą išspręsti draugiškai, o tai yra neprilygstamas skaičius.

Toliau pristatomi svarbiausi Tarnautojų teismo sprendimai.

1| 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus (OL L 200, 2016, p. 137).

2| 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L 341, 2015, p. 14).

3| 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 1023/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygos (OL L 287, 2013, p. 15).

B | 2016 M. TARNAUTOJŲ TEISMO JURISPRUDENCIJA

I. PROCEDŪRINIAI KLAUSIMAI

1. IKITEISMINĖ PROCEDŪRA

2016 m. gegužės 25 d. Sprendime **GW / Komisija** (F-111/15, [EU:F:2016:122](#)) Tarnautojų teismas priminė, kad dėl paties ikiteisminės procedūros tikslo leisti administracijai persvarstyti savo sprendimą ši procedūra yra kintamojo pobūdžio, todėl pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – PTN) 90 ir 91 straipsniuose numatytą teisių gynimo priemonių sistemą tuo atveju, kai administracija atmeta skundą, atsižvelgiant į šį skundą jai gali tekti pakeisti motyvus, kuriais remdamasi ji priėmė ginčijamą aktą. Nepaisant to, nagrinėjamas būtent pirmojo asmens nenaudai priimto akto teisėtumas, atsižvelgiant į sprendime atmeti skundą pateiktus motyvus. Tarnautojų teismas nusprendė būtent, kad jeigu Bendrosios sveikatos draudimo sistemos (toliau – RCAM) išmokų biuras, remdamasis neigiama glausta savo medicinos tarnybos gydytojo išvada, atsisako atlyginti tam tikras medicininės išlaidas, o suinteresuotasis asmuo pateikia skundą, atsakydama į šį skundą administracija gali pateikti išsamesnius motyvus vykstant ikiteisiminei procedūrai. Tokie specifiniai su konkrečiu atveju susiję motyvai, apie kuriuos pranešama iki ieškinio teisme pareiškimo, laikomi sutampančiais su sprendimo atmeti skundą motyvais, todėl turi būti suprantami kaip svarbi informacija vertinant šio sprendimo teisėtumą.

2. ASMENS NENAUDAI PRIIMTAS AKTAS

Byloje **Zink / Komisija** (2016 m. balandžio 11 d. Sprendimas F-77/15, [EU:F:2016:74](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas priminė jurisprudenciją, pagal kurią įteikus pareigūnui darbo užmokesčio lapelį skundo ir ieškinio dėl administracinio sprendimo pateikimo terminai pradedami skaičiuoti, tik jeigu iš šio lapelio aišku, kad buvo priimtas toks sprendimas ir aiškus jo turinys. Vis dėlto, šioje byloje Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad išmoka konkrečiam pareigūnui nebuvo išmokėta ne dėl administracijos sprendimo, o dėl faktinės, konkrečiu atveju – informacinės sistemos klaidos. Atsižvelgiant į šias aplinkybes buvo nuspręsta, kad darbo užmokesčio lapeliai, kuriuose ginčijama išmoka nebuvo nurodyta, neatspindėjo jokio administracijos sprendimo, nepakeitė atitinkamo pareigūno teisinės padėties ir neįtvirtino galutinės Europos Komisijos pozicijos. Todėl jie negalėjo lemti PTN nustatyto skundo pateikimo termino eigos pradžios.

3. AKTŲ ASMENS NENAUDAI PRIĖMUSIO ASMENS KOMPETENCIJOS NETURĖJIMAS

Byloje **Opreana / Komisija** (2016 m. liepos 19 d. Sprendimas F-67/15, [EU:F:2016:153](#)) ieškovė prašė pratęsti darbo sutartį ir vienintelis reikšmingas bylos medžiagoje esantis aktas buvo Komisijos Sveikatos ir vartotojų generalinio direktorato Žmogiškųjų išteklių skyriaus vienos grupės vadovo dėl šio prašymo pateiktas neigiamas atsakymas. Kadangi toks grupės vadovas neturėjo kompetencijos veikti kaip sudaryti tarnybos sutartis įgaliota tarnyba (toliau – STSJ) ir nesant konkrečių įrodymų, kad ši tarnyba iš tikrųjų priėmė sprendimą nepratęsti sutarties, Tarnautojų teismas konstatavo, kad grupės vadovas nebuvo įgaliotas priimti ginčijamo sprendimo. Tokiomis aplinkybėmis buvo nuspręsta, kad sprendimą nepratęsti sutarties, laikytiną asmens nenaudai priimtu aktu, kuris skiriasi nuo nurodytos sutarties ir gali būti skundžiamas, priėmė kompetencijos neturinti tarnyba.

4. APSKUNDIMO TERMINAS

2016 m. sausio 25 d. Sprendime **Darchy / Komisija** (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)) Tarnautojų teismas priminė, kad skundo ir ieškinio pateikimo terminais siekiama Sąjungos institucijose užtikrinti teisinį saugumą, būtiną tinkamam jų veikimui, ir išvengti neriboto laiko atžvilgiu teisinių padarinių sukeliančių Sąjungos aktų ginčijimo. Atsižvelgdamas į tai, Tarnautojų teismas atsisakė pripažinti, kad, atsakant į atitinkamo pareigūno pasibaigus šiems terminams pateiktą prašymą dėl peržiūros, šiam gali būti atgaline data išmokėtos išmokos, kurias mokėti anksčiau buvo atsisakyta, nes taip būtų sukurtas didelis teisinis nesaugumas, sukeliant riziką, kad kaupsis institucijų skolos jų pareigūnams.

5. BYLINĖJIMOSI IŠLAIDOS

2016 m. kovo 17 d. nutartyje (**Grazyte / Komisija**, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)) Tarnautojų teismas pripažino, kad atsižvelgiant į ESS 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą už Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją žemesnės privalomosios galios teisės normos turi būti aiškinamos, kiek įmanoma, taip, kad jų taikymas atitiktų šią Chartiją, taip pat, kad Procedūros reglamentą reikia aiškinti atsižvelgiant į Chartijos 47 straipsnį, kuriame įtvirtinta teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę. Atsižvelgdamas į Chartijos 52 straipsnio 3 dalį Tarnautojų teismas priminė, kad remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija net pasibaigus procesui tenkanti didelė finansinė našta gali būti laikoma teisės kreiptis į teismą apribojimu. Remdamasis šio teismo jurisprudencija, Tarnautojų teismas nutarė, kad bylinėjimosi išlaidų suma turi būti nustatyta atsižvelgiant į konkrečias atitinkamos bylos aplinkybes, įskaitant ieškovo mokumą. Be to, vėl atsižvelgdamas į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, Tarnautojų teismas nurodė, kad teisės į teisingą procesą užtikrinimo pareiga pirmiausia tenka pirmosios instancijos teismams, todėl taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad pagrindinėje byloje ieškovė galėjo kreiptis į pirmosios instancijos teismą.

Šioje 2016 m. kovo 17 d. nutartyje (**Grazyte / Komisija**, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)) Tarnautojų teismas pažymėjo, kad iš 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 (OL L 298, 2012, p. 1), 80 straipsnio ir iš 2012 m. spalio 29 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 1268/2012 dėl [Reglamento Nr. 966/2012] taikymo taisyklių (OL L 362, 2012, p. 1) 91 straipsnio matyti, kad institucijai kreditori suteikiama tik galimybė leisti mokėti skolą dalimis ar atsisakyti ją susigrąžinti. Tokiomis aplinkybėmis jis nutarė, kad teisė kreiptis į teismą nebūtų tinkamai užtikrinta, jeigu tik vienai šaliai būtų palikta diskrecija spręsti, ar kita šalis turėtų padengti didelę bylinėjimosi išlaidų sumą pasibaigus procesui, ar jos padengti neturėtų, todėl, iškilus sunkumams, būtent teismas turi nustatyti bylinėjimosi išlaidų sumą, atsižvelgdamas į tokias aplinkybes, kaip antai suinteresuotojo asmens mokumas.

6. „RES JUDICATA“ GALIA

2016 m. birželio 7 d. nutartyje, priimtoje byloje **Verile / Komisija** (F-108/12, [EU:F:2016:125](#)), Tarnautojų teismas priminė, kad Sąjungos teisės sistemoje *res judicata* laikymosi principas yra ypač svarbus. Iš esmės siekiant užtikrinti tiek teisės ir teisinių santykių stabilumą, tiek gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismų sprendimai, kurie įsigaliojo išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus nustatytiems terminams jomis pasinaudoti, nebegalėtų būti ginčijami. Kiek tai susiję su nagrinėtu atveju, Europos Sąjungos Bendrasis Teismas, kaip apeliacinės instancijos teismas, 2015 m. spalio 13 d. Sprendime **Komisija / Verile ir Gjergji** (T-104/14 P, [EU:T:2015:776](#)) perkvalifikavo ieškinio dalyką byloje dėl ginčo esmės, pripažindamas, kad ieškinys buvo pateiktas ne dėl pirmosios instancijos teisme ginčyto akto, o dėl kito sprendimo. Tas kitas sprendimas

buvo apskųstas pateikiant ieškinį, įregistruotą numeriu F-108/12. Kadangi Sprendimas T-104/14 P įsiteisėjo ir po nurodyto perkvalifikavimo bylos, kurioje priimtas Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas, ir bylos F-108/12 dalykas tapo toks pats, ir šalys buvo tos pačios, Tarnautojų teismas nutarė, kad ieškinys byloje F-108/12 neteko dalyko ir nebėra pagrindo dėl jo priimti sprendimą.

II. KLAUSIMAI DĖL BYLOS ESMĖS

BENDRIEJI AKTŲ GALIOJIMO REIKALAVIMAI IR PAGRINDINĖS TEISĖS

1. PREAMBULĖS REIKŠMĖ

2016 m. kovo 2 d. Sprendime **Frieberger ir Vallin / Komisija** (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas priminė, kad visuotinai taikomo akto preambulės paskirtis – jį motyvuoti, paprastai nurodant, pirma, jo priėmimą lėmusią bendrą situaciją ir, antra, juo siekiamus bendrus tikslus. Todėl tokio akto preambulė neturi privalomosios teisinės galios ir ja negali būti remiamasi nei nukrypstant nuo atitinkamo akto nuostatų, nei *a fortiori* siekiant pagrįsti jo neteisėtumą.

2. FORMALUS MOTYVAVIMAS

Byloje **Frieberger ir Vallin / Komisija** (2016 m. kovo 2 d. Sprendimas F-3/15, [EU:F:2016:26](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas nusprendė, kad kai paskyrimų tarnyba mano, kad pradinio akto motyvai yra pagrįsti ir pakankami, kad būtų atsakyta į skunde pareikštus kaltinimus, ji neturi priežasties nukrypti nuo šių motyvų ir pakeisti juos naujais; tokiu atveju ji gali atmesti skundą ir sprendime atmesti skundą pakartoti tuos pačius motyvus, kurie buvo nurodyti pradiniam akte. Tarnautojų teismas taip pat nusprendė, kad susiklosčius ypatingai situacijai, kai skundai parengti vartojant tas pačias formuluotes, paskyrimų tarnybai negali būti priekaištaujama, kad ji pateikė standartinį atsakymą. Atvirkščiai, toks atsakymo būdas yra suderinamas su gero administravimo principu ir leidžia užtikrinti vienodą požiūrį į skundus pateikusius asmenis.

3. NAUJŲ PTN NORMŲ TAIKYMAS LAIKO ATŽVILGIU

Byloje **Stips / Komisija** (2016 m. liepos 19 d. Sprendimas F-131/15, [EU:F:2016:154](#)) Tarnautojų teismas nagrinėjo Komisijos nustatytą pagal Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimų sąlygų (toliau – KTĮS) 2 straipsnio d punktą įdarbintų, sudarant neterminuotą sutartį, laikinųjų tarnautojų priskyrimo prie kito lygio sistemą. Jis nusprendė, kad kai Komisija priima sprendimą dėl laikinojo tarnautojo priskyrimo prie kito lygio 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujiems PTN, net jeigu šis sprendimas susijęs su 2013 m. priskyrimo prie kito lygio procedūra, ji turi pagal analogiją taikyti naujų PTN normas, būtent jų 45 straipsnį ir I priedo A skirsnio 1 punktą, pagal kuriuos administratorių pareigų grupės pareigūnų karjera apribojama AD 12 lygiu, jeigu prieš tai jie nebuvo priskirti prie vienos iš pareigybių, leidžiančių būti priskirtiems prie aukštesnio pareigų lygio. Šioje byloje Tarnautojų teismas konstatavo, kad naujų PTN įsigaliojimo dieną, t. y. 2014 m. sausio 1 d., ieškovas turėjo tik galimybę, o ne įgytą teisę būti priskirtas prie kito lygio, todėl Komisija nepažeidė ieškovo iki šios datos įgytų teisių.

4. ADMINISTRACINIŲ AKTŲ PERŽIŪRA

2016 m. sausio 25 d. Sprendime **Darchy / Komisija** (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)) Tarnautojų teismas nurodė, kad administracija turi iš naujo išnagrinėti pareigūno situaciją ir bent ateityje peržiūrėti sprendimą neskirti jam periodinės išmokos, kaip antai išmokos išlaikomam vaikui, jeigu nustatoma, kad suinteresuotasis asmuo turėjo teisę reikalauti šios išmokos mokėjimo, taigi sprendimas jos neskirti buvo neteisėtas, net jeigu pastarasis tapo galutinis praėjus skundo ir ieškinio pateikimo terminams. Tokiomis aplinkybėmis remiantis teisinio saugumo principu negalima būtų pateisinti to, kad administracija ir toliau elgtųsi neteisėtai. Atvirkščiai, nei rūpestingumo pareiga, nei gero administravimo principas negalėtų įpareigoti administracijos nepaisyti skundo ir ieškinio pateikimo terminų (dėl jų administracija neturi diskrecijos, nes jie imperatyvūs) ir ji negali atgaline data peržiūrėti galutinio sprendimo. Tokią pat išvadą reikia padaryti dėl teisinio saugumo principo, kuriuo būtent pagrįstas šios galimybės nebuvimas.

5. RĖMIMASIS EUROPOS SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ CHARTIJOJE NUSTATYTAIS PRINCIPAIS

2016 m. kovo 2 d. Sprendime **Frieberger ir Vallin / Komisija** (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas pažymėjo, kad Pagrindinių teisių chartijos 27 straipsnyje numatyta, kad darbuotojams turi būti įvairiais lygiais garantuota informacija ir konsultacijos Sąjungos ir nacionalinės teisės aktų bei praktikos nustatytais atvejais ir sąlygomis, todėl šis straipsnis negali sukelti visų pasekmių, kol jis nesukonkretintas. Tarnautojų teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į procedūrą vien Chartijos 27 straipsniu negalima pagrįsti skundo.

6. PAREIGA LOJALIAI BENDRADARBIAUTI SU NACIONALINIAIS TEISMAIS

2016 m. liepos 19 d. Sprendime **Earlie / Parlamentas** (F-130/14, [EU:F:2016:156](#)) Tarnautojų teismas priminė, kad kiekviena institucija, remdamasi pareiga lojaliai bendradarbiauti su nacionalinėmis teisminėmis institucijomis, privalo vykdyti prašymus vykdyti nacionalinių teismų priimtus sprendimus, kaip antai sprendimą, kuriame įtvirtinta buvusio pareigūno pareiga išlaikyti buvusią sutuoktinę. Kai atitinkama institucija gauna tokį sprendimą pagal pareigą lojaliai bendradarbiauti reikalaujama, kad net jeigu ši institucija nėra tiesioginė tokio teismo sprendimo adresatė, kaip pareigūno, turinčio mokėti išlaikymą, darbdavė, ji privalo laikytis minėto sprendimo ir atsisakyti tenkinti tokį išlaikymą turinčio mokėti pareigūno prašymus, akivaizdžiai nesuderinamus su nagrinėjamu sprendimu jam tiesiogiai nustatytais pareigomis. Todėl, kai nacionalinio teismo sprendime buvęs pareigūnas įpareigojamas prašyti darbdavio, t. y. Sąjungos institucijos, išskaičiuoti iš pensijos ir pervesti buvusiai sutuoktinei mokėtino išlaikymo sumą, institucija gali atsisakyti patenkinti šiam sprendimui prieštaraujantį buvusio pareigūno prašymą nebeatlikti šių pavedimų.

7. TEISĖ BŪTI IŠKLAUSYTAM

Byloje, kurioje priimtas 2016 m. vasario 5 d. Sprendimas **GV / EIVT** (F-137/14, [EU:F:2016:14](#)), Tarnautojų teismas pirmiausia priminė savo jurisprudenciją, pagal kurią teisės į gynybą užtikrinimas viešosios tarnybos bylose, konkrečiau kalbant, teisės būti išklausytam dėl informacijos, kuria gali būti remiamasi grindžiant sprendimą sutartininko nenaudai, užtikrinimas yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurio pažeidimo klausimą galima iškelti savo iniciatyva. Šioje byloje Tarnautojų teismas nustatė, kad EIVT atleido iš tarnybos tarnautoją jo prieš tai neišklausiusi, nors santykinai nesunkiai galėjo įvykdyti iš gero administravimo principo kylančias

pareigas, informuodama jį raštu apie priežastis, dėl kurių ketino atleisti iš tarnybos, ir suteikdama galimybę išreikšti savo poziciją šiuo klausimu raštu ir (arba) žodžiu per protingą terminą. Tokiomis aplinkybėmis buvo nuspręsta, kad EIVT negalėjo remtis jos veiklos organizavimui būdingomis vidaus aplinkybėmis, kaip antai sprendimo priėmimo proceso sunkumais, įskaitant sunkumus, susijusius su kai kurių jos tarnybų nesutikimu, kad pateisintų pareigų, išplaukiančių iš Sąjungos pirminės teisės, nesilaikymą.

Kitoje byloje, kurioje nagrinėtas klausimas dėl laikinosios tarnautojos terminuotos sutarties nepratęsimo, šiai nesuteikus galimybės tinkamai pateikti pastabų prieš priimant sprendimą nepratęsti sutarties (2016 m. liepos 19 d. Sprendimas **Opreana / Komisija**, F-67/15, [EU:F:2016:153](#)), Tarnautojų teismas nusprendė, kad vienintelis šiuo klausimu atsakovės nurodytas argumentas, jog ieškovei pateikto atsakymo formuluotė „kaip Jums anksčiau sakytą“ įrodo, kad apie tokį sprendimą ji „prieš tai“ buvo informuota, neįtikina. Apie tai paklausta per teismo posėdį atsakovė negalėjo nurodyti kada, kur ir kaip būtent šią informaciją pateikė.

8. TEISĖ Į GERĄ ADMINISTRAVIMĄ

2016 m. liepos 19 d. Sprendime **Stips / Komisija** (F-131/15, [EU:F:2016:154](#)), susijusiame su Komisijos patvirtinta pagal KTJS 2 straipsnio d punktą įdardintų laikinųjų tarnautojų, su kuriais sudaryta neterminuota darbo sutartis, priskyrimo prie kito lygio sistema, Tarnautojų teismas nustatė, kad priėmusi sprendimą nepriskirti ieškovo prie AD 13 lygio per 2013 m. priskyrimo prie kito lygio procedūrą tik 2015 m. sausio 21 d., t. y. praėjus daugiau nei metams po tokios procedūros pabaigos, ir nesistengusi jos užbaigti iki 2013 m. gruodžio 31 d., Komisija pažeidė tokių tarnautojų teisę į gerą administravimą ir, be kita ko, jų teisę būti vienodai vertinamiems. Tarnautojų teismas konstatavo, kad jeigu Komisija būtų laiku organizavusi 2013 m. priskyrimo prie kito lygio procedūrą ir dėjusi visas pastangas, kad rūpestingai palygintų kelių pagal neterminuotą sutartį dirbančių laikinųjų tarnautojų, kurie per šią procedūrą galėjo būti priskirti prie kito lygio, nuopelnus, ji būtų galėjusi patvirtinti sąrašą laikinųjų tarnautojų, priskirtų prie kito lygio per 2013 m. priskyrimo prie kito lygio procedūrą, iki 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojant naujos redakcijos PTN 45 straipsniui ir I priedo A skirsnio 1 punktui, pagal kuriuos administratorių pareigų grupės pareigūnų karjera apribojama AD 12 lygiu, jeigu jie prieš tai nebuvo priskirti prie vienos iš pareigybių, leidžiančių būti priskirtiems prie aukštesnio nei AD 12 pareigų lygio, kaip buvo ieškovo atveju. Tarnautojų teismas šioje byloje taip pat nusprendė, kad Komisija negalėjo remtis taisykle, kad pareigūnų teisės ir interesai visuomet turi būti saugomi tik tiek, kiek to reikalaujama pagal galiojančias normas, nes pritarti šiam argumentui nagrinėjamu atveju reikštų, jog administracijai pakaktų savo nuožiūra diferencijuoti priskyrimo prie kito lygio procedūros organizavimą ir užbaigimą ir palaukti, kol praeis tam tikras laikas, kad būtų galima taikyti naujas suinteresuotiesiems asmenims mažiau palankias priskyrimą prie kito lygio reglamentuojančias nuostatas.

Byloje **Bultė ir Krempa / Komisija** (2016 m. vasario 5 d. Sprendimas F-96/14, [EU:F:2016:10](#)), susijusioje su Komisijos sprendimu atgaline data pakeisti pensijas, ieškovams skirtas kaip mirusio buvusio pareigūno teisių perėmėjams, ir susigrąžinti jiems nepagrįstai sumokėtas sumas, Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad nebuvo įvykdyta PTN 85 straipsnyje nustatyto nepagrįstai sumokėtų sumų susigrąžinimo sąlyga, pagal kurią turėjo būti akivaizdu, jog mokėjimai, dėl kurių kilo ginčas, buvo nepagrįsti. Tarnautojų teismas, be kita ko, konstatavo, kad Komisija padarė tokių didelių klaidų, kurios galėjo atsirasti tik jai pažeidus pareigą kruopščiai išnagrinėti ieškovų bylą, kaip to reikalauja gero administravimo principas.

9. RŪPESTINGUMO PAREIGA

Išnagrinėjęs laikinosios tarnautojos ieškinį dėl sprendimo nepratęsti terminuotos sutarties, priimto jai pateikus prašymą šią sutartį pratęsti ir atsakovei žinant apie jos nėštumą, Tarnautojų teismas nusprendė (2016 m. liepos 19 d. Sprendimas F-67/15, **Opreana / Komisija**, [EU:F:2016:153](#)), kad atsakovė akivaizdžiai

pažeidė jai tenkančią rūpestingumo pareigą, nes visiškai neatsižvelgė į ieškovės interesus. Iš bylos medžiagos nematyti, kad atsakovė būtų išklausiusi ieškovę ar būtų paprašiusi pateikti pastabų dėl jos intereso išsaugoti darbą. Be to, atsakovė neinformavo ieškovės apie būsimą pranešimo apie laisvą darbo vietą skelbimą ir pastarosios prašymą pratęsti darbo sutartį išnagrinėjo paviršutiniškai ar net skubotai. Ji taip pat neatsižvelgė į ieškovės interesus ir pažeidžiamumą dėl nėštumo ir gimdymo; dėl šios būklės pastaroji tam tikrą laikotarpį negalėjo aktyviai ieškoti kito darbo ir grįžti į darbo rinką.

10. PAREIGŪNO AR TARNAUTOJO TEISĖ SUSIPAŽINTI SU BYLA, KURI YRA SU JUO SUSIJUSI

Kaip matyti iš bylos, kurioje priimtas 2016 m. gegužės 12 d. Sprendimas **FS / EESRK** (F-102/15, [EU:F:2016:117](#)), faktinių aplinkybių, EESRK pirmininkas pavedė buvusiam šio komiteto pirmininkui užduotį vykdyti taikinimo procedūrą, kuriai vykstant pastarasis turėjo išklausti kelis asmenis ir parengti konfidencialią ataskaitą EESRK pirmininkui. Ieškovė pateikė prašymą susipažinti su šia ataskaita, tačiau atsakovas atsisakė suteikti tokią galimybę, tai motyvuodamas institucijos narių susirašinėjimo slaptumu ir profesine paslaptimi. Vis dėlto Tarnautojų teismas nusprendė, kad jau iš šios ataskaitos turinio matyti, kad ji apėmė ne dviejų nagrinėjamos įstaigos narių profesinį ar privatų susirašinėjimą dėl jos veiklos, bet buvo dokumentas, tiesiogiai susijęs su ieškove, kaip tai suprantama pagal Chartijos 41 straipsnio 2 dalies b punktą, pateiktas įstaigos pirmininkui, kad šis prireikęs galėtų vykdyti STSJT įgaliojimus ir pradėti drausminę procedūrą prieš suinteresuotąjį asmenį.

PAREIGŪNŲ TARNYBINĖS PAJAMOS IR SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKOS

1. SOCIALINĖ APSAUGA

Tarnautojų teismui nekyla abejonių, kad nors apdraustasis pagal RCAM gali pagrįstai manyti, kad jo medicininės išlaidos iš principo bus kompensuojamos laikantis PTN 72 straipsnio 1 dalyje numatytų ribų, kompetentingas išmokų biuras gali teisėtai atsisakyti kompensuoti tam tikras išlaidas, jeigu mano, kad šios išlaidos susijusios su gydymu arba paslaugomis, kurių veiksmingas poveikis mokslškai neįrodytas. Atsižvelgdamas į tai, Tarnautojų teismas pažymėjo, kad dėl medicinos ir modernių technologijų progreso dabar kai kurias gydymo paslaugas galima teikti ambulatoriškai, nors anksčiau joms teikti reikėjo stacionaraus gydymo, todėl apdraustasis asmuo turi atkreipti dėmesį į šią raidą ir pateisinti stacionaraus gydymo reikalingumą, kai jis ginčijamas (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **GW / Komisija**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Dėl stacionaraus gydymo išlaidų Tarnautojų teismas taip pat nusprendė, kad pagal Bendrųjų gydymo išlaidų kompensavimo įgyvendinimo nuostatų II antraštinės dalies 2 skyriaus 1.1 punktą atlyginamos tik su gydymu susijusios buvimo ligoninėje išlaidos (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **GW / Komisija**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Šiame sprendime Tarnautojų teismas priminė, kad medicinos tarnybos gydytojai, medicinos komisija ir administracija turi konkrečiai ir išsamiai išnagrinėti jiems pateiktą nagrinėti situaciją; administracija taip pat turi nustatyti, kad toks nagrinėjimas atliktas. Jis, be kita to, patikslino, kad atlikdami šį nagrinėjimą medicinos tarnybos gydytojai, medicinos komisija ir administracija turi pateikti nuomonę remdamiesi moksline literatūra ir atsižvelgti į susijusio asmens esamą visą sveikatos būklę, nes ambulatorinio gydymo arba stacionaraus gydymo veiksmingumo nagrinėjimas yra medicininis klausimas. Ši pareiga atsižvelgti į asmeninę apdraustojo

pagal RCAM situaciją nustatyta remiantis ir rūpestingumo pareiga (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **GW / Komisija**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Tarnautojų teismas taip pat nusprendė, kad medicinos komisija turi tik patariamąją funkciją, kaip tai matyti iš Europos Sąjungos pareigūnų draudimo ligos atveju bendrųjų taisyklių 41 straipsnio, todėl jos rekomendacijos yra ne normos, kuriomis galima remtis prieš pareigūnus, o tik prielaidos, kurias galima paneigti atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **GW / Komisija**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Galiausiai pažymėjęs, kad medicinos tarnybų gydytojų vienasmenė nuomonė pagal PTN 72 straipsnį nesuteikia tokių pat šalių lygybės garantijų kaip nuomonės, kurias pateikia medicinos komisija arba invalidumo komisija pagal tų pačių nuostatų 73 straipsnį, Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad, jeigu būtų nuspręsta, kaip siūlė Komisija, kad apdraustųjų pagal RCAM gydytojų *a posteriori* pateiktos medicinos ataskaitos savaime nelaikomos turinčiomis įrodomąją galią, iš apdraustųjų būtų atimta elementari gynybos priemonė, kuria pasinaudojus administracija galėtų persvarstyti savo pirminį sprendimą neatlyginti medicininių išlaidų (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimas **GW / Komisija**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

2. PENSIJOS

Išnagrinėjęs ieškinį, pateiktą dėl 2013 m. PTN reformos, Tarnautojų teismas nusprendė, kad PTN 83 straipsnio 2 dalį ir 83a straipsnio 1, 3 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad pensijų sistemos pusiausvyra aktuariiniu aspektu pagal PTN XII priedą pasiekta, jei kiekvienais metais dirbančiųjų pareigūnų mokamų įmokų suma leidžia finansuoti trečdalį būsimos išmokų, į kurias pareigūnai įgijo teisę tais pačiais metais, sumos. Darytina išvada, kad pareigūnų pareiga mokėti įmokas, lygias trečdaliui pensijų sistemai finansuoti būtinos sumos, reikia vertinti atsižvelgiant į minėtą ilgalaikę aktuarinę perspektyvą ir skaičiavimo klaidos negali būti atmestos (2016 m. kovo 2 d. Sprendimas **Frieberger ir Vallin / Komisija**, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, byla T-232/16 P).

Šiame sprendime Tarnautojų teismas taip pat konstatavo, kad pensinis amžius, nustatytas PTN XIII priedo 22 straipsnyje ir padidintas po 2013 m. reformos, yra tik vienas iš elementų, susijęs su įvairių kitų šiame priede nustatytų parametrų (palūkanų norma, mirtingumas, darbo užmokesčio didėjimas ir t. t.) būsimos vertės nustatymu užtikrinant Sąjungos pensijų sistemos aktuarinę pusiausvyrą. Taigi Sąjungos pensijų sistema sutvarkyta remiantis solidarumo principu ir nėra numatyta, kad kiekvieno pareigūno gaunamos pensijos dydis turi tiksliai atitikti jo į šią sistemą mokėtų įmokų sumą, t. y. pareigūnai negali reikalauti grąžinti galimą įmokų perviršį, susidariusį dėl jų pensinio amžiaus padidinimo ir ilgesnio nei prieš tai buvęs įmokų mokėjimo laikotarpio (2016 m. kovo 2 d. Sprendimas **Frieberger ir Vallin / Komisija**, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas, byla T-232/16 P).

Šiame sprendime Tarnautojų teismas galiausiai nurodė, kad atžvelgiant į PTN XIII priedo 26 straipsnio 5 dalies formuluotę nedraudžiama po pirmo pareigūno papildomų pensinių teisių perskaičiavimo, po 2004 m. reformos padidinus pensinį amžių, iš naujo perskaičiuoti šias teises atsižvelgiant į pagal PTN XIII priedo 22 straipsnį, iš dalies pakeistą vykstant 2013 m. reformai, padidintą pensinį amžių.

3. IŠEITINĖ IŠMOKA

2016 m. kovo 2 d. Sprendime **FX / Komisija** (F-59/15, [EU:F:2016:27](#)) Tarnautojų teismas patikslino, kad KTJS 39 straipsnyje numatyta išeitinė išmoka nėra darbo santykių nutrūkimo išmoka, į kurią atitinkamas tarnautojas turi teisę *ex officio* nutraukiant tarnybos sutartį arba pasibaigus jos terminui, bet yra piniginė priemonė, kuriai taikomos PTN socialinio draudimo normos. Todėl vien nutraukus laikinojo tarnautojo sutartį

arba pasibaigus jos terminui automatiškai nekyla teisė į išeitinę išmoką. Kaip matyti iš taikytinų pensijų sistemą reglamentuojančių nuostatų ir būtent iš KTJS 39 straipsnio ir PTN VIII priedo 12 straipsnio 2 dalies, laikinasis tarnautojas turi teisę į išeitinę išmoką, kai jo tarnybos sutartis nutraukiama arba pasibaigia jos terminas ir jis neketina Europos Sąjungoje vykdyti kitų pareigų, tik jeigu tuo momentu jis neatitinka sąlygų, būtinų tam, kad jam tuoj pat būtų mokama ištarnauto laiko pensija ar būtų mokama ištarnauto laiko pensija, kurios mokėjimas atidėtas, ir PTN VIII priedo 12 straipsnio 1 dalies b punkto i–iv papunkčiuose išvardytų sąlygų.

Išnagrinėjus šią bylą, taip pat nuspręsta, kad PTN VIII priedo 12 straipsnio 2 dalyje galutinio tarnybos nutraukimo sąvoka, pagal analogiją taikoma laikinojo tarnautojo atveju, gali būti aiškinama tik kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į bylos aplinkybes, siekiant kiek įmanoma išvengti išeitinės išmokos mokėjimo Europos Sąjungos tarnautojui, kuris prašymo dėl šios išmokos mokėjimo pateikimo momentu gerai žino, kad gali būti vėl įdarbintas į Sąjungos tarnybą. Šiuo požiūriu automatinis išeitinės išmokos mokėjimas dėl paprasčiausio tarnautojo sutarties nutraukimo arba jos termino pasibaigimo prieštarautų ne tik šios nuostatos tikslui, bet ir bendrajam patikimo Europos Sąjungos finansų valdymo principui.

4. AUKŠTESNĖS PAKOPOS SUTEIKIMAS

Primindamas, kad nuostatos, suteikiančios teisę gauti pinigines išmokas, institucijų turi būti aiškinamos ir taikomos griežtai, 2016 m. gegužės 12 d. Sprendime **FS / EESRK** (F-50/15, [EU:F:2016:119](#)) Tarnautojų teismas nurodė, kad pagal PTN 44 straipsnio antrą pastraipą aukštesnė pakopa turi būti suteikta tik tais atvejais, kai skiriant pareigūną padalinio vadovu, direktoriumi ar generaliniu direktoriumi jis priskiriamas prie „to paties lygio“, prie kurio buvo priskirtas eidamas ankstesnes pareigas, ir kad, be kita ko, iki 2014 m. sausio 1 d. galiojusioje PTN redakcijoje nebuvo numatyta galimybė šią nuostatą pagal analogiją taikyti laikiniešiams tarnautojams.

PAREIGŪNŲ IR TARNAUTOJŲ KARJERA

1. Į PROFESINES SĄJUNGAS AR DARBUOTOJŲ DRAUGIJAS DELEGUOTŲ DARBUOTOJŲ PAREIGŲ PAAUKŠTINIMAS

Spręsdamas klausimą dėl sprendimo nepaaukštinti profesinės sąjungos atstovo pareigų teisėtumo, Tarnautojų teismas 2016 m. kovo 2 d. Sprendime **Loescher / Taryba** (F-84/15, [EU:F:2016:29](#)) konstatavo, kad pareigūnas negali reikalauti iš institucijos, kad ji nustatytų taisykles, kuriose konkrečiai būtų įtvirtintos pareigūnų nuopelnų palyginimo atsižvelgiant į jų einamas pareigas pagal PTN procedūros ir metodai, todėl nenustačius pareigūnų, deleguotų į profesines sąjungas ar darbuotojų draugijas (PSDD), *ad hoc* vertinimo tvarkos, neatsiranda jokios diskriminacijos. Be to, nors kai kurių darbuotojų atstovavimo pareigų, kaip antai personalo komiteto pirmininko arba PSDD pirmininko pareigų, atlikimas tam tikrais atvejais leidžia daryti prielaidą, jog dėl pačių šių atstovavimo pareigų pobūdžio reikia vykdyti labai svarbias užduotis, kad į PSDD deleguoto pareigūno pareigos būtų paaukštintos, jis turi įrodyti užduočių, kurias iš tiesų atliko, tikrumą, lygį ir trukmę.

2. DRAUSMINĖS PRIEMONĖS

Spręsdamas klausimą, ar administracijos sprendimas šešerius metus neįdarbinti institucijoje melagingą informaciją nurodžiusį tarnautoją pasibaigus jo tarnybos sutarčiai, yra teisėtas, Tarnautojų teismas

2016 m. liepos 20 d. Sprendime **HC / Komisija** (F-132/15, [EU:F:2016:158](#)) nurodė, kad atsižvelgiant į tai, jog ši priemonė yra akivaizdžiai priverčiamoji pobūdžio, ji yra ne kas kita, kaip administracijos skirta nuobauda už veiksmus, dėl kurių kaltinamas tarnautojas. Ginčijamas sprendimas buvo panaikintas motyvuojant tuo, kad, pirma, buvo priimtas ne pagal PTN numatytas drausmines priemones reglamentuojančias nuostatas, ir antra, kad bet kuriuo atveju šios nuobaudos nėra tarp nuobaudų, kurios gali būti skiriamos pagal šias PTN nuostatas.

Be to, 2016 m. vasario 17 d. Sprendime **Kerstens / Komisija** (F-23/15, [EU:F:2016:65](#), dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas) Tarnautojų teismas pažymėjo, kad, kiek tai susiję su Komisijoje vykdoma drausmine procedūra, pagal jos pačios priimtas bendrąsias įgyvendinimo nuostatas, nustatančias administracinių tyrimų atlikimo ir drausminių priemonių taikymo tvarką, reikalaujama prieš pradedant drausminę procedūrą atlikti administracinį tyrimą. Todėl kai Komisija pradeda drausminę procedūrą neatlikusi tokio tyrimo, ji pažeidžia pagal šias nuostatas jai kylančias pareigas.

3. LAIKINŲJŲ TARNAUTOJŲ IR SUTARTININKŲ DARBO VIETOS PAKEITIMAS PERKELIANT VIENOJE VALSTYBĖJE NARĖJE ESANČIĄ AGENTŪROS BUVEINĘ Į KITĄ VALSTYBĘ NARĘ

Vykdydamas Europos Sąjungos Tarybos sprendimą perkelti Europos policijos koledžo (CEPOL) buveinę į Budapeštą (Vengrija), priimtą Jungtinei Karalystei atsakiusi šlaikyti šios agentūros buveinę jos teritorijoje, CEPOL direktorius paprašė visų darbuotojų persikelti dirbti į naują buveinę ir jiems nurodė, kad bet kuris atsisakymas bus prilygintas atsistatydinimui. Tarnautojų teismas, į kurį kreipėsi įvairios grupės tarnautojų, kurių kai kurie liko Jungtinėje Karalystėje, o kiti persikėlė dirbti į naują buveinę, 2016 m. balandžio 11 d. Sprendime **FN ir kt. / CEPOL** (F-41/15 DISS II, [EU:F:2016:70](#)) nurodė, kad tai, jog tarnautojas neatvyko į darbo vietą, gali būti laikoma tarnautojo elgesiu, prilygstančiu atsistatydinimui, taigi atsistatydinimui, kaip jis suprantamas pagal KTJS 47 straipsnį. Primindamas, be kita ko, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ar valstybių narių ar vyriausybės vadovai bet kuriuo metu gali pakeisti įvairių Sąjungos institucijų ir agentūrų buveinių vietą, o pagal PTN 20 straipsnį, kuris remiantis KTJS 11 ir 81 straipsniais pagal analogiją taikomas laikiniejiems tarnautojams ir sutartininkams, Sąjungos pareigūnai ir tarnautojai turi gyventi paskyrimo vietoje arba tokiu atstumu nuo jos, kuris netrukdytų jiems atlikti pareigų, Tarnautojų teismas patvirtino, kad STSJT galėjo nuspręsti paskirti laikinuosius tarnautojus ir sutartininkus dirbti kitoje valstybėje narėje arba pakeisti jų paskyrimo vietą perkeltiant ją į kitą valstybę narę, nes tik vietiniai tarnautojai, įdarbinti pagal darbo sutartį būtent nustatytoje vietoje, turi teisę prieštarauti jų paskyrimo vietos pakeitimui, nes jų atveju darbo vietos stabilumas yra pačių darbo sąlygų dalis.

4. TARNAUTOJO KARJEROS NUTRŪKIMAS

2016 m. vasario 17 d. Sprendime **DE / EMA** (F-58/14, [EU:F:2016:16](#)) Tarnautojų teismas taikė 2015 m. rugsėjo 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo byloje **EMA / Drakeford** priimtą sprendimą (T-231/14 P, [EU:T:2015:639](#)). Pastarajame sprendime nurodyta, kad nustatant, ar laikinojo tarnautojo, kaip jis suprantamas pagal KTJS 2 straipsnio a punktą, sutartis antrą kartą turi būti pratęsiama neterminuotam laikotarpiui, KTJS 8 straipsnio pirmos pastraipos trečiame sakinyje esančius žodžius „visi kiti pratęsimai“ reikia aiškinti kaip bet kokią procedūrą, pagal kurią laikinojo tarnautojo, kaip jis suprantamas pagal KTJS 2 straipsnio a punktą, darbo santykiai su darbdaviu tęsiasi pasibaigus jo terminuotos sutarties laikotarpiui, net jeigu pratęsiant sutartį jis priskiriamas prie aukštesnio lygio ar paskiriamas į aukštesnes pareigas. Remiantis šiuo Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimu kitaip galėtų būti tik tuomet, jeigu nauja sutartis reikštų karjeros nutrūkimą, pavyzdžiui, iš esmės pasikeitus atitinkamo tarnautojo vykdomų pareigų pobūdžiui. Nagrinėtu atveju Europos

vaistų agentūra, vieną kartą pratęsusi ieškovo laikinosios tarnybos sutartį, pasiūlė jam sudaryti naują sutartį. Palyginęs ieškovo pagal pirmą ir antrą sutartis vykdytas pareigas, Tarnautojų teismas konstatavo, kad iš esmės pasikeitė suinteresuotojo asmens pareigų pobūdis, nes pasikeitė jo užduotys ir funkcijos, valdymo ir kontrolės užduotys ir jo pozicija agentūroje, kaip matyti iš jos organizacinės struktūros schemos. Tarnautojų teismas nusprendė, kad šie veiksniai reiškė karjeros nutrūkimą, kaip jis išaiškintas minėtame Bendrojo Teismo sprendime.

INFORMATORIUS

Išnagrinėjęs panaikinus sprendimą grąžintą bylą, susijusią su pranešimu pagal PTN 12a ir 22a straipsnius apie priekabiavimo veiksmus ar kitus faktus, kuriais remiantis galima daryti prielaidą apie neteisėtą veiklą, galinčią pažeisti Sąjungos interesus, Tarnautojų teismas 2016 m. birželio 2 d. Sprendime **Bermejo Garde / EESRK** (F-41/10 RENV, [EU:F:2016:123](#)) pripažino, kad pareigūnas, kuris mano esąs priekabiavimo auka, kaip tai suprantama pagal PTN 12a straipsnį, ir pareigūnas, kuris pagal PTN 22a straipsnį informuoja savo institucijos vadovybę arba tiesiogiai Europos kovos su sukčiavimu tarnybą (toliau – OLAF), apie nurodytus faktus atitinkamą instituciją turi informuoti laikydamasis PTN 11 ir 12 straipsniuose nustatytų bendrųjų pareigų.

Šiame sprendime Tarnautojų teismas pirmiausia konstatavo, kad kiekvienas skundas dėl vadovo psichologinio arba seksualinio priekabiavimo dažniausiai reiškia, kad tarp atitinkamų pareigūnų nutrūko pasitikėjimo ryšys. Vis dėlto Tarnautojų teismas nusprendė, kad siekiant veiksmingai kovoti su tokiais priekabiavimo reiškiniais PTN 12a straipsnyje pareigūnui, prie kurio priekabiavama, nustatyta „speciali apsauga“ numatant, kad pareigūnas, pateikęs skundą pagal šį straipsnį laikydamasis PTN 11 ir 12 straipsniuose nustatytų bendrųjų pareigų, iš esmės nepatiria jokios žalos iš savo institucijos, ypač kai nebėra pasitikėjimo ryšio ir, be kita ko, kai įtariamas priekabiautojas yra tiesioginis tokio pareigūno vadovas.

Įvertinęs pareigūno informatoriaus sąžiningumą pagal tris Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendime grąžinti bylą (2014 m. spalio 8 d. Sprendimas **Bermejo Garde / EESRK**, T-530/12 P, [EU:T:2014:860](#)) nurodytus vertinimo kriterijus, t. y. veiksmų, apie kuriuos pranešama, sunkumą, pranešamos informacijos tikrumą ar įtikinamą pobūdį ir naudotus pranešimo būdus, Tarnautojų teismas padarė išvadą, kad pagal PTN 22a straipsnį nereikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo pagrįstų „sunkaus pažeidimo arba sunkaus pareigų nevykdymo prezumpciją“, nes tai padaryti teisiškai pakankamai sunku, todėl to negali atlikti kiekvienas Sąjungos pareigūnas arba tarnautojas. PTN 22a straipsnyje tik numatyta, kad kiekvienas pareigūnas, kuris sužino faktų, „kuriais remiantis galima daryti prielaidą“, jog egzistuoja elgesys, kuris „gali būti sunkus PTN nustatytų pareigų nevykdymas“, „nedelsdamas“ apie tai informuoja savo vadovybę. Be to, pagal PTN 22a straipsnio 2 dalį būtent informatoriaus vadovybė privalo „nedelsdama“ pateikti OLAF „visus pažeidimų, apie kuriuos sužinojo, įrodymus“, kuriuos mano turinti.

C | TARNAUTOJŲ TEISMO TEISMINĖS VEIKLOS STATISTIKA

I. BENDRIEJI TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2012 – 2016)

II. GAUTOS BYLOS

2. Procentais išreikštas bylų pasiskirstymas pagal instituciją pagrindinę atsakovę
3. Proceso kalba

III. BAIGTOS BYLOS

4. Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis
5. Sprendimo esmė
6. Laikinosios apsaugos priemonės (2012-2016)
7. Proceso trukmė mėnesiais (2016)

IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

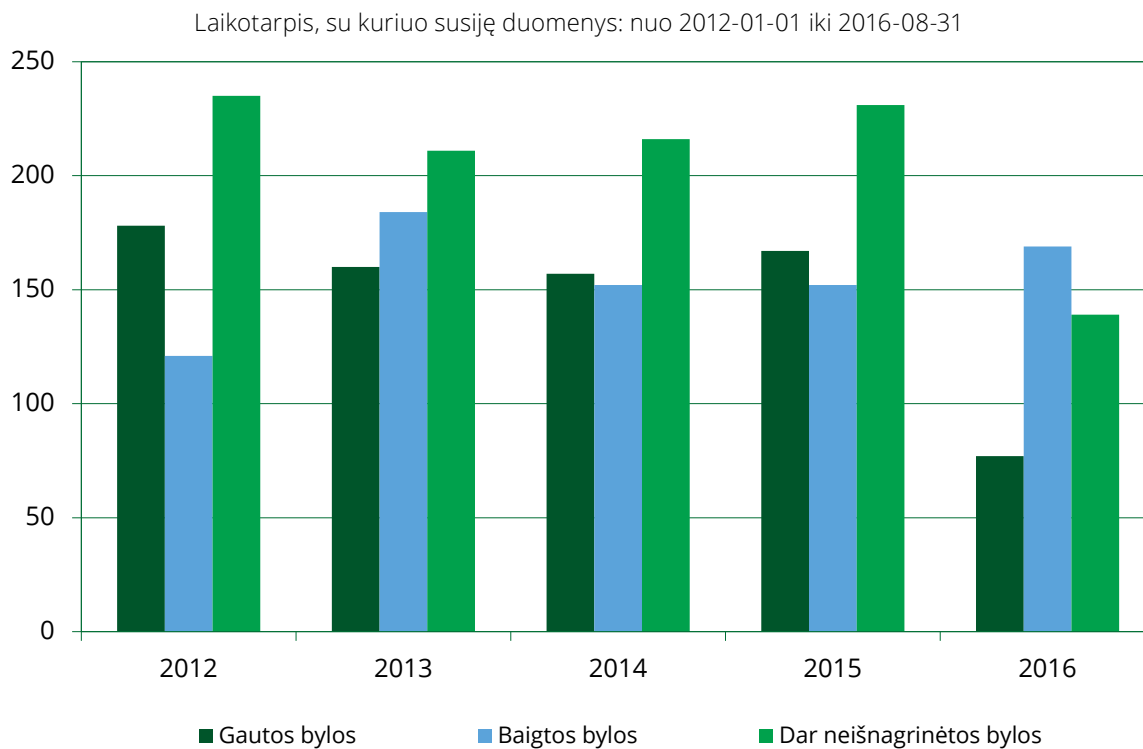
8. Teismo sudėtis (2012-2016)
9. Ieškovų skaičius

V. KITA

10. Tarnautojų teismo sprendimai, apskųsti Bendrajam Teismui (2012–2016)
11. Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2012-2016)

I. BENDRIEJI TARNAUTOJŲ TEISMO VEIKLOS DUOMENYS

1. GAUTOS, BAIGTOS, DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS (2012 – 2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Gautos bylos	178	160	157	167	77
Baigtos bylos	121	184	152	152	169 ¹
Dar neišnagrinėtos bylos	235	211	216	231	139 ²

Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

1 | Iš jų 2 bylos sujungtos.

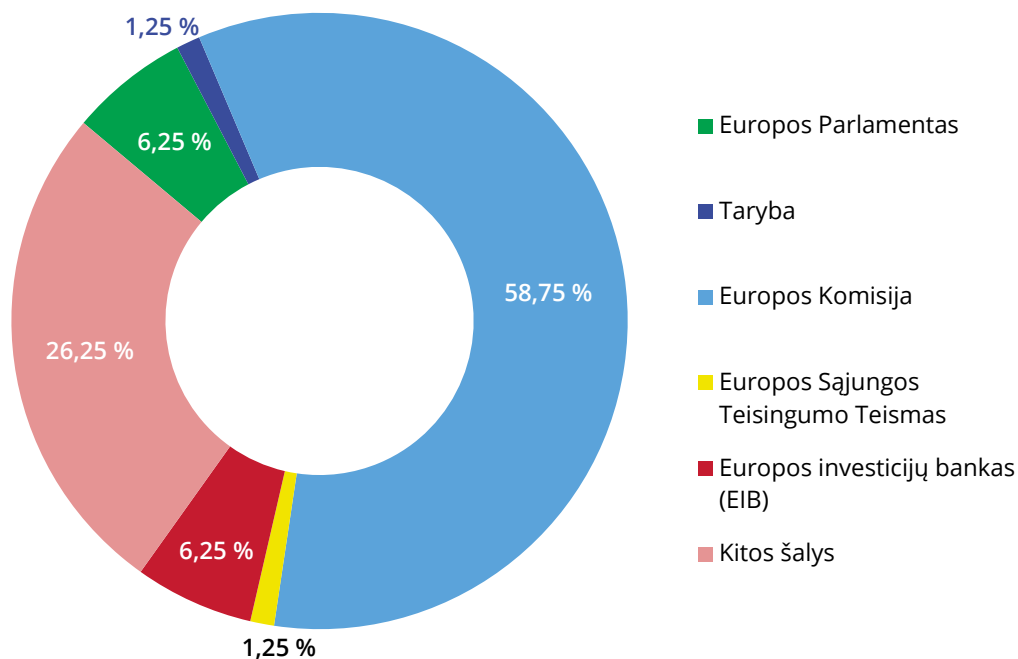
2 | Iš jų 46 bylos sustabdytos ir 4 bylos sujungtos

II. GAUTOS BYLOS

2. PROCENTAIŠ IŠREIKŠTAS BYLŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL INSTITUCIJĄ PAGRINDINĘ ATSAKOVĘ

Procentai nuo 2016 m. gautų bylų skaičiaus

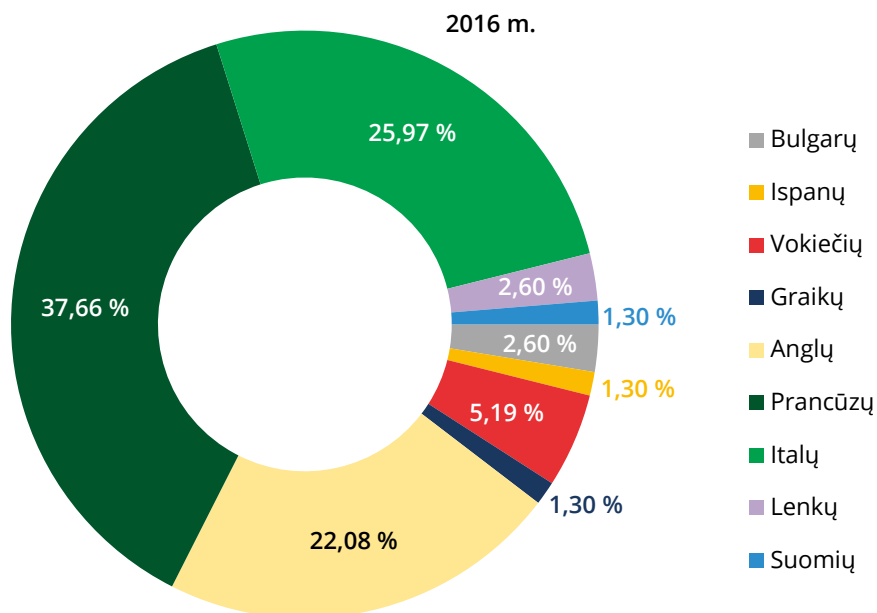
Laikotarpis, su kuriuo susiję duomenys: nuo 2012-01-01 iki 2016-08-31

	2012	2013	2014	2015	2016
Europos Parlamentas	6,11 %	5,66 %	11,80 %	8,38 %	6,25 %
Taryba	3,89 %	3,77 %	8,70 %	5,99 %	1,25 %
Europos Komisija	58,33 %	49,69 %	45,96 %	52,69 %	58,75 %
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas		0,63 %		1,80 %	1,25 %
Europos Centrinis Bankas (ECB)	1,11 %	1,89 %	1,24 %	2,40 %	
Audito Rūmai	2,22 %	0,63 %	1,24 %	0,60 %	
Europos investicijų bankas (EIB)	4,44 %	5,03 %	1,24 %	3,59 %	6,25 %
Kitos šalys	23,89 %	32,70 %	29,81 %	24,55 %	26,25 %
Iš viso	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. PROCESO KALBA

Laikotarpis, su kuriuo susiję duomenys: nuo 2012-01-01 iki 2016-08-31

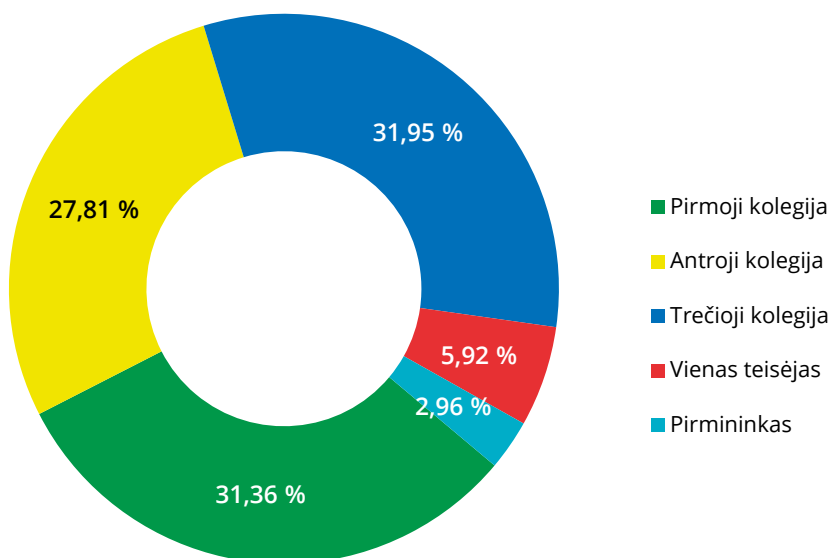
Proceso kalba	2012	2013	2014	2015	2016
Bulgarų	2				2
Ispanų	3		2	5	1
Vokiečių	5	2	9	7	4
Graikų	1	4	2	1	1
Anglų	14	26	23	20	17
Prancūzų	108	95	113	122	29
Italų	35	21	8	8	20
Nyderlandų	6	12		2	
Lenkų	2				2
Rumunų	2				
Suomių					1
Švedų				2	
Iš viso	178	160	157	167	77

Proceso kalba yra ta, kuria surašytas ieškinys, o ne ieškovo gimtoji ar šalies, kurios pilietis jis yra, valstybinė kalba.

III. BAIGTOS BYLOS

4. SPRENDIMAI IR NUTARTYS – TEISMO SUDĖTIS

Laikotarpis, su kuriuo susiję duomenys: nuo 2016-01-01 iki 2016-08-31

	Sprendimai	Nutartys dėl bylos išbraukimo iš registro draugiškai išsprendus ginčą ¹	Nutartys, kuriomis procesas užbaigtas kitais pagrindais	Iš viso
Plenarinė sesija				
Pirmoji kolegija	6		47	53
Antroji kolegija	18	1	28	47
Trečioji kolegija	21	4	29	54
Vienas teisėjas	7	3		10
Pirmininkas			5	5
Iš viso	52	8	109	169

1 | 2016 m. Tarnautojų teismas ėmėsi iniciatyvos draugiškai išspręsti ginčą dar 10 bylų, tačiau šiuo būdu jų išspręsti nepavyko.

5. SPRENDIMO ESMĖ

Laikotarpis, su kuriuo susiję duomenys: nuo 2016-01-01 iki 2016-08-31

	Sprendimai		Nutartys				Total
	Visiškai arba iš dalies patenkinti ieškinį	Visiškai atmesti ieškinį arba nėra pagrindo priimti sprendimą	Dėl (akivaizdžiai) nepriimtino arba nepagrįsto ieškinio / prašymo	Dėl draugiško išsprendimo Tarnautojų teismui pasiūlius	Dėl išbraukimo iš registro kitu pagrindu, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba bylos perdavimo	Dėl prašymo visiškai arba dalinio patenkinimo (specialios procedūros)	
Paskyrimas / Perskyrimas	2	1					3
Konkursas	1		2	1			4
Darbo sąlygos / Atostogos		1					1
Vertinimas / Pareigų paaugštinimas		9	2		1		12
Invalidumo pensijos ir išmokos	5	5	34		44		88
Drausminės procedūros	1	4					5
Įdarbinimas / Paskyrimas / Pareigų lygio nustatymas	2	1	2	1			6
Atlyginimas ir išmokos	2	4		1	2		9
Tarnautojo sutarties nutraukimas arba nepratęsimas	3	4	2	2	1		12
Socialinė apsauga / Profesinė liga / Nelaimingi atsitikimai	4		2	2			8
Kita	3		4	1	1	12	21
Iš viso	23	29	48	8	49	12	169

6. LAIKINOSIOS APSAUGOS PRIEMONĖS (2012-2016)

Baigtos procedūros dėl laikinųjų apsaugos priemonių		Sprendimo pobūdis		
		Visiškai arba iš dalies patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Išbraukti iš registro
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
2015	2		2	
2016	2		2	
Iš viso	23	1	21	1

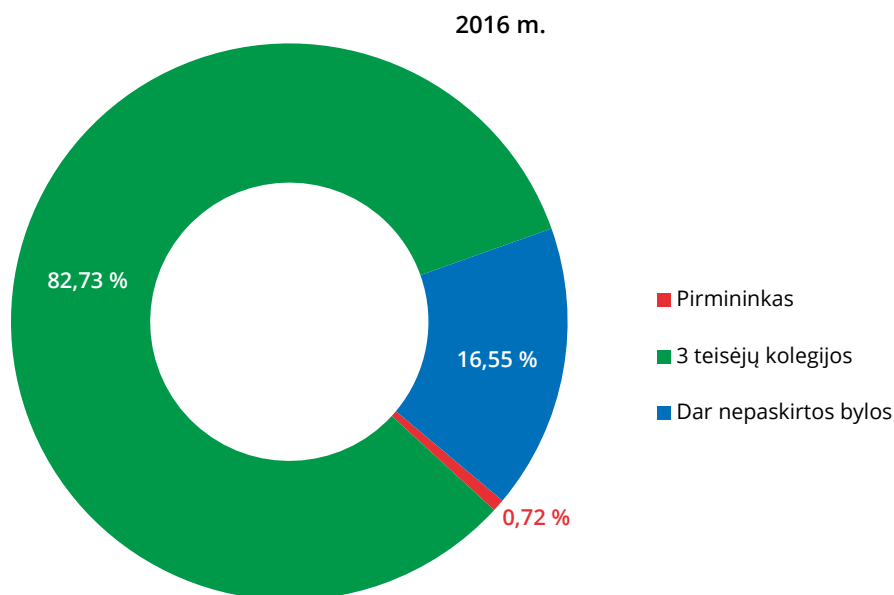
7. PROCESO TRUKMĖ MĖNESIAIS (2016)

Baigtos bylos		Vidutinė trukmė	
		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Sprendimai	52	11,3	11,2
Nutartys	117	24,3	9,4
Iš viso	169	20,3	10,0

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

IV. GRUODŽIO 31 D. DAR NEIŠNAGRINĖTOS BYLOS

8. TEISMO SUDĖTIS (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Plenarinė sesija	1	1			
Pirmininkas		2	1	2	1
3 teisėjų kolegijos	205	172	201	219	115
Vienas teisėjas	8	3	2	1	
Dar nepaskirtos bylos	21	33	12	9	23
Iš viso	235	211	216	231	139

9. IEŠKOVŲ SKAIČIUS

2016 m. nebaigtos nagrinėti bylos, kuriose dalyvauja daugiausia ieškovų

Ieškovų skaičius	Sritys
486	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
484	Tarnybos nuostatai – Darbo užmokestis – EIB darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
451	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Nauja veiklos rezultatų sistema – Premijų skyrimas Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
394 (3 bylos)	Tarnybos nuostatai – EIB – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
34	Tarnybos nuostatai – Gražinimas po Tarnautojų teismo sprendimo peržiūros – EIB – Pensijos – 2008 m. reforma Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
32	Tarnybos nuostatai – EIB – Pensijos – Pensijų sistemos reforma Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
32 (8 bylos)	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos taisyklės kelionės iš darbo vietos į kilmės vietą išlaidoms apskaičiuoti – Šių išmokų skyrimo ryšys su ekspatrijuoto arba užsienyje gyvenančio asmens statusu Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
30	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – Metinis darbo užmokesčių tikslinimas Tarnybos nuostatai – Paaukštinimas – 2005 m. pareigų paaukštinimo procedūra – Naujuose Tarnybos nuostatuose numatyti papildomi lygiai
29	Tarnybos nuostatai – Europos investicijų fondas (EIF) – Darbo užmokestis – EIF darbo užmokesčio ir jo augimo sistemos reforma Tarnybos nuostatai – Sutartininkas – Laikinasis tarnautojas – Įdarbinimo sąlygos – Sutarties trukmė
26 (4 bylos)	Tarnybos nuostatai – Pareigūnų tarnybos nuostatai – 2014 m. sausio 1 d. Pareigūnų tarnybos nuostatų reforma – Naujos taisyklės kelionės iš darbo vietos į kilmės vietą išlaidoms apskaičiuoti – Šių išmokų skyrimo ryšys su ekspatrijuoto arba užsienyje gyvenančio asmens statusu – Kelionei namo skirtų atostogų panaikinimas

„Tarnybos nuostatai“ reiškia Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygas.

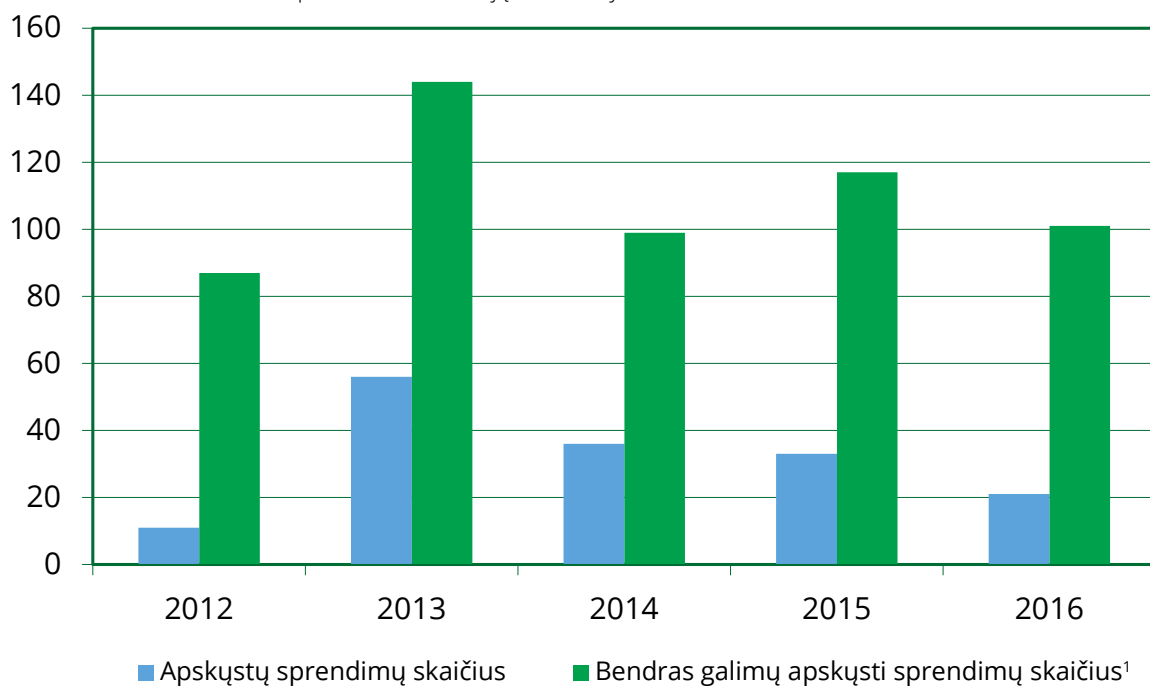
Iš viso ieškovų visose dar neišnagrinėtose bylose (2012–2016)

	Iš viso ieškovų	Iš viso dar neišnagrinėtų bylų
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216
2015	2333	231
2016	2211	139

V. KITA

10. TARNAUTOJŲ TEISMO SPRENDIMAI, APSKŪSTI BENDRAJAM TEISMUI (2012–2016)

Laikotarpis, su kuriuo susiję duomenys: nuo 2012-01-01 iki 2016-08-31

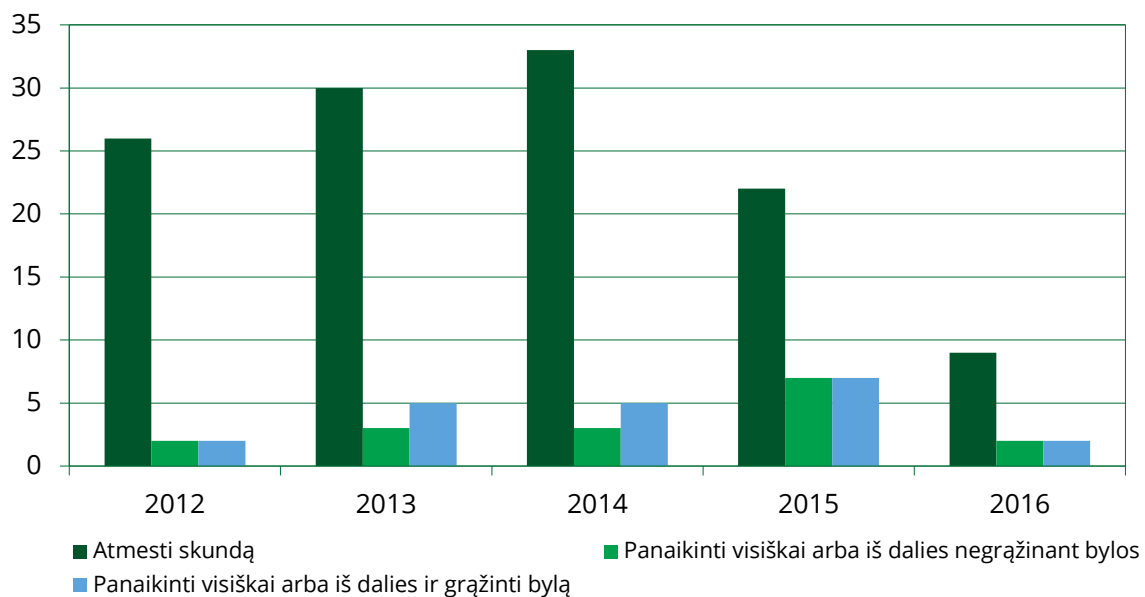

	Apskųstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskųsti sprendimų skaičius ¹	Apskųstų sprendimų procentinė išraiška ²
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %
2015	33	117	28,21 %
2016	21	101	20,79 %

1] Tai per atitinkamus metus paskelbti arba priimti sprendimai ir nutartys, kuriais ieškinys pripažintas nepriimtiniu, akivaizdžiai nepriimtiniu arba akivaizdžiai nepagrįstu, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, pagrindo priimti sprendimą nebuvimo arba prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo.

2] Ši procentinė išraiška nebūtinai atitinka per ataskaitinius metus priimtus apskųsti galimus sprendimus, nes skundo pateikimo terminas gali persikelti iš vieno kalendorinio metų į kitus.

11. SKUNDŲ NAGRINĖJIMO BENDRAJAME TEISME REZULTATAI (2012-2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Atmesti skundą	26	30	33	22	9
Panaikinti visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	2	3	3	7	2
Panaikinti visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	2	5	5	7	2
Išbraukti iš registro / Nėra pagrindo priimti sprendimą	3		1	1	
Iš viso	33	38	42	37	13

D | TARNAUTOJŲ TEISMO SUDĖTIS

(Vyresniškumo tvarka 2016 m. rugpjūčio 31 d.)

Iš kairės į dešinę:

Teisėjai J. Sant'Anna ir E. Perillo, kolegijos pirmininkas R. Barents, pirmininkas S. Van Raepenbusch, kolegijos pirmininkas K. Bradley, teisėjai J. Svenningsen, A. Kornezov, kanclerė W. Hakenberg

1. TARNAUTOJŲ TEISMO SUDĖTIES PASIKEITIMAI 2016 M.

2016 m. kovo 22 d. sprendimu Europos Sąjungos Taryba teisėjais laikotarpiui nuo 2016 m. balandžio 13 d. iki šio teismo jurisdikcijos perdavimo Europos Sąjungos Bendrajam Teismui dienos paskyrė João Sant'Anna ir Alexander Kornezov.

2. VYRESNIŠKUMO TVARKA

NUO 2016 M. SAUSIO 1 D. IKI 2016 M. BALANDŽIO 13 D.

Tarnautojų teismo pirmininkas S. Van RAEPENBUSCH

Kolegijos pirmininkas R. BARENTS

Kolegijos pirmininkas K. BRADLEY

Teisėjas H. KREPPEL

Teisėja I. ROFES i PUJOL

Teisėjas E. PERILLO

Teisėjas J. SVENNINGSEN

Kanclerė W. HAKENBERG

NUO 2016 M. BALANDŽIO 14 D. IKI 2016 M. RUGPJŪČIO 31 D.

Tarnautojų teismo pirmininkas S. Van RAEPENBUSCH

Kolegijos pirmininkas R. BARENTS

Kolegijos pirmininkas K. BRADLEY

Teisėjas E. PERILLO

Teisėjas J. SVENNINGSSEN

Teisėjas J. SANT'ANNA

Teisėjas A. KORNEZOV

Kanclerė W. HAKENBERG

3. BUVĘ TARNAUTOJŲ TEISMO NARIAI

(pagal pareigų ėjimo pradžios datą)

TEISĖJAI

Horstpeter KREPPEL (2005–2016 m.)

Paul J. MAHONEY (2005–2011 m.)

Irena BORUTA (2005–2013 m.)

Heikki KANNINEN (2005–2009 m.)

Haris TAGARAS (2005–2011 m.)

Sean Van RAEPENBUSCH (2005–2016 m.), pirmininkas nuo 2011 iki 2016 m.

Stéphane GERVASONI (2005–2011 m.)

Maria Isabel ROFES i PUJOL (2009–2016 m.)

Ezio PERILLO (2011–2016 m.)

René BARENTS (2011–2016 m.)

Kieran BRADLEY (2011–2016 m.)

Jesper SVENNINGSEN (2013–2016 m.)

João SANT'ANNA (2016 m.)

Alexander KORNEZOV (2016 m.)

PIRMININKAI

Paul J. MAHONEY (2005–2011 m.)

Sean Van RAEPENBUSCH (2011–2016 m.)

KANCLERĖ

Waltraud HAKENBERG (2005–2016 m.)

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokestį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS